

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**за матеріалами III Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

***«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ Й
ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
ТЕОРЕТИЧНІ, ПРАКТИЧНІ
ТА ОСВІТЯНСЬКІ АСПЕКТИ»***

28-29 березня 2019 р.

Частина 2

м. Дніпро

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Інститут модернізації змісту освіти
Національна металургійна академія України
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
Полтавська державна аграрна академія

Збірник наукових праць за матеріалами
III Всеукраїнської науково-практичної конференції

«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ Й ОПОДАТКУВАННЯ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
ТЕОРЕТИЧНІ, ПРАКТИЧНІ ТА ОСВІТЯНСЬКІ АСПЕКТИ»

28-29 березня 2019 р.

Частина 2

Лист МОН України від 16.01.2019 №22.1/10-123

м. Дніпро

УДК 657:35.073.526:65.01:336.2:005

Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітнянські аспекти: Збірник наукових праць за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної конференції (28-29 березня 2019 р.). Частина 2. – Дніпро: НМетАУ, 2019. – 545 с.

У збірнику містяться матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітнянські аспекти» (28-29 березня 2019 р.).

Для науковців, викладачів, фахівців-практиків, студентів економічних спеціальностей.

Організаційний комітет конференції:

Ковальчук К.Ф., д.е.н., проф., декан факультету економіки і менеджменту
НМетАУ – Голова організаційного комітету

Плаксієнко В.Я., д.е.н., проф., завідувач кафедри бухгалтерського обліку ПДАА

Пашкевич М.С., д.е.н., проф., завідувач кафедри обліку і аудиту НТУ «ДП»

Король Г.О., к.е.н., проф., професор кафедри обліку і аудиту НМетАУ

Зелікман В.Д., к.т.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту НМетАУ

Акімова Т.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту НМетАУ

Ізвєкова І.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту НМетАУ

Распопова Ю.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту НМетАУ

Сокольська Р.Б., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту НМетАУ

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст і орфографію матеріалів, дотримання норм авторського права, достовірність наведених фактичних даних, посилань на джерела, імен та назв несуть відповідальність автори матеріалів.

Редакція не завжди поділяє думку автора матеріалу.

При використанні матеріалів Конференції посилання на авторів і видання є обов'язковим.

ЗМІСТ

<i>Секція 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ І ОРГАНІЗАЦІЙ</i>	13
<i>Алексєєнко Л.М.</i> Податок на нерухоме майно в умовах реалізації відповідальної політики.....	13
<i>Алсуф'єва О.О., Дашевський Д.І.</i> Стимулювання інноваційного розвитку: окремі аспекти світового досвіду та рекомендації для України.....	16
<i>Антоненко В.М., Власов О.О.</i> Інфляція в Україні за 2014-2018 р.р. та її оцінка.....	23
<i>Артем'єва І.О.</i> Проблеми оподаткування у цифрову епоху.....	30
<i>Бабенко К.Є.</i> Стратегічне планування соціально-економічного розвитку територій.....	34
<i>Баландіна О.Г.</i> Щодо питання грошової реформи в Україні.....	38
<i>Безпала Є.О., науковий керівник Зайцева Л.О.</i> Становлення та розвиток державних фінансів в Україні.....	41
<i>Бечко В.П.</i> Сучасний стан і напрями реформування системи місцевих податків і зборів в Україні.....	44
<i>Бечко В.П., Волков Н.М.</i> Проблеми оподаткування малих підприємств в Україні та напрями його удосконалення.....	49
<i>Бечко В.П., Чернюк Н.В.</i> Проблеми формування податкових надходжень до бюджету України та шляхи оптимізації фіскальної функції податків.....	54
<i>Білан А.О., Божкова В.В.</i> Актуальні проблеми здійснення операцій з металобрухтом та їх обліку в Україні.....	58
<i>Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Ткаченко Н.І.</i> Історично-гносеологічні інтенції сучасної фіскальної політики: кейнсіанський ракурс.....	64
<i>Бобро І.І., Шишко А.В., науковий керівник Накісько О.В.</i> Податкова політика в аграрному секторі економіки України.....	68

<i>Бражник Л.В., Писанка В.О.</i> Проблемні аспекти формування фінансових ресурсів підприємств.....	71
<i>Бунда О.В.</i> Податковий контроль за трансфертним ціноутворенням в Україні.....	74
<i>Вишневська М.К., Крамаренко А.В.</i> Роль фінансового менеджера в діяльності сучасного підприємства.....	80
<i>Влащенко Н.М.</i> Аналіз ефективності функціонування рекреаційного господарства України.....	83
<i>Глущенко Я.І.</i> Стратегічне податкове планування підприємств у ВЕРС-епоху.....	87
<i>Головачова К.В., науковий керівник Адонін С.В.</i> Оцінка фінансової рівноваги підприємства та управління нею.....	92
<i>Гулик Т.В., Кербікова А.С.</i> Стратегія імпортозаміщення промислових товарів в системі напрямів економічного зростання України.....	95
<i>Джеджула В.В., Єніфанова І.Ю.</i> Власний капітал в господарській діяльності підприємств.....	101
<i>Добош Н.М.</i> Застосування фіскальних інструментів як засобів покращення екології в Україні.....	106
<i>Доценко І.О.</i> Розробка рекомендацій щодо формування системи протидії загрозам фінансово-економічній безпеці підприємства.....	110
<i>Дягилєва А.Ю., Зайцева Л.О.</i> Дієвість бюджетної системи України.....	115
<i>Енина А.А.</i> Контрабанда и нарушение таможенных правил: виды и недостатки в противодействии.....	118
<i>Єрмоліна М., науковий керівник Зайцева Л.О.</i> Державний кредит у фінансовій системі України.....	123
<i>Жидовська Н.М.</i> Проблеми розмитнення «євроблях» в Україні.....	126
<i>Завгородній А.В.</i> Особливості управління зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання.....	130

<i>Закревська Л.М.</i> Проблеми і перспективи забезпечення продовольчої безпеки.....	133
<i>Золенко А.С.</i> Проектний підхід як інструмент здійснення змін на підприємстві.....	136
<i>Зубков Р.С.</i> Регіональні аспекти інноваційно-інвестиційного розвитку: стан та перспективи.....	139
<i>Іванова О.І., Демчук Н.І.</i> Сучасний фінансовий стан підприємства та перспективи його розвитку.....	142
<i>Іщук Л.І., Мудрицька О.А.</i> Діагностика ліквідності і платоспроможності підприємства в сучасних економічних умовах.....	145
<i>Карначова К.В., Гриценко М.П.</i> Податкова система України та її актуальні проблеми.....	148
<i>Карпова В.В.</i> Проблемні аспекти оподаткування дивідендів інвесторів-нерезидентів.....	152
<i>Качула А.Г., Побоча К.П.</i> Напрями удосконалення організації податкового менеджменту на підприємстві.....	155
<i>Квасній О.Р., науковий керівник Кишакевич Б.Ю.</i> Роль ПДФО у формуванні податкового потенціалу місцевих бюджетів.....	158
<i>Коваленко А.А., науковий керівник Пономаренко Н.В.</i> Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства.....	162
<i>Коваленко М.В.</i> Особливості впровадження інновацій у діяльність сільськогосподарських підприємств.....	166
<i>Коготюк І.М., науковий керівник Агрес О.Г.</i> Деякі аспекти щодо недоліків податкової системи України.....	170
<i>Коломісць А.І., науковий керівник Матюха М.М.</i> Актуальні питання оподаткування оплати праці на підприємстві з дотриманням соціальних гарантій.....	172
<i>Кондусова М., Ширяева Л.В.</i> Грошово-кредитна політика України в сучасних монетарних теоріях.....	177

<i>Корчагіна В.Г., Мамай С.В.</i> Дослідження моделі управління грошовими потоками підприємства.....	181
<i>Корчагіна В.Г., Тихонов Р.В.</i> Дослідження депозитної бази банків України.....	184
<i>Котляр Д.С., Александрова В.О.</i> Інструментарій впливу на фінансові результати з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	187
<i>Кривицька Є.О., науковий керівник Скрипник С.В.</i> Недоліки механізму справляння в Україні податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та шляхи їх подолання.....	191
<i>Кубецька О.М.</i> Механізм формування фінансових ресурсів підприємств.....	194
<i>Кузьмиченко Н.І., Нестеренко О.О., науковий керівник Терешко Ю.В.</i> Сучасні системи і методи матеріальної мотивації персоналу на підприємствах.....	198
<i>Кулина Г.М.</i> Пріоритети розвитку конкурентоспроможного ринку страхових послуг.....	202
<i>Кундицький О.О., Сенишин О.С.</i> Стратегії подолання вітчизняної тіньової економіки.....	205
<i>Кучеркова С.О.</i> Надання позики: оподаткування, облік.....	210
<i>Лега О.В., Бендас Ю.О.</i> Державна підтримка галузі тваринництва: сучасні реалії.....	213
<i>Лисенко В.М., науковий керівник Шепель І.В.</i> Проблеми обліку та оподаткування неприбуткових організацій в Україні.....	216
<i>Лисянська В., науковий керівник Зайцева Л.О.</i> Вплив державного боргу на економіку країни.....	220
<i>Лук'яніхін В. Д., Сидор Г. В.</i> Теоретичні аспекти митного адміністрування.....	225
<i>Луцків О.М.</i> Роль податкової політики у стимулюванні економічного зростання регіону в умовах фінансово-адміністративної децентралізації.....	229

<i>Любавіна А.П., Акімова Т.В.</i> Аналіз існуючих підходів щодо сутності та категорій теоретичних основ оцінки вартості підприємства.....	232
<i>Маслянникова А.С., науковий керівник Рудик О.Г.</i> Дослідження і прогнозування економічних показників.....	238
<i>Меренкова Л. О.</i> Проблеми та перспективи оподаткування компаній в умовах цифрової економіки.....	243
<i>Мирончук З. П., Тимчина О. Б.</i> Вдосконалення податкової системи за рахунок синергічного ефекту.....	246
<i>Міщук Є.В.</i> Безпека фінансової спроможності підприємства: сутність та оцінювання.....	250
<i>Мосур А.С., Артемчук Л.М.</i> Проблеми оподаткування в Україні.....	254
<i>Моторя К.В., науковий керівник Чубка О.М.</i> Оренда і лізинг в Україні: сучасні тенденції.....	257
<i>Мурашова В.В., науковий керівник Пономаренко Н.В.</i> Інфляція і її вплив на економіку.....	261
<i>Ніколаєнко І. В., Навроцький Н.А.</i> Конверсія від E-mail розсилок та реферальний трафік.....	265
<i>Ostapenko V.M.</i> Tax policy in Ukraine for companies.....	269
<i>Павленко О.П.</i> Сучасний інструментарій податкового менеджменту аграрних підприємств.....	272
<i>Павленко О.П., Кононевич А.О.</i> Методологія управління грошовими потоками підприємства.....	275
<i>Павленко О.П., Мрочко В.Ю.</i> Причини банківської кризи в Україні та шляхи її подолання.....	280
<i>Плясуля І.І., науковий керівник Зайцева Л.О.</i> Стан податкової системи України.....	284
<i>Подаков Є.С.</i> Сучасні аспекти оподаткування діяльності аграрних підприємств.....	287

<i>Пошивалова О.В.</i> Особливості оподаткування доходів фізичних осіб в розвинутих країнах.....	292
<i>Пристемський О.С., Логінова А.О.</i> Вплив податкової політики на діяльність підприємств.....	295
<i>Пшенична М.В., Недовізій К.М.</i> Концепція підвищення дієвості системи соціального захисту в Україні.....	299
<i>Ринкевич Н.С., Бучек Ю.М., Куденко В.І.</i> Складності залучення іноземних інвестицій в Україну.....	304
<i>Рябчикова Д.А., науковий керівник Коваленко Ю.О.</i> Інвестиційна стратегія як один із пріоритетних та актуальних проблем розвитку підприємства.....	308
<i>Саванчук Т.М.</i> Вартість чистих активів підприємств: вимоги та шляхи підвищення.....	312
<i>Сало І.А.</i> Органічне виробництво плодів сільськогосподарськими підприємствами.....	316
<i>Семенова Т.В., Сич К. В.</i> Оцінка ефективності інвестиційного проекту з урахуванням екологічного чинника.....	320
<i>Синявська Л.В.</i> Проблеми оподаткування в аграрній сфері.....	325
<i>Сікетіна Н.Г.</i> Прибуток в контексті об'єкту оподаткування.....	329
<i>Скоробогатова Н. Є.</i> Формування управлінської політики підприємства з врахуванням технологічних перетворень індустрії 4.0.....	332
<i>Скупський Р.М.</i> Інноваційно-інвестиційна активність аграрної сфери України.....	336
<i>Смоленюк Р.П.</i> Методолого-управлінські аспекти модернізації агропромислового виробництва у контексті створення умов для економічної незалежності.....	338
<i>Соколова Л.В., Верясова Г.М.</i> Теоретичний базис формування поняття «фінансова діагностика суб'єкта малого підприємництва».....	341
<i>Стецько М.В.</i> Пріоритети розвитку вітчизняного ринку капіталу.....	345

<i>Стюпан М.В., науковий керівник Пономаренко Н.В.</i> Актуальні проблеми формування фінансових ресурсів малих підприємств.....	350
<i>Супрун А.А.</i> Дискримінаційне оподаткування прибутку страхових компаній як основний фактор низької інвестиційної привабливості страхової галузі.....	353
<i>Терлецька В.О.</i> Ризики у венчурному бізнесі.....	358
<i>Титаренко А.Д., Сліпак І.Р., науковий керівник Соловей Н.В.</i> Фінансова криза на підприємстві: причини виникнення та наслідки.....	361
<i>Ткаченко В.Ю., науковий керівник Зайцева Л.О.</i> Цінності Європейського союзу. Перспективи України у європейській спільноті.....	364
<i>Ткаченко О.С.</i> Особливості життєвого циклу сільськогосподарських підприємств.....	368
<i>Тофан І.М.</i> Фундаментальні засади функціонування податкових систем.....	371
<i>Тюріна М.М.</i> Організаційна складова податкового менеджменту на підприємствах транспорту.....	376
<i>Устич В.А.</i> Перспективи застосування комплаєнс-політики задля підвищення прозорості показників звітності вітчизняних підприємств.....	380
<i>Хамаїлі Акрам, науковий керівник Афанасьєв Є.В.</i> Порівняльний аналіз стану розвитку підприємств малого та середнього бізнесу України та Алжиру.....	384
<i>Хоменко В.І., Ширяєва Л.В.</i> Сучасний стан та перспективи розвитку грошового ринку в Україні.....	389
<i>Хомутенко В.П., Хомутенко А.В.</i> Цінова конкуренція та застосування звичайних цін при визначенні бази оподаткування контролюючими органами.....	392
<i>Ціжма О.А., науковий керівник Алексеєнко Л.М.</i> Фінансове забезпечення розвитку трудового потенціалу в контексті утвердження гнучкої моделі розвитку конкурентоспроможної економіки.....	396

<i>Цюпак А.Р., Ширяєва Л.В.</i> Проблеми сучасного стану грошового обігу в Україні.....	399
<i>Чайковський Є.О.</i> Об'єкти і суб'єкти внутрішнього контролю реалізації інноваційної стратегії металургійних підприємств.....	402
<i>Чернецька О.В.</i> Система управління фінансовими результатами в контексті структурних елементів синергії.....	405
<i>Чернявська Є.І.</i> Податки в системі трансформації ринкової економіки.....	408
<i>Черняєва Е.В., Михальченко А.Г.</i> Проблеми и перспективы развития ипотечного кредитования в Украине.....	415
<i>Чубка С.Б., науковий керівник Матюха М.М.</i> Гарантована заробітна плата як дієвий інструмент державної підтримки найманих працівників.....	420
<i>Юринець З.В., Петрух О.А.</i> Фінансово-економічні аспекти інноваційного розвитку суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я України.....	424
<i>Юрченко Ю.В., Демчук Н.І.</i> Проблеми податкової політики України.....	427
<i>Ярошевич Н.Б., Кондрат І.Ю.</i> Особливості стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні шляхом застосування спрощеної системи оподаткування.....	430
<i>Яценко О.В.</i> Стратегічні цілі розвитку сільських територій України.....	436
Секція 5. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	
<i>Адамик О.В., Адамик К.Б.</i> Автоматизація обліку безготівкових коштів: проблеми формування інформації та технологія її обробки.....	442
<i>Антоненко К.В.</i> Інформаційні технології в глобальних ланцюгах створення вартості.....	451
<i>Баркалова А.В., Балашова О.В.</i> Аналіз програм для подання електронної звітності.....	455
<i>Горбунова О.С., Однолєток Г.В., науковий керівник Терешко Ю.В.</i> Використання сучасних інтернет-технологій у банківській сфері.....	459

<i>Ілляшенко К.В.</i> Інформаційно-аналітичні системи в обліку сільськогосподарських підприємств.....	462
<i>Кернасюк Ю.В.</i> Інноваційні веб-технології підтримки і прийняття обліково-аналітичних та управлінських рішень в агробізнесі.....	465
<i>Ковтуненко Ю.В., Фрайман А.В., Бодігон В.О.</i> Застосування інформаційних технологій в обліковій діяльності.....	468
<i>Князь С.В., Мацук В.М., Семенчук І.І.</i> Аналізування інформаційного забезпечення діяльності суб'єктів підприємництва на ринку харчових продуктів.....	471
<i>Козлова Ю.Ю., Александрова В.О.</i> Використання сучасних інформаційних технологій в організації обліку розрахунків з оплати праці.....	479
<i>Макар О.П., Дулин І.С.</i> Інформаційні технології в туризмі: теоретичні аспекти.....	483
<i>Оляднічук Н.В.</i> Інформаційні системи і технології в обліку, аналізі, аудиті та оподаткуванні.....	486
<i>Педан І.А., Распопова Ю.О.</i> Інформаційне забезпечення руху товарно-матеріальних цінностей.....	489
<i>Петренко В.О., Фонарьова Т.А., Бушуєв К.М.</i> Застосування нейронних мереж в рамках креативного підходу у створенні інформаційної системи підприємства.....	493
<i>Протосвіцька О.І.</i> Формування конкурентоспроможності агропромислових підприємств в умовах лімітованого інформаційного забезпечення.....	495
<i>Романів С.Р., Романів Р.В.</i> Проблеми комп'ютеризації аудиторської діяльності в Україні.....	499
<i>Рондова М.А., науковий керівник Сірко А.Ю.</i> Інформаційні технології та організація обліково-аналітичної роботи в сучасних умовах господарювання.....	503

<i>Синиціна Ю.П., Шпортко Г.Ю., Бушуєв К.М.</i> Роль та місце маркетингової інформаційної системи в процесі управління маркетингом підприємства сфери послуг.....	506
<i>Стригуль А.А., науковий керівник Стригуль Л.С.</i> Переваги, недоліки та особливості використання internet-технологій просування товарів.....	509
<i>Тардаскіна Т.М., Голинська В.В.</i> Впровадження контакт-центру для мереж мобільного зв'язку на основі аутсорсингу.....	513
<i>Секція 6. ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ І ОПОДАТКУВАННЯ.....</i>	517
<i>Акімова Т.В., Мамчур О.В., Сало Т.О.</i> Особливості викладання дисциплін «Фінансовий облік II» і «Фінансовий облік II».....	517
<i>Біліченко С.П.</i> Соціологічний вимір якості вищої освіти.....	522
<i>Вітер С.А.</i> Формування професійної етики бухгалтерів як важливої складової професійної компетентності.....	525
<i>Єрьоміна А.О., Король Г.О.</i> Графічне відображення облікових процесів.....	528
<i>Ковтуненко Ю.В., Драгомир Д.В.</i> Бухгалтерська професія та її актуальність сьогодні.....	531
<i>Король Г.О., Бельмас Д.О.</i> Обліково-аналітичне забезпечення раціонального використання аудиторного фонду навчального закладу.....	534
<i>Пономаренко Н.В.</i> Інноваційні технології в підготовці бухгалтерських кадрів.....	537
<i>Хапіліна К.О., Гільорме Т.В.</i> Проблеми бухгалтерської освіти в умовах реформування вищої освіти в Україні.....	541

Секція 4.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ І ОРГАНІЗАЦІЙ

Д.е.н., професор Алексеєнко Л.М.

завідувач кафедри обліку та фінансів

Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту

Тернопільського національного економічного університету

м. Тернопіль

E-mail: olecolm@ukr.net

ПОДАТОК НА НЕРУХОМЕ МАЙНО В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

В Україні здійснюють заходи щодо реалізації відповідальної політики для досягнення якості життя громадян. У 2018 році в нашій державі збудовано та реконструйовано 1000 промислових об'єктів; обсяг капітальних інвестицій перевищив 520 млрд грн; відбувається поступальне підвищення мінімальної і відповідно реальної заробітної плати. Уряд вважає, що індустріальний розвиток України, створення нових робочих місць із достойною середньою зарплатнею у промисловості дозволить повернути українців з-за кордону і надасть їм нові можливості самореалізації та зайнятості [1].

В умовах реалізації національної відповідальної політики державного управління здійснюються заходи щодо перегляду основних критеріїв оцінки ефективності функціонування фінансових і податкових систем. Розвиток вітчизняного ринку нерухомості у контексті економічних і цивільно-правових відносин щодо об'єктів нерухомості і прав на них потребує визначення системи оподаткування з врахуванням попиту, пропозиції, ціни та вартості на зазначені об'єкти. Водночас міжнародна фіскальна практика податку на рухоме майно у

більшості випадків представлена оподаткуванням транспортних засобів, устаткування та обладнання для цілей отримання прибутку [2, с. 942].

Податок на нерухомість є одним із найпоширеніших податків у міжнародній податковій практиці. У світовій практиці для оподаткування, а саме визначення податкової бази, ставок і податкового адміністрування (при оподаткуванні нерухомості за ринковою або оціночною вартістю), визначають вартість об'єктів нерухомості на певну дату відповідно до чинного законодавства і стандартів оцінки. Податок на нерухомість є переважно місцевим податком і у більшості випадків є соціально справедливим та зручним об'єктом оподаткування. Це зумовлено такими його властивостями, як візуальна наочність, постійність місцезнаходження, тривалість існування, необхідність державної реєстрації об'єкта оподаткування. Податок на нерухомість вирішує такі завдання, як встановлення соціальної справедливості, поповнення місцевих бюджетів, стримування спекулятивного зростання цін.

Порядок обчислення та сплати податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, встановлено в статті 266 Податкового кодексу України. Об'єктом оподаткування є об'єкт житлової та нежитлової нерухомості, або його частка. Базою оподаткування є загальна площа об'єкта житлової або нежитлової нерухомості, в том числі його часток. О. Габрись і Т. Шолкова вважають доцільним сформулювати в суспільстві свідомість про важливість сплати податків, щоб податкові норми були за своєю цінністю на рівні конституційних норм [3, с. 72].

Прем'єр-міністр В. Гройсман пропонує об'єднуватися навколо національної ідеї: сильна економіка, справедлива соціальна політика і розвиток держави [4]. Податкова система характеризує загалом податковий правопорядок в державі. Специфічні особливості впровадження податку на нерухомість є актуальними в умовах активізації фінансової децентралізації в Україні. К. Музиченько справедливо зазначає, що введення податку на нерухомість стало несподіванкою для місцевих бюджетів. Проте це перший реальний місцевий платіж, який дозволяє збільшити доходи місцевих бюджетів.

Проте може виникнути ситуація, коли державні витрати на адміністрування цього податку будуть перевищувати його надходження до бюджету [5, с. 1180].

Поділяємо точку зору вчених-економістів І. Мартинюк, В. Дубровського і В. Черкашина, що вдосконаленню майнових податків в Україні сприятимуть: зростання фіскальної ролі майнових податків; збільшення обсягів фінансових ресурсів місцевих органів влади в умовах децентралізації; врахування екологічного аспекту при розрахунку плати за землю; підвищення соціальної справедливості при справлянні податків на майно [6, с. 73; 7].

Важливою є авторська оцінка методологічних і практичних засад оподаткування нерухомості та застосування нових підходів щодо його удосконалення в системі розвитку фінансово-економічних відносин [8, с. 271–283]. Для збільшення джерел формування дохідної частини місцевих бюджетів здійснюють заходи передачі окремих доходів з державного бюджету; розширено базу оподаткування податком на нерухомість.

Список використаної літератури

1. Гройсман В. Індустріальний розвиток України дозволить повернути українців з-за кордону. 16 березня 2019 року. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/industrialnij-rozvitok-ukrayini-dozvolit-povernuti-ukrayinciv-z-za-kordonu-volodimir-grojsman>.
2. Бобошко Л.І. Світовий досвід оподаткування майна та можливості його використання в Україні / Л.І. Бобошко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 8. – С. 941–945.
3. Габрись О. Переваги та недоліки майнового оподаткування в Україні / Габрись, Т. Шолкова // IUNIE. – 2018. – С. 70–73.
4. Гройсман В. Закликаю об'єднатися навколо ідеї зміцнення економіки, посилення соціальної політики та розвитку держави. 15 березня 2019 року. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/volodimir-grojsman-zaklikayu-obyednatisya-navkolo-ideyi-zminennya-ekonomiki-posilennya-socialnoyi-politiki-ta-rozvitku-derzhavi>.

5. Музиченько К.М. Податок на нерухоме майно та посилення його ролі у формуванні доходів місцевих бюджетів України / К.М. Музиченько // Молодий вчений. – 2018. – № 11 (63). – С. 1180–1184.
6. Мартинюк І.В. Діючий стан та тенденції майнового оподаткування в Україні / І.В. Мартинюк // Ефективна економіка. – 2018. – № 5. – С. 70–73.
7. Дубровський В. Як удосконалити податок на нерухоме майно в Україні? / В. Дубровський, В. Черкашин // Європейський інформаційно-дослідницький центр – Київ, 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2016/08/Podatok-na-majno.-Doslidzhennya.pdf>.
8. Алексеєнко Л. М. Податок на нерухоме майно: фіскальна та регулююча роль / Л. М. Алексеєнко, Е. З. Аблязова // Нова траєкторія розвитку національної економіки: мікро-, макро- та прикладні аспекти : монографія / за ред. О. В. Покатаєвої, М. В. Болдуєва, Г. Ю. Кучерової. – Запоріжжя : КПУ, 2017. – С. 271–283.

Алсуф'єва О.О.

*старший викладач кафедри міжнародної економіки,
політичної економії та управління,*

Дашевський Д.І.

студент кафедри менеджменту

Національна металургійна академія України

м. Дніпро

E-mail: alsufievaolena@gmail.com

СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Інновації представляють собою специфічний і складний об'єкт управління, який потребує організації спеціальних процедур прогнозування і планування інноваційної діяльності, значних інвестицій і кваліфікованого

науково-технічного персоналу. Аналіз загальносвітових тенденцій стану інноваційної діяльності демонструє, що для здійснення інноваційного прориву необхідним стає формування загальної системи регулювання мультиспрямованих зв'язків між виробництвом, наукою, освітою тощо. На тлі неможливості існування певного типу адміністративно-державного управління у чистому вигляді, як зазначає, М. Оукшотт [1], через неможливість існування ідеально теоретичної конструкції, творче використання досвіду розвинених країн світу з реалізації всебічної підтримки інноваційних процесів є одним з актуальних заходів сприяння формуванню сучасної вітчизняної системи стимулювання інноваційної діяльності.

Так, наприклад, високорозвиненим країнам з ринковою економікою вдалося відпрацювати різноманітні ефективні інноваційні адміністративні та економічні механізми, засновані на принципах: динамічності, адекватності ситуації, що склалася, галузевої та предметно-тематичної зосередженості держави на визначенні того, що вважати інноваціями, які види досягнень науково-технічного, технологічного прогресу повинні розглядатися в якості ключових на даний період; виключної вагомої і законодавчо закріпленої економічної і політичної підтримки інновацій з боку влади; автоматичного «включення» заходів державної підтримки інновацій з формальних підстав і незалежно від волі державних чиновників.

До прямих методів економічного регулювання, як правило, відносять: державне інвестування у вигляді фінансування (цільового, предметно-орієнтованого, проблемно-направленого), кредитування, лізингу, фондкових операцій; планування і програмування, а також державне підприємництво. Особливе місце в системі прямих економічних заходів впливу держави на інноваційні процеси займають заходи, що стимулюють кооперацію промислових корпорацій в області наукових досліджень, а також кооперацію університетів із промисловістю. Так, в Канаді пряме стимулювання НІОКР державою полягає в наданні державної гарантії кредиту в комерційних банках та державне фінансування НІОКР. В Японії держава здійснює бюджетне

субсидування та пільгове кредитування підвідомчих різним міністерствам НДІ, державних корпорацій, дослідницьких центрів, що здійснюють НІОКТР спільно з приватними компаніями. У Німеччині уряд здійснює фінансову підтримку в розвитку довгострокових і ризикових досліджень у ключових галузях науково-технічної і виробничо-господарської діяльності.

Непрямі засоби регулювання інноваційної діяльності за кордоном, в основному, спрямовані, з одного боку – на стимулювання інноваційних процесів, а з іншого – на створення сприятливих економічних умов і соціально-політичного клімату для науково-технічного розвитку. Вони засновані на тому, що держава прямо не обмежує самостійність підприємств у прийнятті господарських рішень. Серед непрямих методів управління традиційно виділяють: податкове і амортизаційне регулювання, кредитна та фінансова політика, цінове регулювання, політика протекціонізму, лібералізація податкового та амортизаційного законодавства.

Найважливішу роль серед них відіграють податкові пільги, що використовуються для заохочення тих напрямків суб'єктів інноваційної діяльності, які бажані з погляду держави, в тому числі пільги, спрямовані на стимулювання науково-технічного прогресу, експорту та ділової активності інноваційного бізнесу. Серед податкових пільг можна виділити п'ять основних: знижки з податку на прибуток у розмірі капіталовкладень у нове обладнання та будівництво; знижки з податку на прибуток у розмірі витрат на НІОКТР; віднесення до поточних витрати на окремі види обладнання, зазвичай використовується в наукових дослідженнях; створені за рахунок фонду прибутку фонди спеціального призначення, які не обкладаються податком; оподаткування прибутку за зниженими ставками (для невеликих підприємств).

Податкові пільги на капітальні вкладення найчастіше надаються у вигляді «інвестиційного податкового кредиту». Як правило, ця пільга надається компаніям, що направляють інвестиції на впровадження нової техніки, обладнання, технологій тощо. Ця знижка віднімається (кредитується) із суми нарахованого податку на прибуток компанії (на відміну від звичайних знижок,

що віднімаються з суми податків). Інвестиційна податкова знижка надається лише після введення нової техніки в експлуатацію. Право на отримання податкової знижки настає для компанії автоматично: його не треба доводити і обґрунтовувати, тому що воно закріплено законодавством. Розмір знижки встановлюється у відсотках від вартості техніки, що впроваджується, і становить: 5,3% в Японії (для електронних техніки та обладнання), 50% у Великобританії (для 1-го року експлуатації нової техніки, технології, матеріалів і т.п.), 10 - 15% в Канаді (в залежності від освоєння території, місця розташування компанії – освоєнні або неосвоєні райони країни) і 100% в Ірландії. У США податкова знижка на інвестиції застосовується лише для енергетичного обладнання.

За кордоном пільги на НІОКТР даються частіше у вигляді знижок з витрат компаній на дані цілі. Існують два види податкових знижок – об'ємні і приростні. Об'ємна знижка дає пільгу, яка є пропорційною розмірам витрат. Так, наприклад, у США, Великобританії, Канаді, Бельгії, Швеції, Італії 100% витрат на НІОКТР віднімається з оподатковуваних доходів компаній. В Австралії (приватні компанії) – 150%. У ряді країн, таких як Нідерланди, Норвегія, Австрія, Малайзія підприємства енергетичних галузей повністю виключають витрати на НІОКТР з прибутку до оподаткування. Знижка визначається виходячи з досягнутого компанією збільшення витрат на НІОКТР в порівнянні з рівнем базового року або середнього за якийсь період. Ця знижка діє після того, як зазначені витрати були зроблені. Максимальна знижка – 50% має місце у Франції, але вона не може перевищувати 5 млн. євро на рік. У Канаді, США, Японії та Тайвані вона становить 20%. Однак і тут є ряд обмежень. Так, наприклад, у США податкова знижка на приріст НІОКТР застосовується лише до тих витрат на НІОКТР, які спрямовані на створення нової продукції або розробку нових технологічних процесів (не поширюється на витрати, пов'язані зі зміною типу або виду продукції, косметичними, сезонними та іншими модифікаціями). Крім того встановлено ліміт на пільги – додаткові витрати на НІОКТР (на які поширюється пільга) не повинні перевищувати 50% суми базисних витрат за

певний період. У Канаді розмір пільги збільшується до 30% для умов важкодоступних та економічно нерозвинених районів. У Японії і Тайвані знижка в 20% обчислюється від суми приросту витрат на НІОКР в порівнянні з найвищим досягнутим рівнем витрат на НІОКР, при цьому існує обмеження – ця пільга не повинна перевищувати 10% загальних податкових зобов'язань компанії.

Деякі країни використовують одночасно обидва види податкових знижок – і об'ємну, і приростну, але по відношенню до різних видів витрат [2]. Так, у США загальна приростна знижка доповнена об'ємною в розмірі 20% для витрат приватного сектору на фінансування фундаментальних досліджень. Існує й практика встановлення верхньої межі розміру списання податків по знижкам на НІОКР. У Японії та Південній Кореї він не повинен перевищувати 10% від суми корпоративного податку. А в Канаді, Іспанії і на Тайвані стеля істотно вище - відповідно 75, 35 і 50%. В Австралії, Франції, Італії та Нідерландах встановлено вартісну межу податкової знижки.

Тимчасове звільнення від сплати податку на прибуток або часткове його зниження («податкові канікули») діє у Франції і поширюється на новостворені дрібні і середні фірми (у тому числі науково-дослідні) зі зниженням на перші 5 років їх діяльності на 50% сплачується ними з податку на прибуток. У Великобританії для інноваційних компаній, які стартують, податок на прибуток знижено з 20% до 1%. Для дрібних і середніх підприємств податкові пільги дозволяють знижувати дохід, що підлягає оподаткуванню на 20% у випадку, якщо попередній максимальний рівень витрат на НІОКР перевищений, або зменшувати податкові виплати на 6% від величини витрат на дослідження та розробки. Але в цьому випадку зменшення не повинно становити більше 15% від податкових зобов'язань фірми. Витрати, які фірми несуть при сплатах дослідним установам у зв'язку з науково-технологічним розвитком, також можуть відніматися з оподаткованого прибутку.

У світі широко застосовується прискорена амортизація обладнання як стимул для оновлення виробничих фондів. Так, у США встановлений термін

амортизації в 5 років для обладнання та приладів, які використовуються для НІОКТР, з терміном служби більше 4 і менше 10 років. У Японії система прискореної амортизації введена для компаній, що застосовують або енергозберігаюче обладнання, або обладнання, що сприяє ефективному використанню ресурсів і не шкодить навколишньому середовищу. Застосовуються різноманітні норми прискореної амортизації – від 10 до 50%. Однак найбільш поширена ставка складає в середньому 15 - 18%. Компаніям у Великобританії дозволено списання повної вартості технічного обладнання в 1-й рік його роботи. У Німеччині в 1-й рік може бути списано 40% витрат на придбання обладнання та приладів, які використовуються для проведення НІОКТР. Система амортизаційних списань у Швеції дозволила обладнання з терміном служби до 3-х років і з незначною цінністю списувати у витрати на рік придбання, а в цілому машини та обладнання – протягом 4-5 років. Можливість застосування прискореної амортизації до найважливіших видів обладнання: енергозберігаючому, екологічному, інформаційному існує і у Франції.

З метою активізації інноваційної активності держави нерідко стимулюють і підготовку кадрів. Так, у Франції 25% приросту витрат на підготовку кадрів звільняються від податків (там, де безробіття велика, ці витрати не обкладаються податками). До непрямих економічних заходів державного регулювання інновацій належить і політика протекціонізму у вигляді торговельно-валютного регулювання, спрямованого на захист та реалізацію нововведень всередині країни.

Отже, усвідомлюючи надзвичайність сучасного стану економіки України, необхідним стає глибинне наукове опрацювання проблематики комплексного економічного механізму державного регулювання інноваційної діяльності, який буде здатний враховувати національні особливості розвитку та набутий світовий досвід [3], особливо в площині переорієнтації не стільки на цільову організацію всіх членів економічної системи, які взаємодіють для досягнення певної мети та підпорядковують індивідуальність корпоративізму, а на

асоційовану взаємодію суб'єктів, наприклад, новостворених альтернативних інноваційних структур (невеликих науково-технічних, науково-виробничих, проектних фірм, інженерних центрів тощо), що не пов'язані загальною метою. Виходячи з особливостей розвитку світової економіки та необхідності державного регулювання інноваційної діяльності, державна інноваційна політика повинна базуватись на таких інноваційних принципах як: пріоритет інновацій над традиційним виробництвом; забезпечення свободи наукової та науково-технічної творчості, правової охорони інтелектуальної власності; сприяння розвитку здорової конкуренції в науковій сфері; економічність інноваційних процесів; концентрація ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки; достатність та обмеженість пріоритетних напрямів; гнучкість інноваційної політики; інтеграція науки, освіти та підприємницької діяльності; забезпечення розвитку інноваційного підприємництва в регіонах через передачу певних прав і обов'язків на регіональний рівень; сприяння розвитку міжнародного наукового співробітництва. Так, якщо фірма повністю зайнята в сфері досліджень та розробок, то вона повинна розраховувати на всі види державної підтримки, включаючи фінансування з державного бюджету; якщо фірма зайнята в даній сфері в основному (50 - 90% робочого часу), то для забезпечення середньої для всіх підприємств норми прибутковості вона повинна мати пільги через систему 50% оподаткування прибутку від реалізації інноваційного продукту та митних тарифів на устаткування для наукових розробок; якщо фірма займається дослідженнями та розробками частково (менш як 50% робочого часу), то питання про можливість надання їй пільг в системі оподаткування вирішується окремо. Можливо, слід стимулювати такі фірми тільки шляхом звільнення від певних місцевих податків, якщо фірми, що зайняті тільки виробничо-комерційною діяльністю в інноваційній сфері або такі, де наукові дослідження складають менш як 10% часу, не належать до інноваційних структур і повинні розраховувати тільки на можливість державної підтримки через отримання пільгових кредитів або фінансування через спеціальні (регіональні чи галузеві) позабюджетні фонди тощо.

Список використаної літератури

1. Оукшот М. Рационализм в политике // Оукшот М. Рационализм в политике и другие статьи / Пер. с англ. И. Мюрберг, Е. Косиловой, Ю. Никифорова, А. Артемьевой. – М.: Идея-Пресс. – 2002. – 288 с. – С. 7-37.
2. Машлякевич А. О. Аналіз якості інноваційної діяльності в Україні та за кордоном // Ефективна економіка. – 2015. – №9. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/9_2015/65.pdf.
3. Лопатинський Ю.М., Водянка Л.Д. Державне регулювання інноваційної діяльності: зарубіжний досвід // Економіка та управління національним господарством. – 2018. – вип.16. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/16_2018_ukr/7.pdf.

К.е.н., доцент Антоненко В.М.

доцент кафедри обліку, фінансів та економічної безпеки,

Власов О.О.

магістр

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

м. Покровськ

Email: alieksandr-vlasov-95@mail.ru

ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ ЗА 2014-2018 Р.Р. ТА ЇЇ ОЦІНКА

Постановка проблеми. Найбільш ефективним показником «здоров'я» економіки країни є її фінансовий стан. Адже фінансова система не тільки забезпечує необхідні взаємозв'язки в економіці, а є одним з найвпливовіших важелів макроекономічного регулювання, інструментом, за допомогою якого уряди можуть регулювати економічний розвиток. Тому діяльність органів виконавчої влади кожної країни спрямована на забезпечення стабільності фінансово-кредитної системи та фінансового стану в цілому.

З переходом до ринкових форм економічної діяльності в Україні особливу важливість набуває державна політика, реалізація якої спрямована на досягнення стабілізації макроекономічних показників економічного зростання.

Одним з найважливіших макроекономічних факторів, які, з одного боку, мають величезний вплив на стан економіки будь-якої країни, а з іншого боку, слугують своєрідним показником рівноважного стану економіки, є інфляція.

Оскільки інфляція є складним багатофакторним явищем, доцільно досліджувати не тільки рівень і динаміку споживчих цін безпосередньо, а й інфляційні процеси в цілому, враховуючи також час, вплив інших економічних факторів, інфляційні очікування тощо. У країнах з перехідною економікою інфляційні процеси мають певні особливості їх витоку, тому вони вимагають принципово нових підходів до управління ними у поєднанні з факторами економічного зростання та зайнятості [7].

Аналіз останніх досліджень. Деякі аспекти цієї багатогранної проблеми були і є предметом наукових досліджень багатьох українських вчених-економістів, зокрема А. Гальчинського, В. Геїці, О. Дзилубки, М. Звейракової, С. Корабліна, Н. Костина, О. Мельника, В. Наїдонов, О. Петрика, О. Редкіна, М. Савлук, О. Чернявський та інші. Серед вчених ближнього зарубіжжя заслуговують на увагу роботи Л. Абалкіна, Л. Красавіна, О. Лаврушина, С. Лушина, С. Меншикова, В. Новожилова та інших відомих економістів.

Україна, отримавши незалежність, знаходиться на шляху побудови ринкової економіки, що, безсумнівно, викликає необхідність розгляду сукупності економічних параметрів, що визначають специфіку інфляційних процесів та здатність державного керівництва управляти, пристосовуватися та контролювати інфляцію.

Метою даної роботи є дослідження сучасного стану інфляції в Україні та чинників впливу на неї.

Викладення основного матеріалу. Інфляція, як специфічна властивість паперових грошей, відома вже кілька століть: – це знецінення грошей, що проявляється через зростання цін. Інфляція вимірюється динамікою цін, вона

обернено пропорційна динаміці цін. [3].

У світі немає країни, яка в останні десятиліття так чи інакше не страждала від інфляції. Вплив інфляції є складним і різноманітним. Його високий рівень стає серйозною перешкодою для виробництва, що викликає економічну та соціальну напругу в суспільстві.

Інфляція – явище досить складне у вигляді його прояву і в сукупності факторів, що його викликають. Зовні вона проявляється у зростаючих цінах на товари та тарифах на послуги, при падінні курсу національної валюти, у поглибленні товарного дефіциту. Всі ці явища є проявом знецінення грошей, незалежно від причинно-наслідкового зв'язку між грошима і товарами на ринку. Часто це трактується як знецінення грошей через зростання цін або просто як процес зростання цін [4].

Встановлено, що економічна сутність інфляції полягає в знеціненні грошей, зменшенні їх купівельної спроможності, дисбалансі попиту і пропозиції, тобто до переповнення каналів обігу з надмірними паперовими грошима, що не забезпечується відповідним зростанням товарної маси. [6].

Якщо цей процес займе тривалий характер, то розрив між рівнями цін на внутрішньому ринку країни і на ринках інших країн і світовому ринку взагалі поглибитися. Відбувається знецінення національної валюти відносно іноземної валюти. Це призводить до зниження їх обмінного курсу, що також є проявом інфляції. Якщо держава накладає обмеження на підвищення цін, тобто запроваджує регулювання ринку, то при наявності надмірного попиту інфляція не зникає, а формує масштабний товарний дефіцит [4].

Проблема інфляції в Україні також дуже гостра. Інфляційні процеси в нас обумовлені сукупністю взаємопов'язаних об'єктивних і суб'єктивних факторів. Це труднощі національної економіки, залежність від зовнішнього енергозабезпечення, вади економічної політики, помилки в політиці видатків бюджету тощо [5].

У 2014 році, незважаючи на значне уповільнення інфляційних процесів, економічна ситуація в Україні погіршилася. На тлі військових дій на сході

країни прискорилося скорочення обсягів промислового виробництва та будівельних робіт. Погіршення купівельної спроможності населення вплинуло на зниження роздрібної торгівлі. Єдиною галуззю економіки, де спостерігалися обсяги виробництва, стало збільшення сільського господарства, що стало головним чинником підтримки економічної активності в Україні з липня по листопад 2018 року.

Зростання базового індексу споживчих цін (ІСЦ) на 2,3% на місяць стало вагомим чинником зростання інфляційного тиску в листопаді 2018 року. Ця динаміка цін була зумовлена, перш за все, зростанням цін на імпортні товари внаслідок корекції обмінного курсу. Серед компонентів базової інфляції найбільше зростання цін спостерігалось для непродовольчих товарів (зокрема, одягу та взуття, вартість яких у листопаді збільшилася на 2,4%), значна частина яких імпортувалася [2].

У листопаді 2018 року Державна служба статистики України зафіксувала зниження споживчих цін до 19% порівняно з 24% у попередньому місяці. Вартість споживчого кошика збільшилася з року в рік і на кінець листопада збільшилася на 21,8% [1].

Аналізуючи інфляційні процеси в Україні, дослідники вказують на такі причини:

1. Науково-технічний прогрес не є на місці, тому протягом багатьох років технічне обладнання є більш дорогим і виникає необхідність оновлення виробництва. Відповідно, для цього потрібні додаткові кошти, що провокує зростання вартості грошей, а також збільшує інфляцію.

2. Розширення кредитної діяльності банками. Якщо масштаби кредитування розширюються в реальних потребах економіки, то це призводить до збільшення випуску кредитних грошей, а також призводить до збільшення платоспроможного попиту.

3. Занадто багато інвестицій в деякі сектори економіки, а в інших – відсутність інвестицій, призводить до надлишку виробництва деяких товарів і відсутності інших. Через це існують диспропорції в економічній системі, а

також у сфері грошового обігу.

4. Відсутність балансу між доходами та витратами. У цьому випадку спостерігається дефіцит бюджету, що призводить до збільшення грошової маси шляхом виготовлення нових банкнот [9].

Для утримання інфляційних процесів необхідна тісна взаємодія Національного банку та Уряду України у питаннях координації грошово-кредитної та фінансової політики, включаючи вплив державного боргу на стан грошового ринку, а також активну співпрацю з питань стабільності фінансової системи, вдосконалення її механізмів та інструментів. Це створить умови для того, щоб були вжиті заходи щодо макроекономічної стабілізації, вдосконалення законодавства про захист прав кредиторів та споживачів фінансових послуг, поліпшення інвестиційного клімату, вдосконалення судової практики при розгляді кредитних спорів, і т.д.

Зі стабілізацією внутрішньополітичної ситуації, припиненням військового конфлікту, поліпшенням ринкових очікувань і поступовим відновленням економіки в 2019 році очікується уповільнення темпів зростання споживчих цін до 9,0%. Ті ж фактори сприятимуть продовженню тенденції до зниження інфляції в найближчі роки [9].

Висновки. Таким чином, з вищесказаного ясно, що інфляція є складним міждисциплінарним процесом, який впливає на ціноутворення і завдає серйозної шкоди економіці країни. Інфляція обов'язково призводить до кризи державних фінансів. Через це реальна вартість доходів бюджету постійно знижується, тому держава повинна скоротити свої витрати.

Антиінфляційна політика змінюється і коригується залежно від ситуації в економіці. В даний час одним з пріоритетів стратегії і тактики економічної політики в Україні є розробка антикризової програми, покликаної захистити країну від наслідків інфляційних процесів, що мали місце в 2018 році. Це проблема цін на продукти харчування, енергоресурси, вплив монополій на ціноутворення і стабілізацію курсу гривні.

Заходи щодо поліпшення фінансового становища в Україні дадуть

позитивні результати тільки за умови первинного, обов'язкового і суттєвого поліпшення фінансів основної сфери економіки – фінансів підприємств і організацій, ефективного стимулювання ділової активності та підприємництва, виробничого процесу.

На сьогоднішній день існує дуже широкий спектр різних монетарних та податкових заходів стабілізації, які можуть допомогти впливати на інфляційні процеси:

- по-перше, нормалізація обмінного курсу абсолютно необхідна для припинення всіх видів нееквівалентних міжнародних торгових операцій. Поки іноземна валюта не використовується виключно для імпорту і інших поточних платежів, «гра на занепад» приречена на поразку;

- по-друге, необхідно вжити заходів, щоб збалансувати темпи зростання доходів населення з реальними економічними можливостями. Необхідно індексувати основні види фіксованого доходу (мінімальна заробітна плата, пенсії, стипендії і т. д.), оскільки в інфляційних умовах знецінюються бюджетні платежі (пільги, субсидії, допомоги, зарплати в державному секторі), в результаті чого зменшується довіра до програм і заходів, що здійснюється владою.

Слід також звернути увагу на зростання безробіття, бо воно (безробіття) є одним з наслідків інфляції. У свідомості громадян України різке зростання цін і безробіття тісно взаємопов'язані. Боротьба з ними як з економічним явищем обумовлена необхідністю соціальної та економічної захисту громадян;

- по-третє, уряд повинен нарешті використовувати існуючі ринкові інструменти, щоб приборкати тимчасові (і не дуже) коливання цін на окремі товари і послуги (інтервенційна політика, антимонопольні важелі і т. д.). По можливості, використання адміністративних важелів має бути обмеженим;

- по-четверте, необхідно терміново вжити ефективних заходів для поліпшення ділового середовища, сприяючи при цьому перерозподілу грошових коштів від споживачів в бізнес-сектор і розширенню поставок товарів і послуг на споживчий ринок;

- по-п'яте, необхідно нарешті звернути увагу на фінансові ринки і прийняти дійсно ефективні заходи для їх розвитку, починаючи з розвитку ліквідного та прогнозованого ринку державних цінних паперів, який обов'язково підтягне і інші сегменти. Необхідно відновити довіру громадян України до дій Національного банку України, до заходів грошово-кредитної політики, які він застосовує. Якщо інфляція контролюється Національним банком, тоді ці очікування значні, реальна економіка сповнена грошей, оскільки пропозиція грошей зростає швидше, ніж рівень цін, що, в свою чергу, стимулює зростання економіки.

Список використаної літератури

1. Жалило Ю. А. Теорія і практика формування ефективної економічної стратегії держави: [монографія] / Ю. А. Жалило. – К. : НИСС, 2019. – 336 с.
2. Мельник О. М. Інфляція: теорія і практика регулювання: [монографія] / О. М. Мельник. – К. : Т. «Знання», 1999. – 291 с.
3. Місце української літератури. Закон про грошові перекази [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uchni.com.ua/ekonomika/1729/index.html>
4. Інтернет-конвертер валют [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.freecurrencyrates.com>
5. Економіка агентства УНІАН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economics.unian.ua>
6. Міністерство фінансів України. Фінансовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua>
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» від 16 січня 2014 року № 719-VII. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/719-18>
9. Рада Національного банку України. Рішення № 28 від 11 вересня 2018 року. «Про засади грошово-кредитної політики на 2018 рік. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/vr028500-18>.

*К.е.н., доцент Артем'єва І.О.
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національна академія статистики, обліку та аудиту
м. Київ
E-mail: artemyeva_inga@ukr.net*

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ

Цифрова революція стрімко змінює економічне середовище, і це ставить нові завдання з адаптації до нових реалій та максимізації вигоди для розвинених країн і країн, що розвиваються. У податковій сфері цифрові трансформації мають значний перетворювальний потенціал.

Серед найбільш вагомих наслідків потрібно відзначити нарощування оподаткованої бази в країнах, залучених до цифрових трансформацій, що пояснюється впливом наступних чинників:

- підвищення продуктивності праці завдяки автоматизації, ефективнішому використанню ресурсів, доступу до нових ринків, кращій організації процесу прийняття рішень;

- зростання зайнятості (завдяки неповній та віддаленій зайнятості) і рівня зарплат (особливо у ІТ-сфері і пов'язаних галузях);

- більш ефективні ринки, оскільки цифровізація знижує бар'єри для участі в торгівлі, у тому числі глобальній, розширюючи можливості підприємств;

- зростання рівня дохідності фірм через підвищення якості товарів і послуг, більших можливостей і стимулів до індивідуалізації продуктів та покращення їх якості;

- інновації, створення нових продуктів та послуг [1-4].

Цифровізація помітно перетворює інформаційне ядро бюджетної системи. Створюються інструменти не тільки для підвищення ефективності наявних заходів податкової політики, але і для розробки нових. Ефективність функціонування податкової системи великою мірою залежить від здатності

податкових органів акумулювати, обробляти і реагувати на різноманітну інформацію: продажі, зарплати, банківські операції, пасивні доходи тощо. Завдячуючи цифровим системам, стандартним формам звітності та електронним інтерфейсам податкові органи мають можливість розширити доступ до джерел цих даних, що надає їм кращу картину поточного стану економіки.

Здатність збирати та аналізувати велику кількість даних, а також встановлювати зв'язок між ними має великий потенціал для удосконалення податкових операцій та процедур, зокрема:

- спрощення, пришвидшення і зниження вартості зазначених операцій завдяки використанню електронного документообігу;

- ефективне акумулювання даних щодо економічних суб'єктів завдяки використанню великої кількості джерел інформації та індивідуальних цифрових слідів (це дозволяє створити профіль сукупних доходів та витрат кожного платника податків, який потім використовується для оцінки точності наданої цим суб'єктом інформації);

- поява нових можливостей збору податків, зокрема, використання електронних платформ як податкових агентів;

- розв'язання деяких труднощів, традиційних для органів оподаткування (так, у Китаї використовують цифрові технології звірки рахунків-фактур для підтвердження права фірми на відшкодування ПДВ);

- підтримання законності, запобігання шахрайству та корупції, зменшення кількості бюрократичних процедур завдяки точнішим і дешевшим способам підтвердження особи (цифрові підписи, біометричні дані);

- більш точне налаштування інструментів перерозподілу (наприклад, забезпечення адресності знижених ставок оподаткування);

- збільшення можливостей передбачення динаміки надходжень, завдяки чому державні директивні податкові органи можуть приймати раціональніші рішення і розробляти ефективніші плани [5,6].

Отже, цифрова трансформація економіки здатна здійснити на податкову

сферу потужний позитивний вплив. Водночас цифровізація провокує виникнення ризиків, які можуть спричинити вагомі негативні наслідки. Зокрема, цифрові перетворення бізнесу можуть помітно трансформувати всі чотири функції податкової системи: фіскальну, розподільну, регулюючу та контрольну. Для держави найбільш вагомими можуть виявитися порушення виконання фіскальної функції, що забезпечує наповнення бюджетів усіх рівнів, і контрольної, яка забезпечує стеження за джерелами доходу економічних суб'єктів і рухом грошових коштів [7].

Одна з причин у тому, що цифрові компанії незалежні від реального місця розташування. Обираючи вигідні з податкової та інших точок зору юрисдикції вони сплачують мінімальні податки на територіях, де отримують прибуток. Ефективна податкова ставка для таких компаній складає в середньому 9,5 %, водночас компанії з традиційною бізнес-моделлю сплачують 23,2 %. Традиційний підхід стягувати податки там, де розташований головний офіс або компанія, що утримує авторські права, за умов цифровізації працює неефективно, що спричиняє невдоволення великих країн та економічних блоків, які потерпають від зменшення оподаткованої бази [8].

Досі невирішеною залишається проблема ідентифікації і відстеження електронних угод у роздрібному секторі (Business-to-consumer) і у секторі угод між кінцевими споживачами (Consumer-to-consumer). За умови оплати через електронну платіжну систему (біткоїни, Web-money) цю проблему розв'язати взагалі неможливо. Залишаються труднощі оподаткування розповсюджених в віртуальному середовищі операцій з необов'язковою оплатою. У цих випадках брак відпрацьованих процедур та ефективних технологій здатний спровокувати податковий хаос.

Також за умов переходу на цифрові технології зростає стурбованість питаннями конфіденційності, недоторканності приватного життя громадян та кібербезпеки.

Помітним у сфері обмеженням цифровізації оподаткування є нестача кадрів, наділених належним менталітетом і навичками. Нині залучення таких

керівників і спеціалістів у доволі консервативну сферу державного управління та фінансів є дуже непростим завданням.

У цілому, для максимізації вигід країни від залученості в процес цифровізації директивні податкові органи мають діяти в наступних напрямках:

1. створення належних нормативно-правових рамок функціонування цифрової економіки, які забезпечували б збільшення бюджетних надходжень (боротьба зі зменшенням податкової бази і виведенням прибутку цифрових компаній з-під оподаткування);

2. розробка та впровадження через відповідні податкові та митні механізми ініціатив щодо здешевлення обладнання і програмного забезпечення з метою організації такої державної «смарт-активності», яка стимулювала б використання в економіці найкращих технологій і практик;

3. Формування відповідного цифровим реаліям світогляду керівників і рядових співробітників податкових установ, стимулювання у них прагнення до змін та підвищення їхньої кваліфікації.

Список використаних джерел

1. World development report 2016: Digital dividends [Електронний ресурс]. – World Bank Group. – 2016 – Режим доступу: www.worldbank.org/en/publication/wdr2016.
2. Atkinson R. D. Digital prosperity: understanding the economic benefits of the information technology revolution [Electronic resource] / R. D. Atkinson, A. S. McKay. – Режим доступу: <https://itif.org/publications/2007/03/13/digital-prosperity-understanding-economic-benefits-information-technology>.
3. Global flows in a digital age: How trade, finance, people, and data connect the world economy. – McKinsey Global Institute, 2014. – 167 p.
4. 95% крупных компаний не отвечают требованиям нового цифрового бизнеса, – исследование ESG по заказу Dell EMC. Пресс-релиз. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dell.com/learn/ua/ru/uacorp1/press-releases/2017-04-25-esg-study-it-transformation-maturity-curve

5. Digital Revolutions in Public Finance [Електронний ресурс] / S. Gupta, M.Keen, A. Shah, G. Verdier (Ed.). – International Monetary Fund, 2017. – Режим доступу: www.elibrary.imf.org/view/IMF071/24304-9781484315224/24304-9781484315224/24304-9781484315224.xml
6. Дигіталізація на марше // Експерт Северо-Запад. – 2011. – № 34. – С. 7.
7. Козырев А.Н. Стоимость и налогообложение в цифровой экономике [Електронний ресурс] / А.Н. Козырев. – Режим доступу: spkurdyumov.ru/digital_economy/stoimost-i-nalogooblozhenie-v-cifrovoj-ekonomike/2/.
8. Окунев Ю. G20 планирует унифицировать налогообложение цифровой экономики до 2020 года [Електронний ресурс] / Ю. Окунев. – Режим доступу: <https://offshorewealth.info/tax-planning/g20-plans-to-unify-the-taxation-of-the-digital-economy-until-2020/>.

К.ф.-м.н., доцент Бабенко К.Є.

завідувач кафедри менеджменту

Українська інженерно-педагогічна академія

м. Харків

E-mail: babenko.nauka@gmail.com

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Сучасні умови соціально-економічного розвитку територій в країні визначаються достатньо високим рівнем нестабільності, що обумовлює важливість реалізації низки аналітичних функцій, від яких залежить можливість вчасної діагностики і запобігання кризових ситуацій. Складність реалізації таких функцій пояснюється тим, що регіон можна розглядати як складну динамічну систему, стан якої описується значною кількістю чинників, що значно ускладнює інтерпретацію розвитку можливих ситуацій. У цьому зв'язку

виникає необхідність формування концепції стратегічного планування соціально-економічного розвитку регіонів.

Проблемам соціально-економічного розвитку територій, зокрема, пов'язаним з розробкою та використанням моделей та методів комплексного його управління, присвячено наукові праці таких вчених як: І. Благун, З. Варналій, В. Геєць, Б. Данилишин, М. Долішній, М. Кизим, Т. Клебанова, О. Нижник, О. Омельченко, В. Пономаренко та ін. Проте ціла низка питань, пов'язаних, зокрема, зі стратегічним плануванням процесу розвитку територій в країні та використання ефективних інструментів управління, не знайшли належного відображення в наукових дослідженнях.

Детальне опрацювання та критичний аналіз наукових досліджень вчених-економістів щодо обґрунтування економічної сутності категорії «розвиток» свідчить про наявність значної кількості різноманітних точок зору та відсутність ключового одностайного підходу до трактування змістовного наповнення даного поняття.

Що стосується соціально-економічного розвитку, то на думку М. Небави, це процес безупинної зміни матеріального базису виробництва, а також усієї сукупності різноманітних відносин між економічними суб'єктами, соціальними групами населення [1]. У свою чергу, Я. Качмарик акцентує увагу на цілісній сукупності взаємопов'язаних і взаємодіючих соціальних і економічних інститутів (суб'єктів) і відносин з приводу розподілу і споживання матеріальних і нематеріальних ресурсів, виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів і послуг [2].

Інший відомий науковець Л. Мельник характеризує дане поняття як сукупність усіх наявних у його межах ресурсів матеріальних і духовних, природних і трудових; як уже залучених в процеси суспільного виробництва і соціального розвитку, так і тих ресурсів, які можуть бути реалізовані та використані для зміцнення соціально-політичної стабільності, підвищення рівня якості життя населення, зростання ефективності галузей народного господарства [3].

Досліджуючи існуючі трактування соціально-економічного розвитку, слід визнати, що сутність та зміст розвитку полягає, у першу чергу, у безперервних змінах, раціональному використанні ресурсів, досягненні певної мети.

Необхідно акцентувати увагу, що стратегічне планування є важливою передумовою забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку території і тому розуміється, в першу чергу, як процес проєкції ймовірного майбутнього. Стратегічне планування сприймається також як засіб подолання зростаючої нестабільності зовнішнього середовища, акумулюючи в собі такі переваги [4]:

- забезпечення найбільш ефективного розподілу ресурсів;
- сприяння вибору нової логіки майбутнього;
- мінімізація впливу нерациональних рішень і покращення координації управлінських рішень;
- сприяння баченню перспектив розвитку територій.

Ключовим елементом процесу стратегічного планування є формування стратегії (рис. 1).

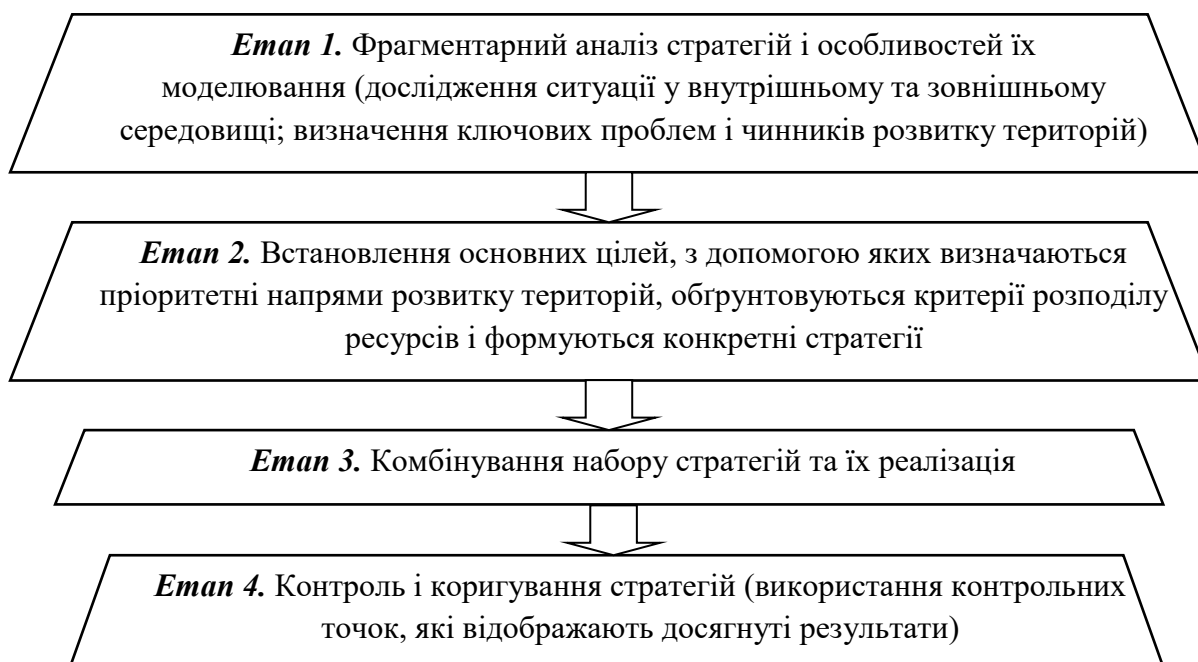

Рис. 1. Послідовність формування стратегії соціально-економічного розвитку територій [4; 5]

Слід також зазначити, що при реалізації стратегії соціально-економічного розвитку територій слід враховувати значні регіональні соціально-економічні диспропорції, адже їх наявність перешкоджає здійсненню єдиної економічної і соціальної політики; не дозволяє використати переваги територіального поділу, спеціалізації та кооперування праці; збільшує загрози регіональних криз, дезінтеграції національної економіки; не сприяє формуванню загальнодержавного ринку товарів і послуг; не дозволяє повною мірою використовувати потенціал міжрегіонального та прикордонного співробітництва; ускладнює вирішення екологічних проблем тощо.

Таким чином, для забезпечення соціально-економічного розвитку територій вкрай важливою є практична реалізація запропонованої послідовності формування стратегії розвитку, а також необхідним є дотримання принципу субсидіарності з метою більш ефективного виконання та адекватного фінансового забезпечення територій шляхом передачі функцій від центральних органів влади на місце.

Список використаної літератури

1. Небава М.І. Теорія макроекономіки / М.І. Небава. – К. : ВД «Слово», 2005. – 536 с.
2. Качмарик Я.Д. Економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності торговельного підприємства : монографія / Я.Д. Качмарик, П.О. Куцик, Р.Л. Лупак., І.Я. Качмарик. – Львів : Літературна агенція «Піраміда», 2012. – 208 с.
3. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку / За заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005.– 654 с.
4. Череп А.В. Стратегічне планування і управління / А.В. Череп, А.В. Сучков. – К. : «Кондор», 2011. – 334 с.
5. Ковальчук В. Системне моделювання соціально-економічного розвитку регіонів // В. Ковальчук // Збірник наукових праць «Ефективність державного управління». – Харків, 2013. – Вип. 35. – С. 149–155.

*Баландіна О.Г.
студентка ННІМБ ПТіБД,
д.е.н., професор Ширяєва Л.В.
професор кафедри економіки і фінансів
Одеський національний морський університет
м. Одеса
E-mail: balandinaaleksandra6@gmail.com*

ЩОДО ПИТАННЯ ГРОШОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Грошові реформи на території України проводилися для зміцнення фінансово-грошової системи в умовах нестабільності. Вони проводяться для повної або часткової зміни грошової системи з метою нормалізації чи поліпшення процесу регулювання грошового обігу [4,с.178]. Грошові реформи зачіплюють абсолютно всі сторони діяльності держави: грошовий обіг, грошову систему, а також банківську і фінансову систему та економіку в цілому. Особливу увагу теоретичним дослідженням грошей, грошового обігу та грошових реформ приділяли такі вчені: А. Гальчинський [2], Н. Гребеник [3], А. Мороз [4] та інші.

Досліджуючи питання, що пов'язані з реформи було виявлено, що вони постійно спрямованні на оживлення грошової одиниці та суттєве поліпшення всієї сфери грошового обігу [1,с.184]. Як результат реформ, держава ставить перед собою наступні цілі: відновлення функцій грошової одиниці, надання національній валюті характеру єдиного платіжного засобу й суттєве підвищення її купівельної сили.

Грошові реформи здійснюються відповідно до законодавчих актів, які прийняті в державі та спрямовані на покращення грошової системи держави. Проведені в різні часи грошові реформи значно відрізняються між собою, а саме: цілями проведення, глибиною реформування грошових систем, методами стабілізації валют, саме тому грошові реформи можна класифікувати за різними

ознаками [4,с.178,с.179]. Дослідження літературних джерел стосовно класифікації грошових реформ дозволяє їх систематизувати за ознаками, наведеними на рис.1.

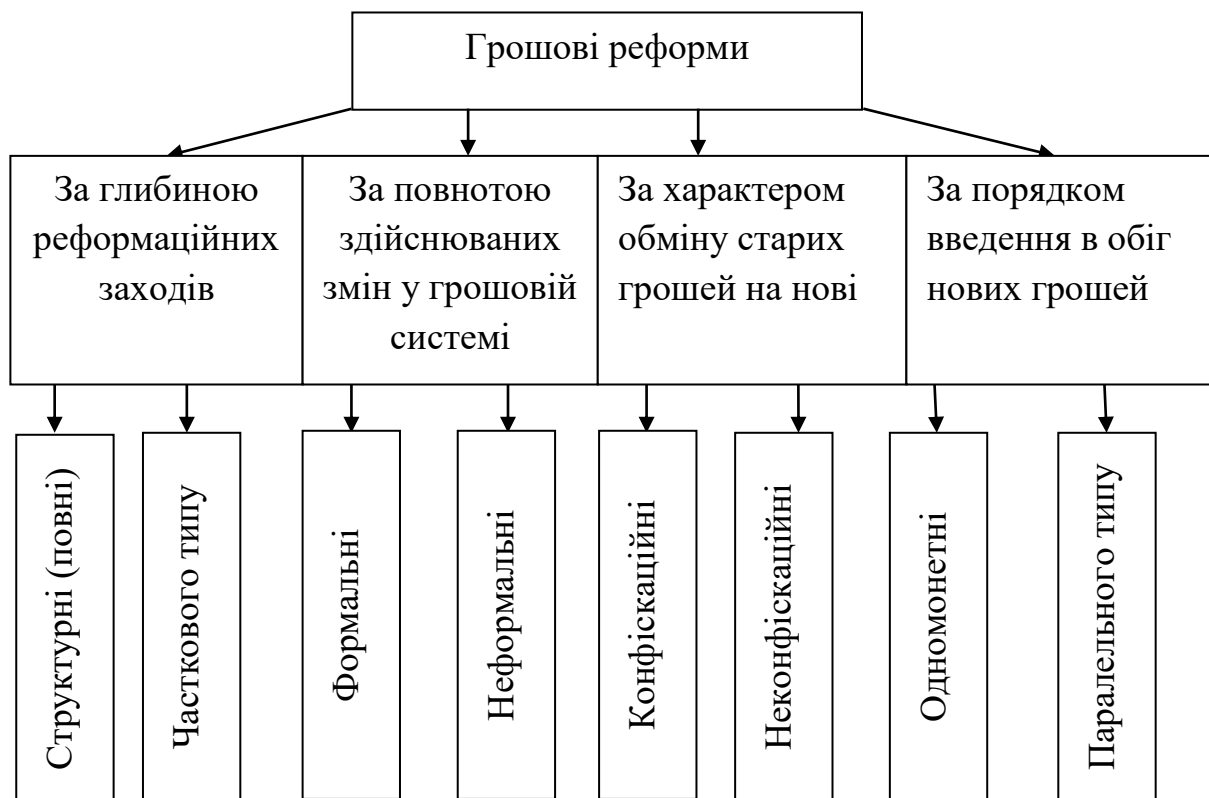

Рис. 1. Класифікація грошових реформ за видами [5]

Після проголошення незалежності в серпні 1991 року Україна отримала право самостійно формувати грошову систему. Для поліпшення національної економіки та зміцнення всієї грошової системи Україна проводила грошові реформи. Перша реформа була проведена в 1996 році (Україна отримала один з атрибутів державності – повноцінну грошову одиницю-гривню). Основними передумовами для проведення реформи були:

1. Значне зменшення темпів інфляції;
2. Призупинення спаду виробництва;
3. Стабілізація курсу українського карбованця до іноземних валют.

Дана реформа за своїми характеристиками відноситься до структурних реформ. Її проведення завершило перший етап побудови фінансової системи України. Головним здобутком реформи було утримання стабільності

споживчого, грошового й валового ринків. В державі не тільки було введено грошову одиницю, а й створено умови для зміцнення грошової системи та перетворення грошей у важливий фактор економічного розвитку держави.

Наступна реформа почалася в 2018 році, яка передбачала перехід паперових грошей на монети. Грошова реформа дасть можливість Україні досягти оптимального співвідношення між якістю та кількістю банкнот і монет в обігу, що відповідатиме сучасним потребам держави та економіки, а також світовому досвіду країн.

Після проведення грошової реформи результатом якої буде: забезпечення певного покращення стану фінансово-грошової системи, досягнення стабілізації та впорядкування грошового обігу, залучення в банківську систему надлишкової готівки, змінення та стабілізація курсу національної валюти, закріплення фінансової стабільності, суттєве уповільнення інфляції.

Список використаної літератури

1. Щетинін А.І. Гроші та кредит: підручник / А.І. Щетинін ; М-во освіти і науки України. – К.:Центр учбової літератури , 2010.-184 с.
2. Гальчинський А. С. Теорія грошей / А. С. Гальчинський. – К. : Основи, 1996. – 413 с.
3. Гребеник Н. І. Тенденції розвитку управління грошово-кредитним ринком в Україні за період 1991– 1999 рр. / Н. І. Гребеник // Банківська справа. – 1999. – № 6. – С.22–28.
4. Гроші та кредит: Підручник/ М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред. М.І. Савлука. – К.:КНЕУ, 2011. – 178- 179с.
5. Сутність грошових реформ, їх види. Особливості проведення грошової реформи в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://studopedia.com.ua/1_18155_sutnist-groshovih-reform-ih-vidi-osoblivosti-provedennya-groshovoi-reformi-v-ukraini.html

Безпала Є.О.

студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,

Науковий керівник: к.е.н., Зайцева Л.О.

старший викладач кафедри фінансів, обліку та банківської справи

Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка

м. Старобільськ

E-mail: LizaBezpala@ukr.net

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ

Система управління державними фінансами в Україні є основою забезпечення сталого розвитку країни та гарантованого виконання соціальних зобов'язань перед громадянами. Державні фінанси мають стратегічне значення для регулювання реального сектору економіки та фінансової сфери, забезпечення розвитку регіонів, підтримки підприємницької діяльності, а їх потенціал є підґрунтям для соціального розвитку. Ефективність системи управління державними фінансами має важливе значення для забезпечення стабільності бюджетної системи, а також загальної фінансової безпеки та стійкого економічного зростання [1]. В умовах посилення впливу внутрішніх і зовнішніх викликів у фінансово-економічному середовищі країни зростає значення системи управління державними фінансами як фундаментальної складової для розвитку інших сфер реалізації державної політики.

Важливість підвищення ефективності розглядуваної системи управління зумовлена необхідністю постійного розвитку, оновлення та реагування на мінливе зовнішнє й внутрішнє середовище.

Розвиток системи управління державними фінансами потребує:

- удосконалення роботи центральних органів виконавчої влади;
- посилення співпраці Кабінету Міністрів України з Верховною Радою України, громадськістю, суб'єктами господарювання;
- поглиблення діалогу між державою та суспільством через спрощення

доступу громадян до інформації з питань бюджету;

- посилення відповідальності держави перед бізнесом у рамках реалізації державної податкової політики в частині забезпечення своєчасного відшкодування податку на додану вартість;

- підвищення прозорості бюджетних відносин, що передбачає запровадження системи зовнішнього незалежного аудиту бюджетних доходів згідно з міжнародними стандартами ;

- створення дієвого механізму надання державної допомоги суб'єктам господарювання та регулювання цим процесом;

- розвиток і вдосконалення системи державних закупівель, насамперед через приведення законодавства в цій сфері у відповідність із міжнародними стандартами [2].

На нинішньому етапі розвитку ринкової економіки України та її інтеграції з Європейським Союзом великого значення набуває підвищення ефективності системи управління державними фінансами, зокрема, потрібен пошук нових підходів до поліпшення її функціонування. Без глибокої модернізації системи державних фінансів, зміцнення відповідних інституцій, знищення умов для корупції не буде досягнуто високої ефективності важелів стимулювання економічного розвитку [3] що досягається через удосконалення системи управління державними фінансами, а саме:

- розвиток інформаційної інфраструктури формування та реалізації узгодженої державної фінансово-бюджетної та макроекономічної політики;

- якісне обґрунтування рішень шляхом суттєвого поліпшення технологічного рівня інформаційних засобів підтримки та координації дій усіх учасників бюджетного процесу;

- посилення його прозорості та керованості шляхом переведення на інформаційні технології та адаптивне автоматизоване управління;

- активізація й поглиблення взаємодії державних органів-учасників бюджетного процесу шляхом забезпечення оперативного обміну електронними документами;

- удосконалення моніторингу проходження та виконання документів на різних рівнях;
- забезпечення розподілу обробки даних та передачі проміжних пакетів оперативної інформації з нижчих рівнів розпорядників коштів до центрального апарату для подальшої обробки та консолідації інформації;
- досягнення більшої оперативності й точності отримання інформації, зведення її в єдине сховище даних;
- автоматизація процесу прийняття рішень шляхом упровадження сучасних інтелектуальних технологій;
- пришвидшення фінансового обігу та скорочення часу прийняття рішень з питань реалізації бюджетної політики держави;
- налагодження взаємодії учасників бюджетного процесу та його контролерів;
- автоматизація процесів створення аналітичної звітності з бюджетних питань шляхом упровадження інструментальних засобів, орієнтованих на кінцевих користувачів;
- усунення їхньої залежності від спеціалістів з інформаційних технологій та сторонніх організацій у частині адаптації системи до змін бюджетного процесу, класифікації витрат і доходів, аналітичних форм та інших аспектів;
- сприяння підвищенню частки інтелектуальної праці та змістовної роботи й зниження трудових витрат на рутинні операції; створення умов для зменшення обсягів та обігу паперових документів.

Система управління державними фінансами має відповідати сучасним вимогам та включати такі базові принципи, як прозорість діяльності, стабільність і довгострокова стійкість бюджету, ефективна й справедлива система міжбюджетних відносин, консолідація бюджету та бюджетного процесу, бюджетування, орієнтоване на результат. Покращання стану системи управління державними фінансами в Україні передбачає здійснення таких першочергових завдань: дотримання стратегій і планів центральних органів виконавчої влади, бюджетних цільових програм; широке впровадження

новітніх технологій із застосуванням сучасних підходів та методів реалізації поставлених цілей та завдань; упровадження інтегрованої інформаційної системи фінансового менеджменту.

Список використаної літератури

1. Про Стратегію розвитку системи управління державними фінансами: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 № 774-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/774-2013-%D1%80> (дата звернення: 16.09.2016).
2. Про схвалення Концепції розвитку системи управління державними фінансами: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.09.2012 № 633-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/633-2012-%D1%80> (дата звернення: 16.09.2016).
3. Литвиненко О. Д., Івченко Ю. Ю. Ефективність системи управління державними фінансами в контексті євроінтеграції України. Наукове товариство Івана Кушніра. 2015. 6 лют. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=75990> (дата звернення: 16.09.2016).

К.е.н., доцент Бечко В.П.

доцент кафедри обліку і оподаткування

Уманський національний університет садівництва

м. Умань

E-mail: Vechko@i.ua

СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ В УКРАЇНІ

У період поступової євроінтеграції актуальним питанням для України є також можливість переймання досвіду зарубіжних держав у частині

формування місцевого бюджету, відповідно дослідження ефективних систем місцевого оподаткування та їх упровадження в Україні є необхідними передумовами реформування системи оподаткування на місцевому рівні.

На нашу думку, не може йти мови про побудову якісної системи місцевого оподаткування в державі без використання основних принципів механізму регулювання місцевих податків та зборів у країнах ЄС, до яких належать:

1) співвідношення послуг, які отримують платники податків та зборів від органів місцевого самоврядування, тобто певний якісний і справедливий розподіл тягаря місцевих податків і зборів;

2) прозорість податкового навантаження для юридичних та фізичних осіб платників податків і, як наслідок, підвищення ефективного розподілу ресурсів;

3) безумовне право органів місцевого самоврядування самостійно визначати, встановлювати та змінювати за потреби і в певному обсязі, встановленому законодавством, обсяг місцевих податків та зборів;

4) незначна різниця між обсягом доходу до місцевих бюджетів різних адміністративно-територіальних одиниць, за винятком надання різного виду послуг, що можуть буди відсутні на території певної адміністративно – територіальної одиниці.

У розвинених країнах ЄС місцевим податкам належить значна частка в доходах місцевих бюджетів. Зокрема, в Австрії, Франції, Швеції, Данії, Іспанії місцеві податки становлять у загальній сумі доходів місцевих бюджетів 72 %, 48 %, 61 %, 51 %, 31 % відповідно [3,4].

У Франції місцевий бюджет формується на двох принципах: самофінансування та бездефіцитність. Цікавим є той факт, що Франція одна з перших країн в Європі почала децентралізаційну реформу, результатом якої стало існування бюджетів 3 рівнів: урядового, місцевого та бюджету соціального захисту, кожен з яких самостійно визначає свій бюджет. Серед податків, що мають найбільшу питому вагу, варто відзначити податок із землі та податок на житло. При цьому особи віком від 75 років та ще деякі верстви населення не сплачують земельний податок [5].

Що стосується повноважень місцевих органів управління у Франції, то вони мають право вводити й інші податки та збори: збір на встановлення електроосвітлення, податок на прибирання територій, збір на освоєння родовищ тощо. Ставки місцевих податків та зборів органи влади визначають самостійно під час формування бюджету на майбутній рік, однак у межах максимального рівня, встановлених актом парламенту Франції [5].

Беручи до уваги вищевикладене, можна зробити висновок, що одним з основних податків які наповнюють місцевий бюджет у країнах ЄС, є податок на нерухоме майно, але він має свої характерні особливості в різних країнах Європейського співтовариства.

У свою чергу, в Україні об'єктом податку з нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки, відповідно до ПК України є об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, зокрема їх частка, ПКУ визначає об'єкти житлової нерухомості - будівлі, віднесені згідно з законодавством до житлового фонду, дачні та садові будинки. Ставки податку встановлюються органами місцевої влади, але не можуть бути більші за 1,5 % мінімальної заробітної плати на 1 кв. м за 1 рік. Як уже зазначалося, якщо площа квартири чи будинку перевищує 300 та 500 кв. м, відповідно застосовують ставку розміром 25 000 грн за кожний такий об'єкт [4].

Однак в Україні частка податку на нерухоме майно, тобто надходження від податку на нерухомість у місцевих бюджетах, становить приблизно 0,2 %. Тобто фактично такий податок є фіскально-незначущим на противагу оподаткуванню нерухомості в зарубіжних країнах.

На нашу думку, така ситуація спричинена, передусім, існуванням широкої системи пільг, що фактично звільняє особу від сплати цього податку. Крім того, власники нерухомості з великою площею давно вже знайшли прогалини в оподаткуванні цим податком та широко використовують їх. Під прогалинами мають на увазі ситуації, коли навіть якщо площа нерухомості значна, то можна зменшити суму податку через оформлення фіктивного співвласництва на цю нерухомість. Тому насамперед варто переглянути систему наданих пільг.

Зокрема, ми пропонуємо такі часткові реформування:

1) зменшення загальної пільги на 35 %, тобто із 60 до 40 кв. для квартир і 80 кв. для дачних будинків, котеджів та житлових будинків садибного типу;

2) скасування пільг зі зменшення оподаткованої площі для квартир, площа яких перевищує 150 кв., дачних будинків, котеджів та житлових будинків садибного типу площа яких перевищує 250 кв.;

3) скасування пільг для різних типів об'єктів житлової нерухомості, зокрема їх часток (у разі одночасного перебування у власності платника податку квартири/квартир та житлового будинку/будинків, зокрема їх часток) загальна площа яких перевищує 250 кв., причому якщо у власності є квартири площа яких перевищує 150 кв., дачні будинки, котеджі та житлові будинки садибного типу, площа яких перевищує 250 кв.;

4) передбачення прив'язування пільги до квартири чи будинку, а не до особи, тим самим зменшивши поширену нині практику нульового оподаткування;

5) виділення окремих категорій осіб, які взагалі не сплачують податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;

б) сплата податку на податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, з приміщень комерційного та виробничого використання незалежно від форми власності на таке нерухоме майно.

Ще один підвид податку на майно - транспортний податок, застосування якого є неоднозначним, у зв'язку з його фактичним існуванням як податку на розкіш на автомобілі. Така практика його застосування не дає тих бюджетних надходжень, які дає транспортний податок у зарубіжних країнах. Так якщо в більшості зарубіжних країн транспортний податок загалом забезпечує від 8 % до 15 % надходжень до місцевого бюджету, то в Україні це лише приблизно 0,3 % [1].

На нашу думку, фіскальна значущість транспортного податку істотно підвищиться, якщо транспортний податок зазнає певних змін. Зокрема, на законодавчому рівні, на нашу думку, необхідно:

- розширити перелік об'єктів оподаткування транспортним податком, а

саме внести до нього яхти, літаки, вертольоти, мотоцикли, самохідні машини;

- змінити базу оподаткування транспортним податком:

1) для транспортних засобів, у яких використовується двигун внутрішнього згоряння, база оподаткування визначається за об'ємом циліндра двигуна в літрах.

Причому ставка також залежить від типу двигуна (дизельний, бензиновий);

2) для транспортних засобів, у яких застосовуються електронні двигуни, база оподаткування визначається за потужністю двигуна;

3) для водних транспортних засобів у разі відсутності двигуна за довжиною корпусу;

- застосовувати диференційовані ставки в прогресивному співвідношенні залежно від категорії бази оподаткування;

- встановити податковий період на один календарний рік.

Крім того, на наше переконання, необхідно додатково стимулювати громадян до придбання автомобілів гібридного типу та електромобілів. Тому реформування транспортного податку відразу повинне бути пов'язане із закріпленням на законодавчому рівні певних пільг, зокрема, зазначені види автомобілів доцільно звільнити повністю або частково від перших двох рівнів сплати транспортного податку (за придбання і реєстрацію). Але водночас з тим на гібридні автомобілі та електроавтомобілі вартістю більше від установленої законом суми, вищезазначені пільги не поширюються.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене та беручи до уваги те, що в Україні триває процес адаптації національного законодавства у сфері оподаткування до вимог ЄС, зазначимо, що на сьогодні основним завданням України на шляху до інтеграції до ЄС є адаптація національної системи оподаткування до стандартів та вимог ЄС. Відповідно ми навели форми доцільності адаптації системи оподаткування України до норм країн ЄС у зв'язку з виконанням Плану дій «Україна – ЄС» Угоди про партнерство та співробітництво між Європейським співтовариством та Україною, якими передбачено відповідні напрями впровадження в нашій країні поетапних євроінтеграційних заходів.

Список використаної літератури

1. Бобошко Л. І. Транспортний податок в Україні: стан та перспективи. Збірник наукових праць Університету Державної фіскальної служби України. 2017. № 1. С. 25–36.
2. Гостева О.Ю. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, як можливість поповнення місцевих бюджетів. Економіка та право. 2015. № 2. С. 79–84.
3. Думчиков М. О. Використання досвіду країн ЄС у побудові якісної податкової системи. National law journal: theory and practice. 2017. № 5 (27). С. 73–78.
4. Думчиков М.О. Зарубіжний досвід країн Європейського Союзу у сфері удосконалення системи оподаткування та доцільність його застосування в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. № 4. С. 142–148.
5. Сидорова И.М. Солидарный налог на состояние во Франции. Налоги и налогообложение. 2009. № 1. С. 61–70.

К.е.н., доцент Бечко В.П.

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Волков Н.М.

студент

Уманський національний університет садівництва

м. Умань

E-mail: nikitatank3485@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Мале підприємство на думку багатьох є основним елементом, що допомагає здійснити перебудову в структурі економіки регіону і забезпечити значну частку робочих місць, які в кінцевому результаті повинні позитивно

вплинути на процеси виробництва і споживання в певній адміністративній території. Подвійний вигравш прихований в тому, що одночасно з підвищенням зайнятості населення і зростанням добробуту громадян, держава, як окремий механізм, що здійснює розподіл та перерозподіл валового внутрішнього продукту отримує в необхідній кількості податкові надходження, які дозволяють їй виконувати специфічні функції. Перевагами малих підприємств є: невеликий штат персоналу, можливість швидко реагувати на внутрішні проблеми та своєчасно їх вирішувати, швидка реакція на зовнішні фактори впливу, доступ до нововведень і їх швидке впровадження. Але, поряд з цим існують також проблеми. Найбільшим недоліком є податковий тягар, який лягає однаково на плечі малих і великих підприємств.

Починаючи з середини 90-х років минулого століття, в Україні почали створювати концепцію правового регулювання діяльності суб'єктів малого підприємництва і особливо сфери їх оподаткування, щоб якимось диференціювати податкове навантаження за можливостями суб'єктів. Через динамічність змін податкового законодавства щодо особливих податкових режимів, тема вивчення оподаткування суб'єктів малої діяльності залишається досі актуальною.

У 1998 році Указом Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва» було створено спеціальний податковий режим. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності (ССО) є спеціальним податковим режимом за якого підприємці, що використовують ССО, сплачують особливий податок (єдиний податок), який заміняє частину інших податків та зборів, перш за все податок на прибуток підприємств (ППП), податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) та податок на додану вартість (ПДВ). Єдиний податок має спрощений механізм нарахування, що дозволяє його платникам зменшити витрати на ведення обліку та подання звітності. Зокрема, частина платників єдиного податку мають право не використовувати реєстратори розрахункових операцій (касові апарати). За весь час дії даного акту, вводилась низка змін, що стосувались ставок єдиного

податку (ЄП), порядку його нарахування, переліку податків, які замінювалися єдиним податком, а також критеріїв надання підприємствам та фізичним особам підприємцям (ФОП) права на використання ССО [1]. Значних змін ССО набула у 2015 році. Основними нововведеннями були: зменшення для платників III групи річного обсягу доходу з 20 млн. гривень до 5 млн. гривень; збільшення ставок для платників III групи: з 2 до 3% (для платників ПДВ) та з 4 до 5% (для неплатників ПДВ); підвищення в 1,8 рази ставок єдиного податку для IV групи платників (сільгоспідприємств) [2].

Основними недоліками за всі часи існування спрощеної системи оподаткування були:

- нечітка політика стосовно класифікації тої чи іншої діяльності, яка за мінімальної різниці в умовах надавала суттєві переваги для одних і недоліки для інших;

- маніпуляція умовами за якими суб'єкт мав право бути платником тої чи іншої групи на користь великих суб'єктів (теж саме зниження для платників III групи річного обсягу доходу з 20 млн. грн. до 5 млн. грн. у 2015 р. було не вигідно значній частці організацій, які змушені були тепер переходити на загальну систему оподаткування);

- через специфіку діяльності підприємці взагалі не можуть іноді віднести себе до певного типу діяльності;

- слабкий рівень орієнтування податкових органів на консультування мікроорганізацій.

Незважаючи на недоліки системи, більшість з яких вирішена за останні 5 років, використання спеціальних режимів оподаткування малих підприємств є популярним через умови стягнення податкових платежів. Як свідчать Держстату, досить значними є частки ЮО і ФОП, які діють як мікропідприємства, що дозволяє значно зменшити податкове навантаження. Кількість таких підприємств є плаваючим показником з моменту прийняття податкового законодавства. ЮО у 2010 р. – 300445, у 2013 – 318477, у 2017 – 278102. ФОП у 2010 р. -1793243, у 2013 – 1318703, у 2017 – 1458980 [3].

Використовуючи другу групу платників єдиного податку, оскільки вони не виходять за межі утримання певної кількості працівників (не більше 10) і максимальний дохід не більше 1,5 млн. грн., дозволяє отримувати достатній прибуток. Досить популярним є зменшення податків, коли працівники оформлюють себе, як ФОП, що співпрацюють за даним суб'єктом. Через це зменшується податковий тягар не тільки підприємства, а робітників у сфері сплати ПДФО та ЄСВ. Іншим є співпраця між суб'єктом на загальній системі оподаткування і суб'єктом на ССО. Реалізація товарів першим можлива зі зменшенням ціни реалізації, хоча потім, вона буде реалізуватись у ФОП за повної вартості. Та різниця, яка буде отримана буде передаватись готівкою, уникаючи офіційних платіжних документів. Тобто підприємство може офіційно та неофіційно оптимізувати податкове навантаження. Саме це і є основною перевагою для суб'єкта. ССО для одних має переваги, а для інших невеликі недоліки. Останнє стосується тих підприємств, які офіційно ведуть легальні операції і їх прибуток залежить від соціально-економічної ситуації в країні. Наприклад, економічна криза призведе до того, що менше людей будуть купувати якісний одяг. ФОП, який реалізує одяг, незважаючи на те, що веде книгу обліку, сплатить фіксовану ставку податку I-ї чи II-ї групи, залежно від того, який вид діяльності йому дозволений, не дивлячись мав він збиток чи ні. Звідси впливає недолік, що не всі операції підлягають касовому моніторингу, який був би офіційним способом відобразити операції, хоча його організація в готівковому вигляді для деяких суб'єктів була б просто неможливою, а безготівковий не досить поширений.

З іншої сторони питанням є ведення книг обліку для перших 2-х груп платників ЄП, які займаються діяльністю без застосування електронних засобів контролю. Дані книги їм просто не потрібні через те, що в разі чого податковий орган не зможе довести правдивість наявної в документах інформації, оскільки електронних реєстраторів не передбачено для певних видів діяльності за такими групами. Тобто, це лише один із бюрократичних моментів, що викликає додаткові витрати.

Тобто, основними моментами в сфері оподаткування малого бізнесу, які повинні покращити податковий процес є:

- повне пояснення тіньових схем, які можливі при використанні ССО суб'єктами господарювання з метою чіткого відстеження дій між суб'єктами на цій системі і системі загального оподаткування;

- чітке визначення видів економічної діяльності, які поширені на території України та в світі; створення планів виникнення можливих видів економічної діяльності і їх зарахування до єдиної бази класифікації видів економічної діяльності, які дадуть право віднесення суб'єкта до певної групи на ССО;

- здійснення в рамках закону перевірок діяльності суб'єктів фіскальними органами;

- вирішення питань бюрократичного характеру, перехід до швидких автоматизованих систем обслуговування;

- спеціалізація відділів фіскальної служби на обслуговуванні конкретних платників податків, що дасть змогу спеціалістам відповідати за конкретний напрямок і надавати якісні консультативні послуги суб'єктам ССО.

- забезпечення сталості податкового законодавства протягом певного строку аби зменшити коливання в системі сплати податків з метою дослідження кращих умов для забезпечення економічної діяльності організацій і виконання фіскальних планів.

Список використаної літератури

1. «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва». В редакції Указу Президента N 746/99 від 28.06.99. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/727/98>
2. Про Державний бюджет України на 2016 рік: Закон України від 28.12.2016 № 928-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 5, ст.54. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928-19>
3. Показники структурної статистики по суб'єктах господарювання. Державна статистика України [Електронний ресурс]. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

*К.е.н., доцент Бечко В.П.
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Чернюк Н.В.*

студент

Уманський національний університет садівництва

м. Умань

E-mail: gunkonatalja1999@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ПОДАТКІВ

Провідна роль у забезпеченні виконання державної функції щодо регулювання економічних процесів належить податкам, які справляються до державного бюджету. Тому податкові надходження займають найбільшу частку серед інших методів централізації бюджетних ресурсів. На сьогодні, зважаючи на складні політичні та економічні умови, питання наповнення Державного бюджету для України постає більш гостро.

Отже, основними проблемами формування податкових надходжень є:

- зі зростанням ставок податків, що збільшило надходження до бюджету коштів, паралельно зростає соціальна напруга в суспільстві, що почала виражатися в недовірі до дій державного апарату, тому випадків ухилення від сплати податків та існування тіньових схем ведення бізнесу стало значно більше;
- відтік іноземних інвестицій та нестабільність національної валюти почали призводити до скорочень на підприємствах, зменшення обсягів їх виробництва або взагалі їх закриття;
- ухилення від сплати податків не тільки підприємств, які по різних причинах не мають можливості сплачувати податки, але й поширюється тенденція до несплати податків фінансово здорових підприємств;
- зменшилися надходження рентної плати за транспортування;

- значне зменшення податку на міжнародну діяльність та зовнішні операції, що пов'язане зі зменшенням обсягів зовнішньоторговельних операцій. При цьому також зазнала змін і структура аналізованих податків: внаслідок різкого скорочення обсягів імпорту відбулося зменшення частки ввізного мита та відповідне збільшення частки вивізного у загальній структурі податків.

Також проблемами, що перешкоджають у отриманні достатнього рівня податкових надходжень до бюджету є:

- зменшення обсягів виробництва національних підприємств та зменшення їх кількості, що супроводжуються скороченням робочих місць через нестабільну ситуацію в країні та високий рівень інфляції, це робить фактичні суми надходжень таких податків, як: ПДФО та податок на прибуток нижчими від очікуваних;

- надання податкових пільг, які впливають на ефективність формування доходів бюджету. Безсистемне та невиправдане надання податкових пільг (велика кількість податкових пільг для одних підприємств означає високі податкові ставки для інших, що змушує останніх ховати свої доходи з метою збереження конкурентоздатності), звільнень від оподаткування та масштабне ухилення від сплати податків звужує базу оподаткування. Усе це призводить до зменшення надходжень до бюджету;

- неефективна податкова політика, що викликає явище ухилення від сплати податків та диспропорції у розподілі податкового навантаження [1].

Шляхами зростання податкових надходжень є збільшення обсягів виробництва, підвищенням рівня прибутковості підприємств, також важливе значення має дотримання платниками податків податкової дисципліни, під якою розуміємо своєчасне внесення фізичними і юридичними особами встановлених законом обов'язкових платежів і зборів до державного бюджету країни. Дотримання податкової дисципліни платниками податків в умовах, коли майже половина доходів господарюючих суб'єктів, працюючого населення ховається в тіні, має велике значення.

Отже, посилення ролі податкових надходжень можливе за таких умов:

- формування податкової культури населення, у тому числі платників податків;
- інформування платників податків щодо податкового законодавства;
- роз'яснення щодо порядку застосування податкового законодавства та організація навчання платників податків;
- підвищення ролі органів місцевого самоврядування та податкової служби в легалізації доходів підприємців;
- удосконалення практики справляння податку на нерухомість, який є потенційним джерелом диверсифікації доходів місцевих бюджетів в Україні;
- збільшення впливу органів місцевого самоврядування на наповнення місцевих бюджетів шляхом розширення їхніх прав стосовно місцевого оподаткування;
- розвиток інституту місцевих податків і зборів, який відобразить спрямування політики органів місцевого самоврядування в галузі зайнятості, соціального захисту населення, охорони навколишнього природного середовища [3].

Ще однією важливою проблемою оподаткування є, переважно, фіскальний характер податків і зборів, що у свою чергу стримує розвиток підприємництва та сприяє збільшенню частки тіньової економіки. За таких умов зменшується дохідна частина бюджету, зменшуються видатки на соціально-економічний розвиток суспільства, росте рівень невдоволення населення.

Оптимізації фіскальної функції оподаткування передбачено досягнути шляхом вживання таких заходів, як:

- спрощення податкової системи та податкової звітності;
- зниження податкового навантаження на платників податків;
- збільшення частки непрямого оподаткування та зменшення ролі прямих податків;
- зниження оподаткування операцій з використання факторів виробництва, зокрема, зменшення частки податку на прибуток підприємств у

системі оподаткування;

- удосконалення податкового адміністрування у напрямі використання більш прозорих важелів та встановлення більш чітких правил регулювання взаємовідносин державних органів управління і платників.

Для забезпечення достатніх обсягів надходжень до бюджетної системи передбачається:

- розширити податкову базу (шляхом обмеження ухилення від оподаткування);

- підвищити оподаткування операцій з використання ресурсів (збільшення рентних платежів);

- збільшити частку податку з доходів фізичних осіб у структурі податкової системи;

- збільшити частку місцевих податків і зборів у структурі доходів місцевих бюджетів;

- вирівняти податкове навантаження на суб'єкти господарювання, скасовуючи пільгові ставки плати за землю та шляхом звільнення від її сплати;

- упорядкувати спрощену систему оподаткування шляхом прийняття більш раціональних умов, спрямованих на обмеження незаконних схем мінімізації оподаткування;

- удосконалити адміністрування податків і зборів [2].

Отже, зростання доходів державного бюджету можливе через обмеження від ухилення від оподаткування, збільшення рентних платежів, збільшення частки місцевих податків і зборів у структурі доходів місцевих бюджетів, рівномірне податкове навантаження на суб'єктів господарювання а також обмеження незаконних схем мінімізації оподаткування.

Список використаної літератури

1. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень-липень 2015-2016 року. / В.В. Зубенко, І.В. Самчинська, А.Ю. Рудик та ін. – К., 2016. – 73 с.

2. Податкова політика та напрями реформування податкової системи України [Електронний ресурс]: Кудряшов В.П. Курс фінансів: Навч. посіб. - К.: Знання, 2008. - 431 с. – Режим доступу до посібника : http://pidruchniki.com/1584072013932/finansiv/kurs_finansiv
3. Іваницька М.П. Напрями посилення ролі податкових надходжень у системі доходів місцевих бюджетів. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/inek_2013_8_65.pdf

Білан А.О.

студент кафедри бізнес-економіки та адміністрування,

д.е.н., професор Божкова В.В.

професор кафедри бізнес-економіки та адміністрування

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка,

м. Суми

E-mail: bee-lan007@ukr.net

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З МЕТАЛОБРУХТОМ ТА ЇХ ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

На сьогодні Україна знаходиться в процесі глобального реформування на шляху встановлення відповідностей вимогам Європейського Союзу. Зміни відбуваються майже в усіх сферах суспільного життя не лише на законодавчому рівні, а й кардинально змінюється сприйняття українським суспільством оточуючого середовища. Набувають популяризації ідеї охорони навколишнього середовища та екологічної безпеки. В Європі вже протягом тривалого часу сортування побутових відходів є обов'язковою процедурою і кожен безумовно дотримується встановлених правил. В Україні теж на

законодавчому рівні передбачено роздільний збір побутових відходів, але фактично зобов'язання щодо сортування відходів не виконують ні пересічні громадяни, ні суб'єкти господарської діяльності, що в результаті погіршує екологічну ситуацію в регіонах та країні загалом. Одним із напрямів державної політики у цій сфері є створення умов для роздільного збору побутових відходів, що реалізуються шляхом запровадження соціально-економічних механізмів, які сприятимуть заохоченню тих, хто забезпечуватиме роздільне збирання відходів.

Одним із способів заохочення громадян до сортування побутових відходів є можливість людей отримувати грошову винагороду за це. Так, в Україні функціонує досить велика кількість пунктів прийому вторинної сировини (макулатури, склотари, склобою, металобрухту, пет-пляшок, поліетилену, пластмаси), заснованих на економічному заохоченні громадян. Сортуючи побутові відходи, кожен може здійснити свій маленький внесок у велику справу.

Актуальність даного питання зумовлена його неоднозначністю. З одного боку, дія такого механізму позитивна, і в результаті він мотивує людей до усвідомленого сортування відходів і здачі їх в пункти прийому вторинної сировини. Проте, з іншого боку, можливість отримання легкого заробітку сприяє збільшенню кількості випадків здійснення операцій з вторинною сировиною особами, які не являються суб'єктами господарської діяльності і не можуть їх здійснювати. Найпоширенішими на сьогодні є операції з металобрухтом. Необхідно зазначити, що відносини, які виникають у процесі здійснення операцій з металобрухтом врегульовані спеціальними законами і нормативно-правовими актами, а положення Закону України "Про відходи" на них не поширюється.

Відносини у сфері операцій з металобрухтом регулюються Законом України «Про металобрухт» [1], Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.03.2016 № 524 «Про затвердження переліку обладнання та устаткування, які необхідно мати спеціалізованому підприємству та його

приймальним пунктам або спеціалізованому металургійному переробному підприємству при здійсненні операцій з металобрухтом» [2], Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кримінальним кодексом України та іншими нормативно-правовими актами.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про металобрухт» операції з металобрухтом здійснюються лише спеціалізованими або спеціалізованими металургійними переробними підприємствами, а також їх приймальними пунктами [1]. Виникає необхідність аналізу і співвідношення основних понять, які містяться в стаття 1 цього закону. Так, «операції з металобрухтом – заготівля, переробка, металургійна переробка брухту чорних і кольорових металів», «заготівля металобрухту – діяльність, пов'язана із збиранням, купівлею, зберіганням та реалізацією металобрухту юридичними або фізичними особами - суб'єктами господарювання, які здійснюють операції з металобрухтом», «збирання металобрухту – діяльність фізичних або юридичних осіб, пов'язана з переміщенням металобрухту від місця його утворення або знаходження до території розташування спеціалізованих або спеціалізованих металургійних переробних підприємств та їх приймальних пунктів» [1].

Виходячи з вищевикладеного, поняття «операції з металобрухтом» в повному обсязі охоплює всі вищевказані поняття, а тому будь-які із зазначених дій можуть здійснювати лише суб'єкти господарювання, зареєстровані у визначеному законом порядку. Це означає, що фізичні особи можуть вчиняти виключно дії, спрямовані на відчуження належного їм металобрухту. Крім того, від фізичних осіб дозволяється приймання виключно побутового металобрухту і за умови пред'явлення ними документа, який засвідчує особу, такі операції обов'язково оформляються актом приймання, де здійснюється опис металобрухту. Документи, що засвідчують набуття права власності на металобрухт, та акти приймання металобрухту є обов'язковими і повинні знаходитися у власника металобрухту та зберігатися протягом одного року [1].

Отже, право здійснення операцій з металобрухтом, а саме здійснення заготівлі, переробки, металургійної переробки брухту чорних і кольорових металів належить виключно суб'єктам господарювання. Здійснення таких операцій фізичними особами заборонено.

Питання обліку в діяльності суб'єктів господарювання, які здійснюють операції з металобрухтом, є не менш актуальним. Оскільки здійснення операцій з металобрухтом відноситься до сфери послуг, то на них також діють вимоги Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР, відповідно до яких суб'єкти господарювання зобов'язані проводити розрахункові операції на повну суму надання послуги через зареєстровані, опломбовані у встановленому порядку та переведені у фіскальний режим роботи реєстратори розрахункових операцій з роздрукуванням відповідних розрахункових документів, що підтверджують виконання розрахункових операцій [3]. Відповідно до Постанови КМУ від 23 серпня 2000 р. N 1336 «Про забезпечення реалізації ст. 10 Закону України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» при прийомі вторинної сировини у вигляді металобрухту не дозволено проводити розрахункові операції без застосування реєстраторів розрахункових операцій [4]. Окрім того, відповідно до ст. 11 Закону України «Про металобрухт» суб'єкти господарювання, які здійснюють операції з металобрухтом зобов'язані вести бухгалтерський та оперативний облік операцій з металобрухтом, а також статистичну звітність згідно із законодавством [1]. Проте, щодо виконання цих вимог виникає ряд питань, в тому числі об'єктивність і повнота інформації, яка складає облікові дані суб'єкта господарювання. На даний момент не всі, навіть зареєстровані в установленому порядку, пункти прийому металобрухту обладнані необхідними технічними засобами для здійснення розрахункових операцій з металобрухтом. У зв'язку з чим ведення обліку безпосередньо в пунктах прийому металобрухту не здійснюється належним чином. В більшості випадків облік проведених

операцій здійснюється в паперовому вигляді шляхом ведення книг обліку розрахункових операцій з використанням розрахункових книжок або взагалі без будь-якої фіксації проведених операцій та без складання актів прийому-передачі металобрухту, що суперечить встановленим вимогам.

Державне регулювання операцій з металобрухтом відповідно до ст. 12 Закону України «Про металобрухт» здійснюють ВР України, КМ України, центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну промислову політику, інші центральні органи виконавчої влади відповідно до їх компетенції та місцеві державні адміністрації, шляхом складання місцевими державними адміністраціями акта обстеження спеціалізованих або спеціалізованих металургійних переробних підприємств та їх приймальних пунктів на відповідність вимогам Закону України «Про металобрухт» і контролю за додержанням встановлених ними умов і правил здійснення операцій з металобрухтом [1].

Виходячи із вищевказаного, з метою вирішення нагальних проблем, з боку органів державної влади необхідно здійснювати комплекс заходів, спрямованих на посилення контролю за додержанням встановлених умов і правил здійснення операцій з металобрухтом спеціалізованими або спеціалізованими металургійними переробними підприємствами, а особливо – їх приймальними пунктами. Так, доречно встановити чітко визначену періодичність здійснення перевірок і складання актів обстеження, вести їх електронний облік, з метою контролю системності їх здійснення та прозорості результатів, в разі виявлення будь-яких порушень діяльність таких суб'єктів господарювання має бути призупинена до моменту усунення виявленого порушення, а матеріали про встановлення факту порушення направлені до правоохоронних органів для притягнення до адміністративної чи кримінальної відповідальності винних осіб. Окрім того, для забезпечення належної роботи місцевих державних адміністрацій у сфері контролю здійснення операцій з металобрухтом, можливе створення незалежних комісій, які в результаті моніторингу облікової інформації, в тому числі обліку актів проведених

перевірок в разі виявлення порушень або невиконання належним чином контролюючих обов'язків будуть ініціювати притягнення до відповідальності посадових осіб, на які покладено обов'язок здійснення контролю у сфері операцій з металобрухтом. Забезпечення контролю за дотриманням встановлених вимог здійснення операцій з металобрухтом сприятиме, перш за все, формуванню об'єктивної і повної облікової інформації суб'єктів господарювання, прозорості статистичної звітності для реалізації державної промислової політики і зміцнення економіки країни.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про металобрухт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/619-14](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/619-14)
2. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.03.2016 № 524 «Про затвердження переліку обладнання та устаткування, які необхідно мати спеціалізованому підприємству та його приймальним пунктам або спеціалізованому металургійному переробному підприємству при здійсненні операцій з металобрухтом» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0585-16>
3. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-вр>
4. Постанова КМУ від 23 серпня 2000 р. N 1336 «Про забезпечення реалізації статті 10 Закону України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1336-2000-п>

*Д.е.н., професор Білоцерківець В.В.
професор кафедри міжнародної економіки, політичної економії та управління,
д.е.н., професор Завгородня О.О.
професор кафедри міжнародної економіки, політичної економії та управління,
к.е.н., доцент Ткаченко Н.І.
доцент кафедри міжнародної економіки, політичної економії та управління
Національна металургійна академія України
м. Дніпро
E-mail: crummess@gmail.com*

ІСТОРИЧНО-ГНОСЕОЛОГІЧНІ ІНТЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ: КЕЙНСІАНСЬКИЙ РАКУРС

Розуміння процесів, що відбуваються у сучасній фіскальній політиці, неможливе без занурення в історичну атмосферу формування її гносеологічних засад. Саме кейнсіанський погляд на сутність, пріоритети та завдання фіскальної політики справив найпотужніший вплив на звичне нам сьогодні її бачення, тож не дивно, що й дослідження історично-гносеологічних її інтенцій має здійснюватись, на наш погляд, в його ракурсі. Відмова від апріорного сприйняття принципу «laissez faire» в його ортодоксальному тлумаченні дозволила Дж. М. Кейнсу свого часу закласти базис концепції, за якою фіскальна політика сприймалась вже не як система заходів, що дозволяє існувати урядовим установам, але, насамперед, як один з найважливіших важелів впливу держави на функціонування економіки, дійовий засіб досягнення ефективної рівноваги та «повної зайнятості без інфляції». За Дж. М. Кейнсом, вихідним пунктом впливу на національне виробництво є сукупний попит і уряд, стимулюючи його певним чином, в змозі здійснювати цілеспрямоване втручання до розгортання бажаних чи згортання небажаних економічних процесів.

Тож, відокремлений розгляд податкової політики та політики державних видатків дозволяє дійти висновку, що маніпулюючи обсягами оподаткування та

державних видатків, уряд спроможний впливати на «граничну ефективність капіталу», а, відповідно, й на показники схильності до інвестування та схильності до споживання, і, в підсумку, на величину національного доходу та рівня зайнятості. При цьому обсяги приватного споживання детермінуються не тільки і не стільки величиною національного доходу загалом, скільки величиною національного доходу у розпорядженні, тобто тією його частиною, котрою приватні споживачі можуть користуватися фактично.

У подальшому, в рамках дослідження наукової проблематики державних видатків та оподаткування, кейнсіанський напрямок сконцентрував увагу на питаннях визначення міри впливу на національний дохід кожного з компонентів фіскальної політики. Досягнувши певного успіху в розв'язанні цього питання, його прибічники дійшли висновку, що комбіноване використання цих компонентів дозволяє уряду маніпулювати змістовним навантаженням ефектів, що досягаються за їх допомогою, в досить значному діапазоні. Додавши до свого апарату поняття податкового мультиплікатора та мультиплікатора державних видатків, представникам кейнсіанства вдалося обґрунтувати запропоновану Дж. М. Кейнсом фіскальну експансіоністську політику бюджетного дефіциту, формально виразивши існуючі залежності динаміки величини національного доходу від змін у обсязі податків та державних видатків.

Далі концепція принципу дефіцитного фінансування поглибилась [1, 680-683] у працях послідовників Дж. М. Кейнса. Когорта видатних економістів – С. Леланд, Ф. Неймарк, Е. Хансен, Р. Харрод та ін. – активно розробляла теорію циклічного збалансування, за якою фіскальна політика повинна коригуватися стосовно поточної фази циклу. На їх думку, під час спаду урядові видатки мають зростати, а податкові вилучення зменшуватися, складаючи бюджет з від'ємним сальдо; під час зростання – навпаки, податкові надходження повинні перевищувати видатки, складаючи бюджет з додатним сальдо таким чином, аби циклічно збігався баланс надходження-витрати. Але поступово в роботах дослідників починають виходити на перший план питання підтримання стабільного економічного зростання, утримання інфляційних процесів та

безробіття на сприйнятливому рівні, підміняючи собою першочерговість дотримання принципу циклічного збалансування. Нові тенденції в розвитку кейнсіанської теорії обумовлювалися значними проблемами, що виникають під час практичного втілення її рецептів. Наприклад, виявилася відсутньою в достатньому обсязі належна дійова координація руху грошових засобів поміж видатковою та доходною частинами бюджетів на протязі циклу як безумовно необхідний механізм дотримання принципу циклічного збалансування.

Критика недоліків політики циклічного збалансування логічно призвела до формування в кейнсіанському науковому співтоваристві нових концепцій регулювання економіки за допомогою фіскальних важелів, на кшталт теорії компенсуючого бюджету, значну участь в створенні котрої прийняли Ф. Наймарк та Р. Харрод та концепції вмонтованих стабілізаторів, яка набула розвитку в численних працях представників кейнсіанського напрямку – Х. Ламперта, Ф. Тейлора, Г. Халера, А. Хансена, Р. Харрода. Але практичні втілення рецептів обох концепцій призвели до результатів дуже далеких від очікуваних. Тому у запеклих дискусіях представники кейнсіанського напрямку (в першу чергу некейнсіанці та посткейнсіанці) дійшли згоди щодо необхідності творчого поєднання окремих теоретичних схем, доповнення політики вмонтованих стабілізаторів дискреційними заходами.

За гадкою прибічників такого комбінаційного підходу (А. Пікока, П. Самуельсона, Г. Шоу) до регулювання національного виробництва механізми ринкового саморегулювання повинні органічно поєднуватися, взаємопереплітатися з механізмами урядового регулювання, на меті котрого було б пом'якшення недоліків ринкової системи. Важливим елементом їх концепцій була теза щодо необхідності поєднання заходів фіскального характеру з грошово-кредитною політикою, бо лише консолідований, взаємозв'язаний вплив на виробництво цих двох компонентів, за міркуваннями авторів, в спроможності ліквідувати значну частину вад, що характеризували процес окремого застосування грошових та фіскальних важелів. Але, як виявилось, перманентний розвиток національних економік, які все в більшій мірі стають

органічними, невід'ємними частинами світової, зазнають значного тиску інтеграційних та дезінтеграційних тенденцій, постійно структурно ускладнюються, відмовившись від примату лінійності [2, 104-105], активно поширюють внутрішні та зовнішні нелінійні зв'язки, позначені домінантою непрямого над прямим, опосередкованого над безпосереднім, завуальованого над відкритим, об'єктивно заперечує можливість (за наявних механізмів аналізу інформаційних потоків та їх змісту) знаходження більш-менш достовірного аналітичного відображення реальності.

Значна ймовірність можливої помилки у здійсненні того чи іншого заходу значно підсилюються у разі комбінаційного підходу. Недоречним є виключення з аналізу фактора ускладнення внутрішньої будови сучасних фіскальної та грошово-кредитної політик, обумовлену цим тенденцію постійного послаблення зворотних зв'язків, втрати дійових важелів управління їх рухом, що створює цілком реальне підґрунтя для самодостатнього, самокеруючого існування перших. За таких умов об'єднання систем, контроль та регулювання яких поодиночі викликає труднощі, навряд чи призведе до зростання їх сукупної ефективності, швидше це послабить і так незначні можливості управління ними, виступить фактором, гальмуючим ліквідацію негативних процесів у національному виробництві. Ці недоліки, властиві кейнсіанським розробкам в галузі оподаткування та реалізації політики державних видатків, нажаль, й досі тяжіють над сучасними теоретичними засадами реалізації фіскальної політики, обумовлюючи її певну інструментальну обмеженість не тільки в Україні, але й в найрозвинутіших країнах світу.

Список використаної літератури

1. Пезенти А. Очерки политической экономии капитализма: пер. с итал. [Текст] / А. Пезенти. – Т. 2. – М.: Прогресс, 1976. – 884 с.
2. Леонтьев В. В. Экономические эссе. Теории, исследования, факты и политика: пер. с англ. [Текст] / В. В. Леонтьев. – М.: Издательство политической литературы, 1990. – 415 с.

Бобро І.І.
студентка кафедри обліку і аудиту,
Шишко А.В.
студентка кафедри обліку і аудиту,
науковий керівник: к.е.н., доцент Накісько О.В.
доцент кафедри обліку і аудиту
Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені П.Василенка
м. Харків
E-mail: irinaigorevna bobro@gmail.com

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Аграрний сектор України, базовою складовою якого є сільське господарство, є системоутворювальним у національній економіці, формує засади збереження суверенності держави - продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій.

Крім стабільного забезпечення населення країни, якісним, безпечним, доступним продовольством, аграрний сектор України спроможний на вагомий внесок у розв'язання світової проблеми голоду.

Подальше входження до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі потребує адаптації до умов, що постійно змінюються, а відповідно - подальшого удосконалення податкової політики у сфері аграрного сектора економіки [1].

Український аграрний сектор з потенціалом виробництва, що значно перевищує потреби внутрішнього ринку, може сприяти розвитку національної економіки та її ефективній інтеграції у світовий економічний простір, а отже,

зростанню доходів задіяного в аграрній економіці сільського населення, кількість якого становить понад третину всього населення країни, а також забезпечити мультиплікативний ефект розвитку інших галузей національної економіки.

Система оподаткування сільськогосподарських підприємств у більшості країн світу будується на прямому оподаткуванні, яке відображає особливості галузі. Світовий досвід свідчить, що аграрне виробництво у більшості країн не спрямоване на фіскальне забезпечення бюджету, основною метою його функціонування є забезпечення продовольчої безпеки країни. Тому сільське господарство належить до галузей, у яких регулююча функція податків знаходить найбільший прояв і реалізується через різноманітні форми втручання держави в економіку підприємств галузі [2].

Слід зауважити, що до 1999р. сільськогосподарське виробництво в Україні перебувало на загальній системі оподаткування. І лише з прийняттям 17 грудня 1998р. Закону України «Про фіксований сільськогосподарський податок», держава почала активно стимулювати його розвиток через податковий механізм. Так, саме тогочасний особливий режим оподаткування об'єднав дванадцять видів податків та зборів.

Згідно з указом Президента України 1328 від 2 грудня 1998р. «Про підтримку сільськогосподарських товаровиробників» запровадили спеціальний режим оподаткування податком на додану вартість (ПДВ), який звільнив сільськогосподарських товаровиробників від сплати ПДВ до бюджету. Натомість ці суми залишалися у розпорядженні аграріїв і використовувалися на придбання матеріально-технічних ресурсів виробничого призначення.

Таким чином, уже впродовж останніх п'ятнадцяти років в Україні функціонував спеціальний режим прямого оподаткування аграрних підприємств, який спрямований на стимулювання розвитку сільськогосподарських товаровиробників через створення особливого податкового середовища. За відсутності більш дієвих інструментів державної фінансової підтримки механізм функціонування підсистеми прямого

оподаткування перетворився на одне з основних джерел фінансування сільськогосподарських підприємств у вигляді несплачених податків [3].

Щорічно, за рахунок застосування спеціального режиму оподаткування фіксованим сільськогосподарським податком, сільгоспвиробники заощаджували 3,5 млрд. грн., а за рахунок спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість 15 млрд. грн.

Слід зазначити, що внаслідок податкових реформ у сфері прямого оподаткування підприємств галузі за рахунок суттєвого зниження податкового навантаження фінансові показники зазнали позитивних змін. Протягом 2012–2013рр. лише 10,8% від загальної кількості сільськогосподарських підприємств мала збитковий фінансовий результат, тоді як на початок реформ у 1996р. – 68,5%, у 1997-му – 87,2%, 1998-му – кількість збиткових підприємств сільського господарства досягла критичного значення – 91,9%.

Але з метою подальшого стимулювання розвитку аграрного сектора економіки в Україні хотілось би відновити спеціальний режим їх оподаткування податком на додану вартість.

Використання спеціального режиму оподаткування та перебування на єдиному податку не є обов'язком сільськогосподарського товаровиробника, а його правом. Тому сільськогосподарські товаровиробники мають право вибору систем оподаткування – загальну систему оподаткування своєї діяльності чи спеціальний режим оподаткування у вигляді єдиного податку, з урахуванням діючих обмежень [4].

Таким чином, одним із найважливіших елементів державного регулювання аграрного сектора економіки є система оподаткування сільськогосподарських виробників, яка впливає на обсяги, спеціалізацію і розміщення аграрного виробництва та ефективність використання наявних ресурсів.

Список використаної літератури

1. Кузьмін О. Е. Особливості оподаткування суб'єктів зовнішньо-економічної діяльності/ О.Є. Кузьмін, А.В. Тодощук, О.Г. Мельник// Вісник

Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 769. – С. 138-143

2. Луценко І. С. Основні етапи реалізації податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс] / І. С. Луценко // Ефективна економіка – 2011. – № 1. Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
3. Луценко І. С. Елементи податків як інструменти реалізації податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності / І. С. Луценко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012. – № 2. – С. 94-99.
4. Луценко І.С. Податковаполітика у сфері аграрного сектору економіки України: проблематика та прагматика / І.С. Луценко, В.П. Хомутенко // Агросвіт України ТОВ ДКС «Центр» – 2014 – № 11– С. 3-8.

*К.е.н., доцент Бразник Л.В.
доцент кафедри фінансів і кредиту,
Писанка В.О.
здобувач СВО «Бакалавр»
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава
E-mail: liudmyla.brazhnyk@pdaa.edu.ua*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах господарювання економіка переживає кризу, і підприємства змушені акумулювати всі наявні внутрішні ресурси. Значну роль у цьому процесі відіграє аналіз фінансових ресурсів підприємства.

У даний час фінансовий аналіз найчастіше застосовується з метою

дослідження економічних процесів і економічних взаємин, саме він здатний показати сильні і слабкі сторони суб'єкта господарської діяльності, а результати використовуються для прийняття оптимальних управлінських рішень.

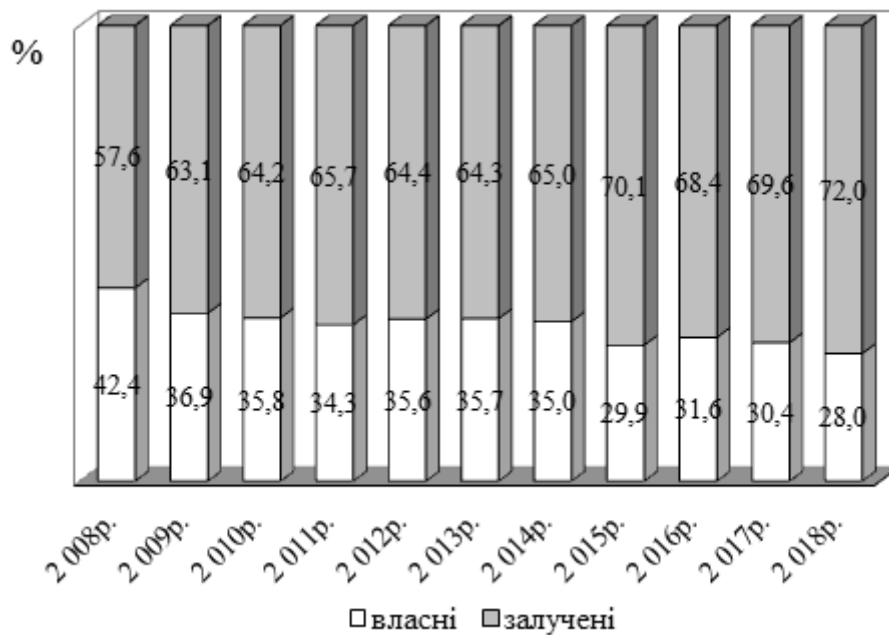
В економічній літературі існують різні підходи до групування фінансових ресурсів підприємств. Найбільш розповсюдженою є класифікація фінансових ресурсів за джерелами формування: внутрішні (власні) та залучені (позиковий капітал та кредиторська заборгованість або сталі пасиви) джерела [1].

Власні джерела мають переваги, оскільки їх використання не призводить до виникнення боргових зобов'язань і відповідно витрачання засобів у майбутньому. Основними проблемами у сфері кредитування підприємств є досить високі, порівняно з рівнем рентабельності, процентні ставки та жорсткі вимоги по забезпеченню залучених засобів.

Ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без залучення зовнішніх ресурсів. Використання залучених джерел фінансування дозволяє підприємству істотно розширити обсяг своєї господарської діяльності, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування різних цільових фінансових фондів, а в кінцевому підсумку – підвищити ринкову вартість підприємства, але при цьому існує визначений фінансовий ризик і загроза банкрутства, які зростають по мірі збільшення питомої частки запозичених засобів у загальній сумі джерел [2].

Найбільш стабільним є таке підприємство, у структурі якого переважають власні фінансові ресурси, оскільки коефіцієнт автономії наближений до одиниці. Однак темпи розвитку таких господарюючих суб'єктів обмежені, їх власний капітал не може забезпечити необхідного обсягу активів у періоди сприятливої кон'юнктури ринку.

Структура фінансових ресурсів підприємств України свідчить про постійне зменшення частки власних коштів, що використовуються для рефінансування діяльності суб'єктів господарювання, покращення матеріальної бази та забезпечення розширеного відтворення (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка структури фінансових ресурсів підприємств України (станом на початок року). Джерело: складено на основі [3]

За останнє десятиріччя їх дана частка знизилася на 14,4 пункта. Така динаміка є досить негативною, оскільки сигналізує про зростання залежності українських суб'єктів господарювання від зовнішніх джерел фінансування. Для своєї діяльності підприємства все більше користуються позиками та залученими коштами, частка яких зросла від 57,6% у 2008 р. до майже 72,0% у 2018 р.

Вивчення тенденцій та своєчасне виявлення диспропорцій у формуванні фінансових ресурсів дозволяє зорієнтувати підприємство щодо власних можливостей з метою попередження погіршення фінансового стану [4].

Використання того чи іншого виду фінансування залежить від завдань самого господарюючого суб'єкта. Якщо застосовувати довгострокові цілі, то використовують власні ресурси, якщо короткострокові – відповідно залучений капітал.

Отже, фінансові ресурси у підприємницькій діяльності підприємства займають вагоме місце, оскільки здатні у короткий термін перетворюватися у будь-який інший вид економічних ресурсів і забезпечувати їх кругообіг.

Враховуючи постійний розвиток ринку, у підприємств збільшується відповідальність за ефективне фінансування своєї діяльності. Таким чином, виникає потреба у оптимальному управлінні фінансовими ресурсами господарюючого суб'єкта в цілому для успішної діяльності на ринку.

Список використаної літератури

1. Аранчій В.І., Чумак В.Д., Черненко Л.В. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 240 с.
2. Горбатенко А.А. Особливості формування власних фінансових ресурсів підприємств в Україні. Економічний вісник Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди. 2010. Вип. №15/1. С. 195-201.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України / Статистична інформація Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 05.03.2019).
4. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2007. 578 с.

Бунда О.В.

спеціаліст з податків і зборів

ТОВ "ДК-Україна. Аудитори і Консультанти"

м. Львів

E-mail: bundaolena@gmail.com

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ТРАНСФЕРТНИМ ЦІНОУТВОРЕННЯМ В УКРАЇНІ

Вже майже століття інструменти трансфертного ціноутворення активно застосовуються у зовнішньоекономічній діяльності великих транснаціональних корпорацій (міжнародних холдингів), окремі підрозділи яких знаходяться в

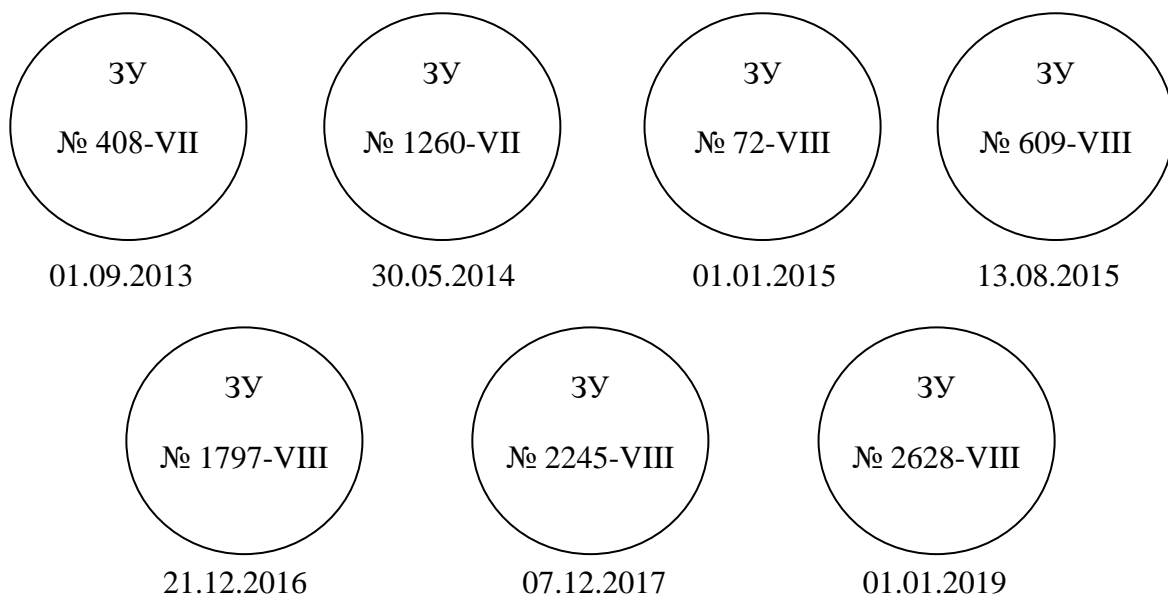
різних податкових юрисдикціях. За рахунок маніпулювання цінами у внутрішньогосподарських операціях такі суб'єкти господарювання мають можливість занижувати свою базу оподаткування, що обумовлює величезні збитки для держав, які недоотримають податки. Через це перед всіма державами світу закономірною постала потреба у здійсненні ефективного податкового контролю за трансфертним ціноутворенням [1].

В Україні механізм податкового контролю трансфертного ціноутворення був впроваджений тільки 1 вересня 2013 року. З цього часу в державі розпочато поступове становлення системи контролю, яка повинна попередити ухилення від оподаткування за рахунок трансфертного ціноутворення.

Із 1 вересня 2013 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення» від 04.07.2013 № 408-VII [5]. Варто констатувати, що основною метою прийняття даного закону було впровадження в національне законодавство України податкового контролю за трансфертним ціноутворенням, а також протидія виведенню резидентами України свого прибутку в низькоподаткові юрисдикції або офшорні зони. Даним законом вперше було введено поняття «трансфертного ціноутворення», «податкового контролю трансфертного ціноутворення», а також визначено перелік «контрольованих операцій», які підлягають обов'язковій перевірці на предмет правильності нарахування платниками податків своїх податкових зобов'язань. Внесені зміни впровадили в податкове законодавство України правила трансфертного ціноутворення, які врегулювали порядок визначення платниками податків цін в контрольованих операціях, що, в свою чергу, впливало на розмір бази оподаткування податку на прибуток, а також податку на додану вартість.

З початку дії правил трансфертного ціноутворення, загалом було внесено ще 6 значних змін станом на початок 2019 року (рис. 1).

Значна кількість змін до ПКУ щодо трансфертного ціноутворення за такий короткий період часу викликана саме новизною і становленням практики ТЦУ.

Рис. 1. Зміни до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення. Джерело: складено автором на основі [2;3;4;5;6;7;8].

Другим етапом розвитку державного регулювання податкового контролю трансфертного ціноутворення стало прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення» від 13.05.2014 № 1260-VII [6].

Головним доповненням є те, що подовжено термін подання звітності про контрольовані операції, здійснені за період з 01.09.2013 року по 31.12.2013 рік, до 1 жовтня 2014 року. По-друге, прийнято рішення про заміну терміна «операції» на термін «господарські операції», який вже використовується в бухгалтерському обліку, з метою забезпечення однозначного його застосування як контролюючим органом, так і платниками податків. По-третє, важливим моментом для платників податків є істотне зниження розмірів штрафних санкцій за порушення положень податкового законодавства щодо трансфертного ціноутворення.

Третім етапом розвитку податкового контролю трансфертного ціноутворення стало прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення» від 28.12.2014 № 72-VIII [7].

Вважаємо, що найважливішою новелою стало впровадження в податкове законодавство України поняття «витягнута рука». Так, в пп. 39.1.1 п. 39.1 ст. 39 ПК України було закріплено, що платник податку, який бере участь у контрольованій операції, повинен визначати обсяг його оподаткованого прибутку відповідно до принципу «витягнутої руки». Також, була змінена «матриця контрольованих цін», яка складається з суб'єктного та вартісного критеріїв. Суб'єктний критерій полягає у визначенні законодавцем чіткого переліку осіб, між якими вчиняються господарські операції. Вартісний критерій складається із двох обов'язкових елементів: 1) річний обсяг доходу платника податків; 2) загальна сума здійснених операцій платника податків з кожним контрагентом за відповідний календарний рік. Відсутність будь-якого з цих елементів виключає віднесення господарських операцій до контрольованих.

Четвертим етапом розвитку державного регулювання податкового контролю трансфертного ціноутворення стало прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення» від 15.07.2015 №609-VIII [8].

Основною новелою стало виключення з-під дії правил трансфертного ціноутворення податку на додану вартість. Так, в пп. 39.1.4 п. 39.1 ст. 39 ПК України було визначено, що встановлення відповідності умов контрольованої операції принципу «витягнутої руки» проводиться за методами, визначеними пунктом 39.3 цієї статті, з метою перевірки правильності, повноти нарахування та сплати податку на прибуток підприємств.

П'ятим етапом розвитку податкового контролю трансфертного ціноутворення стало прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» від 21.12.2016 № 1797-VIII [4].

Головним доповненням стало впровадження нової підстави для визнання операцій контрольованими – операції з нерезидентами, які не сплачують податок на прибуток (корпоративний податок) або звільнені від його сплати. Крім цього, контрольованими операціями були визначені не тільки

зовнішньоекономічні господарські операції з продажу, але і з придбання товарів через комісіонерів-нерезидентів.

Наступною важливою зміною стало збільшення вартісних порогів контрольованих операцій (150 млн. грн. річного доходу платника податку та 10 млн. грн. обсягу господарських операцій платника податків з контрагентом).

Шостим етапом розвитку державного регулювання податкового контролю трансфертного ціноутворення стало прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році» від 07.12.2017 № 2245-VIII [2].

На нашу думку, основним доповненням стало суттєве розширення критеріїв пов'язаності осіб. В контексті цього зазначимо, що в податкове законодавство України було впроваджено концепцію «кінцевого бенефіціарного власника (контролера)».

Сьомим етапом розвитку податкового контролю трансфертного ціноутворення стало прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» від 23.11.2018 № 2628-VIII [3].

Вважаємо, що основною новелою є те, що якщо фактичні умови здійсненої контрольованої операції не відповідають умовам укладеного (письмового) договору та/або фактичні дії сторін контрольованої операції і фактичні обставини її проведення відрізняються від умов такого договору, комерційні та/або фінансові характеристики контрольованої операції для цілей трансфертного ціноутворення визначаються згідно з фактичними діями сторін операції та фактичними умовами її проведення.

Варто зазначити, що введення у дію правил трансфертного ціноутворення в Україні одразу ж призвело до збільшення бюджетних надходжень як за рахунок коригування податкових зобов'язань підприємств, що здійснювали контрольовані операції у невідповідності принципу «вितягнутої руки», так і за

рахунок штрафних санкцій та пені за порушення процесуальних та законодавчих вимог щодо трансфертного ціноутворення.

Таким чином, з кожним роком контролю за трансфертним ціноутворенням як ДФСУ, так і платники податку набираються практичного досвіду, в тому числі щодо застосування методології обґрунтування умов контрольованих операцій на відповідність принципу «витагнутої руки». Тому в найближчих періодах очікується збільшення податкових перевірок «по суті», що скоріше всього призведе до збільшення коригувань фінансових результатів підприємств та, відповідно, збільшення податкових зобов'язань.

Список використаних джерел

1. Мельниченко Р. Адміністративно-правове регулювання трансфертного ціноутворення / Руслан Мельниченко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. — 2017. — № 3. — С. 99-111.
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році: Закон України від 07.12.2017 № 2245-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-19/ed20171207/sp:max100>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів: Закон України від 23.11.2018 № 2628-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-19/sp:max100>.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні: Закон України від 21.12.2016 № 1797-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1797-19/sp:max100>.

5. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення: Закон України від 04.07.2013 № 408-VII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-18/sp:max100>.
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення: Закон України від 13.05.2014 № 1260-VII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1260-18/sp:max100>.
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення: Закон України від 28.12.2014 № 72-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-19/sp:max100>.
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення : Закон України від 15.07.2015 № 609-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/609-19/sp:max100>.

К.т.н., доцент Вишнеvsька М.К.

доцент кафедри менеджменту,

к.е.н., доцент Крамаренко А.В.

доцент кафедри менеджменту

Національна металургійна академія України

м. Дніпро

E-mail: vishnevskaya@i.ua

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖЕРА В ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В своїй повсякденній діяльності менеджменту компаній доводиться стикатися з безліччю проблем, що пов'язані з питаннями планування,

прийняття управлінських рішень, аналізом і оцінкою результатів діяльності тощо. При цьому бажаним результатом є завоювання більшої долі ринку, організація ефективнішої роботи, виробництво продукції ліпшої ніж у конкурентів, порушення балансу на ринку, умов вільної конкуренції із подальшою можливістю диктувати власні умови та встановлювати ціни.

Щоб «завоювати» та «побороти» ринок, отримати економічний прибуток, необхідно мати чітку та обґрунтовану стратегію, яка дозволить створювати продукт, цінність якого для клієнтів буде вищою за економічні витрати на його виробництво. Отже ефективний стратегічний менеджмент є запорукою довгострокового успіху в будь-якому бізнесі.

Зрозуміло, що для досягнення намічених стратегічних цілей необхідна певна сукупність економічних ресурсів, а також забезпечення їх найефективнішого використання не тільки з виробничої, але й з фінансової точки зору. Саме фінансова ефективність є головною задачею фінансового менеджера, який розглядає максимізацію прибутку власника бізнесу, як головну і кінцеву мету діяльності підприємства.

Менеджер по фінансам – це ключова фігура у кожній фірмі у будь-якій галузі бізнесу, тому що будь-яке підприємство, організація має у своєму розпорядженні фінансові ресурси, якими потрібно управляти і які, в той же час, є найважливішим ресурсом, адже їх можна обміняти майже на всі інші активи.

Виходячи з цього, слід зауважити, що в світовому бізнес-середовищі ця професія вважається однією з найбільш високооплачуваних й перспективною у плані кар'єри, а розповсюдженим полем діяльності фінансового менеджера виступають банки, страхові й трастові компанії, брокерські фірми, біржі.

Діяльність фінансового менеджера не ізольована від решти апарату управління, навпаки, фахівець тісно співпрацює з іншими ключовими фігурами компанії – проектним менеджером, головним інженером, менеджером з маркетингу та відділами, як плановий, бухгалтерія, відділ маркетингу тощо для досягнення загальних стратегічних задач.

Що стосується безпосередньо задач фінансового менеджера, тут можна

виокремити чотири основні напрямки його діяльності:

1. Ефективне управління ліквідністю підприємства.
2. Оцінка економічної привабливості інвестиційних проектів, з подальшим вибором тих, що забезпечать отримання економічного прибутку і максимізацію статків власників бізнесу.
3. Визначення джерел і засобів фінансування інвестиційних проектів.
4. Вибір політики розподілення прибутку, яка б відповідала інтересам інвесторів.

Тож, в широкому сенсі, фінансовий менеджер повинен:

- аналізувати діяльність контрагентів та уряду і прогнозувати їх можливі наслідки для бізнесу компанії;
- визначати напрямки найбільш вигідного фінансування бізнесу;
- ухвалювати рішення щодо дивідендної політики, розміщення коштів, одержання кредитів та кредитування клієнтів, планування бюджету, оцінки і управління ризиками проектів. А для виробничих підприємств забезпечувати окрім іншого додатковий прибуток із розробкою шляхів скорочення витрат.

Схематично ключові задачі фінансового менеджера можна представити у наступному вигляді (рис. 1)

Рис. 1. Задачі фінансового менеджера

Сучасні вітчизняні підприємства малого бізнесу, як правило, не залучають фахівців в області фінансового менеджменту. В більшості випадків, за наявності відповідних знань, ці функції виконує директор компанії, який, частіше за все, виступає єдиним або крупнішим власником. Також не рідкість, коли фінансовим управлінням займається головний бухгалтер компанії. Проте, навіть коли бізнес із малого виростає до середнього, в більшості випадків на вітчизняних підприємствах питаннями фінансового менеджменту продовжують займатися бухгалтер або директор. Тож в цих реаліях для бухгалтерів малих та середніх підприємств важливо розуміти сучасні підходи до управління фінансами, вміти ефективно застосовувати їх на практиці, бути спроможними прийняти за необхідності роль фінансового менеджера для забезпечення довгострокового зростання та стабільних позицій підприємства в умовах конкурентної та мінливої середовища.

*К.е.н., доцент Влащенко Н.М.
доцент кафедри туризму і готельного господарства
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова
м. Харків
E-mail: wlagenko@bigmir.net*

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Сучасний економічний статус суб'єктів господарювання вимагає використання різноманітних інструментів оцінки їх виробничого потенціалу, рівнів соціально-економічного розвитку, фінансової збалансованості, умов конкуренції на вітчизняному та світовому ринках. Подібні інструменти необхідні для проведення активної регіональної політики, спрямованої на

усунення міжрегіональних диспропорцій, зміцнення економічної та політичної цілісності країни. Очевидно, що аргументований діалог держави та регіонів щодо погодження бюджетно-податкової, кредитно-грошової, структурно-інвестиційної та соціальної політики має спиратися на об'єктивні економічні індикатори.

Перехід до ринкових відносин вимагає застосування економічних підходів вирішення сформованих протиріч, з одного боку, між суб'єктами господарювання в рамках санаторно-курортного комплексу, а з іншого – між цими суб'єктами та містами-курортами. В межах суб'єкта господарювання проблеми проявилися насамперед у низькій ефективності діяльності курортних установ, і відповідно всієї санаторно-курортної бази, а також в недостатній їх участі в соціально-економічному розвитку міст-курортів. Розглядаючи змістовну частину поняття «ефективність рекреації» ми виходимо з того, що рекреація у вигляді туризму, або його видів – це важливе соціально-економічне явище. Об'єктивна оцінка його ефективності дозволяє активно впливати на поточний стан і тенденції розвитку окремих суб'єктів господарювання в межах рекреаційного комплексу.

Оцінка ефективності дозволяє відстежувати і коригувати явища і процеси, стає основою для підготовки планів і прогнозів розвитку галузі, окремих її сегментів і суб'єктів господарювання. Але, виходячи зі специфіки рекреаційної діяльності, слід зазначити, що механічне перенесення відомих методик визначення ефективності з інших галузей економіки не має сенсу. У туризмі система показників, що характеризує ступінь його розвитку, досить давно існує і може служити оцінкою його ефективності як галузі, але стосовно до сфери лікувально-оздоровчого туризму – санаторно-курортного обслуговування вона потребує корегування низки оціночних показників і доповнення системи деякими новими.

Таким чином, в рекреаційній сфері ми можемо відзначати різні модифікації (типів, проявів) економічного ефекту, що характеризує ступінь розвитку рекреаційного регіону. Низка дослідників [1, 2, 3] виділяють безліч

різних аспектів ефективності, ми ж вважаємо, що в рекреаційному регіоні, для всебічної характеристики ступеня розвитку його туристської та санаторно-курортної бази досить наступних:

- ефект агломераційний – економічна вигода від територіальної концентрації виробництва та інших економічних об'єктів. У рекреації агломераційний ефект досягається на курортах, туристських центрах за рахунок скорочення витрат зі створення та утримання їхньої інфраструктури, зростання кількості послуг, спеціалізації підприємств;

- ефект мультиплікаційний – зростання вторинних і третинних внутрішніх споживчих та інвестиційних витрат у результаті збільшення обсягу наданих послуг і зарплати в галузях, які виробляють товари і послуги, що задовольняють потреби рекреантів окрім придбаного тур пакета (путівки);

- ефективність абсолютна – важливий економічний показник в міжнародному туризмі. Відношення витрат (необхідні витрати на обслуговування) до результатів (надходження іноземної валюти, отриманої через міжнародний туризм);

- ефективність валютна – співвідношення надходжень в іноземній валюті за реалізацію послуг і товарів із витратами на виробництво та обслуговування в національній валюті. Сальдо між витратами і фактичними платежами;

- ефективність витрат – досягнення мети рекреаційними підприємствами з мінімальними витратами або з такими, які роблять проект комерційно життєздатним;

- ефективність технічна – показник здатності рекреаційних підприємств надавати максимальний обсяг послуг прийнятної якості з мінімальними витратами факторів виробництва;

- ефективність економічна – показник здатності організації виробляти і збувати свій продукт із можливими найменшими витратами.

Оскільки рекреація охоплює широкий діапазон видів діяльності та виходить за межі традиційних уявлень про неї як про явище, пов'язаному тільки з відпочинком, то ефект від неї має розглядатися з точки зору попиту

особливого типу споживача, а не з позиції пропозиції, що характерно, наприклад, для промисловості, що є простішим і менш трудомістким [4]. Іншими словами в цій галузі ефективність залежить від типу споживача і кінцевого споживання продукту, отже, ми можемо визначити споживача рекреаційного продукту як найважливіший елемент ефективності.

Оскільки споживач, реалізуючи свої потреби в рекреації, обмінює гроші на товар або послугу виробляючи «туристські витрати» це прямо впливає на ефективність функціонування галузі. У зв'язку з цим дані про кількісні та структурні параметри туристських витрат відносяться до головних індикаторів ефективності галузі.

До таких індикаторів відносяться витрати рекреантів на покупку тих чи інших товарів, послуг відповідно до індивідуальних потреб. Вироблені туристом витрати є одночасно доходом країни перебування. Цей дохід веде до ланцюгової реакції і в підсумку перетворюється в дохід з приростом. Таке явище обумовлено мультиплікаційним впливом. Це означає, що дохід, спрямований рекреантом в кожен цикл витрат, в економіці функціонує наступним чином. Частина доходів спрямовується на податки, інша – на оплату праці, третя – на накопичення, наступна – покриває витрати на надані рекреаційні послуги і йде зі сфери курортної економіки. Таким чином, збільшення доходу і управління виробництвом рекреаційних товарів і послуг посилюють мультиплікацію туристського доходу.

Підсумовуючи проведене дослідження, зазначимо, що система показників розвитку рекреації складається з макро- і мікроекономічних параметрів, кожен з яких наповнений конкретним змістом. Рекреація забезпечує отримання в національному, регіональному і місцевому масштабах додаткові вигоди. При цьому економічна вигода може бути визначена через показник економічної корисності рекреаційної діяльності, яка проявляється в додаванні в національну, регіональну або місцеву економіку ефектів у вигляді доходів підприємств, зайнятості, особистих доходів, доданої вартості та державних доходів.

Список використаної літератури

1. Гаврилко Г. П. Регіональні санаторно-курортні кластери: основні ознаки та принципи формування / Г. П. Гаврилко. // Науковий вісник ужгородського університету. – 2016. – Випуск 1 (47). – Т. 2. – С. 73–77.
2. Каленюк І. С. Соціальні аспекти розвитку рекреації і туризму як значущого сегменту світового господарства: теоретико-методологічні засади / І. С. Каленюк, Т. М. Котенко. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Випуск 3. – С. 172–176.
3. Ковач М. Й. Концептуальні основи інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства регіону / М. Й Ковач. // Економіка і регіон : ПолтНТУ. – 2011. –№3 (30). – С. 58–63.
4. Мігущенко Ю. В. Напрями регулювання структурних диспропорцій в туристській сфері країн центрально-східної та південної Європи: досвід для України в контексті розширеної зони вільної торгівлі / Ю. В. Мігущенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/august08/13.htm>

К.е.н., доцент Глущенко Я.І.

доцент кафедри міжнародної економіки

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

м. Київ

E-mail: slavina.ivc@gmail.com

СТРАТЕГІЧНЕ ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

У ВЕРС-ЕПОХУ

Одним з основних показників, який досить суттєво впливає на ділову активність підприємств, є рівень податкового навантаження в країні. За даними Світового банку (табл. 1) податкове навантаження в Україні з 2009 по

2015 роки, і у 2017 році перевищувало значення світового показника. Порівняння рівня податкового навантаження за 2009-2018 роки в Україні і такими Європейськими країнами, як Польща, Німеччина, Франція, свідчить, що більшими значення є тільки у Франції. По відношенню до показника податкового навантаження в Грузії, перевищення взагалі складає декілька разів. Безумовно, що в таких умовах вітчизняні підприємства постійно шукають шляхи легального, а іноді й нелегального зниження рівня оподаткування.

Таблиця 1

Податкове навантаження в Україні та окремих країнах світу за 2009-2018рр.

Рік	Податкове навантаження, %					
	Світ	Україна	Польща	Німеччина	Франція	Грузія
2009	47,3	55,5	40,6	47,0	68,0	15,3
2010	44,5	57,1	40,1	45,6	68,0	16,5
2011	43,9	55,4	40,3	45,9	69,7	16,5
2012	42,0	54,4	40,1	49,1	69,8	16,4
2013	40,6	52,7	40,1	48,8	71,3	16,4
2014	40,5	52,2	40,3	48,8	64,9	16,4
2015	40,4	52,3	40,4	48,9	64,1	16,4
2016	40,4	37,8	40,5	48,9	62,6	16,4
2017	40,4	41,7	40,7	49,0	60,4	9,9
2018	40,4	37,8	39,8	49,0	60,4	9,9

Джерело: складено на підставі даних [1]

Одним із легальних шляхів адаптації підприємств до діючих умов оподаткування є податкове планування. Досвід вітчизняних підприємств свідчить, що при прийнятті, як стратегічних, так й оперативних управлінських рішень, власники капіталу і топ-менеджмент все більше приділяють уваги наслідкам впливу діючої системи оподаткування.

На рівень податкового навантаження і суми податкових зобов'язань підприємств впливають обраний вид діяльності, місце реєстрації підприємства, система оподаткування, умови договорів, який укладаються в процесі поточної діяльності, формування штату працівників та рівень оплати їх праці (рис. 1). Зазначені фактори обумовлюють перелік податків і зборів, що буде сплачувати підприємство, а також такі істотні елементи податків, як: об'єкти, рівень бази оподаткування, ставки податків, порядок обчислення, строки та порядок сплати тощо.

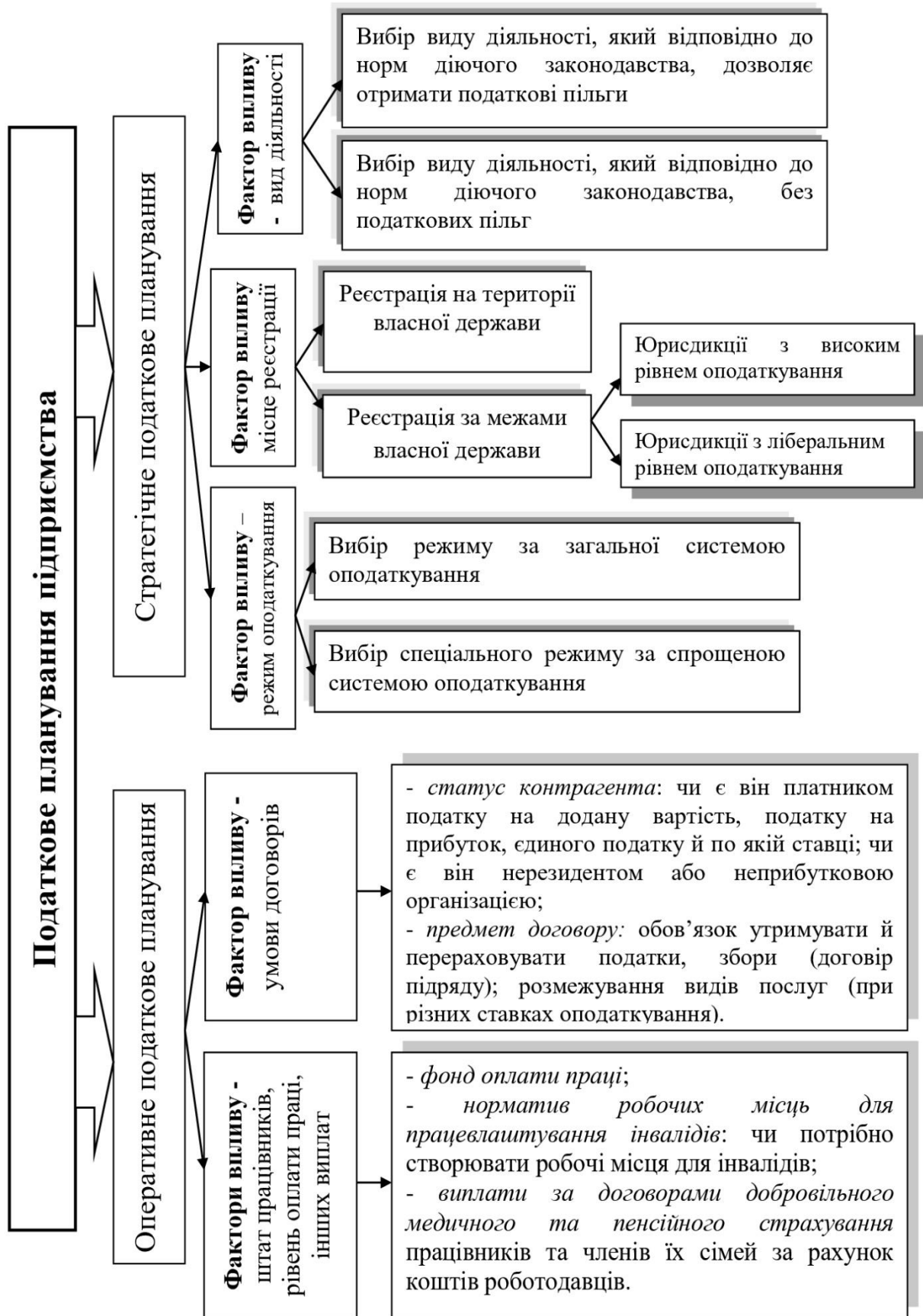

Рис. 1. Види податкового планування підприємства (авторська розробка)

Стратегічне податкове планування промислового підприємства повинно бути орієнтовано на п'ять, десять і більше років, особливо тоді, коли підприємство працює в галузі економіки, для якої потрібен тривалий період «дозрівання» капіталовкладень до моменту, коли вони почнуть приносити прибутки. Орієнтація системи управління підприємством на забезпечення адаптації до чинної системи оподаткування вимагає, щоб управлінські рішення, прийняті в будь-якій сфері діяльності підприємства, повинні розглядатися й одержувати оцінку з огляду їх впливу на податкові зобов'язання, у першу чергу, у довгостроковій перспективі.

Одним із факторів впливу, що визначається і оцінюється у процесі стратегічного податкового планування, є місце реєстрації суб'єкта господарювання. Місцем реєстрації може бути обрано територію власної, або іншої країни. При цьому, реєстрація за межами власної країни відбувається в юрисдикціях з високим, або ліберальним режимом оподаткування. Останній час в багатьох країнах світу фіскальні та антикорупційні органи все більше звертають увагу на реєстрацію і співпрацю компаній з суб'єктами господарювання, що зареєстровані й здійснюють свою діяльність в юрисдикціях з ліберальним режимом оподаткування.

Організацією економічного співробітництва та розвитку було розроблено і ще у 2013 році запропоновано план заходів протидії розмиванню податкової бази та виведенню прибутку, так званий Проект BEPS (Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting) [2]. В якому окремими кроками були визначені: боротьба з податковими зловживаннями, пов'язаними з використанням спеціальних режимів оподаткування, штучне уникнення статусу постійного представництва, розкриття інформації про використання схем агресивного податкового планування. Компанією Deloitte у 2015 році було проаналізовано та визначено ключові аспекти Проекту BEPS для України [3].

На теперішній час вітчизняні власники капіталу, представники топ-менеджменту приймаючи рішення про вибір місця реєстрації нового суб'єкта господарювання, укладання зовнішньоторговельних контрактів і організації

співпраці обов'язково повинні звертати увагу на окремі норми Податкового Кодексу України (ПКУ). Насамперед, мова йде про підпункт. 39.2.1.1 ПКУ, в якій зазначено, що під контроль підпадають господарські операції, що здійснюються з нерезидентами, зареєстрованими у державах, які відповідають визначеним критеріям [4]. Перелік держав затверджено Постановою Кабінету Міністрів № 1045-2017-п в редакції від 25.04.2018р. [5]. Щодо критеріїв, то одним із перших є нижчий рівень оподаткування прибутку на 5 і більше відсотків, і застосування методики визначення бази оподаткування, що призводить до можливості суб'єкта не сплачувати зазначений податок.

Звертати увагу на офшорну реєстрацію суб'єкта господарювання потрібно і відповідно до діючих норм Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» № 1702-VII від 24.11.2018р. [6]. За нормами зазначеного законодавчого акту фінансовому моніторингу підлягають операції з перерахування коштів з держави, що віднесена Кабінетом Міністрів України до офшорних.

Таким чином, обираючи місцем реєстрації юрисдикції з ліберальним режимом оподаткування власникам капіталу необхідно прораховувати не тільки можливі податкові наслідки, а й посилення контролю за діяльністю підприємства.

Список використаної літератури:

1. The World Bank / DOINGBUSINESS // Paying Taxes. – 2018. URL: https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/publications/paying-taxes-2019/explorer-tool.html?WT.mc_id=CT13-PL1300-DM2-TR2-LS1-ND30-TTA4-CN_paying_taxes-2019-data-explorer-button (дата звернення 11.03.2019).
2. BEPS 2015 Final Reports/ URL <http://www.oecd.org/tax/beps-2015-final-reports.htm> (дата звернення 11.03.2019).
3. BEPS Ключові аспекти для України// Deloitte. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ua/Documents/tax/beps/Deloitte_BEPS.pdf (дата звернення 11.03.2019).

4. Податковий Кодекс України № 2755-VI від 01.03.2019р. // Верховна Рада України/ База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 11.03.2019).
5. Постанова «Про затвердження переліку держав (територій), які відповідають критеріям, установленим підпунктом 39.2.12. підпункту 39.2.1 пункту 39.2 статті 39 Податкового Кодексу України» №1045-2017-п від 25.04.2018р. // Кабінет Міністрів України/ База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-2017-п> (дата звернення 11.03.2019).
6. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» 1702-VII від 24.11.2018р. // Верховна Рада України/ База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> (дата звернення 11.03.2019).

Головачова К.В.

студентка економічного факультету,

науковий керівник: к.е.н, доцент Адонін С.В.

доцент кафедри фінансів

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

м. Дніпро

E-mail: karinka19.03.1999@gmail.com

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ НЕЮ

Створення фінансового плану закінчується проведеннями його експертної оцінки. Її основна мета полягає в аналізі досягнення фінансової рівноваги підприємства на кінець періоду.

Фінансова рівновага підприємства – це така спроможність підприємства,

яка свідчить про виконання боргових зобов'язань перед іншими сторонами, і досягається вона при правильно виконаній роботі з власними засобами, встановленню реальної структури активів та пасивів, а також ефективному використанню активів. [4].

Завданням оцінки фінансової рівноваги вважається дослідження того, як фінансовий план підприємства відповідає умовам фінансової стабільності, враховує загрозу розорення підприємства у випадку порушення збалансованості між застосуванням власних та позикових коштів.

Фінансова стійкість має такі завдання:

- тактичні – полягають у забезпеченні коштами з метою утворення у потрібних розмірах товарних запасів та відшкодування втрат обігу підприємства.
- стратегічні – аналіз рівня стратегічних завдань може бути здійснена за допомогою досліджень матриць фінансової рівноваги підприємства.

Порушення фінансової стабільності може призвести до неплатоспроможності підприємства, руйнування стратегічного потенціалу та загрози його фінансовій безпеці, та є важливим індикатором потенціалу фінансової стійкості господарюючого суб'єкта.

Підвищення фінансової нестабільності світової економіки, говорить про потребу у використанні ефективних технологій та інструментів менеджменту з метою забезпечення результативного процесу управління як в загальнодержавному масштабі, так і на кожному промисловому суб'єкті господарювання. [2].

Основним підходом вирішення вказаної вище актуальної проблеми на мікроекономічному рівні вважається надання успішного управління фінансовою ефективністю господарської діяльності промислових підприємств[3].

Зазначений підхід до оцінки стану фінансової рівноваги є важливим методичним інструментарієм в концепції управління фінансовою рівновагою промислових підприємств, застосування якої дає можливість:

- 1) встановити існуючий ступінь збалансованості надходження економічних вигод та припливу грошових коштів на підприємстві;
- 2) сукупно дати оцінку фінансової результативності господарської діяльності,

прибутковості, платоспроможності, фінансову стійкості суб'єкта господарювання;

3) швидко встановити основні резерви підвищення фінансової результативності господарської діяльності, досягнення фінансової рівноваги підприємства і гарантувати їх успішну мобілізацію і реалізацію;

4) діагностувати справжній ступінь продуктивності управління фінансовою рівновагою підприємства та аргументувати основні напрями економічного розвитку суб'єкта господарювання;

5) здійснити дослідження та реалізацію відповідних заходів менеджменту щодо оптимізації стану фінансової рівноваги підприємства в системі забезпечення його стабільного економічного розвитку.

Форми прояву фінансової рівноваги [1]:

1. Позитивна статична – оцінку фінансової рівноваги можна одержати в результаті аналізу фінансової стійкості підприємства.

2. Позитивна динамічна – на цій стадії відбувається активне фінансування власного розвитку, в т.ч. і здійснення інновацій, завдяки яким, відкривається можливість досягнення якісно нової фінансової рівноваги.

3. Біфуркації - породжують певну невизначеність перспектив розвитку його діяльності, але можливе скорочення шляху для досягнення якісно нової фінансової рівноваги.

4. Негативна динамічна фінансова рівновага - проявляється у формі фінансової кризи.

5. Негативна статистична фінансова інформація - направлені на якісну трансформацію системи, але в напрямку її погіршення.

Отже, можна зробити висновки, що проблема розвитку ефективної системи управління фінансовою рівновагою промислових підприємств з метою забезпечення їх довгострокового економічного розвитку є актуальним науковим завданням, яке характеризується високою науково-практичною цінністю його подальшого вивчення [3].

У разі відсутності фінансової рівноваги, тобто, якщо підприємство перебуває в кризовому фінансовому стані, то воно змушене долати негативні

моменти у своїй діяльності для відновлення базових позицій сталого розвитку. [1].

Список використаної літератури

1. Гудзь Т.П. Формування фінансової рівноваги підприємства: методологічний аспект: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/4601/1/8-15-1_copy.pdf
2. Голуб Т.Р., Полінкевич О.М. Умови забезпечення фінансової рівноваги підприємства – м. Луцьк: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/MicroCAD/2014/S23/.pdf>.
3. Гудзь Т.П. Формування фінансової рівноваги підприємства: методологічний аспект // Актуальні проблеми економіки. –2017. – №7. –С. 8–15.
4. Худа В. В. Рівновага як основний показник успішної економічної діяльності торговельного підприємства [Електронний ресурс] / В.В. Худа, Д.П. Постовий. – Режим доступу: <http://intkonf.org/ken-huda-vv-postoviy-dp-finansova-rivnovaga-yak-osnovniy-pokaznik-uspishnoyi-ekonomichnoyi-diyalnosti-torgovelnogo-pidpriemstva/>.

К.е.н, доцент Гулик Т.В.

доцент кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня,

Кербікова А.С.

старший викладач кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня

Національна металургійна академія України

м. Дніпро

E-mail: alla_kerbikova@ukr.net

СТРАТЕГІЯ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ТОВАРІВ В СИСТЕМІ НАПРЯМІВ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Загострення кризових явищ в економіці України, суттєве знецінення національної валюти та, відповідно, значне здорожчання імпортованих товарів

спричинили необхідність імпортозамінного зростання економіки, зокрема у галузі легкої промисловості, яка протягом всіх усієї незалежності України перебуває у глибокому занепаді через неспроможність продукції вітчизняних підприємств легкої промисловості гідно конкурувати з більш дешевими імпортними аналогами, несприятливість вітчизняної системи оподаткування, нестача на підприємствах України необхідного обладнання та устаткування, великі обсяги імпорту товарів, що були у вжитку та ін. За окремими оцінками експертів, від 50% до 80% вітчизняних підприємств промисловості вимушені працювати за давальницькими схемами, виробляючи сучасні товари на експорт, тоді як внутрішні споживачі галузі купують переважно неякісні товари вітчизняного виробництва, а більш дешеві імпортні товари, які найчастіше вироблені, порівняно з вітчизняними товарами, з матеріалів нижчої якості. Відповідно, проблема реалізації політики імпортозаміщення товарів промисловості в системі напрямів економічного зростання України – одна з першочергових.

Можливість реалізації політики імпортозаміщення промислової продукції в Україні широко висвітлюють науковці, вітчизняні виробники О.В. Болотна та Т.Ф. Ларіна зазначають, що поняття «політика імпортозаміщення» дослідниками найчастіше вивчають як комплекс методів і заходів сприяння створенню власних виробництв продукції в країні для досягнення політичних, соціальних та економічних цілей держави [1, с. 23].

Більшість промислових підприємств, не мають чітких стратегічних завдань. Для них характерне інтуїтивне прийняття рішень та планування системи збуту і, як наслідок, занепад головних вітчизняних підприємств.

Саме такий стан галузі цілому обумовлює необхідність формування новітніх підходів до реалізації стратегічних завдань підприємств.

Стратегічне управління відіграє вирішальну роль у діяльності підприємства, а саме:

- В умовах загострення конкурентної боротьби стратегічна орієнтація діяльності підприємства є одним з вирішальних факторів виживання та

процвітання;

- Стратегічне планування (як функція стратегічного управління) дозволяє адекватним чином відреагувати на фактори невизначеності і ризику, властиві зовнішньому середовищу.

Для того, щоб організація найкращим чином реагувала на вплив зовнішнього середовища, її система управління має бути побудована на обґрунтованих принципах. [2]

Виробничі потужності багатьох промислових підприємств використовуються лише на пів сили з причини обмеженості збуту основної продукції. Цей фактор впливає на витрати виробництва та ціну техніки. У таких умовах підприємствам галузі слід знаходити нові вигідні напрями для диверсифікації своєї діяльності.

В першу чергу диверсифікація діяльності промислового підприємства дає можливість у формуванні замкнутого циклу виробництва та підвищення конкурентоздатності випускаємої продукції та комплектуючих через здатність до варіації та контролю якості та собівартості. Така стратегія є взаємопов'язуючою, тобто дозволяє знизити ціну продукції та збільшити прибутки.

Для розвитку вітчизняної економіки застосування стратегій диверсифікації промисловими підприємствами має велике значення. Новітні стратегії диверсифікації виробництва є інструментом руху капіталу між галузями в рамках однієї держави, забезпечення імпортозаміщення, створення умов демонополізації економічних процесів, створення нових робочих місць, розвитку самого виробництва та оптимізації галузей промислового значення, створення замкнутих циклів виробництва в рамках вітчизняної економіки, зниження ризиків економічного та політичного дисбалансу у світі, залучення інвестицій, необхідних для створення промислових груп та технологічних комплексів. Одним з вагомих факторів впливу на впровадження стратегій диверсифікації виробництва є зменшення залежності від постачання вузлів, деталей та комплектуючих з інших країн та покращення торгівельного балансу вітчизняної економіки. [3]

Головні етапи процесу стратегічного управління такі (рис. 1): визначення бізнесу та місії організації; розроблення довгострокової і короткострокової мети; розроблення стратегії; реалізація стратегії; оцінювання та контроль виконання стратегії, коригування попередніх етапів.

Рис. 1. Головні етапи процесу стратегічного управління

У Концепції проекту Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2017 року передбачено реструктуризацію промисловості та забезпечення внутрішнього ринку конкурентоспроможними промисловими товарами. [4]

Проблема імпортозаміщення актуалізується у зв'язку із високим рівнем дефіциту зовнішньоторговельного балансу України та ймовірним сповільненням динаміки експорту в умовах світової економічної депресії.

Тому, згідно загальнодержавного стратегічного планування, підприємствам необхідне розроблення актуальних стратегій управління з урахуванням ризиків та факторів зовнішнього/ внутрішнього середовища їх функціонування. На рисунку 2 запропонована схема, що узагальнює підходи щодо управління підприємствами на основі маркетингу.

Отже, можна узагальнити все вище сказане та дати більш ширше визначення поняттю імпортозаміщення.

Рис. 2. Різновиди напрямів стратегічного управління на підприємстві

Імпортозаміщення це – економічний процес обмеження імпорту внаслідок збільшення виробництва й споживання не менш якісних товарів вітчизняного виробництва, коли ціновий фактор не є вирішальним у споживчому виборі покупця.

Стратегія імпортозаміщення промислового підприємства – це системний підхід, який спрямований на зменшення питомої ваги імпортних матеріалів, сировини та комплектуючих у складі готової продукції підприємства, що надає можливість удосконалити контроль за якістю продукції, скоротити термін окупності, забезпечити повне завантаження власних виробничих потужностей, збільшити рентабельність підприємства за умови виявлення факторів ризику та їх оцінки.

Сьогодні є гостра необхідність у формуванні державної політики щодо: підвищення потенціалу промислових підприємств у стратегії імпортозаміщення шляхом захисту вітчизняного ринку продукції від нерівноправної конкуренції та неякісного імпорту, стимулювання технологічного імпорту, обмеження припливу морально застарілих технологій; забезпечення фінансово-кредитної підтримки розвитку внутрішнього виробництва і збуту продукції

промисловості; зміцнення інноваційного і науково-технологічного потенціалу галузі, зосередження фінансових та інтелектуальних ресурсів на сучасних напрямках інновацій; удосконалення законодавчого і нормативно-правового забезпечення підтримки розвитку машинобудування.

Таким чином вдосконалення діяльності промислового підприємства має відбуватися, в першу чергу, через стратегічне планування. Одним зі шляхів реалізації власних потужностей, залучення інвестицій, скорочення часового періоду випуску готової продукції, шляхом вивільнення митного навантаження при постачанні імпортних комплектуючих та оптимізації роботи взагалі. В якості перспектив подальшого розвитку даної теми може служити визначення складової стратегії, її ефективності, аналіз методів визначення ступеню ризиків в умовах наростаючого транснаціонального виробництва.

Список використаної літератури

1. Болотна О.В. Політика імпортозаміщення як фактор підвищення конкурентоспроможності економіки України / О.В. Болотна, Т.Ф. Ларіна // Бізнес-Інформ. – 2012. – № 10. – С. 23–25.
2. Г. О. Пересадько. Управління стратегіями диверсифікації промислових підприємств [Текст]: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. економічних наук / Г. О. Пересадько ; Наук. кер. С.М. Ілляшенко. — Суми : СумДУ, 2008. — 254 с. — СумДУ.
3. Череп А. В., Лук'яненко Н. Е. Обґрунтування доцільності диверсифікації діяльності підприємств машинобудування. Таврійський державний агротехнологічний університет. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znptdau/2012_4/20-43.pdf
4. Пазізіна С. М. Розвиток імпортозаміщення в період реструктуризації промислового виробництва. Загальні проблеми економіки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/nie/2012_3/150-154.pdf

*Д.е.н, професор Джемжула В.В.
доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту,
к.е.н, доцент Єпіфанова І.Ю.
доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту
Вінницький національний технічний університет
м. Вінниця
E-mail: epifanovairene@gmail.com*

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку важливим фактором розвитку будь-якого підприємства є потік власних та залучених фінансових ресурсів. Особливого значення, зважаючи на низький рівень іноземного та внутрішнього інвестування економіки, дорогих кредитів, набувають власні фінансові ресурси.

З точки зору господарювання власний капітал – це частина ресурсів підприємств, що створюється його власниками, за рахунок внесків до статутного капіталу і частини прибутку, яка направляється на власні потреби.

Власний капітал показує частку майна підприємства, яка фінансується за рахунок коштів власників і власних засобів підприємства. Тривалий період у вітчизняній теорії та практиці питанню фінансування діяльності господарських структур за рахунок власного капіталу приділялась надзвичайно мала увага, оскільки за адміністративно-командної економіки державні підприємства в централізованому порядку наділялись статутним капіталом, який не міг бути змінений у результаті емісії (чи анулювання) корпоративних прав. В сучасних умовах господарювання досить актуальним є питання переорієнтації підприємств на ринкові форми фінансування, однією з яких є мобілізація ресурсів на основі залучення інвестицій в обмін на корпоративні права,

емітовані юридичною особою.

При дослідженні сутності власного капіталу слід мати на увазі, що він є частиною всього капіталу підприємства, в значній мірі забезпечуючи виробничо-господарські процеси його діяльності, на відміну від залученого, який розглядається в основному як додаткове джерело капіталу для розширення масштабів такої діяльності.

В літературі відсутнє однозначне тлумачення власного капіталу, який різними вченими розглядається як:

- це загальна вартість засобів підприємства [1-4];
- власні джерела підприємства [5];
- фінансові ресурси підприємства [6];
- вартість активів, втілена в кошти підприємства [7];
- частина майна (капіталу), вкладена власниками [8-9].

Така різноманітність підходів до власного капіталу зумовлена тим, що різні суб'єкти господарювання мають різні інтереси щодо нього. Незважаючи на різні погляди на сутність власного капіталу, більшість вчених вважає, що власний капітал асоціюється зі здатністю приносити дохід. Більшістю науковців розглядається грошова форма власного капіталу.

Сутність власного капіталу підприємства розкривається через такі основні його функції як створення; забезпечення кредитоспроможності; забезпечення діяльності підприємства; фінансування та забезпечення ліквідності; забезпечення незалежності; управління та контроль, реклама.

Власний капітал, як джерело утворення господарських засобів, у порівнянні із зобов'язаннями, має значні переваги:

- відносна простота залучення;
- вища здатність акумуляції прибутку, оскільки відсутні відсотки за користування одержаними ресурсами;
- легкість рефінансування у вигляді направлення частини прибутку до резервного чи статутного капіталу.

Окрім того, достатній розмір власного капіталу покращує фінансову

стійкість емітента корпоративних прав та знижує ризик можливості його банкрутства. Власному капіталу, як індикатору відносин, власності притаманні наступні характеристики [10, с. 212-213]:

- 1) є основним фактором виробництва;
- 2) характеризує фінансові ресурси підприємства, що приносять прибуток;
- 3) є головним джерелом формування добробуту власників;
- 4) є головним показником ринкової вартості підприємства;
- 5) його динаміка є важливим барометром рівня ефективності господарської діяльності підприємства.

Особливості формування складових власного капіталу підприємств різних форм власності та організаційно – правових форм регулюються чинним законодавством України та мають свої особливості. Основу власного капіталу більшості підприємств складає зареєстрований капітал, величина якого визначається установчими документами господарюючого суб'єкта згідно з чинним законодавством. Зареєстрований капітал підприємств формується за рахунок внесків його учасників та засновників. Зареєстрований (пайовий) капітал призначено для обліку та узагальнення інформації про стан і рух статутного й іншого зареєстрованого капіталу, пайового капіталу підприємства відповідно до законодавства і установчих документів, а також внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу. За його формування учасники стикаються з проблемами визначення його загального розміру та розміру кожного внеску, строку сплати внесків.

Структура власного капіталу іноземних країн є неоднаковою. У Польщі власний капітал складається із статутного капіталу, неоплаченого капіталу, додаткового капіталу, резервів на переоцінку активів, іншого резервного капіталу, нерозподіленого прибутку, чистого прибутку або збитку фінансового року.

У Великобританії до власного капіталу підприємств відносять: суми акціонерного капіталу за звичайними акціями, резерви та довгострокову заборгованість. Власний капітал у Німеччині складається зі статутного

капіталу, резервного капіталу, передбаченого прибутку (збитку) на наступний рік, річного надлишку (річного збитку). У США – внесений (сплачений) капітал, нерозподілений дохід (накопичена сума доходу за вирахуванням усіх збитків та дивідендів, виплачених акціонерам), акціонерний капітал (суми інвестицій акціонерів і нерозподіленого доходу). До складових власного капіталу у Франції відносять: початковий внесок до акціонерного капіталу, що є постійною заборгованістю по відношенню до власника, фінансовий результат, резерви [11].

На величину власного капіталу впливають [12]:

- інвестиції, які збільшують активи за рахунок додаткових коштів власника підприємства;
- вилучення коштів власниками підприємства, що зменшує активи підприємства;
- доходи, які призводять до зростання власного капіталу;
- витрати, які зменшують величину власного капіталу.

Власний капітал підприємства може формуватися за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел коштів. Утворюється власний капітал двома шляхами: внесенням власниками акціонерного товариства грошових коштів та інших активів, а також нагромадженням суми доходу, що залишається в акціонерному товаристві.

У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства, який формує переважну частину його власних фінансових ресурсів, забезпечує приріст власного капіталу.

Таким чином, узагальнення підходів до визначення сутності власного капіталу дозволило визначити його як загальну вартість власних засобів підприємства, які належать йому на правах власності та використовуються ним для формування певної частини його активів для забезпечення ефективного функціонування і задоволення суспільних інтересів.

Список використаної літератури

1. Надбережна Т.А. Вплив структуризації власного капіталу на організацію бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]/ Т.А. Надбережна // Економічні науки. – 2010. – № 15(1). – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/ujrn/soc_gum/Evu/2010_15_1/Nadber.pdf.
2. Новашина Т.С. Финансовый менеджмент / Т. С. Новашина, В. И. Карпунин, В. А. Волнин. – М.: Московская финансово-промышленная академия, 2005. – 255 с.
3. Бланк И.А. Управление капиталом: учебн. курс. – К.: Ольга, Ника-Центр, 2004. – 576 с.
4. Шура Н. О. Європейський погляд на категорію «власний капітал» підприємства та його складові / Н. О. Шура, М. В. Шатило // Агросвіт. – 2015. – №7. – С. 50-54.
5. Нужна О. А. Власний капітал сільськогосподарських підприємств: трактування, класифікація, структура / О. А. Нужна // Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету: наук. журнал. Економічні науки. Серія облік і фінанси. – 2012. – Вип. 9(33). – Ч.2. – С.498-507.
6. Вівчар О.Й. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства / О.Й. Вівчар, В.М. Саварин // Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип.19.5. – С. 146-150.
7. Олександренко І. В. Управління власним капіталом підприємства / І. В. Олександренко // Економічний форум. – 2016. – №4. – С. 211-216.
8. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.
9. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №1, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.

10. Садовська І. Б. Обліково-інформаційне забезпечення в управлінні власним капіталом сільськогосподарських підприємств / І. Садовська // Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 9 (33). – Ч. 3. – 2012. – С. 207-213.
11. Коркушко О.Н. Класифікаційні види власного капіталу, як об'єкта обліку / Коркушко О.Н. // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4. – С. 262-265.
12. Бугай Н. О. Власний капітал як складова фінансової системи підприємства: проблематика та шляхи її вирішення / Бугай Н. О. // Агросвіт. – 2016. – № 21. – С. 19-25.

К.е.н. Добош Н.М.

доцент кафедри фінансів, обліку і аналізу

Національний університет “Львівська політехніка”

м. Львів

E-mail: nazar_dobosh@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ ФІСКАЛЬНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЯК ЗАСОБІВ ПОКРАЩЕННЯ ЕКОЛОГІЇ В УКРАЇНІ

Зміна клімату – одна з найголовніших проблем, з якими коли-небудь доводилося мати справу людству. Її наслідки вже спостерігаються і з часом лише посилюватимуться, якщо їх не зупинити. Зміна клімату становитиме загрозу економічному зростанню та довгостроковому розвитку всього світу та нашої країни зокрема. Одним з шляхів впливу на ситуацію що склалась є широке використання економічних важелів загалом та фіскальних інструментів, що має призвести до застосування у всіх сферах життя новітніх екологічних технологій.

Таким чином, стає зрозуміло, що витрати на попередження негативних наслідків змін клімату будуть значно нижчими ніж ліквідація наслідків

природних катаклізмів, що викликані в наслідок збільшення парникових газів. Сьогодні, щоб зрозуміти повну картину потенційної екологічної катастрофи для людства, слід розглянути декілька основних сучасних екологічних проблем:[1]

1. Зниження антропогенного та техногенного навантаження на наземні екологічні системи світу.

2. Який рівень викидів парникових газів повинен бути, щоб запобігти різким змінам клімату на Землі.

3. Визначення основних методів та економічних інструментів (зокрема інструменти фіскальної політики), за допомогою яких буде досягнуто зменшення емісії парникових газів.

Основним принципом при формуванні нової концепції, на нашу думку, повинен бути принцип за яким всі країни повинні знижувати свої викиди не залежно від того вибирають вони на сьогодні свої квоти чи ні.

В умовах динамічних змін еколого-економічного середовища, що є результатом впливу різних процесів, встановлення балансу між економічними, соціальними та екологічними факторами може відбуватися за трьома сценаріями розвитку: 1) досягнення рівноваги; 2) досягнення позитивного ефекту – прогрес; 3) досягнення негативного ефекту – регрес. [3]

На нашу думку, основними інструментами комплексного механізму формування та реалізації державної політики у сфері безпеки соціально-екологоекономічних систем повинні стати фіскальні інструменти, що вже широко застосовуються в країнах Європейського Союзу. Найбільш важливим з них є екологічне оподаткування, згідно якого забруднювач-платить.

Серед фіскальних інструментів, що може використовувати держава з метою зниження антропогенного тиску на природне середовище з боку суб'єктів господарської діяльності є:

- екологічні податки;
- податкові пільги;
- система платного природокористування;

- санкції та штрафи за порушення законодавства в сфері природокористування;

- субсидії та дотації;

- створення і функціонування природоохоронних фондів;

- екологічні кредити;

- екологічне страхування. [2, 5]

На жаль, в умовах кризи частина даних інструментів є малоефективною, зокрема, висока ціна кредитних ресурсів унеможливорює ефективне використання екологічних кредитів. Держава могла б компенсувати частину відсотків, за такими кредитами, однак це мало ймовірно через високий дефіцит державного бюджету. З тієї ж причини нефективно працюють такі інструменти як податкові пільги, субсидії та дотації, природоохоронні фонди. Щодо екологічного страхування, то воно не повною мірою виконує покладені на нього функції, через низьку ефективність державного страхування та нерозвиненість страхового ринку України. Таким чином, ефективними фіскальними інструментами, що використовує держава залишаються екологічні податки та система платного природокористування. Однак ефективність даних інструментів теж не є високою, зокрема більша частина коштів йде не на попередження негативних впливів, а на боротьбу з їх наслідками. [4, 6]

Головною проблемою використання фіскальних інструментів в сфері екологічної політики України є недостатність мотивації господарюючих суб'єктів при інвестуванні в екологоконструктивне обладнання та технології. На жаль, сьогодні простіше і дешевше заплатити податок чи штраф за забруднення навколишнього природного середовища ніж інвестувати в екологічно-чисті технології.

Фіскальна політика держави повинна бути зосереджена на ресурсно-екологічному оподаткуванні. Слід зменшувати відрахування на соціальне страхування і збільшувати оподаткування на споживання ресурсів та забруднення навколишнього середовища. Тим самим збільшуватиметься ефективність використання ресурсів. Так, Україна є однією з найменш

енергоефективною державою в світі. На виробництво одиниці продукції ВВП в Україні необхідно витратити у 2-3 рази більше енергії в порівнянні з іншими країнами світу. Значне зменшення викидів парникових газів можливе за рахунок впровадження заходів з збільшення ефективності використання ресурсів. За висновками Міжнародного енергетичного агентства, в Україні впроваджувати заходи з підвищення енергоефективності у 4-10 разів дешевше, ніж будувати нові теплові та атомні електростанції. Таким чином завдяки заходам з енергоефективності досягається 2 мети: скорочення викидів парникових газів та економія енергії і, відповідно, фінансових витрат на її виробництво.

Список використаної літератури

1. Бурик З.М. Регулювання національної економіки на засадах сталого розвитку / З.М. Бурик // Економіка та суспільство [Електронний ресурс] : електрон. фах. вид. – 2016. – № 4. – Режим доступу : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/4_ukr/11.pdf.
2. Веклич О.О. Сучасні тенденції фінансового забезпечення природоохоронної діяльності в Україні // Фінанси України. - №11. – 2009. – С. 20-34.
3. Древаль О.Ю. Проблеми управління економічним потенціалом регіону з урахуванням вимог еколого-економічної безпеки / О.Ю. Древаль, І.В. Грищенко // Вісник СумДУ. Серія Економіка. – 2011. – № 1. – С. 21–26.
4. Касперович Ю.В. Фіскальна трансмісія та її наслідки на формування доходів бюджету / Ю.В. Касперович // Економіка і держава. – 2012. – № 3. – С. 70-74.
5. Податковий кодекс України N 2755-VI від 02.12.2010 року // Голос України від 04.12.2010 - № 229, / № 229-230/.
6. Товма Л.Ф. Еколого-економічна складова в концепції сталого розвитку України / Л.Ф. Товма // Бізнес-інформ [Текст]. – 2012. – № 2. – С. 141–144.

К.е.н, доцент Доценко І.О.
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький
E-mail: innochka.docenko@gmail.com

РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ ЗАГРОЗАМ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

На основі аналізу сучасних проблем формування та виявлення загроз фінансово-економічній безпеці підприємства, сформулюємо основні напрями системи протидії загрозам, серед яких доцільно використати наступні:

- стратегічне управління фінансово-економічною безпекою підприємства з метою максимізації його ринкової вартості;
- тактичне управління фінансово-економічною безпекою підприємства з метою мінімізації фінансових ризиків та формування оптимальної структури капіталу;
- оперативне управління фінансово-економічною безпекою підприємства з метою оптимізації руху грошових потоків підприємства та максимізації фінансового результату його діяльності.

Стратегічне управління фінансово-економічною безпекою підприємства дозволить сформувати дієвий механізм його пристосування до динамічного екзогенного та ендогенного фінансового середовища, котрий у підсумку призведе до підвищення рівня ефективності управління фінансово-економічною безпекою підприємства та підвищення рівня його інвестиційного іміджу. Процес розроблення стратегії управління фінансово-економічною безпекою підприємства потребує ідентифікації пріоритетів його функціонування. Такий перелік повинен ґрунтуватися на інформації про

результати моніторингу та оцінювання ефективності управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

В основі програми реалізації стратегії управління фінансово-економічною безпекою підприємства повинна бути її векторна спрямованість – максимізація вартості підприємства, а також базовий пріоритет – протидія загрозам та примноження домінант фінансово-економічної безпеки підприємства. Обов'язковому врахуванню підлягають чинники максимізації вартості підприємства та механізми забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. У системі стратегічного управління ключове місце посідає стратегія фінансово-економічної безпеки підприємства, яка визначає напрям ресурсного, інформаційного, аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Стратегія фінансово-економічної безпеки підприємства базується на принципах цільового підходу з врахуванням потреб для забезпечення максимально ефективного її стану. Водночас, оперативне управління має на меті мінімізувати ризик фінансово-економічної безпеки підприємства, що суперечить природі стратегії фінансово-економічної безпеки.

Розглядаючи стратегію управління фінансово-економічною безпекою підприємства, вважаємо, що вона є основою формування механізму протидії загрозам та нарощення домінант фінансово-економічної безпеки підприємства у рамках корпоративної стратегії, а також забезпечить гнучкість стану фінансово-економічної безпеки підприємства, його стійкості до негативного впливу загроз, підвищить рівень контролю за домінантами та загрозами фінансово-економічної безпеки підприємства, сприятиме подоланню суперечностей інтересів стейкхолдерів, підвищить рівень інвестиційної привабливості підприємства.

Стратегія фінансової безпеки підприємства дозволить ідентифікувати основні напрями фінансової політики, а саме: політику фінансування, політику управління фінансовими ризиками, інвестиційну політику. У межах кожного із типів політики можна виокремити домінантні їх сфери з метою

забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Домінантними сферами політики фінансування підприємства є: забезпечення зростання та оптимізація грошових потоків; максимізація прибутковості та підвищення рівня ефективності розподілу прибутку; мінімізація вартості залучення капіталу; підвищення рівня самофінансування фінансово-господарської діяльності.

Тактика фінансово-економічної безпеки передбачає формування та реалізацію програми дій із виявлення та мінімізації впливу загроз зовнішнього та внутрішнього середовища суб'єктів господарювання [1]. Проте, враховуючи той факт, що кількісні результати функціонування підприємства свідчать про існування у його діяльності не лише негативних чинників, а й конкурентних переваг, вважаємо, що тактика управління фінансово-економічною безпекою є концептуальними діями, яким відповідають окремі завдання із виявлення загроз та примноження доміант фінансово-економічної безпеки товариства в умовах динамічного екзогенного / ендогенного середовища.

Враховуючи вище зазначене, весь процес тактичного управління фінансово-економічною безпекою підприємства доцільно відобразити через такі послідовні етапи:

- формування системи постійного моніторингу стану фінансово-економічної безпеки підприємства;
- формування набору варіативних фінансових рішень щодо управління фінансово-економічною безпекою підприємства;
- вибір найбільш прийняттого варіанту фінансового рішення для підприємства;
- застосування запропонованих заходів із нівелювання загроз фінансово-економічній безпеці підприємства.

Отримана інформація внаслідок здійсненого тактичного управління фінансово-економічною безпекою підприємства є основою для подальшого оперативного управління нею. У підсумку, на основі взаємозв'язку

стратегічної, тактичної та оперативної інформації щодо стану фінансово-економічної безпеки можна оцінити рівень задоволення стратегічних, тактичних та поточних інтересів усіх зацікавлених, в ефективній роботі підприємства, сторін, а також виявити суперечності фінансово-економічної безпеки підприємства, котрі не були усунені у процесі прийняття окремих фінансових рішень, виявити нові доміанти та загрози фінансово-економічній безпеці підприємства й розробити у часовому аспекті відкореговані плани щодо стану фінансово-економічної безпеки підприємства.

Оперативне управління фінансово-економічною безпекою підприємства повинно відображати орієнтири поточної фінансової політики, серед яких можна виокремити наступні: мінімізація фінансових ризиків; максимізація грошових потоків; забезпечення стабільного фінансового результату господарської діяльності; забезпечення високого рівня самофінансування.

Оперативне управління фінансово-економічною безпекою підприємства має здійснюватися на основі складання оперативних планів фінансово-економічної безпеки (терміном до одного року), які містять у собі таку інформацію: стосовно фактичного стану фінансово-економічної безпеки, а також його рівня на наступну декаду, місяць, квартал, півріччя або рік; щодо основних видів загроз фінансово-економічній безпеці, котрі можуть виникнути у найближчу декаду, місяць, квартал, півріччя або рік; щодо основних видів доміант фінансово-економічної безпеки підприємства, що матимуть місце у найближчу декаду, місяць, квартал, півріччя або рік; стосовно можливостей використання інструментів попередження негативного впливу загроз та підсилення позитивного впливу доміант фінансово-економічної безпеки підприємства у короткостроковому періоді; щодо можливостей диверсифікації ризиків фінансово-економічній безпеки у найближчих перспективних періодах; щодо обсягів отриманих доходів та видатків товариства, пов'язаних із захистом фінансових інтересів [2].

Основним завданням забезпечення та/або збереження достатнього рівня фінансово-економічної безпеки є досягнення необхідного рівня фінансової

незалежності та стійкості у контексті взаємозв'язку підприємства із макроекономічними та мікроекономічними загрозами функціонування. На практиці виконання заявлених цілей є можливим за умови формування системи фінансово-економічної безпеки підприємства, його взаємодія із системами фінансово-економічної безпеки на мезо- та макроекономічному рівнях та через своєчасну ідентифікацію виду загрози, адекватності превентивних заходів, мінімізації впливу виявлених загроз на фінансовий результат функціонування підприємства та основну мету його фінансово-економічної безпеки.

Отже, управління фінансово-економічною безпекою підприємства є особливим видом фінансового менеджменту, котрий повинен бути спрямований на досягнення максимальної ефективності механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства у напрямку попередження та усунення негативних наслідків впливу загроз у довго-, середньо- та короткостроковому періодах. Досягнення таких цілей можливе за умови ефективної кооперації усіх запланованих дій, що спрямовані на досягнення необхідного стану фінансово-економічної безпеки підприємства з метою забезпечення виконання основних цілей їх функціонування.

Список використаної літератури

1. Штангрет А. М. Управління економічною безпекою підприємства за часовими горизонтами / А. М. Штангрет, М. М. Караїм // Наукові записки. Економічні науки. – 2016. – № 1 (52). – С. 201-206.
2. Стащук О. В. Фінансова стійкість підприємства та чинники її формування: теоретичні аспекти. Фінансовий механізм забезпечення сталого розвитку соціально-економічних систем : монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук Л. І. Антошкіної, д-ра екон. наук С. А. Навроцького. Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2016. С. 53-59.

Дягилєва А.Ю.

студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,

к.е.н. Зайцева Л.О.

Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка,

м. Старобільськ

E-mail: dyagileva_nastya@ukr.net

ДІЄВІСТЬ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Головною ланкою фінансової системи є бюджетна система, що координаційно залежить від форми державного апарату, що включає в себе державний і місцеві бюджети. Взаємовідносини серед державних і місцевих бюджетів будуються на базі цілісності бюджетної системи і фінансової політики країни [1, с. 623].

Україна відповідно до ст. 2 Конституції України є унітарною державою, типовими рисами якої є цілісність, неподільність, відсутність у своєму складі інших державних утворень, функціонування єдиної системи права [2, с. 1]. Відповідно до існуючого устрою в Україні створена бюджетна система унітарного типу, а міжбюджетні відносини базуються на засадах, визначених центральною владою та її законодавчо-правовими актами [3, с. 57]. Отже, бюджетна система України є похідною від закріпленої Конституцією України організації державної влади, а тому побудова міжбюджетного регулювання, принципи формування і використання коштів державного та місцевих бюджетів усіх рівнів жорстко залежать від організації державної влади на двох рівнях – державному та місцевому.

Основна мета та завдання бюджетної системи полягають у створенні дієвих і однакових умов для всіх учасників бюджетного процесу при формуванні бюджетних відносин, забезпеченні єдиних підходів і принципів формування та виконання місцевих бюджетів з метою збалансованого розвитку відповідної території, правових норм та механізмів стимулювання приросту

доходів й економії видатків бюджетів при підвищеному рівні ефективності використання бюджетних коштів в інтересах усіх і кожного. Вона побудована з урахуванням економічних відносин, державного й адміністративно-територіального устрою та врегульована нормами права. Кожне адміністративно-територіальне утворення самостійно встановлює порядок та положення про бюджет виходячи з юридичних норм Кодексу, яким визначено, що бюджетний устрій базується на низці принципів.

Побудова дієвої бюджетної системи для будь-якої держави є значним фактором збільшення добробуту громадян, забезпечення стабільного, динамічного соціально-економічного розвитку, необхідним інструментом регулювання важких соціально-економічних взаємин. За своєю сутністю бюджетна система є уособленням усіх бюджетів (державного та місцевих), врегульованих нормами права з урахуванням державно-територіального устрою держави і певних економічних взаємин.

Бюджетна система з підтримкою бюджетного механізму впорядковує бюджетні потоки, перерозподіляє ресурси серед економічних суб'єктів, населенням, відповідно до пріоритетів розвитку країни. Бюджетний механізм становить складову фінансового механізму та сукупної системи управління економікою держави. Він характеризується комплексом спеціально створених законодавчих норм і способів формування та застосування фінансових ресурсів. З його допомогою країна регулює соціально-економічні процеси, впливає на структуру економіки, стимулює або локалізує деякі явища і процеси, впливає на ступінь накопичення і користування матеріальних і духовних благ.

Ключовим компонентом бюджетної системи країни є бюджети різних ступенів, що виступають ефективним інструментом впливу на національну економіку та дозволяють розподіляти та перерозподіляти частину вартості ВВП.

Відносини в бюджетній системі структуруються в узгодженні зі ступенем управління, адміністративно-територіальним поділом держави і функцій,

можливостей і завдань, які вирішують на кожному з цих рівнів. Основною властивістю бюджетних відносин є організація і методи переміщення фінансових ресурсів від одного ступеня уряду до іншого. Міжбюджетні взаємини є об'єктивною потребою, що проявляються у зв'язках загальнодержавної системи, направлених на поборення диспропорцій бюджетів різних ступенів і виконання прикріплених законодавством можливостей. Наявність міжбюджетних взаємовідносин обумовлена суспільною необхідністю в перерозподілі фінансових ресурсів на користь мало забезпечених ними територій.

Наявна в Україні бюджетна система і фінансові механізми її забезпечення не сприяють підвищенню рівня соціально-економічного розвитку держави. Данні умови підштовхують до реформування бюджетної системи, яка повинна проводитися послідовно, без раптових змін і на базі чіткого стратегічного орієнтиру в європейську інтеграцію.

Загалом дієва діяльність бюджетної системи України може бути за умови її поступового розвитку і приведення у відповідність зі стратегічними завданнями соціально-економічного формування суспільства. З числа головних течій розвитку даної системи можна відзначити наступні:

- поступову передачу бюджетного навантаження з державного бюджету до місцевих, що сприятиме розширенню фінансових перспектив органів місцевого самоврядування, децентралізації уряд, розширенню демократичних засад в управлінні суспільством;

- в кожній ланці бюджетної системи виконання будь-якого повноваження повинно бути гарантовано необхідним обсягом бюджетних коштів, незважаючи на те, воно є власним, або делегованим;

- мінімізацію підпорядкованості всіх ланок місцевих бюджетів від державного, використання прозорих способів міжбюджетних взаємовідносин;

- введення практики стратегічного прогнозування та стратегічного менеджменту в кожній ланці бюджетної системи із застосуванням нових сучасних технологій, методів і моделей.

Бюджетна система України на нинішньому етапі вимагає поліпшення і поступового приведення її принципів з нормами європейських стандартів.

Список використаної літератури

1. Федосов В. Бюджетний менеджмент : підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова ; за заг. ред. В. Федосова. – К. : КНЕУ, 2004. – 864 с.
2. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon1.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua)
3. Бураківський І. В. Фінансова політика органів місцевого самоврядування : навч. посіб. / І. В. Бураківський, В. В. Зайчикова. – К. : Нора-принт, 2003. – С. 56–82.

К.э.н., доцент Енина А.А.

*доцент кафедры таможенного дела и налогообложения
Харьковский национальный экономический университет
имени Семена Кузнеця*

г. Харьков

E-mail: anastasiyaenina1308@gmail.com

КОНТРАБАНДА И НАРУШЕНИЕ ТАМОЖЕННЫХ ПРАВИЛ: ВИДЫ И НЕДОСТАТКИ В ПРОТИВОДЕЙСТВИИ

Согласно ст. 201 Уголовного кодекса Украины контрабандой является: перемещения товаров через таможенную границу Украины вне таможенного контроля или с сокрытием от таможенного контроля культурных ценностей, ядовитых, сильнодействующих, взрывчатых веществ, радиоактивных материалов, оружия или боеприпасов (кроме гладкоствольного охотничьего оружия или боевых припасов к ней), частей огнестрельного нарезного оружия, а также специальных технических средств негласного получения информации. И согласно статье 305 контрабандой, считается перевозки через таможенную

границу Украины вне таможенного контроля или с сокрытием от таможенного контроля наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов или прекурсоров или фальсифицированных лекарственных средств [1].

Основными причинами, влияющими на распространение контрабанды являются: экономические предпосылки, несовершенная таможенная политика, отсутствие сотрудничества правоохранительных и контролирующих органов Украины с такими же органами других государств по поводу обмена информации по борьбе с перемещением товаров вне таможенного контроля или с сокрытием от таможенного контроля. Также весомой причиной является перегруженность таможен и недостаточное количество технических средств для проведения осмотра, несовершенное нормативно-правовое регулирование импорта товаров и несовершенное регулирования деятельности по борьбе с контрабандой товаров. И в частности, не менее важной причиной является безработица среди людей, проживающих на приграничных районах.

Незаконное перемещение может происходить двумя способами [2]:

- 1) перемещение вне таможенного контроля;
- 2) перемещение с сокрытием от таможенного контроля.

Перемещение товаров и транспортных средств через границу вне таможенного контроля понимается как перемещение: за пределами зоны таможенного контроля; во время когда не происходит таможенное оформление, то есть до открытия таможни или после ее закрытия; а также осуществление незаконного освобождения от таможенного контроля, из-за злоупотребления должностным лицом таможенных органов своими служебными обязанностями.

Перемещение товаров через таможенную границу Украины с сокрытием от таможенного контроля подразделяется на: физическое и документальное сокрытия.

В свою очередь физическое сокрытие может быть [3]:

- 1) Посредством использования специальных хранилищ (тайников),

которые изготавливаются с целью перемещения товаров через таможенную границу Украины незаконно. Также это могут быть оборудованные и приспособленные конструктивные емкости и предметы, которые подвергались разборке сборке.

2) С помощью использования других средств и способов, которые делают сложнее процесс проверки предметов, в частности это может быть сокрытие предметов в организме или на теле людей или животных, в личных вещах, в различных полостях транспорта, в продуктах питания и тому подобное.

3) Путем предоставления для осмотра существенно измененных по внешним признакам предметов и их упаковки, что позволяет скрыть предметы контрабанды и предоставить им вид разрешенных предметов.

Под документальным сокрытием понимается:

1) Использование поддельных документов. Ими считаются как фальшивые, так и подлинные документы в которые были внесены фальшивые сведения, а также документы с поддельной подписью, печатью или штампом;

2) Пользование документами, которые были получены незаконно, то есть полученные без законных на то оснований или с нарушением установленных порядков;

3) Использование документов, содержащих ложные сведения, обычно по сути сделки, наименование товаров, ассортимента, веса, количествах или стоимости товаров, в отношении информации отправителя или получателя, страны с которой вывезено или в которую ввозится товар, не соответствует действительности.

Основанием для перемещения товаров и транспортных средств через таможенную границу являются такие документы, как таможенная декларация, договор, лицензия, товаросопроводительные документы, разрешения соответствующих государственных органов и тому подобное.

Сегодня борьба с контрабандой и нарушением таможенных правил является одной из приоритетных задач Украины как независимого государства в защите ее экономических интересов. Экономический рост

государства зависит от быстрого и качественного решения этой проблемы. Не секрет, что это явление приобрело новое развитие: ежегодно оно имеет тенденцию распространяться и совершенствоваться при помощи деятельности организованных объединений, а также в современной богатой социально-экономической сфере широко распространились теневые экономические отношения. практически все преступления или правонарушения, совершенные организованными объединениями, так или иначе связанные с экономической сферой, где есть привлекательные объекты посягательств для организованных групп и виды деятельности, которые для них наиболее характерны.

Таким образом, борьба с контрабандой и предупреждение нарушений таможенных правил приобретает однозначную необходимость с целью защиты экономической безопасности страны. Деятельность связана с противодействием контрабанде координируется Департаментом организации противодействия таможенным правонарушениям. Работа Департамента заключается в разработке и реализации ряда задач и программ, направленных на достижение определенных положительных результатов. Ведь незаконное перемещения товаров, предметов и сырья наносят значительный ущерб экономике государства.

Следует отметить, что несмотря на постоянное совершенствование в данном направлении имеется ряд нерешенных проблем. В частности, основной проблемой является то, что таможенные органы не могут заниматься оперативно-розыскной деятельностью, что приводит к неэффективному сотрудничеству и невозможности обмена информацией с таможенными органами зарубежных стран. Среди всех стран ЕС только таможенные органы Украины не имеют правоохранительного статуса и соответствующих полномочий. Также существует еще ряд некоторых проблем в работе таможенных органов в сфере противодействия контрабанде и нарушениям таможенных правил: во-первых, это социально-экономические недостатки, связанные со снижением отечественного производства в большинстве отраслей

народного хозяйства; во-вторых, существование прозрачных границ с Россией, Молдовой и Беларусью (есть около 3500 различных способов, с помощью которых можно пересечь границу Украины, обойдя таможенный контроль, это привлекает контрабандистов и других правонарушителей, которые широко используют эти пути для осуществления криминальных действий); в-третьих, необходимость совершенствования законодательства по таможенному и внешнеэкономическому регулированию, а также ликвидации имеющихся противоречий в функционировании таможенного законодательства.; в-четвертых, технические причины проверки грузов (таможни на границах не оборудованы для проверки замороженных товаров, в некоторых таможнях проблема взвешивания грузов, потому что нет весов). Также необходимо отметить, что существенное влияние на общий уровень контрабанды имеет и низкий контроль за служебной деятельностью таможенников, высокий уровень коррумпированности среди работников таможенных органов.

Безусловно, чтобы решить вышеуказанные проблемы, нужны немалые финансовые расходы, но, если сравнивать опасность и ущерб от контрабанды, то эти расходы оправдывают себя.

Список використаної літератури

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від № 2052-VIII від 18.05.2017//Відомості Верховної Ради України. – 2017. – Ст.201
2. Дьяченко О.В. Таможенный контроль как один из методов выявления правонарушений в сфере таможенного регулирования внешнеэкономической деятельности /О.В. Дьяченко, Т.Л. Вишинська, С.М. Литвин // Вісник Хмельницького національного університету. – 2016. – № 2. – С.218-227.
3. Передало Х. С. Боротьба з контрабандою як один із методів забезпечення економічної безпеки держави/Х. С. Передало, Н. В. Стасів//Національний університет “Львівська політехніка”. – 2016 – Ст. 206-2011

Єрмоліна М.
студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
науковий керівник: к.е.н. Зайцева Л.О.
старший викладач кафедри фінансів, обліку та банківської справи
Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка
м. Старобільськ
E-mail: rita2345678907@gmail.com

ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Нині економіка України потребує здійснення ефективних економічних реформ для стабільного економічного зростання. Вирішення завдань економічної політики нереально без значних капіталовкладень, мобілізація яких на сучасному етапі неможлива без значних ресурсів із боку держави. Тому сучасна фінансова політика держави об'єктивно визначає необхідність використання державних запозичень.

Варто враховувати, що державний кредит являє собою доволі специфічну ланку державних фінансів. Він не має ні окремого фінансового фонду (кошти, що мобілізуються за його допомогою, проходять, як правило, через бюджет), ні відокремленого органу управління. Разом із тим він характеризує особливу форму фінансових відносин держави [1, с. 76].

Державний кредит є структурним компонентом державних фінансів будь-якої країни з розвиненими ринковими відносинами, від його стану залежать найважливіші показники державного бюджету, темпи зростання економіки, місце країни на світовій арені.

Доцільність використання державного кредиту для формування додаткових фінансових ресурсів держави і покриття бюджетного дефіциту визначається значно меншими негативними наслідками для державних фінансів і грошового обігу країни порівняно з валютними заходами (наприклад, емісією грошей) балансування доходів і витрат уряду. Це досягається переміщенням

попиту від фізичних і юридичних осіб до урядових структур без збільшення сукупного попиту і кількості грошей в обігу. Проте варто зазначити, що державний кредит сприяє економічному розвитку країни, якщо кошти, мобілізовані в бюджет за його допомогою, спрямовуються на фінансування виробничих програм, будівництво нових підприємств, модернізацію і технічну реконструкцію діючих потужностей.

У зв'язку із широкою популярністю державної позики як форми державного кредиту існує низка класифікаційних ознак за місцем розміщення позики:

- внутрішні (облігації, казначейські зобов'язання), що розміщуються в певній країні на внутрішньому фінансовому ринку і зазвичай у національній валюті. У процесі розміщення внутрішніх державних позик можуть брати активну участь і нерезиденти. У такому разі допуск нерезидентів до ринку державних цінних паперів розширює фінансові можливості останнього;

- зовнішні (облігації, позики), які розміщуються на міжнародному фінансовому ринку переважно в іноземній валюті чи безоблігаційні позики, що надаються на підставі угод і надходять ззовні від урядів інших країн, міжнародних організацій та нерезидентів.

Також слід врахувати і головні ознаками державного кредитує:

- участь держави в особі органів виконавчої влади різних рівнів у кредитних відносинах;

- задоволення загальнодержавних або пріоритетних для суспільства потреб. У випадку, коли держава є позичальником, кредитні ресурси спрямовуються до бюджету, що забезпечує виконання її функцій, в іншому – у пріоритетні галузі господарства та вирішення нагальних соціальних проблем;

- джерелом надання, погашення та виплати відсотків є, зазвичай, ресурси бюджету;

- уряд як позичальник і кредитор (відповідно до його функціонального призначення) не ставить на перше місце економічну вигоду від державного кредитування, тому його ефективність досить часто вимірюється соціальним

ефектом;

– наявність підвищеної небезпеки зловживань з боку державної влади у сфері кредитних відносин, оскільки можливість залучення ресурсів на перший погляд здається легким способом вирішення проблеми бюджетного дефіциту, тому є стимулом до надмірного витрачання коштів за рахунок майбутніх урядів, яким доведеться погашати борги [3, с. 31].

Суттєвим фактором, який впливає на макроекономічну ситуацію в країні, є проблема використання державних запозичень, тому стратегічним завданням політики державних запозичень в Україні має стати залучення фінансових ресурсів для ефективної реалізації програми соціально-економічного розвитку країни з одночасним забезпеченням стабільного співвідношення державного боргу до ВВП.

Необхідно зазначити, що в країнах із розвинутою економікою державний кредит використовують для залучення інвестицій, для розвитку підприємництва; за державний кредит, як правило відповідає певний уповноважений орган; постійно відбувається пошук ефективних методів оцінки наданих ресурсів.

Отже, основні пропозиції щодо збільшення ефективності державного кредитування такі:

- розробити економіко-правовий механізм залучення інвестиційних ресурсів для розвитку економіки шляхом спільного (партнерського) кредитування державою та підприємствами, організаціями, банками інвестиційних проектів, за якого інвестиційна діяльність буде вільною від оподаткування;

- перевести підприємства державної форми власності та підприємства з державною часткою у статутному капіталі на обслуговування в державні банки для збільшення інвестиційного потенціалу державних банків;

- для заохочення потенційних інвесторів до участі в державному інвестуванні в реальний сектор економіки надавати їм пільги та субсидії, частково звільняти від оподаткування.

Список використаної літератури

1. Романенко О.Р. Фінанси : [навчально-методологічний посібник для самостійного вивчення дисципліни] / О.Р. Романенко, С.Я. Огородник, М.С. Зязюн, А.А. Славкова. – К. : КНЕУ, 2003. – 387 с.
2. Лубкей Н. Державний кредит як система кредитних відносин за участю держави / Н. Лубкей // Світ фінансів. – 2008. – № 4(17), грудень. – С. 28– 34.

*К.е.н., доцент Жидовська Н.М.
доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівський національний аграрний університет
м. Дубляни
E-mail: znatalka_2909@ukr.net*

ПРОБЛЕМИ РОЗМИТНЕННЯ «ЄВРОБЛЯХ» В УКРАЇНІ

Найпопулярнішими серед українських автолюбителів є старі імпортні авто, які приганяють до нас з ближнього зарубіжжя. Протягом останніх п'яти років резидентами України відбувалося ввезення і користування такими автівками, які не перебували на державній реєстрації. Основним постачальником таких авто є східна та центральна Європа. Коштують ввезені в Україну старі іномарки зовсім недорого та іменуються в водійському середовищі як «євробляхи». Єдиною проблемою на шляху до володіння уживаною іномаркою для українських автолюбителів постала найактуальніша на сьогодні тема - розмитнення машин, які ввезені з-за кордону, адже проїзд на «євробляхах» пов'язаний з низкою проблем і незручностей.

Щоб вирішити проблему розмитнення «євроблях» в Україні, Верховною Радою було прийнято два закони:

- Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів» від

08.11.2019 року № 8487;

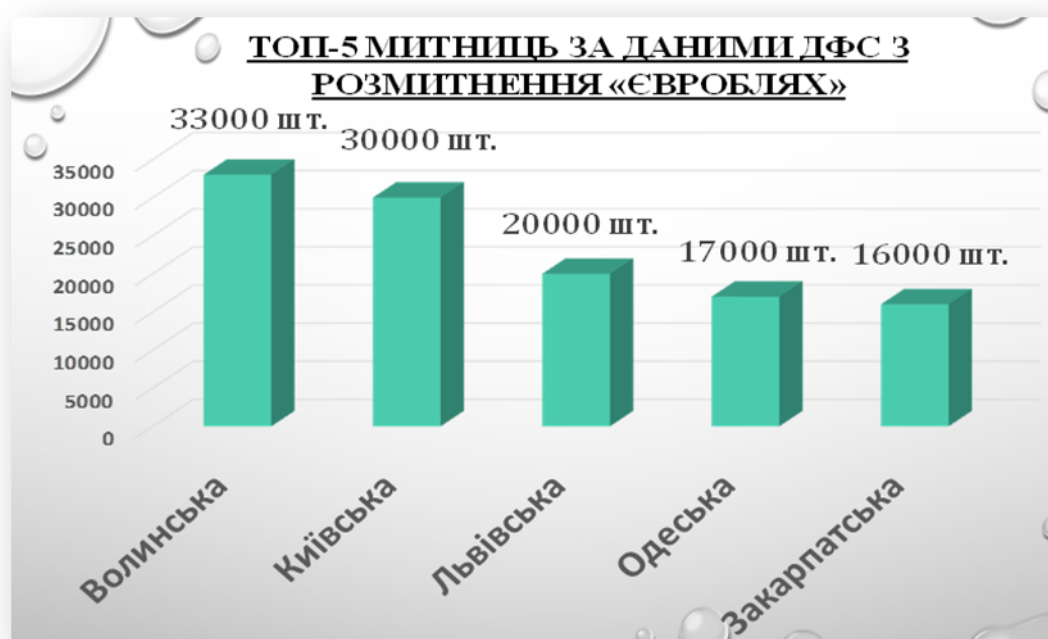
- Закон України «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо ввезення транспортних засобів на митну територію України» від 08.11.2019 року № 8488.

Згідно закону № 8487 визначені два терміни розмитнення авто:

- з 25 листопада 2018 року – по 22 лютого 2019 року (90днів) з пільговим розмитненням «євроблях» з коефіцієнтом 0,54

- з 23 лютого 2019 року - по 23 травня 2019 року з повною ціною розмитнення. [2]

За період пільгового розмитнення визначена топ-п'ятірка митниць, якими оформлено найбільшу кількість транспортних засобів громадян (рис. 1).

Рис. 1. П'ятірка митниць України, якими оформлено найбільшу кількість транспортних засобів

Топ-п'ятірка митних постів, якими оформлено найбільшу кількість транспортних засобів громадян у пільговий період наступна:

1. МП «Луцьк» Волинської митниці – понад 19 тис. шт.,
2. МП «Західний» Львівської митниці – майже 19 тис. шт.,

3. МП «Столичний» Київської міської митниці – майже 14 тис. шт.,
4. ВМО № 1 Чернівецької митниці – понад 12 тис. шт.,
5. МП «Спеціалізований» Одеської митниці – понад 10 тис. шт. [1]

Вартість розмитнення авто залежить від ряду факторів, а саме: рік виготовлення обраного авто; обсяг двигуна автомобіля; екологічний стандарт, якому відповідає авто; встановленої оціночної вартості авто.

При розмитненні «євробляхи» визначається ставка акцизного податку за наступною формулою: [3]

Ставка акцизного податку = Ставка базова × Об'єм двигуна × Вік авто,

де:

- *базова ставка* становить для: бензинового двигуна до 3000 см³ - 50 євро; бензинового двигуна понад 3000 см³ - 100 євро; дизельного двигуна до 3500 см³ - 75 євро; дизельного двигуна понад 3500 см³ - 150 євро.

- *об'єм двигуна* визначається діленням об'єму циліндрів двигуна внутрішнього згоряння відповідного транспортного засобу в куб. см на 1000 куб. см;

- *вік автомобіля* дорівнює кількості повних календарних років з року, наступного за роком виробництва відповідного транспортного засобу, до року визначення ставки податку;

Якщо ви вирішили стати власником «євробляхи», то крім акцизного податку, вам необхідно буде також сплатити: ввізне мито — 5-10%; ПДВ— 20%; власнику винагороду, яка становить 3-5% від вартості авто; інші витрати, такі як оплата послуг митного брокера, вартість державного номера та бланків.

Після закінчення періоду розмитнення машин 24 травня 2019 року, згідно закону № 8488 від 08.11.2019 року, передбачені такі штрафи за порушення терміну перебування авто на єврономерах у режимі транзиту: [3]

- до 3 днів – 850 гривень;
- від 3 до 10 діб – 5100 гривень;
- від 10 до 20 діб – штраф 17 тисяч гривень;

- від 20 до 30 діб – 85 тисяч гривень;
- більш ніж на 30 діб (а також за втрату або розкомплектування авто) – 170 тисяч гривень, або ж авто конфісковуватимуть за рішенням суду.

В період з дати набуття чинності законів і по 25 лютого 2019 року, митники оформили 195,2 тисячі транспортних засобів. Із загальної кількості оформлених машин 124 тис. – це так звані «євробляхи», які до цього перебували в Україні в режимі транзиту або тимчасового ввезення, решта – близько 71 тис. – авто, які вперше були завезені в країну і одразу отримали українські номери.

Доцільно також зауважити, що за перший термін розмитнення авто на єврономерах, тобто з 25 листопада 2018 року по 22 лютого 2019 року, до Пенсійного фонду України надійшло 13,5 млрд. грн., які в подальшому використано на соціальні та пенсійні виплати. [5]

Таким чином, розмитнення «євроблях» в Україні стало основним джерелом грошових надходжень до Пенсійного фонду. Однак, якщо для держави такий важливий крок зіграв на руку, і до бюджету надійшли довгоочікувані грошові кошти, то для українських автолюбителів це мало негативні наслідки, оскільки для розмитнення авто потрібні значні грошові кошти, які часто дорівнюють вартості самого авто.

Список використаної літератури

1. Закінчується пільговий період розмитнення євроблях: що робити далі. URL: https://24tv.ua/zakon_rozmitnennya_yevroblyah_ukrayina_shho_minu_aue_zakon_rozmitnennya_avto_n1060359.
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування акцизним податком легкових транспортних засобів» від 08.11.2019 року № 8487 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2611-19>.
3. Закон України «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо ввезення транспортних засобів на митну територію України» від 08.11.2019 року № 8488 . URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2612-19>.

4. Закон України «Про внесення зміни до підрозділу 5 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку ринку вживаних транспортних засобів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1389-19>.
5. Понад 13,5 млрд надійшло до бюджету від розмитнення "євроблях": куди направлять кошти. URL: <https://www.5.ua/polityka/ponad-135-mlrd-nadiishlo-do-biudzhetu-vid-rozmytnennia-ievrobliakh-kudy-napravliat-koshty-187279.html>.

*К.ф.-м.н., доцент Завгородній А.В.
завідувач кафедри економіки та інформаційних технологій
Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини
ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
м. Миколаїв
E-mail: andrew-mdu@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Зовнішньоекономічна діяльність є рушійним важелем забезпечення підприємств міжнародними замовленнями та клієнтами, що здатний задовільнити постійно зростаючу потребу у збільшенні прибутку. Основним завданням зовнішньоекономічної діяльності є забезпечення відносин між учасниками міжнародного договору, щодо забезпечення інтересів кожної з сторін та вилучення вигоди у процесі співпраці. Задля ефективного функціонування підприємства, що займається міжнародними контрактами, доречно використовувати комплексну систему управління зовнішньоекономічною діяльністю. Щоб отримати комплексну систему управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства необхідно

враховувати науково-технічні, виробничі, сервісні, інформаційні, кваліфікаційні та експортно-імпорتنі чинники, що впливають на ефективність здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Окрім цього, важливою проблемою теорії управління є визначення переліку функцій управління.

Зовнішньоекономічна діяльність є важливим інструментом розвитку національної економіки, а з огляду на сучасні тенденції розширення міжнародного співробітництва відіграє вирішальну роль у формуванні нових та підтримці існуючих зовнішньоекономічних відносин. Варто зазначити, що однією із ключових цілей вітчизняного бізнесу є можливість виходу на міжнародний ринок.

Ефективність господарської діяльності як на вітчизняних, так і іноземних підприємств в рамках правової системи конкретної держави визначається, насамперед, ступенем досконалості охоплення сфер регулювання та ліберальності її законодавства. Україна в даному разі не є винятком. В зв'язку з цим зростає значення правового регулювання з питань функціонування суб'єктів господарської діяльності в Україні, побудованої на взаємовідносинах, що мають місце як на території України, так і за її межами та ґрунтуються на законах зовнішньоекономічної діяльності.

Вихід підприємства на зовнішні ринки сприяє пристосуванню економіки до системи світових господарських відносин, формуванню економіки відкритого типу. Саме тому розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств – це суттєвий фактор підвищення ефективності господарської діяльності як на рівні мікроекономіки, так і в масштабах усього народного господарства, особливо сільського господарства.

У сучасних умовах, коли підсилення пріоритету інтересів споживачів у системі економічних відносин викликає агресивну конкуренцію за ринки збуту, однією з найважливіших передумов ефективного функціонування підприємств на цільовому ринку є забезпечення конкурентних переваг в сфері збутової діяльності. Головною метою, з якою підприємства виходять на зовнішні ринки, є максимізація прибутку за рахунок використання ефекту масштабу.

Досягнення цієї мети не вичерпує всі елементи мотиваційного механізму, який складається з конкретних збуджувальних мотивів. Успішність здійснення підприємством зовнішньоекономічної діяльності залежить від його здатності проводити дослідження цільових зарубіжних ринків.

В основі здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємством закладені такі функції управління, як планування, організація, мотивація і контроль, що є головними на підприємствах, оскільки будь-яка інша управлінська діяльність здійснюється шляхом послідовного їх застосування. Кожна з наведених функцій відповідає за забезпечення певного сегменту господарської діяльності, що допоможе підприємству визначити слабкі та сильні сторони управління, та уникнути помилок у майбутньому.

Визначення методу управління здебільшого залежить від характеру проблеми, що підлягає вирішенню, а також ресурсів, наявних на підприємстві, кваліфікованих менеджерів та умов виробничого процесу. Задля досягнення ефективного результату визначено, що на практиці менеджери зовнішньоекономічної діяльності використовують перераховані у статті методи у поєднанні, адже кожен з цих інструментів зосереджується на певному вузькому сегменті управлінського процесу.

Виконання інтеграційних процесів та поширення економічних зв'язків з іншими країнами є основою ефективного розвитку будь-якої країни і підприємства в тому числі. Для України здійснення інтеграції та розширення зовнішньоекономічних зв'язків можливе при здійсненні експортно-імпорتنих операцій по купівлі та продажу товарів, послуг чи виконання певних робіт. І лише в подальшому можливе вкладання фінансового капіталу в різні галузі підприємства у вигляді прямих інвестицій, продаж нематеріальних активів, обмін досягненнями науково-технічного прогресу та інше. Але на даному етапі розвитку для України головним напрямком розвитку інтеграції в світове товариство є проведення зовнішньоторговельних операцій, тобто здійснення імпорту та експорту.

Список використаної літератури

1. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<http://ape.fmm.kpi.ua/article/viewFile/102594/97670>
2. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5264>
3. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/52.pdf

*К.е.н., доцент Закревська Л.М.
доцент кафедри економіки і права
Національний університет харчових технологій
м. Київ
E-mail: absolytkamilka@gmail.com*

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Сучасні реалії висувають проблеми, що несуть потенційні загрози продовольчій безпеці країни. Їх успішне вирішення сприятиме не лише стабілізації економіки України, але й забезпечить позитивні зрушення у подоланні демографічної кризи.

Основна проблема вітчизняних споживачів продовольчих продуктів полягає у відсутності збалансованості харчування. Так, за рахунок продукції тваринного походження калорійність раціону забезпечується лише на 28% при оптимальному рівні 55% [1, с. 28].

Споживання пересічним жителем країни м'яса і м'ясопродуктів в 2017 році становило 64,6% науково обґрунтованої норми, молока і молокопродуктів – 52,7%, риби та рибопродуктів – 52,5%, споживання плодів та ягід, які є основним джерелом вітамінів для організму людини, – 59,4% [2].

Це стало результатом скорочення купівельної спроможності населення внаслідок глибокої економічної кризи. Поступово зростає й частка витрат населення на харчування, яка є неприпустимо високою і в III кварталі 2017 року становила 51,3% загальних сукупних витрат, що у 3-5 разів перевищує аналогічні показники країн ЄС [3].

За даними про Індекс глобальної харчової безпеки (GFSI) 2016 року, Україна посіла лише 63 позицію серед 113 країн [4], поступившись не тільки всім країнам Європи, але й тим, куди активно експортує продовольство, зокрема Єгипту, Тунісу, Марокко. Тому забезпечення доступності збалансованого харчування для населення України, насамперед для його найбільш вразливих верств, має стати пріоритетом державної політики.

Споживання населенням України основних видів продовольства (м'яса, молока, фруктів) є недостатнім, і має бути доведено до науково обґрунтованого рівня. Виконання зазначеного завдання неможливо без високоефективного і конкурентоспроможного аграрного сектору, ефективного використання наявного природно-ресурсного потенціалу. При цьому, приріст аграрного виробництва має відбуватись за умови дотримання екологічних норм та міжнародних стандартів якості продовольства. Необхідно розширювати площі сільськогосподарських угідь, відведених під виробництво органічної продукції.

Зростання виробництва в аграрному секторі має не лише стати приводом для збільшення присутності української сільгоспсировини на зовнішніх ринках, а, передусім, стимулювати розвиток вітчизняної харчової промисловості (забезпечити приріст не менше 3% щороку).

Це, в свою чергу, дасть змогу суттєво покращити структуру експорту аграрної продукції, змістивши її за наступні п'ятнадцять років майже на 20 відсоткових пунктів у бік вивезення продукції переробки сільськогосподарської сировини та продуктів харчування.

Забезпечення продовольчої безпеки населення безпосередньо пов'язане з розвитком національної економіки, а відповідно, і підвищенням рівня доходів населення, що потребує реалізації комплексу макроекономічних заходів.

Для реалізації визначеної цілі необхідна державна підтримка, яка має спрямовуватися, насамперед, на пріоритетне фінансування:

- інноваційно-інвестиційних проєктів;
- стимулювання розвитку малого підприємництва;
- розробку та упровадження системи адресної допомоги на продовольство для найбільш уразливих категорій населення;
- започаткування програм «шкільне молоко», «овочевий мікс», «шкільний обід», що дозволить дітям різних вікових груп мати щоденний доступ до мінімального набору продуктів харчування та забезпечить третину їх добової норми калорій;
- проведення інформаційних кампаній щодо рекламування здорового способу харчування, передусім, у дошкільних та шкільних навчальних закладах;
- обмеження надмірної волатильності цін на продукти харчування та забезпечення належного функціонування ринків продовольства, зокрема шляхом: зниження ринкових ризиків для сільгоспвиробників через урізноманітнення ринкових інструментів (страхування, гарантійні фонди, форвардна торгівля, торгівля деривативами, електронна торгівля тощо).

Проаналізувавши проблеми забезпечення продовольчої безпеки країни ми дійшли висновку, що її неможливо подолати без безпосереднього державного втручання. Вирішення проблеми лежить в двох площинах, які тісно взаємопов'язані між собою, – формування високоефективного і конкурентоспроможного аграрного сектору економіки та зростання життєвого рівня населення. Лише завдяки грамотному державному регулюванню можна досягнути позитивного результату.

Список використаної літератури

1. Агропродовольчий розвиток України в контексті забезпечення продовольчої безпеки : монографія / [Шубравська О. В. та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук Шубравської О. В. ; Нац. акад. наук України, ДУ "Ін-т економіки та прогнозування НАН України". Київ : Ін-т економіки та прогнозування НАН

України, 2014. 455 с.

2. Яковенко О.В. Кредитування сільськогосподарських підприємств як інструмент забезпечення продовольчої безпеки України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 21.04.01. Львів, 2018 . 20 с.
3. Як виглядає структура споживчих витрат у домогосподарствах України та окремих країн світу? URL: <http://edclub.com.ua/analitika/yak-vyglyadaye-struktura-spozhyvchuh-vytrat-u-domogospodarstvah-ukrayiny-ta-okremyh-krayin> (дата звернення: 19.03.2019).
4. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: https://menr.gov.ua/files/docs/Національна_доповідь_ЦСР_України_липень_2017_ukr.pdf (дата звернення: 19.03.2019).

К.е.н. Золенко А.С.

доцент кафедри державного управління,

публічного адміністрування та регіональної економіки

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

м. Харків

E-mail: alenazolenko@gmail.com

ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗДІЙСНЕННЯ ЗМІН НА ПІДПРИЄМСТВІ

Проектний підхід активно використовується в усьому світі. Причому він поширений не тільки в ІТ сфері та інноваційно-інвестиційних організаціях. Все більшу популярність він має як у сфері державного управління та публічного адміністрування, так і на промислових вітчизняних підприємствах. Адже він має цілий ряд переваг: проектне управління дає чіткий план дій, якого дуже легко дотримуватися до самого його закінчення, і навіть якщо виникають проблеми, можна легко знайти вихід із ситуації; кожний раз, коли проектна

команда завершує проект у строки та в рамках бюджету, клієнт стає щасливим та вдячним; проектний менеджмент дає працюючий інструмент, який можна використовувати й надалі в діяльності підприємства.

Існує багато визначень поняття «проект», так одні його розуміють як ідею, задум та необхідні засоби його реалізації. Інші визначають з точки зору інвестиційного підходу, як вкладення капіталу з метою отримання доходу або соціального ефекту. Треті підходять в контексті системного підходу, представляючи проект як функціонування складної системи, ключовою ланкою якої є встановлені вимоги та бюджет витрат.

Відповідно концепції проектного аналізу, проект (project) – це комплекс взаємопов'язаних тимчасових заходів, розроблених для досягнення певних цілей (переважно створення унікальних продуктів, послуг, результатів) протягом заданого часу при встановлених обмежених ресурсах. При цьому, як і у більшості організаційних заходів, головна мета проекту – задоволення потреб замовника.

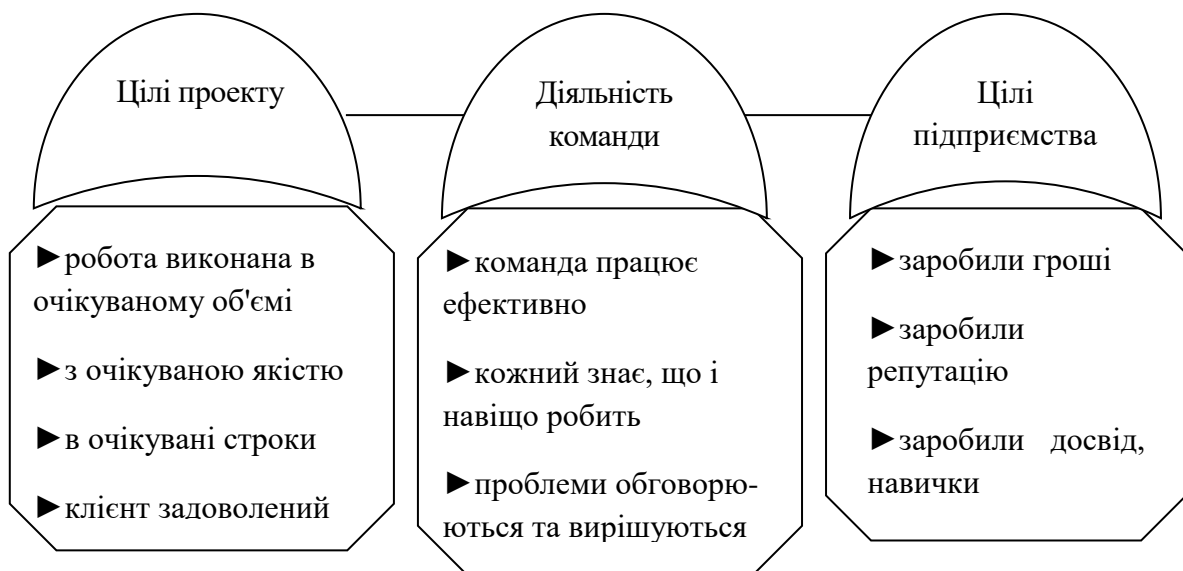
У той же час, постійні організаційні зміни сьогодні є нормою для кожного сучасного підприємства. Одні підприємства прагнуть оптимізувати витрати і зробити бізнес-процеси прозорими, інші активно намагаються витягти максимум користі з нових технологій і знань, якими ще не володіють конкуренти, треті змушені змінюватися, щоб догодити вибагливим споживачам, четверті – просто поступово розвиваються. Але щоб адаптуватися до мінливого зовнішнього середовища, до нових ідей керівництва тощо, необхідні ефективні технології та методи роботи. Тому використання проектного підходу в сучасних умовах нестабільності та невизначеності для більшості підприємств стає ефективним заходом.

У свою чергу, відсутність комплексного проектного мислення у керівництва пояснює низький рівень ефективності використання інструментів проектного менеджменту в діяльності підприємства. Тому впровадження проектної діяльності, під якою розуміється конструктивна і продуктивна діяльність особистості, яка спрямована на розв'язання значущої проблеми, досягнення кінцевого результату в процесі цілепокладання, планування і

здійснення проекту, дозволить забезпечити точний результат, управляти всіма ризиками, контролювати всі етапи здійснення поставленого завдання.

Слід зазначити, що основні причини невдач у проектній діяльності пояснюються не чіткими цілями та вимогами до проекту, відсутністю реальної підтримки топ-менеджменту, використанням неефективних інструментів в управлінні проектами, недостатністю ресурсів, низькою кваліфікацією проектною команди, відсутністю гнучкості та активності.

Розуміючи під чинниками успіху проектною діяльності сукупність знань, вмій, навичок, ресурсів, креативних методів, як її складових, поєднання яких призводить до ефективного досягнення цілей, на рис. 1 представлено параметри успішності проекту.

Рис. 1. Параметри успішності проекту на підприємстві

Таким чином, роль проектного підходу як провідного управлінського інструменту розв'язання існуючих на підприємстві невирішених питань поступово зростає. Його поступове впровадження у діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання, дозволить підвищити якість управлінських рішень з метою подолання або мінімізації проблемних ситуацій, пов'язаних з формуванням потенційного ринку продукції, плануванням термінів і вибором методів просування, пошуком джерел фінансування на різних етапах просування тощо.

Список використаної літератури

1. Ильина О.Н. Методология управления проектами: становление, современное состояние и развитие / О.Н. Ильина. – М.: ИНФРА-М: Вузовский учебник, 2011. – 208 с.
2. Ноздріна Л.В. Управління проектами / Л.В. Ноздріна, В.І. Ящук, О.І. Полотай; за заг. ред. Л.В. Ноздріної. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 432 с.
3. Отенко В.І. Стратегічні зміни на підприємстві: сутність, види, інструментарій / В.І. Отенко, О.В. Гронь // Бізнес Інформ. – 2011. – № 8. – С. 204–207.
4. Харрингтон Дж. Совершенство управления изменениями / Дж. Харрингтон; под ред. В. В. Брагина; пер. с англ. – М. : Стандарты и качество, 2008. – 192 с.
5. Шеремет М. А. Управление изменениями / М.А. Шеремет. – М. «Дело» АНХ, 2010. – 128 с.
6. Эленберг А.Н. Управление сопротивлением изменениям в системе промышленного предприятия / А. Н. Эленберг // Экономические науки. – 2010. – № 11. – С. 184–189.

Д.е.н. Зубков Р.С.

професор кафедри підприємництва, управління та адміністрування

Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини

ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

м. Миколаїв

E-mail: zybrys@rambler.ru

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Актуальність дослідження інноваційної діяльності вітчизняних підприємств зумовлена посиленням конкурентної боротьби на ринку

сільськогосподарської продукції та інтеграцією України в міжнародний економічний простір, що зумовлює необхідність формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку господарства. Практика інновацій, з одного боку, свідчить про те, що на їх шляху є ще чимало перепон, які суттєво стримують інноваційний розвиток у державі; з іншого – що інноваційний розвиток стає, а подекуди вже утвердився як стратегічний для розвитку галузей та регіонів. Проте ці кроки вимагають конкретного наповнення, від організації підготовки кадрів до практичної реалізації масштабних інноваційних проектів та програм.

Ряд принципових питань інноваційного розвитку сучасного господарства поки що не визначено, зокрема, механізми стимулювання та державної підтримки інноваційної діяльності, розширення комерційних можливостей фінансування інноваційних розробок і венчурного підприємництва, поглиблення інформаційних та економічних взаємозв'язків між наукою й виробництвом у процесі використання інтелектуальної власності, регіональні аспекти інноваційного процесу у виробничій сфері. У сучасних умовах інноваційний розвиток підприємств можливий тільки на основі відповідної моделі, яка має враховувати регіональні особливості виробництва і можливості інноваційного розвитку. Становлення інноваційної моделі розвитку агропромислового виробництва є системною проблемою.

Інноваційна активність підприємств залишається низькою. Низький рівень інноваційної діяльності в Україні зумовлений незначною часткою бюджетних витрат на наукові дослідження. Це зумовлює: низький рівень оновлення машин та обладнання; застарілість технологій у провідних галузях промисловості, їхню високу енергоємність; незначну частку продукції інноваційного характеру в загальному обсязі продукції підприємств промислового комплексу регіону та країни. Глибокі структурні зміни в промисловості та її галузях зумовлені такими причинами: формування

ринкових механізмів, які включають конкуренцію, відбір найбільш життєздатних підприємств з одночасним відмиранням та банкрутством неперспективних підприємств; відсутність протягом тривалого періоду реалізації інвестиційних проектів; відсутність активного державного впливу в галузях державного сектору.

Показники загальної інвестиційної активності демонструють слабку кореляцію з показниками макроекономічного розвитку. Основними причинами цього є непослідовність політики державної підтримки інноваційної діяльності, висока латентність інноваційно-технологічних трансформацій, недосконалість методології збору та обробки відповідних даних. Серед інноваційно активних підприємств найбільша кількість тих, що займаються закупівлею машин, обладнанням установок та здійснюють капітальні витрати на провадження інновацій.

Організація, планування та прогнозування, регулювання, стимулювання, моніторинг та контроль, інформаційна, аналітична – є основні функції активізації інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств промисловості. Організаційна функція являє собою процес формування діяльності, розподіл завдань, повноважень підприємницьких структур, що включає відповідальність за досягнення загальної мети всіма учасниками інноваційно-технологічного процесу.

Список використаної літератури

1. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/165-168.pdf>
2. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://sb-keip.kpi.ua/article/download/47404/43514>

Іванова О.І.

студентка,

д.е.н. Демчук Н.І.

професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

м. Дніпро

E-mail: xenyakseniya.ru@gmail.com

СУЧАСНИЙ ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Фінансове становище підприємства – це комплексне поняття, в результаті взаємодії всіх елементів системи підприємства фінансових відносин, що визначається поєднанням виробничих та економічних факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розподіл і використання фінансових ресурсів [2].

Аналіз фінансового становища підприємства використовує повний набір наявної інформації і використовується з цілковитою підпорядкованістю волі керівництва підприємством. Цей аналіз дозволяє ефективно оцінити стан підприємства, структуру витрат усіх продуктів, склад комерційних і управлінських витрат, що робить його особливо ефективним для того, щоб досліджувати природу адміністративної відповідальності за відповідність з бізнес-планом.

Підприємства, які здійснюють свою комерційну діяльність, повністю відповідають за свої зобов'язання фінансової системи перед постачальниками, співробітниками. Це створює необхідність для раціонального управління підприємством і його фінансового становища для технічного обслуговування.

Для фінансового становища підприємства необхідно систематично проводити оцінку з застосуванням відповідних методів, прийомів і аналізу. Аналіз полягає у завданні оцінки тенденцій і дослідження про її фінансове

становище, а також у вивченні можливості збільшення продуктивності за рахунок ефективного функціонування фінансової політики.

Дослідження фінансового становища підприємства і визначення його потенціалу для поліпшення продуктивного функціонування і використання фінансових ресурсів, може передбачати використання різних методів аналізу.

Фінансовий аналіз виділяє окремі види на основі їх ознак [2]:

1) на основі організаційних форм, розрізняють внутрішній і зовнішній фінансовий аналіз підприємства:

а) внутрішній аналіз здійснюється на основі стандартів, застосовуваних підприємством, це робиться шляхом порівняння їх з плановими фінансовими показниками. Провідним змістом внутрішнього аналізу фінансового становища підприємства є:

- аналіз капіталу;
- аналіз фінансової стійкості;
- оцінка бізнесу;
- оцінка використання майна та інвестицій;
- аналіз ліквідності та платоспроможності.

б) аналіз зовнішнього середовища здійснюється відповідно організаціями обліку – податковими інспекціями, банками, страховими компаніями, аудиторських фірмами та іншими організаціями, для того, щоб вивчити фінансову стійкість і кредитоспроможність підприємства.

Основний зміст зовнішнього аналізу [2]:

- фінансовий аналіз фінансової стійкості компанії, її платоспроможності та ліквідності;
- економічна діагностика фінансового становища.

2) за обсягами вивчення розрізняють повний (для розслідування всіх аспектів фінансової діяльності в поєднанні) і тематичний (обмежене дослідження деяких аспектів фінансової діяльності фінансового аналізу теми, спрямовані на : раціональне використання активів, фінансову раціональність різних активів з окремих джерел стійкості державних фінансів і платоспроможність);

3) за об'єктом аналізу розрізняють:

а) аналіз фінансової діяльності в цілому. Під час цього аналізу, об'єктом дослідження є фінансова діяльність без виділення його відділів і підрозділів;

б) аналіз фінансово-господарської діяльності окремих підрозділів;

Слід розглянути напрям поліпшення фінансового становища підприємства, як виробництво і розробку нових продуктів, що представляють інтерес для споживачів та ліцензій на виробництво основних товарів, які допоможуть стабілізувати і поліпшити фінансове становище. Фінансове становище компанії не може бути стійким, якщо воно не отримує прибутку.

Інформаційна база фінансового становища дуже важлива для керівництва підприємства та інвесторів. Тому заслуговує уваги до проблеми інформаційної підтримки. Надійність фінансового становища є ключовою умовою для прийняття управлінських рішень [3]. Для того, щоб поліпшити фінансове становище також використовують економічні та математичні методи.

Таким чином, фінансове становище підприємства – це реальна і потенційна фінансова можливість для забезпечення певного рівня фінансування, розвитку та погашення боргів підприємств і держави. Вимірювання його здійснюється системою відповідних показників, на основі яких проводиться його оцінка.

Список використаної літератури

1. Бойчик І.М., Харів П.С., Хопчан М.І., Піча Ю.В. Економіка підприємства. – Київ: Каравела; Львів: Новий світ, 2003. – 298 с.
2. Замасло О.Т. Вплив податкової політики держави на фінансову діяльність підприємства // Фінанси України. – 2002. – №7. – С. 39-43.
3. Наумова Л.Ю. Розвиток малого та середнього підприємництва як фактор фінансової стабілізації в державі // Фінанси України. – 2011. – № 11. – С. 24-29.
4. Узунов В.М. Фінансові аспекти розвитку підприємництва в Україні // Фінанси України. – 2008. – № 4. – С. 56-63.

К.е.н., доцент Іщук Л.І.
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Мудрицька О.А.
магістр кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк
E-mail: mi-agent@ukr.net

ДІАГНОСТИКА ЛІКВІДНОСТІ І ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Необхідність дослідження діагностики ліквідності і платоспроможності має важливе значення для всіх ланок господарської системи. В процесі здійснення діагностики фінансово-господарської діяльності підприємства можливо виявити ефективні шляхи подальшого розвитку. Знання стану підприємницької діяльності важливе як для управлінського апарату даного підприємства, так і не менш важливе для акціонерів, фіскальних органів, банківських установ, фінансових служб, територіальних органів управління. Фінансова діяльність повинна спрямовуватись на забезпечення постійного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання необхідного рівня платоспроможності, ліквідності, досягнення рівномірного співвідношення власних і залучених коштів, а також фінансової стійкості з метою ефективного і прибуткового функціонування підприємства.

Дослідження платоспроможності в науковій літературі має певні особливості, що обумовлено характером інформаційної бази підприємства та періодом оцінки. Згідно інформаційного забезпечення виділяють статистичну та динамічну платоспроможність:

1. Визначення статичної платоспроможності здійснюється на певну дату і є характеристикою здатності підприємства виконувати платіжні зобов'язання за рахунок реальних грошових коштів.

2. В основі дослідження динамічної платоспроможності розглядають аналіз грошового обороту підприємства, тобто визначення та порівняння обсягів вхідного (надходження коштів) і вихідного (витрачання коштів) грошових потоків підприємства протягом певного періоду часу.

За періодом оцінки в науковій літературі виділено поточну (фактичну) та перспективну платоспроможність [1, с. 276]:

Поточна (фактична) платоспроможність визначає наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів для виконання розрахунків за поточною кредиторською заборгованістю на певну дату або впродовж періоду оцінки. Перспективна платоспроможність характеризує здатність підприємства здійснювати виконання платіжних зобов'язань у майбутньому періоді.

Основні методичні підходи до оцінки платоспроможності, в залежності від інформаційної бази та періоду аналізу приведено на рис.1.

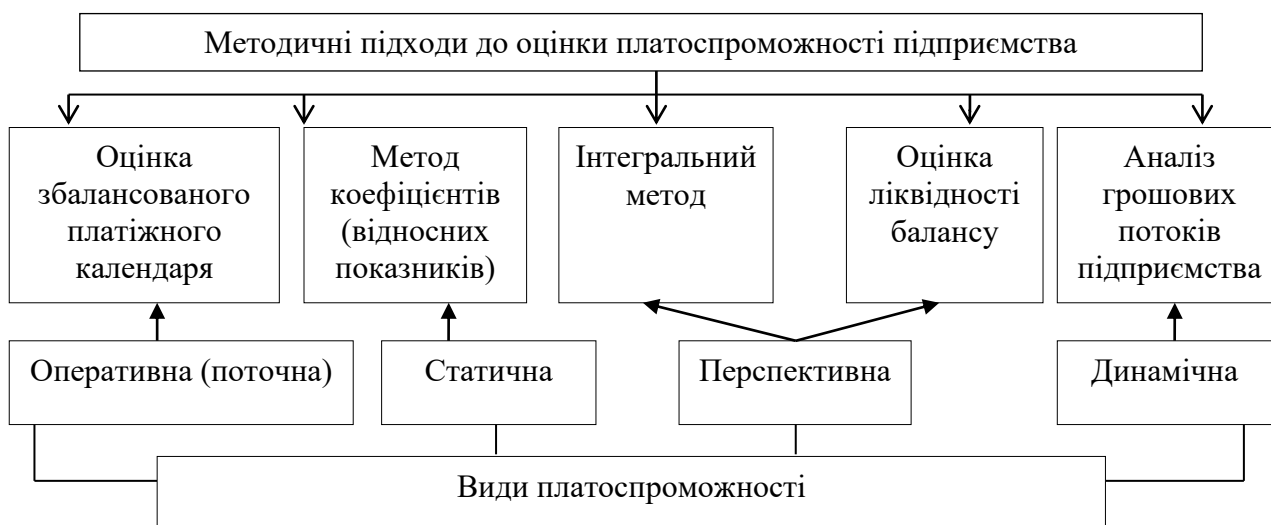

Рис. 1. Методичні підходи до оцінки платоспроможності підприємства

Для оцінювання рівня ліквідності підприємства вчені використовують різні відносні показники ліквідності. Залежно від того, які види оборотних активів приймаються у розрахунок, виокремлюють різні показники ліквідності. Найчастіше при оцінці ліквідності використовують коефіцієнти абсолютної, швидкої, повільної та загальної ліквідності.

У цілому діагностику ліквідності та платоспроможності підприємств

варто здійснювати в наступній послідовності:

- 1) вибір методів діагностики;
- 2) збір інформації та її систематизація;
- 3) визначення цілей діагностики;
- 4) розподіл активів за рівнем ліквідності та пасивів за термінами їх повернення;

повернення;

- 5) розрахунок коефіцієнтів ліквідності;
- 6) аналіз грошових потоків;
- 7) визначення рівня платоспроможності підприємства;
- 8) подання узагальнюючих висновків з виокремленням факторів впливу

на ліквідність та платоспроможність господарюючого суб'єкта [2, с. 80].

Основними функціями аналізу ліквідності та платоспроможності підприємств є:

1) визначення відповідності цільовим параметрам і потенційним можливостям, виявлення тенденцій, локальних і закономірних змін та їх інтенсивності, впливу факторів на ці зміни;

2) визначення різного роду відхилень від норм, диспропорцій, структурних деформацій, можливостей виникнення несприятливих і ризикових ситуацій, їх інтенсивності та динаміки, а також факторів, що на них впливають;

3) виявлення потенційних можливостей зміни та розвитку ліквідності та платоспроможності підприємств, притаманних їм явищ і процесів, попередження та нейтралізація відхилень від норм, диспропорцій, структурних деформацій, несприятливих і ризикових ситуацій, виявлення кола регульованих факторів, шляхів і засобів їх реалізації;

4) контроль за виконанням прийнятих управлінських рішень, ефективністю використання ресурсів та дотриманням соціальних норм і стандартів.

На ліквідність та платоспроможність підприємства впливають усі види комерційної, виробничої та фінансово-господарської діяльності. Позитивно впливає на це, перш за все, безперервний випуск і реалізація високоякісної та конкурентоспроможної продукції. Фінансова діяльність підприємства повинна

бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Список використаної літератури

1. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / В.О. Подольська, О.В. Яріш. – К.: ЦНЛ, 2007. – 488 с.
2. Олександренко І.В. Автоматизація фінансової діагностики: теорія і практика: навч. посіб. / І.В. Олександренко, С.О. Пиріг. – Львів: Ліга-Прес, 2015. – 296 с.
3. Ніколаєва А. Діагностика фінансового стану підприємства як основа його економічної безпеки / А. Ніколаєва, Л. Кулик. – Зб. наук. пр. «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск. 14(53). – Луцьк: ЛНТУ, 2017.

Карпачова К.В.

студентка кафедри економіки, підприємництва та фінансів,

к.е.н., доцент Гриценко М.П.

доцент кафедри економіки, підприємництва та фінансів

Бердянський державний педагогічний університет

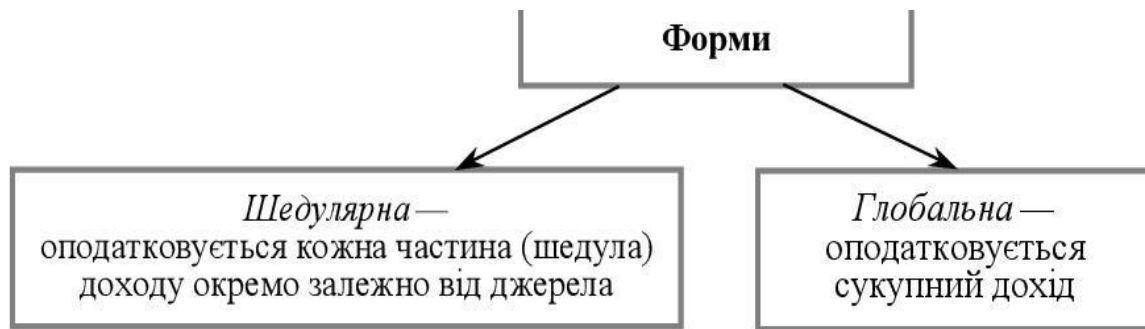
м. Бердянськ

E-mail: karpachova.karina@gmail.com

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ

Податки – це одна з найважливіших фінансових категорій. Історично – це найстаріша форма фінансових відносин між державою і суспільством.

Податкова система – це, перш за все, елемент фінансового механізму, фактор кредитної політики та сукупність передбачених податків та обов'язкових платежів. Існує два види податкової системи – шедулярна та глобальна (рис. 1).

Рис. 1. Види податкової системи

В шедулярній системі весь дохід, отриманий платником податків, ділиться на частини – шедули. Кожна із цих частин оподатковується по різному. Для різних шедул можуть бути встановлені різні ставки, пільги та інші елементи податків. В глобальній податковій системі всі доходи фізичних і юридичних осіб оподатковуються однаково. Така система значно полегшує процес оподаткування всіх суб'єктів господарювання.

Проблеми оподаткування постійно займали важливе місце в дослідженні багатьох вітчизняних та закордонних науковців. Фома Аквінський, наприклад, відмітив податки, як дозволена форму грабування. А один з основоположників теорії оподаткування Адам Сміт стверджував, що податку існують для тих, хто їх сплачує, як показник не рабства, а свободи. [1]

Оцінюючи стан податкових відносин в Україні, більшість вчених, експертів і політиків сходяться на тому, що основними вадами податкової системи є її надмірна фіскальна спрямованість та нерівномірний розподіл податкового навантаження, спричинений масштабними ухиленнями від сплати податків. [3]

Українська податкова система має ряд особливостей, характерних для країн з перехідною економікою та соціалістичним минулим. Система оподаткування України розвивається поступово, зміни, які відбувалися за роки незалежності, були позитивні: кількість податків було зменшено, податкові ставки знижено, зменшилась також кількість звільнень від оподаткування, водночас розширилась база оподаткування, значно поліпшилось надходження податків. І все ж система оподаткування має значні недоліки - нестабільна та неузгоджена законодавча база.

Наша країна має складне законодавство, велику кількість статей закону можна тлумачити неоднозначно, деякі законодавчі акти є недостатньо узгодженими та суперечливими. Цілий ряд недоліків, які були допущені при створенні системи оподаткування, призвели до того, що податки та збори не можуть повноцінно виконувати свої основні функції, а саме фіскальну, соціальну та регулюючу

Система оподаткування в Україні істотно впливає на формування дохідної частини бюджетів всіх рівнів, які утворюють державну скарбницю країни. Найголовнішою проблемою, на нашу думку, є те що, через недосконалу систему оподаткування більшість юридичних та фізичних осіб приховують свій дійсний прибуток, що значно зменшує поповнення до державного бюджету. Проблемою податкової системи України є також її нескоординована структура податків. Існування великої кількості податків і зборів призводить до того, що питома вага багатьох з них в податкових платежах становить менше 1%.[2] Ці податки майже не впливають на поповнення бюджету, а тільки завдають додаткових витрат на їх збір.

Проаналізувавши сучасну податкову систему України, можна виділити ряд проблеми. По-перше, велика кількість мало ефективних податків, що вимагають значних витрат які перевищують їх дохід. По-друге, надмірна фіскальна спрямованість податкової системи. По-третє, податкова система зараз є чинником зниження рівня економічного зростання та інвестиційної активності, стимуляцією від ухилення від сплати податків.

На нашу думку, рівень податкової ставки повинен враховувати можливості платника податку, тобто рівень його доходів. Оскільки можливості різних фізичних і юридичних осіб неоднакові, для них мають бути встановлені диференційовані податкові ставки. Платежі кожного суб'єкта господарювання до бюджету мають бути пропорційні його доходам і винятки для окремих осіб недопустимі.

Проаналізувавши стан сучасної системи оподаткування України, можна зробити висновок, що вона має серйозні недоліки, а саме: нестабільність

податкової системи. Часті зміни в законодавчих актах щодо окремих податків негативно впливають на розвиток підприємницької діяльності.

Для створення оптимальної системи оподаткування необхідно керуватися такими основними принципами, як соціальна справедливість, гнучкість, економічна ефективність, стабільність. В Україні ж ці принципи на сучасному етапі не враховуються, що створює проблеми визначення розміру, кількості податків та способу їх стягнення. Для розв'язання зазначених проблем доцільно вжити заходи, які могли б удосконалити систему оподаткування: зменшити податкове навантаження; зробити податкове законодавство простішим, послідовним та прозорим; скоротити кількість податків, тобто усі малоефективні податки мають бути скасовані або встановити єдиний універсальний податок.

Відповідно до цього можна запропонувати такий комплекс заходів для реформування податкової системи :

- проведення робіт податкових адміністрацій з роз'яснення населенню суті податкових платежів і окремих питань;
- створення при податкових адміністраціях консультаційних пунктів, для надання безкоштовних довідок по різних питаннях;
- прозорість сплати податків і недопуску корумпованості в органах податкових адміністрацій.

Список використаної літератури

1. Коломієць Н.О. Проблеми та необхідність реформування податкової системи // Вісник Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького. – 2011. – № 4. – С.83-87.
2. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: Монографії / П. В. Мельник, Л.Л. Тарангул, З.С. Варналій [та ін.]; за ред. З.С. Варналія. – К.: Знання України. – 2010. – 675с.
3. Соколовська А. М. До питання про податкову реформу в Україні // Фінанси України. - 2006. - №4. - С.55 - 62.

К.е.н. Карпова В.В.

*доцент кафедри митної справи та оподаткування
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця*

м. Харків

E-mail: vladavika@gmail.com

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ДИВІДЕНДІВ ІНВЕСТИТОРІВ-НЕРЕЗИДЕНТІВ

На сучасному етапі розвитку України вкрай важливим є залучення іноземних інвестицій. Це сприяє розвитку промисловості в Україні, зменшенню інфляційних процесів, створенню нових робочих місць. Як наслідок, залучення інвестицій підвищує конкурентоспроможність окремих підприємств і економіки України в цілому. Проте одним із суттєвих недоліків, що перешкоджають залученню іноземних інвестицій, є недоліки в оподаткуванні дивідендів нерезидентів-інвесторів.

Зокрема, з дивідендів, які сплачують нерезиденту-інвестору, утримують податок на доходи нерезидентів, який ще називають податком на репатріацію. Основна ставка цього податку дорівнює 15 % від суми доходу нерезидента-інвестора. При цьому в пп. 141.4.9 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (надалі — ПКУ) [1] окремо зазначено, що під час укладання договорів з нерезидентами не дозволяється включення до них податкових застережень, згідно з якими підприємства, що виплачують доходи, беруть на себе зобов'язання щодо сплати податків на доходи нерезидентів.

Отже, враховуючи зазначені норми, нерезидент отримує тільки 85 % від суми доходу з операцій виплати дивідендів. Тому факт утримання податку на доходи нерезидентів впливає на прийняття рішення щодо доцільності здійснення інвестицій в Україні. З огляду на це вкрай важливо, щоб наведені в ПКУ [1] норми щодо оподаткування нерезидентів були сформульовані чітко і прозоро.

Серед нагальних проблемних аспектів оподаткування дивідендів інвесторів-нерезидентів можливо виділити такі.

1. Невизначеність в ПКУ [1] статусу нерезидентів (юридичні особи або фізичні особи), з яких справляється податок на доходи нерезидентів за нормами п. 141.4 ПКУ. За рахунок цього під оподаткування податком на репатріацію, попадають в тому числі доходи нерезидентів-фізичних осіб. Водночас доходи таких нерезидентів-інвесторів оподатковуються також податком на доходи фізичних осіб за нормами, встановленими для окремих видів доходів в розділі IV ПКУ [1].

Зазначене призводить до подвійного оподаткування дивідендних доходів нерезидента-фізичної особи податком на репатріацію (за ставкою 15 %) та податком на доходи фізичних осіб (за ставкою 5% або 9 % в залежності від статусу емітента, який виплачує дивіденди). Це не відповідає принципу нейтральності оподаткування, що передбачає встановлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків (пп. 4.1.8 ПКУ [1]).

Стосовно оподаткування доходів у вигляді дивідендів представники податкових органів роз'яснюють, що з метою уникнення подвійного оподаткування такі доходи оподатковуються тільки податком на доходи фізичних осіб (Індивідуальна податкова консультація ДФСУ від 25.09.2018 р. № 4153/6/99-99-13-02-03-15/ІПК [2], Індивідуальна податкова консультація ДФСУ від 02.01.2019 р. № 6/6/99-99-13-02-03-15/ІПК). Однак ці роз'яснення не мають офіційного статусу і не звільняють платника податків від відповідальності за неутримання податку на репатріацію. Тому вбачається важливим уточнити норми п. 141.4 ПКУ [1] і окремо зазначити, що вони розповсюджуються тільки на доходи нерезидента-юридичної особи.

2. Невизначеність методики розрахунку доходу, з якого утримується податок на доходи нерезидентів. Зокрема, в ПКУ [1] не встановлено, на яку дату слід визначати курс Нацбанку України з метою розрахунку доходу нерезидента в гривнях, який підлягає оподаткуванню. На думку представників

податкових органів такий дохід визначається виходячи з офіційного курсу гривні до іноземної валюти, встановленого Національним банком України на день виплати таких доходів (Індивідуальна податкова консультація ДФСУ від 2 квітня 2018 р. № 1328/6/99-99-15-02-02-15/ПК [3], Індивідуальна податкова консультація ДФСУ від 15 лютого 2019 р. № 556/6/99-99-15-02-02-15/ПК).

Отже, у формульному вигляді порядок розрахунку податку на репатріацію (Преп) можна представити таким чином:

$$\text{Преп} = \text{Дін} \times \text{К}_{\text{НБУ}} \times \text{Ст}$$

де Дін - сума доходу, який виплачується нерезиденту в іноземній валюті;

К_{НБУ} – офіційний курс Національного банку України гривні до іноземної валюти, який діє на дату виплати доходу нерезиденту;

Ст - ставка податку на прибуток нерезидента, в загальному випадку (якщо інше не передбачене нормами міжнародного договору), це 15 %.

В цілому на підставі проведеного аналізу можна дійти висновку, що в ПКУ [1] наявні законодавчі «прогалини» стосовно визначення обов'язкових елементів оподаткування доходів нерезидентів у вигляді дивідендів. А саме, нечітко визначені платники податку, об'єкт оподаткування, база оподаткування, порядок розрахунку податку. Це свідчать про недотримання зазначеного в пп. 4.1.11 ПКУ [1] принципу єдиного підходу до встановлення податків та зборів, що передбачає визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку. Оскільки з правової позиції така практика є неприпустимою, зазначені питання потребує вирішення на законодавчому рівні.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Індивідуальна податкова консультація ДФСУ від 25.09.2018 р. № 4153/6/99-99-13-02-03-15/ПК [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://cabinet.sfs.gov.ua/registers/ipk>.

3. Індивідуальна податкова консультація ДФСУ від 27 червня 2018 р. N 2868/7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cabinet.sfs.gov.ua/registers/ipk>.

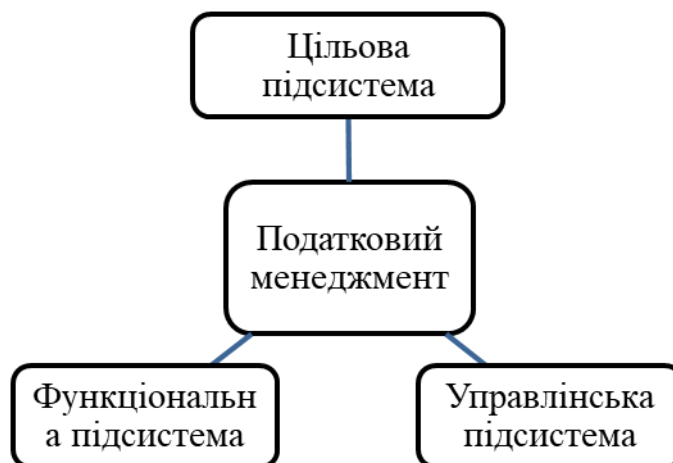
Качула А.Г.
студентка,
доцент Побоча К.П.
доцент кафедри фінансових ринків
Національний УДФС України
м. Ірпінь
E-mail: nastya.ca4ula@ukr.net

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Найважливішим елементом фінансів держави є податки, які складають майже 90% державних й муніципальних бюджетних потоків. Податковий менеджмент є складовою загальної структури управлінських органів держави і разом з тим виступає як найважливіша ланка фінансового механізму в цілому. Управління податковою системою являє собою складову частину загальної системи управління фінансами країни, але, як здається, не є досконалим. Тому вкрай актуальним є удосконалення механізмів податкового менеджменту.

Податковий менеджмент є однією із найважливіших складових фінансового планування суб'єктів господарювання. Крім того, фінансова стійкість, в першу чергу, залежить від належно організованого податкового менеджменту, адже він забезпечує узгодженість фінансово-господарської діяльності з оподаткуванням [1].

Загалом, податковий менеджмент, як частину управлінського процесу суб'єкта господарювання, можна відобразити наступним чином (рис. 1) [2].

Рис. 1. Система організації податкового менеджменту на підприємстві

З рис.1. видно, що система податкового менеджменту на підприємстві включає цільову, функціональну, управлінську системи. Цільова підсистема встановлює мету та завдання податкового менеджменту та уможлиблює підвищення якості його основних елементів. Функціональна підсистема забезпечує порядок здійснення податкового управління. Тобто забезпечують запровадження податкового планування, розробка податкової стратегії підприємства, визначення напрямів облікової політики, визначення принципів податкового обліку та контролю. Управлінська підсистема визначає учасників процесу податкового менеджменту та окреслює їх права обов'язки [2].

Організація податкового менеджменту на підприємстві ґрунтується на суворому дотриманні податкового законодавства, дозволяє мінімізувати всю сукупність податкових платежів і зобов'язань, суттєво знижує ризики неправильного обчислення податків і, відповідно, захищає підприємство від можливих суттєвих збитків, пов'язаних із застосуванням штрафних санкцій.

Метою процесу реалізації податкового менеджменту є розробка та реалізація податкової стратегії, яка забезпечить поєднання оптимального податкового тиску й максимальних досягнутих результатів підприємства. Серед важливих завдань податкового менеджменту на підприємстві можна виділити такі:

1) ретельне і чітко визначення цілей і задач податкового менеджменту на поточному етапі й на перспективу;

- 2) вибір вектору податкової стратегії щодо напрямів діяльності;
- 3) визначення оптимального податкового тиску й допустимого для підприємства податкового ризику;
- 4) здійснення податкового планування та розробка облікової політики;
- 5) забезпечення діючої системи управління податковими витратами підприємства [2].

Основними функціями процесу реалізації податкового менеджменту є: податкове планування, розробка способів і методів ведення обліку, ведення податкового обліку, контролю за правильністю й достовірністю податкових розрахунків, зниження податкових ризиків, оцінка ефективності методів, принципів і способів податкового планування й обліку.

Результат процесу – це організація правильного й достовірного розрахунку податків, забезпечення оптимального співвідношення податкового тиску та доданої вартості відповідно до цілей і завдань організації [1].

Отже, податковий менеджмент суб'єкта господарювання являє собою науково обґрунтовану й практично цілісну систему управління податками, яка забезпечує найбільш оптимальний податковий тиск у поєднанні з реалізацією загальних завдань підприємства. Важливо звертати увагу та удосконалювати такі складові податкового менеджменту на підприємстві, як організація податкового менеджменту, його планування, прогнозування, регулювання, що дозволить в майбутньому дозволить комплексно підвищити якість та ефективність податкового менеджменту на різних його рівнях, контролювати ризики податкових платежів підприємств та здійснювати їх мінімізацію та оптимізацію.

Список використаної літератури

1. Бортнік Н.В. Організація податкового менеджменту на підприємстві / Н.В. Бортнік // Економіка та управління підприємством. – 2017. – №2. – С.1-8.
2. Буркова Л.А. Дослідження теоретичних аспектів податкового менеджменту та прийняття рішень щодо необхідності його удосконалення / Л.А. Буркова // Фінансовий простір. – 2018.- №1. – С.12-29.

Квасній О.Р.

аспірант кафедри економіки та менеджменту,

науковий керівник: д.е.н., професор Кишакевич Б.Ю.

професор кафедри економіки та менеджменту ДДПУ ім. Івана Франка

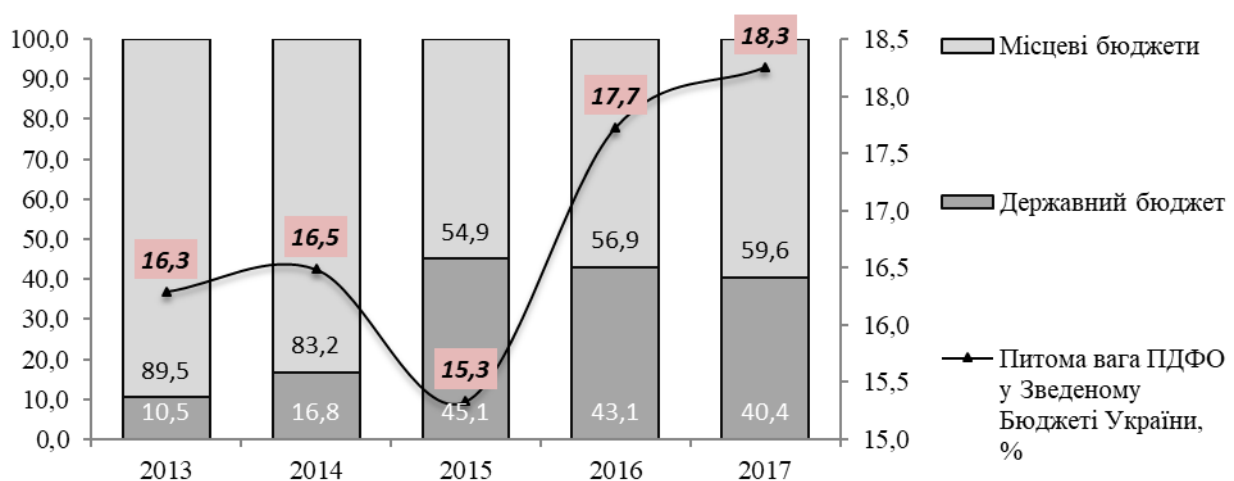
Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка

м. Дрогобич

E-mail: ukrnet @ukr.net

РОЛЬ ПДФО У ФОРМУВАННІ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Оскільки ПДФО є основним бюджетоутворюючим податком, вважаємо за необхідне розкрити його роль у формування податкового потенціалу місцевих бюджетів. Зі зміною бюджетного та податкового законодавства у 2014 році відбувся перерозподіл надходження податку до державного та місцевих бюджетів (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка зарахування ПДФО до державного та місцевих бюджетів у 2013-2017 рр., %. Джерело: розраховано автором за даними [1]

Якщо у 2013-2014 рр. до місцевих бюджетів зараховувалося більше 80% надходжень ПДФО, то у 2015-2017 рр. цей показник знизився до 60%.

Причиною зниження показника є вилучення даного податку з податкових джерел бюджетів сіл, селищ та міст районного значення, які складають основну частку місцевих бюджетів.

Середньоукраїнське значення надходження ПДФО на одну особу у 2017 році становило 2503,5 грн. на особу, що складає 187,3% надходжень 2014 року (рис.2). Найвищими обсягами надходження податку на особу характеризуються економічно розвинені м. Київ, Київська, Дніпропетровська, Полтавська, Запорізька, Харківська, Одеська області. Найнижчими – Луганська та Донецька (в силу воєнних дій на Донбасі), Чернівецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Тернопільська області.

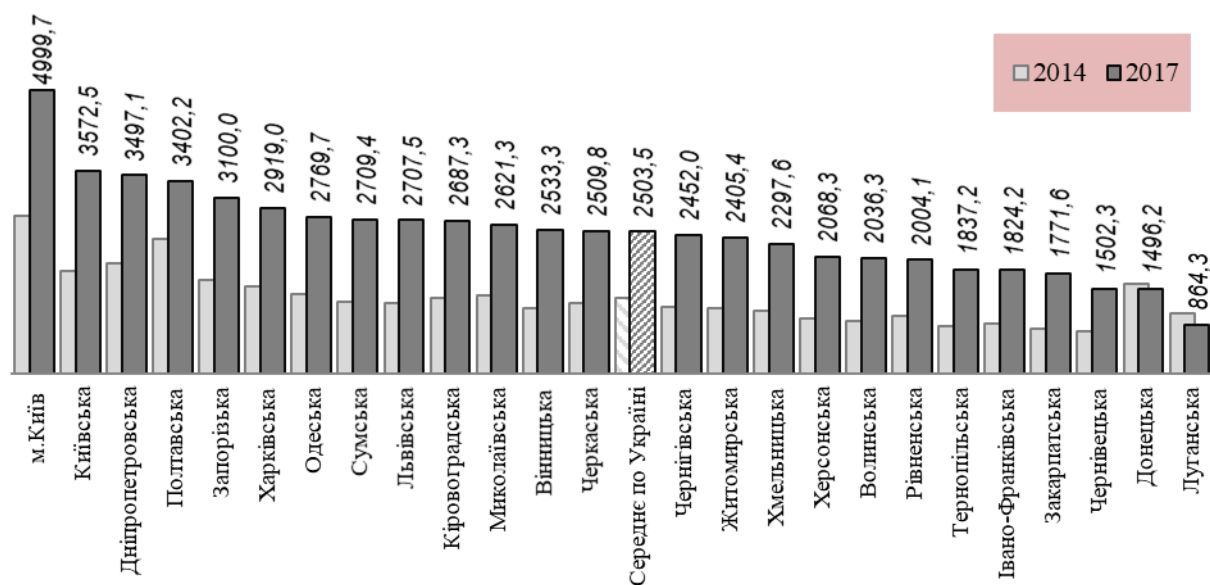

Рис. 2. Динаміка ПДФО на одну особу у регіонах України у 2014 та 2017 рр.

Джерело: розраховано автором за даними [1]

В процесі аналізу надходження ПДФО до місцевих бюджетів виявлено також зростання рівня диференціації доходів від справляння податку за період, який аналізується. Якщо у 2014 році цей показник становив 3,7 разів, то у 2017 році – 5,8 разів.

Відтак в результаті проведення аналізу констатуємо залежність надходження ПДФО до відповідного бюджету від рівня економічного розвитку території, оскільки економічно розвинені східні та центральні області

характеризуються максимальними показниками надходження податку на особу.

В результаті реформи децентралізації та перерозподілу фінансового ресурсу, направлено до місцевих бюджетів, відбулося збільшення питомої ваги місцевих податків в складі податкових надходжень місцевих бюджетів (рис. 3). З поміж усіх змін суттєвим стало формування податку на майно, який включає три податкові платежів: плату за землю, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та транспортний податок.

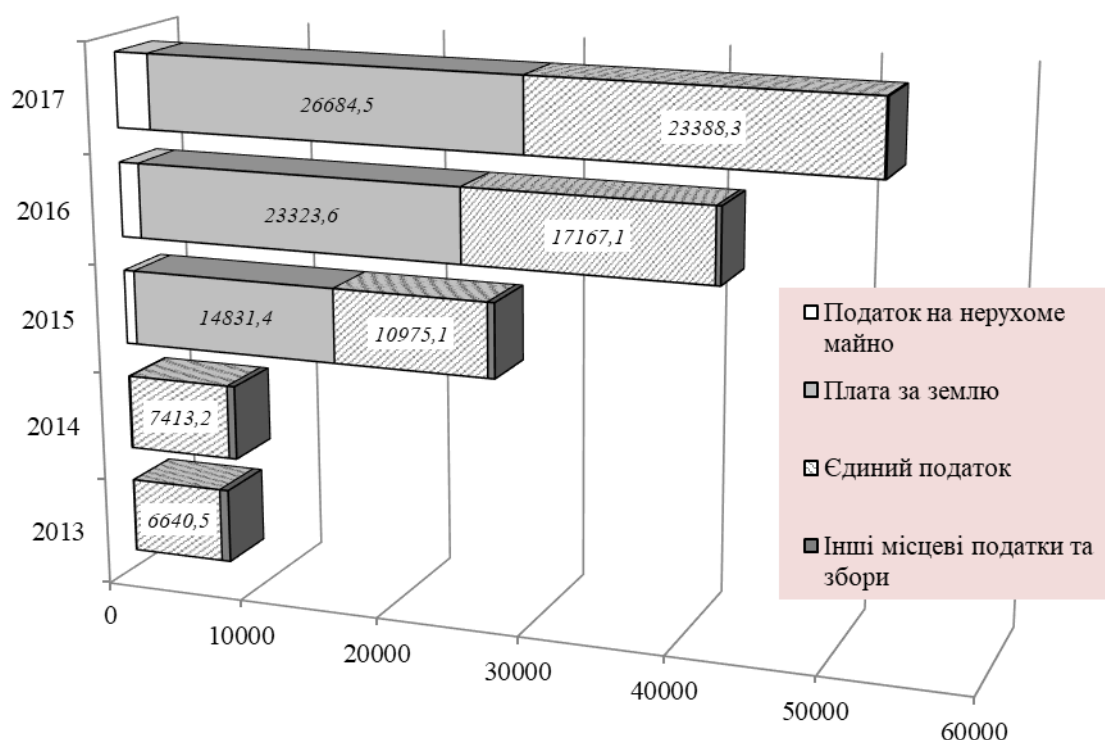

Рис. 3. Склад місцевих податків та зборів місцевих бюджетів України, 2013-2017 рр. Джерело: розраховано автором на основі [1; 2]

Як видно з рис. 3, плата за землю, яка зарахована до місцевих бюджетів з 2015 року, стала основним місцевим податком: її частка сягає більше $\frac{1}{2}$ усіх місцевих податків та зборів.

Вагомим стало запровадження податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, частка якого в складі місцевих податків постійно зростає. Якщо у 2015 році вона складала 2,8%, то у 2017 році – 4,6%.

Разом з тим, на сьогодні потенціал цього податку не до кінця розкритий.

Якщо у розвинених країнах його частка у ВВП складає близько 2,0-2,5%, то в Україні він не досягає навіть 0,1% ВВП. [2]

Таким чином, аналіз складу та структури податкових надходжень до місцевих бюджетів та проведення діагностики рівня формування податкового потенціалу місцевих бюджетів дозволив зробити такі висновки:

1) по-перше, в результаті фінансової децентралізації відбулася передача на місцевий рівень низки вагомих, зі значним потенціалом, податків, а також посилилася питома вага місцевих податків та зборів;

2) по-друге, зміни регіонів-лідерів та регіонів-аутсайдерів зі зміною основ функціонування бюджетно-податкової системи в результаті децентралізації не відбулося;

3) по-третє, діагностика формування податкового потенціалу місцевих бюджетів дозволила виявити зниження рівня диференціації інтегрального індексу після реформування. В контексті зазначеного можна зауважити зростання показника формування податкового потенціалу місцевих бюджетів регіонів з низьким рівнем економічного розвитку, зокрема Волинської, Закарпатської, Херсонської та Тернопільської областей.

Погоджуємося з думкою Набатової Ю.О., Ус Т.В. [3], що «за умови вирішення законодавчих, організаційних та соціальних проблем місцеві бюджети, у майбутньому зможуть мати достатній обсяг коштів на виконання делегованих повноважень, а громадяни України отримають нарешті підвищення якості надання медичних, освітніх, соціальних та інших послуг».

Список використаної літератури

1. Комплексні статистичні публікації. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm.
2. Результати діяльності - Державна фіскальна служба України.
3. Електронний ресурс. Режим доступу: sfs.gov.ua/diyalnist-/rezalt/
4. Набатова Ю.О., Ус Т.В. Формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів. – Ефективна економіка № 5, 2015.

Коваленко А.А.
студентка,
науковий керівник: Пономаренко Н.В.
викладач вищої категорії, викладач-методист
Криворізький державний комерційно-економічний технікум
м. Кривий Ріг
E-mail: nwponomarenko@gmail.com

ОЦІНКА ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки основою стабільного стану підприємства служить його фінансова стабільність. Вона відображає такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперебійний процес виробництва і реалізації продукції.

Визначення меж фінансової стабільності підприємства належить до найбільш важливих економічних проблем в умовах переходу до ринку, оскільки недостатня фінансова стабільність може привести до відсутності у підприємства засобів для розвитку виробництва, його неплатоспроможності, та до банкрутства, а «надлишкова» стабільність перешкоджатиме розвитку, обтяжуючи витрати підприємства зайвими запасами і резервами.

Вивченню проблеми оптимізації фінансового стану підприємств присвячено багато робіт відомих вчених, серед яких А.І.Ковалев, Л.І. Кравченко, М.Н. Крейнина, В.П. Привалов, А.Д. Шеремет тощо. У дослідженнях сучасних зарубіжних вчених відокремлюється одна з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства - це стабільність діяльності фірми в довгостроковій перспективі. Вона пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, мірою його залежності від кредиторів і інвесторів.

Для оцінки фінансової стабільності підприємства необхідний аналіз його

фінансового стану. Фінансовий стан є сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Це здатність підприємства фінансувати свою діяльність.

Фінансовий стан характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення і ефективністю використання, фінансовими відносинами з іншими юридичними і фізичними особами, платоспроможністю і фінансовою стабільністю. Здатність підприємства своєчасно погашати борги, фінансувати свою діяльність та розширювати її, свідчить про його хороший фінансовий стан.

Головна мета аналізу діяльності підприємства – проаналізувати, де, коли і як використовувати фінансові ресурси для ефективного розвитку виробництва і здобуття максимуму прибули. Процес проведення фінансового аналізу повинен мати свою технологію — послідовність кроків, направлених на виявлення причин зміни стану підприємства і важелів його оптимізації [1].

Основні проблеми, які з'являються у фінансовому становищі організації мають три основні напрямки прояву, до яких відносяться:

1. Низька платоспроможність та дефіцит грошових коштів. Проблема полягає у тому, що підприємство у певний момент свого існування може не мати достатніх коштів для своєчасного погашення поточних зобов'язань. Індикаторами низької платоспроможності є нижчі за нормативний рівень показники ліквідності, прострочена кредиторська заборгованість, заборгованості перед бюджетом, персоналом і організаціями, які кредитують.

2. Низька рентабельність, недостатнє задоволення інтересів власника, недостатня віддача від вкладеного у підприємство капіталу. Все це свідчить про те, що власник капіталу отримує значно менші кошти ніж він вклав у розвиток підприємства. Як наслідок цього – вихід власника з підприємства.

3. Низька фінансова стійкість. На практиці це передбачає можливі проблеми в погашенні обов'язків у майбутньому, залежність від кредиторів, втратою фінансової автономії.

Таким чином можна виділити три основних напрямки оптимізації фінансового стану:

1. На думку Н.Б. Теницької, серед багатьох різних заходів, які сприяють підвищенню платоспроможності й підтримуванню ефективної господарської діяльності, можна виділити такі [2, с. 367]:

- зміна складу керівників підприємства та стилю управління;
- інвентаризація активів підприємства;
- оптимізація дебіторської заборгованості, зниження витрат підприємства;
- продаж незавершеного будівництва;
- обґрунтування необхідної кількості персоналу;
- продаж зайвого устаткування, матеріалів і залишків товарів;
- реструктуризація боргів перетворенням короткострокової заборгованості на довгострокові позики або іпотеки;
- запровадження прогресивної технології, механізації та автоматизації виробництва;
- удосконалення організації праці;
- проведення капітального ремонту, модернізації основних фондів, заміни застарілого устаткування.

2. Міру прибутковості функціонування підприємства найбільш точно визначають показники рентабельності, які характеризують рівень віддачі витрат або міру використання наявних ресурсів у процесі виробництва і реалізації товарів, робіт і послуг. Збільшення показників рентабельності підприємства значною мірою залежить від зростання чистого прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків. Адже в умовах ринкової економіки чистий прибуток є основою економічного та соціального розвитку підприємства. Тому для підвищення рентабельності підприємства потрібно збільшувати прибуток. А це можна зробити наступними методами:

- нарощувати обсяги виробництва і реалізації товарів, робіт, послуг;
- здійснювати заходи щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників;

- зменшувати витрати на виробництво (реалізацію) продукції, тобто знижувати її собівартість;

- з максимальною віддачею використовувати потенціал, що є в розпорядженні підприємства, в тому числі і фінансові ресурси;

- кваліфіковано, зі знанням справи здійснювати цінову політику, оскільки на ринку діють переважно вільні (договірні) ціни;

- грамотно будувати договірні відносини з постачальниками, посередниками, покупцями;

- вміти найдоцільніше розміщувати (вкладати) одержаний раніше прибуток з точки зору досягнення оптимального ефекту.

Останні три напрями чималою мірою залежать від сумлінності, кваліфікації економістів, бухгалтерів, фінансистів[3, С. 67].

3. Основними шляхами підвищення фінансової стійкості підприємства при цьому є такі: [4].

- підвищення ефективності використання основних фондів підприємства;
- підвищення інтенсивності використання оборотних активів підприємства;
- підвищення продуктивності праці;
- подальше збільшення обсягів реалізації товарів;
- зниження матеріальних операційних витрат;
- розширення ринку збуту продукції (товарів);
- залучення інвестицій (кредитів) та ін.

Отже, фінансовий аналіз є одним з основних етапів аналізу роботи підприємства в цілому, так як є основою для оцінки істинного фінансового становища підприємства. Розробити дієві заходи щодо поліпшення фінансового стану можна лише за допомогою постійного моніторингу та аналізу розвитку як самого підприємства, так і галузі.

Список використаної літератури

1. Економічний аналіз діяльності підприємства. Навч. посіб. За ред. Савицької Г.В. – К.: Знання, 2004

2. Теницька Н.Б. Підвищення платоспроможності підприємства шляхом оптимізації дебіторської заборгованості / Н.Б. Теницька, Ю.С. Гришко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. –С. 367.
3. Діденко В.М., Попова В.Д., Прядко В.В. Загальна теорія фінансів: Підручник. – Чернівці: Ратуша, 2000. – С.67
4. Економіка підприємства. Підручник. За ред.. Й.М.Петровича. – Львів: “Магнолія 2006”, 2007.

*К.е.н., доцент Коваленко М.В.
доцент кафедри менеджменту
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава
E-mail: marin_kova@ukr.net*

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Інтеграція України у світовий економічний простір потребує переведення вітчизняного аграрного виробництва на якісно нову, інноваційну модель розвитку та формування сучасної ринкової технологічної і технічної політики. Останніми роками у технологіях виробництва сільськогосподарської продукції відбуваються кардинальні зміни. Інноваційна концепція розвитку агротехнологій полягає у зниженні енерго-, ресурсомісткості технологічних операцій, біологізації землеробства, оптимізації термінів виконання всього комплексу операцій, забезпеченні екологічності виробництва [2, с. 134].

Схематично пріоритети формування інноваційної моделі розвитку сучасного аграрного бізнесу можна представити на рис. 1.

Рис. 1. Основні напрями формування інноваційної моделі розвитку галузі рослинництва України [2, с. 134]

Основна вимога до сучасних технологій вирощування сільськогосподарських культур – цілеспрямоване формування врожаю на основі максимального використання в конкретних умовах потенціалу кращих сортів, добрив, засобів захисту рослин, можливостей попередників, своєчасного і якісного проведення всіх технологічних операцій із догляду за посівами та збирання врожаю [6, с. 98].

Розвиток галузей агропромислового комплексу в сучасних умовах визначається рівнем його технічного забезпечення, що характеризується кількістю засобів, їх якістю, продуктивністю, відповідністю світовим вимогам до екологічних характеристик довкілля та низкою економічних показників виробництва.

Однією з багатьох проблем в аграрній сфері, що потребують невідкладного вирішення, є інноваційне техніко-технологічне забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції. Це означає, що матеріально-технічна база аграрного сектора має відповідати його організаційній структурі, вимогам новітніх технологій, забезпечувати механізоване виробництво з низькою енергомісткістю конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції та збереження довкілля [3].

Інновації у сільському господарстві можна визначити як зміну, що вноситься суб'єктом господарювання у діяльність підприємства з метою підвищення конкурентоспроможності продукції на ринку. У діяльності суб'єктів аграрного бізнесу впровадження інновацій пов'язане з виведенням нових сортів рослин, порід тварин, виготовленням техніки, новими ресурсозберігаючими технологіями тощо. Тому інновації у діяльність сільськогосподарських підприємств впроваджуються у трьох напрямках:

1) інновації у сфері людського фактора – підготовка спеціалістів, здатних експлуатувати нову техніку, обладнання і технології, підвищення їх кваліфікації, перепідготовка;

2) інновації у сфері біологічного фактора – розробка і освоєння нововведень, які забезпечують підвищення родючості земель сільськогосподарського призначення, зростання продуктивності тварин та урожайності сільськогосподарських культур;

3) інновації у сфері техногенного фактора – забезпечують удосконалення техніко-технологічного потенціалу сільськогосподарського підприємства [Височан, Мартинюк].

Особливості впровадження інновацій у діяльність сільськогосподарських підприємств та суб'єкти їх впровадження представлені у табл. 1 [5, с. 129].

До технічних інновацій, що впроваджують сучасні сільськогосподарські підприємства, відносяться нові види техніки, обладнання, технології обробки сільськогосподарських культур, новітні технології у тваринництві. До хімічних інновацій відносять нові добрива, їх системи, засоби захисту рослин. Суб'єктами впровадження інновацій суб'єктів аграрного бізнесу є управлінський персонал.

Позитивними наслідками ефективно організованої технології впровадження інновацій у діяльність сільськогосподарських підприємств є: розробка та впровадження інновацій, пов'язаних з новими сортами рослин, виведенням нових порід тварин, застосуванням нової техніки тощо. Так, наприклад, до біологічних інновацій входять: нові сорти та гібриди сільськогосподарських рослин, нові породи тварин, птиці, створення тварин та рослин, стійких до шкідників та хвороб.

Особливості впровадження інновацій у діяльність
сільськогосподарських підприємств [5, с. 129]

Ознака класифікації	Вид інновацій	Суб'єкти впровадження інновацій	Строк окупності інновацій
Предмет та сфера застосування	біологічні, технічні, технологічні, хімічні, економічні, соціальні, маркетингові, інновації у менеджменті	агроном, технолог, економіст, хімік, маркетолог, менеджер	3 роки
Період реалізації	довгострокові, середньострокові, короткострокові	директор, насінницьке господарство,	6 місяців – 5 років
Походження	зовнішні, внутрішні	господарство,	3 роки
Глибина змін, які вносяться	базові, поліпшуючі, модифікаційні, прикладні	племінний завод, машинобудівне підприємство,	6 місяців – 5 років
Форма реалізації	у формі продукту, у формі процесу	біологічна фабрика	6 місяців
Величина витрат	великі, мінімальні вкладення, без додаткових витрат		6 місяців – 5 років
Джерела фінансування	власні, бюджетні кошти, кредитні, позикові кошти, змішане фінансування	банк, керівництво, постачальники, наукові установи,	6 місяців – 5 років
Ступінь ризику	відчутна, часткова, повна невизначеність	спонсори, бюджетні установи	6 місяців – 5 років

Список використаної літератури

1. Височан О.С., Пікуш Ю.В. Наукові підходи до визначення понять «інновації» та «інноваційна діяльність» у сільському господарстві. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. № 2. С. 101–104.
2. Єрмаков О.Ю., Г.М. Саранчук. Інтенсифікація виробництва зерна в сільськогосподарських підприємствах на інноваційній основі. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2010. Вип. 154. Ч. 1. С. 133-141.
3. Жнякін Б.О., Краснова В.В. Економіка підприємства: навч. посібник для вузів. Донецьк: Альфа-прес, 2005. 160 с.
4. Мартинюк М. А., Ратошнюк Т.М. Інновації в сільському господарстві. Наука й економіка. 2014. № 2 (34). С. 94–98.
5. Руденко Г.Р. Особливості впровадження інновацій у діяльність сільськогосподарських підприємств. БізнесІнформ. 2015. № 5. С. 128-132.
6. Юла В.М., Єгупова Т.В., Блажевич Л.Ю., Романюк П.В., Олійник К.М. Ефективність технологій вирощування озимих зернових культур у

Правобережному Лісостепу. Збірник наукових праць ННЦ «Інститут землеробства НААН». 2015. Вип. 2. С. 98-105.

Коготюк І.М.

студентка економічного факультету,

науковий керівник: к.е.н. Агрес О.Г.

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Львівський національний аграрний університет

м. Дубляни

E-mail: oksana_agres@ukr.net

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЩОДО НЕДОЛІКІВ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Діюча система оподаткування сьогодні не задовольняє ні державу, ні платників податків. Цілий ряд прорахунків та перекосів, які були допущені при її створенні, призвели до того, що податки не виконують повноцінно ні фіскальної, ні стимулюючої функцій. Сфера матеріального виробництва практично задушена податками, що веде до скорочення оподатковуваних оборотів, а значить, і до зменшення бюджетних надходжень. У результаті функціонуюча податкова система замість стимулювання виробництва спричиняє його скорочення, а замість поповнення доходної частини бюджету - призводить до його зубожіння. Суть проблеми полягає в тому, що при створенні цієї системи не було повною мірою враховано теоретичні принципи оподаткування, виведені на підставі багатовікового досвіду.

Одним із недоліків є надмірне підвищення норми оподаткування. Що в свою чергу призводить до збільшення доходів тіньової економіки і згорання легального бізнесу, а також до скорочення податкової бази. Тому важливе місце у здійсненні оптимальної податкової політики відводиться принципу фіскальної достатності, який полягає в здійсненні податкової політики, необхідної для

забезпечення такої величини податкових надходжень, яка оптимально бажана з огляду на проголошену економічну доктрину [1].

Важливим у податковій системі є розмір податкової ставки, який повинен враховувати можливості платника податку, тобто рівень його доходів. Оскільки можливості різних фізичних і юридичних осіб неоднакові, для них мають бути встановлені диференційовані податкові ставки. Платежі кожного до бюджету мають бути пропорційні його доходам, і винятки для окремих осіб недопустимі. Порушення цього принципу призведе до того, що додаткове навантаження ляже на законослухняних платників податків або на тих, хто має можливості ухилятися від оподаткування [4].

Також одним із недоліків податкової системи України, - це досить рідкі перевірки діяльності працівниками податкових органів та інших державних структур. Я вважаю що це є негативним чинником адже завдяки частим перевіркам держава ефективно контролює діяльність платників податків.

На мою думку серед основних недоліків податкової системи України є неефективна правова база. Тому що створена система оподаткування відповідно до законодавчої бази не забезпечує оптимізацію структури розподілу і перерозподілу національного доходу. Ставки податків неефективно встановлені і є несправедливими по відношенню до осіб з низьким рівнем доходу.

На даний час в Україні вирішальну роль у формуванні бюджету відіграють непрямі податки та податок на прибуток підприємств. Низький рівень доходів більшості населення, а також низька частка зарплати в національному доході обумовлюють невисоке надходження прибуткового податку з громадян.

Незважаючи на доходи всі громадяни сплачують однакову фіксовану ставку податку на прибуток підприємств 18 %. Я вважаю якби держава розробила сплату податку відповідно до розміру доходу податкова система України ефективно функціонувала.

Отже, характерною особливістю діючої податкової системи сьогодні є її недосконалість, а саме: неузгодженість та суперечливість окремих податкових законів, нестабільність законодавства, надмірне податкове навантаження на

платників, безсистемне й не виправдане надання пільг, перекручування економічної сутності окремих податків та непристосованість її до переходу від адміністративної-командних методів управління господарством до господарювання в умовах демократичної правової системи України шляхом створення єдиного всеохоплюючого Закону Податкового кодексу України.

Список використаної літератури

1. Азаров М.Я. Податкова політика в Україні: принципи та реалії. / М.Я. Азаров // Вісник податкової служби України. - 2000. - №10. - С. 34-37
2. Бабич Л.Я. Аналіз податкової системи і пропозиції щодо її вдосконалення. / Л.Я. Бабич // Економіка України. - 2008. - №9. - С. 12-19.
3. Плікус І. «Податкова система України: який їй бути?» / І. Пліскун // «Фінансова Україна» № 24, 2000 р.
4. Податкова система //Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. д.ю.н., проф. Л. К. Воронової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2011– 558 с.

Коломієць А.І.

студентка спеціальності «облік і оподаткування»,

науковий керівник: к.е.н., доцент Матюха М.М.

доцент кафедри обліку і аудиту

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ

E-mail: antalla@ukr.net

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ З ДОТРИМАННЯМ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ

Ринкова економіка України з соціально орієнтованим напрямком, підвищення конкурентоспроможності на всіх рівнях з поступовою інтеграцією

у європейське співтовариство вимагають від підприємств різних галузей та форм власності ефективного мотиваційного механізму, основою якого є оплата праці. Особливого значення і актуальності це питання набуло у зв'язку з вимогами сьогодення щодо постійного вдосконалення трудового та податкового законодавства, переведення його до міжнародних норм та стандартів.

У відповідності із ст. 43-46 Конституції України кожен член суспільства має право на працю, на відпочинок, на соціальний захист, на безпечні і здорові умови праці і на заробітну плату, причому не нижче встановленого мінімуму. Держава при цьому повинна створювати умови, необхідні громадянинові для повної реалізації своїх прав [1].

Оплата праці є елементом національної політики, а тому їх регулювання повинно здійснюватися виважено і на державному рівні. Одним із основних важелів впливу держави на порядок організації оплати праці на підприємствах є надання соціальних гарантій в оплаті праці працівників (мінімальна заробітна плата, норми оплати праці, інші гарантії та компенсації).

Згідно із ст. 3 Закону України «Про оплату праці» та ст. 95 Кодексу законів про працю України, «мінімальна заробітна плата» – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може проводитися оплата за виконану працівником місячну, погодинну норму праці (обсяг робіт) [2,4].

Мінімальна заробітна плата повинна враховувати рівні прожиткового мінімуму, середньої заробітної плати, зайнятості та відповідні економічні реалії.

Однак, державна мінімальна соціальна гарантія в оплаті праці в наш час лише формально названа заробітною платою, а по суті – це мінімальна розрахункова одиниця, яка використовується при визначенні тарифних ставок працівникам і дає можливість роботодавцям мінімізувати свої витрати, скоротивши статтю витрат на оплату праці при формуванні собівартості новоствореної продукції.

Питання організації оплати праці на підприємстві та оподаткування (утримання (перерахування) податків і зборів до бюджету) є одним із найважливіших у системі соціально-трудова, соціально-економічних відносин роботодавця і працівника.

Адже з одного боку, це гарантовано забезпечена оплата праці людини, а з іншого боку - утримання і перерахування податків дає можливість для наповнення бюджетів держави для здійснення соціальних виплат населення.

Законом України «Про Державний бюджет України» щорічно визначається два основних показники: розміри прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати [5].

Розмір заробітної плати працівника на підприємстві за повністю виконану місячну (годинну) норму праці не може бути нижчим за розмір мінімальної зарплати – 4173 грн. У разі, якщо працівник виконав місячну норму праці, але йому нараховано зарплату в меншому розмірі, роботодавець має доплатити суму різниці.

Так, з 01.01.2019 р. набули чинності зміни до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів щодо поліпшення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів, а саме ПДФО та ЄСВ, пов'язаних з заробітною платою та платежами, які прив'язані до «мінімалок» [3].

Як розрахункову величину прожитковий мінімум для працездатних осіб станом на 1 січня календарного року застосовують для визначення посадових окладів працівників підприємств бюджетної сфери. Використовують і для визначення податкової соціальної пільги, а саме застосовують до доходу (у вигляді зарплати), нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця, якщо розмір такого доходу не перевищує суми, яка дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, що діє для працездатної особи станом на 1 січня звітного податкового року. У 2019 році він становить 2690 грн.

Від правильності процесу нарахування і виплати заробітної плати та

інших доходів працівникам, дотриманню соціальних гарантій та прав залежить мікроклімат на підприємстві і ставлення до робочих обов'язків кожного співробітника, адже розмір одержуваної заробітної плати — прямо пропорційний якості праці найманих співробітників. Тому, дуже важливо здійснювати правильний облік нарахування заробітної плати і утримання податків з виплачених співробітникам сум, щоб ці виплати увійшли до трудового стажу працівників і майбутньої пенсії [8].

Максимальна база нарахування становить 15 розмірів мінімальної зарплати, визначеної законом, на яку нараховують ЄСВ і у 2019 році вона сягатиме 62595 грн. Мінімальний страховий внесок, який визначають як добуток мінімального розміру зарплати на розмір ЄСВ, установлений законом на місяць, за який нараховують зарплату (дохід), та підлягає сплаті щомісяця, у 2019 році становить 918,06 грн. підлягає обов'язковій сплаті незалежно від фінансового стану платника податків[6].

Хочеться зауважити, що до 2010 р. питанню гарантованої оплати праці і трудовим відносинам не приділялося належної уваги. А з внесенням змін в 115 статтю Кодексу Законів про працю, прийняттям Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне старихування» ситуація докорінно змінилася.

Уряд дійсно став на захист прав найманих працівників розпочавши у 2018 році комплексні заходи, спрямовані на детінізацію відносин у сфері зайнятості населення» відповідно якого, дає право контролюючим органам (ДФСУ, Держпраці) перевіряти терміни та повноту виплати заробітної плати на підприємстві і за несвоєчасну її виплату може залучити керівництво підприємства (директора і бухгалтера) до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу, а заплатять вони його зі своєї зарплати [7].

Наразі питання контролю за дотриманням законодавства про працю є вкрай актуальними, згідно ст. 265 КЗпП України за порушення трудового законодавства підприємства, які використовують найману працю, несуть фінансову відповідальність: за фактичний допуск одного працівника до роботи

без трудового договору, оформлення його не на повну ставку у разі фактичного виконання роботи цілий день або за виплату заробітної плати у «конверті» сплатять тридцятикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення, а також за недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці (наприклад, за не оплату роботи в нічний час, роботу в вихідний або святковий день, понадурочну роботу та інші питання оплати праці) [9].

Таким чином, діюче законодавство про працю, Податковий кодекс України та інші нормативні документи є тим важелем впливу, який контролює трудовий процес та оподаткування доходів підприємств і працівників, забезпечуючи збереження і дотримання соціальних гарантій.

Огляд щорічних доповнень дозволяє простежити динаміку змін в системі оподаткування фонду заробітної плати на підприємствах.

По суті зміни оподаткування по оплаті праці на підприємствах, щорічно направлені на боротьбу з «тінізацією» праці. Прийняття нових законопроектів направлено на створення нових робочих місць, розвитку малого та середнього бізнесу, зростанню його конкурентоспроможності та підвищенню якості товарів і послуг.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996р. //Відомості Верховної Ради України.- 1996.-№30.-ст.43-46.
2. Кодекс законів про працю, затверджено Верховна Рада УРСР від 10.12.1971 № 322-VIII: за станом на 24.02.2016. - [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010: за станом на 03.02.2013р. – [Електронний ресурс]./ Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995. №108/95: за станом на 11.08.2013. – [Електронний ресурс]. / Верховна Рада України.

<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>

5. Закон України «Про Державний бюджет на 2019 рік» від 23.11.2018 № 2629-VIII — [Електронний ресурс]. / Верховна Рада України
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/928-19>
6. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 18.07.2010. № 2464-VI: за станом на 19.09.2013. — [Електронний ресурс]. / Верховна Рада України.
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1667-13>
7. Розпорядження КМУ від 05.09.2018 №649-р «Про заходи, спрямовані на детінізацію відносин у сфері зайнятості населення» – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
8. Справжній бух облік / [Белова Н., Бобро А., Вінокуров Д. та ін.]. – [2-ге вид.]. – Х.: Фактор, 2007. – 1027 с.
9. Нищенко Л. Оплата праці — 2019: реалізація законодавчих норм// Заробітна плата - 2019.- №1.- с.32-36.

Кондусова М.

студентка, напрямок підготовки «Економіка підприємств»,

д.е.н. Ширяєва Л.В.

професор кафедри «Економіка і фінанси»

Одеський національний морський університет

м. Одеса

E-mail: mariakondusova@gmail.com

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ МОНЕТАРНИХ ТЕОРІЯХ

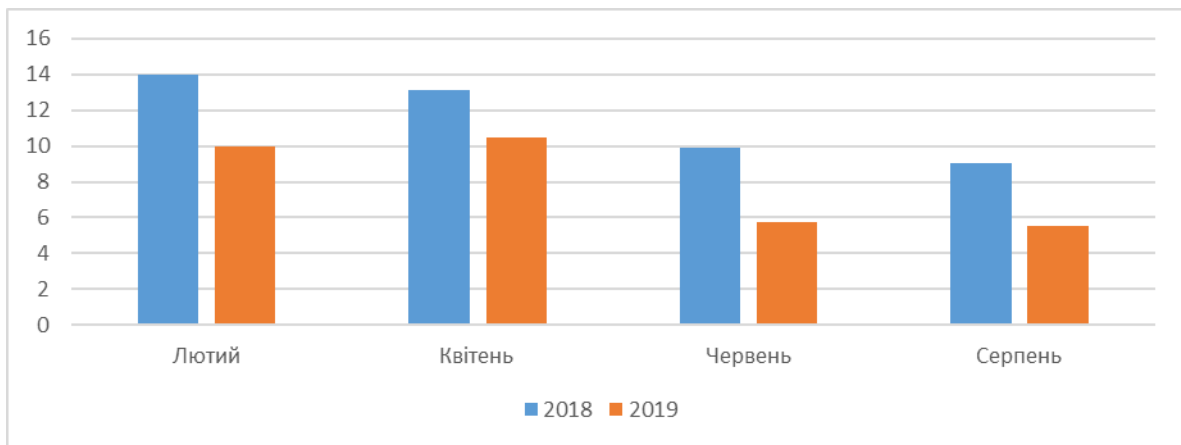
Грошова-кредитна політика кожної країни в сучасних умовах є одним з основних інструментів державного регулювання економіки. В сучасних

політичних та економічних умовах, а саме: збільшення дефіциту Державного бюджету, підвищення рівня інфляції та девальвації національної валюти, гостро постає питання щодо вдосконалення монетарної політики України. Ефективна стимулювальна монетарна політика здатна надати економіці імпульси для зростання та забезпечити усі необхідні умови для високих й стабільних темпів подальшого розвитку.

Вивчення різних аспектів механізму використання інструментів грошово-кредитної політики НБУ у вітчизняній практиці знайшло відображення у працях науковців і фахівців-практиків. Найбільший внесок у дослідження даної проблеми містять наукові праці Г. Азаренкової, Т. Богдан, Н. Гребенник, А. Грищенко, Б. Данилишина, О. Дзюблюка, А. Дроб'язко, С. Науменкової, І. Подколизіної та ін [1].

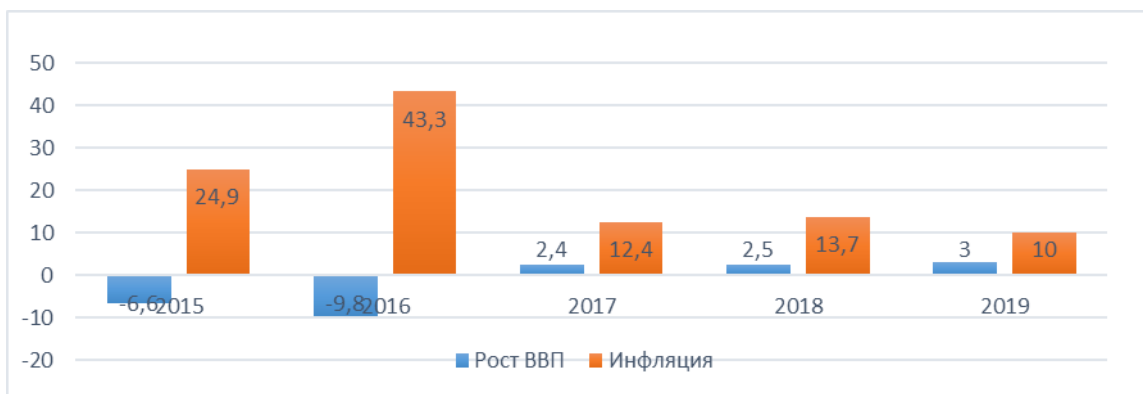
Ураховуючи статтю 99 Конституції України «Про Національний Банк» та статтю 6 Закону України «Про Національний Банк України»[2], на виконання основної функції Національного Банку – забезпечення стабільності грошової одиниці України пріоритетною метою грошово-кредитної (монетарної) політики залишатиметься досягнення та підтримка цінової стабільності в державі. Другою за пріоритетністю ціллю є сприяння фінансової стабільності, у тому числі стабільності банківської системи, якщо це не перешкоджає досягненню і підтримці цінової стабільності. Третьою-сприяння додержання стійких темпів економічного зростання та підтримка економічної політики Кабінету Міністрів України за умови, що це не перешкоджає першим двом цілям.

На рис.1 наведено динаміку зміни інфляції з періоду 2018-2019 р.р. Аналізуючи дану діаграму можемо зробити висновок, що інфляція поступово зменшується порівняно з 2018 роком. Національний Банк України зберіг прогноз інфляції на 2019 рік на колишньому рівні. За прогнозами НБУ [4], інфляція в цьому році нарешті максимально наблизиться до заповітного цінового таргета в 5%.

*Рис. 1. Співвідношення рівня інфляції по місяцям за період 2018-2019 р.р.,%.
Складено на підставі джерела [3]*

На теперішній час ситуація кардинально змінилася порівняно з 2016-2017 р.р: високі темпи інфляції (більше 10%), вкрай низький рівень монетизації (менше 40%) і ВВП на душу населення менше \$2, 5 тис – це рівень найбільш бідних економік Африки, Азії і Океанії. Економіка України перебуває в положенні, коли реальний сектор не розвивається, тому що немає достатніх грошових ресурсів, і цьому сприяє сучасна геополітична ситуація.

Рис. 2. Співвідношення темпів економічного зростання і інфляції в %, за період з 2015 до 2019р.р.,%. Складено на основі джерела [3].

Стосовно аналізу даних представлених на (рис.2), можемо спостерігати, що в 2015-2016 спостерігається різке зменшення ВВП і у цей період інфляція

достигла майже 25% в 2015 році та 43,4 % в 2016 році. Це було визвано геополітичною ситуацією в Україні. З 2017 року по теперішній час в Україні ВВП становить (2,5%) 2018 році, (3%) 2019 році. Відповідно значення інфляції становили (12,4 %) 2017 році та (2,5%) 2018 році. Ця діаграма підтверджує висновок проте що, економіка України переживає важке становище.

Виходячи з вище наведеного, можна зробити висновок, що з метою підвищення ефективності монетарної політики НБУ обґрунтовано доцільність застосування режиму інфляційного таргетування, який передбачає використання двох операційних цілей: інфляції та валютного курсу, а також двох ключових монетарних інструментів НБУ – валютних інтервенцій і процентної ставки. Це може призвести до стабілізації національної грошової одиниці та стримування рівня інфляції[5].

Отже в сучасних умовах, враховуючи важливість підвищення ефективності основних інструментів монетарної політики держави в Україні, необхідно, перш за все, забезпечити узгодженість монетарної та бюджетно-фіскальної політики.

Список використаної літератури

1. Матросова Л.М. Сучасні проблеми монетарної політики НБУ в умовах розвитку національної економіки / Л. М. Матросова // Глобальні та національні проблеми економіки. [Електронний ресурс]. – 2018. – № 23. – С. 500–505.-Режим доступу: <http://global-national.in.ua>.
2. Офіційний сайт законодавства України[Електронний ресурс].-Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua>.
3. «Ділова столиця»//Стаття [Електронний ресурс].- 17 вересня 2018-Режим доступу: <http://www.dsnews.ua>.
4. Офіційний сайт Національного Банку України [Електронний ресурс].- 06.02.2017–Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.
5. Основні засади грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу. [Електронний ресурс].–2018.– Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.

К.е.н. Корчагіна В.Г.
завідувач кафедри управління та адміністрування,
Мамай С.В.
студент спеціальності “Фінанси, банківська справа та страхування”
Новокаховський гуманітарний інститут
ВНЗ Відкритий міжнародний університет розвитку людини “Україна”
м. Нова Каховка
E-mail: ekfangi@gmail.com

ДОСЛІДЖЕННЯ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Функціонування підприємства супроводжується безперервним кругообігом коштів, який здійснюється у вигляді витрат ресурсів і одержання доходів, їхнього розподілу і використання. При цьому визначають джерела коштів, напрямки та форми фінансування, проводяться розрахунки з постачальниками матеріально-технічних ресурсів, покупцями продукції, державними органами (сплата податків), персоналом підприємства тощо. Усі ці грошові відносини становлять зміст фінансової діяльності підприємства [2, с. 131].

Основною моделлю управління грошовими потоками підприємства є прогнозування та планування валового і чистого потоків грошей підприємства в розрізі його господарської діяльності в забезпечення постійної платоспроможності на протязі всього планованого періоду [3, с. 93].

План надходжень та видатків грошових коштів розробляється на підприємстві в такій послідовності:

- аналізуються вилучені та залучені грошові засоби по операційній діяльності підприємства, так як ряд показників цього плану служать вихідним перед посиленням розробки інших його складових.

- розробка планових показників поступлення і видатків грошових засобів

по інвестиційній діяльності підприємства (беручи плановий грошовий потік по операційній діяльності). Даний етап на досліджуваному підприємстві не потрібний, так як підприємство займається тільки операційною діяльністю.

- розраховуються планові показники поступлень та видатків грошових засобів по фінансовій діяльності підприємства, що потрібна для забезпечення джерел зовнішнього фінансування інноваційної та операційної діяльності в наступних періодах.

- прогноуються валові і чисті грошові потоки, а також динаміка залишків грошових коштів по підприємству в цілому. На протязі року можуть виникнути непередбачені обставини, що потребують негайної зміни планових показників, що відповідали б даній ситуації. Прогнозування представляє виражену в вартісних показниках програму дій в області реалізації товарів, їх закупівлі. В програмі дій повинна бути забезпечена тимчасова і функціональна координація різних заходів.

Прогноз грошових засобів можна зробити на будь-який період.

Короткострокові прогнози, як правило, робляться на місяць. Якщо грошові потоки не є передбачуваними, але змінюються нерівномірно, то доцільно робити прогнозування на ще коротший термін. Чим довшим робиться прогноз, тим менш ймовірне є його здійснення.

Планування грошових коштів складається в основному з чотирьох розділів [2, с. 184]:

- розділ поступлень, який включає залишок грошових засобів на початок періоду, поступлення грошових засобів від клієнтів та інші дохідні статті;

- розділ видатків грошових засобів, що відображає всі види відтоків грошей на наступний місяць;

- розділ надлишку чи дефіциту грошових коштів - різниця між надходженнями і витраченими грошовими засобами;

- фінансовий розділ, в якому детально представлені статті позичених засобів та їх погашення на наступний період.

Планування дозволяє:

- отримати уявлення про загальні потреби грошових засобів.
- прийняти рішення про раціональне використання ресурсів.
- проаналізувати значні відхилення по статтях планування та оцінити їх вплив на фінансові показники підприємства.

- визначення потреби в обсягах та термінах залучених грошових коштів спостерігати за зміною величини грошового потоку, який завжди повинен знаходитися на рівні, достатньому для погашення зобов'язань по мірі необхідності.

За результатами дослідження зроблений висновок щодо управління грошовими потоками підприємства, якому приділяється значна увага, оскільки воно є матеріальною основою фінансового менеджменту; фінансовим вираженням господарської діяльності підприємства і є основою самофінансування підприємства – покриття його потреби в капіталі за рахунок внутрішніх джерел; впливає на платоспроможність та ліквідність підприємства. Це потребує реалізації цілісної системи прогнозування, планування та контролю грошових потоків, що формуються при здійсненні фінансово-господарської діяльності підприємства.

Список використаної літератури

1. Арефєва Е.В. Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник. - К.: ЄУ, 2016. - 94 с.
2. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування. - Посібник - К.: Центр навчальної літератури, 2012. - 224 с.
3. Кузьмін О. Є., Олексєв І. Б., Фещур Р. В. Планування фінансово - економічних показників діяльності підприємства // Фінанси України. - 2017. - №11. - С. 93 - 102.
4. Лагун М. І. Методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємств у контексті прийняття управлінських рішень / Лагун М. І. // Формування ринкових відносин в Україні. -2016. - Вип. 7. - С. 109 - 113.

К.е.н. Корчагіна В.Г.
завідувач кафедри управління та адміністрування,
Тихонов Р.В.
студент спеціальності “Фінанси, банківська справа та страхування”
Новокаховський гуманітарний інститут
ВНЗ Відкритий міжнародний університет розвитку людини “Україна”
м. Нова Каховка
E-mail: ramzes2726@gmail.com

ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕПОЗИТНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ

Структура депозитної бази комерційного банку визначає формування його операційних витрат і має істотне значення з точки зору управління ліквідністю. Так витрати банку з обслуговування розрахункових і поточних рахунків, а також вкладів до запитання вважаються мінімальними, це зазвичай найдешевші ресурси для банку.

З позиції максимізації прибутку банк прагне до нарощування зазначеного джерела в ресурсній базі. І навпаки, строкові депозити вважаються найбільш стабільною частиною ресурсної бази.

Структура залучених клієнтських коштів дозволяє прогнозувати потребу в ліквідних коштах для погашення зобов'язань за депозитами та отриманими кредитами. Клієнтські кошти, на обсяг яких припадає основна частина залучених ресурсів, є основою для підтримки надійності банку.

Кожен банк здійснює власну депозитну політику і структура нових депозитів різних банків відрізняється. Тому, в сучасних умовах господарювання, банки для залучення якомога більше коштів, змушені пропонувати крім відсотка додаткові фінансові бонуси своїм клієнтам.

Ефективність роботи банку та його конкурентоспроможність на ринку банківських послуг багато в чому залежать від упровадження нових депозитних послуг. Запровадження, а також розширення інноваційних банківських послуг

має поєднуватись із постійним вдосконаленням традиційних напрямів обслуговування клієнтів. У той же час, незважаючи на активізацію інноваційної діяльності українських комерційних банків у напрямі розроблення і впровадження нових видів депозитних банківських послуг, співпраця між банком і клієнтом здебільшого обмежується розрахунково-касовими та кредитно-депозитними операціями, умови яких часто не є привабливими.

З метою збільшення привабливості умов, можна запропонувати більш ефективні інвестиційні продукти, наприклад, такий як Інтернетеквайринг [1, с. 19].

Як складова електронної комерції Інтернетеквайринг є діяльністю кредитної організації (банкуеквайрера), що включає здійснення розрахунків з організаціями електронної комерції за операціями, які здійснюються з використанням банківських карт у Інтернетмережі.

На сьогодні в Україні лише декілька комерційних банків можуть запропонувати елементи даної послуги. В українських банках є всі підстави для запровадження програмного забезпечення, проте в банківській системі України немає широкого попиту на таку послугу, оскільки як юридичні так і фізичні особи не готові до активного використання інтернеттехнологій у здійсненні своїх розрахункових операцій, а система бухгалтерського обліку підприємств поступово адаптується до нових вимог.

Ефективним для впровадження сьогодні може бути «депозит з програмою страхування», відсотки за яким банк сплачує страховій компанії на накопичувальний рахунок із страхування життя або як оплата, наприклад, туристичної страховки або поліса КАСКО [2, с. 342]. Проте, така послуга не є страхуванням, якщо банк продає цю послугу, посилаючись на афілійовану страхову компанію. Оскільки фінансові проблеми банку, як правило, автоматично призводять до подібних проблем у афілійованого страхувальника, то відповідно можуть виникнути певні труднощі з виплатою страхових відшкодувань.

Відносно новим видом банківських послуг є так звані «мультивалютні

вклади» - тобто терміновий депозит у декількох валютах (об'єднання в один рахунок три валюти: гривні, долара, євро) [2, с. 343]. Більшість банків просуває бівалютні депозити (євро/долар). При цьому прибутковість цих депозитів є значно нижча за стандартні депозити в гривні, а для клієнтів майже повністю втрачається можливість вільного переходу з однієї валюти на іншу, а також можливість гри на різниці валютних курсів.

Доцільним є також можливість відкриття у майбутньому українськими банками і депозитів, які індексуються. Відсотки за такими депозитами частково прив'язані до прибутковості певного інвестиційного інструменту (вартості нафти, змінам фондового індексу, вартості валют). Проте, ця можливість поки в Україні не використана в повному обсязі з причини відсутності повноцінного фондового ринку.

Тому українські банки значну частину своїх фінансових ресурсів, які вони отримують від депозитів, спрямовують в основному на кредитування і лише невелику частку вкладають в акції та облігації.

Необхідно зауважити, що залучені кошти становлять основну базу банківських ресурсів.

У банківській системі України на кінець 2018 р. функціонує близько 110 банківських установ, які мають ліцензію на здійснення банківських операцій та проводять свою депозитну політику, і кожна з них, для забезпечення своєї стабільності, намагається залучити якомога більше депозитних коштів населення та юридичних осіб [1, с. 24].

В зв'язку з цим на фінансовому ринку присутня значна конкуренція щодо обсягів та шляхів залучення депозитів між банківськими установами. Тому практично кожна банківська установа намагається зацікавити вкладників, пропонуючи їм свої нові, більш різноманітні депозитні послуги. При цьому не тільки створюються новий вид депозиту, але й необхідно зробити його перспективним і цікавим для клієнтів. Для цього потрібно встановити оптимальну ставку процента, термін вкладу, можливість поповнення та дострокового зняття коштів, які би зацікавили і були доступними для клієнтів.

Проведений аналіз політики банківських установ з питання можливості застосування інноваційних видів депозитів є однією з передумов утримати банками свою ліквідність, розраховатися із своїми зобов'язаннями і досягти прибутковості.

Список використаної літератури

1. Бартош О.М. Депозитна політика як складова системи управління діяльністю банку / О.М. Бартош // Фінансовий простір. – 2018. – № 4 (16). – С. 19–24.
2. Кучеренко С.А. Депозитна політика банку та основні напрями її реформування / С.А. Кучеренко, Я. В. Лихочас // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2013. – № 6. – С. 342–345.

Котляр Д.С.

студент кафедри економічного аналізу та обліку,

Александрова В.О.

старший викладач кафедри економічного аналізу та обліку

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

м. Харків

E-mail: vik_al07@ukr.net

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансові результати діяльності підприємства є індикатором його конкурентоспроможності й ефективності господарювання в ринковій економіці. З метою підвищення конкурентоспроможності підприємств необхідно чітко розуміти механізм управління фінансовими результатами, а саме інструментарію впливу на структуру та якість фінансових результатів.

Одним із інструментів управління фінансовим результатом є облікова політика. На думку Ю.В. Макуха, представлення даних бухгалтерського обліку не є досконалим, оскільки воно більш розраховане не на управлінців, а на інших користувачів інформації. Також суттєвою проблемою є умовність визначення фінансових результатів, що пояснюється вибором методів оцінки запасів, готової продукції, визнання доходів. Обрані методи фіксуються в наказі про облікову політику кожного підприємства з урахуванням специфіки його діяльності. Як зазначає В. Лесогорова, для подолання вищезгаданих проблем необхідно передбачити у штаті посаду бухгалтера-аналітика, який здійснюватиме управлінський облік для надання керівництву інформації про фінансовий стан з метою прийняття подальших рішень.

Важливою складовою інструментарію є аналітичні інструменти. На думку В. Лесогорової, економічна служба підприємства має розробити нормативи для аналізу відхилень витрат та запровадити режим економії для забезпечення зниження собівартості, що дозволить задіяти виявлені резерви зростання фінансових результатів та підвищення рентабельності. Використання аналітичних інструментів має бути направлене на стаке зростання прибутковості в довгостроковій перспективі, тобто на визначення оптимального співвідношення темпів зростання фінансових результатів. Це означає орієнтацію на збільшення величини чистого прибутку, а не доходу від реалізації, що сприятиме підвищенню економічного потенціалу та ефективності використання ресурсів. Р.В. Скалюк наголошує, що це забезпечить переваги підприємства, такі як підвищення результативності господарської діяльності з урахуванням формування оптимального обсягу загальних витрат; стаке зростання прибутковості (зменшення збитковості), ділової активності; примноження, оптимальна мобілізація та реалізація фінансового потенціалу, що сприятиме довгостроковому економічному розвитку підприємства.

На фінансовий результат підприємства мають вплив ряд факторів, серед основних з яких можна виокремити: витрати, ціну, обсяг і структуру реалізованої продукції. Тож одним із інструментів впливу на фінансовий

результат є оптимізація витрат. Найбільш поширеним є метод CVP-аналізу («Cost – Volume – Profit»), який вирішує завдання оптимізації співвідношення постійних та змінних витрат, пропорцій ціни та об'єму реалізації продукції, допомагає оцінити та спрогнозувати фінансовий результат, а також дає змогу виявити резерви підприємства.

В якості методу підвищення ефективності аналізу й контролю складних систем в управлінській діяльності О.О. Ходарева та Л.О. Шульга пропонують застосування функціонального-вартісного аналізу, заснованого на чіткому виділенні функцій і вартостей цих функцій із метою досягнення високоефективного методу опису, контролю, аналізу, виявлення резервів зниження собівартості. Автори наголошують на перевагах застосування цього інструменту управлінського обліку, зокрема: інформація досягає адресата досить швидко, має зрозумілу форму і максимальну деталізацію; у наочній формі подано усі організаційні та технологічні зв'язки; управлінська інформація подається у вигляді фінансових показників; система управління прозора і через це досить гнучка для оптимізаційних заходів.

Ключовою складовою впливу на фінансовий результат є управлінський облік. На жаль, в Україні він не сформований належним чином. Управління витратами на підприємстві можна охарактеризувати як «пасивне», тобто в ринкових умовах господарювання керівники підприємств заціклюються на пошуку найвигіднішої ціни реалізації виробленої продукції з метою максимізації фінансового результату. Проте, слід ставити акцент на складових формування ціни та альтернативах її зміни. В рамках вирішення цього завдання можна використовувати бюджетування як інструмент управління фінансовими результатами підприємством, сутність якого полягає у плануванні діяльності підприємства відповідно до встановлених цілей, яке втілюється у конкретних показниках бюджетів, спрямованих на виконання конкретних завдань.

Також інструментом впливу на фінансовий результат можна назвати маркетинг. Наприклад, В. Лесогорова розглядає маркетинг як інструмент управління фінансовим результатом на мікрорівні. Авторка вважає, що

маркетинговий відділ має здійснювати моніторинг ринку збуту задля виявлення найбільш вигідних каналів реалізації та інформаційного забезпечення формування цінової політики підприємства.

Вище згадані інструменти впливу на фінансовий результат є взаємопов'язаними, тому необхідно з урахуванням специфіки діяльності підприємств, розробити якісну систему управлінських дій, спрямованих на забезпечення росту рентабельності та підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Список використаної літератури

1. Макух Ю.В. Бюджетування як інструмент фінансового управління підприємством / Ю.В. Макух [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/makuh-yuv-byudzhetuванняyak-instrument-finansovogo-upravlinnya-pidpriemstvom>
2. Чернецька О.В. Інструментарій системи управління фінансовими результатами аграрних підприємств/ О.В. Чернецька – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_08/85.pdf
3. Лесогорова В. Підвищення ефективності управління фінансовими результатами аграрного підприємства / В. Лесогорова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://conftiapv.at.ua/publ/konf_9_10_grudnja_2010_r/pidvishhennja_efektivnosti_upravlinnja_finansovimi_rezultatami_agrarnogo_pidpriemstva/4-1-0-437).
4. Скалюк Р.В. Аналітичні інструменти оптимізації управління фінансовими результатами промислових підприємств / Р.В. Скалюк // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2011. – № 1(55). – С. 277-279
5. Ходарева О.О. Функціонально-вартісний підхід до управлінської діяльності: аналіз і контроль складних систем / О.О. Ходарева, Л.О. Шульга [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dspace.nbu.gov.ua:8080/bitstream/handle/123456789/31246/st_53_12.pdf?sequence=1.

*Кривицька Є.О.
студентка ЕФ,
науковий керівник: к.е.н., доцент Скрипник С.В.
доцент кафедри обліку і оподаткування
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
м. Херсон
E-mail: moshkinan4451424@gmail.com*

НЕДОЛІКИ МЕХАНІЗМУ СПРАВЛЯННЯ В УКРАЇНІ ПОДАТКУ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО, ВІДМІННЕ ВІД ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ, ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

На сучасному етапі реформування економіки Україна взяла напрям на бюджетну децентралізацію, яка передбачає підвищення бюджетної і фінансової самостійності місцевих бюджетів. Наслідком податкової реформи в Україні є зміна майнового оподаткування, а саме податок на майно включає в себе три податки: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортний податок і плату за землю [2]. Проблемні механізми справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, присвячені праці таких науковців: Д.В. Поліщук, О.Ю. Гостєва, Б.С. Гузар, П.М. Боровик, О.Ю. Дубовик та інші. Вважаємо, що механізм оподаткування нерухомості – це сукупність організаційно-правових та економічних форм, способів, методів, інструментів організації, регулювання та управління податковими відносинами між державою і платниками податків щодо справляння податків на нерухоме майно до бюджетів різних рівнів.

Для того, щоб механізм оподаткування нерухомого майна був ефективним необхідно дотримуватись таких умов [3]:

- податок на нерухомість є показником інвестиційної привабливості території;
- забезпечення бюджетної самодостатності території;
- соціальна захищеність потенціальних платників;

– створення стимулу для ефективного володіння нерухомістю.

Динаміка надходжень податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка надходжень податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки та його питома вага у доходах місцевого бюджету України [1]

Показник	Роки		
	2016	2017	2018
Загальна сума податкових надходжень зведеного бюджету України, млн. грн, з них	650782	828159	979976
– місцеві податки і збори, млн. грн	42261	53282	58 902
– податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, млн. грн	30	132	295
Частка податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, в сумі надходжень місцевих податків і зборів, %	0,071	0,248	0,501

Показники, які наведені свідчать про те, що у структурі місцевих бюджетів України податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, становить дуже не значну частку. Незважаючи на те, що за період 2016-2018 рр. спостерігається зростання абсолютних розмірів доходів місцевих бюджетів за рахунок місцевих податкових платежів. Відбувається зростання як абсолютних розмірів доходів місцевих бюджетів за рахунок надходження податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, так і збільшується його частка в сумі надходжень місцевих податків і зборів.

Податок на майно виконує не тільки фіскальну функцію, а й впливає на формування структури особистої власності громадян. Підвищення або зниження ставок податку на майно, надання різного роду пільг дозволяє зменшити майнову диференціацію населення [3].

Сучасний механізм справляння в Україні податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, є доцільним, але має суттєві недоліки.

Одним із недоліків у механізмі розрахунку податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, в Україні є те, що в його основу не закладена ринкова вартість нерухомості. До більш раціонального використання нерухомості привело б оцінювання її для оподаткування за ринковою вартістю.

Отже, механізм справляння податку на нерухомість в Україні повинен

передбачати прогресивну шкалу ставок платежу та хоча б короткотермінове звільнення від оподаткування новобудов у сільській місцевості та споруд, зведених з дотриманням технології раціонального збереження енергії. Необхідно надати право місцевим органам влади враховувати рівень доходів і сімейний стан, стягуючи податок на нерухомість. Тобто надавати можливість повного або часткового звільнення від сплати такого податку малозабезпеченим громадянам або багатодітним сім'ям. У процедурі оподаткування нерухомості при її купівлі необхідно запровадити податок залежно від того, первинним чи вторинним є житло [2].

Формування ефективного механізму оподаткування нерухомого майна в Україні буде мати такі позитивні результати: забезпечить додаткові надходження до місцевих бюджетів, дещо згладить дохідну і майнову диференціацію населення; дозволить визначити реальний фінансовий стан фізичних осіб; збільшить пропозицію житла; знизить вартість нерухомості і у випадку цільового спрямування податку частково вирішить проблему квартирних черг; перенесе податкове навантаження зі сфери виробництва на сферу споживання; сприятиме ефективнішому використанню підприємствами своїх основних фондів, формуванню їх оптимальної структури; заохочуватиме перерозподіл фондів від менш ефективного до більш ефективного власника.

Список використаних джерел

1. Доходы госбюджета Украины [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України [сайт]. - Режим доступу :<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2016,2017,2018>
2. Дубровський В. Як удосконалити податок на нерухоме майно в Україні?// Дубровський В., Черкашин В. // [Електронний ресурс] - Режим доступу <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2016/08/Podatok-na-majno.-Doslidzhennya.pdf>
3. Майстренко О. В. Податок на нерухоме майно – як додаткове джерело наповнення місцевих бюджетів// О. В. Майстренко // [Електронний ресурс] - Режим доступу https://minjust.gov.ua/m/str_19224

*К.е.н., доцент Кубецька О. М.
доцент кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава
E-mail: ostapenko13@meta.ua*

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Трансформація української економіки за умов конкурентного середовища та глобалізаційних перетворень ставить перед підприємницькими структурами низку проблем. Основною серед яких є забезпечення ділової одиниці достатніми коштами для налагодження поточної фінансово-господарської діяльності та створення передумов економічного зростання.

Зрозуміло, що механізм створення фінансових засобів підприємницькою структурою як сукупність фінансових мотивів, важелів, інструментів, форм і способів керування економічними явищами і відносинами є складовим елементом його господарського механізму. Розглянемо ґрунтовно сутність та види головних елементів механізму створення ресурсів (табл. 1).

Одночасно, цей механізм формує механізм функціонування та керування фінансами - сукупність форм і методів менеджменту ресурсами. Домінуючими виступають форми і способи бухгалтерського, податкового, бюджетного, банківського і статистичного обліку і звітності, що створюють інформаційну платформу для прийняття управлінських рішень. Водночас зазначимо, що функціональні елементи механізму діють у двох напрямках: управління рухом фінансових ресурсів суб'єктів господарювання та налагодження ринкових відносин, пов'язаних з порівнянням витрат і результатів, економічним стимулюванням і відповідальністю за раціональне використання коштів. Механізм забезпечує реалізацію фінансової політики підприємства, а тому його структура залежатиме від її мети, цілей і завдань.

Основою механізму створення ресурсів фінансового спрямування суб'єктів бізнесу виступає фінансова політика - складова загальної стратегії суб'єкта, суть якої можна пояснити прийнятою останнім власної концепції розвитку фінансів, довгостроковими цілями, що віддзеркалюють головні напрямки формування, розподілу і використання фінансових ресурсів та сукупністю заходів, що здійснюються органами управління для досягнення поставлених цілей. З огляду на це, з цим важливого значення набувають питання достатності фінансування і залучення додаткових фінансових ресурсів, зокрема для реалізації цільових програм розвитку підприємства. Фінансова політика - комплекс цілей, методів і форм їхньої реалізації, а отже, організації та використання фінансових ресурсів з метою забезпечення виробничого потенціалу суб'єкта підприємництва [1].

Політика управління фінансами характеризується керуванням господарюючої одиниці, зважаючи на умови господарювання суб'єкта бізнесу, його конкурентної позиції на ринку та створюється на базі інформаційного та нормативно-правового забезпечення.

В економічній літературі цілі діяльності кожної господарюючої одиниці поділяються на загальні або глобальні [2], які розробляють для суб'єкта підприємництва загалом, та специфічні, які розробляють за основними видами та напрямками діяльності структурних підрозділів на основі загальних цілей або орієнтирів.

Загальні цілі віддзеркалюють концепцію розвитку підприємства, і класично, розробляються на довгострокову перспективу.

Вони формують стратегічні вектори розвитку підприємства, які вимагають чіткого формулювання цілей та їхньої ув'язки з ресурсами. Розподіл ресурсів в економічній системі відбувається через урахування великої кількості зовнішніх та внутрішніх бар'єрів, що призводить до необхідності порівняльного аналізу цілей за рівнем їх пріоритетності та врахування взаємодії всіх елементів системи, тому одночасно з формулюванням цілей відбувається їхнє ранжування за принципом пріоритетності.

Елементи механізму формування фінансових ресурсів

Елементи	Зміст
Методи	Методи забезпечення: 1) самофінансування; 2) мобілізація на фінансовому ринку; 3) державне фінансування (державне цільове фінансування, державні гарантії, субсидування і дотування); 4) взаємне фінансування. Методи регулювання: 1) планування; 2) прогнозування; 3) регулювання; 4) контроль.
Важелі	1) ставки податків; 2) норми і порядок нарахування; 3) амортизаційних нарахувань; 4) процентна ставка; 5) прибутковість проекту субвенцій; 6) курси цінних паперів; 7) застава; 8) курси валют; 9) обсяги державних закупівель; 10) розмір дотацій, субсидій; 11) умови доступу на ринок.
Інструменти	1) прибуток; 2) податки; 3) лізинг; 4) інвестиції; 5) цінні папери; 6) державні закупівлі; 7) амортизаційні відрахування; 8) кредит; 9) факторинг; 10) валютні цінності; 11) дотації, субсидії, субвенції.
Нормативно-правове забезпечення	Закони та підзаконні нормативно-правові акти держави та суб'єктів господарювання.
Інформаційне забезпечення	- внутрішня інформація суб'єкта підприємництва: дані внутрішньої фінансової звітності та бухгалтерського обліку; висновки внутрішнього аудиту; показники фінансового стану підприємства; - зовнішня інформація: державне регулювання, стан розвитку галузі, показники розвитку фінансового ринку, основні показники грошово-кредитного ринку, політична ситуація в державі, кон'юнктура світового фінансового ринку.
Фінансова політика	1) дивідендна; 2) політика управління; 3) інвестиційна; 4) амортизаційна; 5) управління дебіторсько-кредиторською заборгованістю.

До іншої групи цілей відносять специфічні цілі, які формуються у рамках загальних напрямів діяльності підприємства і виражаються у кількісних та якісних показниках.

По-друге, запропонувати чітку послідовність дій щодо розвитку суб'єкта бізнесу, тобто сформулювати індивідуальну програму як сукупність пріоритетів, ідей, механізмів і способів вирішення поставлених завдань.

По-третє, як частину стратегії підприємницької одиниці, запропонувати стратегічну програму діяльності [4].

Власне, фінансова стратегія ділової структури формує комплекс взаємопов'язаних між собою найважливіших цілей та їхню деталізацію у відповідних планах, напрямках і в засобах досягнення цілей щодо обсягів виробництва, споживання, вкладів, цін та ін.

Складова загальної стратегії розвитку суб'єкта бізнесу включає наступний

алгоритм: 1) фундаментальний аналіз поточного фінансового стану та встановлення фінансового потенціалу суб'єкта бізнесу [3]; 2) обґрунтування довгострокових цілей фінансової діяльності, що включає розробку належних перспективних бізнес-планів і нормативів; 3) розроблення фінансової політики ділової одиниці щодо різних видів платежів у бюджет; розрахунків з іншими суб'єктами - постачальниками сировини, палива, комплектуючих засобів виробів тощо; впровадження госпрозрахунку в окремих підрозділах суб'єкта господарювання; 4) визначення термінів досягнення окремих стратегічних цілей, планів та їхнє узгодження між собою, з одного боку, та економічною стратегією, з іншого.

Механізм організації створення ресурсів фінансового характеру не можна пояснити виключно з позиції об'єктивних факторів, оскільки існує визначальна відмінна риса у складі, змісті і характері дії економічних законів та їхнього споживання. Вважаємо, що фінанси, як об'єктивна економічна категорія, належать до механізму дії економічних законів, що створюють суб'єкти фінансової системи для реалізації фінансової політики, при розробленні якої необхідно враховувати дію об'єктивних економічних законів і закономірностей. Потрібно зауважити, що будь-який механізм управління, зокрема і фінансовий, має дві взаємопов'язані сторони: об'єктивну та суб'єктивну. Дія об'єктивної сторони механізму створення ресурсів фінансового характеру проявляється в тому, що він побудований відповідно до правил дії об'єктивних економічних законів. З іншої сторони, даний механізм має суб'єктивний характер дії, оскільки розробляється органами фінансового керування підприємницької структури для вирішення завдань, що постають перед нею на визначеному етапі його функціонування.

Отже, принциповим питанням у вивченні фінансового механізму створення фінансових ресурсів підприємницьких структур є послідовна структуризація даної системи, під якою розуміють виділення в цій системі двох типів об'єктів - множини елементів та множини зв'язків, а також співвідношень цих множин.

Список використаної літератури

1. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. Т. 1 / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2010. – 592 с.
2. Власюк С.А. Джерела формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / С.А. Власюк // Збірник наукових праць Уманського державного аграрного університету. – Умань, 2013. – Вип. 65. – Ч. 2. – С. 74 – 79.
3. Гуткевич С. О. Модель розвитку галузей економіки України [Текст] : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. С. О. Гуткевич. – К. : НТУУ "КПІ", 2011. – 471 с.
4. Єрмошенко М. М. Сучасні проблеми розвитку національної економіки і шляхи їх розв'язання [Текст] : колективна наук. монографія / [М. М. Єрмошенко, Л. А. Азьмук, М. О. Александрова та ін.]; за наук. ред. : М. М. Єрмошенко; Нац. акад. упр. – К. : Нац. акад. управління, 2008. – 451 с.

Кузьмиченко Н.І.

студентка факультету економіки і менеджменту,

Нестеренко О.О.

студентка факультету економіки і менеджменту,

науковий керівник: к.е.н., доцент Терешко Ю.В.

доцент кафедри економіки підприємства та корпоративного управління

Одеська національна академія зв'язку ім. О.С.Попова

м. Одеса

E-mail: yugat@ukr.net

СУЧАСНІ СИСТЕМИ І МЕТОДИ МАТЕРІАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

За сучасних умов господарювання прогрес забезпечує людина та її мотивація. Без мотивації знижується ефективність виробництва на

підприємстві, проявляється пасивне ставлення робітників до своїх обов'язків. Сучасні підприємства потребують фахівців, здатних швидко адаптуватися до складних умов дійсності, самостійно й відповідально приймати рішення, зорієнтованих на успіх та постійне самовдосконалення. Але для будь-якого фахівця важливими є умови праці, створені на підприємстві. Саме від вміння зацікавити працівників та знайти для них можливість для реалізації особистісного потенціалу залежить успішна діяльність підприємства.

Мета роботи - визначити та проаналізувати основні принципи і методи матеріальної мотивації персоналу на сучасних підприємствах.

У системі мотивації праці на підприємстві важливими є матеріальні і нематеріальні чинники. Серед систем сучасного мотивування персоналу перше місце посідає система грейдів.

Система грейдів є різновидом матеріальної мотивації персоналу. В основі системи грейдування є оцінка цінності посади для організації та створення ієрархії посад з відповідними окладами. Впровадження методу грейдування є інструментом регулювання фонду оплати праці, внутрішнім проектом організації, основою для впровадження управлінських механізмів мотивації та розвитку персоналу.

Методика грейдування мігрувала в Україну із Сполучених Штатів Америки. Едуард Н. Хэй на початку 70-х років минулого століття, виходячи з універсальних критеріїв, розробив методику посадових оцінок різного професійного профілю. З того часу система грейдів з успіхом зарекомендувала себе на заході й сьогодні успішно використовується у багатьох країнах світу [1].

Система грейдів (ранжирування) посад - оцінка робочих вакансій відповідно до рівня знань, необхідних для вирішення проблем виробництва, а також обов'язків працівника та умов його праці. Вона призначена для будь-якого типу компаній, незалежно від їх індустріальної приналежності.

Грейдування - це сучасний метод мотивації співробітників, який ґрунтується на побудові посадових рангів, тобто розподілі їх в ієрархічній

структурі організації по грейдам відповідно до цінності цієї позиції для компанії [1]. Грейд - класифікація посад, яка дозволяє зіставляти внутрішнє значення посади у рамках організації [2].

Система грейдів посад на підприємствах вводиться за для того, щоб:

- Збільшити прозорість для інвесторів. При прозорішому способі нарахування заробітної плати не лише організація має привабливість для інвесторів, але й скорочується зайвий персонал організації, який звик отримувати незаслужені прибутки. При цьому автоматично підвищується оклад тих співробітників, які реально відіграють важливу роль для організації.

- Поліпшити систему кар'єрного росту персоналу. До системи управління людськими ресурсами входить управління кар'єрою співробітників. ІЯ-менеджерам при розвиненій системі кар'єрного росту простіше планувати навчання співробітників.

- Поліпшити продуктивність та якість праці. Продуктивність та якість праці більшою мірою залежать від мотиваційної політики. Якщо співробітники мотивовані, то й продуктивність та якість будуть на вищому рівні.

- Підвищити мотивацію персоналу. Оплата праці співробітників мотивує їх тим, що робиться пропорційно їх вкладу в ефективність підприємства [2].

Важким завданням є створення універсальної моделі системи оплати праці. За допомогою системи грейдів організація може виявити системні та глибокі проблеми. Нова система допомагає в найкоротші терміни направити шлях зміни ситуації в потрібне русло для організації. Велика увага приділяється систематичній оцінці співробітників, тому що це є найбільш реальною можливістю контролю ситуації. Саме регулярне дослідження ситуації внутрішнього середовища може привести підприємство до успіху.

Як і у будь-якій системі, у системи грейдів існують свої переваги та недоліки.

Можна виділити наступні переваги системи грейдів: робить систему нарахування заробітної плати гнучкішою; допомагає управляти та підвищувати ефективність фонду оплати праці (ФОП); упорядковує дисбаланс заробітної

плати в організації; дозволяє відстежувати динаміку як посадових окладів, так й постійної частини зарплат; є практичним інструментом для обчислення розміру базового окладу для нової посади; допускає можливість порівняння рівнів виплати своєї організації з виплатами інших в тому ж сегменті ринку або концерну; полегшує співвідношення середньої заробітної плати будь-якої посади у своїй компанії з середньорічними показниками; само оптимізує розташування трудових ресурсів; полегшує усунення істотної неефективності роботи, виявляючи повторення функцій; допускає відстежування рівнів в підрозділах, що мають невідповідність при нарахуванні заробітної плати; стандартизує нарахування доплат за роботу співробітників, які знаходяться на нижчому або вищому рівні своєї посади; спрощує процес індексації заробітних плат та інш. [2].

Звичайно система грейдів не позбавлена недоліків. Найістотніший - це складність впровадження. Використання методу грейдування краще підійде компаніям з добре лагодженими та формалізованими бізнес-процесами. Тому перед впровадженням грейдів необхідно оптимізувати організаційні процеси в компанії, а вже потім пропонувати співробітникам нову систему оплати праці. Окрім цього, впровадження системи грейдів може зайняти багато часу щодо впровадження та використання (від декількох місяців до року).

В цілому нова система оплати праці може допомогти як менеджерам компанії, що отримали додатковий інструмент мотивації, контролю та планування витрат, так і усім співробітникам, тому що система грейдів допоможе визначити особистий рівень в структурі організації та отримати уявлення про те, які кар'єрні можливості відкриваються перед ними.

Список використаної літератури

1. Проблеми оплати праці і зайнятості в оцінках громадян України та експертів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/files/category_journal/NSD118_ukr_3.pdf Інноваційна економіка 6'2013[44] Всеукраїнський науково-виробничий журнал 194

2. Рутицкая В. Модель оплаты труда: грейды [Электронный ресурс] / В. Рутицкая. – Режим доступа: <http://www.hrliga.com/index.php?module=profession&op=view&id=1006>

К.е.н. Кулина Г.М.

доцент кафедри фінансового менеджменту та страхування

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

E-mail: gkulyna@gmail.com

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Детермінантою соціально-економічного розвитку економічних систем є ефективно функціонуючий ринок страхових послуг, який створює передумови для нівелювання частини ризиків, що обумовлюють життєдіяльність громадян країни та господарювання суб'єктів ринкових відносин чи міжнародних утворень, що визначають основи розвитку всієї спільноти, за рахунок забезпечення їх страхового захисту.

Водночас, як стверджує Б. Зекай, характерним для цього ринку є те, що збільшення кількості страхувальників не впливає на зменшення або збільшення обсягу страхових премій [1, 34]. Як результат, нині в країнах з високорозвиненими економічними системами темпи зростання ринків страхових послуг є значно меншими порівняно з країнами, що розвиваються, через перенасиченість їх екосистем страховими послугами та пошуком страховими компаніями нових ринків збуту власного продукту та бажанням отримання більшого доходу. Зокрема, до ТОП-3 країн з найвищим рівнем проникнення страхування життя належали США, Китай та Японія, тоді як з ризикових видів страхування – США, Китай та Німеччина. Водночас, такі

країни як Індія, Тайвань, Австралія є особливо привабливими для розвитку страхування, адже вони демонстрували високі показники зростання страхових премій упродовж 2017 року. До них можна віднести і Україну, де за аналізований період страхові премії зі страхування життя зросли на 20,02%, а з ризикових видів страхування – на 1,85% [2].

Незважаючи на позитивні тенденції функціонування вітчизняного ринку страхових послуг, загалом на сьогодні він не зумів наростити достатніх параметрів свого поступу і стати конкурентоспроможним, що обумовлює перегляд основних засад його функціонування з метою виявлення низки деструктивних чинників та можливостей забезпечення подальшої еволюції. Вважаємо, що до стратегічних параметрів моделі конкурентоспроможного ринку страхових послуг належать:

- 1) нарощення обсягів страхової діяльності та капіталізація ринку шляхом: освоєння нових видів страхових продуктів і технологій їх продажу; підвищення капіталізації страхового ринку; збільшення кількості операторів ринку; посилення конкурентоспроможності страхових компаній; підвищення інвестиційних можливостей страховиків; забезпечення ефективного страхового захисту; підвищення стійкості страхової системи до абсорбції системних шоків; забезпечення збалансування інтересів страховика і страхувальника;

- 2) розбудова професійної інфраструктури за рахунок: появи на ринку високоефективних професійних інститутів інфраструктури (страхових пулів, бюро, об'єднань); посилення ролі страхових брокерів; поліпшення інституційних можливостей страхової системи; підвищення ефективності діяльності центрів врегулювання збитків; створення інституту професійних оцінювачів ризиків; зміцнення зв'язків між учасниками страхового ринку;

- 3) гармонізація національного страхового законодавства з міжнародними положеннями і стандартами в частині: реформування системи державного регулювання ринку; використання рекомендацій профільних міжнародних інституцій у процесі організації діяльності страховиків;

посилення транспарентності страхової діяльності й організації страхового бізнесу; поступової імплементації директив ЄС у вітчизняне страхове законодавство; оздоровлення ринку й створення умов його інтеграції до міжнародного фінансового простору; розширення сфери регулятивного впливу на функціонування нових учасників ринку та/або існуючих із оновлення асортименту послуг; ризикоорієнтованого нагляду за ринком; підвищення ефективності інструментів регулювання та нагляду за страховим ринком;

4) імплементація інноваційних підходів до розвитку ринку, а саме: підвищення якості страхових продуктів за рахунок використання нових можливостей і технологій; новелізацію каналів просування страхових послуг (Saccos і Chamas, bancassurance [11]); здешевлення страхових продуктів за рахунок зменшення витрат на підготовку, укладення і обслуговування страхових договорів; нівелювання негативного впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на функціонування ринку за рахунок апробації новітніх технологій управління ними; підвищення інформаційно-технологічного забезпечення діяльності страхових компаній; створення платформ зі спільної розробки і впровадження ІТ- та програмного забезпечення, оцифрування фінансових послуг; надання комплексних страхових послуг відносин.

Таким чином, соціально-економічні трансформації, які відбуваються в суспільстві, особливо у страховій сфері (лібералізація економічних відносин, координація й стандартизація страхової діяльності), вимагають реформування національних ринків страхових послуг з метою недопущення втрати ними конкурентних переваг під впливом конгломерації та інтеграції. Саме тому на часі є розробка ефективної моделі конкурентоспроможного ринку страхових послуг, в основу якої покладено цифровізацію й новелізацію страхової діяльності, а також уніфікацію останньої з європейськими нормами і правилами (базові принципи Solvency II), без апробації яких буде доволі складно досягти поставлених цілей в еволюції страхового ринку.

Список використаної літератури

1. Zekaj B. Marketing in Insurance Industry, Marketing Functions in Insurance Industry. European Journal of Multidisciplinary Studies. 2016. Issue 50, Vol. 1. P. 33–39.
2. World insurance in 2017: solid, but mature life markets weigh on growth. URL: https://www.swissre.com/dam/jcr:a160725c-d746-4140-961b-ea0d206e9574/sigma3_2018_en.pdf.

Д.е.н., професор Кундицький О.О.

завідувач кафедри менеджменту,

д.е.н., доцент Сенишин О.С.

професор кафедри менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів

E-mail: okssenushyn@gmail.com

СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасна економічна система характеризується широким поширенням тіньової економіки, інтенсивний розвиток якої обумовлює необхідність її концептуального і практичного аналізу. Крім того, актуальність дослідження тіньової економіки визначена негативними наслідками її впливу на економічну, соціальну і політичну системи, а також необхідністю розробки теоретичних і практичних рекомендацій щодо виведення тіньової економіки в сферу законної економічної діяльності.

Проблема тіньової економіки є надзвичайно актуальною для вітчизняної економічної системи, що підтверджується статистичними даними у відповідності до яких рівень тінізації української економіки у 2017 р. в

залежності від методу становив від 28 до 47 % [1].

Серед численної кількості загроз, які здатні заподіяти надмірний тіньовий сектор економічній системі, найбільш значущою, на думку авторів цієї статті, є спотворення законів та інструментів ринку, що в свою чергу призводить до неефективності механізмів стимулювання економіки і, як наслідок, відбувається уповільнення економічного розвитку країни. Тому, зусилля Уряду країни мають бути спрямовані, у першу чергу, на запровадження заходів щодо легалізації економіки.

Теорія і практика вітчизняної і зарубіжної економічної науки засвідчує, що в даний час у вітчизняній і зарубіжній практиці використовуються різні стратегії з рішення проблеми детінізації економіки. До найвідоміших з них відносяться: репресивна, консервативна, ліберальна, радикальна, антикорупційна.

Репресивна стратегія передбачає розширення і посилення діяльності правоохоронних органів на основі застосування різноманіття репресивних заходів з метою боротьби з будь-якими проявами тіньової економіки. Основним критерієм даної стратегії є жорстке дотримання правових норм і неприйнятність застосування в боротьбі з тіньовими економічними прояви ліберальних морально-етичних принципів.

Консервативна стратегія передбачає боротьбу з кримінальною складовою тіньової економіки, до якої відносяться організована злочинність, наркотики, проституція, тероризм і так далі. В основі боротьби лежить посилення законодавства і збільшення контролю (силові методи). Основними державними органами, відповідальними за проведення превентивних і каральних заходів є МВС, СБУ, митні служби та інші силові структури. Паралельно необхідно викорінювати склалося тіньові відносини, які склалися між представниками силових структур та громадянами, порушниками законодавства.

В основі *ліберальної стратегії* лежить контроль над грошово-кредитною системою, і, в першу чергу, банківською сферою. Основною метою

передбачається контроль над тіньовими грошово-кредитними відносинами, тобто протидія відмиванню коштів, існування неформальних систем грошових переказів, і також контроль над процесом збору податків.

Метою *радикальної стратегії* є повне викорінення тіньової економіки. Для впровадження і проведення радикальної стратегії держава повинна використовувати всі можливі інструменти впливу, і в рамках цієї стратегії розробити кілька самостійних напрямків, кожне з яких покриває протидію окремим групам форм тіньової діяльності.

Слід зазначити, що на переконання багатьох дослідників, радикальна стратегія має найбільший ризик невиконання своїх завдань. Тому для впровадження такої стратегії необхідний початковий підготовчий етап і еволюційні способи. На наш погляд, економічний і соціальний стан нашого суспільства не готовий для впровадження подібних стратегій в даний час.

До менш відомих стратегій більшість дослідників відносить *стратегію елімінування* тіньових економічних відносин, яка в найбільшій мірі адекватно відображає і враховує всі реалії і особливості складної багатогранної системи тіньових економічних відносин. Крім того, саме цей тип стратегії в найбільшій мірі відповідає особливостям і умовам вітчизняної тіньової економіки.

В окрему групу слід виділити *антикорупційну політику (стратегію)* оскільки корупція перешкоджає національному економічному розвитку, посилює проблему соціальної диференціації населення і в цілому гальмує модернізацію країни.

Важливо враховувати, що на державному рівні крім перерозподілу грошових коштів за допомогою хабарів, відбувається прийняття рішень на вищому рівні, що не відповідають національним інтересам, також як ставлять в неконкурентне положення певних громадян, компанії і цілі соціальні класи, що посилює суспільну нерівність. В основному це стосується верхівкової корупції, для низової властивим є необхідність використання нелегальних механізмів для розвитку дрібного підприємництва, що також заважає конкуренції і зростання добробуту громадян. Про необхідність впровадження антикорупційної стратегії

в Україні говорить той факт, що Кабінетом Міністрів України ще у 2017 р. було ухвалено проект Закону України “Про Антикорупційну стратегію на 2018–2020 рр.”. Законопроект розроблений Національним агентством з питань запобігання корупції з метою визначення комплексу заходів, спрямованих на зменшення рівня корупції в Україні та подальше просування антикорупційних ініціатив у державі. Підготовлений на основі аналізу ситуації щодо корупції, а також результатів виконання попередньої Антикорупційної стратегії, проект Закону спрямований на досягнення таких результатів:

1. Забезпечення здійснення результативної антикорупційної політики шляхом удосконалення правового регулювання питань запобігання, виявлення та протидії корупції, формування в суспільстві нетерпимого ставлення до корупції в усіх сферах суспільного життя та у приватному секторі;

2. Підвищення рівня прозорості в діяльності представницьких органів, посилення фінансової дисципліни політичних партій, дотримання встановленого порядку отримання внесків від фізичних та юридичних осіб, запровадження електронної системи звітності політичних партій;

3. Проведення необхідних антикорупційних заходів в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, забезпечення прозорості в їх діяльності та істотне зниження рівня їх корумпованості;

4. Завершення реформування судової влади та органів кримінальної юстиції в Україні, забезпечення доброчесної поведінки прокурорів, істотне зниження рівня корупції в діяльності органів прокуратури та усунення корупційних ризиків у судочинстві;

5. Протидія корупції в процесі приватизації та управлінні публічними ресурсами;

6. Усунення корупційних передумов ведення бізнесу, формування сприятливого для відмови від корупційної практики бізнес-клімату та нетолерантного ставлення бізнесу до корупції;

7. Посилення системи виявлення та розслідування корупційних злочинів і пов’язаних з корупцією правопорушень;

8. Формування в суспільстві атмосфери нетерпимості до проявів корупції, формування у населення довіри до антикорупційної політики держави і позитивного ставлення до викривачів, а також системне залучення державою активної частини населення, громадських об'єднань, представників бізнесу до антикорупційних заходів.

Під час підготовки законопроекту Національне агентство використовувало аналіз ефективності попередньої Антикорупційної стратегії з урахуванням пропозицій зацікавлених органів, громадських організацій і провідних національних та міжнародних експертів, соціологічних і аналітичних досліджень з вивчення ситуації щодо корупції, статистичних спостережень, практики застосування антикорупційного законодавства, оцінки рівня імплементації міжнародних стандартів у сфері антикорупційної політики. Передбачалося, що після прийняття Антикорупційної стратегії Верховною Радою України, у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом Уряд затвердить Державну програму щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2018–2020 роки [2].

Однак, після ознайомлення з проектом Антикорупційної стратегії на 2018–2020 роки експерти дійшли висновку, що остання в такому вигляді не здатна забезпечити успіх у реалізації антикорупційної реформи в Україні.

На основі вищесказаного вважаємо, що серед різноманіття стратегій боротьби з тіньовою економікою найактуальнішою в сучасних умовах є стратегія антикорупційного регулюючого впливу держави. Така стратегія повинна бути спрямована перш за все на мінімізацію корупційних процесів, зниження рівня корупційної активності суб'єктів корупційних відносин на основі прийняття і реалізації ефективних управлінських рішень щодо запобігання, пом'якшення та ліквідації корупційних явищ і ситуацій. Також вона має охоплювати всі ієрархічні рівні економіки (державний, регіональний, галузевий та господарський рівні).

Список використаної літератури

1. Кундицький О.О., Сенишин О.С. Стан та перспективи подолання тіньової економіки у вітчизняній економічній системі // О.О. Кундицький, О.С. Сенишин // Фаховий науково-практичний журнал “Причорноморські економічні студії”. – Вип. 36. – Одеса, 2018. – С. 66–70.
2. Законопроект Антикорупційної стратегії на 2018–2020 роки [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://expres.ua/news/2018/04/25/292556-kabmin-shalyv-novu-startegiyu-borotby-korupciyeyu-nazk-podrobysci>.

*К.е.н., доцент Кучеркова С.О.
доцент кафедри обліку і оподаткування
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь
E-mail: kucherkovas@gmail.com*

НАДАННЯ ПОЗИКИ: ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІК

Підприємства в процесі господарювання нерідко звертаються до такого інструменту поповнення обігових коштів, як позика. Причому вони можуть як надавати власні кошти у позика, зокрема фізичним особам (засновникам, працівникам, іншим особам), так і отримувати її від інших осіб.

Податкове законодавство класифікує надання безпроцентної позики як поворотну фінансову допомогу (далі - ПФД).

Якщо позика надається фізособі через касу, готівкою, то гранична сума готівки, яку можна надати протягом одного дня, становить до 50 тис. грн., якщо юридичній особі – у розмірі до 10 тис. грн. включно. Якщо потрібна більша сума, то її слід або надати частинами протягом декількох днів, або перерахувати на картковий рахунок фізособи (безготівкові розрахунки), а юрособі на поточний рахунок.

Для підприємства - платника податку на прибуток надання фізособі та повернення нею ПФД не несе ніяких податкових наслідків. Адже коригування фінансових результатів при наданні безпроцентної позики ПКУ не передбачено.

Оскільки позика надається грошима, об'єкт обкладання ПДВ у даному випадку відсутній. Тобто в обліку та звітності з ПДВ як надання, так і повернення позики не відображаються.

Для платників єдиного податку третьої групи, надана і повернена позика не включаються до доходу, така операція не призводить до податкових наслідків.

Для платників єдиного податку четвертої групи надання і повернення позики позичальником не має жодних податкових наслідків, оскільки об'єктом оподаткування є площа сільськогосподарських угідь.

Підприємство, яке надає позику фізособі (ПФД), виступає податковим агентом, тому воно зобов'язане відобразити таку допомогу у формі № 1ДФ з ознакою доходу «153», але ПДФО і ВЗ не будуть утримуватися. Але, якщо позика не буде повернена протягом строку позовної давності або підприємство прийме рішення простити борг фізособі, то з боржника доведеться утримати і ПДФО- 18%, і ВЗ – 1,5%.

Нараховувати ЄСВ на суму позики, наданій фізособі, не потрібно. Це пов'язано з тим, що базою нарахування ЄСВ є зарплата, яка включає основну та додаткову зарплату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, а також винагороду фізособам за виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими договорами. А згідно з п. 3.28 Інструкції зі статистики заробітної плати, затвердженої наказом Держкомстату від 13.01.04 р. № 5, позики працівникам не входять до фонду оплати праці.

У бухгалтерському обліку надана позика підприємством фізичній особі відображається залежно від строку, на який вона надана:

- або на субрахунку 183 «Інша дебіторська заборгованість» - якщо строк позики більше 12 місяців. При цьому частина дебіторської заборгованості зі строком погашення протягом 12 місяців із дати балансу переноситься на

субрахунок 377 «Розрахунки з іншими дебіторами»;

- або на субрахунку 377 – якщо строк позики менше 12 місяців (така позика вважається поточною дебіторською заборгованістю).

При наданні позики використовуються первинні документи або видатковий касовий ордер, якщо позика надається готівкою, або платіжне доручення – безготівка.

При поверненні позики, така операція оформлюється або прибутковим касовим ордером, або виписка банку.

Якщо навпаки підприємство виступає позичальником, а фізична особа позикодавцем, то така позика залежно від строку, на який її надано відображається:

- на рахунку 55 «Інші довгострокові зобов'язання» - якщо строк позики понад 12 місяців. Частина довгострокових зобов'язань за договором зі строком погашення протягом 12 місяців із дати балансу відображається на рахунку 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»;

- на субрахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» - якщо строк позики менше 12 місяців (така позика вважається поточним зобов'язанням).

Дуже часто у практиці засновники підприємства, щоб не платити ПДФО і ВЗ з дивідендів, спочатку отримують кошти у вигляді ПФД, а потім вже по закінченню строку договору, вирішують, або повернути ці суми або відобразити їх як безповоротну фінансову допомогу або як отримання дивідендів і тоді податковий агент повинен утримати ПДФО 5%, якщо підприємство є платником податку на прибуток, або 9% якщо є платником єдиного податку, і ВЗ 1,5%.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/nk/>
2. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

*К.е.н., доцент Лега О.В.
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Бендас Ю.О.
здобувач вищої освіти СВО – магістр
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава
E-mail: o_lega@ukr.net*

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ

Україна як аграрна держава має досить потужний агропромисловий комплекс (далі – АПК). За даними Міністерства аграрної політики і продовольства України (далі – Мінагрополітики) вітчизняний агропромисловий комплекс станом на сьогодні становить 12 % структури ВВП і забезпечує близько 40% всіх валютних надходжень. А від так, підтримка цієї сфери діяльності залишається одним із головних урядових пріоритетів у бюджеті на 2018 - 2019 рр.

Згідно до повідомлення Мінагрополітики [1] станом на 2018 р. серед пріоритетів уряду було стимулювання фермерського руху та створення успішної моделі господарювання в Україні – формування ефективного та соціально відповідального власника на селі. Відповідно до програми фінансової підтримки розвитку фермерських господарств та сільської кооперації (1 млрд грн) 50% від усієї суми мало надаватися через кооперативи, що стимулює розвиток кооперації серед аграріїв та підтримує малого виробника.

Нажаль, сільське господарство в галузі тваринництва сьогодні є досить збитковим, тому держава намагається підтримати виробників. Від так, уряд провів низку реформ щодо поліпшення стану аграріїв. На відміну від рослинництва, де цикл виробництва обмежений одним роком, тваринництво передбачає довгострокові проекти.

На 2018 рік уряд заклав у бюджет 6,3 млрд грн (1% ВВП) на дотації агросектору через різні програми. Із них підприємствам та організаціям, що зайняті у галузі тваринництва, у бюджеті було закладено 4 млрд грн [3]. Так, фермери, кооперативи та агровиробники мали отримати дотації у вигляді:

- 1) 1500 грн за корову;
- 2) 50% за купівлю племінних ресурсів;
- 3) компенсація за будівництво тваринницьких комплексів

Разом з цим, громадяни, в чийх господарях народились телята, отримують на кожного по 2500 грн, якщо вигодують його до 1 року [1].

Видавництвом інтернет мережі AgroPolit у спецпроекті «Абетка агродотацій» [2] було проаналізовано кількість коштів, що мали надійти та було фактично одержано сільськогосподарськими підприємствами (табл. 1).

Таблиця 1

Державна підтримка галузі тваринництва

Затверджено річним розписом асигнувань на 2018 р.	Напрямок	Фактично спрямовано (станом на 26.10.18)	Перераховано отримувачам (станом на 26.10.18)
200 млн. грн	Компенсація відсотків	2 млн грн	1 млн грн
1,1 млрд. грн	Компенсація вартості об'єктів, профінансованих за рахунок банківських кредитів	14 млн грн	5 млн грн
500 млн. грн	Дотація за утримання корів	259 млн грн	257 млн грн
700 млн. грн	Дотація на молодняк	144 млн грн	54 млн грн
300 млн. грн	Часткове відшкодування вартості племінних тварин, сперми та ембріонів	55 млн грн	55 млн грн
1,2 млрд. грн	Часткове відшкодування вартості об'єктів	959 млн грн	220 млн грн

Отже, фактично із обіцяних 4 млрд. грн підприємці та фермери, зайняті у галузі тваринництва недоотримали чималу кількість коштів. Як стало відомо пізніше, держава просто невзможі виплатити таку кількість коштів аграріям. У зв'язку з цим, у бюджеті на 2019 рік було переглянута сума коштів, яка має піти на фінансування АПК у галузі тваринництва та зменшено розмір дотації до 3,5 млрд грн.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 110 встановлено нові розміри дотацій у галузі тваринництва (табл. 2).

Державна підтримка галузі тваринництва на 2019 р.

Напрямок	Сума дотації
Компенсація відсотків	1,5 % облікової ставки (якщо розмір кредиту не перевищує 100 млн грн).
Компенсація вартості об'єктів, профінансованих за рахунок банківських кредитів	25 % фактично понесених витрат на будівництво та/або реконструкцію об'єктів згідно з кредитним договором.
Дотація за утримання корів	1 січня та 1 липня поточного року на кожну голову у розмірі 900 грн.
Дотація за молодняк	Народжено у господарстві у період утримання молодняка: - віком від одного до п'яти місяців - 300 грн за голову; - віком від п'яти до дев'яти місяців - 700 грн за голову; - віком від дев'яти до тринадцяти місяців - 1500 грн за голову. Придбано: - за перші чотири місяці утримання молодняка - 300 грн за голову; - за наступні чотири місяці утримання молодняка - 700 грн за голову; - за наступні чотири місяці утримання молодняка - 1500 грн за голову. Загальний обсяг дотації за молодняк не може перевищувати 2500 грн із розрахунку на одну голову молодняка.
Часткове відшкодування вартості племінних тварин, сперми та ембріонів	50 % їх вартості, але не більше як за куплені в Україні: - племінні ВРХ вітчизняного походження з племінних заводів та племінних репродукторів або за ввезені в режимі імпорту - 24000 грн за одну голову - племінні свинки та кнурці з племінних заводів та племінних репродукторів або ввезені в режимі імпорту - 5000 грн за одну голову; - племінні вівцематки, барани, ярки з племінних заводів та племінних репродукторів або за ввезені в режимі імпорту - 4000 грн за одну голову; - ідентифіковану сперму бугаїв або за ввезену в режимі імпорту - 100 грн за одну дозу у розрахунку не більше трьох доз на одну голову власного маточного поголів'я; за ембріони великої рогатої худоби - 500 грн за одну штуку.
Часткове відшкодування вартості об'єктів	Для тваринницьких об'єктів вартістю (без ПДВ): - до 500 млн. гривень - 30 % вартості; - більш як 500 млн. гривень - 30 % від 500 млн грн; Для тваринницьких об'єктів, які створюють 500 і більше робочих місць, незалежно від їх вартості (без ПДВ) - 30 % вартості.

Отже, було зменшено розмір фінансування галузі на 0,5 млрд грн до більш оптимального, тим самим дещо послабивши підтримку держави у галузі тваринництва.

Як було зазначено раніше, відчуті зміни від реформ, які приймають відносно сільського господарства галузі тваринництва, можливо лише протягом

двох-трьох років. Зараз важко давати оцінку новим встановленим розмірам дотації та держпідтримки аграріїв, так як вони ще не в повній мірі запрацювали. Маємо надію, що завдяки певним змінам, ця система запрацює в повному обсязі задовольнивши як потреби держави, так і вітчизняних аграріїв.

Список використаних джерел

1. Державна підтримка сільського господарства: урядові програми 2018 р. / Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <http://dotacii.minagro.gov.ua/ua>. (дата звернення 11.03.2019).
2. Білоусова Н. Go за агродотаціями. Електронний журнал «Абетка агродотацій». 2018. Спецвипуск 3. URL: <https://dtkk.com.ua/show/1cid04362.html>. (дата звернення 15.03.2019).
3. Розпорядження «Про розподіл коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою 2801540 «Державна підтримка галузі тваринництва» на 2018 рік». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-rozpodil-koshtiv-peredba>. (дата звернення 11.03.2019).

Лусенко В.М.

студентка ЕФ,

науковий керівник: к.е.н., доцент Шепель І.В.

доцент кафедри обліку і оподаткування

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

м. Херсон

E-mail: lusenko.vlada@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Неприбуткова організація (далі – НПО) не є я якоюсь особливою організаційною формою при реєстрації юридичної особи. Нею може бути й

спілка, партія, громадська, благодійна, релігійна організації, організація роботодавців, об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, кооператив. Відмінністю даних організацій від інших, комерційних, є лише наявність неприбуткового статусу, тобто відсутність мети отримання прибутку з його розподілом між учасниками та відповідною реєстрацією в ДФС. Згідно з пп. 133.4.1 ПКУ [1], аби установа, організація вважалася неприбутковою, треба, щоб вона одночасно відповідала таким умовам:

- утворена та зареєстрована в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації;

- унесена контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ та організацій;

- установчі документи (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) містять заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників), членів такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління й інших пов'язаних із ними осіб. Не вважається розподілом отриманих доходів (прибутків) фінансування видатків, визначених пп. 133.4.2 ПКУ (вимога щодо установчих документів не поширюється на бюджетні установи й організації);

- установчі документи (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація згідно із законом) передбачають передання активів одній або декільком неприбутковим організаціям відповідного виду чи зарахування в дохід бюджету в разі припинення юрособи (унаслідок її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення) [3].

Неприбутковий статус не означає відсутність податків. НПО сплачує наступні податки:

1. Податок на прибуток – сплачується тільки у разі порушення умов неприбутковості НПО визначає суму податку на прибуток самостійно на основі суми операції (операцій) нецільового використання активів (розподілу прибутку). При цьому ставка становить 18% з усієї суми такого доходу, а не з

різниці між доходами та витратами НПО.

2. ПДВ – сплачується на загальних підставах, якщо НПО має операції з постачання товарів, робіт, послуг, та загальний дохід від такої діяльності перевищує 1 млн грн, то тоді треба реєструватися платником ПДВ. Благодійні допомоги в такий дохід не рахуються, тільки операції з постачання.

3. Пільги з ПДВ - існують для деяких видів НПО: для релігійних організацій – постачання культових предметів релігійного призначення (п. 197.1.9 ПКУ); для благодійних організацій – надання благодійної допомоги, у т.ч. постачання товарів, послуг (п. 197.1.15 ПКУ); харчування дітей і т.д. – п. 197.1.7 ПКУ; постачання реабілітаційних послуг та путівок – пп. 197.1.6 ПКУ.

4. Податок на репатріацію (на доходи нерезидента) – сплачується на загальних підставах, якщо НПО виплачує доходи нерезидентам, наприклад, з орендної плати (15%), фрахт (6%). Ставки можуть бути іншими, якщо передбачені міжнародним договором. При цьому подається податкова декларація з податку на прибуток (це не означає втрату неприбуткового статусу), заповнюється ряд. 23 та додаток ПН декларації.

5. Інші податки (податок на землю, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) – сплачуються на загальних підставах, пільги тут теж можуть бути. Наприклад, Київська міська рада надала для ОСББ знижену ставку податку з земельного податку: 0,01% замість 0,03% (до 01.04.2020 р.). Звільнені також деякі спортивні школи (пп. 282.1.5 ПКУ та 282.1.6 ПКУ) [4].

Обов'язковою умовою для НПО є використання своїх доходів (прибутків) виключно для фінансування видатків на своє утримання, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених установчими документами (пп. 133.4.2 ПКУ). Якщо НПО порушує вищенаведені вимоги, то вона виключається з Реєстру неприбуткових установ та організацій та вважається платником податку на прибуток для цілей оподаткування з першого дня місяця, наступного за місяцем, у якому вчинено таке порушення (пп. 133.4.3 ПКУ).

Неприбуткові підприємства, установи та організації, визначені п. 133.4 ПКУ, подають Звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової

організації за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, та річну фінансову звітність. До неприбуткових організацій, які відповідають вимогам п.п. 133.4.1 ПКУ і не є платниками податку на прибуток, зокрема, віднесені й бюджетні установи (п.п. 133.4.6 ПКУ). Тому вимоги щодо подання Звіту стосуються й бюджетних установ. Додамо, що серед неприбуткових організацій виняток стосується лише професійних спілок, їх об'єднань та організацій профспілок, утворених в порядку, визначеному законом. Такі організації складають Звіт лише в разі порушення п. 133.4 ПКУ.

Це пов'язано з тим, що статус неприбуткової організації, яка відповідає вимогам п. 133.4 ПКУ, надають тільки установам та організаціям зі статусом юридичною особи. Тому відокремлені підрозділи без статусу юридичної особи не підлягають окремому включенню до Реєстру неприбуткових установ та організацій. Так, відповідно до п. 4 Порядку ведення Реєстру неприбуткових установ та організацій, включення неприбуткових підприємств, установ та організацій до Реєстру та виключення з Реєстру, затвердженого постановою КМУ від 13.07.2016 р. № 440, до Реєстру включають неприбуткові організації - юридичні особи за кодом згідно з ЄДРПОУ.

Таким чином, відокремлені підрозділи без статусу юридичної особи не повинні окремо подавати Звіт. Уся інформація про доходи та витрати таких підрозділів повинна буди сконсолідована у Звіті головної організації. Який строк подання Звіту Для неприбуткових організацій, які відповідають вимогам п. 133.4 ПКУ та внесені до Реєстру, встановлено річний податковий (звітний) період (п.п. 133.4.7 ПКУ) [5].

Виняток стосується лише випадків, передбачених п.п. 133.4.3 ПКУ (тобто коли неприбуткова організація не дотрималась вимог, установлених для таких організацій в п. 133.4 цього Кодексу). Тому бюджетні установи, які включені контролюючим органом до Реєстру, подають Звіт за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює, зокрема, календарному року - протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України [сайт]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України [сайт]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Податок на прибуток: зміни – 2019: [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/ib/8971/125639>
4. Онищенко В. Неприбуткові організації: бухгалтерський облік// В.Онищенко [Електронний ресурс] //Режим доступу: https://www.golovbukh.ua/article/7552-nepributkov-organizats-buhgalterskiy-oblk#anc_7
5. Матвеева В. : Звіт неприбуткових організацій: розв'язуємо ребуси разом [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua/articles/zvitnist/zvit-nepributkovih-organizatsiy-rozvyazuyemo-rebusi-razom/>

Лисянська В.

студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,

науковий керівник: к.е.н. Зайцева Л.О.

старший викладач кафедри фінансів, обліку та банківської справи

Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка

м. Старобільськ

E-mail: pert.lysyanske5@gmail.com

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ

За умов зростаючого значення залучення додаткових коштів Україною, постає важливе питання визначення боргу держави. Величина державного боргу, принципи погашення, впливають на всі складові економічної системи :

бюджетний дефіцит, інвестиції в економіці країни, інфляцію та інші. Інвестиційна напруженість і потреби в капіталі для технологічного економічного оновлення зумовили необхідність попиту на державний борг в трансформаційній економіці країни. Управління державним боргом вимагає застосування певної системи методів з регулювання. Тобто, актуальним є виявлення проблем, що існують в цій сфері.

Державна заборгованість – характеристика сучасних національних економік. У наш час важко знайти державу, яка була б спроможна обходитися без позик. Державні запозичення зумовлені саме нестачею власних фінансових ресурсів, які необхідні для виконання боргових зобов'язань, покриття дефіциту державного бюджету, фінансування проектів. За умови ефективного використання залучені ресурси можуть бути позитивним чинником економічного зростання. Проте в іншому випадку збільшення заборгованості призводить до фінансової кризи, порушує макроекономічну стабільність [1].

Існування великого державного боргу може підірвати економічне зростання країни і негативно впливати на її фінансовий стан, зокрема:

1. Виплата державного боргу за рахунок збільшення пропозиції грошей на основі їх емісії може призвести до лавиноподібного зростання темпів інфляції, руйнівної для економіки.

2. При великому внутрішньому боргові може проявитися й посилитися ефект витіснення приватних інвестицій. Вихід держави на позичковий ринок веде до посилення на ньому конкуренції, внаслідок чого підвищується процентна ставка, що скорочує число прибуткових інвестиційних проектів, знижує інвестиційну активність в економіці.

3. Обслуговування зовнішнього державного боргу передбачає витік ресурсів з країни-боржника, що звужує можливості споживання та інвестування в національній економіці.

4. Велика зовнішня заборгованість може призвести національну економіку до серйозної економічної кризи. Країна змушена більше експортувати, ніж імпортувати, для того щоб виплачувати відсотки боргу і

частину боргу за своїми зобов'язаннями.

5. Швидке зростання зовнішнього боргу може поставити країну в несприятливе залежне становище від кредиторів, знизити міжнародний авторитет країни і підірвати довіру населення до політики її уряду. 6. Необхідність обслуговувати борг може викликати збільшення податкових ставок, і як наслідок – зниження ділової активності в економіці [2].

7. Наявність державного боргу потребує здійснення щорічних відсоткових платежів, які повинні фінансуватись за рахунок податкових надходжень. За стрімкого зростання таких видатків держава повинна або зменшувати видатки на фінансування соціально-економічних програм, або збільшувати свої доходи. Збільшення доходів бюджету досягається за рахунок установа нових податків та інших обов'язкових платежів або додаткових державних позик. Додаткове запозичення потребує додаткових видатків для обслуговування державного боргу, а введення нових податків може підірвати зацікавленість підприємців до бізнесу.

8. У випадку, коли в країні дуже великий зовнішній та/або внутрішній державний борг, вона може бути визнана неплатоспроможною, тобто їй може бути оголошено дефолт.

Вагомим елементом кругообігу «доходи-витрати» є борг. При підвищенні доходів, зростають і заощадження, які повинні використовуватись сімейними господарствами, підприємствами та урядом. Створення боргу – це механізм, за допомогою якого заощадження передаються економічним агентам, які здійснюють витрати. Якщо сімейні господарства не схильні до запозичень, то їхній борг зростає недостатньо швидко, аби поглинути зростаючий обсяг заощаджень. Отже, щоб економіка не відійшла від стану повної зайнятості ресурсів, ці заощадження мають використовуватись державою через приріст державного боргу.

Досвід певних країн свідчить про те, що бюджетний дефіцит чи державний борг у певних розмірах не має негативного впливу для господарства країни. Але надвеликий державний борг може призвести до серйозних

невітшних наслідків для економіки, які сповільнюють її розвиток і спричинять зменшення доходів населення [3].

Серед головних проблем управління державним боргом в Україні слід вказати найголовніші:

- швидке зростання обсягів державного боргу як за абсолютною величиною, так і відносно ВВП;
- переважання зовнішньої заборгованості в структурі державного боргу, що несе в собі валютні ризики;
- значні розміри гарантованого державою боргу, що викликає додаткові витрати у зв'язку з неплатоспроможністю позичальників;
- значну заборгованість перед міжнародними організаціями економічного розвитку та іноземними органами управління, що загрожує економічній безпеці України;
- слабкий розвиток внутрішнього ринку державних цінних паперів, що ускладнює залучення державних позик;
- відсутність досконалого інституційного механізму щодо активного управління державним боргом та ефективного використання залучених коштів [4].

Дійсна система формування, розподілу та використання кредитних фінансових ресурсів державою не надає умови для інноваційного розвитку національної економіки. Глобальна економічна криза підняла такі важливі проблеми України, як створення сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій, отримання міжнародних кредитів, визначення нових джерел фінансування інвестиційно-інноваційного розвитку. В цей час актуальності набуло питання забезпечення ефективності використання вже залучених зовнішніх фінансових ресурсів, посилення контролю з боку держави за їх цільовим використанням, проведення аналізу окупності інвестиційних проектів. Дивлячись на це, одним із завдань нового уряду має бути орієнтація боргової політики держави на вирішення стратегічних завдань розвитку національної економіки. В першу чергу це потребує фінансування саме з позичкових джерел

пріоритетних проєктів загальнонаціонального значення у галузях енергетичної і транспортної інфраструктури, а також надання уваги розвитку експортних і високотехнологічних виробництв.

Для вирішення проблеми заборгованості в довгостроковому періоді необхідне «оздоровлення» самої економіки, оскільки без забезпечення динамізму її розвитку і реальної, відчутної ефективності фінансова стабільність в країні буде короткочасною і відносною, незалежно від того, які прогресивні фінансові дії використовуються для її підтримки. Також слід звернути увагу на систему управління боргом в Україні оскільки має місце розподіл повноважень між декількома державними інституціями щодо формування зовнішнього боргу країни, що викликає слабку координацію дій з управління боргом. Так, заборгованість перед МВФ перебуває під контролем НБУ, кредити Світового банку – Міністерства фінансів, міждержавні кредитні лінії – Укресімбанку. Крім того, різні відомства застосовують різні методики обліку, що відповідно спричиняє статистичні розбіжності за основними показниками заборгованості.

Список використаної літератури

1. Філоненко К. М. Зовнішній борг України: аналіз динаміки та структури / К. М. Філоненко // Статистика України. – 2010. - №2. – С. 31-36.
2. Державний борг. Його вплив на економіку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://m.stud.com.ua/51234/ekonomika/derzhavniy_borg_yogo_vpliv_ekonomiku.
3. Юрій С.І. Фінанси: підруч. / С.І. Юрій, В.М. Федосов – К.: Знання, 2008.- 611 с.
4. Федосов В.М. Вплив державного боргу на фінансову безпеку України/ В.М. Федосов, Ю.П. Вигівська // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – С. 408-412.

Лук'яніхін В.Д.

студент спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,

науковий керівник: к.е.н. Сидор Г.В.

доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін

Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу

Тернопільський національний економічний університет

м. Чортків

E-mail: v.lukyanykhin@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МИТНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

На сучасному етапі розвитку економічної системи як вітчизняні, так і зарубіжні науковці приділяють багато уваги дослідженню митного адміністрування. Вирішення неузгодженостей у трактуванні цього поняття як складної економічної категорії є одним з невивчених питань сьогодення.

На нашу думку, щоб краще зрозуміти зміст поняття «митне адміністрування», необхідно насамперед вивчити й уточнити теоретичне підґрунтя цього терміна. Питання сутності цієї категорії як об'єкта дослідження набуває все більшої актуальності, тому глибинний теоретичний аналіз наукових підходів до цієї дефініції є важливою складовою реформування української економіки.

Початковим аспектом вивчення має бути термінологічний аналіз та поглиблене теоретичне осмислення, з'ясування суті митного адміністрування як базової економічної категорії.

У сучасній вітчизняній науці немає єдиного визначення концепції застосування адміністративних заходів, які окремі науковці і практики об'єднують в єдину систему – митне адміністрування. На етапі формування нових економічних кордонів, із економічної точки, однозначного розуміння сутності цього поняття немає. Найчастіше під терміном «митне адміністрування» розглядають взаємопов'язані та взаємодоповнюючі значення:

– систему знань із управління митною справою держави;

- законодавчо обумовлену діяльність фіскальних органів щодо забезпечення надходжень до бюджету від мита та митних платежів;
- аналог раніше поширеного виразу «організаційна та контрольна економічна робота фіскальних органів»;
- регламентовані законодавством процедури з нарахування, сплати і перерахунку мита і митних платежів [1, с. 218].

На думку Л. Фіщук митне адміністрування – це: «комплекс заходів, що здійснюються фіскальними органами у галузі державної митної справи, а також суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, для досягнення ефективного контролю при переміщенні товарів через митний кордон держави» [1, с. 219]. Його комплексність полягає в тому, що існують законодавчо встановлені заходи, які здійснюють митниці Державної фіскальної служби України. Проте, з позиції суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, – це дотримання вимог митного законодавства, правил і регламентів у процесі переміщення товарів через митний кордон.

У науковій праці М. Іващенко наведено визначення митного адміністрування з юридичної точки зору [2, с. 47], тобто автор вважає, що це «регламентована правовими нормами організаційно-управлінська діяльність митних органів, направлена на забезпечення процесуальних форм реалізації прав і обов'язків суб'єктів правовідносин у сфері митної справи» [2, с. 47].

О. Ю. Бакаєва та А. Д. Єршов розглядають митне адміністрування як: «управлінську діяльність, специфічну методологію управління, систему адміністративних заходів і технологій впливу на сферу зовнішньоекономічної діяльності та надання послуг особам, що переміщують товари через митний кордон держави» [3, с. 95; 4]. Проте О. Ю. Бакаєва у цей зміст також вкладає виконання фіскальної, правоохоронної і контрольної функцій [3, с. 96].

Р. Н. Парфенов розкриває це поняття з позиції функціональності й визначає його як «реалізацію комплексу заходів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, що забезпечують реалізацію митної політики держави» [5, с. 95].

Г. І. Немірова вважає, що митне адміністрування – це прикладна наука, що вивчає економічні та фінансові відносини, що складаються між державними органами в особі митних органів та учасниками зовнішньоекономічної діяльності у сфері перетворення митних ресурсів в митну послугу, що надається юридичним і фізичним особам, які переміщує товари і транспортні засоби через митний кордон [6, с. 29].

Проведений аналіз дослідження економічної категорії митного адміністрування дає підстави навести власне визначення. На наш погляд, митне адміністрування – це діяльність митних органів країни, спрямована на реалізацію цілей та завдань, визначених митним законодавством, пов'язаних з ефективним переміщенням товарів через митний кордон та забезпеченням повноти і своєчасності надходження митних платежів до Державного бюджету відповідно до зобов'язань учасників зовнішньоекономічної діяльності. На відміну від понять, які мають більш загальне трактування, цей термін конкретизує цілі та завдання митних органів України.

М. С. Морозова розглядає митне адміністрування як різновид державної послуги і виокремлює дію основних принципів надання державних послуг:

- законність надання митних послуг; презумпція безоплатного надання державних послуг;
- мінімально можливі терміни надання державних послуг;
- застосування принципу «єдиного вікна» та електронних технологій [7, с. 72].

У межах дослідження встановлено, що митне адміністрування може виражатися в таких моделях:

- процедурній, що охоплює сукупність дій, пов'язаних із митним очищенням товарів;
- суб'єктній, що характеризує елементи інституту митного адміністрування [1, с. 219].

Намагання України зберегти свої позиції у світовому економічному просторі передбачає її співпрацю з найбільш важливими інтеграційними об'єднаннями. У зв'язку з цим розвиток митного адміністрування відіграє

важливу роль в інтеграції країни у світову економіку. Визначальними чинниками митного адміністрування, які впливають на інтеграційні процеси, вважають такі:

- динаміка товарообігу;
- час, що витрачається на митне очищення товарів;
- преференційна складова митних операцій;
- рівень витрат учасників зовнішньоекономічної діяльності на здійснення

заходів митного адміністрування.

Список використаної літератури

1. Фіщук Л. Сутність митного адміністрування в умовах інтеграційних процесів [Текст] // Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті : національна візія та виклики в глобалізації : зб. тез доп. XII Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених. – Тернопіль : ТНЕУ. – 2015. – С. 218–219.
2. Иващенко М. В. Особенности организации деятельности таможенных органов в системе таможенного администрирования / М. В. Иващенко // Юридический вестник РГЭУ. – 2012. – № 4. – С. 45–52.
3. Бакаева О. Ю. Правовые аспекты таможенного администрирования: понятия и принципы / О. Ю. Бакаева // Государство и право. – 2009. – № 11. – С. 94–98.
4. Ершов А. Д. Концептуальные аспекты таможенного администрирования и процессного подхода [Электронный ресурс] / А. Д. Ершов. Режим доступа :<http://spbrrta.customs.ru/spbrrta/images/stories/Newsletters/bulleten2-6-09-11.pdf>
5. Парфенов Р. Н. К вопросу о совершенствовании таможенного администрирования / Р. Н. Парфенов // Сборник научных трудов РТА. – 2003. – С. 94–99.
6. Экономика таможенного дела : учеб. пособ. / Г. И. Немирова, Ю. В. Рожкова – СПб. : Троицкий мост. – 2013. – 312 с. – С. 29.
7. Морозова М. С. Административные процедуры в деятельности таможенных органов Российской Федерации и их правовая значимость в условиях интеграции России в Единое экономическое пространство / М. С. Морозова // Административное и муниципальное право. – 2012. – № 6. – С. 70–74.

*К.е.н., с.н.с., Луцків О.М.
с.н.с. відділу регіональної економічної політики*

*ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України»*

м. Львів

E-mail: lutolen@i.ua

РОЛЬ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ У СТИМУЛЮВАННІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ РЕГІОНУ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Основою фінансово-адміністративної реформи є передача органам місцевого самоврядування додаткових повноважень і джерел доходів для їх реалізації. Зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування є одним з найголовніших завдань на шляху до перетворення місцевих бюджетів у ефективний інструмент соціально-економічного розвитку територій. Процеси фінансово-бюджетної децентралізації, хоча й набули повномасштабного оберту, однак на разі не мають системності і все ще не сприяють стимулюванню місцевих органів влади до пошуку власних джерел наповнення бюджету.

Доходи місцевих бюджетів виступають основою фінансового забезпечення місцевого самоврядування. Місцеві бюджети здійснюють фінансування освітніх закладів, закладів охорони здоров'я, засобів масової інформації, житлово-комунального господарства, соціальних та молодіжних програм. Слід відзначити, що до 2015 р. в Україні діяла централізована система міжбюджетних відносин, яка обмежувала місцеві органи влади в реалізації основних функцій управління бюджетним процесом на місцях.

Згідно із бюджетною класифікацією доходи місцевих бюджетів поділяються на п'ять груп: податкові надходження; неподаткові надходження (доходи від власності та підприємницької діяльності; адміністративні збори та

платежі); доходи від операцій з капіталом (доходи від продажу майна, товарів та землі); цільові фонди; трансферти. Одним із джерел наповнення місцевих бюджетів є податки.

Податкова реформа суттєво змінила систему місцевих податків і зборів. Так, починаючи з 2015 р. розширено джерела наповнення місцевих бюджетів за рахунок передачі з державного бюджету на місця цілої низки податків, а також запровадження нових зборів [1]:

1) передачі доходів з державного бюджету (100% плати за надання адміністративних послуг, 100% державного мита, 10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки);

2) запровадження акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів (пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти) за ставкою 5 % вартості реалізованого товару;

3) розширення бази оподаткування податку на нерухомість шляхом включення до оподаткування цим податком комерційного (нежитлового) майна та автомобілів з великим об'ємом двигуна;

4) збільшення нормативу зарахування до місцевих бюджетів екологічного податку з 35% до 80%.

Таким чином, в розпорядженні органів місцевого самоврядування стало більше фінансових ресурсів для вирішення першочергових проблем розвитку території. Основним нововведенням є те, що саме місцева влада має вирішувати, на які потреби вона може витратити кошти від податкових надходжень. Однак, незважаючи на розширення дохідних джерел наповнення місцевих бюджетів, наразі фактичні надходження до місцевих бюджетів недостатні для вирішення належальних проблем розвитку територій.

За час реформи, а саме впродовж 2015-2017 рр. доходи місцевих бюджетів зросли з 294,5 млрд грн до 502,1 млрд грн. або в 1,7 рази. У свою чергу податкові надходження зросли з 98,2 млрд грн. до 201 млрд грн. У 2017 році частка податкових надходжень склала 40% доходів місцевих бюджетів, проти 33,4% у

2015 році. Зростання продемонстрували майже всі податкові джерела надходжень. Так, наприклад, податок на доходи фізичних осіб збільшився з 54,9 млрд грн. до 110,6 млрд грн або більше ніж в 2 рази. Виняток склали акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, який зменшився з 7,6 млрд грн до 6 млрд грн, або на 24% та податки на власність: з 1,8 млн грн. до 1 млн грн, або на 44,5%) [2, 3, 4].

За цей період часу значно зросла сума місцевих податків і зборів, а саме з 27 млрд грн до 52,3 млрд грн, проти наприклад – 2,5 млрд грн. у 2011 та 8 млрд грн у 2014 р. [4, С. 175-178]. Зростання продемонстрували майже всі податкові джерела надходжень, за винятком транспортного податку з фізичних осіб, який зменшився з 348,5 млн грн до 132,2 млн грн, або у 2,6 рази [2, 3, 4].

Про зростання ролі місцевих податків у доходах місцевих бюджетів свідчить збільшення їх питомої ваги у загальних податкових надходженнях до і в умовах проведеної податкової реформи. Так, якщо місцеві податки і збори впродовж 2011-2014 рр. становили відповідно: 1,4%, 2,4%, 3,3 % та 3,5 %, то впродовж 2015-2017 рр. їх питома вага значно зросла і становила відповідно: 9,2%, 11,5% 10,5% у 2017 р. [2, 3, 4]. Це є свідченням того, що місцеві податки і збори є додатковим і важливим джерелом поповнення місцевих бюджетів. В їх збільшенні має бути зацікавлена насамперед місцева влада і всіляко стимулювати до цього процесу. На думку деяким експертів, для забезпечення фінансової незалежності територій необхідно посилити вплив місцевих податків і зборів в частині формування дохідної бази місцевих бюджетів, дозволити регулювати органам місцевої влади ставки місцевих податків і зборів. Для підвищення соціально-економічного розвитку територій місцеві бюджети повинні бути збалансовані та забезпечені постійними надходженнями.

Загалом слід відзначити, що зміна податкової системи відіграє важливу роль у формуванні місцевих бюджетів. Однак, незважаючи на це регіони повинні здійснювати самостійний пошук додаткових фінансових наповнення місцевих бюджетів.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
2. Бюджет України 2013: статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики України, Київ, 2014. – 224 с.
3. Бюджет України 2014: статистичний збірник . – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 308 с.
4. Бюджет України 2017: статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики України, 2018. – 308 с.

Любавіна А.П.

магістрант кафедри обліку і аудиту,

к.е.н., доцент Акімова Т.В.

доцент кафедри обліку і аудиту

Національна металургійна академія України

м. Дніпро

E-mail: TАkimova@i.ua

АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПІДХОДІВ ЩОДО СУТНОСТІ ТА КАТЕГОРІЙ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток підприємства як складної динамічної системи потребує використання в процесах прийняття рішень узагальнюючих або результуючих показників, важливе місце серед яких займає оцінка вартості підприємства. В сучасних умовах управління вартість підприємства є основним параметром, що характеризує економічний потенціал суб'єкта господарювання, а динаміка зміни вартості є важливим показником якості управління. Вхідження вітчизняних підприємств до світової економічної системи в якості рівноправних учасників вимагає прийняття рішень з використанням новітніх

методів управління їх вартістю.

У вітчизняній і зарубіжній літературі питанням оцінки вартості підприємства та методам її оцінки значну увагу приділили такі вчені як: К. Редченко, М. Возна, Н. Сімонова, Т. Сичова, М. Міллер, К. Уолт, Дж. Харвей, Дж. Хікс, П. Круш, В. Панков, С. Поліщук та інші. Але, не дивлячись на значні наукові досягнення як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, питання щодо дослідження концептуальних підходів до оцінки вартості підприємства є досить актуальними [1, с. 19, 2, с. 126].

Проводити оцінку вартості підприємства можна з використанням різних підходів. Підхід являє собою певну сукупність методів і процедур, які утворилися на основі розвитку певних моделей, течій тощо і за допомогою яких оцінюється вартість підприємства. На сьогодні виділено три основних підходи до оцінки вартості підприємства, а саме:

1. Витратний (майновий);
2. Дохідний;
3. Порівняльний (ринковий).

Процес оцінки вартості підприємства не є точною наукою, вартість підприємства визначається більш суб'єктивно. Величина оцінки вартості залежить від мети її визначення та характеру самого оцінювача. Цей процес пов'язаний із великою кількістю перешкод та упущень. Для покращення та пришвидшення процесу оцінки вартості підприємства існують безліч різноманітних підходів і методів, які широко описані та представлені в економічній літературі. Сам процес оцінки вартості підприємства складається з певних етапів, для забезпечення найбільш точного визначення.

У кожному з викладених у літературних джерелах підходів пропонується використання ряду методів, які застосовуються для оцінки вартості підприємства. Кожен метод оцінки вартості підприємства використовує спеціальну процедуру для її розрахунку. Не існує єдиної комплексної системи методів, яка б була застосована до всіх видів підприємств та відображала чітку і правильну картину їх існування. Все це зумовлює необхідність подальшого

розвитку методичного інструментарію щодо оцінки вартості підприємства, виходячи з недоліків в існуючих методиках оцінки [3, с. 12].

Вартість підприємства визначається шляхом узгодження результатів, отриманих при використанні обраного методу. Для отримання остаточної величини вартості підприємства необхідно пройти тривалий шлях, починаючи зі збору інформації щодо діяльності підприємства до, саме, розрахунку цієї величини.

Відповідно до існуючих підходів щодо оцінки вартості підприємства, у розрізі кожного з них виділено найважливіші методи оцінки вартості підприємства.

Дохідний підхід містить такі методи:

- метод прямої капіталізації доходу;
- метод дисконтування грошових потоків.

Витратний (майновий) підхід базується на методах чистих активів та ліквідаційної вартості.

Ринковий (порівняльний), в свою чергу, складається з таких методів як:

- метод ринку капіталу (компанії – аналога);
- метод ринкових угод;
- метод мультиплікатора (галузевих коефіцієнтів).

Для обґрунтування вибору конкретного підходу до оцінки вартості підприємства проводять їх порівняльний аналіз, визначаючи сутність, переваги та недоліки кожного. Характеристику підходів для визначення оцінки вартості підприємства наведено у таблиці 1.

Кожен із вищезазначених підходів і методів оцінки вартості підприємства відзначається універсальністю та різноманітністю, а отже, має свої переваги та недоліки.

Практично використати дані підходи та методи оцінки можна лише на основі чітко сформованої інформаційної бази. Виходячи з цього, всі методи оцінки вартості підприємства слід поділити на два типи [4, с. 81]:

1. Підходи та методи, що ґрунтуються на обліковій інформації;
2. Підходи та методи, що потребують комплексної оцінки облікової та позаоблікової інформації.

Характеристика підходів щодо визначення оцінки вартості підприємства

Назва підходу	Характеристика підходу	Переваги	Недоліки
Витратний (майновий) підхід	Згідно з даним підходом вартість підприємства визначається за сумою витрат на його відтворення або заміщення з урахуванням морального й фізичного старіння	Достовірна база для розрахунків та об'єктивність розрахунків, оскільки вона ґрунтується на даних фінансової звітності. Можна застосувати при високих темпах інфляції. Найбільш прийнятний для підприємств із незначними нематеріальними активами	Не враховує фінансові результати діяльності підприємства. Висока трудомісткість розрахунків. Не враховує перспективи розвитку підприємства. Не відображає потенційного прибутку. Не відображає максимальної корисності в умовах застосування сучасного НТП
Ринковий (порівняльний) підхід	Передбачає порівняння продажів аналогічного бізнесу	Добрі результати при оцінці великих акціонерних товариств. Дає реальну ринкову оцінку.	Трудомісткий. Складність вибору мультиплікатора.
Дохідний підхід	Визначення вартості об'єкта оцінки як поточної вартості очікуваних доходів від найбільш ефективного використання об'єкта оцінки	Враховує майбутній дохід. Дозволяє визначити вартість нематеріальних активів. Дає змогу реальніше оцінити майбутній потенціал підприємства. Простота в розрахунках	Неможливість застосування при визначенні оцінювання підприємств, що не отримують дохід. Можливі помилки в прогнозах

Джерело: складено за матеріалами [4, с. 67 - 72].

Для визначення доцільності вибору конкретного підходу до оцінки вартості підприємства слід провести їх порівняльний аналіз на основі врахування наступних критеріїв: використання базисної концепції, джерела інформації, мета проведення оцінки, методи оцінки, обов'язкові умови використання методу, переваги та недоліки застосування у порівнянні з іншими підходами. Порівняльний аналіз підходів наведено у таблиці 2.

Проведений порівняльний аналіз характерних особливостей застосування різних підходів до оцінки вартості підприємства дозволяє зробити наступні висновки.

1. Затратний підхід слід застосовувати для підприємств, які мають нестабільні фінансові результати, а також для новостворених і технологічно

унікальних підприємств. При цьому слід враховувати, що результати оцінки вартості підприємства з використанням методів затратного підходу в умовах недооцінки нематеріальних переваг підприємства викликають заниження його вартості.

2. Дохідний підхід до оцінки вартості підприємства дозволяє одержати найбільш точні результати за умови, що досліджуване підприємство не є новоствореним, інформація щодо його діяльності є достовірною, прозорою і доступною, а прибутковість підприємства носить відносно стабільний характер протягом останніх декількох років функціонування.

3. Ринковий підхід до оцінки вартості підприємства може застосовуватись як для прибуткових, так і для неприбуткових підприємств. При цьому визначальним фактором для оцінки за цим підходом є наявність підприємств, аналогічних до досліджуваного. Також більш ефективним цей підхід буде для новостворених підприємств, що займаються наданням послуг чи виконанням робіт, що не є унікальними в певному ринковому сегменті.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз витратного, дохідного та ринкового підходів до оцінки вартості підприємства

Витратний підхід	Дохідний підхід	Ринковий підхід
Базисна концепція		
Концепція факторів виробництва	Концепція зміни вартості грошей в часі, теорія корисності	Теорія попиту та пропозиції
Джерела інформації		
1. По відношенню до оцінки об'єкта		
Внутрішня інформація (звітність підприємства)	Внутрішня інформація (звітність підприємства), зовнішня інформація (ставка дисконтування, капіталізації)	Внутрішня інформація (фінансова інформація підприємства), зовнішня інформація (інформація фондового ринку)
2. За часовим характером		
Поточне (існуючий стан)	Майбутнє (перспектива)	Минуле (ретроспектива)

Джерело: складено за матеріалами [5, с. 124 - 126]

Розроблений якісний методичний інструментарій забезпечує вірний вибір того чи іншого підходу до оцінки вартості підприємства та тих чи інших методів оцінювання, що створює умови для ефективного функціонування системи управління вартістю підприємства в цілому [5, с. 133].

З кожним днем все більше зростає попит на послуги оцінювання вартості підприємства. Процес оцінювання проводять під час різних ситуацій, таких як: придбання, злиття, поглинання, продаж, банкрутство тощо. На даний момент виникають проблеми з адаптуванням моделей оцінки на практиці. Але не існує універсального підходу та єдиної правової бази, що б визначала, як саме буде проводитись оцінка підприємства та як саме діяти в тій чи іншій ситуації. Як зазначалося вище, на процес оцінки вартості підприємства впливає безліч аспектів, які можуть мати вагомий вплив на кінцевий варіант оцінки.

Більшість авторів схиляються до думки, що неможливо створити єдину універсальну модель, яка могла б охопити усі аспекти, які виникають у процесі оцінки та здатні мати вплив на оцінку бізнесу, й усунути суб'єктивність, викликану особистісним характером оцінювача [6, с. 216].

Таким чином, можна стверджувати, що основою при прийнятті управлінських рішень стосовно інвестування, кредитування, страхування та інших питань, пов'язаних з оцінкою власності, мають бути показники, що характеризують вартість підприємства. Ці показники можуть бути різноманітними в залежності від різних типів інформації. В сучасних умовах при оцінці та аналізі вартості підприємства необхідно враховувати зовнішні фактори макросередовища, які можуть суттєво змінити реальну цінність об'єкта оцінки в залежності від політичної та економічної ситуації в країні. Обліково-аналітичне забезпечення оцінки вартості підприємства суттєво залежить від фази його життєвого циклу та виду обраної стратегії та наукової концепції оцінки активів. Ці фактори визначають базові вимоги до облікових систем, а також основні методичні підходи оцінки вартості підприємства.

Список використаної літератури

1. Возна М. Міжнародні стандарти оцінки: принципи, стандарти та правила / За редакцією О. Драпиковського, І. Іванової; пер. з англ. М. Возна. – К.: УКРелс, 2007. – 118 с.

2. Сичова Т. Оцінка вартості підприємства / Т. Сичова, Е. Колбачов, В. Панков. – К.: Фенікс, 2013. – 384 с.
3. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність / За редакцією С.Ф. Покропивного, К.: КНЕУ, 2006. – 54 с.
4. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник. – Видання 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 195 с.
5. Мендрул О.Г. Управління вартістю підприємства: Монографія. - К: КНЕУ, 2002. - 272 с.
6. Афанасьєв М.В., Телишевська Л.І., Рудика В.І. Оцінка ефективності організаційно-технічних заходів: Навчальний посібник. — Харків: Видавничий Дім "ІНЖЕК", 2003. — 288 с.

Маслянникова А.С.

студентка економіко-правового факультету,

науковий керівник: к.ф-м.н. Рудик О.Г.

доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій

Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

E-mail: maslyannikova23.07.99@gmail.com

ДОСЛІДЖЕННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ

Важливими питаннями на будь-якому підприємстві чи фірмі є аналіз та прогноз економічних показників.

Перш ніж будувати прогноз, важливим етапом є економічний аналіз показників діяльності будь-якого підприємства для того щоб обрати найважливіші показники, які впливають на успішність та ефективність. Розглянемо їх, на прикладі банківської діяльності.

Найбільш поширеним показником ефективності банку є прибутковість.

Як правило, коефіцієнт прибутковості являє собою відношення між чистим прибутком і власним капіталом. Тому треба слідкувати за поведінкою таких показників, як чистий прибуток та власний капітал.

Чистий прибуток – це прибуток, що залишився після сплати податків. Власний капітал банку являє собою грошові кошти і виражену у грошовій формі частину майна, які належать його власникам, забезпечують економічну самостійність і фінансову стійкість банку, використовуються для здійснення банківських операцій та надання послуг з метою одержання прибутку [1, с. 526].

Один з чимало важливих показників є ліквідність. Відповідно до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: «...ліквідність банку - здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками та сумами погашення розміщених активів та строками й сумами виконання зобов'язань банку, а також строками і сумами інших джерел й напрямів використання коштів» [2].

При аналізі стану банку особливу увагу треба звернути на такий показник, як активи. Активи банку - це накопичені протягом діяльності банку ресурси, які в майбутньому приносять економічну вигоду і призводять до припливу грошових коштів у банківську установу [3].

Для інвесторів важливо зрозуміти, як інвестуються його активи, скільки ризиків вони беруть і скільки ліквідності у банку має в цінних паперах як щит від непередбачених проблем. В цілому інвестори повинні звернути увагу на зростання активів, склад активів між готівкою, цінними паперами і кредитами і склад кредитної книги. Крім того, інвестори повинні враховувати коефіцієнт активів, власного капіталу (коефіцієнт множення капіталу) банку, який вимірює, скільки разів долар капіталу використовується.

Кредитування є основною сферою діяльності більшості комерційних банків. Кредитний портфель, як правило, є найбільшим активом і основним джерелом доходу. Таким чином, це один з найбільших джерел ризику для безпеки банку і міцності.

Тобто, для ефективної роботи банку треба проводити аналіз та прогноз

таких показників, як прибутковість, ліквідні кошти, активи банку та об'єм кредитного портфелю.

Для того, щоб дослідити і побудувати прогноз показників використовуються різні економетричні та економічні методи. Розглянемо такі методи, як:

- метод найменших квадратів;
- метод експоненціального згладжування;
- метод Хольта-Вінтерса.

Метод найменших квадратів є формою математичного регресійного аналізу, який знаходить лінію найкращої відповідності набору даних, забезпечуючи візуальну демонстрацію взаємозв'язку між точками даних. Кожна точка даних являє собою взаємозв'язок між пояснюючою змінною і залежною змінною.

У загальному випадку парна лінійна регресія є лінійною функцією між залежною змінною Y і однією пояснюючою змінною X :

$$Y = a_0 + a_1 \cdot X + \varepsilon$$

Метод експоненціального згладжування є ефективним та надійним методом середньострокового прогнозування. У цьому методі передбачається, що чим ближче точка (значення часу) прогнозного періоду, тим вища її цінність. Таке положення лежить в основі методу експоненціального згладжування. Для методу експоненціального згладжування основним і найбільш важким моментом є вибір параметра згладжування α . Він визначає оцінки коефіцієнтів моделі, а, отже, і результати прогнозу [4, с. 286].

Існує кілька розширень стандартного експоненціального згладжування. До таких методів відноситься і метод Хольта (іноді називається подвійним експоненціальним згладжуванням). Цей метод використовується, коли дані відображаються у вигляді тренду [5, с. 53]. Потрійне експоненціальне згладжування називається методом Хольта - Вінтерса і використовується для прогнозування часових рядів, коли в структурі даних є сформований тренд і сезонність.

Для реалізації цих методів на практиці використовується програмне забезпечення, а саме пакети прикладних програм (ППП). Були розглянуті такі ППП, як Statistica, EViews та Gretl. Проаналізувавши пакети можна виділити переваги та недоліки цих програмних продуктів (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння пакетів прикладних програм

Програма (розробник)	Переваги	Недоліки
STATISTICA (StatSoft Inc.)	<ul style="list-style-type: none"> - містить набір методів для базової економетрики; - випущено досить літератури по роботі з програмою; - зрозумілий інтерфейс; - швидкодію; - можливість паралельної роботи в різних модулях; - легкий імпорт / експорт даних в електронні і текстові процесори; - можливість створення власних макросів. 	<ul style="list-style-type: none"> - велика кількість кнопок і вкладок в діалогових вікнах ускладнює відтворюваність моделей; - можливість паралельної обробки декількох підгруп даних тільки в останніх версіях; - висока ціна.
Eviews (Quantitative Micro Software IHS Global Inc.)	<ul style="list-style-type: none"> - містить величезний набір сучасних методів для просунутої економетрики; - докладна (але іншомовна) довідкова система; - легкий в освоєнні командний синтаксис і інтерфейс; - швидкодію; - легка відтворюваність моделей і отримання графіків; - можливість створення власних макросів; - можливість одночасної роботи з декількома файлами; - доступна ціна студентської версії. 	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність русифікованої версії; - мало україномовної літератури по роботі в пакеті.
Gretl (співтовариство економетристів)	<ul style="list-style-type: none"> - містить величезний набір сучасних методів для просунутої економетрики; - наявність русифікованої версії; - докладна (але іншомовна) довідкова система; - легкий в освоєнні інтерфейс; - швидкодію; - наявність в програмі навчальних уроків для користувачів, прикладів даних; - можливість паралельної роботи в різних модулях; - можливість створення власних макросів; - можливість створення власних макросів; - безкоштовна ліцензія. 	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність україномовної довідкової системи; - мало українськомовної літератури по роботі в пакеті; - ускладненість імпорту/експорту даних в електронні і текстові процесори; - нагромадження і хаотичність розташування вікон з результатами; - можливість одночасної роботи з одним файлом.

З застосуванням ППП Statistica, EViews та Gretl був проведений економетричний аналіз та побудовані прогнози значення економічних показників. Порівняння прогнозних та фактичних показників показало, що Statistica буде найточніший прогноз (табл.2).

Таблиця 2

Похибки значень, знайдених за допомогою пакетів
прикладних програм

ППП	Похибка
Statistica	0,02 – 0,6 %
EViews	0,1 – 2,6 %
Gretl	1,07 – 22,7 %

Таким чином, інформаційні технології є невід'ємними помічниками для наукового аналізу, дослідженню, моделюванню та прогнозуванню економічних показників.

Список використаної літератури

1. Онищенко Ю.І., Гребенщикова Т.С. Чинники формування власного капіталу банків України – 2016 – 530 с.
2. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні. Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>
3. Постанова «Про затвердження Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України» №114 від 20.03.98 р. (зі змінами та доповненнями).
4. Горелова В., Мельникова Е. Основы прогнозирования систем. – М.: Высшая школа, 1986. – 286 с.
5. Лещинський О.Л. Економетрія: Навч. посіб для студ. вищ. навч. закл. – К.: МАУП, 2003. – 208 с.

К.е.н., доцент Меренкова Л.О.

доцент кафедри фінансів

Харківській національний економічний університет імені Семена Кузнеця

м. Харків

E-mail: merenkova-mail2009@ukr.net

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОПОДАТКУВАННЯ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Постіндустріальний етап розвитку соціально-економічних відносин характеризується використанням цифрових технологій та глобальних інформаційних мереж в багатьох галузях національної та світової економіки. Поступово здійснюється трансформація суспільства в бік інформаційної цивілізації, що призводить до бурхливого розвитку цифрової економіки.

Цифрова економіка – це інноваційна динамічна економіка, що базується на активному впровадженні інновацій та інформаційно-комунікаційних технологій в усі види економічної діяльності та сфери життєдіяльності суспільства, що дозволяє підвищити ефективність та конкурентоспроможність окремих компаній, економіки та рівень життя населення [1, с. 14].

В дослідженнях [1, 2] виділяють три основні компоненти цифрової економіки: підтримуюча інфраструктура (апаратне та програмне забезпечення, телекомунікації, мережі та ін.); електронний бізнес або e-business бізнес (будь-які процеси, які організація проводить через комп'ютерні мережі); електронна комерція або e-commerce (дистрибуція товарів через Інтернет).

Характерною особливістю цифрової економіки є її зв'язок з економікою на вимогу (on-demand economy), яка передбачає отримання доступу до товарів та послуг саме в той момент, коли це потрібно. Отримання замовлень відбувається онлайн, а їх виконання - офлайн. Переваги економіки на вимогу це висока швидкість отримання необхідної послуги або товару; зниження їх вартості для кінцевого користувача завдяки зниженню кількості посередників; спрощення виходу постачальників товарів і послуг на користувачів. [1, с. 14].

В теперішній час основою сталого розвитку та рушійною силою соціально-економічних перетворень багатьох країн світу стають цифрові технології, які посилюють глобалізаційні та інтеграційні процеси у світі. Тому країни Європейського Союзу, до якого узяла курс й Україна, вже розробили та прийняли так звані цифрові адженди або цифрові стратегії свого розвитку. В Україні Уряд схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердив план заходів щодо її реалізації. Зокрема, цей документ визначає пріоритетний напрямок розвитку України в контексті експорту цифрової продукції та інформаційних послуг.

Компанії надають цифрові послуги без прив'язки до свого географічного положення; доходи та прибутки цифрового бізнесу генеруються споживачами-резидентами товарів та послуг в межах певних країн та оподатковуються за місцем фактичного розташування компаній або перераховуються в країни з нижчим рівнем оподаткування. Наприклад, велика транснаціональна корпорація Facebook повинна платити податок на прибуток із доходів із джерелом походження з території України, а також ПДВ на рекламні та інші послуги, що надаються користувачам мережі, адже місце надання таких послуг перебуває на території України. Але цього не відбувається завдяки недосконалої вітчизняної системи оподаткування, яка не відповідає реаліям сучасної цифрової економіці.

Цифрова економіка, що опинилася поза сферою національного податкового поля, генерує досить великий обсяг доходів. До них (крім інтернет-пересилання товарів, оподаткуванням якого ми вже частково перейнялися) належать доходи від реклами, продажу або передачі в оренду цифрового контенту, продажу послуг, підписки на сервіси, продаж ліцензій, користувальницьких баз даних, програмного продукту, інформації та багато іншого [3].

За таких умов гостро постає проблема удосконалення корпоративного оподаткування з метою забезпечення дотримання принципу справедливості оподаткування, попередження ухилення від оподаткування, усунення протиріч між місцями отримання прибутків компаніями та місцем сплати податків для забезпечення повноти надходження доходів в бюджети відповідних країн.

Для розв'язання проблем корпоративного оподаткування цифрової діяльності в Україні слід звернути увагу на закордонний досвід. Європейська комісія 21 березня 2018 року запропонувала нові правила для створення податкового режиму справедливого оподаткування доходів цифрових корпорацій.

Перша пропозиція стосується спільної реформи корпоративних правил оподаткування ЄС, а саме цифрова платформа вважатиметься платником податку та буде мати «цифрову присутність» в державі, якщо вона відповідає одному з таких критеріїв: сума доходу у державі-члені перевищує 7 млн.євро за рік; більше ніж 100000 користувачів у податковому році в визначеній країні; укладено понад 3000 бізнес-контрактів на цифрові послуги між компанією та бізнес-користувачами протягом податкового року [4]. Це правило дозволяє врахувати податкові інтереси тих країн, де був генеровано прибуток від цифрового продукту, оподаткування якого стає залежним не від географічного місцезнаходження компанії, а від знаходження користувача в момент отримання послуги.

Друга пропозиція Європейської комісії стосується тимчасового податку на певний дохід від цифрової діяльності, який буде застосовуватися до доходів з цифрової діяльності, а саме доходи від: продажу рекламного простору в Інтернет; цифрових посередницьких заходів, які дозволяють користувачам взаємодіяти між собою і можуть сприяти продажу товарів та послуг між ними; продажу даних, які створені з наданої користувачем інформації. Податкові надходження збиратимуться країнами-членами, де розміщуються користувачі, і будуть застосовуватися тільки до компаній, загальний світовий річний прибуток яких становить 750 млн.євро, доходи в ЄС – 50 млн.євро. [4] Рекомендована ставка тимчасового податку становить 3 %, що за підрахунками Європейської комісії дозволить отримати державами-членами приблизно 5 млрд. доларів.

Таким чином, реформування системи корпоративного оподаткування в Україні в умовах зростання глобалізаційних процесів та цифровізації економіки повинне бути спрямовано на перенесення акценту на місцезнаходження користувача цифрових продуктів при визначенні обсягів оподаткованого доходу та прибутку компаній.

Список використаної літератури

1. Карчева Г.Т., Огородня Д.В., Опенько В.А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки / Г.Т. Карчева, Д.В. Огородня, В.А. Опенько // Фінансовий простір. – 2017. - № 3 (27). – С. 13 – 21. [Електроний ресурс] // Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1703/17kgttme.pdf>
2. Соколова Г.Б. Деякі аспекти розвитку цифрової економіки в Україні / Г.Б. Соколова // Економічний вісник Донбасу. – 2018 . - № 1 (51). – С. 92 – 96. [Електроний ресурс] // Режим доступу: [http://www.evd-journal.org/download/2018/1\(51\)/pdf/15-Sokolova.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2018/1(51)/pdf/15-Sokolova.pdf)
3. Гетманцев Д. Як примусити платити податки не тільки вітчизняну цифрову економіку / Д. Гетманцев [Електроний ресурс] // Режим доступу: https://dt.ua/business/podatok-na-google-265954_.html
4. Fair Taxation of the Digital Economy / Офіційний сайт Єврокомісії [Електроний ресурс] // Режим доступу: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/fair-taxation-digital-economy_en

К.е.н., доцент Мирончук З.П.

доцент кафедри обліку та оподаткування,

Тимчина О.Б.

студентка економічного факультету

Львівський національний аграрний університет

м. Дубляни

E-mail: zoriana-gylyuk@ukr.net

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ЗА РАХУНОК СИНЕРГІЧНОГО ЕФЕКТУ

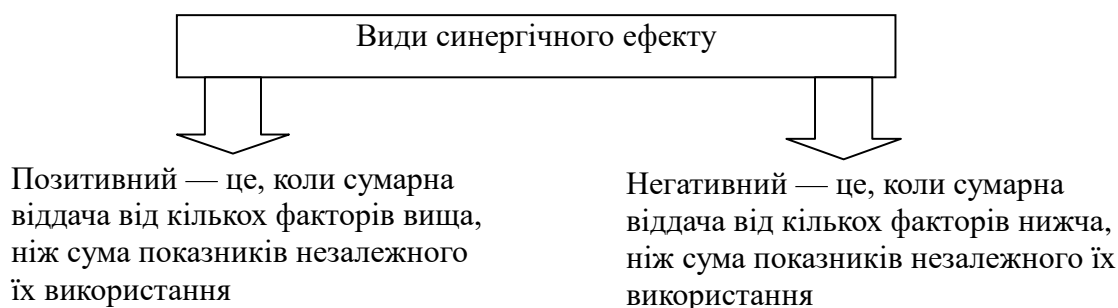
Однією з найважливіших складових частин державного регулювання є податкове регулювання. Саме за допомогою податків держава не тільки формує

джерела фінансування суспільно необхідних витрат, реалізуючи фіскальну функцію податків, але й забезпечує створення потрібних передумов структурної перебудови національної економіки та її зростання.

Одним із важливих етапів податкового регулювання є обґрунтування напрямів такого регулювання. До того ж за вмілого поєднання окремих напрямів податкового регулювання можна досягти додаткового результату, що називають синергічним ефектом [1].

Термін синергія походить від грецького *synergeia* – співпраця, співдружність. Вперше термін «синергетика» ввів німецький науковець Хакен Г. у 1970 році для пояснення кооперативної поведінки термодинамічних систем. Існує також думка, що вперше термін «синергія», був введений більше ста років тому англійським фізіологом Шеррінгтоном Ч. Вважається, що в економічній науці термін «синергія» був введений в обіг І. Ансоффом для обґрунтування групових структур в організації компанії [2].

Синергічний ефект — це позитивний результат діяльності системи відносно результатів її складових. Такий ефект описується формулою « $2 + 2 = 5$ ». Це означає, що сумарний результат діяльності будь-якої системи більше, ніж сума результатів окремих організаційних елементів цієї системи. В залежності від досягнутого результату синергічний ефект має поділ (рис.1) [3]

Рис. 1. Поділ синергічного ефекту на види

Для успішного управління синергією необхідно знати джерела її появи, урахувати фактори, за яких вона може виникнути, прогнозувати, у яких формах синергія виявиться.

Як показав проведений аналіз, в сучасних наукових дослідженнях види синергії та їх прояв розглядається відокремлено один від іншого, однак на практиці всі синергетичні ефекти між собою взаємопов'язані та впливають один на іншого, підсилюючи чи послаблюючи їх дію.

У податковому регулюванні синергічний ефект можна отримати за рахунок одночасного стимулювання взаємопов'язаних напрямів або за рахунок вмілого поєднання окремих інструментів податкового регулювання. За характером дії інструменти податкового регулювання розподіляють на системні, комплексні та елементні (локальні) [4].

Інструменти системного характеру вбудовано в систему оподаткування. Серед них виділяють такі: загальний рівень оподаткування (податкового навантаження); структуру чинної у країні системи оподаткування; застосування альтернативних систем оподаткування (єдиний податок).

Важливим механізмом регулювання системного характеру є структура діючої в країні системи оподаткування. Змінити цю структуру можна двома основними шляхами: по-перше, введенням нових податків і зборів і виключенням із системи оподаткування тих податків, регуляторний потенціал яких вичерпаний, а подруге, зміною співвідношення податкових ставок за різними податками і зборами.

Комплексний характер мають інструменти податкового регулювання, які одночасно стосуються кількох основних податків і зборів та створюють спеціальний режим оподаткування для певних груп платників.

Спеціальні податкові режими, що вводяться за територіальною ознакою, — спеціальні (вільні) економічні зони й території пріоритетного розвитку. Застосування таких інструментів потрібне для прискорення розвитку депресивних регіонів шляхом економічного стимулювання залучення інвестицій і створення робочих місць.

Спеціальні режими оподаткування, що вводяться за галузевою ознакою. Вони, по суті, є комплексом пільг, що вводяться одночасно за декількома різними податками та зборами, одержувачами яких є суб'єкти господарювання

однієї галузі або платники, що здійснюють певний вид діяльності.

Елементні (локальні) інструменти пов'язано з реалізацією регулятивного потенціалу кожного окремого податку або збору, що обумовлено обраним поєднанням елементів податку та відповідним порядком обчислення податкових зобов'язань. До основних інструментів цієї групи може бути зараховано такі:

- інструменти, пов'язані з об'єктом та предметом оподаткування (уведення або скасування певних об'єктів оподаткування). Введення нового податку обумовлює прагнення суб'єкта господарювання організувати свою діяльність таким чином, щоб зменшити непродуктивне відволікання коштів на здійснення податкових платежів;

- визначення складу платників податків (розширення або звуження кола платників податку);

- принципи встановлення та розмір ставки податку (збільшення, зменшення, диференціація ставок).

У загальному випадку збільшення податкової ставки стримує дії платників, пов'язані зі збільшенням бази оподаткування. Зменшення ставок оподаткування, навпаки, стимулює суб'єкт господарювання, за інших рівних умов, до розширення масштабів таких дій.

- інструменти, пов'язані з порядком визначення податкової бази, обчислення податкових зобов'язань та суми податку, який підлягає сплаті до бюджету. Практично в кожному податку є спеціальні механізми регулювання, які стимулюють або стримують певні дії платників за допомогою спеціальних правил обчислення бази оподаткування або податкових зобов'язань;

- податкові пільги [4].

Отже, раціональне поєднання та взаємодія різних інструментів податкового регулювання підсилює їх дієвість завдяки синергійному ефекту, тому для вирішення будь-якого завдання у сфері податкового регулювання слід застосовувати відповідний комплекс інструментів. Введення локальних заходів порушує цілісність системи податкового регулювання та знижує, в кінцевому рахунку, його ефективність.

Список використаної літератури

1. Інструменти податкового регулювання. URL:<http://www.info-library.com.ua/books-text-9818.html>.
2. Марченко В.М. Методичні підходи до оцінювання синергетичного ефекту злиття і поглинання [Текст] / Марченко В.М. // Актуальні проблеми економіки. – 2011. - №4(118). – С. 135-142.
3. Синергетика та організація торгівлі. URL:https://pidruchniki.com/12740216/marketing/sinergetika_organizatsiya_torgivli
4. Синергічний ефект у державному податковому регулюванні. URL:http://www.ed.ksue.edu.ua/ER/knt/ee173_83/e173vin.pdf.

К.е.н., доцент Міщук Є.В.

*доцент кафедри обліку, оподаткування,
публічного управління та адміністрування,*

Криворізький національний університет

м. Кривий Ріг

E-mail: tdutybz.077@gmail.com

БЕЗПЕКА ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ

У науковій літературі відсутній єдиний погляд на трактування поняття «фінансова спроможність» та її оцінювання. Дане поняття найбільш часто застосовується на регіональному рівні, при висвітленні проблем щодо розвитку регіонів та територіальних громад, а також на рівні підприємств.

Так, А. О. Пелехатий у роботі [1], розглядаючи фінансову спроможність адміністративно-територіального утворення, пропонує розуміти під нею «його здатність забезпечувати надходження достатнього обсягу фінансових ресурсів

та формування ефективної структури їх джерел, а також їх якісний розподіл та ефективне використання для подолання дестабілізаторів та досягнення стабільності соціально-економічного розвитку утворення у короткостроковій та довгостроковій перспективі».

Загалом, на рівні підприємств широко використовуються різні «спроможності»: платоспроможність, кредитоспроможність та інші.

Відсутність єдності серед науковців на тлумачення їх дефініцій обумовлюється не тільки розвитком відповідних розробок в економічній сфері. Першопочатково слово «спроможність» має декілька значень. Так, згідно академічного словника української мови, спроможність – це властивість за значенням «спроможний»; здатність до здійснення чого-небудь; наявність умов, сприятливих для чого-небудь, обставин, які допомагають чомусь; можливість [2, с. 605].

Стосовно фінансової спроможності підприємств, то слід відмітити тісний зв'язок даної категорії із поняттям «фінансовий стан» та з показниками його оцінюванням. Зокрема, Н.М. Троц розрізняє поняття «локальна фінансова спроможність підприємства», не надаючи її визначення, а лише констатує перелік показників для оцінювання: обсяг та структура активів, капіталу, а також основні фінансові результати діяльності підприємства [3, с. 390]. З іншого боку, у достатньо великій кількості робіт безпосередньо фінансовий стан підприємства ототожнюється з його фінансовою спроможністю. Показовим у цьому плані є визначення науковця М.Д. Білик, що зазначає: «фінансовий стан – це важлива характеристика економічної діяльності підприємства у зовнішньому середовищі; реальна (на фіксований момент часу) і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами та державою» [4, с. 122].

Окремі дефініції терміну «фінансова спроможність» підприємства наведені в табл. 1

Визначення фінансової спроможності підприємства

Автор і джерело	Зміст дефініції	Підхід до оцінювання
О.В. Чернявська, О.А. Горбунова [5, с. 175]	Сукупність характеристик фінансового стану суб'єкта господарювання, які сприяють досягненню стратегічних, тактичних та оперативних цілей організації бізнесу за рахунок забезпечення фінансової достатності, стійкості та дієздатності підприємства.	Запропоновано оцінювати за допомогою системи показників, які комплексно характеризують підприємство за напрямками: 1) достатність (майновий стан, ресурсний фінансовий потенціал, економічний розвиток); 2) стійкість (ліквідність, платоспроможність, кредитоспроможність); 3) дієздатність (прибутковість, ділова активність).
Н.В. Темнікова [6, с. 198]	Сукупність наявних та потенційних фінансових можливостей щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства шляхом збільшення власного капіталу, адаптації до змін ринкового середовища, захисту від ризиків за умови дотримання фінансових інтересів підприємства.	Запропоновано оцінювати за трьома критеріями: 1) нормативний – відповідність показників, що характеризують складові фінансової спроможності, нормативним (рекомендованим); 2) динамічний – відповідність тенденції (зростання, позитивній, негативній, зниження); 3) нормативно-динамічний – відповідність динамічному нормативу.

Джерело: складено автором на основі узагальнення джерел [5-6]

У контексті безпекології вважаємо доцільним ввести поняття «економічна безпека фінансової спроможності». На рівні підприємств вона, на наш погляд, є складовою його економічної безпеки і займає один із нижчих рівнів у її ієрархічній структурі. Економічна безпека фінансової спроможності підприємства, на наш погляд, характеризує найвищий ступінь задоволення як поточних, так і стратегічних фінансово-економічних інтересів підприємства, при цьому ймовірність його банкрутства знаходиться на найнижчому із можливих рівнів. Крім того, пропонуємо уточнити зміст поняття «безпекоспроможність» підприємства та здійснити його декомпозицію. Вважаємо, що безпекоспроможність підприємства характеризує можливість та здатність підприємства задовольняти власні економічні інтереси (поточні, тактичні та стратегічні), а також економічні інтереси усіх груп його стейкхолдерів. Разом із цим, безпекоспроможність доцільно розрізняти у розрізі

її окремих видів та типів. При цьому видова структура безпекоспроможності є ієрархічною: на найнижчому рівні розташовуються складові фінансової, операційної (виробничої) та інвестиційної безпекоспроможності, а найвищий рівень – це економічна безпекоспроможність підприємства. Приміром, складовими виробничої безпекоспроможності є техніко-технологічна, матеріально-сировинна, екологічна та енергетична безпекоспроможності.

Вважаємо, що типи безпекоспроможності є її описові характеристики, які можуть бути застосовані до кожного з виокремлених видів. Зокрема, типологізація може бути побудована за такими класифікаційними ознаками:

- за часом: короткострокова, середньострокова та довгострокова;
- за джерелами забезпеченням: безпекоспроможність, яка забезпечується із власних джерел, позикових та змішаних;
- за ресурсним забезпеченням: безпекоспроможність, для забезпечення якої не вистачає фінансових ресурсів, трудових, матеріальних, інформаційних, часу, нетрадиційних (приміром, зв'язків), репутаційних, інших корпоративних тощо;
- за стійкістю: стійка та нестійка;
- за рівнем: висока, середня, низька, критична;
- тощо.

Таким чином, нами вперше запропоноване поняття «безпека фінансової спроможності» та диференційовані види й типи «безпекоспроможності» підприємства.

Список використаної літератури

1. Пелехатий А. О. Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації: проблеми та шляхи їх вирішення. Ефективна економіка. 2016. №11. Електронний ресурс: URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_11_38
2. Словник української мови: в 11 томах. Том 9, 1978. С. 605.
3. Троц Н. М. Оцінка фінансового стану суб'єктів господарювання в умовах запровадження Податкового кодексу України. Економічний аналіз : зб. наук. праць. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського

національного економічного університету «Економічна думка», 2013. Том 13. С. 389-400.

4. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств. Фінанси України. 2005. №3. С.117-128.
5. Чернявська О.В., Горбунова О.А. Фінансова спроможність суб'єкта господарювання та напрями її дослідження. Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність: матеріали щорічної Міжнар. Internet – конф. студ. та молодих вчен. Харків: НТУ ХП. 2010. С. 174 -176.
6. Темнікова Н.В. Інформаційне забезпечення в системі управління фінансовою спроможністю підприємства. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2014. №8(215). С. 196 – 200.

Мосур А.С.

студентка економічного факультету НУБіП України,

Артемчук Л.М.

доцент кафедри вищої математики ім. М.П. Кравчука

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м. Київ

E-mail: Amosur28@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Податкова політика – це діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері встановлення та збирання податків і зборів (обов'язкових платежів), яка реалізується через визначення платників податків та інших обов'язкових платежів, об'єктів оподаткування і ставок податків; видів податків, зборів та інших обов'язкових платежів, що справляються на території України, місцевих податків, зборів та інших обов'язкових платежів; основних

принципів надання пільг та звільнення від оподаткування [1].

Система оподаткування в Україні істотно впливає на формування всіх рівнів, які утворюють державну скарбницю країни. Податкова система являє собою важливий елемент державного впливу на діяльність суб'єктів господарювання, від ефективності функціонування якої залежить продуктивність чи деструктивність соціально-економічних перетворень у країні. Вона є однією з визначальних складових забезпечення економічного зростання держави. Податкова система, що діє в нашій країні, не сприяє ефективному розвитку українського суспільства. У зв'язку з цим виникає гостра потреба у реформуванні системи оподаткування в Україні.

На сьогодні діюча податкова система в Україні є найзаплутанішою. Вона на сьогодні повною мірою не може забезпечити реалізацію цілей і прав як державної політики, так і платників податків. Цілий ряд недоліків, які були допущені при створенні системи оподаткування, призвели до того, що податки не можуть повноцінно виконувати свої основні функції, а саме фіскальну, соціальну та регулюючу.

Проблемою податкової системи України є також її нескоординована структура податків. Існування великої кількості податків і зборів призводить до того, що питома вага багатьох з них в податкових платежах становить менше 1%. Ці податки не сильно впливають на поповнення бюджету, а тільки є додатковою статтею витрат на їх збір [2].

На жаль, як показує вітчизняна практика, численні щорічні реформи у сфері оподаткування не вирішують основні проблеми справляння податків, такі як великі масштаби тіньової економіки, ухилення від сплати податків, обтяжливі податкові процедури, нестабільність податкового законодавства та ін., а це, в свою чергу, знижує економічну активність суб'єктів господарювання та негативно позначається на фіскальній достатності держави. [3].

Слід зазначити, що у процесі реформування системи оподаткування в Україні важливою проблемою є не лише рівень податкового навантаження, а й оптимальне поєднання прямих і непрямих податків. Непрямі податки хоч і

зручні для фіскальних органів з позиції їх стягнення, однак їх сплата лягає тягарем на плечі кінцевого споживача. Тому переважання справедливих прямих податків дасть змогу уникнути негативних наслідків, таких як: занепад рівня життя більшості населення, подальший спад і занепад українського виробництва, не здатного конкурувати з дешевою продукцією іноземних фірм, тощо [5].

Виникають проблеми і з більш важливим податком – податком на додану вартість (ПДВ). Такий податок є дуже важливим для бюджету: надходження від нього складають близько третьої частини сукупного доходу державного бюджету. Процедура його відшкодування довготривала, до того ж ПДВ повертається дуже "вибірково", що завдає суттєвої шкоди конкуренції та призводить до корупції. Корупція є найбільшою перепоною економічного зростання та розвитку, що спроможна поставити під загрозу будь-які позитивні зміни [4].

Враховуючи наведене, до основних проблем функціонуючої системи оподаткування в Україні, можна віднести: по-перше, велика кількість мало ефективних податків вимагають істотних адміністративних витрат, що перевищують доходи бюджету; по-друге, протиріччя та неузгодженості окремих податкових законів, їх нестабільність, безсистемне надання пільг та перекручування суті окремих видів податків; по-третє надмірна фіскальна спрямованість податкової системи; по-четверте, значна кількість нормативно-правових актів з питань оподаткування, якими повинні володіти і керуватися на практиці як платники податків, так і працівники органів державної фіскальної служби України; по-п'яте, неурегульованість правових гарантій для учасників податкових відносин, відсутність прозорих і ефективних механізмів захисту прав платників податків; по-шосте, податкова система зараз є чинником зниження рівня економічного зростання та інвестиційної активності, стимуляція ухилення від сплати податків.

Проаналізувавши статтю можна зробити висновок, що податкова система в Україні має значні недоліки. Нестабільність податкової системи, часті зміни у законодавчих актах окремих податків негативно впливають на розвиток економіки країни у цілому. Необхідна зміна системи оподаткування, її якісне

реформування. Удосконалення податкової системи є надзвичайно складним і, разом із тим, украй необхідним процесом для успішного розвитку абсолютно всіх сфер економіки України.

Список використаних джерел

1. Копейчиков В. В. Податкова політика в Україні: загальна характеристика [Електронний ресурс] / В. В. Копейчиков. – Режим доступу: <http://www.ebk.net.ua/Book/BookPravothnavstvo/Glava9/R2G9p3.htm>.
2. Дослідження Всесвітнього банку Price Water House Coopers [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pwc.com/ua/uk/survey/2013/index.jhtml>.
3. Податкова реформа 2016 – фіскальна лібералізація // Комітет Верховної Ради України з питань податкової та митної політики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://fortetsya.org.ua/projects/vrprojects/10782-2015-10-19-07-28-42/>.
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
5. Науковий блог НАУ. Шляхи вдосконалення податкової системи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2015>.

Моторя К.В.

студентка кафедри фінансів,

науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри фінансів Чубка О.М.

Інститут економіки і менеджменту

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів

E-mail: katrysa_M97@ukr.net

ОРЕНДА І ЛІЗИНГ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Існує багато способів впливу фінансових відносин на господарський процес. Серед них виділяють такі фінансові методи, як оренда та лізинг.

Вважають, що це одне й те ж саме, проте це не так.

Згідно Закону України «Про оренду державного та комунального майна» оренда – це засноване на договорі строкове платне користування майном, необхідним орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності. З-поміж орендних операцій законодавством України виділяється: оперативний лізинг (оренда); фінансовий лізинг (оренда); оренда землі; оренда жилих приміщень.

Тому лізинг є так званим підвидом оренди. Під лізингом згідно Цивільного кодексу України розуміють господарську діяльність, спрямовану на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні за договором лізингу лізингодавцем у виключне користування лізингоодержувачу на визначений строк майна, що належить лізингодавцю або набувається ним у власність за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів.

Таблиця 1

Відмінності між орендою та лізингом

Оренда	Лізинг
Короткострокова угода.	Довгострокова угода.
Земельні ділянки можна отримати тільки в оренду.	Передбачає право і обов'язок лізингоодержувача викупити об'єкт договору за залишковою вартістю.
Оренда – це відносини майнового найму.	Лізинг – це відносини майнового найму, купівлі-продажу, поставки.
Орендна плата вноситься рівними частками.	Лізингові платежі визначаються за згодою сторін договору.
Об'єкти оренди: цілісні майнові комплекси підприємств, їх структурні підрозділи, нерухоме майно, майно, яке не увійшло у статутні фонди господарських суспільств.	Об'єкти лізингу: будь-яке рухоме і нерухоме майно, яке може бути віднесено до основних засобів підприємства, в т. ч. продукція, виготовлена державними підприємствами.
Цілі – комерційні і некомерційні.	Цілі лізингу – тільки комерційні.
Орендодавець протягом усього терміну дії договору оренди і по його закінченню є власником предмету оренди.	При фінансовому лізингу лізингоодержувач, сплативши лізингові платежі по закінченню дії договору стає власником наданого у лізинг майна.
Орендодавець має право відмовитися від договору та вимагати повернення від орендаря предмету оренди у разі, якщо останній несплатив орендну плату за користування майном протягом трьох місяців підряд.	Лізингодавець має право відмовитися від договору та вимагати повернення предмета лізингу від лізингоодержувача, якщо лізингоодержувач не сплатив лізинговий платіж частково або в повному обсязі та прострочення становить більше 30 днів.

Джерело: сформовано автором за даними [1, 2].

Лізингові операції користуються великим попитом серед населення України, порівняно з орендою. За даними Нацкомфінпослуг кількість небанківських фінансових установ щороку зменшується: у 2015 році – 2507 од., у 2016 році – 2327 од., у 2017 році – 2176 од.. Проте у 2017 році кількість виданих ліцензій з надання послуг з фінансового лізингу становить 288 шт. [3].

Щодо вартостей договорів фінансового лізингу у галузях економіки України, то протягом січня – червня 2017-2018 рр. лідируючими галузями є: транспорт, сільське господарство та будівництво (рис. 1).

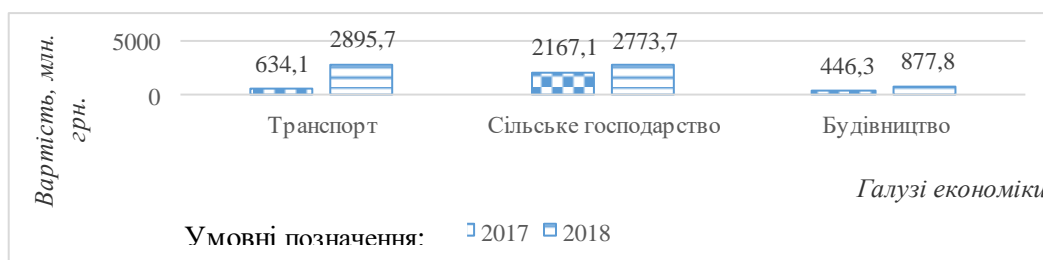

Рис. 1. Вартість договорів фінансового лізингу в галузях економіки України у 2017-2018 рр. (сформовано автором за даними [2])

Розвиток лізингу та орендних операцій прямо залежить від економічної ситуації в країні, зокрема від ринкових цін, державного регулювання цих відносин, законодавчий контроль за операціями, процентних ставках за позикові кошти, ставки оподаткування тощо. Кожна з операцій лізингу та оренди має власні чинники, що стимулюють чи стримують їхній розвиток.

Таблиця 2

Чинники, що сприяють та стримують розвиток лізингових та орендних операцій

	Стимулюють	Стримують
Оренда	<ul style="list-style-type: none"> • можливість оренди земельних ділянок; • участь іноземного контрагента; • раціональне використання природних ресурсів; • удосконалення обліку орендних операцій. 	<ul style="list-style-type: none"> • місце розташування земельної ділянки; • ризики аграрного бізнесу; • державне регулювання.
Лізинг	<ul style="list-style-type: none"> • виробничі інвестиції; • зменшення податкового тиску; • державні субсидії; • зовнішньоекономічні угоди лізингу; • збільшення терміну реалізації договорів. 	<ul style="list-style-type: none"> • низький попит на товари вітчизняного виробництва; • сплата ПДВ ввезених товарів на митному кордоні України; • нестабільна економічна ситуація тощо.

Джерело: сформовано автором за даними [4, 5].

Згідно даних Держгеокадастру у 2017 році середня орендна плата за землю сільськогосподарського призначення в Україні становила 41 євро/га, що є найнижчим показником серед аналізованих країн. Найвищою орендною платою характеризуються Нідерланди – 791 євро/га [6].

Щодо структури договорів лізингу, то у 2017 році в Україні переважали операції з лізингу транспорту – 61%, у Польщі – лізинг пасажирського транспорту (45%), у Німеччині – пасажирського та вантажного транспорту (77%), у Чилі – нерухомості (53%) [7].

Отже, лізинг є досить актуальним методом впливу на господарський процес, порівняно з орендою. У широкому розумінні містить в собі одночасно якості інвестиційної (придбання основних засобів та матеріальних активів без залучення кредиту), кредитної (користування основними засобами та матеріальними активами на термін, зазначений у договорі зі сплатою лізингових платежів) та орендної діяльності. Головна особливість – можливість стати власником майна, яке береться в лізинг (фінансовий лізинг).

Список використаної літератури

1. Никитченко Ю.В. Переваги та недоліки лізингових та орендних відносин у господарській діяльності – 2015. / Європейські перспективи № 2 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/Home-PC/Downloads/evpe_2015_2_30.pdf
2. Галущенко А. Ринок лізингу нарощує оберти – 2018. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://business.ua/finansy/item/4423-rynok-lizynhu-naroshchuie-oberty>
3. Публічний звіт про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за 2017 рік / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua>
4. Богач Л. В. Теоретичні засади розвитку орендних земельних відносин в Україні – 2016. / Вісник АПСВТ, №1-2/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Bogach-51-55.pdf>

5. Жамойда О.А. Лізинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/2978/st_5_21.pdf?sequence=1
6. Експерти порівняли ціни на землю та на оренду в Європі та Україні – 2018. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://selo.ua/ru/blog/jeksperti-porivnali-cini-na-zemlu-ta-na-orendu-v-jevropi-ta-ukrajini-12.html>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/2018/09/28/35068426/>

Мурашова В.В.

студентка,

науковий керівник: Пономаренко Н.В.

викладач вищої категорії, викладач-методист

Криворізький державний комерційно-економічний технікум

м. Кривий Ріг

E-mail: nwponomarenko@gmail.com

ІНФЛЯЦІЯ І ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ

Природа виникнення інфляції виражається як невідповідність між зверненням товарної і грошової маси, що породжується випуском в обіг надлишкових готівкових та безготівкових грошей, не забезпечених товарами.

Теоретичну основу вивчення інфляції становлять праці відомих класиків економічної науки, таких як Дж. М. Кейнс та М. Фрідман. Так, Дж. М. Кейнс [1] вперше проаналізував інфляцію як елемент макроекономічної теорії, а М. Фрідман [2] під інфляцією розумів стійке та безперервне зростання цін, що завжди і всюди виступає як грошовий феномен.

Причини інфляції можуть бути досить різноманітні. Як правило,

виділяють зовнішні (зростання цін на світовому ринку на паливо і благородні метали, несприятлива кон'юнктура на сільськогосподарському ринку в умовах значного імпорту зернових) і внутрішні (деформація народногосподарської структури, дефіцит бюджету, емісія, збільшення швидкості обігу грошей) причини.

Інфляція як специфічна властивість паперових грошей відома вже кілька століть. Інфляція – це знецінення грошей, що виявляється через зростання цін. Інфляція вимірюється динамікою цін. Вона є обернено пропорційною величиною до цінової динаміки. Якщо впродовж року ціни зросли на 20 відсотків, то можна сказати, що на такий самий відсоток знецінилися гроші [3, с. 453].

Основними формами прояву інфляції є: нерівномірне зростання цін на товари і послуги, що призводить до знецінення грошей, зниження їх купівельної спроможності; зниження курсу національної грошової одиниці; збільшення ціни золота, вираженої в національній грошовій одиниці.

Інфляція впливає на національну економіку, як з позитивною, так і з негативного боку. Залежить це від темпів її зростання. Найчастіше інфляція призводить до наступних негативних наслідків в економіці:

1. Підсилює диспропорції в економіці. Нерівномірне зростання цін на товари сприяє переливанню капіталів з одних галузей виробництва в інші (розширюється виробництво в одних галузях і скорочується в інших). При цьому підриваються стимули до довгострокових інвестицій, що веде до зростання безробіття, стримування процесу накопичення капіталу, дезорганізації господарських зв'язків.

2. Створює умови для переливу капіталу з виробництва в сферу обігу. Виникає спекулятивна торгівля, де капітал швидко обертається і приносить прибуток. Інфляція призводить до знецінення всіх форм промислового капіталу.

3. Спотворює структуру споживчого попиту. Зростання цін породжує прагнення перетворити гроші в реальні цінності-товари незалежно від потреби

в них.

4. Порушує ємність внутрішнього ринку. Знижується реальна заробітна плата всіх верств населення, не може відбуватися збут товарів за рахунок скорочення платоспроможного попиту.

5. Порушує функціонування грошово-кредитної системи. Зниження купівельної спроможності грошей призводить до скорочення обсягу грошових накопичень і тим самим до скорочення ресурсів фінансово-кредитних установ. Загострюється боротьба за сфери залучення і застосування капіталу.

6. Негативно позначається на міжнародних економічних відносинах. Знецінення грошей призводить до зниження конкурентоспроможності фірм-експортерів і сприяє ввезенню товарів з-за кордону.

7. Загострює процес державного фінансування. Він стимулює наповнення бюджету за рахунок емісії грошових знаків. При цьому знецінюються податкові надходження в казну, загострюється проблема державного боргу.

8. Загострює валютна криза. Відмінності в темпах інфляції між країнами ведуть до невідповідності між офіційним і ринковим курсом валюти. Інфляція сприяє збільшенню міжнародних платіжних засобів (їх маси).

Інфляція проявляється, перш за все, в підвищенні цін на товари і послуги. Рівень інфляції характеризується темпом збільшення (приросту) рівня цін в порівнянні з попереднім періодом і обчислюється на основі індексу споживчих цін зазвичай за рік у відсотках.

Одним з найскладніших питань економічної політики є управління інфляцією. Управління інфляцією передбачає використання комплексу заходів, які допомагають в певній мірі поєднувати зростання цін зі стабілізацією доходів.

Для антиінфляційного регулювання використовуються два типи економічної політики:

1. Політика, спрямована на скорочення бюджетного дефіциту, обмеження кредитної експансії, стримування грошової емісії, регулювання темпу приросту грошової маси в певних межах.

2. Політика регулювання цін і доходів, що має на меті пов'язувати зростання заробітків зі зростанням цін. Одним із засобів служить індексація доходів, що визначається рівнем прожиткового мінімуму або стандартної споживчого кошика та узгодженими з динамікою індексу цін. Для стримування небажаних явищ можуть встановлюватися межі підвищення або заморожування заробітної плати, обмежуватися видача кредитів і т. д.

Як свідчить досвід, зупинити інфляцію за допомогою одних організаційних заходів вельми важко, якщо не сказати неможливо. Для цього необхідна структурна реформа, спрямована на подолання виниклих в економіці диспропорцій.

Інфляція може носити монетарний або переважно структурний характер, її джерелами можуть бути надмірний попит (інфляція попиту) або випереджаюче зростання заробітків і цін Використання матеріалів комплектуючі (інфляція витрат).

Інфляція може стимулюватися невинувато низьким курсом національної валюти (втеча від дешевих грошей) або невинуватим зняттям обмежень на регульовані ціни ціноутворюючих товарів (паливо, сільськогосподарську сировину). Практично ж діє не одна, а комплексно. Тому і методи боротьби з інфляцією повинні носити комплексний характер, своєчасно уточнюватися, коректуватися, максимально відповідати конкретній ситуації.

Таким чином, інфляція – це складний процес, який впливає на ціноутворення та завдає серйозної шкоди економіці країни. Інфляція неодмінно призводить до кризи державних фінансів. Через неї реальна вартість доходів бюджету постійно зменшується, тому державі доводиться зменшувати свої витрати. Заходи по оздоровленню фінансової ситуації в Україні дадуть позитивні результати лише за умови початкового, обов'язкового і суттєвого оздоровлення фінансів базової ланки економіки – фінансів підприємств та організацій, ефективного стимулювання ділової активності та підприємництва, продукуючого процесу.

Список використаної літератури

1. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс. – М.: Гелиос АРВ, 2002. – 352 с.
2. Фридман Милтон. Количественная теория денег / Фридман Милтон. – М.: Дело, 1996. – 109 с
3. Гальчинський А. С. Основи економічних знань: Навч. посіб. / А. С. Гальчинський, П. С. Єщенко, Ю. І. Палкін. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища школа, 2002. – 543 с.: іл.

Ніколаєнко І.В.

старший викладач кафедри маркетингу,

Навроцький Н.А.

студент

Національний університет харчових технологій

м. Київ

E-mail: nikolaenko_irina@ukr.net

КОНВЕРСІЯ ВІД E-MAIL РОЗСИЛОК ТА РЕФЕРАЛЬНИЙ ТРАФІК

Все більше агентств інтернет-маркетингу в своїх дослідженнях схилиються до думки, що e-mail розсилки дають найбільшу конверсію та приводять в компанію до 80 % постійних покупців. А інвестувати кошти краще за все у реферальний трафік (тобто перехід на сайт за посиланням із іншого джерела). Для ефективного застосування даних таких досліджень було виокремлено основні тенденції на які потрібно звертати увагу всім інтернет-ритейлерам.

Дуже важливою складовою успіху інтернет магазину є час, за який завантажується сайт. Чим довше проходить завантаження, тим більше грошей втрачає компанія. Середній час завантаження ринку, згідно з маркетинговими

дослідженнями різних провідних компаній, вважається 6,7 секунди. Сайти, які цей показник мають більше ніж середнє значення завантаження, отримують мінімум у 9 разів менше доходу. Це зумовлено тим, що чим довше покупець знаходиться на сайті в процесі очікування, - тим більша ймовірність, що він відмовиться від покупки.

З іншої сторони швидкість завантаження сторінки впливає на пошукову оптимізацію. Тобто, чим довше завантажується сайт, тим менша результативність видачі пошукових систем.

Наступна складова, яка варта уваги – це мобільна версія сайту. Вона має бути зручною та простою у використанні. Наразі мобільний трафік інтернет-магазинів на 4-5% більший ніж об'єм трафіку комп'ютерів. Тобто більшість пошукових запитів проходить саме через телефон. Але при цьому, майже 80% покупок здійснюється все ж таки із комп'ютерів. Тобто, це дає можливість зробити висновок, що люди звикли шукати необхідний товар з телефону протягом дня, коли є вільний час та доступ до Інтернет, а саму покупку оформлюють із комп'ютера, так як ввести всі необхідні дані та переглянути всі складові необхідного товару набагато легше із повноцінної версії сайту.

Також одною із визначальних складових, які спливають на рівень доходності компанії звісно ж є її покупці. Всім відомо, що набагато легше втримати існуючого клієнта, ніж завоювати нового. За даними різних досліджень, постійні клієнти більш лояльні і приносять в 4 рази більше доходу ніж нові. При цьому даний показник постійно зростає і наразі досягає до 80%. Тобто покупці, які вже зробили хоча б одну покупку на сайті набагато швидше схиляються до покупки знову. Важливо кожного нового покупця зробити постійним. Для цього обов'язково потрібно звертати увагу на зовнішній вигляд сайту, привітливий персонал, зручність оформлення покупки, якісний контент і т.д.

Звісно ж для досягнення певного рівня доходності дуже важлива реклама. Наразі найефективнішою рекламою на ринку e-commerce вважається контекстна, залишивши позаду органічну видачу пошукових мереж. При цьому прямий трафік зріс на 4%, що є досить вагомим значенням. Відповідно, що зростає і

значимість e-mail розсилок. В цьому році вони залучили на 6,5% більше трафіку у порівнянні з минулим.

Ефективність таких розсилок значна. Конверсія становить трошки більше 2,5%, а це значно більше ніж у інших каналів залучення. Згідно з даними європейських досліджень, трендом стали таргетингові розсилки, тобто направлення інформації певні визначеній цільовій аудиторії. Такі розсилки завжди складаються у відповідності до зацікавленості потенційного покупця, тому і мають більшу значимість. Адже, зазвичай, покупець отримує посилання та товар, який він уже шукав раніше в пошукових системах. Відповідно, що конверсія в такому випадку значно вища.

Якщо взяти до уваги український ринок e-commerce значно відстає від європейського. Середній чек менший практично в 2 рази, а кількість проведених транзакцій майже на 60%. Це пов'язано з тим, що значна кількість українців ще морально не готова купувати онлайн. Є певна категорія людей, які знаходять, обирають, порівнюють необхідний товар в мережі Інтернет, а саму купівлю все рівно проводять в оф-лайн магазинах.

Єдиний фактор, який все ж таки об'єднує український та європейські ринок – це співвідношення трафіку що використовується з телефону та десктопу. Європа має показник на рівні 52% до 48%, а Україна – 50% на 50%.

На основі вище викладеного матеріалу, можна виділити 5 основних порад інтернет-магазинів, які планують триматися в даному сегменті ринку та отримувати достойний рівень доходності.

Аналітика. Канали просування та джерела змінюються досить часто і постійно ускладнюються. Тому, правильно налаштована аналітика має свою значимість. Адже саме аналітика показує наскільки ефективно витрачається бюджет на маркетинг.

Постійні покупці. Вище вже зазначалось, що постійні покупці приносять левову частину доходу. Інтернет-магазин має бути таким, щоб покупці були зацікавлені на нього повернутися і знову зробити замовлення. Обов'язково потрібно звернути увагу на зручність, дизайн, тематичні акції, насиченість

асортименту, умови доставки та оплати і т.ін.

Персоналізація. E-mail-розсилки показують досить велику конверсію. Це пов'язано з тим, що, зазвичай, в кожній розсилці звернення іде саме до конкретного покупця, а це обов'язково збільшує прихильність до компанії. Необхідно не просто вказувати ім'я покупця, а ще й надавати лише ту інформацію яка потрібна саме їм. Розсилка Правильно підібраній цільовій аудиторії має набагато більшу віддачу, ніж розсилка всім клієнтам компанії, навіть якщо їх в декілька разів більше.

Реферальний трафік. Чим більше про компанію буде відома на різних незалежних джерелах залучення, тим більшим буде відсоток переходу по зовнішнім посиланням з інших сайтів. Необхідно зробити так, щоб компанія постійно була на слуху і обов'язково в будь-якому контенті було посилання на сайт, а ще краще на визначений товар чи послугу, що спростить потенційному покупцеві пошук та збільшить ймовірність оформлення покупки. Реферальний трафік має високу конверсію, позитивно впливає на відношення до бренду, іміджу компанії і при цьому допомагає підняти сайт на вищі позиції при видачі в пошукових системах.

Мобільні додатки. Тенденція до зростання використання інтернет-трафіку уже відома всім інтернет-ритейлерам. Але кількість оформлених покупок з десктопу все же перевищує. На це впливає зручність повної версії сайт. Саме тому кожен достойний магазин наразі намагається мати свій мобільний додаток. Головне щоб він був простим та легким у користуванні.

При дотриманні основних тенденцій розвитку та порад вдосконалення сайту при роботі на ринку e-commerce успіх компанії буде забезпечено.

Список використаної літератури

1. Воронкін О. С. Основи використання інформаційно-комп'ютерних технологій в сучасній вищій школі : навч. посіб. з дисципліни «Комп'ютерні технології в науці й освіті» / О. С. Воронкін ; Луган. держ. ін-т культури і мистецтв. – Луганськ : Вид-во ЛДІКМ, 2011. – 156с.

2. Солнцев С. А. Информационные задачи в маркетинге / С.О. Солнцев // Стратегія економічного розвитку України. – 2002. – № 6 (13). – С.211-214.
3. Черненко О. В. Розподіл маркетингової інформації за рівнями управління / О. В. Черненко // Прометей. – 2012. – №3 (39). – С. 170-174.

Ph.D. Ostapenko V.M.

*Associate professor of Custom and Taxation Department
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics
Kharkiv*

E-mail: viktorii.ostapenko@hneu.net

TAX POLICY IN UKRAINE FOR COMPANIES

The principal taxes applicable to companies in Ukraine are corporate income tax and VAT. Other taxes include property tax and customs duties. In addition, employers have to make unified social security contributions. Taxes are levied at the national level (including corporate income tax, VAT, custom and excise duties, environmental tax, fee for the use of mineral resources, rent for the transport of oil and oil products; land tax, etc.) and a local level (including the tax on real estate other than land). The Tax Code is the primary legislation governing taxes. Parliament determines taxes and fees. Taxes are administered by the State Tax Service.

A resident entity is taxed on its worldwide income received or accrued within the reporting period, depending on the type of income. A nonresident company is taxed on its business income derived from carrying out trade or business activities in Ukraine and on other nonbusiness income received from Ukrainian sources. A branch or PE of a Ukrainian nonresident is treated as a separate entity for tax purposes. The corporate income tax rate is 18%. Certain types of business (e.g. insurance) are subject to special tax treatment, which may provide for lower tax rates. Small companies with annual net operating income of less than UAH 3 million, an average

income in excess of UAH 7,200 per employee and that meet certain requirements, are exempt from corporate income tax until 1 January 2022.

Profit/(loss) before tax is calculated as the difference between income and expenses for the reporting period in accordance with UAS or IFRS, as appropriate. The taxable profit/(loss) is determined by adjusting profit/(loss) before tax for certain tax differences (e.g. accounting depreciation/amortization, the effect of provisions, certain nondeductible expenses, etc.) Taxpayers with income (net of indirect taxes) not exceeding UAH 20 million may calculate taxable income based only on the accounting data, without any adjustments for tax differences (other than tax loss carryforwards). Taxpayers should maintain records of income, expenses and other key figures related to the determination of taxable items based on source documents, accounting books, financial statements and other documents used for the calculation and payment of taxes and duties. Capital gains are treated as ordinary income and taxed at the standard corporate income tax rate.

Table 1

Ukraine Quick Tax Facts for Companies

Corporate income tax rate	18%
Branch tax rate	18%
Capital gains tax rate	18%
Basis	Worldwide income
Participation exemption	No
Loss relief	
– Carryforward	Indefinitely
– Carryback	No
Double taxation relief	Yes
Tax consolidation	No
Transfer pricing rules	Yes
Thin capitalization rules	Yes
Controlled foreign company rules	No
Tax year	Calendar year
Advance payment of tax	Yes, in certain cases
Return due date	10 February
Withholding tax	
– Dividends	15%
– Interest	15%
– Royalties/technical service fees	15%
– Branch remittance tax	15%
Capital tax	No
Property tax	Various
Social security contributions	22%
VAT	20% (standard rate)/7% (reduced rate)

Dividends received by a domestic company from another domestic company that is a corporate income taxpayer are not subject to corporate income tax. Dividends paid by a Ukrainian company are subject to advance corporate income tax (ACT) at the statutory rate of corporate income tax. ACT may be offset against the corporate income tax liability for the period. The ACT is calculated based on the difference between the amount of dividends to be paid and the pretax profit of the reporting period, if the relevant corporate income tax liability for the period has been paid. If the corporate income tax liability for the year has not been settled, the ACT will be calculated based on the full amount of dividends to be paid. The ACT is payable before the time the dividends are paid. As from 1 January 2017, unrelieved ACT may not be carried forward. It is not refundable and may not be offset against other taxes. ACT does not apply to certain dividends, such as dividends paid by a Ukrainian investment fund or by a holding company out of dividends received from subsidiaries, dividends paid by a company out of tax-exempt profits (e.g. by agricultural companies, unified tax payers) and dividends paid to individuals.

The tax depreciation method used should correspond to the taxpayer's UAS policy, although the units of production method is not permitted for tax depreciation calculations. Depreciation is accrued on a monthly basis. Each fixed asset is accounted for separately and depreciated over its useful life, as defined in the Tax Code or, if longer, by the taxpayer's financial accounting policy.

According to the Tax Code, intangible assets are divided into six groups. Each intangible asset should be accounted for separately and amortized using one of the above-mentioned methods over its useful life, taking into consideration the minimum useful life established by the Tax Code.

*К.е.н., доцент Павленко О.П.
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
м.Дніпро
E-mail: pavlenko.o.p@dsau.dp.ua*

СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Податковому менеджменту належить провідна роль при виконанні державою фіскального контролю. Саме державне регулювання ринкової економіки відбувається за допомогою податкових та обов'язкових платежів.

Питанням оподаткування підприємств приділяли чимало науковців, серед яких слід відзначити: Балашов О., Башуцька О., Безкровний О., Берч Н., Білостоцька В., Благун І., Вишневський В., Гавриленко Н., Давидов Г.М., Дем'яненко М., Долженко І., Жук В., Лемішко О.О., Малініна Н., Пилипенко Н., Тулуш Л., Шалімова Н.С., А.М.Лисенко, О.А.Магопець та ін.

Особливостями фіскальної політики аграрних підприємств на сьогодні залишаються сезонне виробництво, велика частка податкового навантаження, низький рівень податкових пільг встановлених державою. Враховуючи досвід податкового менеджменту в зарубіжних країнах слід зауважити сплату суб'єктами підприємництва також немалої долі податкових платежів, які зараховуються до місцевих бюджетів і сприяють розвитку регіонів. Виступаючи механізмом державного впливу та інструментом акумуляції коштів податки відіграють фіскальну та контролюючу функції.

Здебільшого регулювання податкового менеджменту в аграрних підприємствах здійснюється за допомогою інструментарію прямого та непрямого стимулювання.

Інструментами прямого податкового стимулювання виступають:

– податкові пільги (податкові вирахування (вилучення), податкові

звільнення, податкові знижки, податкові кредити, податкові канікули).

- податкові заохочення (покарання);
- спеціальні податкові режими, що передбачають пільгове або спрощене оподаткування;
- податкові імунітети при зміні умов оподаткування.

Розглянемо більш детально наведений вище перелік інструментів податкового стимулювання. Інструментарій прямого податкового стимулювання сільськогосподарських товаровиробників нині включає податкові пільги та спеціальний податковий режим у вигляді єдиного податку четвертої групи [2, с. 209].

Інструментами непрямого податкового стимулювання є фінансова допомога, яка може бути отримана платниками податків за рахунок коштів державного бюджету у формі державних субсидій, субвенцій, дотацій. Одними з найбільш дієвих інструментів непрямого податкового стимулювання є державна фінансова допомога, яка надається платникам податків за рахунок коштів державного бюджету у формі державних субсидій, субвенцій або дотацій. Отримані платником податків субсидії, субвенції або дотації стимулюють його до виробництва певних видів продукції, виконання певних робіт чи надання послуг, хоча при цьому виникає необхідність сплачувати до бюджету всі податкові платежі, передбачені чинним законодавством. Ефект даного інструменту податкового стимулювання ґрунтується на тому, що у сумі отриманих платником податків бюджетних коштів уже закладені податкові платежі, які підлягають сплаті таким платником податків [1, с. 55].

Вибір конкретних інструментів податкового стимулювання здійснюється в залежності від передбачуваної мети і напряму стимулюючого впливу, категорій платників податків, здійснюваної ними діяльності, а також від стану розвитку відповідної галузі економіки і загальної економічної ситуації в країні. Що стосується напрямів стимулюючого впливу, то вони можуть бути досить різноманітними.

Насамперед, це заходи, спрямовані на зниження податкового

навантаження (податкових витрат) платників податків, які здійснюють певні види економічної, професійної, суспільної й іншої пріоритетної діяльності, що заохочуються державою. До таких видів діяльності може бути віднесено, наприклад, виробництво суспільно значимої продукції та товарів (робіт, послуг), які гарантують продовольчу безпеку, а це - вся продукція, яка виробляється у аграрній сфері національної економіки. Для їх підтримки можуть застосовуватися практично усі з перерахованих вище інструментів податкового стимулювання.

Також варто відокремити заходи, що стимулюють приток інвестицій. Вони зазвичай застосовуються за умови вкладення коштів (активів) інвестора на визначений, іноді досить тривалий період часу, в діяльність платника податків. Доходи інвестора, отримані від довгострокових капіталовкладень, при цьому оподатковуються за більш низькими податковими ставками, порівняно з іншими доходами. Крім того, у відношенні таких платників податків може бути застосований цілий комплекс податкових пільг, що в кінцевому результаті теж суттєво знижують рівень податкового навантаження. В деяких країнах це система податкових пільг, яка надається при інвестуванні коштів у розвиток особливих економічних зон [3, с. 17].

Розглянемо заходи, що спрямовані на стимулювання збільшення доданої вартості. З метою нарощування виробництва й обмеження експорту сировинних ресурсів, у ряді країн надаються податкові пільги суб'єктам підприємницької діяльності залежно від величини доданої вартості, що створюється при переробці сировини або виробництві з такої сировини певної продукції. Такі заходи сприяють диверсифікації економіки й успішно застосовується в країнах, де провідне місце займає економічна діяльність, спрямована на видобуток корисних копалин, заготівлю сировини, експлуатацію природних ресурсів тощо. В ряді країн такі пільги надаються платникам податків, які здійснюють виготовлення високотехнологічної і наукомісткої продукції і, як правило, носять комплексний характер. До таких пільг, насамперед, відносяться пільги з податку на додану вартість.

Список використаної літератури

1. Башуцька О. С. Податкове планування та прогнозування в системі податково- бюджетного регулювання / О. С. Башуцька // Наука й економіка. - 2010. - № 1 (17). - С. 7-10. Лемішко О.О. Регулюючий вплив податкового навантаження на економічні процеси у сільському господарстві / О.О.Лемішко // Молодий вчений. – 2016. – №9 (36). – С.54-60.
2. Мельник О.В. Податковий аналіз як інструмент податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства / О.В.Мельник // Миколаївський національний університет ім. В.О.Сухомлинського «Глобальні та національні проблеми економіки». – 2016. – Вип. 14. – С. 207-210.
3. Оподаткування та державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників: регіональні пріоритети та євроінтеграційні процеси: монографія / Г.М.Давидов, Н.С.Шалімова, А.М.Лисенко, О.А.Магопець: за заг.ред.д-ра екон.наук, проф.Г.М.Давидова та д-ра екон.наук, проф. Н.С.Шалімової – Кропиницький : ФО-П Александрова М.В. – 2017. – 208с.

К.е.н., доцент Павленко О.П.

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Кононевич А.О.

студент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

м. Дніпро

E-mail: pavlenko.o.p@dsau.dp.ua

МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Управління грошовими потоками є важливим чинником прискорення обороту капіталу підприємства. Це відбувається за рахунок скорочення

тривалості операційного циклу, більш ощадливого використання власних і зменшення потреби в позикових джерелах коштів. Отже, ефективність роботи підприємства повністю залежить від організації системи управління грошовими потоками. Дана система створюється для забезпечення виконання короткострокових і стратегічних планів підприємства, збереження платоспроможності й фінансової стійкості, більш раціонального використання його активів і джерел фінансування, а також мінімізації витрат на фінансування господарської діяльності.

Управління грошовими потоками є невід'ємним елементом фінансової політики підприємства. Від того, наскільки ефективно розподілені кошти, залежить не тільки платоспроможність і фінансова стійкість у короткостроковому періоді, але й перспективи розвитку підприємства. Управління грошовими потоками можна розділити на основні етапи:

- 1) Аналіз грошових потоків,
- 2) Прогнозування грошових потоків,
- 3) Оцінка фінансового ризику.

Фінансовий цикл - це часовий період, що починається з моменту оплати постачальникам матеріалів (погашення кредиторської заборгованості), до моменту одержання коштів від покупців за реалізовану продукцію (погашення дебіторської заборгованості). Тривалість фінансового циклу можна визначити по формулі (1):

$$\text{ДФЦ} = \text{ПОЗ} + \text{ПОДЗ} - \text{ПОКЗ}, \quad (1)$$

де ДФЦ - тривалість фінансового циклу підприємства, у днях; ПОЗ - період обороту запасів підприємства, у днях; ПОДЗ - середній період обороту поточної дебіторської заборгованості, у днях; ПОКЗ - середній період обороту поточної кредиторської заборгованості, у днях.

Аналіз грошових потоків потрібно проводити для виявлення підстав недоліку або надлишку грошових на підприємстві й виявленні джерел їх

вступів і напрямків використання. Такий аналіз дає можливість управляти платоспроможністю й дати відповідь на невідповідності у фінансовому результаті діяльності підприємства й сальдо грошових потоків. Як правило, аналіз грошових потоків проводять по трьом основним видам діяльності: основний (поточної), інвестиційної, фінансової. Для проведення аналізу грошових потоків застосовують «Звіт про рух грошових коштів», що представляє собою форму річної бухгалтерської звітності [3, с.153].

Аналіз грошових потоків проводять двома методами:

1) прямий метод, який визначає валові грошові вступи й платежі.

Вихідним елементом даного методу є виторг від продажів.

2) непрямий метод, який коректує чистий прибуток (збиток) на суму доходів і витрат, не пов'язану з реальним рухом грошових коштів. Використання прямого методу дає можливість оцінити ліквідність підприємства, тому що він докладно відбиває рух грошових коштів на рахунках бухгалтерського обліку, що дає підставу для того щоб зрозуміти, чи досить грошових засобів у підприємства для оплати поточних зобов'язань, і для здійснення інвестиційної діяльності. Непрямий метод аналізу руху грошових потоків дозволяє довідатися причину розбіжності між прибутком і коштами за звітний період. У процесі аналізу руху грошових коштів непрямим методом чистий прибуток коректують на величину доходів і витрат, не пов'язаних із вступом і відтоком коштів, щоб не вплинути на величину чистого прибутку. Таким чином, чистий прибуток перетвориться у величину зміни коштів по операційній діяльності за звітний період. Наступним немаловажним етапом в управлінні грошових потоків є планування й прогнозування. Не плануючи грошові потоки й раціонально не розподіляючи кошти, підприємство не в силах угадати касові розриви. У даній ситуації нерідкі випадки, коли підприємство не здатне платити по рахунках від постачальника через нестачу грошей. Обіцяючи погасити заборгованість у наступному місяці, немає гарантії, що знову не виникне касовий розрив. Як наслідок, псуються відносини з контрагентом. Касові розриви формуються як наслідок негативного грошового

поток. Навіть прибуткове підприємство може на якийсь період часу виявитися неплатоспроможним. Причиною цьому є неправильно організовані платежі, наприклад більша дебіторська заборгованість. Уникнути дану проблему допоможе грамотне планування грошових потоків. Планування грошових потоків сприяє визначенню джерел коштів і оцінки їх напрямку використання. Основним завданням складання плану руху грошових коштів є перевірка реальності джерел вступу коштів і їх раціонального використання, синхронності їх виникнення, а також визначення потреби в позикових засобах [2, с.53].

На практиці іноді розробляють кілька планів з можливими сценаріями розвитку доходів і витрат підприємства. Робота зі складання подібних сценаріїв і проведенню розрахунків важлива не тільки як засіб одержання формальних планів, але й тому, що вона дозволяє заздалегідь обміркувати можливі шляхи розвитку підприємства. Планування окремих платежів, що ставляться до всього підприємства, взаємозалежне. Передумовою для планування платежів, поряд зі знаннями принципів можливостей формування й взаємозв'язків цих розрахунків, є аналіз факторів, що визначають напрямку й обсяги потоків платежів (як об'єкта розрахунків) по виду, величині й часу. До планування грошового потоку в першу чергу ставиться складання бюджету коштів, у якому у вартісному вираженні відбиваються показники програми дій в області виробництва, одержання сировини й реалізації готової продукції на певний період часу (рік, квартал, місяць) [2, с.54].

Крім плану руху грошових коштів на рік доцільно становити короткостроковий план на короткі проміжки часу (місяць, декаду) у формі платіжного календаря. Платіжний календар - це фінансовий документ, який забезпечує щоденне управління вступом і витратою коштів підприємства. Зміст платіжного календаря може мінятися залежно від специфіки діяльності підприємства й переваг керівників. Платіжний календар складається на основі реальної інформаційної бази про грошові потоки організації, до складу якої

входять: договори з контрагентами; акти звірення розрахунків з контрагентами; рахунку на оплату продукції; рахунку- фактури; банківські документи про вступ засобів на рахунки; платіжні доручення; графіки відвантаження продукції; графіки виплати заробітної плати; стан розрахунків з дебіторами й кредиторами; законодавчо встановлені строки платежів по фінансових зобов'язаннях перед бюджетом і позабюджетними фондами; внутрішні накази. Таке планування - більш трудомістке при складанні, чому бюджетування. Воно являє собою технологію планування, що припускає після проходження певного етапу діяльності змінювати плани на майбутнє, "віддаляючи" їх границю на довжину пройденого етапу [1, с.307].

Одним з найбільш важливих і складних етапів стратегічного управління грошовими потоками підприємства є їхня оптимізація. У першу чергу необхідно збалансувати існуючі обсяги грошових потоків підприємства. Як відомо, на фінансовий стан будь-якої організації негативний вплив здатний здійснювати як негативний, так і надлишковий грошові потоки. Надлишок коштів підприємства має такі негативні наслідки, як втрата реальної вартості коштів через інфляцію, упущена можливість одержання доходу від невикористовуваної частини грошових активів у сфері короткострокового їхнього інвестування. Дефіцитний грошовий потік знижує ліквідність і платоспроможність підприємства, підвищує ріст простроченої кредиторської заборгованості постачальникам сировини й матеріалів, заборгованість по кредитах. У випадку заборгованості по виплаті заробітної плати працівникам можливо різке зниження продуктивності праці. Управління грошовими потоками - це немаловажна складова прискорення обороту капіталу підприємства. Воно дозволяє скоротити тривалість фінансового циклу й зменшити потреба в позикових засобах за допомогою раціонального використання власних коштів, підвищити платоспроможність, фінансову стійкість і ліквідність підприємства, а також мінімізувати витрати на фінансування своєї діяльності.

Список використаної літератури

1. Майборода О.Є., Майборода О.В., Реплюк О.В. Напрями управління грошовими потоками підприємства / О.Є.Майборода, О.В.Майборода // Економіка і суспільство. – 2017 – Вип.10. – С.305-309.
2. Махонина Е. А., Вокина Е. Б. Управління грошовими потоками підприємства // Молодий вчений. - 2015. - №11(91). - С. 53-55. – Режим доступу <https://moluch.ru/archive/91/19702/>.
3. Циган Р.М. Удосконалення класифікації грошових потоків з урахуванням сучасних умов господарювання / Р.М. Циган // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4(106). – С. 150–155.

К.е.н., доцент Павленко О.П.

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Мрочко В.Ю.,

студентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

м. Дніпро

E-mail: pavlenko.o.p@dsau.dp.ua

ПРИЧИНИ БАНКІВСЬКОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Відповідно до закону «Про банки та банківську діяльність» банківська система – це законодавчо визначена, чітко структурована сукупність фінансових посередників грошового ринку, які займаються банківською діяльністю [1, с. 7]. Вже із самого визначення банківської системи стає зрозумілим те, що вона ланкою, через яку проходять грошові розрахунки та платежі суб'єктів господарювання, а також населення в цілому. Саме банки виконують важливу функцію мобілізації тимчасово вільних грошових ресурсів

і перетворення їх у реальний капітал, здійснюючи різноманітні операції, забезпечуючи потребу економіки в додаткових коштах.

На сучасному етапі розвитку української економіки, серед проблем, пов'язаних із втручанням фінансової кризи у діяльність банків, досить актуальним є запровадження нових пропозицій, щодо відновлення банківської системи України та повернення її стану на до кризовий рівень.

Дослідженням проблеми подолання кризи в банківській сфері займалися зарубіжні і вітчизняні вчені. Проте мало дослідженою залишається проблема визначення пріоритетних джерел подолання кризових явищ в економіці країн як з урахуванням досвіду іноземних країн, так і з втіленням вітчизняних пропозицій щодо даної проблеми.

За роки незалежності України банківська система стала домінуючою ланкою фінансової системи. Але динамічний розвиток банківської діяльності в Україні відбувався переважно екстенсивним шляхом (за рахунок збільшення кількості банків). Тепер розвиток повинен відбутися інтенсивним шляхом (за рахунок підвищення якості послуг та операцій, які здійснюють банки).

Негативними наслідками впливу банківської кризи на фінансову стійкість українських банків є такі [3, с. 24]:

- зниження якості банківських активів;
- втрата довіри з боку вкладників;
- зниження ліквідності;
- зменшення капіталізації банків;
- скорочення ресурсної бази банків;
- зростання процентних ставок;
- збільшення обсягів неповернутих валютних кредитів.

Разом з тим до ризиків, які можуть призвести до зниження фінансової стійкості вітчизняних банків у 2010 році, можна віднести:

- ймовірність подальшого зниження обсягу банківських депозитів;
- зниження обсягу кредитування реального сектору економіки;
- значні проблеми з ліквідністю внаслідок продовження відпливу ресурсної

бази із банківських установ.

Щоб розв'язати всі ці проблеми та забезпечити збереження фінансової стійкості вітчизняних банків, на мій погляд, необхідно об'єднати зусилля всіх гілок влади і розробити заходи, які були б спрямовані на вихід України з політичної та економічної кризи.

Ключовими інструментами у подоланні фінансової кризи є надання центробанками необхідної ліквідності, рекапіталізація здорових фінансових інститутів і звільнення банків від проблемних активів. Тому необхідно в повному обсязі відновити рефінансування комерційних банків, а також переглянути порядок його здійснення, забезпечити прозорі умови надання рефінансування та однаковий доступ для всіх банків. Ще одним напрямком виходу з банківської кризи – є реструктуризація наданих раніше кредитів, погашення яких не здійснюється. При цьому банки повинні шукати джерела покриття збитків, які виникатимуть у процесі здійснення такої реструктуризації.

Слід також розробити додаткові вимоги щодо якості регулювання банківської діяльності в системі банківського нагляду. Зокрема значну увагу треба приділити здійсненню поточного моніторингу стійкості банківського сектору з боку НБУ з метою операційного виявлення зростання негативних тенденцій у банківському секторі та вжиття ефективних заходів щодо їх подолання [2, с.171].

На нашу думку, необхідно створити державний фонд чи підприємство, яке викупить у банків проблемні кредити і таким чином знімуть проблему їх неповернення. Створення такої спеціалізованої установи, або "поганого" банку, який викупував би проблемні банківські активи і брав на себе подальшу турботу про них, допомогло б «хорошим» банкам, очистивши свої баланси, поступово повернутися до нормальної повноцінної життєдіяльності.

З метою недопущення втрати вітчизняними банками власного капіталу необхідно внести зміни до Закону України «Про банки і банківську діяльність», визначивши мінімальні вимоги до розміру статутного капіталу на момент реєстрації банку у національній валюті.

Стрімке зростання курсу європейської валюти, а також відсутність в умовах кризи вільних коштів для нарощування капіталу ставить майже половину банків під загрозу штучного обмеження їх діяльності. Тому, я вважаю, варто на законодавчому рівні відмінити прив'язку абсолютного розміру статутного капіталу до євро, хоча би в умовах економічної кризи.

Загалом заходи з підвищення стійкості фінансової системи, підтримки ліквідності, відновлення довіри до банківської системи стануть запорукою відновлення дії механізму перерозподілу тимчасово вільних коштів в економіці на користь фінансування інвестиційних проектів, проектів із розширення та активізації виробництва, а також забезпечення процесів детінізації економіки і фінансової стабілізації.

Отже, для виходу банківської системи з кризового становища пропоную такі заходи:

- створення спеціалізованої установи, або "поганого" банку, який викупував би проблемні банківські активи і брав на себе подальшу турботу про них;

- визначити мінімальні вимоги до розміру статутного капіталу на момент реєстрації банку у національній валюті;

- відновлення довіри до банківської системи шляхом удосконалення нормативно-правової бази з урахуванням іноземного досвіду.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. Додаток до журналу «Вісник НБУ». – 2001. - №1. – С. 3-46.
2. Довгань Ж. М. Ринок банківських послуг в умовах структурного реформування економіки України : монографія / Б. Л. Луців, Ж. М. Довгань, Т. І. Андрушків, Ю. Б. Книш ; за ред. Б. Л. Луціва. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – С. 152-180.
3. Пацера М. Світова фінансова криза та її наслідки для банківської системи України // Вісник НБУ. - 2018. - № 1. - С. 22-29.

Плясуля І.І.
студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
науковий керівник: к.е.н. Зайцева Л.О.
старший викладач кафедри фінансів, обліку та банківської справи
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Старобільськ
E-mail: lero4katka4enko@gmail.com

СТАН ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Податки є дуже складною фінансовою категорією, яка впливає на всі економічні явища та процеси. Можна без перебільшення сказати, що, з одного боку, податки – це фінансове підґрунтя існування держави, мірило її можливостей у світовому економічному просторі щодо розвитку науки, освіти, культури, гарантування економічної безпеки, зростання суспільного добробуту народу. З другого боку, податки – це знаряддя перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб у державі, а їх мобілізація й використання зачіпає інтереси не тільки кожного підприємця чи громадянина, а й цілих верств населення і соціальних груп. Нині податки – це найефективніший інструмент впливу держави на суспільне виробництво, його динаміку і структуру, на розвиток науки і техніки, масштаби соціальних гарантій населенню [1]. Держава не може існувати за рахунок лише добровільних, благодійних надходжень. Вона повинна мати бюджет із стабільним джерелом надходжень, роль яких виконують, у першу чергу, податки. Податкова система має відображати конкретні умови країни: рівень розвитку економіки, соціальної сфери, зовнішньої і внутрішньої політики, традицій народу, географічне положення і безліч інших чинників. У зв'язку з цим склад податкової системи, структурні співвідношення окремих податків, порядок їх обчислення, форми розрахунків, організація податкової служби можуть значно відрізнятись в різних країнах. Система оподаткування в Україні, як і будь-яка інша система,

має свої недоліки: це і її нестабільність, яка зумовлюється частими змінами в законодавчих актах, що негативно впливає на розвиток підприємництва в цілому, і надто громіздка організація системи оподаткування, і надзвичайно ускладнені розрахунки окремих податків.

Прийняття Податкового кодексу в Україні (ПКУ) не лише впорядкувало податкове законодавство, а й внесло істотні зміни до податкової системи. Отже, вітчизняну податкову систему вирізняє:

- доволі високий рівень податкового навантаження на економіку;
- тенденція зростання податкового навантаження на працю і споживання та його зменшення на капітал;
- низький рівень оподаткування природних ресурсів;
- значні диспропорції в розподілі податкового навантаження між видами економічної діяльності;
- превалювання фіскальної спрямованості над регулюючою, незважаючи на розширення системи податкових пільг;
- зменшення частки прямих та зростання частки непрямих податків у загальній сумі податкових надходжень;
- зростання інвестиційного потенціалу системи податкових пільг;
- малопрогресивний (до ухвалення ПКУ — пропорційний) податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) як основний, проте недостатньо ефективний, інструмент боротьби з тіньовими доходами й зайнятістю;
- нестабільність як результат частого перегляду нормативно-правової бази оподаткування;
- недостатнє виконання податковою системою функції згладжування соціальної нерівності;
- побудова взаємовідносин податкових органів і платників переважно на непаритетних засадах, неоднакове ставлення органів податкової служби до різних категорій платників;
- високий рівень ухилення від сплати податків та низький — податкової культури платників [2].

Аналіз моделі сформованої в Україні податкової системи засвідчує, що її вдосконалення вимагає не так істотних змін податкового законодавства, як реформування інших сфер суспільного життя. Стосовно змін у податковому законодавстві слід зазначити, що для поліпшення моделі оподаткування в Україні необхідні:

1. Поетапне реформування податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. На першому етапі — коригування механізму справляння податку, що передбачає:

— перехід від оподаткування житлової площі нерухомості до оподаткування її загальної площі;

— розширення бази податку за рахунок садових і дачних будинків. На другому етапі — зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів шляхом реформування податку на нерухоме майно на засадах поєднання загальності із соціальною справедливістю, що передбачає: — встановлення економічно обґрунтованого неоподатковуваного мінімуму житлової нерухомості, що сприятиме розширенню бази податку;

— запровадження вищих ставок оподаткування дорогої/елітної житлової нерухомості як практичного втілення ідеї посилення податкової справедливості за рахунок “включення” до податкової системи “податку на багатство”.

2. Запровадження податку на доходи фізичних осіб, одержані у формі процентів на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок.

3. Підготовка міжурядових угод щодо уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням.

4. Зміщення акцентів із податків на доходи на ресурсні й екологічні платежі шляхом:

— збільшення ставок плати за користування надрами при видобуванні певних видів корисних копалин;

— поступового підвищення фіскальної ефективності екологічно орієнтованих податків і зборів до середньоевропейського рівня.

5. Реформування системи податкових пільг на основі відмови від

галузевих податкових пільг та запровадження замість них інвестиційної податкової знижки, право на яку матимуть усі суб'єкти господарювання, що здійснюватимуть інвестиції та відповідатимуть встановленим вимогам.

Список використаної літератури

1. Бородіна О. М., Бурлай Т. В., Горшкова Н. І., Гончар Н. Ю., Дубровський В. І. Конкурентоспроможність економіки України: стан і перспективи підвищення: моногр. / Інститут економіки та прогнозування НАН України / І. В. Крючкова (ред.). – К.: Основа, 2007. – 488 с. – ISBN 978-966-699-228-7.
2. Соколовська А.М. Особливості податкової системи України та напрями її коригування / А.М. Соколовська // Фінанси України. – 2013. – № 9. – С. 28-44.

К.е.н., доцент Подаков Є.С.

*доцент кафедри менеджменту організацій
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

м. Херсон

E-mail: podakov19@gmail.com

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасний напрям розвитку ринкової економіки України та перетворення аграрного сектору на високоефективний, конкурентоспроможний сектор економіки держави, здатний інтегрувати у світовий ринок, вимагає пріоритетного вирішення економічною наукою та практикою господарювання комплексу проблем, пов'язаних з ефективним розвитком підприємницьких структур аграрного бізнесу, серед яких вагоме місце посідають питання створення для виробників галузі сприятливих податкових умов.

Виходячи з напрямів реформування системи оподаткування сільськогосподарської діяльності необхідно враховувати значення аграрної галузі для економіки України. Насамперед варто зважати на постійно зростаючу частку сільського господарства у загальній валовій доданій вартості (ВДВ). На таку тенденцію вплинули і трагічні події на сході України, в результаті яких, певна частка експортної виручки від металургійної та хімічної галузей була втрачена. Частка валової доданої вартості сільського господарства у загальних її обсягах в останні роки суттєво зростає. Якщо у 2010-2012 рр. вона коливалась у межах 8,4-9,0 %, то у 2013 р. збільшилася до майже 10, у 2014-му - 11,7 %, у 2015-му - 14,2 %, у 2016 р. на рівні 13,7 % [1, с. 26]. В 2018 році за даними Міністерства аграрної політики сільськогосподарська галузь забезпечила в результаті експорту продукції отримання 18,8 млрд. доларів, що є абсолютним рекордом для нашої країни.

Згідно Податкового Кодексу України [2] спрощена система оподаткування для сільськогосподарських підприємств передбачає сплату єдиного податку за системою передбаченою для 4-ї групи платників цього податку. Незважаючи на те що згідно з п. 299.10 Податкового кодексу реєстрація платником єдиного податку є безстроковою, єдинникам четвертої групи слід щороку підтверджувати свій статус. Платниками єдиного податку 4-ї групи можуть бути сільськогосподарські підприємства різних організаційно-правових форм, передбачених законами України, селянські та інші господарства, які займаються виробництвом (вирощуванням), переробкою та збутом сільськогосподарської продукції, а також рибницькі, рибальські та риболовецькі господарства, які займаються розведенням, вирощуванням та виловом риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках та водосховищах), у яких сума, одержана від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки за попередній звітний (податковий) рік, перевищує 75 відсотків загальної суми доходу.

Фізичні особи-підприємці отримали право бути єдинниками з 15.08.18 р. згідно із Законом від 10.07.18 р. № 2497-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання

утворення та діяльності сімейних фермерських господарств»[3].

Для платників Єдиного податку четвертої групи об'єктом оподаткування є площа власних та отриманих у користування, зокрема на умовах оренди, емфітевзису тощо (п. 2921.1 ПК): сільгоспугідь (рілля, сіножаті, пасовища та багаторічні насадження); земель водного фонду (внутрішні водойми, озера, ставки, водосховища). Базою оподаткування для єдинників четвертої групи є (п. 2921.2 ПК): для сільгоспугідь - нормативна грошова оцінка (далі - НГО) 1 га з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового (звітного) року (далі - коефіцієнт індексації); земель водного фонду - НГО ріллі в області з урахуванням коефіцієнта індексації. Коефіцієнт індексації розраховується відповідно до п. 289.2 ПК, тобто шляхом ділення індексу споживчих цін на 100. Також ці коефіцієнти щорічно оприлюднює Держгеокадастр. Такі коефіцієнти застосовуються кумулятивно залежно від дати проведення НГО землі (тобто коефіцієнти за певні періоди перемножуються). Наприклад, якщо НГО проведено станом на 2011 рік, то для розрахунку кумулятивного коефіцієнта на 2019-й слід перемножити коефіцієнти індексації за 2012-2018 роки. Дані про НГО сільгоспугідь беруть із технічної документації щодо конкретної земельної ділянки. Але далеко не всі власники сільгоспугідь подбали про оцінку своєї землі. А остання суцільна оцінка сільгоспугідь в Україні була проведена станом на 01.07.95 р. Тому протягом багатьох років платники ЄП четвертої групи (донедавна це був фіксований сільськогосподарський податок) для визначення бази оподаткування брали НГО сільгоспугідь, визначену на певній території 23 роки тому, звертаючись за нею до відділів земельних ресурсів або Держгеокадастру. Але у 2018 році ці органи перестали видавати довідки про розмір НГО сільгоспугідь, мотивуючи це тим, що таких даних немає у Держкадастрі, адже оцінка, проведена у 1995 році, морально застаріла. Тож на поточний 2019 рік Державна фіскальна служба України для визначення бази оподаткування сільгоспугідь, щодо яких не проведена оцінка (тобто в Держземкадастрі немає інформації про НГО такої ділянки), рекомендує брати НГО одиниці площі ріллі по області. Таке

твердження ґрунтується на підставі ст. 277 ПК і підтверджено податківцями у листі від 17.05.18 р. № 17093/6/99-99-15-01-01-15 17093. Дані про НГО ріллі в областях можна знайти в додатку 1 до Порядку нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, затвердженого наказом Мінагрополітики від 23.05.17 р. № 262. Також інформація про НГО сільгоспугідь опублікована на офіційному веб-сайті Держгеокадастру у категорії «Напрями діяльності», у розділі, присвяченому грошовій оцінці земель, де в табличній формі містяться показники НГО 1 га угідь по регіонах країни. Ця таблиця продубльована на офіційному порталі ДФС у розділі «Довідники».

Звітним податковим періодом для подання звітності є календарний рік - із 1 січня по 31 грудня (п. 294.1, 294.2 ПК). Ставки ЄП для єдинників четвертої групи визначено у відсотках від бази оподаткування і становлять (п. 293.9 ПК): для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільгоспугідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту) - 0,95; ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях - 0,57; багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) - 0,57; багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях - 0,19; земель водного фонду - 2,43; сільгоспугідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту - 6,33.

Кабінет Міністрів України разом з Верховною Радою України вирішили надати аграрним товаровиробникам бюджетні дотації на період з 1 січня 2017 р. до 1 січня 2022 р., щоб хоч якось підтримати їх у зв'язку з відміною спеціального режиму з ПДВ. Кошти для цього були передбачені в Держбюджеті на 2017-2019 роки. Так, видатки за програмами розвитку підприємств АПК у бюджеті 2017 р. склали 3,7 млрд. грн., з яких із загального фонду 2,2 млрд. грн., із спеціального фонду – 1,5 млрд. грн. [4]. Підтримка розвитку підприємств АПК передбачається у наступних напрямках: - здешевлення кредитів (300 млн. грн.); - підтримка заходів в агропромисловому комплексі (55 млн. грн.); - підтримка закладання молодих садів, виноградників

та ягідників і нагляд за ними (75 млн. грн.); - надання кредитів фермерським господарствам (25 млн. грн.); - підтримка тваринництва (210 млн. грн.); - фінансова підтримка сільгоспвиробників (1,5 млн. грн.) [4]. На 2019 рік для пільгового кредитування сільськогосподарських товаровиробників в бюджеті передбачено 750 млн. грн.

Таким чином, з метою забезпечення стабільного розвитку аграрних підприємств у сфері податкової політики на перспективу доцільним є: зберегти або трансформувати спеціальний режим оподаткування для сільськогосподарських підприємств з деякими змінами, а саме враховувати рентабельність діяльності при встановленні ставок податку; розробити сучасний інструментарій системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників різних форм господарювання застосовуючи досвід країн ЄС, при цьому доцільно впровадити окремі податкові пільги для аграріїв. Основними з них можуть бути зниження ставок оподаткування, в першу чергу це стосується ПДВ. Намічені заходи сприятимуть подальшому стимулюванню ефективної діяльності аграрних підприємств та підвищенню їх конкурентних позицій як на внутрішньому так і на зовнішньому ринку.

Список використаної літератури

1. Державна служба статистики України. Сільське господарство України за 2016-2017 роки: Статистичний збірник [Електронний ресурс] // - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI, [Електронний ресурс] / Верховна Рада України - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств: Закон України від 10.07.18 р. № 2497-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2497-19> (дата звернення: 26.11.2018).

4. Державна підтримка аграрного сектору у 2017 році [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.aau.org.ua/uk/publications/web/206/>.

*К.ф.-м.н., доцент Пошивалова О.В.
доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро
E-mail: elenaposhivalova1956@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ

Розглянемо зарубіжний досвід у сфері оподаткування фізичних осіб. У Великобританії, Італії, Швеції та Швейцарії оподаткування доходів фізичних та юридичних осіб здійснюється загально-прибутковим податком, а США, Франція, Німеччина використовують стягнення прибуткового податку із доходу фізичних осіб. При цьому загалом у світі використовується дві системи формування прибуткового податку – шедулярна та глобальна. Перша передбачає розподіл доходів залежно від джерел на частини (шедули), кожна з них оподатковується окремо та відбувається стягнення двох податків: основного (з використанням пропорційних ставок) та додаткового (з використанням прогресивних ставок). Найбільш розповсюдженою є друга система, яка передбачає стягнення прибуткового податку із сукупного (річного) доходу з використанням прогресивної шкали ставок.

У США, наприклад, оподатковується або окрема особа, або сім'я за соціальною шкалою, що наведена у табл. 1. Характерна особливість оподаткування доходів громадян у США полягає у тому, що один і той самий податок стягується до бюджетів різних рівнів, більш того, його розмір може варіюватися в залежності від штату. За рахунок цього податку федеральний

бюджет поповнюється на 45-48%. Як помітно з табл. 1 використовується змішано-прогресивна шкала. У 1017 році американський президент Дональд Трамп, висунув проект реформи, у якому пропонувалося скоротити сім існуючих ставок до трьох – 10%, 25% та 35%, а також підвищити розмір неоподаткованого доходу сімейних пар до 24 тис. дол. на рік.

Таблиця 1

Шкала податку на доходи населення США

Оподатковуваний дохід, долари				Податкові ставки, %
Подружжя (спільні доходи)	Подружжя (окремі доходи)	Глава сім'ї	Одинокі	
До 18150	До 9075	До 12950	До 9075	10
18151-73800	9076-36900	12951-49400	9076-36900	15
73801-148850	36901-74425	49401-127550	36901-89350	25
148851-226850	74426-113425	127551-206600	89351-186350	28
226851-405100	113426-202550	206601-405100	186351-405100	33
405101-457600	202551-228800	405101-432200	405101-406750	35
Більше 457601	Більше 228801	Більше 432201	Більше 406751	39,8

Джерело: складено за даними [1]

Великобританія використовує шедулярну систему оподаткування доходів. У межах системи передбачено 6 шедулів, до кожного з яких застосовуються різні механізми оподаткування. Ставка податку може різнитися в залежності від річного доходу: 20%, 25%, 40%. З 01.04.2010 року через фінансову кризу та потребу у збільшенні суми податкових надходжень, була введена ставка у розмірі 50% для доходів, що перевищують 150 тис. фунтів стерлінгів на рік.

Третя частина всіх податкових надходжень Німеччина формується за рахунок податку на заробітну плату. Шкала податку наведена у табл. 2

Таблиця 2

Шкала податку на заробітну плату Німеччини

Податкові таблиці	Розмір доходу платника	Ставка податку
Нульова	До 2871 для одиноких і до 5742,8 євро для сімейних	Звільнені від податку
Нижня пропорційна	Від 2871 для одиноких і до 4140 євро для сімейних	10%
Прогресивна	Від 4141 і до 6135 євро для одиноких і відповідно подвоєних сум для сімейних	Лінійне зростання від 19% до 53%
Верхня пропорційна	Понад 61355 для одиноких і 122710 євро для сімейних	53%

Джерело: складено за даними [1]

При цьому у Німеччині використовується поділ населення на класи з врахуванням видів діяльності [1]. Усього виокремлюється 6 класів: 1) одинокі працюючі без дітей; 2) одинокі, розлучені, овдовілі люди, які мають на утриманні дитину; 3) подружні пари, якщо в сім'ї працює один із подружжя. Якщо працюють обоє, один із них за спільною згодою переходить у п'ятий клас; 4) обоє з подружжя працюють, але обкладаються окремо; 5) обоє з подружжя працюють, але один із них обкладається за третім класом; 6) працюючі, які отримують заробітну плату в кількох місяцях.

Отже, заробітна плата – це основне джерело грошових доходів найманих працівників і разом з тим, це певна частка витрат суб'єкта господарювання та найефективніший засіб заохочування працівника до високопродуктивної праці [2]. Тому бухгалтерській облік заробітної плати та відповідних утримань й нарахувань з неї має бути чітко налагоджений на кожному підприємстві, оскільки це дуже складна ділянка облікового процесу, яка вимагає чіткого та достовірного документування таких об'єктів, як відпрацьований час, вироблена продукція, виконані роботи, надані послуги та їх оплати [3].

Проаналізувавши системи оподаткування з ПДФО у різних країнах, варто наголосити, що основним правилом податкової системи є прозорість та відкритість. Проведене дослідження показало, що цей податок може представлятися як один або кілька податків, стягуватися із застосуванням прогресивної шкали, включатися до місцевих або загальнодержавних податків та направлятися до одного або декількох суб'єктів оподаткування, від чого і залежить його регулятивна ефективність. Проте, для українських сучасних реалій найважливішою базою оподаткування ПДФО залишається заробітна плата, тому необхідним є подальше удосконалення механізмів адміністрування ПДФО, що буде сприяти підсиленню ролі цього податку.

Список використаної літератури

1. Taxation Trends in the EU. Data for the EU member states and Norway. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ec.europa.eu/taxation and

customs/taxation/gen info/economic analysis/tax structures/index.html

2. Гільорме Т.В. Витрати на персонал підприємства: обліковий аспект / Т.В. Гільорме, Ю.В. Степаненко // Херсонський державний університет: Економічні науки. – 2015. – Випуск 11. Частина 2. – С. 68–71.
3. Гільорме Т.В. Модель обліку людського капіталу як основа превентивного антикризового управління / [Електронний ресурс] / Т. В. Гільорме // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 3 (19). – С. 140-146. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive /2015/n3.html>.

*К.е.н., доцент Пристемський О.С.
доцент кафедри обліку і оподаткування,*

Логінова А.О.

студентка

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

м. Херсон

E-mail: pristemskiyaleksandr@gmail.com

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Нові явища в економіці України, її спрямуванням на перехід до ринкових відносин, де управління господарчими процесами вимагає активного використання інструментів фінансового механізму, які включають податки. Розвиток податкової політики на сьогодні є одним з найактуальніших питань в економічному та соціальному житті України. Податкова політика України має бути спрямована на розширення бази оподаткування, запровадження системи економічних заходів з метою детінізації української економіки та легалізації доходів юридичних та фізичних осіб.

Податкам належить важливе місце серед важелів, за допомогою яких держава впливає на розвиток економіки. Будь-яка держава широко

використовує податкову політику як певний регулятор впливу на негативні явища ринку. Податки, як і вся податкова система, є могутнім інструментом управління економікою в умовах ринку.

Податкова політика держави повинна будуватися з урахуванням суперечності інтересі платників податків і держави. Підприємець воліє сплатити якомога меншу суму податків, оскільки основною його метою є отримання прибутку, що є можливим як через збільшення обсягів виробництва, так і через зниження витрат на сплату податків та зборів. Держава, якій належать функції регулювання процесу суспільного виробництва в цілому, намагається шляхом застосування фіскальних інструментів перерозподілити прибуток, одержаний підприємцем і, за рахунок виділеної частки, досягти якомога повнішого забезпечення суспільних, в першу чергу – соціальних потреб [1].

Сучасна проблема розвитку податкової політики полягає у відсутності в Україні достатнього науково-практичного досвіду в стратегічному управлінні податковою політикою, і держава має йти шляхом експериментального пошуку кращих варіантів податкової системи, роблячи багато помилок. Тому головними напрямками податкової політики в Україні мають стати: створення умов для динамічного розвитку підприємств та галузей народного господарства; прискорення процесів формування реального власника в усіх галузях національної економіки; розширення сфери малого бізнесу; підвищення добробуту населення за рахунок соціальної спрямованості бюджетних видатків; оптимізація співвідношення між фінансовими ресурсами, мобілізованими до бюджетів різних рівнів, і грошовими засобами, що залишаються в розпорядженні юридичних та фізичних осіб; посилення ролі прямих податків, зокрема податку на прибуток, податок на власність, на використовувані ресурси і скорочення непрямих податків, передусім універсальних акцизів; підвищення ролі місцевих податків; застосування економічних важелів для обмеження товарообмінних операцій. Однак, в сучасних умовах є багато недоліків щодо реалізації цих напрямів. Це значна складність та суперечливість податкової

системи; фіскальна спрямованість податкової системи і недостатня орієнтація регулюючої функції на стале економічне зростання; складна, неоднорідна та нестабільна нормативно-правова база оподаткування, а також неузгодженість та суперечливість окремих законодавчих норм; витрати на адміністрування окремих податків є значними порівняно з доходами бюджету, що формуються за рахунок їх справляння; значна нерівномірність розподілу податкового тягаря через наявність великої кількості податкових пільг та існування різноманітних схем ухиляння від сплати податків; непрозорість податкового регулювання; діяльність Міністерства Фінансів щодо реалізації державної податкової політики є недостатньо узгодженою і ефективною внаслідок недосконалого правового регулювання їх взаємовідносин; корумпованість і каральний зміст податкових відносин [3, с. 46].

Дані недоліки призводять до таких проблем у системі оподаткування України, як: податкова заборгованість платників перед бюджетом і державними цільовими фондами; бюджетна заборгованість з відшкодування ПДВ; ухилення від оподаткування; нерівномірне податкове навантаження, найбільша частка якого покладена на законослухняних платників.

Велика кількість податків та численних бюджетних і позабюджетних фондів цільового призначення істотно ускладнює сплату податків і зборів, контроль за їх сплатою та форми звітності [2, с. 231]. Така громіздка система створює значні незручності безпосередньо для платників податків. Численні зміни та поправки до податкових законів не дають можливості підприємствам нормально функціонувати, впроваджувати нові технології та випускати конкурентоспроможну продукцію. Також ще одною проблемою реалізації напрямів податкової політики є існуючі негативні риси чинного законодавства, а саме: велика чисельність нормативних документів та невідповідність законів та підзаконних актів, які регулюють податкові відносини; нестабільність податкового законодавства, а саме численні зміни та поправки до існуючих законів; відсутність регулюючої функції та зосередження на фіскальній ролі податків; наявність законів, які належать до інших галузей права, але зачіпають

питання регулювання податкових відносин; відсутність достатніх правових гарантій для учасників податкових відносин.

Враховуючі усі визначені недоліки, зрозуміло, що необхідне реформування податкової політики, а саме перетворення її з суто фіскального інструменту на ефективний засіб соціально - економічної стратегії держави. Податкова система має стимулювати інноваційну та інвестиційну діяльність, що потребує зменшення податкового тиску, посилення захисту платників податків, максимальне спрощення процедури оподаткування.

Удосконалення напрямів податкової політики необхідно проводити через послаблення податкового тиску щодо тих, хто платить податки та інвестує кошти у виробництво. Для цього необхідно насамперед знизити кількість податків, тому що наше податкове законодавство цим переобтяжене. З другого боку - необхідно полегшити податковий тиск.

Таким чином, виникає необхідність удосконалення податкової політики України за такими напрямами: детінізація економіки та боротьба з корупцією в системі адміністрування податків шляхом посилення кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків та корупцію у системі держаних органів влади; реформування спрощеної системи оподаткування; реформування системи відрахувань до фондів соціального страхування шляхом запровадження єдиного соціального податку. Основними завданнями вдосконалення податкової політики в Україні мають бути: формування нового інституційного середовища оподаткування, сприятливого для реалізації принципу рівності всіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації, формування відповідального ставлення платників до виконання своїх податкових зобов'язань; забезпечення більш рівномірного розподілу податкового тягаря між платниками податків; демократизація податкової служби України, а саме зміна ідеології її функціонування у роботі з платниками та міжнародними партнерами. Саме завдяки вирішенню цих завдань можна досягти значного поліпшення стану податкової галузі в Україні.

Список використаної літератури

1. Мартиненко В. П. Податкова політика України та її вдосконалення з метою активізації інвестиційної діяльності / В.П. Мартиненко // Формування ринкових відносин в Україні. - 2008. - № 2. - С. 46-51.
2. Огоновський А.Р. Система податків в Україні та основні напрями її реформування // Науковий вісник. - 2008. - № 17. - С.228 - 238.
3. Петрович Й. Проблеми розвитку та шляхи вдосконалення податкової політики України // Банківська справа. - 2008р. - № 6. - С. 43-49.

К.е.н. Пшенична М.В.

*декан факультету управління та адміністрування,
соціально-правових та інформаційних дисциплін,*

Недовізій К.М.

студент спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Новокаховський гуманітарний інститут

ВНЗ Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

м. Нова Каховка

E-mail: nedovizii.katya@mail.ru

КОНЦЕПЦІЯ ПІДВИЩЕННЯ ДІЄВОСТІ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ

Слід зазначити, що специфічною особливістю вирішення окремих проблем соціального захисту населення України є їх тісний взаємозв'язок з пріоритетними напрямками удосконалення соціальної політики, що потребує відповідного відпрацювання як теоретичних (уточнення поняття, термінів, розробка принципів, встановлення визначеності системи тощо), так і практичних проблем щодо впровадження ефективних заходів соціального захисту, визначення принципів їх взаємодії, координованості та забезпечення

реалізації [1, с. 170].

Поширена позиція дослідників, коли у науковій літературі “соціальний захист” ототожнюється з поняттям “соціальна безпека”. Але якщо більш докладно проаналізувати співвідношення їх змісту, то стає очевидним, що “соціальний захист” – це процес по досягненню соціальної безпеки. Поняттю “соціальна безпека” за змістом більш відповідає термін “соціальна захищеність”. Соціальна безпека і соціальна захищеність – це стан, який характеризує результативність та ефективність діяльності щодо їх забезпечення. При низькому рівні соціальної захищеності виникає соціальна небезпека функціонування та розвитку особи, суспільства та його окремих соціальних груп. Законодавче та нормативно-правове визначення та закріплення високого рівня прав, свобод і гарантій особи із забезпеченням їх практичного втілення свідчать про високий рівень її соціальної захищеності.

За думкою Ю. Шклярського соціальний захист - це “сукупність всіх форм, які застосовує суспільство для забезпечення захисту від ризиків захворювань, старості, для гарантування у випадку зменшення або втрати доходу”. Системоутворюючим фактором соціального захисту є забезпечення захисту від ризиків захворювань, у старості, а також у випадку зменшення або втрати доходу [1, с. 170].

У визначенні соціального захисту, розробленим В.Д. Лагутіним, цей термін розглядається як “сукупність заходів, що здійснюються у суспільстві для забезпечення суспільно нормальних умов матеріального і духовного життя всіх членів суспільства, насамперед тих, хто не здатний самостійно забезпечити такі умови” [1, с. 158]. Тобто системоутворюючим фактором є суспільно нормальні умови матеріального і духовного життя всіх без винятку членів суспільства. Виходячи з цього терміну, необхідно розробити на державному рівні нормативи (стандарти) суспільно нормальних умов матеріального і духовного життя.

Одним з теоретиків, відомим лауреатом Нобелівської премії Гунаром Мюрдалем розроблено таке визначення поняття “соціальний захист населення”, під яким він розумів систему законодавчих, економічних, соціальних та

соціально-психологічних гарантій, рівні умови для підвищення свого добробуту за рахунок необхідного трудового внеску, економічної самостійності і підприємництва – для працездатного населення та створення певного рівня життєзабезпечення для непрацездатних громадян. Але в наведеному визначенні не відображена роль соціальної держави у наданні відповідних гарантій.

Основні принципи системи соціального захисту закладені в Конституції України, яка «гарантує громадянам право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття від незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок внесків громадян, підприємств, установ, організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення». Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Основним нормативно-правовим актом є Закон України «Про соціальні послуги». У відповідності до його положень фінансування соціальних послуг здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, спеціальних фондів, коштів підприємств, установ та організацій, плати за соціальні послуги, коштів благодійної допомоги (пожертвувань), коштів одержувачів соціальних послуг та інших джерел, передбачених законодавством. У місцевих бюджетах повинні плануватися кошти, необхідні для фінансування соціальних послуг. У державному та місцевих бюджетах мають передбачатися кошти для фінансування цільових програм надання соціальних послуг. Фінансування територіальних програм розвитку соціальних послуг здійснюється за рахунок виділених місцевому бюджету цільових субвенцій чи шляхом кооперування коштів місцевих бюджетів на реалізацію спільних проектів [3, с. 157].

Одним із дійових шляхів підвищення забезпечення бюджетними коштами соціальної сфери в системі соціального захисту є забезпечення ефективного

використання цих коштів. Яке повинно ґрунтуватись на аналізі достатності обсягів фінансових ресурсів, збалансованості потреб і можливостей їх забезпечення, обґрунтованості побудови фінансових потоків, оцінці рівня їх керованості й результативності, наявності інноваційних схем і важелів їх управління та інших складових фінансового менеджменту в цій сфері.

Забезпечення пріоритетних завдань, направлених на фінансування системи соціального захисту держави відбувається через фінансовий механізм, що передбачає розробку й упровадження системи формування фінансових потоків бюджетів усіх рівнів. Водночас на сучасному етапі економічного розвитку в Україні між обсягами функцій з виконання соціальних зобов'язань держави і ресурсами, що спрямовуються для їх виконання, існує диспропорція і спостерігається недофінансування соціальної сфери.

Соціальне спрямування державного управління та його складової державного регулювання виконує стимулюючу роль у забезпеченні розвитку національної господарчої системи та створює механізм захисту та стимулювання економічної активності працездатних верств населена для забезпечення гідного життя всього суспільства.

Протягом періоду формування ринкової економіки в Україні соціальна політика не була сформована як цілісна та комплексна стратегія. Вона направлена на різноманітні пільги, субсидії тощо, не в повному обсязі підкріплених можливостями бюджетного фінансування.

Задля вирішення проблеми направленості соціальної політики необхідно змінити коло громадян-отримувачів соціальної допомоги (пільг).

В Україні згідно чинного законодавства пільги надаються за категоріальним принципом, тобто громадяни отримують їх в результаті приналежності до тієї чи іншої пільгової категорії громадян. При цьому не враховуються доходи і матеріальний добробут пільговика та його родини, оскільки пільги цим категоріям надаються без попередньої перевірки рівня їх доходів чи засобів існування, а розмір пільг встановлюється залежно від категорії отримувача.

Як наслідок, частка осіб, які отримують соціальну допомогу, серед тих, хто не належить до числа бідних за критерієм поточних доходів, навіть перевищує кількість отримувачів серед бідних. 2/3 загальної суми пільг та допомоги припадають на частку домогосподарств з середнім доходом, більшим за прожитковий мінімум.

Окремі категорії громадян отримують пільги за багатьма підставами протягом тривалого періоду часу без оцінки потреби в них. Оскільки пільги переважно надаються незалежно від доходу та потреби в них, вони неспроможні забезпечити прожитковий мінімум. Загострює проблему ще й те, що доступ до пільг по країні вкрай нерівномірний: так, частка міських сімей, що користуються пільгами на оплату транспортних послуг, втричі перевищує аналогічний показник для сільського населення (12,6 % та 30,9 %) [2, с. 319].

Значна кількість пільгових категорій осіб призвела до того, що майже третина населення України у 2018р. охоплена системою пільг. Згідно 83 законодавчих актів право на пільги мають 19,5 млн. громадян, що складає понад третину населення України. До основних категорій громадян, які мають право на пільги, належать: ветерани праці (близько 4,9 млн. осіб), з яких осіб, які мають особливі трудові заслуги перед батьківщиною (1,1 тис.); ветерани війни (близько 3,3 млн. осіб); особи які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (близько 2,1 млн.); діти війни (6,7 млн.); особи які мають право на пільги за професійною (службовою) ознакою (близько 1,3 млн.); пенсіонери за віком (10,6 млн.). Крім того, одна особа може отримати декілька статусів, що дають їй право на пільги, доплати, преференції, допомоги тощо. Усього в населення нині близько 26 млн. таких посвідчень [2, с. 324].

Підвищення дієвості системи соціального захисту населення полягає в запровадженні єдиного законодавства, яке регулювало б сферу надання та отримання пільг, що призведе в кінцевому порядку до заощадження бюджетних коштів та їх подальшої трансформації в інші пріоритетні галузі економіки країни з метою розвитку та досягнення позитивного мультиплікуючого ефекту.

Список використаної літератури

1. Бабич Л.М. Оптимізаційна модель фінансового механізму соціального страхування України / Л.М. Бабич, Л.І. Васечко // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 1 (91). – С. 158–170.
2. Ковалевич Д.А. Про деякі аспекти обігу і контролю розрахунків за соціальним страхуванням / Д.А. Ковалевич, І.Д. Дутчишин // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2016. – Вип. 2. Економічні науки. – С. 318–324.
3. Фещенко Л.В. Вдосконалення бюджетного планування і прогнозування / Л.В. Фещенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2013. - № 34. - С. 154-157.

Ринкевич Н.С.

асистент кафедри фінансів і маркетингу,

Бучек Ю.М.

студент,

Куденко В.І.

студент

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

м. Дніпро

E-mail: buglakov.y@gmail.com

СКЛАДНОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

Глобалізація, як феномен планетарного масштабу, втягує все більше нові країни, регіони, території. Міжнародна конкуренція, світовий поділ праці, інтеграційні процеси, які відбуваються на всіх континентах, втягують країни, які ще вчора були далекими від динаміки світових господарських тенденцій, активно приєднуватися до зовнішньоекономічної конкуренції, приймати

виклики глобалізації, адаптуватися до жорстких умов світового ринку.[4]

Внаслідок цього, виникає проблема наукового забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування до залучення іноземних інвестицій. Так як залучення іноземних інвестицій і спільна робота з іноземними інвесторами є одним з основних аспектів, який визначає напрямки і пріоритети міжнародної економічної діяльності України, форми її участі в міжнародних економічних процесах.

Питання залучення іноземних інвестицій в Україну, зокрема, проблемних аспектів цього процесу знайшли відображення в дослідженнях багатьох вітчизняних вчених: М. Алексинського, А. Барановського, Я. Бережного, І.Бланка, В. Геєця, А.Гріньова, Б. Данилишина, Я. Жаліло, В. Мозгового, С. Мочерного, І. Николайко, О.Онопрієнко, В. Петрушевської, А. Федорук та ін.[3]

Термін інвестиції походить від латинського слова «invest», що означає вкладати. Закон України «Про режим іноземного інвестування» визначає[2]: іноземні інвестиції - цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

Економіка України перебуває в складній економічній ситуації, яка зберігає тенденції до погіршення внаслідок продовження корумпованості «вищих» людей, окупації Криму і військових дій на сході України.

Важливу роль у створенні сприятливих умов для розвитку економіки відіграють іноземні інвестиції.

Перед Україною постає завдання як залучити іноземного інвестора, який вкладатиме свій капітал в дійсно важливі і потрібні об'єкти, розвивати виробничу сферу і сферу послуг, а не прагне тільки до максимізації доходу і його вивезення за межі країни, яка залучає іноземні інвестиції.

Світова практика знає багато способів залучення іноземних інвестицій:

- іноземні інвестиції в створення спільних підприємств,
- іноземні інвестиції в створення транс- і багатонаціональних корпорацій,

- інвестиції в створення лізингових компаній,
- іноземні інвестиції в створення підприємств на 100% належать інвесторам,

- придбання іноземними фірмами діючих підприємств, будівель, споруд.
- придбання облігацій,
- надання іноземними банками кредитів і позик, і ін.

За даними Державної служби статистики України розглянемо, яку частку займають в капітальних інвестиціях кошти іноземних інвесторів порівняно з іншими джерелами їх надходження, зрівнюючи 2013 та 2018 роки.

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування 2013 та 2018 року [1]

	2013р.	2018р.
У фактичних цінах, млн.грн		
власних коштів підприємств та організацій	157122,0	375309,1
кредитів банків та інших позик	36650,0	35299,8
коштів іноземних інвесторів	4009,5	1540,2
Відсотків до загального обсягу		
власних коштів підприємств та організацій	63,4	71,3
кредитів банків та інших позик	14,8	6,7
коштів іноземних інвесторів	1,6	0,3

Отже бачимо, що Україна в 2013 році була більш приваблива для іноземних інвесторів ніж в 2018 році.

Залучення іноземних інвестицій стає одним із способів збільшення конкурентоспроможності української економіки.

Для того щоб активізувати інвестиційний процес необхідно[5]:

- використовувати можливості банківського і страхового секторів світового фінансового ринку для залучення іноземних фінансових інститутів для фінансування найбільш дорогих і довготривалих інвестицій,

- удосконалювати форми залучення прямих іноземних інвестицій,

- розробити такі інвестиційні проекти, щоб вони враховували інтереси вітчизняних та іноземних інвесторів,

- вибрати об'єкти інвестування, щоб в короткі терміни отримати максимальну віддачу,

- на рівні держави слід зробити механізм стимулювання фінансування інвестицій за рахунок акціонерного капіталу,
- сконцентрувати особливу увагу на залученні інвестицій в цінні папери та корпоративні права,
- необхідно створити умови, при яких іноземні інвестори прагнули б диверсифікувати свою участь в галузях української економіки,
- створити умови економічної стійкості, безпеки держави і господарських систем,
- забезпечити збалансованість інвестицій з процесами відтворення робочої сили через кількість ефективно функціонуючих робочих місць,
- гармонізувати інтереси всіх учасників інвестиційної діяльності на основі створення сприятливого механізму регулювання економічних процесів.

Підсумовуючи все вищесказане, впору сказати, що покращення політичної ситуації в країні та бажання людей працювати і розроблювати цікаві бізнес-проекти на довгострокову перспективу, приведе в Україну велику кількість іноземних інвесторів.

Список використаних джерел

1. <http://www.ukrstat.gov.ua> – [Електронний ресурс]
2. Ткаченко К.Л. Формування державної інвестиційної політики / Фінанси України, 2002, №1, с. 86-87.
3. Борщівський В.В. Іноземні інвестиції як показник регіонального розвитку / Фінанси України, 2003, №10, с. 108-117.
4. Іщенко А.В. Моніторинг показників сталого розвитку України в умовах глобалізації // Вектор науки тольяттінського державного університету. Серія: економіка та управління. 2013. № 4 (15). С. 39-42
5. Тінтулов Ю.В. Фактори, що впливають на залучення інвестицій в розвиток підприємств харчової промисловості України // Балтійський гуманітарний журнал. 2014. № 2. С. 76-79.

Рябчикова Д.А.

магістрантка кафедри обліку, фінансів та економічної безпеки,

науковий керівник: к.е.н., доцент Коваленко Ю.О.

доцент кафедри обліку, фінансів та економічної безпеки

Донецький національний технічний університет

м. Покровськ

E-mail: dashar12091997@ukr.net

ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК ОДИН ІЗ ПРІОРИТЕТНИХ ТА АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку серед нестабільності фінансової системи та кризового стану економіки великої уваги набуває питання інвестицій підприємства, а особливо інвестиційної стратегії підприємства як пріоритетного напрямку його розвитку. За допомогою інвестицій здійснюються прогресивні зміни підприємства, підвищується його рівень конкурентоспроможності, а також максимізація прибутку у майбутньому. Тому наявність інвестиційної стратегії на будь-якому підприємстві повинно бути одним із першочергових завдань. Саме цим і обумовлена актуальність обраної теми.

Метою даної роботи є визначення сутності поняття «інвестиційна стратегія підприємства», а також визначення процесу розробки та впровадження інвестиційної стратегії підприємства.

Над вивченням та дослідженням питання інвестицій та інвестиційної стратегії займалися такі вчені, як: І Балацький О.Ф. [1], Бланк І.А. [2], Козаченко Г.В. [3], Ляхович Л.А. [4], Федоренко В. Г. [5] та багато інших.

У сучасній літературі надається багато різноманітних визначень поняття «інвестиційної стратегії», тому розглянемо деякі з них. Згідно визначення Бланка І.А., інвестиційна стратегія – це система довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, що визначені загальними

завданнями його розвитку й інвестиційною ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їхнього досягнення [1]. За Федоренко В.Г., інвестиційна стратегія – це така система добраних довгострокових цілей і засобів їх досягнення, що реалізуються в інвестиційній діяльності підприємства.

Отже, з зазначених визначень можна виділити такі головні характеристики даного поняття: майнові та інтелектуальні цінності; система довгострокових цілей; вибір шляхів досягнення інвестиційних цілей.

Інвестиційна стратегія є одним з основних планів дій підприємства щодо його діяльності у сфері інвестицій. Цей план визначає пріоритети напрямків і форм інвестиційної діяльності, наявність інвестиційних ресурсів і шляхи реалізації інвестиційних цілей на довгострокову перспективу, які забезпечують ефективний розвиток підприємства.

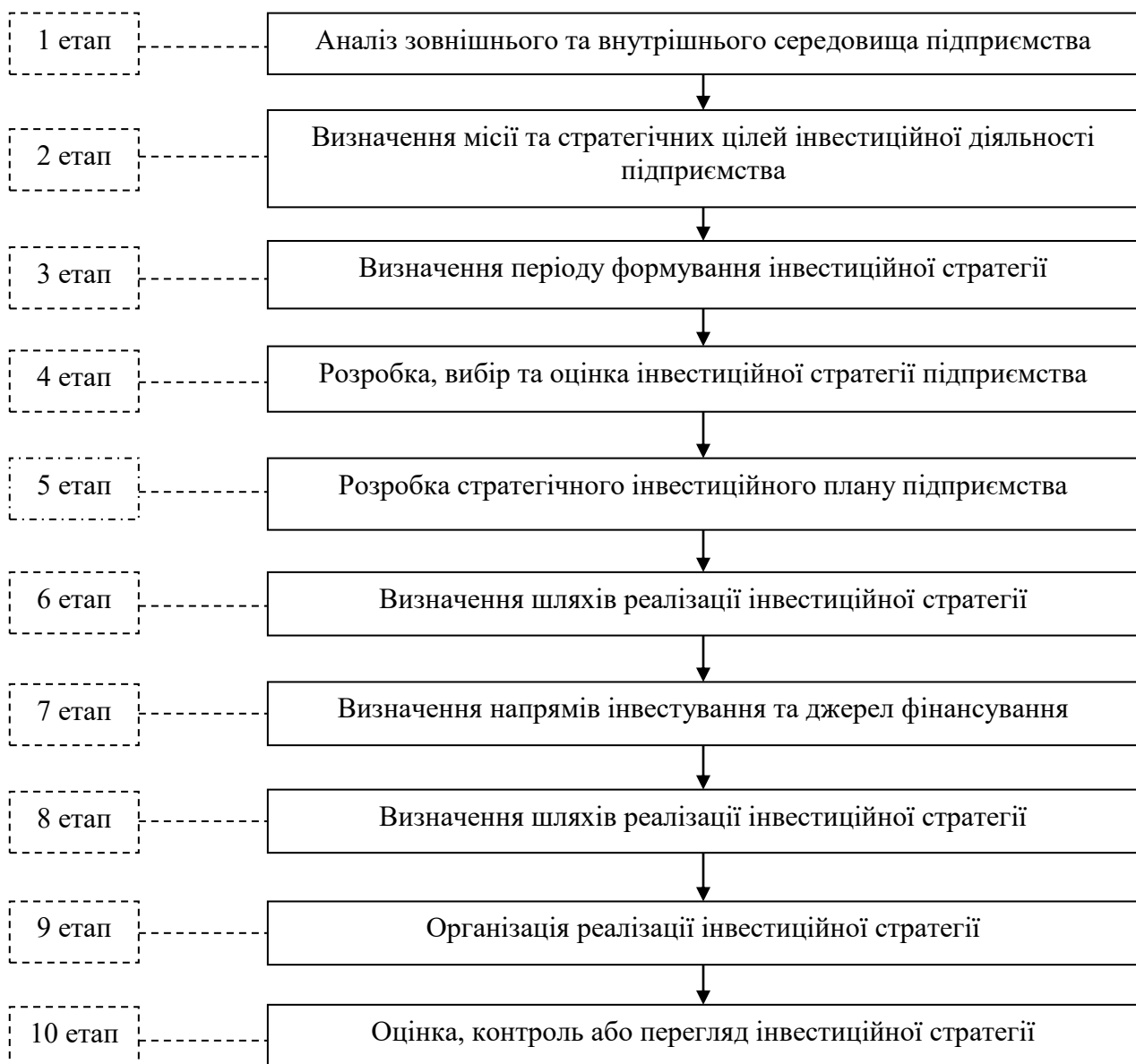
Розглянемо детально послідовність етапів створення інвестиційної стратегії.

Для розробки, організації та реалізації інвестиційної стратегії підприємство повинно провести спочатку стратегічний аналіз, що включає аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища. Надалі необхідно визначити місію та стратегічні цілі інвестиційної діяльності, типовими цілями інвестиційної діяльності можуть бути: максимізація рівня прибутковості інвестицій; збільшення капіталу; мінімізація інвестиційних ризиків; економічний розвиток підприємства; удосконалювання технологічної та відтворювальної структури інвестицій.

Потім визначаємо період формування інвестиційної стратегії, на цьому етапі вивчаються можливості підприємства, потужності, розмір та темпи його розвитку, прогнозується та вивчається стан інвестиційного ринку в цілому та стан розвитку економіки. На наступному етапі проводиться розробка, вибір та оцінка інвестиційної стратегії. Надалі відбувається розробка стратегічного інвестиційного плану, де зазначаються шляхи реалізації стратегічних цілей. Визначаються напрями інвестування та

джерела фінансування. Відбувається підготовка кінцевого стратегічного інвестиційного плану з конкретизацією інвестиційних програм та термінів. Одним із останніх етапів є виконання стратегії, тобто організація її виконання, а також оцінка та контроль інвестиційної стратегії. Ще одним етапом може бути перегляд обраної стратегії за рахунок зміни зовнішніх та внутрішніх чинників.

Процес розробки та впровадження інвестиційної стратегії підприємства схематично можна представити у наступному вигляді (рис.1).

Рис. 1. Схема процесу розробки та впровадження інвестиційної стратегії

Джерело: складено автором за [1; 3; 4]

Отже, дотримання всіх етапів розробки, організації та впровадження інвестиційної стратегії нададуть підприємству можливості досягнення всіх поставлених цілей, максимізації прибутку та підвищення ефективності роботи та розвитку підприємства. Так як дана стратегія є багаторічним планом підприємства, то її розробкою та управлінням потрібно займатися постійно та безперебійно, переглядаючи всі її етапи.

Можна зробити висновок, що інвестиційна стратегія є однією з найважливіших та пріоритетних стратегій на підприємстві. Унаслідок використання та впровадження даної стратегії підприємство завжди залишатиметься конкурентоспроможним, займатиме лідируючі позиції та підвищиться ефективність його функціонування. Також інвестиційна стратегія допомагає приймати правильні управлінські рішення, пов'язані з розвитком компанії, в умовах внутрішніх та зовнішніх факторів, що обумовлюють цей розвиток.

Список використаної літератури

1. Балацький О.Ф. Управління інвестиціями: Навчальний посібник./ О.Ф. Балацький, О.М. Теліженко, М.О. Соколов.–2-ге вид., перероб. і доп.– Суми: ВТД «Універсальна книга», 2014.– 232 с.
2. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс / И.А. Бланк. – К.: Эльга-Н; НикаЦентр, 2013. – 448 с.
3. Козаченко Г.В. Управління інвестиціями на підприємстві / Г.В. Козаченко.- К.: Лібра, 2014. -368 с.
4. Ляхович Л.А. Інвестиційна стратегія підприємства в кризових умовах господарювання / Л.А. Ляхович // Сталий розвиток економіки. – 2016. - №12. – С.167-171.
5. Федоренко В. Г. Инвестознаводство: Підручник / В. Г. Федоренко, А.Ф. Гойко – К.: МАУП, 2015. – 408 с.

К.е.н. Саванчук Т.М.
старший викладач кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
м. Дніпро
E-mail: stsav07@gmail.com

ВАРТІСТЬ ЧИСТИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ: ВИМОГИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ

Чисті активи підприємства – це важливий показник для діяльності будь-якого підприємства, адже він характеризує вартість активів суб'єкта господарювання за вирахуванням його зобов'язань [1]. Треба наголосити, що, відповідно до вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», аналогічно визначається вартість власного капіталу підприємства [2]. Тобто, вартість чистих активів підприємства дорівнює вартості його власного капіталу (підсумок розділу I пасиву балансу), тому саме цей показник має знаходитися під постійним контролем бухгалтерської, фінансової та економічної служби підприємства.

Відповідно до законодавства, особливо важливе значення вартість чистих активів має для акціонерних товариств, товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю, для яких зниження вартості чистих активів має досить негативні наслідки.

Найбільше законодавчих вимог та обмежень висувається до вартості чистих активів акціонерних товариств:

1. Відповідно до ч.3 ст.155 Цивільного кодексу: якщо по закінченню другого та кожного наступного фінансового року вартість чистих активів акціонерного товариства буде менше статутного капіталу, то воно зобов'язане зменшити свій статутний капітал до вартості чистих активів, зареєструвавши ці зміни відповідно до законодавства [3].

2. Якщо чисті активи акціонерного товариства виявляться менші, ніж встановлений законодавством мінімальний розмір статутного капіталу (на сьогодні 1250 мінімальних заробітних плат на момент реєстрації товариства), то акціонерне товариство має бути ліквідоване [3].

3. Акціонерне товариство не має права приймати рішення про збільшення статутного капіталу шляхом публічного розміщення акцій, якщо розмір чистих активів (власного капіталу) менше статутного [4].

4. Акціонерні товариства не мають права виплачувати дивіденди за простими акціями у випадку якщо чисті активи (власний капітал) товариства менше суми його статутного капіталу, резервного капіталу та величини перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю [4].

5. Акціонерне товариство не має права приймати рішення про викуп власних акцій, якщо чисті активи (власний капітал) товариства менше, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та величини перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю чи стане менше в результаті такого викупу [4].

Як свідчать наведені вимоги, зниження вартості чистих активів нижче критичного рівня не лише не дозволить виплатити дивіденди чи збільшити статутний капітал, а і може бути причиною ліквідації підприємства. Тому, навіть не значна зміна зазначеного показника має насторожити менеджмент підприємства.

Для товариств з обмеженою відповідальністю та товариств з додатковою відповідальністю не виконання обмежень та вимог щодо вартості чистих активів має дещо інші наслідки, але не менш неприємні. Так, відповідно до вимог Закону України «Про товариства з обмеженою і додатковою відповідальністю» № 2275 від 06.02.2018 року [4] встановлено наступні вимоги:

1. Якщо вартість майна, робіт чи послуг, що є предметом правочину (угоди), перевищує 50% вартості чистих активів товариства станом на кінець

попереднього кварталу, то така угода є для товариства значною і рішення про надання згоди на її вчинення приймаються виключно загальними зборами учасників. Без такої згоди директор товариства не має право підписувати відповідний договір.

2. Якщо вартість чистих активів товариства знизилася біль ніж на 50% в порівнянні з показником попереднього року, виконавчий орган товариства скликає та проводить не пізніше ніж в 60-денний термін загальні збори учасників, де затверджує заходи щодо покращення фінансового стану підприємства.

Таким чином, товариствам з обмеженою та додатковою відповідальністю необхідно щоквартально контролювати вартість чистих активів, а при її зниженні, кожну значну операцію затверджувати загальними зборами, що значно погіршує продуктивність роботи підприємства.

Вищезазначене засвідчує, що показник вартості чистих активів у всіх господарських товариствах є визначальним для їх стабільної діяльності. В таких умовах, вважаємо за необхідне зарекомендувати декілька найбільш дієвих шляхів його підвищення.

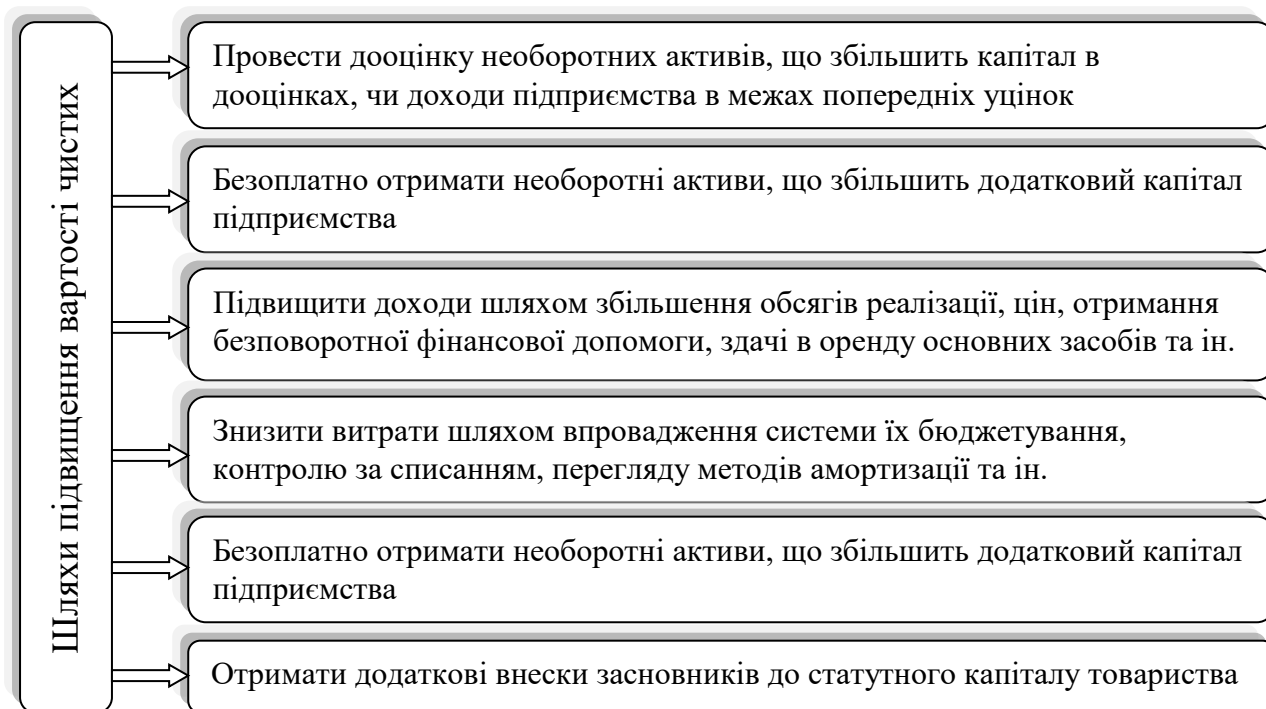

Рис. 1. Шляхи підвищення вартості чистих активів господарських товариств

Як засвідчує рисунок 1, при належному контролю за вартістю чистих активів у господарських товариствах можна знайти досить дієві шляхи підвищення їх вартості. Головне щоб економічні служби підприємства не втратили контроль над даним показником та не допустили його зниження до критичного рівня.

Отже, питання визначення вартості чистих активів у акціонерних товариствах та товариствах з обмеженою і додатковою відповідальністю, на сьогоднішній день, є одним із найбільш актуальних і вимагає від економічних служб та бухгалтерії своєчасного коригування облікової політики та застосування заходів направлених на підвищення прибутковості підприємств.

Список використаної літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»: наказ Міністерства фінансів України від 07.07.1999р. № 163. // Збірник положень (стандартів) бухгалтерського обліку: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 1. – С. 105 – 109.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. № 73 // Збірник положень (стандартів) бухгалтерського обліку: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 1. – С. 5 – 33.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.03р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> вільний.
4. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> вільний.
5. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України № 2275 від 06.02.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19> вільний.

Д.е.н., с.н.с. Сало І.А.

заступник завідувача відділу науково-організаційної роботи

Український інститут експертизи сортів рослин

м. Київ

E-mail: inna_salo@ukr.net

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ПЛОДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

У розвинених країнах світу все частіше піднімається питання щодо розширення споживання органічної продукції, зокрема, плодів. У країнах ЄС ключовою ланкою у новітній стратегії ХХІ ст. щодо спільної аграрної політики стало органічне землеробство. Однак, через значний відсоток населення з надто низькою купівельною спроможністю та його низьку екологічну обізнаність, стримується розвиток внутрішнього ринку цієї продукції. З підвищенням добробуту населення та загальної поінформованості попит на органічні продукти підвищується, наприклад, в Бразилії, Індії, Китаї, країнах Південної Африки. Актуальним питанням на сьогодні є формування загальної пропозиції екологічно безпечних плодів в Україні різними постачальниками (усіма категоріями господарств, імпортерами) та рівень забезпечення ними населення.

Особлива увага останнім часом зосереджується на споживанні плодів із мінімальним вмістом залишків хімічних речовин. У формуванні пропозиції на вітчизняному ринку плодів роль різних типів виробників значно різниться. Основне місце серед них вже протягом тривалого часу відводиться господарствам населення. За даними Державної служби статистики України в 2018 р. вони виробили до 83 % або близько 1975 тис. т плодів. Це пояснюється можливістю забезпечувати власні потреби у плодах, а також отримувати при продажу додатковий дохід, що особливо актуально за низького платоспроможного попиту. До того ж, на думку багатьох споживачів, вирощені

цією категорією господарств плоди є найбільш екологічно безпечними. Через це вони часто користуються більшим попитом порівняно з імпортованими.

Питання органічного вирощування плодів з мінімальним негативним впливом на екологію викликає інтерес і у вітчизняних науковців та промислових товаровиробників плодової продукції. Однак потенціал вирощування плодів у країні останніми використовується лише на 20 %. Виробництво плодів у сільськогосподарських підприємствах протягом 2014-2018 рр. залишалося стабільним. Такий низький рівень (за попередніми даними близько 400 тис. т у 2018 р.) пояснюється тенденцією перевищення площ вибуття насаджень над закладанням молодих садів, а також наявністю значних площ під старими плодовими насадженнями (близько 25 тис. га). Узагальнення тенденцій вітчизняного виробництва плодів свідчить про істотну залежність діяльності садівницьких підприємств від природних та економічних умов. Серед останніх виділяються основні проблемні позиції – необхідність залучення додаткових інвестицій на закладання і догляд за плодовими насадженнями та формування маркетингових зв'язків для ефективної комерціалізації плодів у якомога коротший термін.

Слід зазначити, що пропозиція плодів, що формується садівницькими підприємствами впродовж останніх років дещо розширилася у зв'язку з поступовим омолодженням садів. Це відбувалося завдяки підтримці галузі садівництва з боку держави, яка здійснювалася шляхом розподілу коштів зі спецфонду: з 2000 р. до 2011 з 1%-го, а надалі з 1,5%-го збору відповідно до Закону України «Про збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства» від 09.04.1999 р. №587-XIV. Ефект від використання коштів спецфонду щороку зростає. Наприклад, на 1 грн. витрачених у 2010 р. коштів отримана виручка від реалізації плодів – 5,46 грн., що в 18 разів більше ніж у 2000 р. Проте згаданий закон втратив силу на 2013 р. через прийняття Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік». Відтоді кошти, які відраховувалися зі збору до спеціального фонду, спрямовувалися до загального фонду. У 2018 р. згідно розпорядження КМУ «Про перерозподіл деяких

видатків державного бюджету, передбачених Міністерству аграрної політики та продовольства на 2017 рік» від 04.10.2017 р. № 701-р збільшено обсяг видатків за бюджетною програмою КПКВК 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладання молодих садів, виноградників, ягідників та догляд за ними» на 224,3 млн. грн., що дало змогу розрахуватися з кредиторською заборгованістю за цією програмою, а залишки спрямувати на створення нових насаджень та розвиток галузевої інфраструктури.

У світі процес виробництва екологічної продукції нерівномірний. Так, 87,7% площ земель припадає на 10 країн-членів ЄС. Досвід європейських країн довів, що при виробництві органічної продукції вищі витрати виробництва та нижча врожайність. Однак, серед товаровиробників, найбільш ефективно працюють малі та середні фермерські господарства, які мають площі земельних угідь у 30-35 га і лише у Великобританії вони в 4-5 разів більші.

Світовим лідером за рівнем споживання органічних продуктів на душу населення є Швейцарія – близько 120 дол. на рік. Наближається до неї за цим показником Данія – до 75 дол. У середньому кожен житель країни ЄС витрачає щороку на екологічне харчування 30-35 дол. (в США – 45 дол.) і цей показник має світову тенденцію до зростання.

В Україні першим сертифікаційним органом, що здійснює інспекцію та сертифікацію органічного виробництва є ТОВ «Органік стандарт», який створений в рамках українсько-швейцарського проекту «Органічна сертифікація та розвиток органічного ринку в Україні» ще в 2007 р. Компанія надає професійні сертифікаційні та інформаційні послуги високої якості для задоволення потреб виробників та споживачів органічної продукції та розвитку внутрішнього і зовнішнього органічних ринків. За даними товариства в Україні органічним виробництвом плодів займалось 43 підприємства, серед них сертифікованими органічними теплицями оснащено 5 [1].

Площі підприємств-виробників органічної плодової продукції сертифіковані цією компанією становлять близько 550 га. Вчені зазначають, що для розширення пропозиції органічної продукції та переходу підприємств на її

виробництво потрібно гарантувати виробникам збут продукції за вищими цінами, можливість вигідних кредитів для купівлі техніки та погашення боргів, відкритість інформації про технології виробництва такої продукції, державну підтримку у вигляді нормативно-правової бази для діяльності підприємств органічного спрямування.

Встановлено, що у споживчому кошику українців, незважаючи на корисність і важливість плодів у здоровому раціоні харчування, вони займають практично останнє місце за рівнем відповідності фактичного споживання раціональній нормі. Так, за рівнем споживання плодів Україна відстає від розвинених країн в декілька разів. Зокрема, у Канаді, Італії, Іспанії, Греції, Франції на особу припадає більше 125 кг у рік. Це пояснюється не лише культурою харчування, а й високою платоспроможністю населення цих країн. У 2018 р. рівень споживання плодів в Україні на особу становив менше 55,0 кг, або 70 % від раціональної норми 78 кг [2]. Зауважимо, що в Україні міські жителі споживають плодів у 2 рази більше ніж сільські – до 55 кг.

На наше переконання, беззаперечним є те, що в подальшому для розширення місткості ринку та повноцінного забезпечення потреб населення у якісних плодах, відповідно до раціональних норм споживання, розширення експортних поставок і переорієнтації статусу країни з постачальника сировини на постачальника готової продукції особливо важливе значення має розширення промислового виробництва садівницької продукції. Наразі господарства населення, не в змозі оптимально забезпечувати потреби українців. Для забезпечення їх конкурентоспроможності на ринку органічної плодової продукції необхідна кооперація. При цьому обслуговуючі кооперативи повинні набути статусу органічних.

Чітко проглядається необхідність державного регулювання та підтримки різних кон'юнктурних процесів на вітчизняному ринку плодів. Адже розвинені країни світу, дбаючи про власну продовольчу безпеку, вилучають аграрний сектор з ринкової економіки, використовуючи державні важелі регулювання сільського господарства.

Список використаної літератури

1. Сало І.А. Розвиток ринку плодів в Україні : Монографія [Текст] // І.А. Сало. – Київ. : ННЦ ІАЕ, 2013. – 394 с.
2. Харчова промисловість України: стан та перспективи (стислий виклад) / [за ред. академіка НАН України І.Р. Юхновського]. – Київ : ФАДА, ЛТД, 2001. – 32 с.

*К.е.н., доцент Семенова Т.В.
доцент кафедри економіки та підприємництва,
Сич К. В.
магістр кафедри економіки та підприємства
Національна металургійна академія України
м. Дніпро
E-mail: semtv1@gmail.com*

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ З УРАХУВАННЯМ ЕКОЛОГІЧНОГО ЧИННИКА

Складний екологічний стан в Україні великою мірою обумовлений екологодеструктивним впливом промислово-виробничого комплексу на довкілля. Економічні збитки країни від забруднення навколишнього середовища, згідно даних Державного комітету статистики України, складають 10 – 15 % ВВП щорічно. До найбільших забруднювачів належать підприємства металургійної, паливної, хімічної промисловості та електроенергетики, які, в той же час, складають основу економіки країни. Необхідність екологобалансованого розвитку держави та уникнення такого економіко-екологічного протиріччя обумовлює актуальність питання врахування екологічного чинника при формуванні інвестиційної стратегії підприємств, виробнича діяльність яких є екологічно небезпечною.

Питанням екологізації інвестиційного процесу та гармонізації екологоекономічних аспектів при формуванні інвестиційної стратегії підприємства присвячені роботи Андрєєвої Н.М., Амоші О.І., Бородіна О.І., Верещак В.С., Геєця В.М., Горлачука В.В., Забарної Е.Н., Ендерса А., Ляшенко С.М., Лазора О., Мінцберга Г., Міщенко В.С., Медведевої О.Є., Мельника Л.Г., Нейєнбург В.Е., Орлова П.А., Пахомової Н.В., Петенко І.В., Рассаднікової С.І., Роздобудько Е.В., Садченко О.В., Ріхтера К., Скріклєнда А., Харічкова С.К., Хлобистова Є.В., Хумарової Н.І., Швиндиної А.А. та інших авторів.

Не зважаючи на актуальність цих питань та значну кількість розробок щодо їх вирішення, до сьогодні залишаються дискусійними питання сутності екологозбалансованості в інвестиційному процесі, теоретико-методичного забезпечення врахування екологічного чинника при формуванні інвестиційної стратегії підприємства, систематизації індикаторів оцінки екологічної складової при формуванні інвестиційної стратегії підприємства, методичних підходів оцінки економічної та екологічної ефективності інвестування тощо. Це обумовлює необхідність проведення подальших наукових досліджень з удосконалення теоретико-методичних положень процесу формування екологозбалансованої інвестиційної стратегії підприємства.

У сучасних умовах досить актуальною та невирішеною залишається проблема прийняття еколого-економічно обґрунтованих рішень щодо реалізації інвестиційної діяльності підприємства. Вона охоплює комплекс взаємозв'язаних задач, основними з яких, на нашу думку, є:

- науково-технічні (розвиток промисловості, а саме: зниження енергоємності добування природних ресурсів та екологічної безпеки; охорона природних об'єктів тощо);
- екологічні (охорона атмосферного повітря, водних та земельних ресурсів, здоров'я населення тощо);
- економічні (оптимізація витрат на отримання елементів природного середовища, а також на ліквідацію негативних наслідків екологодеструктивного

впливу на довкілля).

Суб'єкти господарювання в процесі здійснення інвестиційних проектів основну увагу акцентують на оцінці власних можливостей та обсязі отриманого прибутку. В той самий час останніми роками актуальності набуває аналіз екологічної складової реалізації інвестиційних проектів. Виходячи з цього, необхідності потребує розроблення науково обґрунтованих підходів до еколого-економічної оцінки інвестиційних проектів. Перед прийняттям інвестиційних рішень необхідно проаналізувати всі можливі наслідки їх реалізації, які можуть вплинути на досягнення головної мети вкладання капіталу – максимізацію прибутку [1].

При проведенні вартісної оцінки екологічних параметрів екологозбалансованої інвестиційної стратегії необхідно виокремлення, поряд з традиційними групами оцінки (інвестиції, поточні витрати, екологічні платежі, додаткові надходження та витрати), додаткової групи: «Інші витрати, обумовлені невідповідністю екологічних характеристик адміністративним та ринковим вимогам» [2]. Вона призначена відобразити у вартісному виразі ті витрати екологічного характеру, які не були включені до попередніх груп.

До таких витрат слід віднести видатки господарюючих об'єктів, пов'язані з:

- обмеженням (зупиненням) діяльності або/та відзивом дозвільних документів екологічного характеру, що викликано недотриманням норм природоохоронного законодавства;
- зміною (збільшенням) тривалості окремих фаз життєвого циклу інвестиційних проектів;
- відмовою від інвестиційних проектів на стадіях інвестування та/або експлуатації, що спричинено невідповідністю екологічних характеристик адміністративним вимогам;
- неможливістю реалізації продукції на окремих ринках, що обумовлено невідповідністю екологічних характеристик ринковим вимогам;

- зростанням вартості полісів екологічного страхування;
- іншими невизначеними витратами, які обумовлені наявністю екологодеструктивного впливу на реципієнтів, тощо.

Значущість виокремленої групи є істотною для екологоспрямованих інвестиційних проектів. За результатами дослідження складових, які формують групу вартісної оцінки екологічної складової інвестиційної стратегії підприємства «Екологічні платежі», її класифікація доповнена наступними ознаками: 1) час виникнення (поточні та відстрочені); 2) умови виникнення (мають місце при дотриманні норм природоохоронного законодавства, виникають при порушенні норм природоохоронного законодавства); 3) характер стягнення (обов'язкові та імовірні). Це дозволяє розділити групу «Екологічних платежів» на витрати, які враховуються при формуванні грошових потоків, та витрати, які враховуються при розрахунку величини еколого-економічного ризику [2].

Вартісна оцінка екологічної складової при обґрунтуванні економічної ефективності інвестиційних рішень має певні особливості. Через це її доцільно розглядати у двох аспектах:

1) грошовий потік, який генерується за рахунок екологічної складової інвестиційного проекту (загальна величина грошових потоків інвестиційного проекту, з урахуванням екологічних витрат та результатів, які мають місце при дотриманні норм природоохоронного законодавства);

2) еколого-економічний ризик інвестиційного проекту (має імовірний характер та пов'язаний з настанням подій, які обумовлюють порушення норм природоохоронного законодавства).

Традиційний підхід до оцінки екологоекономічного ризику інвестиційного проекту потребує удосконалення. Так, необхідно враховувати поряд з традиційними складовими ризику додаткові: імовірні витрати, пов'язані з обмеженням (зупиненням) діяльності та/або відзивом дозвільних документів екологічного характеру через порушення норм природоохоронного 8 законодавства; інші імовірні витрати, обумовлені проявом

екологодеструктивного впливу на реципієнтів.

Традиційний підхід до аналізу економічної доцільності інвестиційного проекту здійснюється шляхом порівняння варіантів «з проектом» і «без проекту» [3]. Тобто доцільно при визначенні чистої сучасної вартості інвестиційного проекту з урахуванням еколого-економічного ризику додавати до величини грошового потоку величину, яка відображує зменшення екологоекономічного ризику у порівнянні з ситуацією «без проекту», та навпаки.

Інвестиційний проект вважається ефективним за умови $NPV \geq 0$. Якщо розглядаються альтернативні варіанти інвестування, економічно ефективним вважають проект, значення чистої сучасної вартості з урахуванням еколого-економічного ризику якого є максимальним. Розрахунок інших показників оцінки економічної ефективності інвестування, як то: внутрішня норма доходності, дисконтований період окупності, норма прибутковості, тощо, також доцільно здійснювати, враховуючи екологічний чинник.

Список використаної літератури

1. Балашова Р.І. Оцінка ефективності діяльності підприємств нових форм господарювання на основі показників ресурсозбереження: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01; НАН України. Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 1999. – 24 с.
2. Малюк О.С. Удосконалення методичних положень врахування екологічного чинника при формуванні екологозбалансованої інвестиційної стратегії підприємства / О.С. Малюк // Вісник Криворізького технічного університету. – 2011. - № 28. – С. 309-314.
3. Савчук В.П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций / В.П. Савчук. – К.: Издательский дом «Максимум», 2001. – 600 с.

*К.е.н., доцент Синявська Л.В.
доцент кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Львівський національний аграрний університет,
м. Дубляни
E-mail: 1971slvs@gmail.com*

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Оподаткування сільськогосподарських підприємств з часу формування податкової системи України – особлива ланка відносин із державою.

Система прямого оподаткування в сільському господарстві є сферою, де повинні реалізовуватися основні завдання регулюючої функції податків – вирівнювання умов господарювання, підтримка товаровиробників через застосування відповідних механізмів прямого оподаткування, оптимізація податкового навантаження.

Нестабільність податкового законодавства призвела до зростання податкового навантаження на сільськогосподарських товаровиробників. Еволюція прямого оподаткування свідчить про те, що цей податковий режим поступово втратив свою регулятивну функцію, а тому потребує вдосконалення.

Важливою проблемою на сьогодні залишається фінансове забезпечення поточної діяльності та перспективного економічного розвитку сільськогосподарських підприємств. В умовах обмеженості бюджетних ресурсів особливого значення набуває необхідність активізації механізму державного регулювання економічних процесів, що реалізується методами правового, адміністративного та фінансово-економічного впливу.

Однією з найгостріших проблем сучасного розвитку аграрного сектору економіки є розбудова дієвого конституційно-правового механізму оподаткування. Як показує практика правозастосування, зміни, які вносять до законів України з питань оподаткування, досить часто спричинюють

нові проблеми.

Оскільки аграрна галузь перебувала в критичному стані, уряд зробив суттєві кроки для значного спрощення оподаткування сільськогосподарських підприємств. Зміни в податковому законодавстві для аграрного сектору розпочалися з прийняттям Закону України «Про фіксований сільськогосподарський податок» від 17 грудня 1998 року № 320 (1998), яким було запроваджено ФСП як інструмент стимулювання сільськогосподарського виробництва. Необхідність змін була зумовлена збитковістю або низькою прибутковістю сільськогосподарського виробництва, а також нагальною необхідністю державної підтримки цієї галузі, недостатністю або відсутністю обігових коштів у ній, потребою в спрощенні податкового обліку та ін.

Прийняття Податкового кодексу можна вважати наступним етапом в еволюції ФСП, хоча філософія останнього не змінилася, однак зазнала змін низка його елементів. Так, з 2011 року платники ФСП не були платниками податку на прибуток підприємств, земельного податку (крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються для ведення сільськогосподарського товаровиробництва), збору за спеціальне використання води та збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності (у частині провадження торговельної діяльності). Решту податків і зборів платник податку сплачував в порядку і розмірах, установлених Податковим кодексом, а єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – в порядку, визначеному Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Починаючи з 2015 року Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» ФСП було формально приєднано до спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності у формі платників єдиного податку четвертої групи. Платники єдиного податку четвертої групи також звільнялися від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з податку на

прибуток підприємств, податку на майно (в частині земельного податку, крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються для ведення сільськогосподарського товаровиробництва) та рентної плати за спеціальне використання води.

Порівняно з ФСП до об'єкта оподаткування було віднесено лише земельні ділянки, права користування якими були зареєстровані відповідно до земельного законодавства. Зазнала змін і база оподаткування. Якщо для ФСП вона визначалася, виходячи з нормативно-грошової оцінки землі станом на 1 січня 1995 року, то для розрахунку єдиного податку використовувалася нормативно-грошова оцінка станом на 1 січня звітного року з урахуванням індексації. У результаті база оподаткування збільшилася усемеро. Крім того, спостерігалось постійне підвищення ставок єдиного податку.

Отже, зростання абсолютного розміру єдиного податку з 1 га сільськогосподарських угідь спричинило збільшення податкового навантаження, яке з 1,6% у 2014 році зросло до 6,1% у 2015 році, 13,2% – у 2016 р. та 15,48% – у 2017 р.

Агровиробники в цілому не проти податкових змін, про те, вони не згодні з тим, як ці зміни приймаються і вводяться в дію. Не можна вкотре поспіль приймати кардинальні зміни в оподаткуванні та вводити їх в дію через кілька днів. Взагалі, для нормального функціонування будь-якого бізнесу дуже важлива стабільність і передбачуваність податкового законодавства, можливість планування податкових витрат і платежів.

Еволюція ФСП, а пізніше єдиного податку для четвертої групи, свідчить про те, що цей податок поступово втрачав свою регулятивну функцію, натомість зміни в оподаткуванні підсилювали його фіскальне значення. Відчутне зростання податкового навантаження на сільськогосподарські підприємства є наслідком не тільки бажання уряду підвищити рівень доходів бюджету, а й того факту, що ставки і базу оподаткування протягом довгого періоду не переглядали і не приводили у відповідність до існуючих

економічних умов.

Вважаємо, що механізм прямого оподаткування є одним із вагомих важелів державного фінансового регулювання розвитку аграрного сектору України. Подальше збереження існуючих податкових умов зумовлюватиме витіснення суб'єктів малого підприємництва із найприбутковіших видів аграрного бізнесу.

Перспективою єдиного податку повинен стати земельний податок. Земельне оподаткування в такому разі залучатиме товаровиробників галузі до фінансування суспільних потреб на мінімальному рівні й стимулюватиме їх нарощувати виробництво, підвищувати його прибутковість. Побудована таким чином система оподаткування доходів сільськогосподарських підприємств більше враховуватиме специфіку галузі і повніше виконуватиме притаманні їй стимулюючі функції.

Список використаної літератури

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо оподаткування сільськогосподарських підприємств та підтримки соціальних стандартів їх працівників: Закон України (№ 1878-IV від 24.06.2004). [online]. Доступно: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1878-15> [Дата звернення 26 березня 2018].
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання діяльності в аграрному секторі економіки: Закон України (№ 974-IV від 19.06.2003). [online]. Доступно: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/974-15> [Дата звернення 20 березня 2018].
3. Тулуш, Л. Д., Посилення регулювальних властивостей прямого оподаткування у сфері агропромислового виробництва. Вчені записки університету «КРОК» [online] 35, с. 85–93. Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2014_35_14

Сікестіна Н.Г.

асистент кафедри економічного аналізу та обліку

Національний технічний університет

«Харківський Політехнічний Інститут»

м. Харків

E-mail: wel2001@ukr.net

ПРИБУТОК В КОНТЕКСТІ ОБ'ЄКТУ ОПОДАТКУВАННЯ

В умовах ринкової економіки саме прибуток є основним показником, завдяки якому можна оцінити господарську діяльність підприємства, так як в ній закладені всі доходи та витрати. Прибуток – це економічна категорія, що втілює в собі позитивний фінансовий результат господарської діяльності, який визначається як різниця між сумою отриманих доходів та понесеними витратами протягом відповідного звітного періоду.

Розгляд категорії прибутку з фіскальних позицій вимагає застосування таких підходів, які б встановлювали більш формалізовані правила визнання й оцінки доходів та витрат для визначення об'єкта оподаткування.

Податок на прибуток розраховується за встановленими ПКУ ставками, виходячи з визначеної бази оподаткування. Ставка податку на прибуток установлена в таких розмірах: – з 1 квітня по 31 грудня 2011 р. – 23 %; – у 2012 р. – 21 %; – у 2013 р. – 19 %; – з 1 січня 2014 р. – 16 %. [1]. Слід відзначити, що з 2015 року базова (основна) ставка податку на прибуток становить 18 відсотків [2].

Зміст об'єкту оподаткування прибутку у 2014-2018рр. згідно до ПКУ наведено у таблиці 1.

Порядок обчислення та сплати податку на прибуток підприємств визначено ст. 137 Податкового кодексу України. Податок нараховується платником самостійно за ставкою, визначеною ст. 136 Податкового кодексу України, від бази оподаткування, визначеної згідно зі ст. ПКУ.

Об'єкт оподаткування прибутку у 2014-2018 рр.

Рік	Об'єкт оподаткування
2014	прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень розділу III Податкового кодексу України (ПКУ) [2]
2015	прибуток за бухгалтерським фінансовим результатом (за П(С)БО чи МСФЗ), відкоригованого на різниці, передбачені ПКУ (амортизаційні різниці, різниці, які виникають при формуванні резервів (забезпечень), різниці, які виникають під час здійснення фінансових операцій (пп. 134.1.1 ПКУ). [3]
2016	Об'єкт оподаткування – це прибуток, величина якого визначається коригуванням фінансового результату діяльності юридичної особи (прибутку або збитку) на основі національних стандартів бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності. [4]
2017	фінансовий результат до оподаткування за податковий (звітний) період обчислюється шляхом зменшення фінансового результату до оподаткування за минулий звітний рік на фінансовий результат до оподаткування за перше півріччя такого року та збільшення на фінансовий результат до оподаткування за перше півріччя поточного звітного року, що визначені відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності (п.п. 134.1.1 п. 134.1 ст. 134 Кодексу); [5] Запроваджено звільнення від оподаткування прибутку підприємств – суб'єктів літакобудування
2018	прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень цього Кодексу. [6]

Слід відзначити, що з 01.01.2017 р. законами № 1797-VIII, № 1791-VIII й №1795-VIII внесено такі зміни щодо податку на прибуток:

- 1) уточнено та доповнено поняття, визначені ст. 14 ПКУ;
- 2) посилено вимоги до податкової звітності та обов'язку подання фінансової звітності платниками податку на прибуток і неприбутковими організаціями;
- 3) конкретизовано порядок зарахування сплачених авансових внесків при виплаті дивідендів;
- 4) уточнено вимоги до неприбуткових організацій;
- 5) уточнено особливості декларування податку на прибуток виробниками сільськогосподарської продукції;
- 6) податок на нерухоме майно не зменшуватиме податок на прибуток;
- 7) передбачено нові різниці при нарахуванні амортизації необоротних

активів;

8) конкретизовано порядок розрахунку податкової амортизації;

9) запроваджено прискорену амортизацію;

10) різниці, що виникають при формуванні резервів (забезпечень);

11) різниці, які виникають при здійсненні фінансових операцій;

12) запроваджені нові різниці з метою виключення подвійного формування доходів та витрат;

13) встановлено нові правила оподаткування суб'єктів, які здійснюють випуск та проведення лотерей;

14) особливості оподаткування страховика;

15) оподаткування нерезидентів;

16) податкові канікули для окремих категорій платників;

17) запроваджено звільнення від оподаткування прибутку підприємств - суб'єктів літакобудування.

Отже, фіскальний підхід до оцінки фінансового результату відрізняється від бухгалтерського. І саме тому в обліковій практиці визначається різниця між фінансовим результатом, який наводиться у фінансовій звітності підприємств і податковій звітності – декларації з податку на прибуток.

Список використаної літератури

1. Аудит оподаткування підприємств: навч. посіб. / О.А. Петрик, Г.М. Давидов, О.Ю. Редько та ін. ; за заг. ред. О.А. Петрик ; передм. Т.І. Єфименко. – К. : ДННУ “Акад. фін. управ ління”, 2012. – 352 с. [Електронний ресурс] // http://www.afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=452&num=1
2. <http://sfs.gov.ua/nove-pro-podatki--novini-/188525.html>
3. <http://www.interbuh.com.ua/ru/documents/onenews/55816>
4. <http://www.afu.org.ua/podatok-na-pributok-v-ukra%D1%97ni-yak-rozrachuvati-stavka-poryadok-splati/>
5. <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/listi-dps/print-71214.html>
6. <http://sfs.gov.ua/nk/spisok3/>

*К.е.н., доцент Скоробогатова Н.Є.
доцент кафедри міжнародної економіки
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ
E-mail: nskorobogatova@ukr.net*

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА З ВРАХУВАННЯМ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ІНДУСТРІЇ 4.0

У реаліях сьогодення прагнення власників бізнесу отримати прибуток часто досягається за рахунок ігнорування екологічних і соціальних проблем. Особливістю теперішнього часу є активний розвиток і використання інформаційних технологій, які інтегровані в Індустрії 4.0. З одного боку, вони дозволяють підвищити ефективність виробництва, знизити витрату ресурсів, підвищити якість продукції. Водночас, вони технологічні перетворення в рамках Індустрії 4.0 ховають у собі загрозу різкого зростання безробіття за рахунок повсюдного використання автоматизації виробництва і менеджменту. Тому актуальним є пошук рішень з питань сталого розвитку суспільства на всіх рівнях, включаючи макро- і мікрорівні, в урахуванням особливостей промислової революції Індустрія 4.0.

Сталий розвиток підприємства багато вчених ототожнюють з його стабільним розвитком. Однак вважаємо необґрунтованим даний підхід. Згідно з нашим баченням, стабільний розвиток характеризується незмінними показниками за ряд років. Дана характеристика ґрунтується більшою мірою на економічних показниках. У той час як сталий розвиток підприємства має базуватися на принципах сталого розвитку, а саме: баланс між економічною, екологічною та соціальною складовими. Останні роки сутність теорії сталого розвитку підприємств знайшла часткове відображення в концепції корпоративної соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність бізнесу

– концепція, згідно з якою бізнес, крім дотримання законів і виробництва якісного продукту (послуги), добровільно бере на себе додаткові зобов'язання перед суспільством. На сьогодні основні результати, досягнуті підприємством у даному напрямі, відображаються у нефінансовій звітності. Методологічні засади формування нефінансової звітності визначають відповідні стандарти, найпоширенішим серед яких є стандарт GRI (Global Reporting Initiative). Розробкою стандартів у сфері сталого розвитку займається Глобальна Рада GSSB, яка у 2013 р. випустила вже четверту версію Керівництва GRI G4 [1], що враховує зауваження до попередніх версій та відгуки компаній-користувачів. З часом поширилася популярність практики складання нефінансових звітів. На даний час у нефінансову звітність за стандартами GRI складають більше 4000 компаній, що є представниками як великого, так і малого бізнесу. Нефінансові звіти – це звіти підприємств, які містять не лише економічні, а й соціальні та екологічні показники. Дані звіти є публічними. Вони є інструментом інформування власників, співробітників, партнерів, клієнтів, суспільства про темпи розвитку підприємства, реалізацію стратегії сталого розвитку у розрізі економічної, соціальної та екологічної складової. Проте проблема полягає у непорівнянності показників даних звітів між підприємствами різних масштабів, видів діяльності, галузей тощо. Окрім того, на сьогодні залишається не повною мірою сформований механізм розробки стратегії сталого розвитку підприємства та її виконання. Вважаємо, що вирішення даного питання є невідкладною науковою та практичною задачею, оскільки від збалансованості розвитку елементів національного господарства залежить добробут всього суспільства.

Як вже зазначалося, основною метою діяльності будь-якого приватного підприємства є максимізація чистого прибутку та (або) збільшення його вартості. Витрати на забезпечення напрямів соціального розвитку та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, як правило, є додатковим навантаженням на підприємство. Вважаємо, що активізацію соціально-екологічного розвитку підприємства можливо досягти двома шляхами:

- директивним – шляхом встановлення на законодавчому рівні норм та

обмежень, які мають виконувати підприємства в обов'язковому порядку. Ці обмеження стосуються законодавчих вимог щодо умов та оплати праці, норм викидів шкідливих речовин та штрафних санкцій за порушення, тощо;

- добровільний (стимулюючий) – державна підтримка програм соціального та екологічного розвитку підприємства (через державно-приватне партнерство, субсидії, пільгові кредити, податкові пільги тощо); реалізація підприємством соціально-екологічних проектів, що позитивно позначиться на його іміджі у подальшому; впровадження сучасних методів організації та управління виробництвом, про позначиться на соціальному та екологічному розвитку, призведе до зростання прибутків в цілому. Відповідно до нашої точки зору, найбільш дієвим та ефективним є саме другий спосіб мотивації організації діяльності підприємства, згідно з концепцією сталого розвитку. Активне використання інструментів Індустрії 4.0 є прямим вирішенням даної проблеми.

Індустрія 4.0 формувалася як програма німецького уряду та провідних компаній, спрямована на збереження світового лідерства німецької промисловості в цифрову еру. Її основною метою є створення консолідованої національної платформи для координації дій основних гравців промислового сектора, мобілізація ресурсів для прискорення технологічних змін у виробництві, впровадження нових моделей управління та бізнес-культури, що радикально змінюють способи взаємодії в ланцюжках доданої вартості [4]. До 2020 року Німеччина планує інвестувати в програми Індустрії 4.0 більше 15 млрд євро. Платформи, подібні до німецької Індустрії 4.0, існують в різних країнах. Франція на державному рівні запустила ініціативу «Промисловість майбутнього», свої потужні ініціативи мають Індія та Китай «Made in China 2025» [2]. Слід зазначити, що сутнісною відмінністю Індустрії 4.0 є не лише еволюція традиційної промислової автоматизації та черговий етап діджиталізації, чи то цифровізації, виробництв і продуктів, але також якісна зміна управління та створення нових цифрових бізнес-моделей. Таким чином, в контексті концепції сталого розвитку позитивний економічний ефект за рахунок збільшення дохідної частини або скорочення витрат отримують

підприємства, які оперативно впровадили технології Індустрії 4.0. Що стосується екологічного ефекту, то він також присутній у вигляді економії природних ресурсів, зменшення викидів в навколишнє середовище і ін. Однак соціальний ефект від реалізації Індустрії 4.0 буде не однозначним.

За даними звіту Світового економічного форуму «Цифрова трансформаційна ініціатива: металургія і гірничодобувна промисловість» тільки в металургійній і гірничодобувній галузях протягом 2016-2025 років очікувані ефекти цифрової трансформації (інтелектуальні датчики, автоматизація і роботизація, 3D-друк, «цифровий працівник», дистанційні центри управління, кібербезпека, інтегровані платформи, предикативна аналітика) матимуть ефект у розмірі 319 млрд дол. при означасному скороченні 330 тис. робочих місць [3]. У той же час має місце зростання попиту на нові креативні професії, зокрема на фахівців у сфері ІТ та роботи з даними. Тому на даному етапі, менеджмент підприємств та сучасна молодь повинні врахувати потенційні загрози через поширення Індустрії 4.0 з метою завчасного вжиття відповідних заходів для досягнення стійкого розвитку.

Список використаної літератури

1. Deloitte Global Chief Executive Officer and Chairman of the Board. - URL: <https://www2.deloitte.com/content/campaigns/global/global-report/index.html>.
2. D. Kempf. Industry 4.0: the Future of Production. URL: <https://www.dwih-newyork.org/en/current-focus-topics/working-innovatively-in-a-digital-world/industry-4-0-the-future-of-production/>
3. Digital Transformation Initiative: Mining and Metals Industry. World Economic Forum. 2017. URL: <http://reports.weforum.org/digital-transformation/wp-content/blogs.dir/94/mp/files/pages/files/wef-dti-mining-and-metals-white-paper.pdf>
4. Скоробогатова Н.Є., Гордієнко І.М. Інноваційна активність промислових підприємств України в контексті Індустрії 4.0 // Бізнес Інформ. – 2018. № 12. – С. 84 – 90.

*Д.е.н., доцент Скупський Р.М.
завідувач кафедри підприємництва, управління та адміністрування
Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини
ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
м. Миколаїв
E-mail: skuruslan@gmail.com*

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА АКТИВНІСТЬ АГРАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Розвиток аграрної сфери залежить від інновацій. Інновації є головним джерелом зростання продуктивності, конкурентоздатності й економічного зростання як у розвинутих економіках, так і в економіках, що розвиваються. Також інновації відіграють важливу роль у створенні робочих місць, генеруванні доходів, зменшення рівня бідності та забезпеченні суспільного розвитку. Інвестиції у НДДКР є ключовим компонентом більшості інноваційних стратегій, спрямованих на удосконалення та підтримку підприємств АПК у країнах світу. Такі інвестиції, рівно як й інвестиції в освіту та розширення виробництва є необхідним, проте недостатнім елементом інновацій у сфері АПК. Разом з інвестиціями у НДДКР, складовими ефективною інноваційною політики у сфері АПК є забезпечення належного обміну інформацією, трансферу технологій, належних навичок, стимулів і ресурсів, потрібних для розвитку різних форм партнерства та бізнесу у сфері АПК, а також забезпечення сприятливих умов для інновацій. Все зазначене так само потребує інвестиційного забезпечення: зокрема, створення сприятливих умов залежить від таких чинників, як інноваційна політика держави, управління інноваціями, нормативно-правове регулювання тощо, які забезпечують синергетичний ефект в інноваційній політиці.

В аграрних економіках зусилля наукового співробітництва у сфері АПК спрямовуються на підвищення ефективності співробітництва організацій, зокрема служб із поширення досвіду, фермерських об'єднань, торговельних об'єднань і суспільних неурядових організацій. Останнім слід сфокусуватися на

створенні нових організацій у вигляді, наприклад, рад фермерських кооперативів, інноваційних платформ, розробці нової методології й організаційних змін у рамках науково-дослідних установ. Інвестиції спрямовуватимуться для підтримки фінансових угод зі зростаючими транзакційними витратами, характерними для покращених комунікаційних процесів.

У зв'язку з соціально-економічною нестабільністю в Україні, не надійною та не керованою системою залучення інвестиційних ресурсів через недосконале державне регулювання сфери інноваційно-інвестиційної діяльності в останні роки в економіці України спостерігаються глибока структурна деформація і значне відставання від економіки розвинених країн світу за продуктивністю виробництва та рівнем добробуту населення. Більшість підприємств залишаються технологічно відсталими, енергоємними. Фінансово-економічна криза стала істотною причиною зменшення внутрішніх джерел надходження інвестицій, а міжнародні фінансові ресурси стали практично недоступними через несприятливу інвестиційну привабливість України.

Дійсно, реалізація інноваційно-інвестиційної моделі розвитку сільського господарства та належне здійснення державного управління шляхом державної підтримки щодо забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору економіки сприятиме підвищенню його інвестиційної привабливості.

Розвиток сучасної економіки обумовлює необхідність визначення ступеня втручання держави у функціонування ринків з метою забезпечення їх конкурентоспроможності. В умовах загострення глобальної економічної кризи приватний сектор набуває статусу рівноправного партнера держави у виконанні стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни, в тому числі й в аграрній сфері.

Список використаної літератури

1. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe/sre_2015_2_26.pdf
2. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/download/63380/58788>

К.е.н., доцент Смоленюк Р.П.

ректор

Хмельницький економічний університет,

м. Хмельницький

E-mail: kaffin@kheu.km.ua

МЕТОДОЛОГО-УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА У КОНТЕКСТІ СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

В Україні створюються умови для забезпечення конкурентоспроможності національної економіки як основи для стійкого економічного зростання та підвищення стандартів і якості життя населення. На реалізацію цієї місії та забезпечення скоординованості дій із цілями і пріоритетами реалізації Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року Міністерство економічного розвитку і торгівлі України визначило такі три стратегічні цілі: розвиток конкуренції, малого та середнього бізнесу; створення умов для технологічного прориву; створення умов для економічної незалежності.

У 2018 році в Україні спостерігалось збереження високої інвестиційної активності – реальне зростання валового нагромадження основного капіталу за підсумком січня-вересня 2018 року становило 13,1%, що в цілому відповідає цільовому індикатору, а капітальних інвестицій у 2018 році – 16,4%. У структурі капітальних інвестицій за джерелами фінансування частка коштів бюджету збільшилась до 12,7% від загального обсягу капітальних інвестицій за січень-грудень 2018 року, також зросла частка власних коштів підприємств – до 71,3% порівняно з 69,9% та кредитів банків та інших позик – до 6,7% порівняно з 5,3%. [1, с. 27]. Утриманню достатньо високої інвестиційної активності сприяло підвищення ролі бюджетних коштів у фінансуванні інвестиційних проектів, що свідчить про впевненість держави у своїх можливостях забезпечити тривалий стійкий ріст і надає шанс повернути довіру інвесторів до

економічної політики держави.

Україна зміцнює аграрну спеціалізацію економіки, маючи практично ідентичні з переробною промисловістю обсяги доданої вартості в сільському господарстві, лісництві й рибальстві. У країнах Європейського Союзу частка сільського господарства, лісництва та рибальства у ВВП є на порядок нижчою, ніж в Україні (у середньому у країнах ЄС – 1,5% у 2015 р.) [2, с. 10].

В сучасній економіці проблематикою розвитку агропромислового виробництва і його державної підтримки займаються провідні вітчизняні науковці: Г. Корнійчук (фінансові ресурси в формуванні фінансового потенціалу агроформувань) [3, с. 44–45]; Г. Мазур (сучасні заходи стимулювання розвитку агропромислового виробництва) [4, с. 12–18]; Л. Мельник (теоретико-методологічні засади впливу власності на прибутковість сільськогосподарських підприємств) [5, с. 38–43]; І. Новак (залучення інвестиційного капіталу для підприємств аграрного сектора економіки) [6, с. 48–53]. Водночас більшість проблем розвитку агропромислового виробництва, відомих у з економічної теорії й практики, у багатьох випадках не досліджують специфіку фінансового забезпечення розвитку аграрного сектору [7, с. 6] й не доведені до конкретних науково-методичних розробок.

Забезпеченню організаційно-системного підходу до врегулювання фінансово-економічних відносин залучення приватного бізнесу до реалізації проектів державно-приватного партнерства в усіх сферах сприятиме прийняття проекту Закону «Про концесії» (реєстраційний номер 8125, відбулося перше читання), який внесе зміни до близько 30 законодавчих актів, у тому числі Закону України «Про державно-приватне партнерство». Розвитку фінансових інновацій сприяє діяльність робочих груп з підготовки законопроектів «Про розвиток інновацій», «Про венчурний капітал» та «Про підтримку стартапів» (утворених за відповідними наказами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 18.10.2018 р. за № 1514 та № 1515); діяльність Фонд розвитку інновацій (розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2018 р. за № 895).

Методолого-управлінські аспекти модернізації агропромислового виробництва у контексті створення умов для економічної незалежності потребують вирішення таких завдань: виявити суб'єктно-об'єкту спрямованість розвитку агропромислового виробництва на основі систематизації методологічних положень різноманітних аспектів структурної інтеграції; систематизувати і конкретизувати особливості державної політики з урахуванням інституціональних змін в аграрному секторі; визначити функціонально-структурний підхід до управління аграрним сектором в умовах його адаптації до зміни соціально-економічного середовища. Для підвищення інвестиційної привабливості вітчизняного аграрного сектору важливо створити організаційно-економічні умови для діяльності офісів підтримки інвестицій, просування експорту та Комітету відродження промисловості для сприяння розвитку реального сектора економіки та зміни економіки з сировинного типу до економіки створення кінцевого продукту. Діяльність новоствореної Агенції з питань підтримки державно-приватного партнерства має забезпечувати підготовку проектів державно-приватного партнерства, направлених на розбудову транспортної та соціальної інфраструктури, надання якісних суспільних послуг, приріст інвестицій та створення нових робочих місць в аграрному виробництві.

Список використаної літератури

1. Звіт про діяльність Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у 2018 році. [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.me.gov.ua.
2. Економічна безпека України в умовах гібридної агресії: Аналітична доповідь / Національний інститут стратегічних досліджень. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/book_2017/Ekon_bezpeka_1-1.pdf.
3. Корнійчук Г.В. Фінансові ресурси як елемент фінансового потенціалу агроформувань / Г. В. Корнійчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 8. – С. 44–45.

4. Мазур Г.Ф. Сучасні заходи стимулювання розвитку агропромислового виробництва в Україні / Г. Ф. Мазур // Агросвіт. – 2017. – № 8. – С. 12–18.
5. Мельник Л.Л. Власність як фактор впливу на прибутковість сільськогосподарських підприємств / Л. Л. Мельник // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 8. – С. 38–43.
6. Новак І.М. Наукові підходи до визначення рівноважного стану попиту та пропозиції на ринку інвестиційного капіталу для підприємств аграрного сектора економіки / І. М. Новак // Агросвіт. – 2017. – № 8. – С. 48–53.
7. Халатур С.М. Моніторинг державних програм розвитку сільського господарства України / С. М. Халатур // Агросвіт. – 2017. – № 6. – С. 3–7.

*Д.е.н., професор Соколова Л.В.
професор кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,
Верясова Г.М.
старший викладач кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою
Харківський національний університет радіоелектроніки
м. Харків
E-mail: liudmyla.sokolova@nure.ua*

ТЕОРЕТИЧНИЙ БАЗИС ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА»

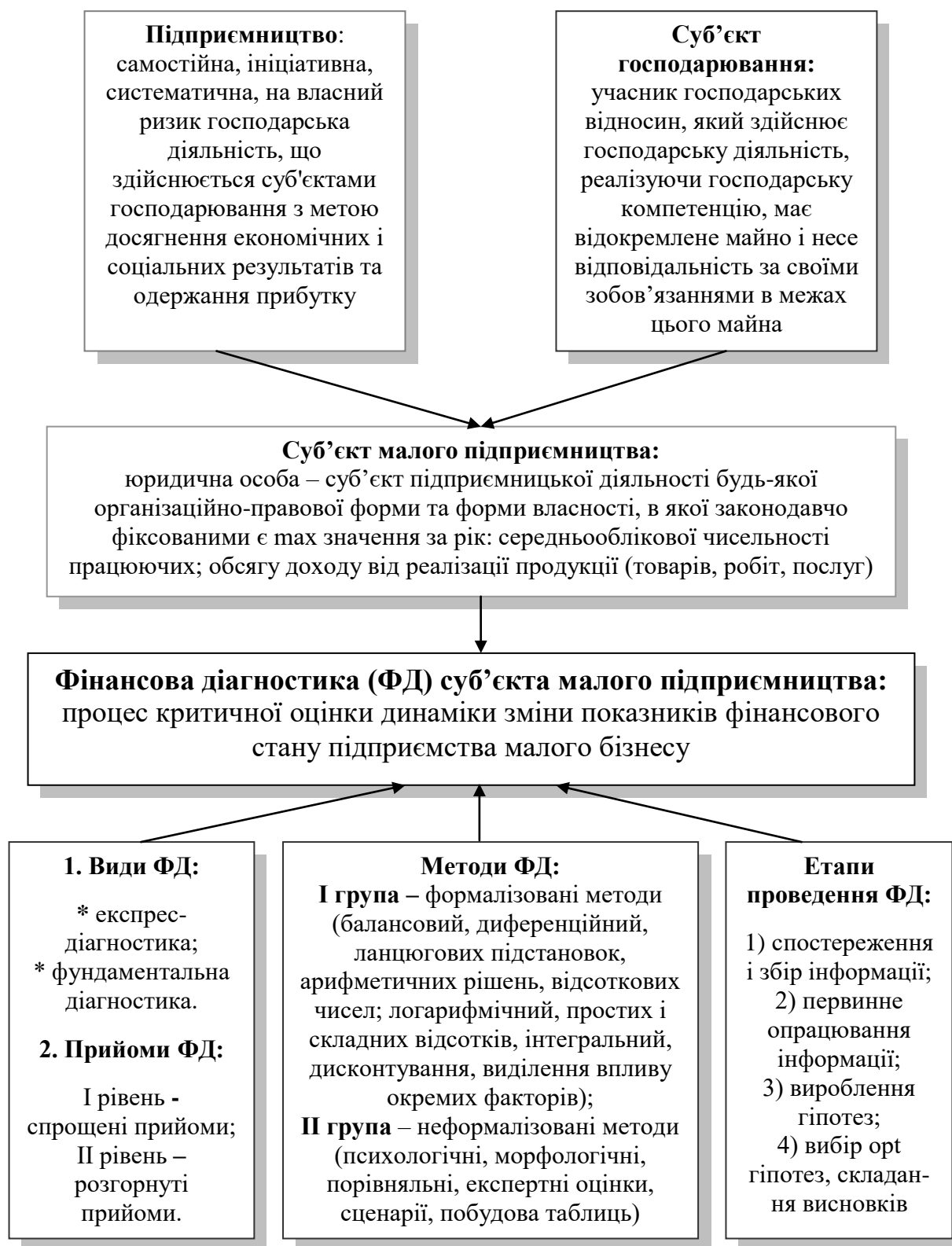
Однією з найважливіших характеристик сучасного етапу розвитку економіки країни є необхідність підвищення ефективності фінансової діяльності промислових підприємств. Соціально-економічний і політичний рівень розвитку країни значною мірою визначають стан і суспільні параметри малого підприємництва, де найбільш повно узгоджуються та системно реалізуються особисті, регіональні (місцеві) та національні економічні інтереси [1]. У сучасних

нестабільних, не прогнозованих умовах господарювання, при відсутності належної уваги і певних преференцій з боку держави, загострення проблеми забезпечення бізнесу високо кваліфікованими кадрами ефективність діяльності суб'єктів малого товаровиробників у сфері промисловості залежить від їх фінансової стійкості на ринках збуту. Важливу роль в реалізації цього завдання відіграє фінансова діагностика малих підприємств, проведення котрої дає можливість виявлення найбільш важливих аспектів і найбільш слабких позицій у фінансовому стані суб'єктів господарювання. Відповідно до цього, результати діагностики дають відповідь на питання, які напрями, способи поліпшення фінансового стану даного підприємства в конкретний період його діяльності є найважливішими. Це визначило мету роботи та обумовило її актуальність.

Метою роботи є розробка теоретичного базису формування категорії «фінансова діагностика суб'єкта малого підприємництва», котра базується на визначенні окремих понять відповідно до чинного законодавства України [2].

Питання формування теоретико-методологічної бази фінансової діагностики підприємств досліджували такі науковці, як: Т.С. Клебанова, О.М. Бондар, О.В. Мозенков [3]; І.О. Бланк [4]; О.О. Гетьман, В.М. Шаповал [5]; Б.Є. Грабовецький [6]; Я.Ю. Кость [7]; О.С. Черниш [8]; В.В. Чернишов [9] та ін. Однак, окремі питання методологічної, теоретичної та практичної спрямованості, що стосуються малих підприємств, залишились не розв'язаними, а саме – розробка теоретичного базису формування категорії «фінансова діагностика суб'єктів малого підприємництва».

Слід зазначити, що проблемам фінансового розвитку великих та середніх підприємств у країні приділяється достатньо уваги з боку засобів масової інформації, однак далеко не усі пропозиції, методи, заходи, які пропонуються фахівцями, можуть бути використані у сфері малого бізнесу [1]. Так, сьогодні потребує підвищеної уваги питання розробки теоретичного базису формування чіткої уяви щодо поняття «фінансова діагностика» саме у представників малого бізнесу, котрі у своїй повсякденній діяльності постійно стикаються з цілою низкою проблем фінансового характеру, що стають причиною послаблення їх конкурентних позицій на товарних ринку країни.

Рис. 1. Теоретичний базис формування поняття «фінансова діагностика суб'єкта малого підприємництва» (розробка авторів)

Відповідно до встановленої мети роботи було розроблено теоретичний базис формування категорії «фінансова діагностика суб'єктів малого підприємництва» (рис. 1), який, на нашу думку, повинен містити сукупність основних елементів, що відображають взаємозв'язок та структуру базових для даної роботи категорій, а саме: підприємництво; суб'єкт господарювання; суб'єкт малого підприємництва; фінансова діагностика; види фінансової діагностики; прийоми та методи фінансової діагностики. Осмислення сутності та взаємозв'язку цих категорій підвищить рівень економічної обізнаності персоналу малих підприємств.

Отже, такий підхід сприятиме поширенню інформаційного простору прийняття рішень представниками малого бізнесу на основі опанування ними теоретико-методичного інструментарію, який базується на розробленому теоретичному базисі щодо фінансової діагностики суб'єктів малого підприємництва у країні.

Список використаної літератури

1. Соколова Л.В. Стратегічне управління малими машинобудівними підприємствами в умовах нестабільного зовнішнього середовища: монографія [Текст] / Л.В. Соколова, О.В. Колісник ; за загл. ред. д.е.н., проф. Л.В. Соколової. – Х.: Вид-во «Точка», 2014. – 278 с.
2. Господарський кодекс України із змінами і доповненнями [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/436-15>.
3. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління [Текст] / Т.С. Клебанова, О.М. Бондар, О.В. Мозенков та ін. / за ред. О.В. Мозенкова. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2003. – 272 с.
4. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент [Текст]: Навч. посібник / І.О. Бланк. – К.: Ельга, 2008. – 724с.
5. Гетьман О.О. Економічна діагностика [Текст] : Навч. посіб. / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – Київ: Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.
6. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз [Текст] : Навч. посібник /

Б.Є. Грабовецький. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256с.

7. Кость Я.Ю. Процес фінансової діагностики підприємства та етапи його реалізації [Текст] / Я.Ю. Кость // Таврійський економічний журнал. – 2008. – № 1(1). – С. 69–72.
8. Черниш О.С. Діагностика фінансового стану підприємства [Текст] / О.С. Черниш // Інноваційна економіка. – 2010. – №3. – С.111–114.
9. Чернишов В.В. Фінансова діагностика як система забезпечення фінансової стійкості підприємства [Текст] / В.В. Чернишов // Економіка розвитку. 2012. – №1. – С. 111–113.

К.е.н., доцент Стецько М.В.

доцент кафедри фінансового менеджменту та страхування

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

E-mail: nsteco6691@gmail.com

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ КАПІТАЛУ

Ефективність ринку капіталу багато в чому визначає ефективність розвитку реального сектора економіки. Підходи до організації ринку капіталу розрізняються в різних країнах. В Україні, в даний час, до кінця не визначена концептуальна платформа розвитку національного ринку капіталу, хоча необхідність його якнайшвидшого розвитку визнається на всіх рівнях управління в державі.

Відомі західні дослідники Б. Корнел, Р. Ролл [1], С. Гросман, Й. Стігліц [2], Т. Бека, Х. Казерер, Ш. Рапп [3], а також вітчизняні В. Зимовець, О. Терещенко [4], О. Мозговий, Н. Стукало [5], акцентують увагу на висвітленні окремих питань функціонування розвинених ринків, абстрагуючись від проблематики повноцінного функціонування ринкових механізмів неперспективних

локальних ринків країн, що розвиваються. Питання запуску ефективного національного ринку капіталів за хронічної відмови функціонування його окремих елементів є малодослідженим, однак досить актуальним.

З практичної точки зору, національний ринок капіталу – це механізм, що дозволяє купувати і продавати інвестиційні ресурси. Організаційно, ринок капіталу може бути або місцем, де зустрічаються представники покупців і продавців, або ж комунікаційною мережею, яка пов'язує покупців і продавців і не вимагає їх фізичної присутності.

Якщо більш детально досліджувати організаційну сутність національного ринку капіталу, то необхідно звернути увагу, що даному ринку притаманна двоякість. З одного боку, це цілісна соціоекономічна система, що складається з взаємозв'язаних взаємодіючих елементів, з іншого – це середовище, що представляє собою сукупність зовнішніх умов, в яких реалізують свій фінансовий і економічний інтерес різні види власників, юридично та організаційно відокремлені.

Національний ринок капіталу як цілісна соціоекономічна система являє собою сукупність елементів, що складається з економічних агентів, що діють в своїх приватних інтересах, державних і громадських інститутів, що регулюють ринок капіталу правовими і організаційними заходами в інтересах фінансового ринку в цілому, а також в інтересах системи більш високого рівня – держави. До числа елементів системи ринку капіталу входить також і так званий регулятор, який являє собою створену в межах національної фінансової системи підсистему інститутів, що поєднують риси банківської фінансово-кредитної установи і державної інституції. Регулятор має юридичну незалежність при прийнятті рішень.

Як правило регулятори діють виходячи з політико-економічної доктрини використовуючи економічні методи. Це обумовлено тим, що економічні інтереси регулятора співпадають з економічними інтересами правлячих державних еліт, так як регулятор організаційно вибудовується за принципом афілійованості з державними інтересами.

Подвійна природа національного ринку капіталу, з одного боку, ріднить його з підприємством. Обидва об'єкти є відносно відокремленими соціоекономічними системами, що мають індивідуальний вектор розвитку, відповідну місію, а також межі, що відокремлюють дану систему від інших споріднених і забезпечують відносну незалежність її розвитку. З іншого боку, національний ринок капіталу має схожість з соціально-економічними середовищами, наприклад з правовим середовищем. Ця схожість виявляється в тому, що національний ринок капіталу проявляє себе по відношенню до економічних агентів – суб'єктів цього ринку – як сукупність відносно і абсолютно непідконтрольних їм інституційних умов.

Це означає, що до формування ринку капіталу повинні бути застосовані спеціальні підходи:

- частково аналогічні підходам до формування і розвитку корпоративних підприємств;
- частково мають місце при формуванні та розвитку соціоекономічних середовищ.

Національний ринок капіталу, як і будь-яка установа, має певні межі. В цілому вони збігаються з географічними межами відповідної держави, але крім того, можуть включати резидентів, які перебувають за національними межами (наприклад, філії компаній та установ, що знаходяться на території інших держав). У той же час нерезиденти, що знаходяться на території даної держави, можуть як бути, так і не бути елементами національного ринку капіталу. Якщо фінансовий інститут отримав офіційну акредитацію на національному фінансовому ринку, то він може бути елементом національного ринку капіталу. Якщо іноземна фінансово-кредитна установа або інша фінансова інституція не акредитована для роботи з резидентами даного національного ринку капіталу, але має право працювати з нерезидентами на території даної країни, то вона не є елементом національного ринку капіталу.

Національний ринок капіталу – відкрита система, межі якої взаємопроникні і елементи внутрішнього середовища в значній мірі схильні до впливу з боку

зовнішніх сил. Але в той же час, наявність досить чітко визначених кордонів свідчить про відносну відособленість об'єкта від інших ринкових систем.

Така відособленість повинна бути притаманна національному ринку капіталу, але на різних етапах розвитку можливий різний рівень відособленості. Глобалістичні виклики з боку економічно розвинених країн про необхідність максимально позбавлятися від кордонів національному ринку капіталу, перетворюючи його в периферію глобального ринку, повинні бути піддані глибокому аналізу, тим більше що жоден із загально визнаних найбільш ефективних національних ринків капіталу (ні ринок Великобританії, ні США, ні Німеччині і так далі) первинно не формувався на глобалістичній основі, тобто без кордонів. Глобалізація відбувалася пізніше, після того як національний ринок досягав певного рівня зрілості.

Відповідний аспект розвитку ринку капіталу схожий з генезисом звичайного підприємства, тобто невелике новостворене підприємство, особливо якщо воно потенційно є серйозним конкурентом великого, більш ефективного, яке давно працює на ринку, потребує серйозного захисту і не повинно йти в пряме протистояння з більш сильним конкурентом.

Розвиток національного ринку капіталу, як і окремого підприємства, обумовлюється як внутрішніми процесами, так і зовнішніми чинниками. У той же час, сприятливі зовнішні умови можуть тільки полегшити розвиток, але не зумовити його. Без внутрішнього цілеспрямованого руху ринкова система не відбудеться. Акцентуватися в даному випадку увага повинна саме на цілеспрямованість. Цим, в свою чергу, пояснюється той факт, що в процесі становлення і розвитку найбільш ефективних національних ринків капіталу обов'язково з'являлася якась глобальна мета, тобто місія національного ринку капіталу. Ця місія об'єднувала всі елементи ринку, що дозволяло йому діяти як єдине ціле по відношенню до зовнішніх чинників, а також здійснювати економічну співпрацю між собою, незважаючи на конкуренцію. Даний аспект підтверджується історією становлення і розвитку найбільш розвинених ринків капіталу.

Таким чином, місія – це один з базових елементів організації національного ринку капіталу. Роль такої місії полягає в синхронізації інтересів контрагентів національного ринку капіталу і формування вектора розвитку для системи в цілому. Місія повинна забезпечити розвиток системи таким чином, щоб: по-перше, внутрішня конкуренція економічних агентів не приводила до розвалу єдності системи і хаосу, а навпаки, створювала внутрішні стимули для розвитку системи; по-друге, регулювання ринку капіталу забезпечувало допустимий рівень прозорості кордонів, з тим, щоб не допустити крайнощів (їх закриття для переміщення капіталів і як наслідок відторгнення від світового ринку капіталу, або остаточного розмивання меж і передчасної інтернаціоналізації і глобалізації національного ринку капіталу); по-третє, регулювання ринку капіталу забезпечувало синхронізацію внутрішніх інтересів агентів ринку капіталу та інтересів реального сектора. Неспівпадання інтересів ринку капіталу з інтересами реального сектора економіки спричиняє формування фінансових диспропорцій і як наслідок – кризові явища.

Список використаної літератури

1. Cornell B., Roll R. Strategies for Pairwise Competitions in Markets and Organizations // *Bell Journal of Economics*, Spring. – 1981. – P. 201-213.
2. Grossman S. J., Stiglitz J. On the Impossibility of Informationally Efficient Markets // *American Economic Review*. – 70 (3). 1980. – P. 393-408.
3. Beck Th., Kaserer Ch., Rapp M-S. Beteiligungs und Kapitalmarktfinanzierung im deutschen Finanzsystem: Zustand und Entwicklungsperspektiven // *Studie im Auftrag des Bundesministeriums für Wirtschaft und Energie*. – 2015. – 216 S.
4. Зимовець В. В., Терещенко О. О. Корпоративні фінанси як домінанта фінансової науки / В. В. Зимовець, О. О. Терещенко // *Фінанси України*. – 2015. – № 9. – С. 78-95.
5. Мозговий О. М., Стукало Н. В. Інтегративно-індексний метод оцінювання рівня фінансової глобалізації країн світу / О. М. Мозговий, Н. В. Стукало // *Міжнародна економічна політика*. – 2009. – № 8. – С. 5-26.

Стюпан М.В.

студентка,

Науковий керівник: Пономаренко Н.В.

викладач вищої категорії, викладач-методист

Криворізький державний комерційно – економічний технікум

м. Кривий Ріг

E-mail: nwponomarenko@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Основною метою фінансів підприємства будь-якого виду і розміру є формування необхідного обсягу фінансових ресурсів з метою їх використання в процесі поточної операційної діяльності і забезпечення розвитку в майбутньому. Вищесказане не має відмінностей за сутнісними характеристиками залежно від розмірів підприємства. Розміри підприємства роблять вплив на можливість застосування тих або інших інструментів, у тому числі фінансових, на вибір і обґрунтування основної мети діяльності. Характерною особливістю малих підприємств є те, що вони стикаються з проблемами формування фінансових ресурсів (дефіцит фінансових ресурсів на розвиток, недолік оборотних коштів в грошовій формі, не вигідні умови запозичення капіталу) як в період становлення, так і в період розвитку і зростання.

Первинне формування фінансових ресурсів малого підприємства відбувається у момент становлення самого підприємства. Джерелами статутного капіталу залежно від організаційно-правової форми підприємства можуть бути пайові внески, акціонерний капітал, довгостроковий кредит, бюджетні кошти. Ще на стадії становлення малого підприємства із-за низького первинного капіталу виникає проблема з власними фінансовими ресурсами для утворення основного і оборотного капіталу. Недостатність власних засобів для малих підприємств знижує їх можливості по самофінансуванню, а це джерело

фінансових ресурсів для малого підприємства.

Самофінансування здійснюється через внутрішні фінансові ресурси підприємств, які утворюються в процесі їх господарської діяльності. У складі внутрішніх джерел основне місце належить прибутку, що залишається в розпорядженні фірми.

Проте характерною особливістю і одночасно проблемою є те, що малі підприємства орієнтовані на поточний прибуток, як правило, а не на накопичення прибутку. Крім того, дуже висока частка збиткових підприємств.

Останнім часом багато говориться про стимулювання інноваційної діяльності малих підприємств, яке полягає в зниженні ставки податку для підприємств, що розробляють і використовують у своїй діяльності різні види інновацій. Це повинно стимулювати розвиток самофінансування малих підприємств.

На сучасному етапі на багатьох підприємствах, в тому числі і малих, спостерігається значна зношеність основних фондів. Їх оновлення можливо за рахунок інвестицій. Малим підприємствам необхідно домагатися того, щоб власних коштів вистачало для фінансування більшої частини своїх інвестиційних програм. Цій меті може служити механізм прискореної амортизації.

У малих підприємств є чимало джерел для самофінансування. Уміння використовувати їх повною мірою служить запорукою успіху. Однак багато в чому це залежить і від держави, перш за все, в частині удосконалення нормативно-правової бази з питань оподаткування прибутку, амортизаційних механізмів, участі на ринку цінних паперів і т.д.

Всі перераховані джерела фінансових ресурсів для малих підприємств відносяться перш за все до власних джерел. Однак для суб'єктів малого бізнесу існують також і зовнішні джерела фінансових ресурсів, такі як лізинг, франчайзинг і кредитування.

Одним з найбільш ефективних способів фінансування малих підприємств в умовах обмеженості власних фінансових ресурсів є лізингова форма придбання майна. Використовуючи механізм лізингу, лізингоодержувач вирішує

питання придбання обладнання і його фінансування майже одночасно. Поряд з проблемами дефіциту фінансових ресурсів малі підприємства, що знаходяться на стадії первісної організації бізнесу, та тих що вже функціонують, стикаються з проблемою оновлення основних фондів і розвитку матеріально-технічної бази. Часто компанії не мають достатньо коштів для того, щоб придбати сучасне обладнання та провести масштабну реконструкцію виробництва, що могло б підвищити якість і конкурентоспроможність їх продукції.

Наступним джерелом фінансових ресурсів, що набирає все більшої популярності серед малих підприємств, є франчайзингова система, що представляє собою довгострокову співпрацю двох або кількох партнерів, які об'єднуються з метою спільного використання товарного знаку, відпрацьованою технологією, ноу-хау та інших об'єктів права інтелектуальної власності.

Наступним, зовнішнім по відношенню до малих підприємств джерелом фінансових ресурсів є банківське кредитування. Банки неохоче йдуть на видачу великої кількості дрібних кредитів на розвиток у зв'язку з високими операційними витратами, пов'язаними з оцінкою і контролем кожного з них.

Тільки що створене підприємство має мінімальні шанси на отримання кредиту на розвиток бізнесу. Банки просто не фінансують підприємців на нульовому циклі розвитку бізнесу. Як правило, фінансові організації встановлюють мінімальний термін, протягом якого мале підприємство повинно не тільки проіснувати, але і показати прибуток.

Наступним джерелом зовнішнього фінансування малих підприємств є бюджетне фінансування. Розвиток малого підприємництва є дуже важливим фактором для економіки країни в цілому, тому вагому роль у його фінансуванні повинна відігравати держава. Державна підтримка малого бізнесу включає надання різноманітних субсидій, позик, формування державних фондів, надання податкових знижок та пільг, використання іноземної допомоги та підтримки розвитку страхового ринку тощо. В Україні в практиці державної підтримки використовують пряме державне фінансування та пряме державне кредитування [1].

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що в більшості випадків малі підприємства відчувають нестачу фінансових ресурсів на різних стадіях господарської діяльності.

Таким чином, проблеми формування фінансових ресурсів малих підприємств обумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами, і вимагають вирішення не тільки на рівні самого підприємства, а й на рівні держави і всієї бізнес-спільноти.

Список використаної літератури

1. Ломачівська І.А. Формування джерел фінансового забезпечення розвитку суб'єктів малого підприємництва / І.А. Ломачівська // Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечнікова. –2012. –№ 3–4. –С. 37–43.

К. е. н., доцент Супрун А.А.

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Криворізький економічний інститут

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

м. Кривий Ріг

E-mail: suprun-anatoliy@rambler.ru

ДИСКРИМІНАЦІЙНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ЯК ОСНОВНИЙ ФАКТОР НИЗЬКОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СТРАХОВОЇ ГАЛУЗІ

Останні роки економіка України перебуває під тиском несприятливих зовнішніх і внутрішніх факторів. Військовий конфлікт, втрата територій, традиційних ринків збуту викликали важкі наслідки для фінансової системи країни. Упродовж п'яти останніх років національна грошова одиниця знецінилася більш ніж у три рази, мають місце безробіття і відтік за кордон

кваліфікованих трудових кадрів, структура економіки практично не покращилася, добробут в країні формується здебільшого за рахунок трудових мігрантів і сприятливої кон'юнктури на світових сировинних ринках.

В таких складних умовах достатньо важко говорити про інвестиційну привабливість економіки або її окремих галузей. Негативні зовнішні фактори доповнюються внутрішньою політичною нестабільністю, корупційними скандалами, різким зменшенням платоспроможності населення.

Страхова галузь України не стала винятком в загальній кризовій ситуації. В 2015 році в доларовому еквіваленті страховий ринок зменшився до рівня 2005 року. Багато компаній втрачали клієнтів як в корпоративному секторі, так і серед громадян. При цьому в 2015 році було остаточно сформовано дискримінаційну систему оподаткування прибутку компаній інших, ніж компанії зі страхування життя.

З 1997 року по 2015 рік страхова діяльність оподатковувалася за спеціальними правилами - замість податку на прибуток страховики сплачували 3% від суми страхових премій за договорами страхування та перестраховування, зменшених на суму договорів внутрішнього перестраховування. Таким чином, склалася ситуація, коли і ті страхові компанії, які отримали збиток через понаднормовані страхові виплати (а таке достатньо часто трапляється у ризикових компаній) мали сплачувати податок на прибуток, хоча за економічним змістом це є податком з обороту.

Об'єднання страховиків, експерти, вчені неодноразово визначали на несправедливість такого оподаткування і називали подібний механізм оподаткування головною причиною фінансових зловживань на страховому ринку. Страхові компанії створювалися не для основної діяльності, а для відмивання грошей (явище «псевдостраховування»). З метою боротьби з фінансовими схемами такого типу в 2015 році було введено додаткове оподаткування операцій страховика, непов'язаних зі страховою діяльністю за базовою ставкою 18%. Навіть з врахуванням різного роду складних коригувань фінансового результату страховика до оподаткування (наприклад, залежно від

величини сформованих страхових резервів або курсових різниць) податкове навантаження за податком на прибуток для нього є надмірним. Це достатньо легко довести, використовуючи офіційні дані Нацкомфінпослуг (табл. 1).

Таблиця 1

Обчислення податкового навантаження за податком на прибуток в 2017-2018 рр.

Показник	1 кв. 2017 р.	2 кв. 2017 р.	3 кв. 2017 р.	4 кв. 2017 р.	1 кв. 2018 р.	2 кв. 2018 р.	3 кв. 2018 р.
Фінансовий результат до оподаткування	145940,7	580731,6	382302,7	-47342,2	223612	503078,2	714782,3
Податок на прибуток	251166,1	177123,2	261335,6	339654,2	175858,4	259429,1	293607,2
Податкове навантаження (ряд.2/ряд.1*100)	172,1	30,5	68,4	x	78,6	51,6	41,1

Джерело: розраховано автором за даними [1]

Результати, представлені в табл. 1, надають наглядну картину надмірного податкового тиску на страхову галузь.

Базова ставка оподаткування прибутку в країні залишалася незмінною упродовж тривалого часу і складає 18%. При цьому в жодному з податкових періодів 2017-2018 року податкове навантаження за податком на прибуток навіть не наближувалося до базової ставки. Найкращим для ринку в цьому періоді був 2 квартал 2017 року, коли податкове навантаження склало 30,5%. Найгіршими були 4 та 1 квартал 2017 року. В 4 кварталі фінансовий результат до оподаткування по ринку був від'ємним, але при цьому компанії сплатили 339654,2 тис. грн. податку на прибуток. В 1 кварталі 2017 року сума сплаченого податку на прибуток перевищила суму фінансового результату до оподаткування на 72,1%.

Ситуація на страховому ринку України в 2017-2018 роках покращилася. Збільшувалися усі фінансові параметри – активи, капітал, страхові резерви. З 2017 року і до сьогодні триває процес кількості укладених договорів страхування, стабільно високий є показник рівня страхових виплат, зменшується кількість скарг на страхові компанії з боку страхувальників. Усі ці здобутки справді вражають, зважаючи на те, що:

- військові дії на Сході країни не припиняються;
- зростання ВВП хоча і триває 12 кварталів поспіль, але залишається на низькому рівні;
- трудова міграція не припинилася;
- приблизно третина доходів бюджету в 2019 році буде спрямована на обслуговування зовнішнього боргу;
- політична нестабільність і пов'язані з нею ризики триватимуть щонайменше до жовтня 2019 року;
- доходи бізнесу і населення хоча і зростають, але темпи зростання є достатньо помірними;
- існують ризики різкого зростання інфляції через продовження політики збільшення тарифів за комунальні послуги.

На фоні усіх цих негативних подій фінансовий сектор, і його страхова складова зростають.

Основними драйверами росту страхового ринку на найближчу перспективу будуть:

- зростання страхової культури населення під впливом зміни його вікової структури. Молоде покоління усе менше сподівається на захист держави і є більш обізнаним в питаннях ринкових процесів;
- продовження медичної реформи, основним змістом якої є поступове впровадження платної медицини і скорочення безкоштовних медичних послуг до мінімуму;
- загальносвітова тенденція до збільшення пенсійного віку, яка разом з тенденцією старіння населення робить необхідним додаткове пенсійне забезпечення.

На фоні позитивних зрушень в страховому секторі, при тому, що економіка залишається кризовою і важкопрогнозованою, дискримінаційне оподаткування прибутку є найбільшим фактором, що обмежує інвестиційну привабливість ринку. Якщо проаналізувати статистику останніх років, то можна побачити, що зовнішні впливання в страхову галузь практично відсутні. І

це не дивно, оскільки за інших рівних умов інвестор не обере галузь, в якій податкове навантаження за податком на прибуток буде 30-170% за базової ставки в країні на рівні 18%.

Найкращий варіант оподаткування прибутку страхових компаній був представлений в першій редакції Податкового Кодексу України. В ньому об'єктом оподаткування був прибуток, що обчислювався як різниця між доходами і витратами страхової компанії, сформованими з врахуванням специфіки страхової діяльності. Даний варіант оподаткування прибутку був розроблений експертами за дорученням об'єднань страховиків. Основна перевага такого режиму оподаткування полягала в тому, що до складу витрат входили страхові виплати, і ті компанії, які сплачували клієнтам більше – менше платили податок на прибуток. Тобто виконувався принцип справедливості оподаткування. Проте проіснував цей варіант дуже недовго (менше року). Згодом до 3% податку на страхові премії був доданий 18% податок на інші операції [2]. Ніякої логіки в такому рішенні, крім бажання стягти якомога більше податків з учасників ринку, немає.

Другим варіантом, який би покращив ситуацію, могло б стати формування єдиного підходу до оподаткування ризикових компаній і компаній зі страхування життя. Різниця полягає в тому, що компанії зі страхування життя не сплачують 3% податок (застосовується нульова ставка). Застосування такої системи зменшило б загальне податкове навантаження і збільшило б інвестиційну привабливість страхового бізнесу. Отже, питання повністю знаходиться в компетенції законодавчої гілки влади і у будь-якому випадку дискримінаційна система подвійного оподаткування прибутку страховиків має бути скасована.

Список використаної літератури

1. Офіційний сайт Нацкомфінпослуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nfp.gov.ua>
2. Податковий Кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

К.е.н. Терлецька В.О.

*асистент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва
Національний університет “Львівська політехніка”*

м. Львів

E-mail: Viktoriia.O.Terletska@lpnu.ua

РИЗИКИ У ВЕНЧУРНОМУ БІЗНЕСІ

У сучасних умовах господарювання та ведення бізнесу дедалі більшої актуальності для вітчизняної економіки набуває проблема переходу до інноваційної моделі розвитку, проте брак традиційних джерел фінансування через надзвичайно велику ризиковість інноваційних проектів на ранніх етапах їх реалізації відіграє роль стримуючого фактора розвитку економіки країни, зокрема її інноваційного розвитку. Тому венчурний бізнес, і зокрема венчурне фінансування, ефективність якого вже підтверджена багатьма розвиненими країнами, є одним із найбільш перспективних шляхів реалізації наукових інноваційних проектів та покликаний забезпечити конкурентоспроможність галузей національної економіки.

Оскільки венчурний бізнес є досить ризиковою діяльністю, то кожен венчурний проект супроводжують різноманітні види ризиків, які торкаються всіх сторін його діяльності та виникають на усіх етапах його реалізації. Узагальнюючим показником усіх видів ризику в умовах ринкової економіки є фінансовий ризик інноваційного підприємця та інвесторів, які інвестували кошти у його проект. Він визначає можливі збитки у випадку невдалого (незалежно від конкретної причини) завершення запланованого венчурного проекту. Чим вищим є фінансовий ризик, тим важче підприємцю отримати необхідні для реалізації проекту кошти, і тим вищою є вартість залучених фінансових ресурсів [1, с. 87-88].

Ризики венчурного бізнесу у процесі реалізації інвестиційного проекту поділяють на дві групи. Перша група пов'язана з економічним та політичним

середовищем у якому буде здійснюватись реалізація проекту. Друга група - безпосередньо з реалізацією конкретного інвестиційного проекту, при цьому виділяють такі етапи: зародження венчурного проекту, розвиток венчурного проекту та вихід інвестора з проекту. Відповідно до кожного етапу виділяють групи ризиків.

До першого етапу відносять ризики викликані помилками, допущеним під час початкового планування інвестиційного проекту, які виявляються здебільшого у процесі його реалізації: ризик невірному вибору інвестиційного проекту; ризик помилок при прогностичному плануванні фінансового результату проекту; ризик вибору невірної стратегії фінансування проекту; ризик невірно обраної форми реалізації інвестиційного проекту.

До другого етапу відносять ризики, що виникають під час розвитку інвестиційного проекту, а саме: ризик неефективного управління проектом; ризики конкурентного середовища; маркетингові ризики; технологічні ризики; екологічні ризики.

До третього етапу, що передбачає вихід інвестора, відносять ризик невчасного виходу з проекту та ризик недружніх дій з боку партнерів.

Інвестування коштів в цінні папери акціонерних товариств також супроводжується ризиками. Інвестування коштів в облігації передбачає наявність права на переважну вимогу на отримання доходу і повернення інвестованих коштів. Ризик в даному випадку є найменшим. Інвестування коштів у привілейовані акції - більші ризиковий і передбачає менше прав на отримання доходу, а власники звичайних акцій отримують дохід в останню чергу і, отже, несуть найбільший ризик. Якщо прибутки зростають, то власники звичайних акцій отримують відповідні переваги, бо мають вимогу на дохід, який залишився після виплати фіксованих процентів і дивідендів за привілейованими акціями [2, с.317].

Протягом періоду зародження та розвитку механізму венчурного інвестування науковцями та практикаками усього світу було запропоновано ряд методів мінімізації різного роду інвестиційних ризиків.

Ризики економічного та політичного середовища практично не піддаються попередженню та управлінню. Проте зазвичай їх імовірність не є великою. Ризики пов'язані з реалізацією конкретного інвестиційного проекту краще піддаються прогнозуванню та управлінню.

Для ефективного управління ризиками інноваційної діяльності у венчурному бізнесі потрібна: класифікація наявних потенційних ризиків; аналізування та оцінювання виявлених ризики; розробка стратегії управління ризиками.

Отже, в сучасних умовах функціонування розвиток венчурного бізнесу шляхом фінансування та прямого інвестування венчурного капіталу в Україні забезпечить підвищення конкурентоспроможності національної економіки, сприятиме забезпеченню довгострокового стійкого економічного зростання, призведе до зниження рівня безробіття та підвищення податкової бази, тому венчурний бізнес є одним із пріоритетних напрямів не тільки розвитку регіонів, а й державної політики зокрема у сфері інновацій і є необхідною умовою активізації інноваційної діяльності.

Список використаної літератури

1. Жовтанецький Н.О. Класифікація ризиків венчурного інвестування / Фінанси галузі та підприємства: Економічний вісник Національного гірничого університету // Н.О. Жовтанецький.- 2008. - № 1-2. - С. 87-92 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/48399180.pdf>
2. Вигівська І.М., Макарович В.К., Хоменко Г.Ю. Ризики та особливості венчурного фінансування інноваційних проєктів: обліковий аспект / Науковий вісник Ужгородського університету // І.М. Вигівська, В.К. Макарович, Г.Ю. Хоменко. - 2017. - С. 316-319 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/15451>

Титаренко А.Д.

студентка,

Сліпак І.Р.

студентка,

Науковий керівник: к.е.н., доцент Соловей Н.В.

доцент кафедри обліку і аудиту

Національний авіаційний університет

м. Київ

E-mail: nastenatitarenko28@gmail.com

ФІНАНСОВА КРИЗА НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА НАСЛІДКИ

Сьогодні підприємства все частіше стикаються з таким соціально-економічним явищем, як фінансова криза, яка є потрясінням як для фінансової системи підприємства, так і для країни в цілому, адже завдає великої шкоди національній економіці та погіршує добробут людей. Підприємство відіграє важливу роль у забезпеченні сталого розвитку економіки держави та вирішенні соціальних проблем на державному, регіональному й місцевих рівнях. Завдяки підприємствам успішно розвиваються ринкові засади господарювання, відбувається наповнення місцевих бюджетів, активно формується система господарських відносин у різних сферах і галузях діяльності. Масштаби кризи та її поглиблення обумовлюють структурну нестабільність не тільки в рамках підприємства, але й погіршують економічну ситуацію в державі, оскільки кожний господарюючий суб'єкт є елементом народногосподарського комплексу. Таким чином, дестабілізація фінансово-господарської діяльності підприємств та дестабілізація економіки держави взаємопов'язані та взаємозалежні. Отже, питання виникнення кризового явища на підприємстві є актуальним і потребує значної уваги та вирішення.

Фінансова криза – це дисбаланс фінансової рівноваги підприємства, який

породжений циклічним розвитком взаємопов'язаних та взаємозалежних кризових явищ і веде до знецінення власного капіталу за відсутності вживання антикризових заходів. Це фаза, у котрій керівництво підприємства вже не може впливати на фінансову складову та відносини, які виникають всередині підприємства.

Основні ознаки кризового стану на підприємстві: загроза цілям функціонування підприємства, неочікувані наслідки подій, що призводять до загроз функціонуванню організації та дефіцит часу для реагування.

Кризи за походженням поділяються на дві групи: закономірні та раптові. Закономірними називають кризи, що очікуються у зв'язку із специфікою діяльності суб'єкту господарювання, але невідомо, коли, як і чи відбудеться така ситуація. Раптовими – кризи, які виникають у зв'язку з форс-мажорними обставинами (природні катаклізми, катастрофи і далі).

Також класифікувати кризи можна на рівні економічної системи. Основи такої класифікації розміщено в таблиці 1.

Таблиця 1

Класифікація криз на підприємстві

Назва	Основні ознаки
Стратегічна криза	Руйнація виробничого потенціалу, відсутність довгострокових факторів успіху
Криза зростання	Поставлена мета не досягнута в: реалізації збуту, рівні рентабельності, реалізації інвестиційного проекту та ін.
Криза прибутковості	Витрати перевищують доходи, збитки негативно впливають на структуру балансу
Криза ліквідності	Неплатоспроможність підприємства чи загроза втрати платоспроможності
Криза ліквідації	Банкрутство, відсутність можливостей щодо проведення санації

Розвиток кризи – досить динамічний процес. Дуже важливо знайти фактор, який спричиняє пришвидшення кризових явищ на підприємстві та вчасно усунути його задля того, щоб врятувати організацію від можливих збитків. Фактори, які зумовлюють фінансову кризу на підприємстві, бувають зовнішні та внутрішні. Зовнішні фактори – це ті, які не залежать від результатів діяльності підприємства. Це ті чинники, які формуються під впливом зовнішніх подій: політична ситуація в країні, економічна складова, інфляція, стан тієї чи

іншої галузі на ринку, попит споживача. Їх ще також називають екзогенними. Поряд з ними існують також внутрішні фактори (або ендогенні) – це ті, виникнення яких прямо залежить від господарської діяльності підприємства. До них можна віднести: незадовільний фінансовий стан підприємства (недостатній рівень оборотних активів, низька платоспроможність, наявність кредиторської заборгованості, велика кількість статті витрат); спад продажів на ринку, відсутність чітко визначеної стратегії розвитку підприємства, неправильне ведення бухгалтерського обліку, непродуктивне забезпечення робочих місць, непорозуміння всередині організації й т.п. Таким чином, усі вищезазначені фактори фінансової кризи досить тісно взаємозв'язані й створюють складний комплекс причинно-наслідкових зв'язків, що супроводжують кризовий процес.

Розглянувши основні причини появи кризових процесів, необхідно також проаналізувати наслідки, які з'являться внаслідок несвоєчасного усунення кризового явища. Фінансова криза призводить до значних втрат капіталу, скороченню виробничих потужностей, розпаду колективу, спаду рівня продажів, несвоєчасної виплати заробітної плати, а відповідно, до соціальних конфліктів.

Отже, виникнення фінансової кризи на підприємстві, а як наслідок – банкрутство, ліквідація суб'єктів господарювання означають не лише збитки для його власників, партнерів, споживачів, а й дестабілізацію економічного та соціального аспектів усередині країні. Вчасно зупинений кризовий процес врятує підприємство від значних втрат, а державу – від нестабільної економічної ситуації.

Список використаної літератури

1. Барановський О. І. Сутність і різновиди фінансових криз // Фінанси України. – 2009. – № 5.
2. Манойленко О. Теоретичні засади побудови ефективної системи запобігання банкрутствам / О. Манойленко // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2009. – № 4. – С. 191–197.

3. Мараховська Т.М., Слободянюк А.В. Фінансова криза на підприємстві: симптоми та фактори, що її спричиняють [Електронний ресурс] / Мараховська Т.М., Слободянюк А.В.. – 2010. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64239.doc.htm
4. Татькова З. Санація як вихід із фінансової кризи / З. Татькова. // Слово Національної школи суддів України. – 2013. – №2. – С. 48–57
5. Хромушина Л. А. Санація балансу як метод антикризового фінансового менеджменту підприємства / Хромушина Л. А.. // Економіка. Управління. Інновації. – 2015. – №1. – С. 12–20.
6. Чорновіл І. А. Сутнісна характеристика кризи підприємства та причини її виникнення / І. А. Чорновіл // Вісник Хмельницького національного університету – 2011. – № 2, Т.1 – С. 13.
7. Чухно А. А. Сучасні фінансово-економічні кризи: природа, шляхи і методи подолання // Економіка України. – 2010. – № 1

Ткаченко В.Ю.

студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,

науковий керівник: к.е.н. Зайцева Л.О.

старший викладач кафедри фінансів, обліку та банківської справи

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,

м. Старобільськ

E-mail: lero4katka4enko@gmail.com

ЦІННОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ. ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ СПІЛЬНОТІ

Україна, ще з початку своєї незалежності чітко вибрала курс, впроваджуючи програми Європейської інтеграції та хотіла вступити до Європейського Союзу (далі ЄС). У 2005 році були намагання, але невдалі,

бо, на жаль, сукупний стан розвитку України не відповідає критеріям, визначеним ЄС. І на даний час питання про Європейську інтеграцію є актуальним.

До європейського Союзу входять 27 країн, що вирішили поступово об'єднати свої провідні технології, ресурси та разом творити своє майбутнє. Протягом періоду розширення, що триває вже понад 50 років, вони сформували зону стабільності, демократії та сталого розвитку, зберігаючи культурне розмаїття, толерантне відношення та індивідуальні свободи.

Європейський Союз демонструє, яким чином країни можуть успішно об'єднати свої економічні та політичні ресурси в спільних інтересах. Сприяючи становленню безпеки і стабільності в широкому світовому аспекті, ЄС допомагає створювати безпечніші і більш сприятливі умови життя в межах своїх власних кордонів. В той же час, Європейський Союз завжди готовий поділитися своїми здобутками та цінностями з країнами та людьми, що знаходяться поза його межами.

Продуктивність європейської єдності зміцнювали успіхи Європейської спільноти й окреслили стратегії розвитку більшості країн Східної Європи. Будуючи мости співпраці між країнами, Європейський союз створював колективні наддержавні економічні і політичні союзи, вибудовуючи всебічно розвинений і організований регіон Європи. Успішне функціонування структури забезпечують демократичне суспільство, соціальні гарантії, піднімаючи рубіж рівня життя. ЄС визначив для себе глобальні плани, та комплексну оцінку і сталий підхід.

У Лісабонській угоді, укладеній у 2009 році збільшується значимість думки народу, бо на законодавчому рівні прописаний новий інструмент для залучення думки населення «Ініціатива громадян», які мають право впливати на законодавчий процес. Також спростився процес прийняття рішень. У перспективі, ЄС запланувало забезпечення високого рівня зайнятості. Лісабонська угода більш зміцнила процес контролю за міграцією та злочинністю (в тому числі і транснаціональною), а також торгівлі наркотиками,

зброєю, людьми. Угода гарантує, що Європейський союз буде:

- Забезпечувати свободу, безпеку та правосуддя для людей, без внутрішніх кордонів.

- Розвиватися на засадах сталого розвитку Європи, беручи за основу збалансоване економічне зростання та стабільність цін, високої конкурентоспроможності соціальної ринкової економіки, яка спрямована на соціальний прогрес, захищаючи навколишнє середовище.

- Сприяти боротьбі проти дискримінації, соціальному захисту

- Сприяти солідарності держав-членів ЄС, економічній, політичній взаємодії.

- Захищати права людини, зокрема права дитини, дотримуватись положень Хартії ООН [2].

Через складну ситуацію на Сході, ЄС багато інвестує в Україну, але, на даному етапі веде політику невизначеності що до України, але не виключена перспектива членства, бо країні, що відповідає Копенгагським критеріям не можуть відмовити. А українські стандарти малоподібні європейським. Саме тому Україна намагається адаптувати системи під європейський формат.

Після укладання Угоди про асоціацію у 2014 (але у повній мірі угода набрала чинності у 2017) відносини між Україною та ЄС поступово переходять на новий етап – від партнерства і співробітництва до економічної інтеграції та політичної синергії. Важливим елементом Угоди є положення про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі та для українців. Україна розглядає Угоду про асоціацію як важливий крок на шляху наближення в перспективі до наступного етапу – підготовки до вступу в ЄС.

Продовження в Україні демократичних змін та успішність економічного й соціального реформування здатні перетворити Україну на найважливішого і найуспішнішого партнера ЄС та забезпечити успіх євроінтеграційних стратегій і зміцнення європейських цінностей в світогляді українців. Переваги підписання угоди:

- використання ЄС, як досвідченої економічної структури, з досвідом

управління, новітніми технологіями, фінансовими ресурсами, і доступом до ринків;

- застосування європейських практик у боротьбі з корупцією;

- подолання енергетичної монополії;

- збільшення конкурентоспроможності аграрного сектору , металургії та хімічного комплексу, транспортних послуг, виробництва продовольства, енергетики та машинобудування України

- підвищення іноземних інвестицій, підтримка вже існуючих виробництв та стимулювання нових [1].

Отже, співпраця з Європейським Союзом однозначно стимулює країну до розвитку, а саме: виробничу сферу до модернізації устаткування і поліпшення якості свого продукту; на законодавчому рівні боротьба з корупцією; доступ до інновацій; за для вирішення проблем місцевого розвитку стимулюється самоорганізація населення, утворюються кадрові резерви і т.п. На сьогоднішній день саме Європейський Союз вирішує найбільшу низку проблем заради розумного, стійкого й всеосяжного зростання, демонструючи всьому світу найкращу динаміку з енергоспоживання, інвестуючи мільйони євро в розвиток екологічно чистої енергії моря, будівництво доступних електромобілів та роблячи сонячні батареї максимально ефективними та доступними за ціною.

Список використаної літератури

1. Друзенко Г. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Г. Друзенко, С. Друзенко., 2010. – 536 с.
2. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011?fbclid=IwAR2h2_tRwrytiCNVpY01SB8G33R_QoDRetxVCZnIHVOqmsFpDny8C-g_MIk

К.е.н. Ткаченко О.С.
старший викладач кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
м. Дніпро
E-mail: tas2007@i.ua

ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Результати діяльності сільськогосподарських підприємств нашої країни, в сучасних кризових умовах важко спрогнозувати. Високий рівень інфляції спричинив спад купівельної спроможності на ринку сільськогосподарської продукції; через високі відсоткові ставки знижується рівень кредитування сільськогосподарських підприємств, це призводить до «кризи неплатежів»; нестійкий стан валютного ринку та ринку сировини не дозволяє вітчизняним сільськогосподарським підприємствам імпортувати власну продукцію. Перераховані вище умови, за яких працюють сільськогосподарські підприємства сьогодні, змушують їх працювати в режимі виживання. Зазначені економічні труднощі сприяють тому, що значна кількість сільськогосподарських підприємств України, опиняється в кризовому стані, а долати його доцільно шляхом проведення економічного оздоровлення, для того, щоб не довести сільськогосподарське підприємство до стану банкрутства.

Циклічний характер розвитку, притаманний усім без винятку підприємствам, змушує їх швидко адаптуватись до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі та проявляти гнучкість і динамічність, необхідні для стабільного росту [1].

Досліджуючи сутність життєвого циклу підприємства С.В. Корягіна наводить визначення життєвого циклу підприємства, як сукупності стадій, що створюють закінчене коло розвитку протягом певного проміжку еволюції

підприємства, після якого його цінності й напрями діяльності можуть принципово змінюватися [3].

Життєвий цикл підприємства починається зі стадії народження та обов'язково закінчується стадією ліквідації. Однак у теорії життєвого циклу існує думка про те, що кінцевою стадією життєвого циклу підприємства не обов'язково має бути «смерть», це може бути стадія оновлення, коли підприємство кардинально змінює свої організаційні засади, стратегічні наміри тощо. У такому разі підприємство переживає кризу стадії занепаду та перетворюється. Це свідчить про можливість існування декількох життєвих циклів у житті підприємства. Отже, під життєвим циклом підприємства розуміється сукупність стадій, що створюють закінчене коло розвитку протягом певного проміжку еволюції підприємства, кожна з яких характеризується певною системою стратегічних цілей та завдань, особливостями формування ресурсного потенціалу та досягнутими результатами функціонування [4].

Будь-якому сільськогосподарському підприємству для подальшого успішного розвитку необхідно періодично проводити оновлення або хоча б невелику зміну напрямку руху діяльності. На рисунку 1 наведені різні варіанти життєвого циклу сільськогосподарських підприємств з урахуванням рівня рентабельності.

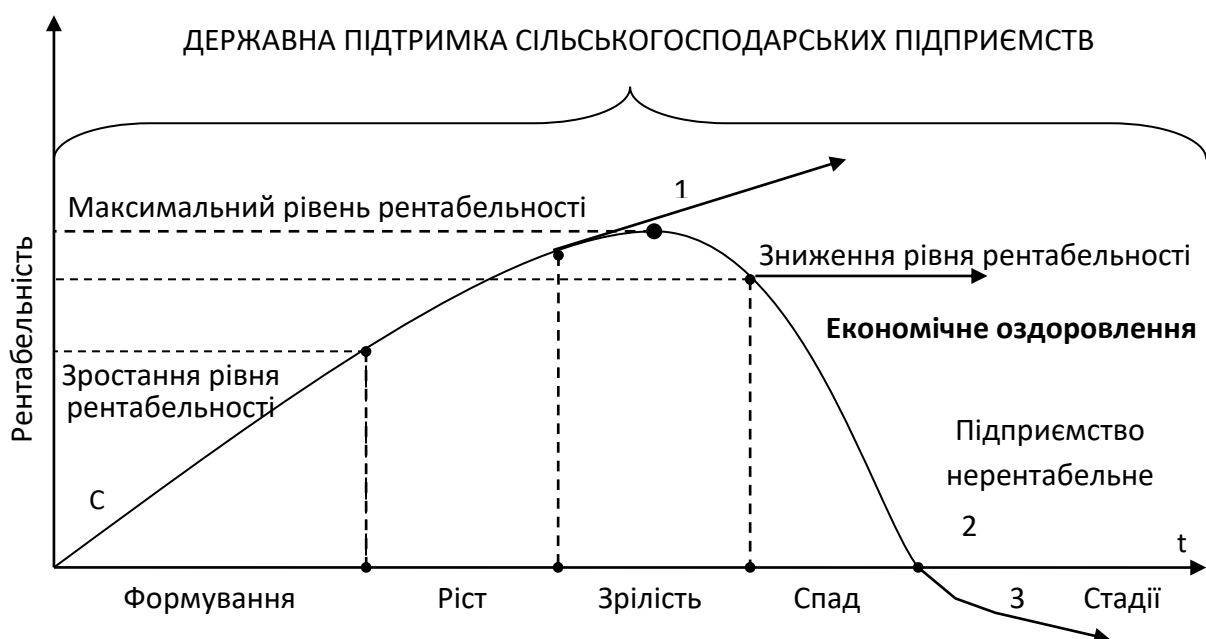

Рис. 1. Стадії життєвого циклу сільськогосподарських підприємств

Аналізуючи рисунок 1 зазначимо, що життєвий цикл сільськогосподарського підприємства позначений літерою С. Першою стадією життєвого циклу підприємства є його формування та збільшення виробничих потужностей, в свою чергу рівень рентабельності перебуває на стадії зростання, що свідчить про позитивний результат роботи новоствореного сільськогосподарського підприємства. Наступною є стадія його росту на якій перед керівництвом постає необхідність незначних змін, при успішній реалізації яких підприємство розвиватиметься по вектору 1 – подальший розвиток прибуткового сільськогосподарського підприємства, рівень рентабельності на даному етапі досягне свого максимуму і свідчитиме про ефективну роботу сільськогосподарського підприємства.

Рентабельність виступає одним з найважливіших основних показників роботи підприємства, який характеризує кінцевий результат його роботи. Показники рентабельності більш повно, чим прибуток, відображають остаточні результати господарської діяльності сільськогосподарського підприємства. В цілому, прибутковість різних напрямів діяльності, окупність витрат і т.д. Значення показників рентабельності показує співвідношення ефекту з наявними, або використаними ресурсами. Показники рентабельності зазвичай використовуються для оцінки діяльності підприємства, та як інструмент в інвестиційній політиці та ціноутворенні [2]. Розглядаємо саме сільськогосподарські підприємства, адже зважаючи на специфіку сільського господарства рівень рентабельності має високу амплітуду коливань, оскільки існує залежність зумовлена часовим інтервалом між надходженням виручки від реалізації продукції та витратами на виробництво сільськогосподарської продукції впродовж року.

У разі, якщо аналіз рівня рентабельності свідчитиме про його зниження, і не буде вжито заходів, щодо відновлення платоспроможності, а підприємство перейде в стадію зрілості, то його розвиток здійснюватиметься за вектором 2 – економічне оздоровлення. На цьому етапі життєвого циклу сільськогосподарського підприємства доцільно застосувати заходи, щодо економічного оздоровлення. Якщо на стадії спаду запровадження заходів з економічного оздоровлення не

дало очікуваного результату, а аналіз рівня рентабельності свідчить про нерентабельну діяльність підприємства, то його розвиток здійснюватиметься за вектором 3 і призведе до банкрутства та подальшої ліквідації.

Список використаної літератури

1. Дідик Л.М. Фінансова складова життєвого циклу підприємства / Л.М. Дідик // Економічний вісник НГУ. – 2010. – № 1. – С. 55-62.
2. Карпенко Л.М. Методичні підходи до оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємства / Л.М. Карпенко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 3(2). – С. 24-31.
3. Корягіна С.В. Економічна оцінка та планування життєвого циклу розвитку підприємства: автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. екон. наук. / С.В. Корягіна. – Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка». – 2004. – 21 с.
4. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л.О. Лігоненко. – К.: КНЕУ. – 2001. – 580 с.

К.е.н., доцент Тофан І.М.

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Львівський національний аграрний університет

м. Дубляни

E-mail: imt71@ukr.net

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВИХ СИСТЕМ

З давніх давен і по даний час податки вірний і невід'ємний атрибут функціонування держави. Обов'язкові платежі – це фінансове підґрунтя існування держави, ефективний інструмент впливу на державотворчі процеси

та розвиток економіки зокрема. Застосування податків та утримань різного роду потребує організаційно-правового підґрунтя. В цивілізованих суспільствах сплачувати податки є громадянським обов'язком, який чітко закріплений Конституцією та кодексом профільних законів і декретів. В Конституції вказується як обов'язок сплачувати податки, а безпосередньо механізм та база оподаткування, а також інші елементи стягнень закріплені в Податковому кодексі або окремих документах. У Франції, США та Росії діють Податкові кодекси. У Німеччині, Японії та Великобританії ціла низка фіскальних документів які не згруповані в консолідований пакет. Так наприклад, в США у 2017 році Податковий кодекс налічував близько 70 тис. сторінок (Для порівняння в Україні майже 750 сторінок). Тобто за кордоном можуть повноцінно і ефективно функціонувати податкові системи які базуються на різних організаційно-правових аспектах. Найголовніше, щоб система оподаткування не була обтяжливою для платників податків та суб'єктів господарювання і не сприяла тінізації економіки. У світі відомий досвід Скандинавських країн та країн «Бенілюксу» де існують високі ставки податку, відсутні Податкові кодекси, а рівень суспільного добробуту та інвестиційного клімату одні з найвищих у світі. Тобто в країнах, в першу чергу Європейського Союзу, нормативні документи з оподаткування чітко і зрозуміло доповнюють одне одного, дають єдине трактування тих чи інших норм податкового законодавства, і це мало би стати орієнтиром для вітчизняних законотворців та ініціативних урядовців.

Адже численні коригування Бюджетного та Податкового кодексів свідчать про вкрай низький рівень підготовки законопроектів бюджетно-податкового спрямування. Сучасна законодавча база формування бюджетних ресурсів України знаходиться все ще у незадовільному стані, а за окремими напрямками і взагалі відсутня [3]. Підзаконні акти часто спотворюють суть законів, а подекуди і вкрай їх нівілюють (мораторій на проведення планових перевірок). На думку, Л.Сідельникової, значна кількість нормативно-правових актів України прийнята без врахування об'єктивних економічних законів і закономірностей розвитку суспільства, теоретичного обґрунтування. Важливим

базисом ефективності державної фіскальної політики є якість бюджетного планування яке залежить від адекватності прогнозування макроекономічних показників. Для прикладу в Німеччині при проведенні бюджетного планування орієнтиром служать доходи конкретних земель і громад на душу населення. Від земель із високим рівнем душевих доходів частково кошти вилучаються і перерозподіляються серед земель із рівнем душевих доходів нижче середнього. Аналогічна ситуація у Великобританії та Франції. Формуючи правові засади оподаткування за кордоном не забувають і про аналіз організаційного інструментарію оподаткування – діяльності фіскальної служби. Так у країнах Північної Америки (Канаді, США) проводять щорічний моніторинг ефективності функціонування фіскальної служби на підставі чого є змога оптимізувати її роботу. Крім того це сприяє іміджу держави, адже прозорість та відкритість фіскальної служби щороку аналізується, обговорюється і висвітлюється в засобах масової інформації незалежними експертами та службами. Тобто в західних країнах, як правило, діяльність фіскальної служби, висвітлюється організаціями і установами які далекі від її підпорядкування і роблять це на замовлення уряду. В Україні на жаль така практика не заведена, адже про результати діяльності фіскальної служби, ми отримуємо інформацію, як правило від самої Державної Фіскальної служби або Міністерства фінансів України.

Багато хто вважає, що податкова система України є ще надто молодого і тому їй притаманні часті модифікації чи кардинальні зміни, які до невпізнання її змінюють на протязі нетривалого періоду. Всі ці процеси ведуться задля активного пошуку оптимальних механізмів оподаткування так запевняють нас очільники держави. Хоча не варта забувати і про те що будь-який механізм оподаткування потребує чіткої, зрозумілої і єдиної методики нарахування податків та ефективної системи її адміністрування для усіх суб'єктів в межах податкових взаємовідносин.

Теорія податків до обов'язкових платежів відносить — податок, збір, плату, внески. Податок — це обов'язковий платіж, який утримується до бюджетів усіх рівнів з доходів фізичних та юридичних осіб у безпеліційному

порядку. Збір або внесок – це платіж, який стягується в основному до державних цільових фондів та місцевих бюджетів. Плата – це утримання, яке повертається державі за тимчасове або постійне користування її ресурсами. Сукупність податків, зборів та інших обов'язкових платежів утворює податкову систему держави. Встановлення і скасування податків, зборів, інших обов'язкових платежів, а також пільги їх платникам надаються Верховною Радою України та місцевим самоврядуванням.

Сутність податків як економічної категорії відображається в їх функціях. Оскільки податкова система є однією із складових фінансової системи, функції податків впливають із функцій фінансів. Податки в основному виконують дві функції: фіскальну і регулюючу. Суть фіскальної функції полягає в тому, що саме за допомогою податків і зборів забезпечується наповнення бюджетів усіх рівнів і відповідно джерел формування доходів держави. Регулююча функція доповнює економічну суть податків шляхом розподілу та перерозподілу грошових коштів на нагальні потреби суспільства та державотворення.

Держави які дбають про ефективність власної податкової системи дотримуються чітким принципів оподаткування. Адже вони є фундаторами системних і повних фінансових надходжень до бюджетів земель, штатів, областей, територій.

Першим чітко сформулював основні принципи оподаткування ще у XVIII столітті А. Сміт. Заслуга А.Сміта полягає не у їх відкритті, а саме в узагальненні та чіткому формулюванні. Багато чого з того, про що він писав, до нього висловлювалося іншими вченими, але робили це частково та не систематизовано. Запропоновані А. Смітом принципи оподаткування покладені в основу усіх сучасних податкових систем і Україна не виняток. У своїй фундаментальній праці „Дослідження про природу та причини багатства народів”, А.Сміт запропонував наступні принципи оподаткування.

1. Принцип справедливості – податок має стягуватись в залежності від суми отриманих доходів.

2. Принцип визначеності – податок має бути чітко визначений і

сформульований, наперед.

3. Принцип зручності – податок має стягуватись у встановлений і зручний для платника податку час.

4. Принцип економії – обслуговування податків має бути дешевим.

При розробці цих принципів А. Сміт виходив з індивідуалістичних теорій держави, вважаючи податки джерелом покриття непродуктивних витрат держави, і тому пріоритетними вважав інтереси платників податків. Не випадково його принципи були названі згодом «Великою хартією вольностей платника податків» або «Декларацією прав платника податків». Авторитет А. Сміта як найбільшого економіста XVIII ст. надавав цим принципам особливу значимість [1].

Варта зазначити що принципи оподаткування запропоновані А.Смітом формулювалися виходячи з інтересів платника податку і запровади їх без подальшого доповнення враховуючи фіскальні потреби держави не було в кінцевому варіанті доречним. Значно доповнив і розширив вчення А. Сміта німецький економіст А. Вагнер, який виділив дев'ять принципів оподаткування, які об'єднав у чотири групи: фінансові (достатність обкладання податками, еластичність); етичні (всезагальність оподаткування, рівномірність), народногосподарські (вірний вибір об'єкту оподаткування, комбінація податків у систему, яка б враховувала наслідки й умови їх перекладання) та принципи податкового управління (визначеність, зручність сплати податку, максимальне зменшення витрат на стягнення податків).

У сучасній податковій науці широке застосування отримала система принципів оподаткування, запропонована послідовником А. Вагнера – німецьким вченим Ф. Ноймарком. Він згрупував і запропонував такі чотири групи принципів: 1) фіскально-бюджетні (достатності податкових надходжень; здатності податкових надходжень до збільшення); 2) етичні (пропорційності; перерозподілу доходу та майна за допомогою податків); 3) політико-економічні (еластичності відносно політичної ситуації; податкової нейтральності); 4) організаційно-правові (наочності; безспірності; прозорості; постійності; вседоступності) [2].

Отже, фундаментаальні засади організаційно-правових аспектів побудови та функціонування податкових систем уже сформовані і апробовані. І їх застосування в Україні спотворене через недолугість командно-адміністративного апарату управлінців які використовують державний фіскальний механізм у цілях далеких від державотворення (фінансові махінації, лобіювання інтересів бізнесу першими особами ДФСУ протягом останнього десятиріччя, тощо).

Список використаної літератури

1. Андрущенко В.Л. Податкові системи зарубіжних держав: Навчальний посібник // В.Л. Андрущенко, З.С. Варналій, І.А. Прокопенко, Т.В. Тучак – К.:Кондор-Видавництво, 2012.– 222с.
2. Іванов Ю.Б. Податкова система: Підручник // Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, О.М. Десятнюк. – К. : Вид-во "Атіка", 2006. – 920 с.
3. Сідельникова Л.П. Теоретико-організаційні домінанти і практика розбудови податково-боргових джерел формування бюджетних ресурсів держави: Монографія.// Л.П. Сідельникова.– Херсон: ПП Грінь Д.С., 2013.– 670с.

Тюріна М.М.

аспірант кафедри менеджменту

Державний університет інфраструктури та технологій

м. Київ

E-mail: marinat1607@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЙНА СКЛАДОВА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТРАНСПОРТУ

Сучасна розширена економічна система є наслідком та так званим «продуктом» зростання масштабів суспільного поділу праці та поглиблення спеціалізації різноманітних видів господарської діяльності, утворюючі з них

галузі. Підприємства транспорту в Україні об'єднуючись в транспортну галузь залишається найважливішою, без якої не можливе нормальне функціонування та розвиток інших сфер економіки. Здійснюючі свої основні функції, транспортні підприємства активно впливають на масштаби суспільного виробництва, його структуру та ступінь розвитку. Як казав П. Самуельсон «В економіці сучасних суспільств, процес спеціалізації і поділу праці доведений до певної межі». [1] Так транспортна галузь опосередковано визначає діяльність підприємств у сфері виробництва, послуг та військово-промислового комплексу. Але транспорт як галузь економіки має свої особливості, оскільки прямо не створює продукцію, а має прямий вплив на формування її вартості обсягом транспортних витрат.

Але як кожне діюче підприємство в Україні підприємства транспорту підпорядковані економічним законам, застосовують економічні важелі та елементи для досягнення ефективності діяльності. Така діяльність вимагає чіткого усвідомлення стратегії підприємства та організації процесу управління (менеджменту). Менеджмент уявляє собою систему організації колективної праці, є складовим елементом управління. А податковий менеджмент - це частина загального управління економікою, тобто складова загального менеджменту. [2, 5] Так науковець А.І. Крисоватий визначає «податковий менеджмент як систему управління податками; як соціальний прошарок тих, хто здійснює роботу з управління податками та як форму підприємництва стосовно корпоративного та персонального податкового менеджменту». [3] А Ярема Б.П вважає, що «податковий менеджмент - це сукупність норм і правил, що регламентують податкову етику, податкову діяльність, податкову техніку, а також визначають міру відповідальності за порушення податкового законодавства». [4] Узагальнюючи ці визначення та усвідомлюючи суть поняття податкового менеджменту можна відокремити його основні функції:

1. Аналітична. Спрямована на планування та аналіз податкових зобов'язань та визначення їх джерел. Визначає необхідність здійснювати аналіз зовнішнього податкового середовища для розробки, податкової стратегії

підприємства в рамках загальної виробничої стратегії.

2. Організаційна. Розкривається процесом організації системи справляння податків та зборів.

3. Облікова. Визначена процесом обліку податків, визначення сум податкових зобов'язань та сум податкових платежів.

4. Контролююча. Спрямована на здійснення контролю за дотриманням податкового законодавства.

5. Регулююча. Здійснюється шляхом коригування поточної діяльності в питаннях пов'язаних з податковою політикою в рамках загальної стратегії підприємства та запланованих податкових результатів.

Оскільки впровадження та організація податкового менеджменту на підприємствах транспорту є цікавою темою та представляє собою системну дію в рамках загальної виробничої стратегії, пропонується приділити особливу увагу розкриттю суті організаційної функції податкового менеджменту.

В широкому сенсі організаційна функція менеджменту – це організація процесу управління, застосування необхідних заходів і дій. Якщо це стосується податкового менеджменту, то можна визначити організаційну функцію як організацію процесу управління податками або взаємовідносин пов'язаними з ними. Метою податкового менеджменту є досягнення оптимального рівня податкового навантаження. Завданням організаційної функції податкового менеджменту є створення потрібної структури управління підприємством, забезпечення необхідним для досягнення поставленої мети. Для ефективної організації податкового менеджменту потрібно чітко розуміти, що об'єктом управління є загальна виробнича, економічна стратегія підприємства та податкова стратегія і як наслідок пов'язаний з ними податковий облік. А суб'єктом податкового менеджменту є відповідні підсистеми, які можуть складатися з податкових менеджерів, відділів, управлінь, департаментів в залежності від складності побудови загальної структури управління підприємством та підпорядкованості його складових. Але ці структури управління повинні об'єднуватися в підсистеми, які визначатимуть підсистеми

податкового менеджменту, такі як:

1. Цільова підсистема, яка визначає цілі податкового менеджменту в залежності від загальної виробничої, економічної та податкової стратегії.

2. Забезпечуюча підсистема, яка призначена для здійснення кадрового, методичного, інформаційного, нормативно- правового забезпечення процесу здійснення податкового менеджменту.

3. Функціональна. Безпосередньо означає процес прийняття підприємством податкової стратегії, визначення основних напрямів та особливості податкової політики, здійснення процесу планування податкових платежів, налагодження бухгалтерського та податкового обліку та системи контролю за нарахуванням та сплатою податків.

4. Управляюча підсистема. Вона визначена набором учасників та їх посадових та функціональних обов'язків в системі організації податкового менеджменту.

Кінцевим результатом податкового менеджменту є мінімізація податкових зобов'язань та максимізація доходу шляхом законного використання всіх можливостей Податкового кодексу України та побудови ефективної організації податкового менеджменту на підприємстві. В поточній діяльності важливим буде коректне застосування податкового обліку на підприємстві як засіб реалізації податкової політики та стратегії підприємства, зокрема коректний розрахунок поточних податкових платежів, бюджетування податків. Таким чином варто врахувати, що найбільшій ефективності податкового менеджменту можна досягти використовуючи підхід управління не процесом, а системою податкового обліку, основою якого буде коректно побудована організаційна структура податкового менеджменту на підприємстві.

Список використаної літератури

1. Економічна політика (2004). [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://library.if.ua/book/130/8581.html>
2. Конспект лекцій з дисципліни «Податковий менеджмент» / Л.М. Акімова,

Рівне :НУВГП, 2018 - 40с.

3. Податковий менеджмент: навч. посіб. / А.І. Крисоватий, А.Я. Кізіма. – Тернопіль: Картбланш, 2004. – 304 с.
4. Податковий менеджмент: навч. посіб. / Б.М. Ярема, В.П. Маринець – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 224 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://pidruchniki.com/1417012064390/ekonomika/podatkoviy_menedzhment_sistemi_upravlinnya_finansami#23
5. Податковий менеджмент: навч. посібник / Д.І. Дема, І.В. Шевчук, Г.П. Мартинюк; за заг. ред. Д.І. Деми. – К.: Алерта, 2017. – 256 с.
6. Ісаншина Г.Ю. Податковий менеджмент: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2003. – 260с.
7. Ю.С. Гринчук, В.Ю. Гринчук /Податковий менеджмент в системі управління підприємством/ Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/podatkoviy-menedzhment-v-sistemi-upravlinnya-pidpriemstvom.html>

Устич В.А.

аспірант кафедри обліку і аудиту

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

м. Слов'янськ

E-mail: victoriaustich@gmail.com

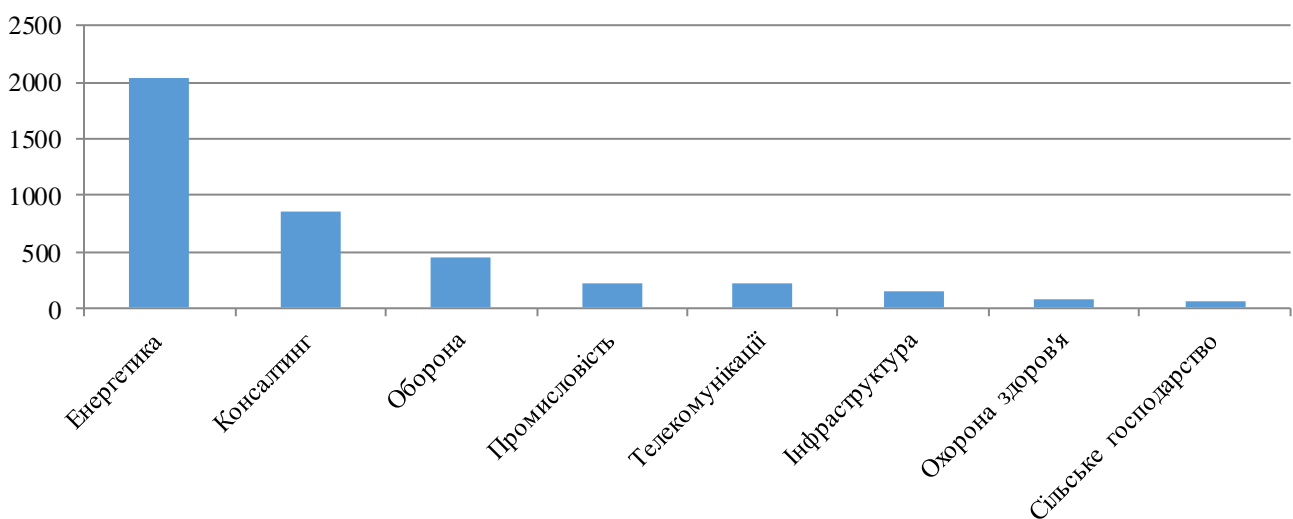
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЛАЄНС-ПОЛІТИКИ ЗАДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ПОКАЗНИКІВ ЗВІТНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Останнім часом зростає кількість вітчизняних підприємств, які оприлюднюють не тільки річну фінансову звітність, а й інтегровану звітність, яка включає в себе фінансове та нефінансове звітування та має забезпечити

довіру до діяльності підприємства зі сторони зацікавлених осіб, таких як інвестори та кредитори. Але, існують факти викривлення показників і недостовірно наданої інформації у звітності. До неправдивої фінансової звітності належать навмисні викривлення, пропущення загальних сум або розкриття інформації у фінансових звітах з метою обману їх користувачів.

Недостовірні фінансові звіти можуть містити: обман, тобто маніпулювання, фальсифікацію, навмисні виправлення облікових записів або первинних документів, які є основою фінансових звітів; викривлення або навмисне пропускання у фінансовій звітності подій, господарських операцій чи іншої істотної інформації; навмисне неправильне застосування облікових принципів визнання, класифікації, надання або розкриття інформації.

Компанії деяких галузей більш схильні до порушення антикорупційного законодавства порівняно з іншими, згідно з дослідженням Baker McKenzie (рис. 1).

Рис. 1. Галузі економіки, більш схильні до порушень в законодавстві [1]

Будь-який факт корпоративного шахрайства завдає компанії шкоду, яка позначається на всіх основних сферах діяльності організації, на її зовнішньому іміджі і часто має негативні наслідки, які настають з часом, а їх масштаб важко передбачити.

Тому важливим напрямком дослідження є пошук шляхів виявлення та

запобігання шахрайства у звітності, одним з яких є застосування комплаєнс-політики на вітчизняних підприємствах.

Комплаєнс – це відповідність діяльності підприємства нормам права, законам України та інших країн, вимогам нормативних документів, правилам, рекомендаціям, етичним нормам і внутрішнім стандартам.

Мета впровадження системи комплаєнс – створення діючих механізмів щодо встановлення та аналізу корупційно-небезпечних сфер діяльності, оцінки і управління ризиками та забезпечення комплексного захисту підприємства від загроз.

Основними сферами застосування функції комплаєнс є протидія корупції і корпоративному шахрайству та захист конфіденційної інформації підприємства. Важливим документом є комплаєнс-програма, ефективне виконання якої допоможе підприємству виявити та попередити ризики порушення закону (рис. 2).

Розробка повноцінних комплаєнс-політик, починаючи з корпоративного етичного кодексу, має включати наступні характеристики [3]:

- оголошення політики про нульову толерантність до корупції;
- призначення відповідальних за комплаєнс на підприємстві;
- заборона подарунків представникам органів влади та чітке визначення стимулюючих платежів;
- програма оцінки ризиків та контролю за роботою з підрядниками;
- наявність антикорупційних пунктів в угодах;
- внутрішні системи звітування про корупцію та правопорушення;
- засоби запобігання конфлікту інтересів;
- забезпечення поглиблених тренінгів та семінарів із комплаєнсу;
- процедуру гарантій та захисту викривачів;
- процедуру інформування про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення;
- чіткий алгоритм відповідальності за корупційні та корпоративні правопорушення.

Рис. 2. Складові комплаєнс-програми на підприємстві [2]

Отже, впровадження комплаєнс-політики в практику вітчизняних підприємств необхідно для того, щоб допомогти компаніям уникнути хабарництва за допомогою заходів, які мінімізують ризик корупційних дій, що в свою чергу підвищить прозорість і достовірність показників звітності.

Список використаної літератури

1. Офіційний сайт Baker & McKenzie [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.bakermckenzie.com>
2. Клименко Т. Ю. Корпоративний комплаєнс як превентивний захід боротьби з шахрайством: Науковий журнал Економіка і фінанси № 6-7 // Т.Ю. Клименко, О.О. Мельник. – Дніпропетровськ, 2015. – С. 20-26

3. Войціцький Ю. Прозорість корпоративної звітності: оцінка найбільших приватних та державних компаній України // Ю. Войціцький, Д. Якимчук [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2017/02/ti_rating_ukr_final_web.pdf

Хамілі Акрам
аспірант кафедри менеджменту і адміністрування,
науковий керівник: д.е.н., професор Афанасьєв Є.В.
професор кафедри менеджменту і адміністрування
Криворізький національний університет
м. Кривий Ріг
E-mail: taktouk63@gmail.com

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ ТА АЛЖИРУ

В умовах сучасної трансформації економіки України значних змін та переформотування зазнають абсолютно всі суб'єкти господарювання й зокрема підприємства малого та середнього бізнесу (МСП). Зважаючи на тенденції європейської інтеграції українського господарства, значних змін зазнають й умови та механізм розвитку й функціонування невеликих та середніх українських підприємств.

Згідно діючого в Україні законодавства маємо наступну градацію підприємств:

- мікропідприємства - чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — до 700 тис. євро, середня кількість працівників — до 10-ти осіб;

- малі підприємства - чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — до 8 мільйонів євро, середня кількість працівників — до 50-ти осіб;

- середні підприємства - чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — до 40 мільйонів євро, середня кількість працівників — до 250 осіб;

- великі підприємства - чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) — понад мільйонів 40 євро, середня кількість працівників — понад 250 осіб.

Проаналізувавши статистику малих та середніх підприємств в Україні за останні 8 років, маємо наступні дані (таблиця 1).

Таблиця 1

Кількість підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства [1]

Роки	Усього підприємств	У тому числі							
		великі підприємства		середні підприємства		малі підприємства		з них мікропідприємства	
		підприємств	у % до загальної кількості	підприємств	у % до загальної кількості	підприємств	у % до загальної кількості	підприємств	у % до загальної кількості
2010	378 810	586	0,2	20 983	5,5	357 241	94,3	300 445	79,3
2011	375 695	659	0,2	20 753	5,5	354 283	94,3	295 815	78,7
2012	364 935	698	0,2	20 189	5,5	344 048	94,3	286 461	78,5
2013	393 327	659	0,2	18 859	4,8	373 809	95,0	318 477	81,0
2014	341 001	497	0,1	15 906	4,7	324 598	95,2	278 922	81,8
2015	343 440	423	0,1	15 203	4,4	327 814	95,5	284 241	82,8
2016	306 369	383	0,1	14 832	4,9	291 154	95,0	247 695	80,8
2017	338 256	399	0,1	14 937	4,4	322 920	95,5	278 102	82,2

Отже, як видно з даної таблиці, кількість малих та середніх підприємств протягом останніх 8 років постійно змінюється. Починаючи з 2013 року спостерігається зниження їх кількості, що обумовлено системною кризою в економіці України. Однак в 2017 році вже є незначне збільшення кількості малих та середніх підприємств, що є знаком покращення економічної ситуації.

Якщо розглядати ситуацію з малими та середніми підприємствами в Алжирській Народній Демократичній Республіці (Алжир), то ситуація з малими й середніми підприємствами наступна.

Критерії віднесення підприємств до категорії малих або середніх встановлені Законом «Про загальні принципи розвитку малого та середнього підприємництва» від 10.01.2017р. № 17-02 (Loi d'orientation sur le développement de la petite et moyenne entreprise (PME)). Статистика щодо кількості підприємств за їх розміром наведена в таблиці 2.

Таблиця 2

Статистичні дані щодо кількості мікро-, малих та середніх підприємств в Алжирі, станом на 01.01.2018р. [2].

№	Категорія	Кількість співробітників	Кількість підприємств	Питома вага, %
1	Мікропідприємство*	до 9	1 035 891	97,7
2	Мале підприємство	від 10 до 49	21 202	2,0
3	Середнє підприємство	від 50 до 249	3 196	0,3
Разом			1 060 289	100

Примітка: *Разом з фізичними особами-підприємцями, що не є юридичними особами.

Як видно з таблиці 2, на початок 2018 року левову частку займали мікропідприємства з кількістю співробітників до 9 осіб, що обумовлено впровадженням вище згаданого закону. Цей закон має за мету сприяння створенню нових малих та середніх підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності та експортного потенціалу. Держава Алжир згідно цьому закону гарантує підтримку таких підприємств, а саме надає фінансову та нефінансову допомогу, юридичний та інший професійний супровід діяльності та необхідні консультації. Також держава допомагає в питаннях отримання земельних ділянок для ведення бізнесу. Крім цього, Міністерство промисловості Алжиру створило гарантійні фонди кредитування (Fonds de garantie des crédits) та підйомні фонди (Fonds d'amorçage) для підтримання підприємств малого та середнього бізнесу [2].

Завдяки всім цим заходам в останні роки в Алжирі спостерігається бурхливий розвиток малого та середнього бізнесу. Станом на 01.01.2018 року на таких підприємствах було задіяно більше, ніж 2 750 000 людей. Основними напрямками діяльності таких підприємств є сфера послуг, будівництво та ремесла. Більш детальний розподіл малих та середніх підприємств, що є юридичними особами, наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Розподіл малих та середніх підприємств за видами діяльності,
станом на 01.01.2018р. [2]

Галузь	Приватні МСП	Державні МСП	Разом	Питома вага, %
Послуги	316 044	70	316 114	53,03
Будівництво та господарчі роботи	177 727	23	177 750	29,82
Переробна галузь	92 804	84	82 888	15,58
Сільське господарство	6 392	84	6 476	1,09
Вуглеводні, енергетика, гірничорудна справа	2 843	3	2 846	0,48
Разом	595 810	264	596 074	100

Окремою категорією в Алжирі є фізичні особи-підприємці (аналог українських самозайнятих осіб), кількість яких нараховує 464 215 суб'єктів, які також займаються сферою послуг та ремісництвом.

В Алжирі дуже поширена державна підтримка малих та середніх підприємств, як основи національної економіки. Так, в складі Міністерства промисловості діє Генеральна дирекція з розвитку малого та середнього підприємництва (Direction Générale de la Petite et Moyenne Entreprise - DGPME), що відповідає за створення сприятливих умов для розвитку малого й середнього бізнесу та його всебічної підтримки.

На підставі вищевикладених даних проведемо порівняльний аналіз кількісного розвитку малих та середніх підприємств в Україні та Алжирі.

Таблиця 4

Порівняльний аналіз кількості МСП в Україні та Алжирі

Країна	Населення, осіб	Кількість МСП	Кількість МСП на 1000 мешканців
Україна	42 234 000 *	337 857	8,00
Алжир	42 403 000 **	596 074	14,06

Примітка:

* наявне населення, без урахування тимчасово окупованих територій, Автономної Республіки Крим і м. Севастополя

** оцінка 2018 р. [3]

Отже, як бачимо з розрахунків, ситуація з кількістю МСП на 1000 осіб в обох країнах дещо різниться. Так, в Україні даний показник майже на 75%

нижчий від алжирського значення, що свідчить про різну структуру економіки країн.

Далі вважаємо за необхідне проаналізувати питому вагу безпосередньо малих, середніх та мікропідприємств.

Таблиця 5

Деталізований порівняльний аналіз кількості МСП в Україні та Алжирі

Країна	Населення, осіб	Кількість підприємств			Кількість на 1000 мешканців		
		середні	малі	мікро-	середні	малі	мікро-
Україна	42 234 000*	14 937	44 818	278 102	0,35	1,06	6,58
Алжир	42 403 000**	3 196	21 202	571 676	0,08	0,50	13,48

Примітка:

*наявне населення, без урахування тимчасово окупованих територій, Автономної Республіки Крим і м. Севастополя

** оцінка 2018 р. [3]

Отже, в розрізі розміру підприємств ситуація по країнам також різна. Так, середніх та малих підприємств в перерахунку на 1000 мешканців значно більше в Україні, а мікропідприємства складають більшість в Алжирі, що ще раз підтверджує ефективність діяльності алжирського міністерства промисловості щодо підтримки мікропідприємств.

Таким чином, в цілому можна зробити висновок, що малі та середні підприємства в обох країнах є основою економіки та зайнятості населення. І в Україні, і в Алжирі влада докладє зусиль для розвитку та активізації цього сегменту економіки, що є перспективним та значущим, особливо в сучасних умовах.

Список використаної літератури

1. <https://ukrstat.gov.ua>
2. Обзор экономики Алжира в 2017 году. – Алжир: ТП РФ в АНДР, 2018. – 24с.
3. <https://countrysimeters.info/ru/Algeria/>

*Хоменко В.І.
студентка ННІМБ ПТіБД,
д.е.н., професор Ширяєва Л.В.
професор кафедри економіки і фінансів
Одеський національний морський університет
м. Одеса
E-mail: rinneta99@gmail.com*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОШОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

У даній роботі висвітлюється становлення та розвиток грошового ринку в Україні, який розглядається у сфері трансформаційних процесів, що пов'язано із розвитком основних ринкових механізмів та інститутів: банківської та грошової систем, розвитком ринку цінних паперів та платіжної системи. Цьому питанню присвячена достатня кількість наукових робіт вітчизняних вчених, таких як: Л.В. Ширяєва, С.В. Онешко, Н.В. Хотєєва [1], А.В. Лелик [2], І.Б. Загорулько [2], Н.Є.Килипенко [2], М.І. Савлук [3], А.М. Мороз [3], І.М. Лазепко [3].

Досліджуючи грошовий ринок було виявлено, що він займає важливу роль в економічних процесах монетарних теорій. На даний час моделі грошового ринку розвиваються в межах, визначених, з одного боку, кейнсіанцями, з другого – монетаристами [2].

Грошовий ринок - це характерний сектор ринку, на якому здійснюються наступні процеси: купівля та продаж грошей, формуються попит, пропозиція і ціна даного товару чи послуги [3].

За даними Національного банку України у 2018 році номінальні доходи населення склали 758,6 млрд грн, витрати - 745,6 млрд грн, тобто приріст заощаджень становив 13 млрд грн. [4].

Найявний дохід населення на придбання товарів та послуг збільшився на

25,2 %, а реальний наявний, визначений з урахуванням цінового фактору - на 10,0 %.

У 2018 році зменшилась споживча інфляція до 9.8% (з 13.7% у 2017 році) – найнижчого рівня за підсумками року за останні п'ять років.

Аналізуючи вищенаведені дані, можна констатувати, що прогноз інфляції на кінець 2019 року залишається незмінним – 6.3% .

На початку 2020 року очікується зниження споживчої інфляції до верхньої межі цільового діапазону $5\% \pm 1$ відсотковий пункт (в.п.), а наприкінці року вона досягне цільового рівня 5%. (рис. 1).

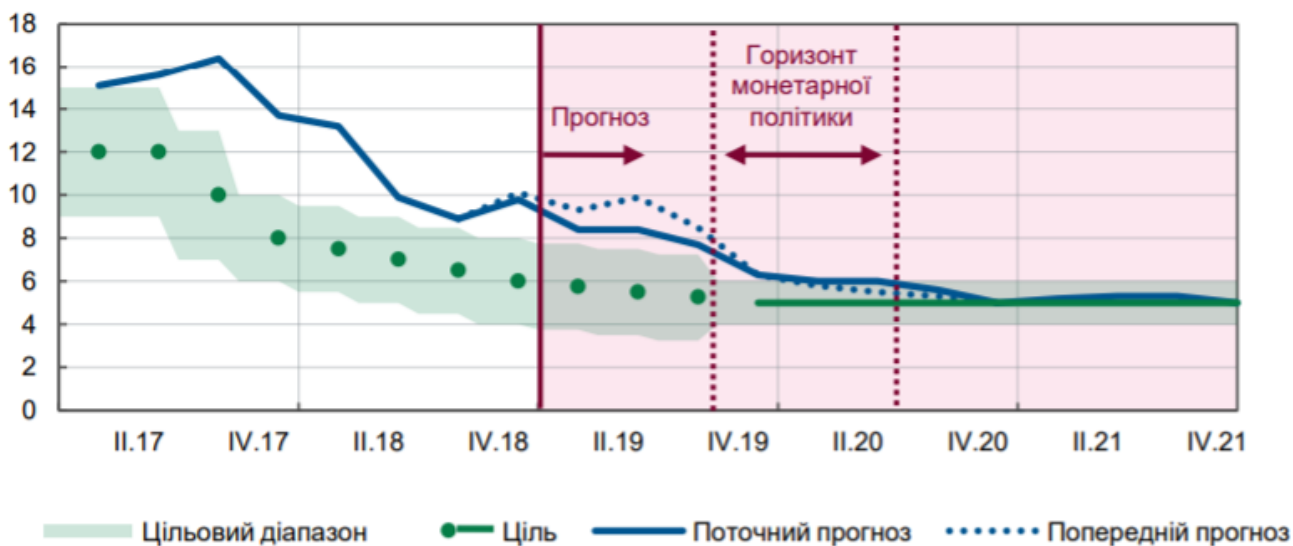

Рис. 1. Індекс споживчих цін (станом на кінець періоду, % р/р) та інфляційні цілі. [4].

Так, згідно рис.1, можна зробити висновок про те, що стримана фіскальна політика та досить жорсткі монетарні умови - основні чинники зниження інфляції на прогнозному горизонті, які сприятимуть уповільненню зростання сукупного попиту та повернення до від'ємного розриву ВВП.

Безумовно, саме ці фактори є приводом зменшення базової інфляції до 5% у 2019 році та 4% у 2020 – 2021 роках.

За оцінками експертів , у 2019 році інфляція сирих продовольчих товарів

передбачається у межах 3.0-3.5%, а адміністративно регульовані ціни зростуть на 13.6% .Ріст реального ВВП сповільниться до 2.5% [4] .

Очікується зниження темпів зростання світової торгівлі до 3.6% у 2019 році (з 3.8% у 2018 році) та до 3.5% - у 2020 році.

Враховуючи отримані дані та проведений аналіз було виявлено, що основними проблемами розвитку грошового ринку в Україні є: підвищення цін на товари, зниження курсу національної валюти, купівельної спроможності населення, активний розвиток сектору тіньової економіки.

Для вирішення цих проблем та поліпшення стану грошового ринку України доцільно було б забезпечити виконання антиінфляційних заходів, спрямованих на утримання індексу споживчих цін.

Список використаної літератури

1. Ширяєва Л.В. Фінанси, гроші та кредит: навч. посіб. / Л.В. Ширяєва, С.В. Онешко, Н.В. Хотєєва. – Одеса: Інтерпрінт, 2017. 358 с.
2. Лелик А. В. Грошовий ринок в Україні: від інституційного становлення до ринкового регулювання [Електронний ресурс] / А.В. Лелик, І.Б. Загорулько, Н.С.Килипенко // XIII Міжнародна наук. інтернет конф. «Соціум.Наука. Культура» (25 – 27 січня 2017 року). – Режим доступу: <http://intkonf.org/lelik-a-v-zagorulko-ib-kilipenko-ne-groshoviy-rinok-vukrayini-vid-institutsiyynogo-stanovlennya-do-rinkovogo-regulyuvannya/>.
3. Савлук М.І., Мороз А.М., Лазепко І.М. Гроші та кредит : підручник. – К.: КНЕУ, 2011. 589 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1457/1/savluk_m_i_moroz_a_m_ta_in_groshi_ta_kredit.pdf
4. Інфляційний звіт Національного банку України. [Електронний ресурс] /Січень 2019. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=87678886>

*К.е.н., професор Хомутенко В.П.
старший науковий співробітник
Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз,
к.е.н., доцент Хомутенко А.В.
докторант кафедри фінансів
Одеський національний економічний університет
м. Одеса
E-mail: homutenko-vera@ukr.net*

ЦІНОВА КОНКУРЕНЦІЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЗВИЧАЙНИХ ЦІН ПРИ ВИЗНАЧЕНІ БАЗИ ОПОДАТКУВАННЯ КОНТРОЛЮЮЧИМИ ОРГАНАМИ

Недостатність економічно обґрунтованих державних механізмів формування та регулювання конкурентних відносин, а також вельми суперечлива нормативно-правова база в сфері оподаткування призводять до виникнення конфлікту інтересів суб'єктів господарювання і держави при застосуванні контролюючими органами методу визначення звичайних цін.

Законом України «Про ціни та ціноутворення» (далі – Закон про ціни та ціноутворення) передбачено, що «суб'єкти господарювання під час провадження господарської діяльності використовують: вільні ціни; державні регульовані ціни» [1, ч. 1 ст. 10]. Вільні ціни встановлюються суб'єктами господарювання самостійно за згодою сторін на всі товари, крім тих щодо яких здійснюється державне регулювання цін [1, ч. 1 ст. 11].

Доцільно зазначити, що вільні ціни є невід'ємною інституцією ринку, оскільки за їх допомогою в умовах конкурентного середовища здійснюється еквівалентний обмін, а отже, реалізуються інтереси продавця і покупця, відтворюється рівновага в економіці. Використання суб'єктами господарювання вільних цін як засобу досягнення кращих економічних умов збуту, проникнення і завоювання ринку є ціновою конкуренцією. Цінова

конкуренція включає швидке маневрування (маніпулювання) цінами, систему поступок для тих чи інших покупців іншими збутовими фірмами тощо [2]; це по суті, боротьба за скорочення витрат виробництва завдяки використанню досягнень науково-технічного прогресу, наукової організації праці, підвищення її продуктивності, що сприяє швидкій реалізації товару, а отже, прискорює оборот капіталу [3]. Однак, зниження цін обов'язково повинно зберігати для виробника норму прибутку за рахунок низьких витрат виробництва, оскільки встановлення цін нижче собівартості призводить до виникнення податкових ризиків та, як наслідок, – застосування контролюючими органами звичайних цін при визначені об'єкту оподаткування.

Поняття «звичайна ціна», наведене у Податковому кодексі України (далі – ПКУ), це «ціна товарів (робіт, послуг), визначена сторонами договору, якщо інше не встановлено цим Кодексом. Якщо не доведено зворотне, вважається, що така звичайна ціна відповідає рівню ринкових цін» [4, пп. 14.1.71 ст. 14]. У контексті пп. 14.1.219 ст. 14 ПКУ, ціни між незалежними (юридично та фактично) сторонами договору, які достатньо поінформовані та діють на добровільній основі, мають вважатися ринковими [4, пп. 14.1.219 ст. 14].

Слід зазначити, що вимогами ст. 632 Цивільного кодексу України передбачено, що «ціна в договорі встановлюється за домовленістю сторін. У випадках, регламентованих законом, застосовуються ціни (тарифи, ставки тощо), які встановлюються або регулюються уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування. Зміна ціни після укладення договору допускається лише у випадках і на умовах, встановлених договором або законом. При цьому зміна ціни в договорі після його виконання не допускається. Якщо ціна у договорі не встановлена і не може бути визначена виходячи з його умов, вона визначається виходячи із звичайних цін, що склалися на аналогічні товари, роботи або послуги на момент укладення договору» [5].

Таким чином, якщо ціна передбачена договором не є державно

регульованою ціною та визначена на добровільній основі незалежними (юридично та фактично) сторонами договору і зберігає для виробника норму прибутку, то така ціна відповідає ознакам звичайної ціни.

Застосування звичайних цін при визначенні бази оподаткування, передбачено нормами ПКУ та залежить від виду податку і господарської операції (табл. 1).

Таблиця 1

Випадки застосування звичайних цін при визначенні бази оподаткування податком на додану вартість та податком на доходи фізичних осіб

Податок	Перелік господарських операцій, що є базою оподаткування	Норма ПКУ
Податок на додану вартість	1. Операцій із постачання самостійно виготовлених товарів/послуг, а саме: база оподаткування не може бути нижче звичайних цін	п. 188.1 ст.188
	2. Операцій з постачання необоротних активів не може бути нижче балансової (залишкової) вартості за даними бухгалтерського обліку, що склалася станом на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції (у разі відсутності обліку необоротних активів - виходячи із звичайної ціни)	п. 188.1 ст.188
	3. У разі використання необоротних активів в операціях, які не є об'єктом обкладення ПДВ, та операціях, звільнених від обкладення ПДВ, а також переведення необоротних активів до складу невиробничих, не пов'язаних із господарською діяльністю, якщо відсутній облік таких активів і підприємство раніше скористалося податковим кредитом	п. 189.1 ст.189
	4. Операцій з ліквідації основних виробничих або невиробничих засобів, а саме: базою оподаткування є звичайна ціна на такі засоби, але не нижче їх балансової вартості на момент ліквідації	п. 189.9 ст.189
	5. У разі нарахування податкових зобов'язань при анулюванні ПДВ-реєстрації на вартість товарів/послуг/необоротних активів, суми вхідного ПДВ за якими були включені до складу податкового кредиту та які не були використані в оподатковуваних операціях у межах господарської діяльності	п. 184.7 ст..184
	6. При формуванні податкових зобов'язань виходячи з вартості безплатно отриманих послуг від нерезидента на території України, а саме: база оподаткування визначається за звичайними цінами на такі послуги без урахування податку	п. 190.2 ст.190
Податок на доходи фізичних осіб	1. У разі надання фізичній особі безплатно товарів (робіт, послуг) або індивідуальної знижки від вартості товарів (робіт, послуг)	пп. «е» пп. 164.2.17
	2. Нарухування (надання) фізичній особі доходів у будь-якій негрошовій формі	п. 164.5 ст.164
	3. Отримання фізичною особою страхової виплати, страхового відшкодування або викупної суми від страховика-резидента за договором страхування іншим, ніж довгострокове страхування життя (у т. ч. страхування довічних пенсій) і недержавне пенсійне забезпечення	пп. «б», «в» пп. 165.1.27 ст.165

Разом з тим, при здійсненні контрольних заходів податківці, застосовуючи метод звичайних цін, встановлюють ряд обов'язкових умов відповідності ціни поставки (договірної ціни) ринковій ціні на підставі інформації про ціни, які склалися на ринку ідентичних (а за їх відсутності – однорідних) товарів (робіт, послуг) у порівнянних економічних (комерційних) умовах від Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, державних органів статистики або інших джерел, без урахування цінової політики платника податків та збереження ним норми прибутку при здійсненні господарської операції з поставки товарів (робіт, послуг). Такий підхід застосування контролюючими органами звичайної ціни при визначенні об'єкту оподаткування не тільки породжує податкові спори, але й негативно впливає на розвиток економічної конкуренції в Україні, в тому числі й цінової, що суперечить вимогам ч. 2 ст. 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції»: «суб'єкти господарювання, органи влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію» [6].

Список використаної літератури

1. Закон України «Про ціни та ціноутворення» від 21.06.2012 р. № 5007-VI. – [Електронний ресурс]: // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
2. Мікроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – 2-ге вид., пероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 680 с.
3. Ігнатюк А. І. Галузеві ринки: теорія, практика, напрями регулювання: Монографія. – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 465 с.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. – [Електронний ресурс]: // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. – [Електронний ресурс]: // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

6. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001р. № 2210-III. – [Електронний ресурс]: // – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>

Ціжма О.А.

пошукувач,

науковий керівник: д.е.н., професор Алексеєнко Л.М.

завідувач кафедри обліку та фінансів

Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту

Тернопільського національного економічного університету

м. Івано-Франківськ

E-mail: yranok@ukr.net

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В КОНТЕКСТІ УТВЕРДЖЕННЯ ГНУЧКОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ЕКОНОМІКИ

Побудова ефективних механізмів підвищення якості трудового потенціалу у суспільному секторі є запорукою розвитку соціально-економічної системи. В Україні здійснюються заходи для забезпечення сталого зростання та підвищення рівня інвестиційної привабливості країни, і саме тому важливим є завдання реінвестувати економічні надбання в якість життя людей [1].

Головною продуктивною силою є людина. Кожен працівник, окремі групи і суспільство в цілому мають у своєму розпорядженні можливість здійснювати та вдосконалювати трудову діяльність, значно підвищувати її ефективність і якість. У даному контексті варто актуалізувати цільову відповідальність між державою, підприємницьким співтовариством і громадянами для досягнення стратегій і завдань суспільного розвитку.

В умовах політико-економічного протистояння в Україні спровоковано

значні загрози розвитку проблемних територій, в тому числі у вигляді втрат виробничих об'єктів, руйнування інфраструктури та погіршення матеріального становища громадян. Водночас так звана «демасштабізація економіки» спрощує отримання економічного контролю над українськими активами з боку більш капіталізованих суб'єктів, що зумовлює недооцінення національної робочої сили [2, с. 7].

Для забезпечення конкурентоспроможності економіки України відбувається подальша переорієнтація на ринки країн Європейського Союзу. За даними Національного банку України питома вага експорту товарів до країн ЄС у загальному обсязі експорту товарів збільшилась з 35,6% у 2017 році до 37,6% у 2018 році (зростання вартісних обсягів становило 15,5% порівняно з 2017 роком) [1, с. 8]. На Європейській платформі співпраці кластерів зареєстровано 19 українських кластерів, які працюють в різних регіонах країни та у різних сферах економічної діяльності, зокрема, в авіакосмічному, агропромисловому секторі, які мають можливість інтегруватися до європейської та міжнародної кластерної спільноти, отримувати фінансову та технічну підтримку в рамках програми сусідства ЄС (ознайомитися можна за посиланням: goo.gl/NxHTuH).

Для підвищення статусу інвестиційної привабливості України для міжнародних інвесторів Урядом прийнято Основні засади впровадження політики власності щодо суб'єктів господарювання державного сектору економіки, реалізація яких має забезпечити умови для ефективного володіння суб'єктами господарювання державного сектору економіки, що відповідно позитивно вплине на національну економіку та бізнес-середовище. Крім того, скасовано дискримінаційне положення щодо трудових прав працівників представництв іноземних юридичних осіб (постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2018 р. за № 571, розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.07.2018 р. за № 513).

Особливості формування системи фінансового забезпечення трудового потенціалу доцільно досліджувати з позиції класифікації у структурно-логічній

схемі зовнішніх і внутрішніх фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення фінансування підвищення якості людського капіталу [3, с. 460–463; 4, с. 21–35; 5, с. 68–85]. Урядом розроблено Методичні рекомендації щодо розрахунку показників ресурсоємності валового внутрішнього продукту на рівні національної економіки за основними групами ресурсів, продуктивності праці на рівні національної економіки, регіональному рівні та за видами економічної діяльності і коефіцієнта віддачі основних засобів на рівні національної економіки та за видами економічної діяльності [1, с. 48].

Трансформація трудового потенціалу людини відбувається протягом її життя та охоплює три основні періоди (дотрудовий, трудовий і післятрудоий), тому фінансування трансформації цього потенціалу має важливе економічне та соціальне значення. Для оцінки стану трудового потенціалу Міністерством економічного розвитку і торгівлі України прийнято рішення щодо проведення пробного перепису населення, яке планується провести у грудні 2019 року в Оболонському районі м. Києва та Бородянському районі Київської області (розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.07.2018 р. за № 504 р.).

Ефективність процесу залучення фінансових ресурсів для формування трудового потенціалу залежить від реальності визначення обсягів фінансування, ступеня доступності (вартості) фінансових ресурсів і ризику, пов'язаного із конкретними джерелами та формами фінансування. Ефективність процесів розподілу і використання фінансових ресурсів для формування трудового потенціалу передбачає прийняття рішень щодо досягнення оптимальності та ефективності їх використання. Це сприяє створенню умов для забезпечення конкурентоспроможності економіки України як основи для стійкого економічного зростання та підвищення стандартів і якості життя населення [6].

Список використаної літератури

1. Звіт про діяльність Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у 2018 році. [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.me.gov.ua.

2. Економічна безпека України в умовах гібридної агресії: Аналітична доповідь / Національний інститут стратегічних досліджень. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/book_2017/Ekon_bezpeka_1-1.pdf.
3. Кудінова М. М. Проблеми фінансування соціального захисту населення в Україні / М. М. Кудінова, В. В. Варук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 4. – С. 460–463.
4. Липов В. В. Конкурентна стратегія розвитку України в умовах глобалізації / В. В. Липов // Економіка України. – 2018. – № 3. – С. 21–35.
5. Притуляк Н. М. Оцінка рівня розвитку національного людського капіталу в Україні / Н. М. Притуляк // Економіка України. – 2017. – № 12. – С. 68–85.
6. Про затвердження плану заходів на 2018 рік з реалізації Стратегії подолання бідності: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2018 р. № 99-р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-na-2018-rik-z-realizaciyi-strategiyi-podolannya-bidnosti> (дата звернення: 05.03.2018).

Цюп'як А.Р.
студентка НН ІМБ ПТ та БД,
д.е.н., професор Ширяєва Л.В.
професор кафедри економіки і фінансів
Одеський національний морський університет
м. Одеса
E-mail: student.onmu@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СТАНУ ГРОШОВОГО ОБІГУ В УКРАЇНІ

В умовах сучасного розвитку України раціональна організація грошового обігу та грошових потоків являється вирішенням гострих проблем економіки протягом останніх років. Грошовий обіг представляє собою безперервний рух

грошей між учасниками економічних відносин в процесі суспільного відтворення. Проблеми грошового обігу стали темами наукових праць вітчизняних вчених та практиків, таких, як: Я. Чайковський, Т. Батракова, Т. Болгар, Є. Бублик, В. Варцаба, Н. Глоба, В. Дикий, О. Дзюблюк, О. Ігнатова, О. Князева, О. Кошонько, Р. Кравець, В. Огородник, Д. Лебедик, Н. Осеньчук, А. Полова, О. Тищенко та інших.

На стабільність грошового обігу має великий вплив структура грошової бази. Контроль над грошовою базою – важлива частина економічної політики країни. Обсяг готівки у грошовому обігу мав тенденцію зростання: так, у порівнянні з 2015 роком у 2018 році готівки побільшало на 91,88 млрд грн. [4, 5]. Станом на 1 лютого 2019 року кількість готівки у грошовому обігу поза банками становила 343,4 млрд грн., що на 56,72 млрд грн. менше в порівнянні з кінцем 2018 року [5, 6].

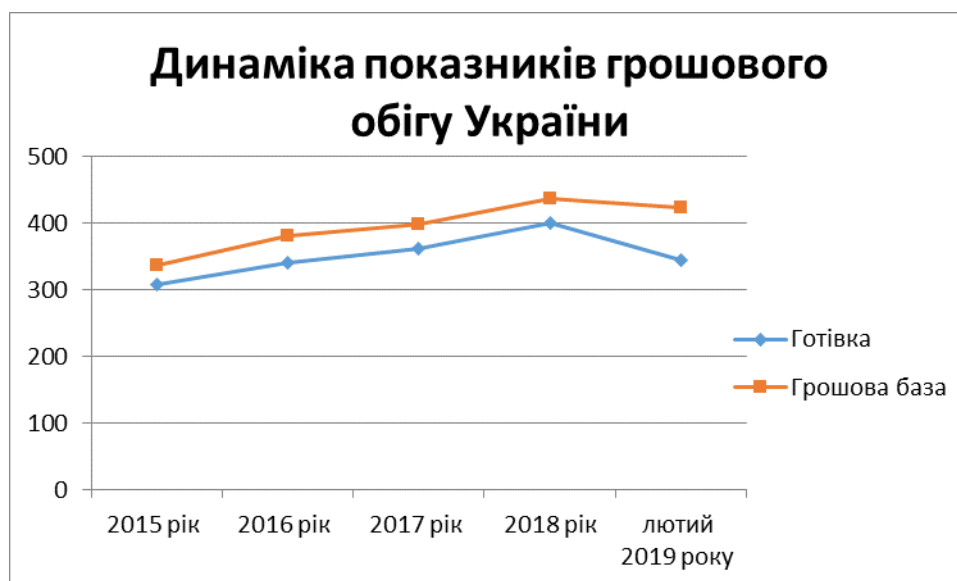

Рис. 1. Складено автором на підставі [4, 5, 6].

Дані, які наведені на графіку свідчать про те, що готівка має досить високу популярність серед роздрібних платежів, а також користується більшою довірою у населення. Стереотип про те, що розрахунки готівкою безпечніші та зручніші являються головним бар'єром до становлення панування безготівкових розрахунків, які б вирішили важливе для України питання –

зменшення сектору тіньової економіки. Також збільшення безготівкових розрахунків приведе до оптимізації грошового обігу країни та зменшення наявної кількості готівки в структурі грошової бази.

В сучасних умовах, найменша частка готівкових коштів в грошовому обігу здебільшого спостерігається в скандинавських країнах, Швейцарії, Франції. Ці країни мають найбільш розвинутий стан економіки. Факторами, які сприяють зменшенню готівкових коштів являються: високий рівень життя населення, один з найвищих рівнів оподаткування в світі (приблизно 60 % від доходів) [7].

Постановою Правління Національного банку України №148 від 29 грудня 2018 року планується введення ряду заходів для зменшення сфери використання готівкових коштів в грошовому обігу. До таких заходів відносяться, зокрема, зниження ліміту розрахунків суб'єктів господарювання з фізичними особами з 50000 грн до 15000 грн, а також зобов'язання суб'єктів господарювання у разі зняття готівкових коштів для розрахунків з фізичними особами надавати підтверджувальні документи, на підставі яких здійснюються такі розрахунки [3].

Виходячи з вищенаведеного, можна зробити висновки про те, що на сьогодні в Україні проходить процес становлення ефективної системи обігу грошових коштів, яка відповідатиме європейським стандартам. Це призведе до зменшення сфери використання готівкових коштів в грошовому обігу, зменшенню сектора тіньової економіки, збільшення безготівкових коштів, забезпечення надходження готівкових коштів до банківської системи.

Список використаної літератури

1. Чайковський Я.І. Грошовий обіг в Україні: сучасний стан, проблеми та напрями удосконалення організації [Електронний ресурс] / - 2018.- № 2 (55).- С. 2-4.- Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/>
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
3. Нацбанк планує обмежити використання готівки // Стаття [Електронний ресурс]. – 27 лютого 2019. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/2019/02/27/36889287/>

4. Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс]. – 2018.-
Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid>
5. Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс]. – 2016. –
Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=44431925>
6. Огляд депозитних корпорацій (Національного банку та банків) за оперативними даними [Електронний ресурс]. – лютий 2019. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415
7. Хасанов А.З., Пакова О.Н. Роль наличного и безналичного денежного обращения в экономиках разных стран мира [Електронний ресурс] / - 2016.-
Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/v/rol-nalichnogo-i-beznalichnogo-denezhnogo-obrascheniya-v-ekonomikah-raznyh-stran-mira>
8. Ширяєва Л.В. – Фінанси гроші та кредит (тексти лекцій) : навч. посіб./ Л.В. Ширяєва, С.В. Онешко, Н.В. Хотєєва ; Одес. нац. мор. у-т. – Інтерпрінт, 2017. – 358 с. : іл., табл.

К.е.н. Чайковський Є.О.
асистент кафедри міжнародної економіки
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ
E-mail: chaikovskiy91@gmail.com

ОБ’ЄКТИ І СУБ’ЄКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вивчення ризику операційної діяльності металургійних підприємств показало, що він зумовлений специфікою виробництва. Ураховуючи взаємопов’язані переділи (доменний, сталеплавильний та прокатний), велику кількість допоміжних процесів (агломерацію руди, виробництво коксу, підготовку флюсів та ін.), побічні процеси (шлакопереробка, одержання

колошникового газу та ін.), виробництво готової продукції на кожному із переділів (чавун, сталь, прокат) і виробництво побічної (шлак) та попутної (колошниковий газ) продукції, зміни попиту на продукцію металургійного виробництва на внутрішніх та зовнішніх ринках можуть істотно вплинути на реалізацію інноваційної стратегії розвитку, навіть на необхідність розроблення нової у дуже стислі терміни.

Із ризиком операційної діяльності тісно взаємопов'язані й інші ризики – фінансовий і кадровий, оскільки впровадження інновацій у процесі управління операційною діяльністю металургійного підприємства потребує належного фінансового, матеріально-технічного і кадрового забезпечення.

Висновки про недостатню забезпеченість досліджуваних металургійних підприємств власними фінансовими ресурсами потребують ретельного контролю їх основного джерела – доходів та прибутку від реалізації металопродукції та шлакопродукції. А для цього потрібно здійснювати постійний моніторинг попиту вироблюваної продукції за конкретними сортаментами, марочним складом, її якості, цін і т. ін.

Специфіка металургійного виробництва потребує, як коштів, так і спеціалістів також і для перевірки металопродукції за хімічним складом, геометричними розмірами, гранулометричними характеристиками, механічними і фізичними властивостями та ін.

Важливою умовою реалізації інноваційної стратегії розвитку підприємства є наявність кваліфікованих трудових кадрів і системи їх мотивації.

Крім того, ефективна взаємодія між суб'єктами контролю можлива тільки за умови наявності своєчасної, адекватної та достатньої інформації.

Об'єктами контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку металургійних підприємств є такі:

- відповідність плану виробництва продукції ситуації на ринках і попиту металопродукції конкретного сортаменту, марочного складу;
- вплив зміни умов оподаткування на ціни на сировину, ціни на металургійну продукцію, обсяги виручки від реалізації, прибуток від

операційної діяльності, рентабельність виробництва;

- вплив зміни курсу валют на ціни на сировину, ціни на металургійну продукцію, обсяги виручки від реалізації, прибуток від операційної діяльності, рентабельність виробництва;

- вплив зміни екологічної політики на обсяги вироблюваної металургійної продукції, зобов'язання щодо екологічного податку;

- достатність обсягу фінансових ресурсів для фінансування процесу реалізації інноваційної стратегії розвитку;

- доцільність залучення кредитних ресурсів для фінансування процесу реалізації інноваційної стратегії розвитку;

- розподіл або перерозподіл функціональних обов'язків працівників, залучених до процесу реалізації інноваційної стратегії розвитку;

- доцільність зміни умов стимулювання працівників, вплив зміни умов на продуктивність праці, на ефективність реалізації інноваційної стратегії розвитку.

Система суб'єктів внутрішнього контролю підприємства, у тому числі й контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку, її чисельність підприємства зумовлюється складністю та розгалуженістю організаційної структури підприємства, специфікою та масштабістю діяльності, ступенем централізації контрольних процедур. Ознайомлення з організаційними структурами металургійних підприємств дозволяє стверджувати - суб'єктами контролю реалізації інноваційної стратегії розвитку, є: перший рівень – наглядова рада, головний менеджер реалізації інноваційної стратегії розвитку, служба внутрішнього аудиту, другий рівень – керівники лінійних і функціональних підрозділів (керівник аглодоменого, сталеплавильного, прокатного, феросплавного, флюсоплавильного цехів, головний механік, головний енергетик, головний бухгалтер, керівники відділів економічного аналізу і прогнозування, зовнішньоекономічних зв'язків і маркетингу, фінансового, юридичного відділів, відділу кадрів, менеджменту з якості та ін.); третій рівень – фахівці лінійних і функціональних підрозділів, які задіяні в управлінні процесом реалізації інноваційної стратегії розвитку.

Список використаної літератури

1. Воронко Р.М. Стратегічний і управлінський контроль в організаційній структурі системи внутрішньогосподарського контролю підприємства/ URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/3215/1/17.pdf> (дата звернення 14.03.2019).
2. Зубчик С.М. Внутрішньогосподарський контроль на підприємства: організація та методика: дис. канд. ек. наук : 08.00.09 / Зубчик Світлана Миколаївна ; М-во освіти і науки України, Луцький національний технічний університет. – Львів, 2016. – 318 с.
3. Кузьмін О.Є. Система контролю діяльності промислового підприємства: формування та формалізація / О.Є. Кузьмін // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №4(130). – С.184- 194.
4. Ставицький О.В. Оцінка та контроль у системі стратегічного управління / О.В. Ставицький// Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 3. – С.49-52.

*К.е.н., доцент Чернецька О.В.
доцент кафедри обліку, оподаткування та
управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
м. Дніпро
E-mail: O.V.Chernetska@gmail.com*

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ В КОНТЕКСТІ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ СИНЕРГІЇ

Формування фінансового результату господарської діяльності зумовлюється впливом багатьох чинників. Від того, як налагоджено систему менеджменту на підприємстві, залежить оперативність, обґрунтованість та оптимальність управлінських рішень в контексті реакції на внутрішні та зовнішні загрози. Тільки

злагоджена діяльність менеджерів забезпечить стійке зростання фінансового результату та стабільність конкурентоспроможності суб'єкта підприємництва. Система управління на підприємстві є складним явищем, яке має в своїй структурі певні кількісні та якісні зміни, які зумовлюють отримання синергетичного ефекту. Розуміння менеджерами зазначених процесів дозволить підвищити ефективність системи управління фінансовими результатами на підприємстві.

Система управління процесами формування фінансового результату є нестійкою та відкритою для негативного та позитивного впливу певних чинників. На процес формування фінансового результату чинять вплив фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, відповідно в системі управління на підприємстві з'являються певні коливання та зміни. Такі зміни можуть наростати до такої межі, що система стає не здатною погасити ці коливання. Сама суть та кількість зазначених коливань зумовлена тим, що в системі менеджменту існують кілька цілей діяльності менеджерів. Зокрема, такими цілями на виробничому підприємстві можуть стати розробка заходів для:

- підвищення суми чистого доходу від реалізації продукції, робіт та послуг поряд з оптимізацією витрат на виробництво;
- збільшення обсягів діяльності, що вимагає пропорційне збільшення витрат поряд із незначною зміною реалізованої продукції (оскільки процес виробництва ще не достатньо налагоджений);
- підвищення якості продукції, що вимагає додаткових витрат при стабільності обсягів виробництва поряд з підвищенням ціни реалізації тощо.

Отже, формування стратегічних та тактичних цілей менеджерів зумовлюють певні флуктуації в системі управління, відповідно, відбувається збільшення ентропії внаслідок хаотичного розподілу наявної інформації та ресурсів, в результаті чого можна відзначити певний розвиток економічної системи.

Незначні коливання можуть викликати феномен повернення до старого стану системи; дуже сильні можуть зумовити руйнування системи; окремі флуктуації можуть бути спричинені такими чинниками, які викликають зміни

стану, складу і структури системи. Зазначимо, що одним із завдань менеджерів, є уникнення відхилень від стану рівноваги із-за внутрішніх протиріч в системі управління, якщо такі відхилення можуть спричинити взагалі руйнування менеджменту підприємства.

Флуктуації є підставою для формування певних інноваційних процесів, які зумовлюють постановку нових цілей та пріоритетів. В результаті актуалізації нових цілей відбувається перехід в інший якісний стан системи найчастіше з більш високою організацією. Наприклад, зміни в законодавстві можуть унеможливити процес управління фінансовими результатами за запланованим сценарієм і зумовити пошук шляхів оптимізації фінансових надходжень та витрат підприємства із засосування нетрадиційних та інноваційних підходів.

В процесі самоорганізації системи управління на підприємстві можуть поєднуватися структурні елементи старої та нової якості (зокрема, зміна місії підприємства, застосування інноваційних методів управління, певні управлінські рішення), відповідно, відбувається зміна цілей та завдань системи управління. Отже, в точці біфуркації в системі управління на підприємстві створюється платформа для її еволюції шляхом впровадження інноваційних підходів в діяльність менеджерів та об'єднання їх інтелектуальних здібностей та зусиль. Це зумовлює постановку нових цілей функціонування системи управління (вибір відповідних атракторів). Так, узгодження мотиваційних чинників менеджерів обумовлює оптимізацію знань та зусиль кожного менеджера в управлінській діяльності, розробка стратегії управління – відповідно формує оптимальні стратегічні напрями розвитку підприємства.

Слід зазначити, що процес самоорганізації системи управління формує відносно незалежну систему управління, в якій відбувається пошук нових параметрів функціонування з можливим корегуванням поставлених цілей під дією зовнішніх та внутрішніх чинників, тому можна стверджувати про зміну якісних характеристик системи управління за рахунок досягнення оптимального розподілу інтелектуальних ресурсів менеджерів підприємства.

Отже, в системі управління фінансовими результатами на підприємстві

виникають певні процеси, які є структурними елементами такого явища, як синергія. Це, в свою чергу, може зумовити виникнення синергетичного ефекту, який позитивним чином вплине на ефективність системи менеджменту підприємства.

Підсумовуючи, зазначимо, що традиційні підходи до процесу управління мають враховувати сучасні невизначені умови господарювання товаровиробників, на які чинять вплив як внутрішні, так і зовнішні чинники. Отже, потребує впровадження в систему управління на підприємстві синергетичного підходу, який поєднує аналіз ентропії в системі, моделювання та оптимізацію атракторів, прогнозне оцінювання біфуркаційних процесів та дослідження прояву синергетичних ефектів. Саме моделювання та оцінювання синергетичних ефектів має стати пріоритетним інноваційним напрямком в системі менеджменту підприємства для цілей підвищення ефективності його фінансово-господарської діяльності.

*Д. е. н., професор Чернявська Є.І.
професор кафедри економіки і підприємництва
Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля
м. Сєвєродонецьк
E-mail: isoterika77@gmail.com*

ПОДАТКИ В СИСТЕМІ ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

В загальному плані податки – це встановлені вищим органом законодавчої влади обов'язкові платежі, які сплачують фізичні та юридичні особи до бюджету у розмірах і термінах, передбачених законодавством [1]. Більшість дослідників існування податків обґрунтовано пов'язують з розвитком держави. На визначеному етапі податки стають невід'ємним елементом існування та розвитку держави. В якості окремих спорадичних явищ податки

виникають на перших етапах становлення держави. Податки існують в державах з різними соціально-економічними, політичними системами. Це об'єктивно зумовлює наявність їх специфіки в цих системах і ставить завдання наукових досліджень та розробки податкової системи відповідно до практики господарювання, розвитку держави та людини.

У розумінні сутності податків, оптимальних їх розмірів, видів, функцій, принципів оподаткування й т. д. серед економістів існують визначені розбіжності. Зупинимо увагу на такому принциповому моменті. На думку авторів підручника «Фінанси і кредит» податки як «найважливіша вартісна категорія» являє собою грошові відносини, на підставі яких держава безоплатно вилучає частину національного доходу для фінансового забезпечення реалізації своїх функцій [2, с. 185]. У той же час автори підручника «Податки» у розділі «Сутність податків і принципи оподаткування» визначають податок як вилучення державою на користь суспільства певної частини внутрішнього валового продукту у вигляді обов'язкового внеску [3, с. 47]. Різниця між наведеними підходами у функціональній ролі податків, що тягне за собою різне розуміння і держави. У першому випадку існування податків пов'язується з виконанням державою своїх функцій, а у другому – з інтересами суспільства.

На наш погляд, в контексті подолання сучасних кризових явищ в розвитку ринкової економіки, вирішення проблем ринкової трансформації економіки України другий підхід в методологічному і практичному планах є більш продуктивним. Він дозволяє більш глибоко зазирнути у закономірності суспільного розвитку, розкрити сутність податку як матеріальної основи соціальної держави або соціуму, що знаменує собою більш високу, зрілу форму держави як спільноти людей, громадян. В контексті соціальної держави або соціуму податки виступають вагомим фактором розвитку економічної діяльності та трудового потенціалу.

З'ясування ролі податків в системі ринкової трансформації економіки дозволяє розгляд історії розвитку податків та податкової системи. Зупинимось на більш важливих етапах. Історично податки в їх класичному розумінні не

були першим засобом наповнення державної скарбниці. Державна скарбниця спочатку наповнювалася тою здобиччю, що привласнювалася під час завоювання. Наступним засобом стали доходи від земель глави держави – доменів. Вони були одночасно і державними землями. Все, що вдавалося з них отримати, прямувало на покриття державних витрат. Однак ці способи не були ще повною мірою «державними», скоріше, вони нагадували доходи чи то голови армії, чи то звичайного поміщика [4].

На перших етапах своєї історії податки носили безсистемний і спорадичний характер. Їх введення диктувалося такими обставинами, як війни, будівництво великих іригаційних споруд, громадських будов. Податки стягувалися головним чином в натуральній формі (продовольством для чиновників і армії, будівельними матеріалами, робочою силою). В звичайні часи в Афінах і Римської імперії податки не стягувалися. У суспільних відносинах вони з'являлися тільки з початком військових подій. Оподаткування податком було залежним від майнового і сімейного стану (цензу). У Стародавньому Єгипті введення податків було пов'язано з будівництвом іригаційних споруд в дельті Нілу. Збором податків відали жриці храмів. У Китаї вже в V ст. до н. е. стягувалася натуральна подушна подать.

В Європі до XVII ст. оподаткування розвивалося повільно і було вкрай заплутаним, більшість податкових платежів носили нерегулярний характер: вони вводилися, коли було необхідно покрити цільові витрати або коли в казні скінчилися гроші. У той же час все більшого значення поступово набувало непряме оподаткування - акцизи, які стягувалися, як правило, у міських воріт із усіх ввезених і вивезених товарів. Не в останню чергу це було пов'язано з економічним процвітанням в XV- першій половині XVI ст. низки європейських країн, і в першу чергу Німеччини [5].

Першим дійсно загальнодержавним способом збору коштів на потреби держави, тобто предтечею податків в сучасному їх розумінні, стали «регалії» (від лат. *regalis* - царський). Регалії - це виключне право казни займатися певним видом діяльності, мати зиск з природних явищ. Основними видами

регалій того часу були:

- «безхазяйна регалія» - все, що не мало хазяїна, оголошувалось власністю казни: вітер, вода, надра. Це призвело до державної монополії на вітряні та водяні млини;

- митна, яка передбачала збір за перетин кордону, проїзд територією, користування мостом через річку і стала прообразом митних платежів;

- судова – виключне право держави здійснювати правосуддя: накладати судові штрафи та мито, що призвело до того, що судді в Афінах завжди як міру покарання використовували конфіскацію майна на користь держави;

- монетна – право чеканити монету [6, с. 10].

Докорінні зміни в політиці податків починають відбуватися з початком буржуазних революцій та перетворенням ринкової економіки в пануючий тип економічних відносин. Буржуазні революції проходили під гаслом «Свобода, рівність і братерство», що стало основою надання юридичних прав та затвердження юридичної рівності всіх громадян у сфері приватно - правових відносин. Клас буржуазії складався із безлічі сотень тисяч і мільйонів приватних власників, що зумовило необхідність механізму виявлення загальнокласових інтересів і волі. Таким механізмом стала буржуазна держава з принципами буржуазної демократії, парламентаризму та законністю на підставі незалежної судової системи.

Під дією змін в економіці і політиці, природи влади, зміни відбулися і в політиці оподаткування. Політика в області податків набула організаційного та системного характеру. Податки стали упорядкованими, кількість їх істотно зменшилася, важливе значення набуло дотримання юридичної форми при їх введенні і справлянні. Головною функцією податків капіталізму вільної конкуренції була фіскальна, що було зумовлено роллю держави не втручання в економічні процеси та займання економічною діяльністю.

Основи теорії податкової системи були закладені А. Смітом в роботі «Дослідження про природу і причини багатства народів». Їм було сформульовано принципи оподаткування, які і сьогодні в контексті розвитку

ринкової економіки та соціальної держави мають принципове значення:

1. Громадяни держави повинні брати участь у покритті витрат уряду, кожний по можливості, залежно від доходу, яким він користується під охороною уряду. Це своєрідний принцип суспільної оплатності податків: податок існує заради витрати, на який він буде витрачений; витрата ж повинна проводитися на користь сплати податків, тобто платника податків.

2. Податок повинен бути точно визначений, а не довільний. Спосіб, час, розмір сплати повинні бути заздалегідь відомі і зрозумілі кожному платнику податків. Найменша невизначеність у податку - набагато більше зло, ніж велика нерівномірність, тому це створює умови для свавілля чиновників.

3. Податок повинен стягуватися в такий час і таким способом, який найбільш зручний для платника податків. Наприклад, в аграрній країні податки треба збирати восени, після збору врожаю. У такому випадку весь процес не буде займати багато часу.

4. Повинні існувати дешеві способи збору податків, тобто в касу держави повинна потрапляти сума, співмірна тієї, яка сплачується з кишені платника податків [7].

За часи розвитку капіталістичного способу виробництва суттєві зміни в податковій системі відбулися з перетворенням держави в суб'єкт економічних відносин. Держава стала активно втручатися в економічні процеси ринкової економіки, надала їй розвитку інституційної форми соціально орієнтованої. Податки поряд з механізмами державних замовлень та капіталовкладень, субсидій, субвенцій, дотацій, трансфертних платежів стали основою бюджетного регулювання національного виробництва, його конкурентоспроможності, динаміки ринкової економіки, а також однією із важливих форм регулювання доходів населення, тобто платоспроможного попиту. Підкреслимо, що в сучасних умовах трансформації ринкової економіки бюджетні методи виступають головною формою регулювання економічних процесів.

Методологічну й практичну основу сучасної податкової системи розвинутих країн складають дві узагальнені концепції: кейнсіанська і

протилежні їй, які можна об'єднати в групу теорій «економічних пропозицій», тобто сучасних неокласичних теорій. Дж. М. Кейнс, виходячи з теоретичного постулату, що ринкова економіка нездатна підтримувати стійку рівновагу протягом досить тривалого часу, неспроможна на автоматичне регулювання питань зайнятості та економічного розвитку, обґрунтував необхідність глибокого втручання держави в економічні процеси. Головним механізмом державного регулювання відтворювальних процесів на триваліший період Дж. Кейнс визнав ефективний попит, який охоплює низку бюджетних інструментів, серед котрих і податки. З одного боку, податки є головним джерелом державного бюджету, тобто фінансів держави перш за все як суб'єкту економічних відносин, з другого боку, вони є фактором впливу на доходи громадян, їх фінансові ресурси. В період спаду виробництва, коли для економіки характерні кризові ситуації, рівень податкових платежів знижується, а витрати державного бюджету збільшуються, розширюються. І навпаки, в період економічного зростання, підйому з метою зменшення темпів економічної динаміки податкові ставки та вилучення збільшуються.

Представники другого напрямку (Г. Стейн, М. Фрідмен, А. Лаффер, А. Філіпс, Р. Хол, А. Уолтер та ін.) виходять з того, що податки негативно впливають на розвиток економіки. Підвищення податків – це вилучення фінансових ресурсів населення, що об'єктивно веде до гальмування розвитку підприємництва, засобів виробництва та продуктивності праці. Головним в цих теоріях є пропозиції щодо скорочення втручання держави в економіку: зниження податків, їх ставок, скасування прогресивного характеру, зменшення державних витрат в кількості грошей в обігу. Вказані міри будуть стимулювати приватну ініціативу, розвиток економічної діяльності та зайнятості, підвищення пропозиції.

Дослідження показують, що між вказаними напрямами методології побудови податкової системи в рамках сучасної ринкової економіки мова в дійсності йде про межі втручання держави і податкового механізму в регулюванні економічних процесів та умов розвитку ринкової економіки. Податкова система може мати різні напрями розвитку. Сучасна податкова

система розвинутих країн розвивається в рамках панування інклюзивних політичних і інклюзивних економічних інститутів, що зумовлює затребуваність та можливості ефективного наукового пошуку розвитку податкової системи в контексті ринкової трансформації економіки, конкурентоспроможності національної економіки та добробуту громадян.

В сучасній Україні, не дивлячись на тривалий період реформаторських гасел стосовно переходу до принципів організації економічної діяльності на засадах сучасної ринкової економіки, державне управління, тобто регулювання економічних процесів, здебільшого залишається в рамках командно-адміністративних методів з повним усуненням відповідальності держави, вищих посадових осіб за стан економіки, рівень зайнятості, розвиток праці та трудового потенціалу як окремої людини, так і нації. Податкова система, не дивлячись на неодноразове реформування, поки що не стала ефективним механізмом ринкової трансформації економіки України. Податки зберігають фіскальний характер, мають високий рівень, що зумовлює високий рівень тінізації економіки, негативно позначається на розвитку економіки, підприємництва, особливо малого та середнього.

Реформування податкової системи України необхідно перш за все в напрямках зменшення рівня податків, спрощення процедур їх збирання, стимулювання економічної діяльності, зайнятості та добробуту населення. Але це можливе тільки за умов зміни природи держави, забезпечення панування в політичній і економічній сферах інклюзивних інститутів. Без зміни природи держави ринкова трансформація економіки України неможлива, що і підтверджує майже 30-річний період ринкового реформування.

Список використаної літератури

1. Податок. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Финансы и кредит: Учебник / Под ред. А. Козака. – Екатеринбург. М.П. «ППП», 1994. – 238 с.

3. Налоги: Учебное пособие/ Под ред. Д.Г. Черника. 2-е изд. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 400 с.
4. Терюкова, Е. Налоги: откуда же они взялись. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.jurvest.ru/articles/nalogi.htm>
5. Налоги и налогообложение. История возникновения и развития налогов. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://distribut.net/article/a-80.html>
6. Крисоватий, А.І. Податкова система: Навчальний посібник / А.І. Крисоватий, О.М. Десятник. – Тернопіль «Карт-бланш», 2004. – 331 с.
7. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.e-reading.club/book.php?book=100806>

К.э.н., доцент Черняева Е.В.
доцент кафедры экономики предприятий и менеджмента,
д.э.н., доцент Михальченко А.Г.
заведующий кафедрой экономики предприятий и менеджмента
Учебно-научный профессионально-педагогический институт
Украинской инженерно-педагогической академии
г. Бахмут
E-mail: chernyeva@i.ua

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИПОТЕЧНОГО КРЕДИТОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Несмотря на то, что отношения ипотеки в Украина возникли еще в XVII веке, а система ипотечного кредитования начала свое функционирование с началом создание соответствующей законодательной базы, в частности, принятием законов Украины «Об ипотеке», «Об ипотечном кредитовании, операций с консолидированным ипотечным долгом и ипотечных

сертификатах», «Про залог», однако до сих пор наблюдается незначительное развитие рынка ипотечного кредитования в Украина [1-4].

Вопросам определения проблем и перспектив развития ипотечного кредитования занималось много отечественных и зарубежных исследователей. В частности, А.Д. Бухаревич, Н.В. Грищук, М.Я. Демьяненко, Ю.С. Довгаль, А.Т. Евтух, О.В. Жук, Т.П. Каблук, О.И. Костюкевич, В.В. Крылова, Р.М. Набок, А.С. Незнамова, Л.А. Свистун, М.М. Федорова, О.Щ. Холява, Я.М. Шалимова, О.П. Шитко и много других [5-8]. Однако сегодня еще остаются недостаточно изученными вопросы перспектив развития ипотечного кредитования.

Большинство украинских банков используют два источника финансирования ипотеки: депозитное и недепозитное. Депозитное финансирование - достаточно простой финансовый инструмент, преимуществами которого являются небольшая премия для вкладчиков, низкая стоимость оптовых депозитов, стабильное финансирование, особенно при наличии страхования депозитов. К недостаткам можно отнести колебания стоимости финансовых средств и потенциально нестабильное предложение. Недепозитным финансированием занимаются портфельные и непортфельные кредиторы. Портфельные кредиторы используют эмиссию необеспеченных облигаций и ипотечных облигаций, что, в свою очередь, требует наличия механизмов обеспечения ликвидности этих облигаций.

Особенностью ипотечного кредитования заключается в том, что оно может быть и причиной улучшения инвестиционного климата страны, и фактором глубокого кризиса. Несмотря на то, что ипотечное кредитование - это сфера долгосрочного вложения капитала или его инвестирования, такой кредит не всегда имеет инвестиционную природу (например, кредит на объекты жилой и аграрной ипотеки), что затрудняет функционирование ипотечного рынка по его сегментам. При этом, на практике в процессе ипотечного кредитования часто возникают проблемы с реализацией недвижимости, поскольку она не относится к разряду высоколиквидных активов. Однако недвижимость как

объект ипотечного кредита имеет ряд существенных преимуществ. Она почти никогда не теряет полностью своей стоимости, а со временем, цена ее даже растет. Также ипотечное кредитование оказывает влияние на риски банковской деятельности, а поэтому требует от персонала коммерческих банков специальных знаний и высокой профессиональной квалификации. Особое значение этот фактор приобретает из-за необходимости правильной оценки кредитоспособности заемщика, а также стоимости недвижимого имущества.

По нашему мнению, в перспективе ипотечное кредитование станет одним из основных средств обеспечения обязательств, связанных с долгосрочными инвестициями. Однако на действующем украинском рынке банковских услуг существует ряд проблем, которые препятствуют развитию ипотечного кредитования в Украине: отсутствие гарантийных фондов ипотечного страхования; неразвитость инфраструктуры рынка жилья и жилого строительства; несовершенство правовой базы, растущий уровень риска ипотечных соглашений: недействительный реестр ипотек, несовершенное законодательное регулирование процедур обращения по взысканиям на предметы ипотеки; недоверие населения к украинской банковской системе и в случае банкротства банка-кредитора, опасение лишиться своего жилья; низкое качество и высокий риск банкротства компаний на рынке жилищного строительства; несостоятельность банковской системы работать по международным схемам реинвестирования; отсутствие прозрачности и понимания населением процессов ипотечного финансирования; наличие на рынке ипотечного кредитования в Украине универсальных банков и отсутствие специализированных ипотечных банков, как в ряде развитых стран; достаточно жесткие условия предоставления ипотечных кредитов, особенно первого взноса в размере 30-50 % стоимости жилья, а так же высокие ставки по ипотечным кредитам; определенные повышенные требования к заемщикам: наличие дополнительного обеспечения, высокой официальной зарплаты, положительной кредитной истории; низкая платежеспособность населения – мизерные денежные расходы и сбережения украинцев.

С целью развития ипотечного кредитования необходимо: ввести одинаковые механизмы налогообложения средств на вклады в ценные бумаги и банковские депозиты; максимально упростить процедуры выдачи кредитов; урегулировать процедуры кредитования в иностранной валюте; обеспечить формирование банками повышенных страховых резервов; осуществить меры по восстановлению доверия населения к рынку жилья и повысить спрос в этой сфере; снизить процентные ставки по ипотечным кредитам; создать систему мобилизации свободных финансовых ресурсов и поиска инвесторов.

Кроме того, следует активизировать дальнейшее развитие ипотечного кредитования посредством расширения деятельности агентства по рефинансированию ипотечных кредитов, на которое возложена функция выпуска средне- и долгосрочных ипотечных облигаций, покупателями которых должны стать страховые компании, инвестиционные и негосударственные пенсионные фонды. Мировой опыт доказывает, что стимулирование банковской системы государством минимизирует риски государства и банков, а также облегчает условия финансирования жилищного строительства для застройщиков и населения.

Учитывая нестабильную ситуацию на финансовом рынке, ипотечный рынок в будущем является одним из перспективных сегментов кредитного рынка Украины. Обеспечение жильем относится к числу важнейших отраслей жизнеобеспечения населения, от которого зависит качество жизни населения и его развитие, улучшение жилищных условий и строительство жилья является одним из приоритетных направлений социально-экономического развития населения. Именно жилищно-коммунальная отрасль в значительной степени предупреждает социальные проблемы, создавая условия для нормальной жизни семей, отдыха и психологического комфорта человека, а инвестиции в жилищное строительство являются долгосрочными кредитами в здоровье нынешних и будущих поколений. Авторы считают, что ипотечное кредитование может стать одним из главных факторов улучшения качества жизни населения и позволит решить целый ряд социально-экономических

проблем: можливість вирішити жилищну проблему в країні і зменшити соціальну напруженість в суспільстві, за допомогою чого підвищити інвестиційну привабливість України.

Висновки даного дослідження. Далішнє розвиток іпотечного кредитування, як форми привабливості фінансових ресурсів, дозволить вирішити цілий ряд соціально-економічних проблем країни: забезпечити розвиток довгострокового житлового будівництва і вирішити проблему кредитування підприємств, що сприяє реформуванню економіки держави в цілому.

Список использованной литературы

1. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 р. № 898-IV [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/898-15/>.
2. Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати: Закон України від 16.06.2003 р. № 979 [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/979-15/>.
3. Про заставу: Закон України // Відомості Верховної Ради - 1992 р., № 47.- від 02.10.1992 р. № 2654-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2654-12&c=1/>.
4. Грошово-кредитна статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/files/3.3-Loans.xls>.
5. Гришук Н.В. Іпотечне кредитування: проблеми та перспективи розвитку в Україні / Н.В. Гришук, В.В. Крилова, Р.М. Набок, А.С. Незнамова, О.П. Шитко // Інформаційно-аналітичні матеріали. - К: Центр наукових досліджень НБУ, 2014. – С. 9-10.
6. Михальченко Г.Г. Розв'язання житлових проблем один з головних пріоритетів відтворення та розвитку населення / Г.Г. Михальченко // Зб. наук. праць ДонДУУ: «Економічні та екологічні механізми розвитку України і її регіонів»: серія «Економіка». – Т. XIII, вип. 247. – Донецьк: ДонДУУ, 2012. – С. 286-301.

7. Ніверська Ю.П. Проблеми іпотечного кредитування / Ю.П. Ніверська //Збірник студентських наукових праць Уманського національного університету садівництва. - 2012. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=2593/>.
8. Свистун Л.А. Іпотечне кредитування в Україні: сучасні проблеми та фактори розвитку: [монографія] / Л.А. Свистун, Ю.С. Довгаль - Полтава: ПолтНТУ, 2014. - 162 с.
9. Черняєва О.В. Сучасні стратегії розвитку банківських послуг в Україні / О.В. Черняєва, О.Є. Усик // International Scientific Conference Economy and Society: modern foundation for human development: Conference Proceedings, Part 2, October 31, 2016. Leipzig, Germany: Baltija Publishing. 272 pages. P. 227-229.

Чубка С.Б.

*студентка спеціальності «Облік і оподаткування»,
науковий керівник: к.е.н., доцент Матюха М.М.*

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ

E-mail: Chubka1970@gmail.com

ГАРАНТОВАНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ НАЙМАНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Заробітна плата – одна з головних економічних категорій, яка поєднує інтереси працівників, суб'єктів господарювання та держави і безпосередньо впливає на рівень життя населення.

Ненормований робочий день, відсутність оплати лікарняного та відпустки, залежність розміру заробітної плати виключно від роботодавця, відсутність записів у трудовій книжці та несплата внесків до Пенсійного фонду України – це неповний перелік порушень вимог трудового законодавства

роботодавцями, які нехтують своїми обов'язками щодо офіційного оформлення своїх працівників. Перебування робітника в такому статусі негативно впливає на рівень його пенсійного забезпечення в майбутньому та соціальні гарантії сьогодні. Більшість юристів не гарантує позитивних результатів в трудових спорах неоформлених працівників у разі виникнення конфлікту з роботодавцем (наприклад, не виплати заробітної плати), оскільки останнього практично неможливо притягнути до відповідальності.

3 січня 2004 року в Україні запроваджено принцип пенсійного страхування, відповідно до якого страховий стаж людині зараховується за умови сплати страхових внесків. Тобто, фактично право на пенсію матимуть лише ті громадяни, які легально одержували заробітну плату в розмірі не меншому за мінімально встановлену законодавством. На сьогодні значна частина населення в працездатному віці не отримує офіційних доходів, тому втрачає право на гідне пенсійне забезпечення, гарантоване державою.

Виплата заробітної плати за «тіньовими» схемами перешкоджає проведенню соціальних реформ та негативно впливає на добробут кожного громадянина. Адже, одержуючи зарплату в «конверті», людина позбавляє себе гідної пенсії в майбутньому, а згода на отримання «мінімалки» передбачає мінімальний коефіцієнт заробітку, який враховується при обчисленні розміру пенсії. Тому, підвищення соціальних стандартів оплати праці давно назрілий крок в умовах високого рівня «тінізації» економіки та значного розриву між мінімальною та середньою заробітною платою.

Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств, установ, організацій усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб.

В ст. 10 Закону України «Про оплату праці» зазначено, що розмір мінімальної заробітної плати встановлюється Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України не рідше одного разу на рік у законі про Державний бюджет України з урахуванням пропозицій, вироблених шляхом переговорів, представників професійних спілок, роботодавців, які об'єдналися

для ведення колективних переговорів і укладення генеральної угоди, та переглядається залежно від зміни розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб [5].

Зміни розміру мінімальної заробітної плати іншими законами України та нормативно-правовими актами є чинними виключно після внесення змін до закону про Державний бюджет України на відповідний рік. Так, розмір мінімальної зарплати працівника за повністю виконану місячну (годинну) норму праці у 2019 році – 4173 грн.

Проте, сьогодні мінімальна заробітна плата не може повністю виконувати ці функції через те, що: по-перше, сьогодні розмір мінімальної заробітної плати нижче рівня прожиткового мінімуму, а відтворювальна функція передбачає встановленням на державному рівні такого мінімального розміру, який би забезпечував відтворення робочої сили, розвиток їх фізичних і духовних сил та підвищення життєвого рівня населення; по-друге, мінімальна заробітна плата розраховується на основі прожиткового мінімуму, який не пов'язаний ні з процесом, ні з результатом праці, а, отже, вона не може бути стимулом підвищення продуктивності праці, так як не знаходиться в прямій залежності від продуктивності праці; по-третє, потреби людини включають не тільки мінімальні фізіологічні та соціальні блага, але й потреби у кваліфікаційному рості, духовному збагаченні тощо.

Отже, державна мінімальна соціальна гарантія в оплаті праці в наш час лише формально названа заробітною платою, а по суті – це мінімальна розрахункова одиниця, яка використовується при визначенні тарифних ставок працівникам і дає можливість роботодавцям мінімізувати свої витрати, скоротивши статтю витрат на оплату праці при формуванні собівартості новоствореної продукції.

Виходячи, із вище наведеного, можна стверджувати, що на сьогоднішній день в Україні необхідно реформувати систему соціальних гарантій оплати праці. При цьому, змінам підлягають не лише розміри мінімальної заробітної плати і прожиткового мінімуму, але й сама методика розрахунку цих показників.

Сучасна система соціальних гарантій повинна передбачати різницю у рівнях життя, рівнях доходів і рівнях споживання в різних регіонах країни, у селі і у місті. Тому є необхідність у диференціації мінімальної заробітної плати і прожиткового мінімуму в залежності від регіону. Встановлення єдиного державного показника та регіональних, які б визначались виходячи з державного з використанням поправочного коефіцієнта.

Оскільки мінімальна заробітна плата не враховує кваліфікацію працівника, роботу в шкідливих умовах праці, в нічний та надурочний час, святкові та вихідні дні, роботодавцям слід звернути увагу на необхідність диференціації оплати праці найманих працівників в залежності від ступеня складності виконаної роботи та кваліфікації конкретного робітника.

Наразі на законодавчому рівні планується прийняти фіскальний інструмент - прогресивну ставку податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) з максимальним розміром 48% по принципу "багатий платит більше" як елемент фіскальної справедливості.

Передбачається, що ставка оподаткування буде залежати від розміру доходів. Найбільшу ставку податку буде платити той, хто отримує дохід більше 500 прожиткових мінімумів для працездатного населення – 960500 гривень. А мінімальна ставка складатиме 5%, з розміру доходів від трьох податкових мінімумів — 5 760 грн.

На основі викладено можна дійти висновку, що країна, яка будує соціально-ринкову економіку не може в жодному разі обійтися без державного регулювання оплати праці. Головним завданням державного регулювання є забезпечення збалансованості інтересів всіх учасників трудового процесу, підвищення рівня життя населення та забезпечення нормального відтворення робочої сили.

Список використаної літератури

1. Голеусова Г. Прожитковий мінімум як об'єктивна основа визначення рівня соціальних гарантій / Г. Глеусова // Вісник ФПУ. – 2001. – С. 17.

2. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. № 108/95-ВР з наступними змінами і доповненнями / Верховна Рада України // Урядовий кур'єр. - 1995. – 18 трав. - С. 10 -11.
3. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999р. №966-XIV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 38. – С. 348.
4. Квітко Н. Прожитковий мінімум та ступінь його врахування в державному бюджеті України / Н. Квітко // Вісник ФПУ. - 2001. - С. 16.
5. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / [відп. ред. О.П. Товстенко]. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 1024 с.
6. Прогресивні форми організації і оплати праці – основи ефективного управління підприємством: [монографія] / Т.А. Костишина, Н.І. Огруй, Л.В. Степанова, О.І. Єрещенко. – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2005. – 241.

*Д.е.н., професор Юринець З.В.
професор кафедри менеджменту,*

Петрух О.А.

аспірант кафедри менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів

E-mail: zoryna_yur@ukr.net

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Економічний ефект від інноваційного розвитку суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я отримується завдяки розробленню і впровадженню комплексної політики стимулювання інноваційної діяльності. Важливою

платформою для стимулювання створення інновацій, здійснення процедур, функцій програмно-цільового управління інноваційним розвитком суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я є державні цільові програми (ДЦП). Варто зазначити, що в Україні цільові програми здебільшого виконуються формально. Зокрема, декларативним є здійснення вимог законодавства щодо розроблення та виконання цілових програм відносно державних замовників. ДЦП різного ієрархічного рівня, водночас, як і напрями регіонального та загальнодержавного інноваційного розвитку суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я здебільшого не погоджені поміж собою. Принципи надання пріоритетності щодо розв'язання поставленої проблеми в межах планування та організації використання державних коштів не цілком дотримуються [2, с. 56-67]. У разі розподілу коштів, питання отримання програмних цілей є другорядним. Також прогнозні обсяги фінансування цільової програми не завжди узгоджені із реальними можливостями підтримки (рис. 1).

Рис. 1. Співвідношення планових та фактичних обсягів фінансування державних цілових програм в Україні за 2007-2017 роки, млрд. грн. [1]

ДЦП розвитку сфери охорони здоров'я різного ієрархічного рівня зазвичай зорієнтовані на розвиток науково-технічної діяльності та тільки частково на розвиток інноваційної діяльності підприємництва у напрямі створення національних медичних інноваційних технологій, обладнання та

іншої інноваційної продукції у сфері охорони здоров'я. Обсяги програмно-цільового фінансування наукових і науково-технічних розробок загалом у всій сфері пріоритетних напрямів розвитку науки та техніки, а не лише сфери охорони здоров'я залишаються незначними – 0,0005-0,0008 % від загальної суми видатків держбюджету [2, с. 132-145].

Доцільно виділити такі основні негативні сторони в процесі вирішення фінансово-економічних питань, формування платформи здійснення програмно-цільового управління інноваційним розвитком суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я України:

- спроби надмірного адміністративного впливу на сферу медичних наукових розробок;
- велика регламентованість щодо менеджерської діяльності владних структур, що реалізують функції управління розвитком сфери охорони здоров'я;
- низький рівень ефективності наявної моделі державного управління медичною наукою та інноваційним розвитком суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я;
- відсутність взаємозв'язку національної медичної науки із інноваційним підприємництвом;
- поступова руйнація системи конкурсного стимулювання медичної науки та розвитку інновацій суб'єктами господарювання у сфері охорони здоров'я;
- відсутність забезпечення та підтримки повного циклу створення та реалізації інновацій суб'єктами господарювання у сфері охорони здоров'я, зокрема поступу кінцевих компонентів інноваційного процесу, оскільки інституційні заходи інноваційної політики держави у сфері охорони здоров'я не в повній мірі зорієнтовані на цей важливий сегмент;
- низький рівень реалізованих заходів для здійснення трансферу інноваційних медичних технологій та їхнього представлення й продажу на національному ринку;
- низька ступінь системи контролювання за реалізацією проектів у сфері;
- відсутність моніторингу результатів створених і впроваджених

національних інновацій суб'єктами господарювання у сфері охорони здоров'я (медичних інноваційних технологій, обладнання тощо).

Програмно-цільове управління інноваційним розвитком суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я зорієнтоване на отримання результатів, які доцільно виражати через такі індикатори: підвищення якості та доступності медичної допомоги, скорочення смертності, поліпшення демографічної ситуації, зменшення інвалідності та захворюваності населення.

Список використаної літератури

1. Стан виконання державних цільових програм у 2017 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>
2. Юринець З. В. Формування інноваційних стратегій: теорія, методологія, практика: монографія / З.В. Юринець. – Львів: СПОЛОМ, 2016. – 412 с.

Юрченко Ю.В.

студентка,

професор Демчук Н.І.

професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

м. Дніпро

E-mail: yurchenko.yuliya10@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Серед важливих важелів, які застосовує наша держава для впливу на розвиток економіки є податки. Розроблення та реалізація ефективної політики щодо оподаткування дозволяє державі виконати свої функції та основні завдання.

Податкова політика держави – це сукупність цілеспрямованих заходів держави щодо науково-методичного, нормативно-правового, інституційно-

організаційного, інформаційно-аналітичного, ресурсного забезпечення процесів встановлення та стягнення податків та їх адміністрування, що спрямовані на задоволення потреб та інтересів суспільства, а також реалізацію об'єктивних функцій податків з урахуванням впливу факторів внутрішнього середовища і зовнішніх векторів економічної інтеграції [1]. Це визначення є найбільш повним та враховує різні аспекти та форми прояву податкової політики держави.

Податкова політика є інструментом розвитку господарської діяльності будь-якої країни, тому вона повинна відповідати двом вимогам одночасно: по-перше – це встановлення оптимальних податків, які не будуть стримувати розвиток підприємництва; по-друге – забезпечувати ту кількість надходжень до бюджету, що буде спроможна задовольнити державні потреби.

Держава повинна постійно прогнозувати, планувати та контролювати податкові надходження до Зведеного та Державного бюджету України задля удосконалення податкової політики держави [2, с. 47].

Однією із проблем реалізації сучасної податкової політики є відсутність в Україні достатнього науково-практичного досвіду щодо стратегічного управління нею, тому державні органи влади повинні експериментувати у встановленні розмірів та видів податків, що може негативно позначитися на економіці [3].

Розвиток сучасної вітчизняної економіки спрямований на євроінтеграцію, що вимагає вирішення ряду завдань. У даному аспекті держава повинна здійснити реформування політики оподаткування, а саме: перетворити звичайний фіскальний інструмент на ефективний засіб соціально-економічної стратегії держави. Податкова політика України повинна стимулювати підприємницьку діяльність, що потребує зменшення податкового тягаря та зростання транспарентності та зрозумілості сплати податків.

Сучасна податкова політика України має ряд недоліків, які заважають як розвитку податкової системи, так і економіки в цілому [4, с. 651]. Найбільш важливими проблемами розроблення та реалізації ефективної податкової політики України є наступні:

- високі ставки окремих податків, що спричиняють зниження– попиту на

ту чи іншу діяльність, пов'язану зі сплатою таких податків;

- велика кількість обов'язкових платежів, що заважає швидкій– оплаті та спричиняє заборгованість платників податків;

- незрозумілість та непрозорість проведення вітчизняної– податкової політики;

- прихована діяльність держави щодо оподаткування, що– призводить до недовіри населення, а отже, і зниження надходжень;

- значне ухилення від податків, що спричиняє недостатність– грошових надходжень до бюджету країни та призводить до неспроможності держави задовольняти свої потреби.

Для удосконалення податкової політики України необхідно впроваджувати відповідні стимулюючі заходи, які будуть спрямовані на зменшення розміру податкового тиску, рівномірний розподіл податкових стягнень, активізацію інноваційної діяльності, сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, відкритість та спрощення проведення оподаткування та скорочення обсягів ухилення від податків та шахрайства у податковій сфері [5].

Таким чином, розроблення та реалізація ефективної вітчизняної податкової політики залишається важливим завданням для держави. Саме тому подолання проблем у сфері оподаткування дозволить більш стабільно функціонувати як державі в цілому, так і суб'єктам підприємницької діяльності.

Список використаної літератури

1. Гаряга Л.О. Структурно-декомпозиційний аналіз економічної природи податкової політики держави [Електронний ресурс] / Л.О. Гаряга, Д.В. Веремчук // Фінансовий простір. – 2012. – №1 (5) 2012. – С.48-54. – Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1201/12vdvsad.pdf>.
2. Мартиненко В.Л. Податкова політика в Україні та її вдосконалення з метою активізації інвестиційної діяльності [Електронний ресурс] / В.Л. Мартиненко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 2 – С. 47-55. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/16465/1/3.pdf>.

3. Андрієнко К.О. Актуальні проблеми податкової політики [Електронний ресурс] / К.О. Андрієнко. – Режим доступу: <http://intkonf.org/andrienko-ko-aktualni-problemipodatkovoyi-politiki>.
4. Гушан О.В. Проблеми і перспективи розвитку оподаткування в Україні [Електронний ресурс] / О.В. Гушан, А.Є. Громова // Молодий вчений. – 2017. – № 4 (44). – С. 651-653. – Режим доступу: <http://molodyvchenu.in.ua/files/journal/2017/4/151.pdf>.
5. Гончак О.О. Податкова політика України в сучасних умовах [Електронний ресурс] / О.О. Гончак, Т.С. Грушко. – Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2016_10_28_kampodilsk/sekcija_section_3_2016_10_28/podatкова_politika_ukrajini_v_suchasnikh_umovakh/131-1-0-2061

К.е.н., доцент Ярошевич Н.Б.

доцент кафедри фінансів,

к.е.н., доцент Кондрат І.Ю.

доцент кафедри фінансів

Національний університет «Львівська політехніка»,

м. Львів

E-mail: natalya.yaroshevych@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

В Україні, як і в розвинутих країнах світу, з метою стимулювання розвитку малого бізнесу ще в 1999 році введено спрощену систему оподаткування (ССО), яка встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку. З часу запровадження ССО зазнавала неодноразових змін, які стосувалися ставок єдиного податку, порядку його

нарахування, переліку податків, які замінялися єдиним податком, критеріїв надання підприємствам та фізичним особам-підприємцям права на використання ССО. Проте ефективність державного стимулювання розвитку малого бізнесу залишається низькою з врахуванням того, що частка малого бізнесу у ВВП України складає менше 25% (до 60% ВВП у розвинутих країнах), частка у зайнятості – біля 32-36% (в США понад 50%, в Японії понад 70%, в європейських країнах – 50-80%) (табл. 2).

В правовому полі України немає терміну «малий бізнес» (Small Business), тому до малого бізнесу слід зараховувати суб'єктів підприємницької діяльності (СПД), що підпадають під критерії визначення суб'єктів малого підприємництва у Господарському кодексі України [1, ч. 3 ст. 55] та Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017 р. №2164-VIII [2, ст. 2].

Таблиця 1

Критерії поділу суб'єктів підприємництва за розмірами в Україні

Суб'єкти підприємництва (фізичні особи-підприємці, юридичні особи) за розміром	Господарський кодекс України		Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	
	Кількість працівників	Річний дохід	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Балансова вартість активів
Суб'єкти мікропідприємства	до 10 осіб	до 2 млн.євро	до 700 тис.євро	до 350 тис.євро
Суб'єкти малого підприємства (МП)	до 50 осіб	до 10 млн.євро	до 8 млн.євро	до 4 млн.євро
Суб'єкти середнього підприємства	до 250 осіб	до 50 млн.євро	до 40 млн.євро	до 20 млн.євро
Великі підприємства	понад 250 осіб	понад 50 млн.євро	понад 40 млн.євро	понад 20 млн.євро

Критерії віднесення суб'єктів підприємництва в Україні в частині кількості працівників є істотно жорсткішими ніж у розвинутих країнах: у групу малих і середніх підприємств в економічно розвинених країнах входять підприємства, які в Україні належать до групи великих [3, с.257-258]. З іншого боку зазначені у діючому законодавстві обмеження за обсягом річного обороту гармонізовано з директивами ЄС, але за наявних умов, на думку дослідників [4, с.6], в Україні є завеликими.

Таблиця 2

Показники роботи малого бізнесу (малі ФОП + малі підприємства) в Україні протягом 2012-2017 рр.

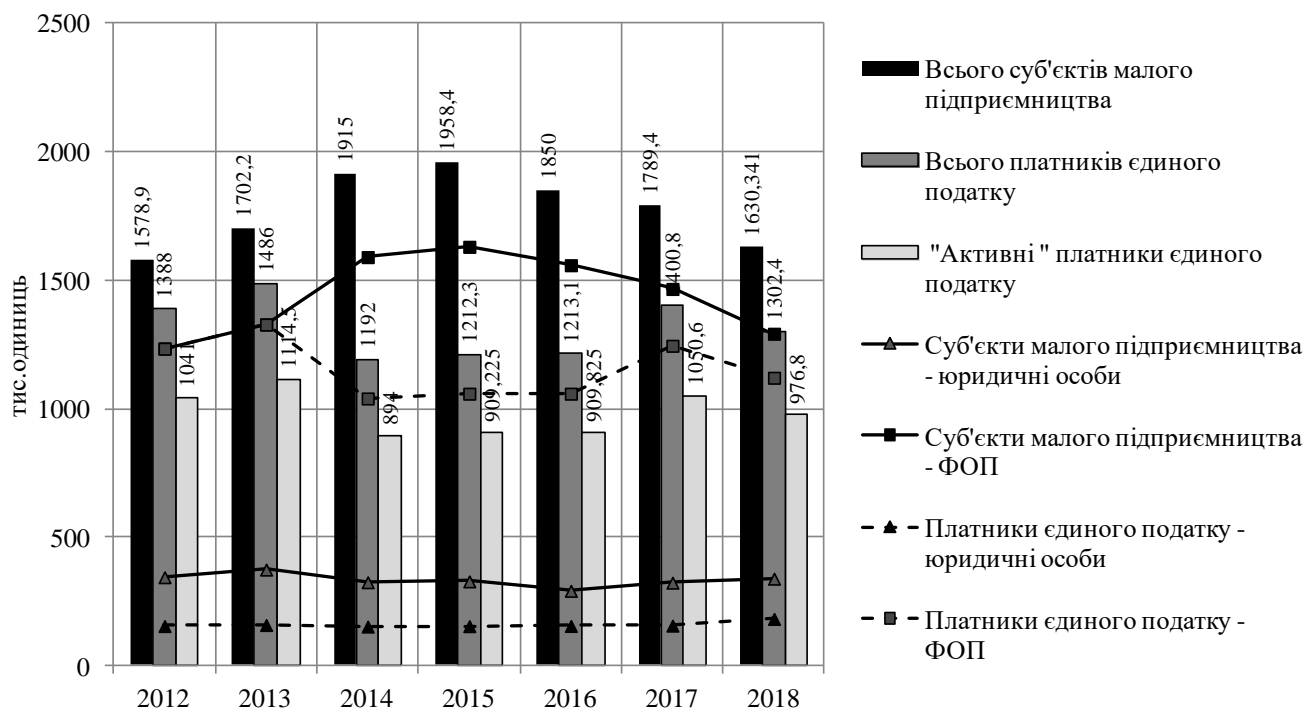
Показники	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Кількість суб'єктів підприємництва, одиниць						
Всього СПД, в т.ч.	1600127	1722070	1932161	1974318	1865530	1805059
малі підприємства	344048	373809	324598	327814	291154	322920
ФОП, з них	1235192	1328743	1591160	1630878	1559161	1466803
малі ФОП	1234831	1328392	1590448	1630571	1558880	1466486
Питома вага ФОП, %	77,2	77,2	82,4	82,6	83,6	81,3
Малий бізнес	1578879	1702201	1915046	1958385	1850034	1789406
Питома вага малого бізнесу, %	98,7	98,8	99,1	99,2	99,2	99,1
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Обсяг реалізованої продукції, робіт, послуг (млн.грн)						
Всього, в т.ч.	4459818,8	4334453,1	4459702,2	5556540,4	6726739,8	8312271,9
малі підприємства	672653,4	670258,5	705000,5	937112,8	1177385,2	1482000,7
ФОП, з них	256649,2	284238,1	289042,3	397473,3	489204,6	604336,7
малі ФОП	243633,8	263459,2	276299,6	381861,3	474596,8	585798,5
Питома вага ФОП, %	5,8	6,6	6,5	7,2	7,3	7,3
Малий бізнес	916287,2	933717,7	981300,1	1318974,1	1651982	2067799,2
Питома вага малого бізнесу, %	20,5	21,5	22	23,7	24,6	24,9
Кількість найманих працівників, тис. осіб						
Всього, в т.ч.	8620,3	8279,4	7100,0	6437,6	6461,9	6575,9
Малі підприємства	1951,6	1891,8	1583,0	1466,3	1505,9	1562,4
ФОП, з них	1042,7	993,8	907,0	659,5	748,0	861,3
малі ФОП	999,1	952,1	837,8	631,8	721,2	830,9
Питома вага ФОП, %	12,1	12	12,8	10,2	11,6	13,1
Малий бізнес	2950,7	2843,9	2420,8	2098,1	2227,1	2393,3
Питома вага малого бізнесу, %	34,2	34,3	34,1	32,6	34,5	36,4

Побудовано за даними [5]

Слід відзначити, що критерії віднесення суб'єктів підприємництва до малого бізнесу в Україні є різними для цілей державного обліку (складається на основі фінансової звітності суб'єктів підприємництва, згідно з законом [2]) та для стимулювання розвитку малого бізнесу, згідно з Податковим кодексом [6, ст. 291]: перша група – ФОП, які здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках / провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню; не використовують працю найманих осіб, обсяг доходу протягом календарного року не перевищує 300 тис.грн.; друга група – ФОП, які здійснюють виробництво та продаж товарів / діяльність

у сфері ресторанного бізнесу / діяльність з надання послуг (у тому числі побутових), у трудових відносинах з якими перебуває до 10 осіб, обсяг доходу протягом календарного року не перевищує 1,5 млн.грн; третя група – юридичні особи та ФОП, які використовують працю найманих осіб (кількість не обмежена); обсяг доходу протягом календарного року не перевищує 5 млн.грн; четверта група – сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %.

Наявність різних критеріїв для визначення і стимулювання розвитку суб'єктів малого бізнесу призводить до того, що від 15% до 35% суб'єктів малого підприємництва – ФОП та від 51% до 57% суб'єктів малого підприємництва – юридичних осіб протягом 2014 – 2018 років не підпадає під фіскальне стимулювання розвитку за допомогою спрощеної системи оподаткування (рис.1).

Побудовано за матеріалами: [7; 8; 9]

Рис.1. Динаміка суб'єктів малого підприємництва та платників єдиного податку в Україні протягом 2012-2018 років

Таким чином, якщо офіційно малий бізнес і складає 99% всіх СПД в Україні (табл.2.), то фіскальному стимулюванню в Україні підлягає від 62% (у 2014 році) до 78% (у 2017 році). А з врахуванням того, що частина «єдиноподатників» (біля 25%) не здійснює підприємницької діяльності (є неактивними) [9], то під фіскальне стимулювання підпадають лише від 46% у 2015 році до 60% у 2018 році суб'єктів малого бізнесу. Тому повільне підвищення частки сектора малого бізнесу у виробництві ВВП і зайнятості при значній його питомій вазі у загальній кількості суб'єктів господарювання свідчить про неефективність державної програми стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні.

Низка вітчизняних досліджень стверджують, що система спрощеного оподаткування є неефективною, оскільки створює більше загроз ніж позитивного економічного ефекту: «єдиноподатники» не створюють доданої вартості, а лише мінімізують оподаткування власних доходів; ухиляються від сплати податку з доходів фізичних осіб (найманих працівників); крупні компанії розпорошують свій бізнес шляхом подрібнення і переходу на ССО. Проте постійне зростання як надходжень, так і питомої ваги (від 6,3% у 2013 році до 8,6% у 2017 році [10]) єдиного податку у доходах місцевих бюджетів (єдиний податок є місцевим податком) свідчить про фіскальну ефективність спрощеної системи оподаткування. При цьому 70% відрахувань єдиного податку в основному припадають на СПД третьої групи, що складають лише 33,7% від усіх «єдиноподатників» [7].

Тому критерії віднесення суб'єкта підприємництва до малого бізнесу мають бути зміненими і єдиними законодавчо визначеними: всі суб'єкти малого підприємництва мають підпадати під систему спрощеного оподаткування. Вдосконалення спрощеної системи оподаткування в Україні також передбачає необхідність пов'язування податкових зобов'язань суб'єктів малого підприємництва третьої групи з результатами їх діяльності. Тому в умовах складності контролю за доходами та неефективності оподаткування обороту (виручки від реалізації товарів та послуг) слід перейти до визначення

суми податку суб'єктів малого підприємництва третьої групи за допомогою системи індикаторів, наприклад кількості працівників та обсягу споживання електроенергії залежно від виду діяльності (досвід Індії).

Список використаної літератури:

1. Господарський кодекс України № 436-IV 16 січня 2003 року URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017 р. №2164-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>
3. Томнюк Т.Л. Зарубіжний досвід підтримки малого бізнесу: уроки для України // Економіка і суспільство. – № 16 / 2018. – С. 527-533. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/16_ukr/80.pdf
4. Дубровський В. Як зменшити можливості для ухилення від сплати податків при імпорті та продажі товарів, зокрема через зловживання спрощеною системою оподаткування? Policy Paper / В. Дубровський, В. Черкашин, О. Гетман // Інститут соціально-економічної трансформації. – К.: 2017. – 36с. URL: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2017/04/Yak-zmenshyty-mozhlyvosti-dlya-uhylennya-vid-splaty-podatkov-pry-importi-ta-prodazhi-tovariv-zokrema-cherez-zlovzhyvannya-sproshchenoyu-systemoyu-opodatkuvannya.pdf>
5. Показники структурної статистики по суб'єктах господарювання з розподілом за їх розмірами // Державна Служба Статистики України URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/fin/osp/osp_u/osp_u.htm
6. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Прес-служба Державної фіскальної служби України. 17.10.2017 URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentrv/novini/313393.html>
8. Звіт про відстеження результативності наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку» // Міністерство фінансів України. Портал використання публічних коштів

URL: <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=16&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiv3PKgg9XgAhWvxcQBHY4GAG04ChAWMAV6BAgJEAI&url=http%3A%2F%2Fwww.minfin.gov.ua%2Fuploads%2Fredirector%2Ffiles%2F%25D0%2597%25D0%25B2%25D1%2596%25D1%2582%2520%25D0%25BF%25D0%25BE%25D0%25B2%25D1%2582%25D0%25BE%25D1%2580%2520%25D0%25B2%25D1%2596%25D0%25B4%25D1%2581%25D1%2582%25D0%25B5%25D0%25B6%2520%25D0%25BD%25D0%25B0%25D0%25BA%25D0%25B0%25D0%25B7%2520578.doc&usg=AOvVaw3jYjY0-6ng9-GR1hPzD9GM>

9. Прес-служба Державної фіскальної служби України. 15.02.2018 URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/327170.html>
10. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень – вересень 2017 року / [В. В. Зубенко, І. В. Самчинська, А. Ю. Рудик та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження», USAID. – К., 2017. – 86 с. URL: https://www.ibser.org.ua/sites/default/files/kv_iii_2017_monitoring_ukr.pdf

*Д.е.н., доцент Яценко О.В.
професор кафедри економіки підприємства, обліку і аудиту
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси
E-mail: allexsan74@ukr.net*

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Сучасні тенденції розвитку сільських територій зумовлюють необхідність пошуку нових механізмів для зміни негативної ситуації. В даний час одним з найбільш ефективних способів поліпшення кризової ситуації на селі виступає стратегічне управління, яке здатне викликати імпульс для сталого розвитку

сільської місцевості.

Важливою умовою здійснення економічних реформ в Україні є вдосконалення системи управління підприємств, упровадження сучасних досягнень менеджменту, одним із складових елементів якого є стратегічне управління. Необхідно відзначити, що питання теорії і методології розробки системи прийняття стратегічних управлінських рішень на підприємствах належать до таких, що недостатньо глибоко розроблені і висвітлені у вітчизняній економічній літературі.

У літературі існує декілька поглядів щодо технології розробки стратегії. Деякі автори пропонують [1] такі етапи розробки стратегії: місія, цілі, аналіз зовнішнього середовища, виявлення сильних і слабких сторін, розробка стратегічних альтернатив, вибір стратегії, реалізація стратегії, оцінювання стратегії.

Інші автори вважають [2], що розробка стратегії відбувається у такій послідовності: вибір місії; встановлення цілей; аналіз становища ринку; оцінювання чинників, що впливають на стратегію; оцінювання можливостей і загроз; стратегія розвитку господарчого портфеля; стратегічні зміни у факторах, що регулюються; очікувані фінансові результати.

Дж. Еванс [3] вважає, що потрібно 7 етапів: визначення місії, створення стратегічних зон господарювання, встановлення цілей, ситуаційний аналіз, розробка стратегії маркетингу, реалізація тактики, стеження за результатами.

На основі аналізу існуючих підходів до формування процесу стратегічного управління була розроблена авторська схема стратегічного управління розвитком сільських територій, представлена на рис. 1.

В схемі наочно продемонстровано, що стратегічне планування займає ключове положення в системі стратегічного управління розвитком сільськими територіями, детально представлені складові елементи і послідовність:

- етапи формулювання місії і генеральної мети розвитку сільських територій поставлені на чільне процесу стратегічного управління. Вважаємо, що сільські території мають універсальне стратегічне призначення незалежно

від їх географічного розташування та рівня розвитку. У зв'язку з цим визначається і їх генеральна мета розвитку, що визначається в основних документах федерального рівня;

- етап визначення мети переставлено у вигляді ієрархії стратегічних цілей. Кількість ступенів буде залежати від того, на якому рівні влади відбуватиметься процес стратегічного управління (національний, регіональний, рівень муніципального району або окремого сільського поселення);

- окремим блоком виділена така функція управління, як регулювання, яка дозволяє логічно завершити процес стратегічного управління розвитком сільської місцевості. Регулювання спрямоване на коригування стратегії та внесення коректив в процес управління на основі оцінки і контролю за результативністю стратегічних рішень;

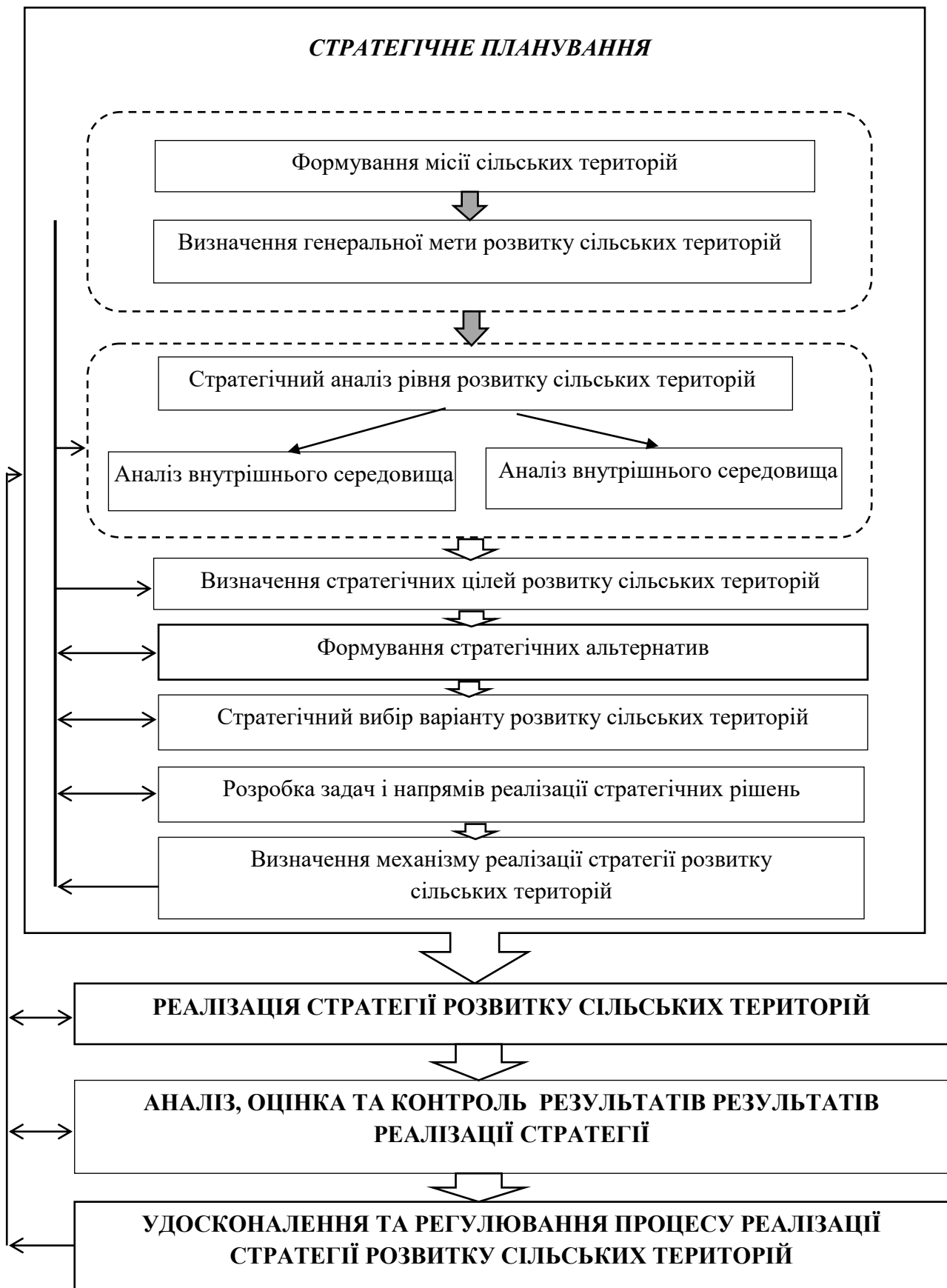
- чітко відображена можливість переходу до будь-якого з майбутніх етапів стратегічного управління для внесення змін і усунення помилок.

Таким чином, місія сільських територій на загальнонаціональному рівні, на наш погляд, повинна виглядати, як «забезпечення населення країни високоякісним продовольством, а сільського населення гідним рівнем і якістю життя».

Слід зазначити, що дане формулювання місії сільських територій не претендує на звання універсальної і єдиною, даного питання необхідно приділити особливу увагу і провести глибоке наукове дослідження із застосуванням експертних оцінок.

Підкреслимо, що крім загальнодержавної місії сільських територій, окремі сільські території повинні мати можливість формулювання власних, більш детальних місій, але з огляду на при цьому принципи співвідпорядкованості і несуперечності місіям більш високого рівня управління (національний, регіональний).

У даних умовах, можна погодитися з Ч. Хіллом і Г. Джонсом, що першим елементом стратегічного управління є процес визначення цілей, який, в свою чергу, є основою для формування стратегії [4].

Рис. 1. Схема стратегічного управління сталим розвитком сільськими територіями

Генеральна мета розвитку сільських територій озвучена в Концепції сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року [5], досягнення якої дозволить забезпечити підвищення рівня життя сільського населення, охорона навколишнього природного середовища, збереження природних, трудових і виробничих ресурсів, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва

Слід зазначити, що кожен регіон і муніципальне утворення має свої проблеми і специфічні особливості сільських територій, об'єктивні відмінності в рівні розвитку спостерігаються і при розгляді окремих сільських муніципальних утворень в рамках одного регіону. Все це свідчить про необхідність диференційованого підходу до розробки стратегій сталого розвитку сільських територій на кожному рівні управлінського впливу. Однак вважаємо, що існує можливість типології сільських територій за рівнем їх розвитку, що дозволяє розробити шаблони стратегічних завдань і напрямів стратегічного управління для кожної групи сільських територій.

Зважаючи на вище наведений матеріал, приймаємо наступне визначення стратегії сталого розвитку сільських територій. «Під стратегією сталого розвитку сільських територій слід розуміти визначення довгострокових, найбільш принципових і важливих цілей і завдань соціально-економічного розвитку сільської місцевості, спрямованих на забезпечення зростання, диверсифікації та підвищення ефективності сільської економіки; відтворення людських ресурсів, повної і продуктивної зайнятості працездатного населення; підвищення рівня життя в сільських поселеннях; раціональне використання і відтворення природних ресурсів».

Список використаної літератури

1. Общій и специальный менеджмент: учебник / под общ. ред. А.Л. Гапоненко, А.П. Панкрухина. – М.: Изд-во РАГС, 2001. – 568 с.
2. Виханский О. С. Стратегическое управление : учеб. для вузов / Виханский О. С. – М. : Гардарики, 1998. – 352 с.

3. Эванс Дж. Маркетинг / Эванс Дж., Берман Б. ; сокр. пер. с англ. ; авт. предисл и науч. ред. А. А. Горечев. – М. : Экономика, 1990. – 455 с.
4. Hill C. W. L. Strategic Management: An Integrated Approach / Hill C. W. L., Jones G. R. – Boston; New York : Houghton Mifflin Company, 1998. – 554 p.
5. Концепція Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2010 р. № 121-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uniflor.biz/law/kontseptsiya-do-2020-roku.html>.

Секція 5.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

К.е.н., доцент Адамик О.В.

в.о. завідувача кафедри економічної експертизи та аудиту бізнесу,

Адамик К.Б.

студентка кафедри економічної експертизи та аудиту бізнесу

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

E-mail: adamyk07@ukr.net

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ КОШТІВ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНОЛОГІЯ ЇЇ ОБРОБКИ

Підсистема «Автоматизація обліку операцій з безготівковими коштами» призначена для обліку операцій з банком (банками) щодо руху та наявності безготівкових грошових коштів на рахунках. Для оперативного ведення клієнтом своїх рахунків у банку та обміну технологічною інформацією клієнти можуть застосовувати програмно-технічний комплекс «клієнт банку – банк» (далі – система «клієнт – банк»). Суть її полягає в тому, що розпорядник коштів підприємства, не виходячи із офісу, може контролювати рух коштів на рахунку. Доручення клієнт передає банку у вигляді електронної форми встановленого зразка.

Банківська частина системи «клієнт – банк» забезпечує перевірку наведених електронних підписів, якими користується підприємство, на кожному розрахунковому документі клієнта в електронному вигляді та за

платіжним файлом.

При роботі з програмою можливі наступні варіанти формування і реєстрації первинних документів:

- формування первинних документів у діалоговому режимі з подальшим їх виведенням на друк;
- автоматичне контирування інформації, отриманої через систему «Клієнт-Банк», в базі даних.

Таким чином, існують наступні режими роботи:

- налаштування і ведення довідників,
- формування і друк первинних документів,
- реєстрація господарських операцій,
- формування звітів.

Вхідні повідомлення про операції з безготівковими коштами: їх склад і характеристика. Реєстрація фактів про господарські операції здійснюється за допомогою вхідних повідомлень. До них належать:

- масиви нормативно-довідкової інформації,
- первинні документи,
- оперативна інформація.

Розглянемо більш детально кожен з вказаних складових, що стосуються банківських операцій.

Для аналітичного і синтетичного обліку операцій з безготівковими коштами в банку у середовищі КСБО використовують такі довідники:

1. Картка рахунку у банку – вона є одночасно базовим елементом обліку для даної підсистеми і довідником про банківський рахунок. Тут вказують: вид валюти; назва банку; номер і назва його відділення; номер, термін дії угоди про обслуговування рахунку; поточний залишок коштів; динаміка коштів за період; тощо;

2. Довідник організацій (або контрагентів) – тут вказуються дані як самої організації, що використовує програмне забезпечення, так і її партнерів. Дані, занесені в довідник використовуються для формування і друку платіжних

документів. Кожна організація в довіднику характеризується своїм реєстраційним номером (кодом), найменуванням, банківськими реквізитами;

3. Довідник відділень банків та їх реквізитів. Для належної ідентифікації відділень банків контрагентів підприємства, доцільно використовувати довідник їх номерів МФО. Це дозволяє уникнути помилок при формуванні реквізитів платіжних документів;

4. Довідник курсів валют – значення офіційного та ринкового курсу валют необхідно фіксувати щодня для відображення в бухгалтерському обліку відповідних розрахунків;

5. Довідник основних кодів банківських операцій з безготівковими коштами – у виписці банку вказується код операції, що призвела до руху коштів, та відповідний їй документ. Нагадаємо, що виписка банку має дзеркальне відображення дебетової і кредитової частини;

6. Довідник видів платіжних документів. Усі безготівкові розрахунки оформлюються виключно стандартними первинними документами, форми яких затверджено Національним банком України. Таких документів існує досить багато (грошовий чек, меморіальний ордер, платіжна вимога-доручення, платіжна вимога тощо). На практиці переважно використовується платіжне доручення;

7. Типові операції з безготівковими коштами на банківських рахунках та шаблони бухгалтерських проведення до них. Такі операції можна поділити на дві групи: 1) надходження коштів і 2) сплата коштів. Реєстрація операцій про надходження коштів або формування платіжних документів вимагає заповнення поля «Призначення платежу». Часто зміст цього реквізиту повторюється, тому створюється довідник стандартних текстів.

Наприклад:

- сплачено постачальнику за придбані запаси;
- сплачено в бюджет податок на додану вартість;
- надійшла оплата від покупця;
- надійшов авансовий платіж від покупця та ін.

До відповідних операцій створюються типові шаблони бухгалтерських проведення, що зменшує ймовірність помилки;

8. Типові підстави платіжних документів.

Як вказувалось раніше, довідники зазвичай формуються і заповнюються на підготовчому етапі функціонування програмного забезпечення. Водночас, їх можна редагувати і доповнювати на поточному етапі – під час роботи з програмою. Кожен довідник повинен містити щонайменше один запис.

Первинні документи надають інформацію про здійснені за звітний період трансакції. Не зважаючи на велику кількість видів платіжних документів, у практиці безготівкових розрахунків переважно використовують платіжне доручення. Його форма затверджена Національним банком України і закладена розробниками до програмного продукту.

Форма платіжного доручення має такі поля і реквізити:

1) сталі поля – назва документа, номер його форми, зміст і положення тексту й таблиць та ін.;

2) незмінні реквізити – це реквізити нашого підприємства: назва підприємства, код за ЄДПОУ, прізвища керівника і головного бухгалтера, назва банку, код банку, номер поточного рахунку та ін.;

3) змінні реквізити – сюди відносять:

– дані, що зчитуються з довідників, а саме реквізити одержувача коштів (назва підприємства, код за ЄДПОУ, назва банку, код банку, номер рахунку та ін.) та

– реквізити самої операції: номер документа (генерується автоматично, програма контролює його унікальність), сума операції та призначення платежу;

4) дозвільні реквізити – до них належать підписи осіб, яким, надано право розпоряджатися рахунком і право підпису розрахункових документів (такими особами зазвичай є керівник підприємства і головний бухгалтер), а також відбиток печатки підприємства.

Платіжні документи дають дозвіл (розпорядження) на перерахування коштів контрагенту, але не є підставою для формування бухгалтерських

проведень. Він лише інформує банк про намір підприємства здійснити платіж та реквізити цього платежу.

Для комплексу задач «Автоматизація обліку операцій з безготівковими коштами» оперативною інформацією є виписка банку. Нагадаємо, що оперативна інформація – це бухгалтерські документи, що не є первинними, але є підставою для формування проведень. Виписка банку – це документ, що відображає рух грошових коштів на поточному рахунку. Її формує банк, де зберігаються ці кошти, на вимогу підприємства-власника коштів. Вона є підставою для здійснення бухгалтерських записів. Різні банки можуть формувати виписки неоднакового зразка, але обов'язковими є такі реквізити як дата, номери рахунків дебітора та кредитора, суми.

Виписка банку надходить на підприємство у паперовій або електронній формі (у випадку використання автоматизованої системи зв'язку Клієнт –банк). Для цього документа характерні такі особливості, що відрізняють його від носіїв оперативної інформації інших ділянок обліку:

1) документ має зовнішнє походження, що вимагає створення його електронної копії (за умови, якщо система «клієнт-банк» не використовується);

2) він є єдиним документом, на підставі якого генеруються записи в базових елементах обліку. Первинні документи безготівкових операцій не є підставою для формування бухгалтерських проводок;

3) інформація про господарські операції надходження і вибуття коштів тут відображається дзеркально відносно дебету і кредиту рахунку.

Інформаційна технологія автоматизованого обліку безготівкових коштів. Фіксування операцій з безготівковими коштами оформляється первинними документами (зазвичай платіжним дорученням), а їх реєстрація, на відміну від інших ділянок обліку, здійснюється на базі оперативної інформації (виписки банку) (рис. 1).

Використання для реєстрації банківської операції виключно виписки банку пов'язане з тим, що саме виписка свідчить про реальний рух коштів на рахунку.

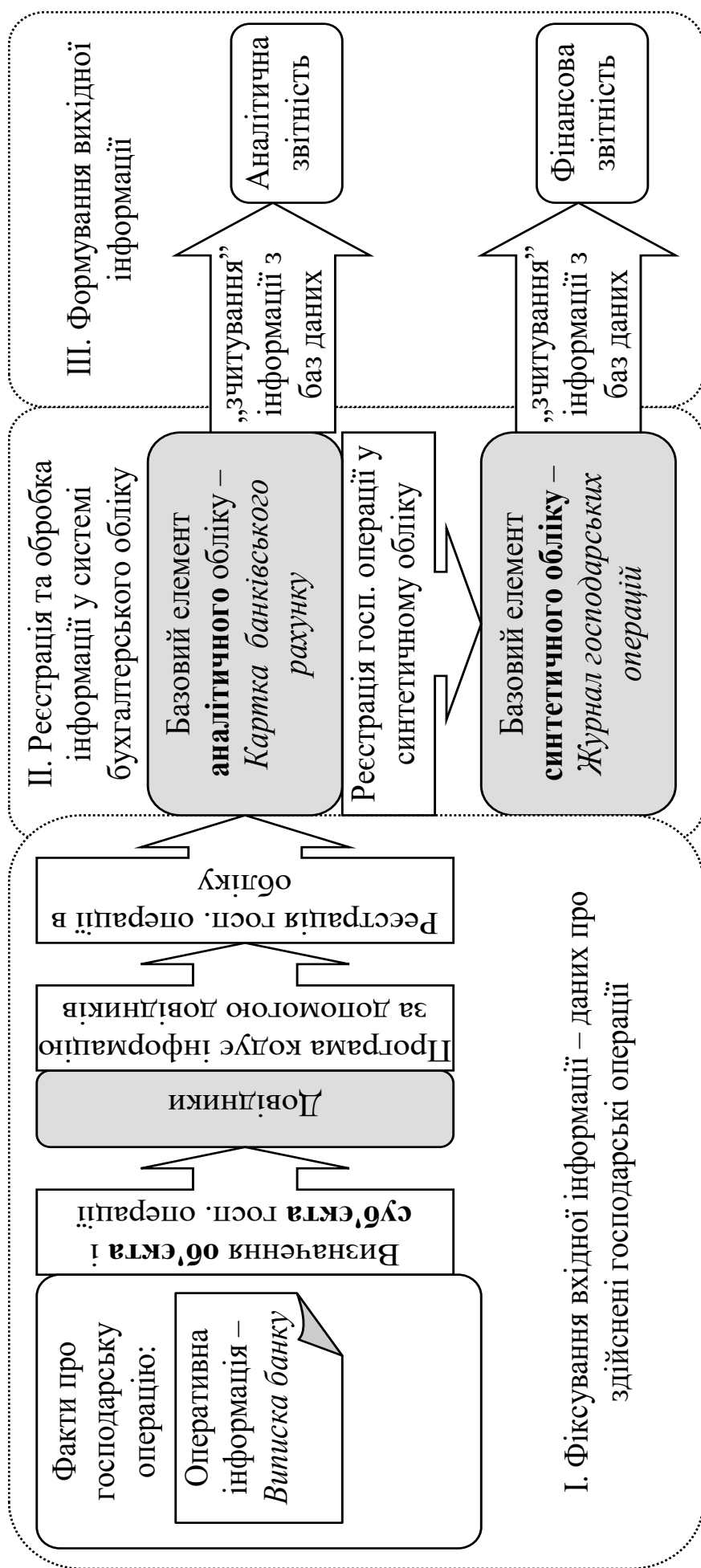

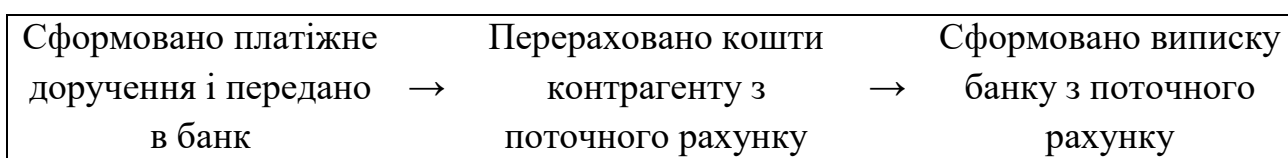
Рис. 1. Послідовність реєстрації господарських операцій у автоматизованій системі підприємства

Відображення в бухгалтерському обліку операції з безготівковими коштами може бути реалізоване одним з таких способів:

- введення даних з клавіатури вручну,
- проведення створеної раніше електронної копії документа,
- зчитування інформації з інших технічних пристроїв.

Другий спосіб використовується в умовах паперового документообігу. Зовнішнє походження виписки банку вимагає створення в КСБО його електронної копії. Паперовий документообіг у даному випадку має таку послідовність (рис. 2):

Рис. 2. Послідовність паперового документообігу

У такому випадку, між часом фактичного здійснення банківської операції і моментом її реєстрації в обліку проходить щонайменше один день, тому тут має місце певний часовий лаг. Останній пов'язаний з періодичністю формування виписки банку і може сягати кількох днів. Реєстрація господарської операції комплексу задач «Автоматизація обліку операцій з безготівковими коштами» може здійснюватися також з використанням інших технічних пристроїв, а саме системи зв'язку «клієнт-банк». За таких умов, інформація про рух коштів на рахунку може надходити в режимі он-лайн. Через це часовий лаг скорочується, і навіть можемо говорити про його відсутність.

Після надходження виписки банку на підприємство її електронна копія створюється автоматично (у разі використання електронної системи зв'язку «клієнт-банк») або з допомогою оператора (у випадку паперового документообігу). Надалі бухгалтер проводить цей документ, що приводить до генерації бухгалтерських проводок з шаблонів операцій, прикріплених до виписки. Записи реєструються у базових елементах обліку:

- в аналітичному обліку – в Картці банківського рахунку;

– в синтетичному обліку – в Журналі господарських операцій.

Базовий елемент обліку – це електронна таблиця у складі бази даних комп'ютерної системи бухгалтерського обліку, які виконують функції:

- реєстрації даних про господарську операцію з відповідним об'єктом бухгалтерського обліку;
- накопичення і зберігання цієї інформації;
- представлення її користувачеві у заданому форматі.

Для аналітичного обліку безготівкових коштів на рахунках у банках у середовищі КСБО використовують "Картотеку банківських рахунків", що є базовим елементом аналітичного обліку даної автоматизованої підсистеми. На кожний з відкритих рахунків у банку в КСБО відкривається Картка банківського рахунку. Тут накопичується інформація про наявність і рух коштів на рахунку, а також визначається їх залишок.

Отже, в КСБО операцій з безготівковими коштами фіксуються у таких реєстрах:

- реєстр первинних документів – платіжних доручень;
- реєстр виписок банку;
- Картотека банківських рахунків;
- Журнал господарських операцій.

Таким чином, до особливостей інформаційної технології автоматизованої обробки інформації про операції з безготівковими коштами слід віднести наступні:

1) підставою для фіксування операцій в обліку є не первинні документи, а виключно банківська виписка. Вона є оперативною інформацією і має зовнішнє походження;

2) між часом фактичного здійснення банківської операції і моментом її проведення в обліку можливий певний часовий лаг, який може сягати кількох днів. Це пов'язане з періодичністю формування виписки банку;

3) у даній підсистемі є характерним використання додаткових технічних пристроїв для реєстрації господарських операцій, а саме електронної системи зв'язку «клієнт-банк»;

4) у разі наявності валютних коштів їх оцінка за різні періоди може відрізнятися. Це пов'язане з коливанням курсів валют, а також та відмінністю їх оцінки за офіційним курсом НБУ та ринковою вартістю.

Формування вихідної інформації про рух і наявність безготівкових коштів. За підсумками роботи підсистеми «Автоматизація обліку операцій з безготівковими коштами» формується ряд звітів, що поділяються на два інформаційні потоки:

- аналітична (управлінська) звітність, що „зчитується” з базового елемента аналітичного обліку – *Картки банківського рахунку*, і
- фінансова звітність, сформована з показників базового елемента синтетичного обліку – *Журналу господарських операцій*.

Аналітична (управлінська) звітність – є внутрішніми, а тому не регламентовані за змістом, формою і часом. Їх склад і зміст може відрізнятися на різних підприємствах та відділах, і залежить від запиту користувача. В результаті вирішення задач автоматизованого обліку безготівкових коштів можуть бути сформовані наступні аналітичні звіти:

- відомість руху коштів на рахунку (поточному, кредитному, депозитному);
- відомість руху валюти;
- відомість наявності коштів на рахунках визначеного банку; тощо.

Фінансова звітність формується за даними синтетичного обліку. Законодавство регламентує її зміст, форму і спосіб розрахунку показників. Дані про наявність і рух безготівкових грошових коштів висвітлені у таких формах фінансової звітності:

- узагальнена інформація надається у Балансі (Звіт про фінансовий стан підприємства (ф. 1)) у активі, розділ II «Оборотні активи», а саме: «Гроші та їх еквіваленти» (рядок 1165), «у тому числі Рахунки в банках» (рядок 1167);
- Звіт про рух грошових коштів (ф. 3) повністю присвячений операціям з безготівковими коштами;
- у Примітках до фінансової звітності (ф. 5) у розділі VI «Грошові кошти» рядок. 660, тут деталізується інформація, надана у Балансі.

Список використаної літератури

1. Адамик О.В. Розмежування понять «автоматизовані», «комп'ютерні» та «інформаційні» системи бухгалтерського обліку [Текст] /О.В. Адамик // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – 2016. – № 26 (1)
2. Адамик, О.В. Автоматизація бухгалтерського обліку у кількох стандартах: методичні підходи та способи їх реалізації //Тенденції розвитку обліку і аналізу як складових інформаційної системи менеджменту підприємства: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф.[м. Тернопіль, 29-30 листоп. 2012 р.]/редкол.: Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, З.В. Гуцайлюк [та ін.]- Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – С. 4-6.
3. Гудзь Н.В. Бухгалтерський облік. 2-е вид., перероб. I доп. [текст] Навч. посіб. / Н.В. Гудзь, П.Н. Денчук, Р.В. Романів. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 424 с.
4. Клименко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 320 с.

К.е.н., доцент Антоненко К.В.

доцент кафедри МЕН і бізнесу

Національний авіаційний університет

м. Київ

E-mail: ipkatya@ukr.net

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ГЛОБАЛЬНИХ ЛАНЦЮГАХ СТВОРЕННЯ ВАРТОСТІ

Зосереджуючи увагу на еволюції інформаційних технологій, варто акцентувати увагу на конкретному внеску технологічних винаходів та досягнень в розвиток будь-якої галузі: збільшення кількості цифрових даних, які створюються, розподіляються та споживаються. До 1980-х років всі дії,

пов'язані з комп'ютером, оберталися навколо взаємодії між людиною та комп'ютером. Проте найбільший основний кількісний та якісний стрибок стався лише тоді, коли робочі ПК були підключені один до одного через локальні мережі, що, як результат, дало змогу розповсюджувати інформацію в цифровій формі, зберігати її, друкувати і безпосередньо робити копії на папері. Комп'ютерні мережі та електронна пошта зробили весь процес цифровим, різко збільшуючи обсяг створених, збережених, переміщених і споживаних даних.

Зростання глобальних ланцюжків створення вартості – це одна з основних характерних рис так званої другої хвилі глобалізації, яка почалася в другій половині ХХ століття [1]. Перша хвиля зародилася в ХVІІІ столітті, коли був винайдений паровий двигун, а її пік припав на початок ХХ століття. В цей період міжнародна торгівля представляла собою в основному торгівлю сировиною і готовими промисловими товарами. З точки зору міжнародної торгівлі для другої хвилі глобалізації характерний поділ виробничого процесу і розміщення різних виробничих етапів в різних точках світу. В результаті структура торгівлі почала змінюватися, рухаючись в бік різновекторної торгівлі проміжними товарами в межах окремих галузей. Такий зсув в організації глобального виробництва був обумовлений декількома факторами. Зниження витрат, пов'язаних з міжнародною торгівлею, сприяло тому, що розподіл виробництва по різних точках став економічно вигідним, прискорення і здешевлення транспортування сприяло швидкому зростанню міжнародної торгівлі ще в ході першої хвилі глобалізації. Поява повітряного транспорту, контейнерних перевезень і інших інновацій призвело до ще більшого зниження транспортних витрат.

Поетапна лібералізація торгової політики після Другої світової війни, що слідувала за широким поширенням протекціонізму в міжвоєнний період, також сприяла зниженню витрат на транспортування товарів з однієї країни в іншу. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) зіграли дуже важливу роль в формуванні умов для розосередження виробництва. Швидке зниження комунікаційних витрат і зростання потужності комп'ютерних технологій

дозволили компаніям координувати складні виробничі процеси, розташовані в декількох точках по всьому світу.

Нематеріальний капітал у формі технологій проникає в глобальні ланцюжки створення вартості і грає важливу роль в їх функціонуванні [2]. Саме за нього платить споживач, коли купує той або інший товар. Саме він багато в чому визначає, які компанії доб'ються успіху на ринку, а які ні. Він лежить в основі організації глобальних ланцюжків, так як рішення про розміщення промислових процесів в певному місці і налагодження партнерських відносин з певними суб'єктами багато в чому обумовлені тим, як компанії управляють своїм нематеріальним капіталом.

Технологічні компанії з нафтової та газової промисловості поступово стають найбільшими компаніями у світі, а багато нетехнологічних галузей або гинуть, або стають одними зі складових технологічних гігантів. Перші п'ять хвиль появи інформаційних технологій, інтегральних мікросхем, персонального комп'ютера, Інтернету та соціальних медіа різко трансформували суспільство [3]. Розглянемо ці хвилі на прикладі розвитку Силіконової долини, яку вважають першою із технологічних центрів (табл.1).

Таблиця 1

Еволюція Силіконової долини

№	Хвилі	Період	Ключові компанії та організації
1.	Хвиля укріплення	1950-1978 рр.	Стенфордський інститут досліджень, NASA, закрита ракетна і космічна дивізія, штаб об'єднаної оборони, Hewlett Packard
2.	Хвиля інтегрованих схем	1979-1986 рр.	Intel, AMD, різні компанії з виготовлення напівпровідників
3.	Хвиля персонального комп'ютера	1987-1996 рр.	Xerox, PARC, SRI, Apple та інші комп'ютерні компанії
4.	Інтернет	1997-2005 рр.	Netscape, Cisco, Google, SRI
5.	Соціальні медіа	2006-2013 рр.	LinkedIn, Facebook,

Свою назву долина отримала завдяки підприємцю Ральфу Вестеру в 1970-х роках, через велику кількість виробників силіконових чіпів у регіоні. У Силіконовій долині зараз розташовані штаб-квартири та офісні комплекси ряду високотехнологічних підприємств, включаючи Apple Inc., eBay Inc., Facebook Inc., Intuit Inc., Adobe Systems Inc., Intel Corp. та Hewlett-Packard Co.

Самохідні автомобілі, штучний інтелект, робототехніка та віртуальна реальність – це лише деякі з найшвидших соціально-трансформованих технологій, що передбачають майбутнє з великим підвищенням продуктивності та процвітання, а також однією з найбільших дислокацій у працевлаштуванні. Та більшість з цих майбутніх технологій, ймовірно, будуть введені в світ новими підприємствами. Частина цього технологічного майбутнього вийде з великих компаній, але вони, як і раніше, ще не з'ясували, як надійно створювати революційні інновації.

Однак технологічні інновації самі по собі часто не є вирішенням. Зміни в суспільстві, норми і культура поряд з інноваціями в організаційних процесах також важливі. Область управління інформаційними технологіями швидко зростає, що частково породжується поширенням розумних пристроїв, підключених до Інтернету. Бюро статистики праці США оцінює темпи зростання робочих місць в ІТ-менеджменті на 15,4% в період між 2014 і 2024 роками. Інженерія інформаційних технологій охоплює багато різних позицій, знання яких вимагають багато роботодавців. Насправді, середня зарплата менеджера з інформаційних технологій оцінюється в 84 тис. дол. США на рік, а 63 тис. позицій у списку мають оцінку заробітної плати понад 100 тис. дол. США на рік. Ось і причина, чому інформаційні технології стрімко зростають, адже є кадри, які спонукають розвиток цієї ланки.

Список використаної літератури

1. Information Technologies & International Development [Electronic resource]. Access: <https://itidjournal.org/index.php/itid>.
2. A Look at How Technology is Reshaping the Global Economy [Electronic resource]. Access: <https://medium.com/@maxmarmer/a-look-at-how-technology-is-reshaping-the-global-economy-c716c4681e06>.
3. Five ways technology can help the economy [Electronic resource]. Access: <https://www.weforum.org/agenda/2013/04/five-ways-technology-can-help-the-economy/>

Баркалова А.В.
студентка кафедри обліку і аудиту,
к.е.н, доцент Балашова О.В.
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»
м. Маріуполь
E-mail: anastasiabarkalova1@gmail.com

АНАЛІЗ ПРОГРАМ ДЛЯ ПОДАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ЗВІТНОСТІ

У наш час проблема вибору програми для подання звітності у державні контролюючі органи є дуже актуальною. Адже кожен період (місяць, квартал, півроку або рік) будь-яке підприємство або фізична особа підприємець мають відзвітуватися перед контролюючими органами за діяльність котру здійснюють та сплатити податки згідно поданим звітам. Зараз у платника податків є вибір – подавати електронному вигляді в режимі онлайн, або віднести його самостійно в контролюючі органи.

Переваги електронної звітності, перед традиційним паперовим методом подачі звітів:

- Економія часу. Через Інтернет можна здавати звітність не тільки в податкову службу, а й до фондів страхування і статистику. Не потрібно їздити в податкову службу, щоб здати документи на паперовому носії, все це можна робити, не відходячи від свого комп'ютера:

- Вибір часу здачі звітності, наявність додаткового часу. Якщо звітність в паперовому вигляді можна подати тільки в робочий час, то при подачі в електронному форматі, можна подати у зручний для платника податків час;

- Наявність додаткових можливостей в програмі (підказок, нагадувань, консультацій). Вбудований календар бухгалтера вчасно підкаже терміни, в які необхідно надати ті чи інші звіти, нагадає про сплату податків. Автоматична перевірка звітності не дозволить допустити зайвих арифметичних помилок і зробить попередню камеральну перевірку;

- Постійні оновлення. Хороше програмне забезпечення або веб-ресурс постійно оновлюють свій функціонал для роботи з документами, а також додають нові бланки звітності, стежать за їх актуальністю і відсутністю помилок;

- Оперативний контроль стану та якості задачі звітності. Електронна задача звітності дозволяє оперативно отримати інформацію про те, що звіт прийнятий або не прийнятий і з якої причини. Це дозволяє вчасно перездати звітність, виправити помилки. Така можливість практично незамінна для користувачів, які тільки починають самостійно здавати звітність.

- Автоматичне формування електронного архіву. Кожне ПЗ формує по своєму архів електронних копій звітів, квитанцій та інших електронних документів. Це дозволяє забезпечити збереження електронної звітності та документації, а також квитанцій про її здачі;

- Формування в програмі іншої електронної документації. Деякі програми забезпечують можливість формування електронної первинної документації в програмі, що дозволяє непомітно і поступово переходити на повний електронний документообіг, а також створює додаткові зручності користувачу [1].

Існує багато програм для подання звітності, кожна має свої недоліки та переваги. Розглянемо декілька з них:

1. «М.Е.Дос» (My Electronic Document) — поширене українське програмне забезпечення для подання звітності до контролюючих органів та обміну юридично значущими первинними документами між контрагентами в електронному вигляді [2].

М.Е.Дос містить всі актуальні форми звітності, які оперативно оновлюються відповідно до законодавства.

Недоліки: перевантаженість програмного забезпечення, робота тільки з Windows, складність перенесення програми на інший комп'ютер, а також вартість використання програми, яка складає 1202 грн. на рік за базову комплектацію, а за додаткові модулі потрібно доплачувати.

2. СОТА — веб-сервіс для подання звітності в контролюючі органи та роботи з документами в електронному вигляді.

Він є продуктом виробників М.Е.Дос. та вирішує частину її недоліків. Створений веб-сервіс для використання як бухгалтерами організацій, так і фізичними особами-підприємцями та директорами підприємств, де посада бухгалтера не передбачена.

Для фізичної особи-підприємця (ФОП) вартість ліцензованого супроводу СОТА становить 312 грн./рік, для юридичної особи неплатника податків 902 грн./рік, а для юридичної особи на загальній системі оподаткування 1502 грн./рік [3].

3. Єдине вікно подання електронної звітності - безкоштовна програмне забезпечення для формування звітності в ПФУ та ДФС України.

В даному програмному забезпеченні реалізовані: формування звітності в органи доходів і зборів України; формування звітності в Державну службу статистики України; формування звітності по Єдиного соціального внеску до Пенсійного Фонду України; формування «Договору про визнання електронних документів» в електронному вигляді; накладання електронного цифрового підпису та шифрування електронних документів.

Недоліки: незручність самого ПЗ, затримки в оновленні, погана підтримка ПЗ, потребує багато допоміжних компонентів для роботи.

4. Електронний кабінет платника – це персональне автоматизоване робоче місце платника, працювати в якому він може без використання спеціально встановленого клієнтського застосування.

Сервіс є захищеним і безпечним, що не вимагає установки на комп'ютер.

Для роботи потрібна наявність електронного цифрового підпису, виданої в Акредитованому центрі сертифікації ключів.

Відзначимо основні функції Електронного кабінету платника податків:

- створення і відправка податкової звітності в електронному вигляді;
- управління і перегляд даних про розрахунки з бюджетом (картки особових рахунків).

Перевагами Електронного кабінету є:

- 1) Його вартість, адже він безкоштовний;

2) Автономність: сервіс працює в режимі онлайн, тобто не потрібно встановлювати програму на комп'ютер (ПК) та працювати в ЕКП можна як з ПК, так і зі смарт-пристроїв;

3) для входу в ЕКП можна використати ЕЦП будь-якого АЦСК;

4) Меню Листування з ДФС дозволяє надіслати довільну кореспонденцію (лист, запит тощо) до відповідного органу ДФС. Воно дозволяє не відвідувати орган ДФС з невеликими та незначними питаннями.

5) Меню Стан розрахунків з бюджетом надає користувачу електронного кабінету доступ до своїх особових рахунків із сплати податків, зборів та інших платежів. При зверненні до зазначеного пункту меню відображається зведена інформація станом на момент звернення, що містить інформацію по кожному виду платежу, у т. ч.: бюджетний рахунок та по кожному виду податку (платежу) на поточну дату; сплачено до бюджету; повернуто з бюджету; пеня; недоїмка; переплата; залишок несплаченої пені.

Фізичні особи після ідентифікації мають можливість за допомогою платіжної системи сплатити податки, збори, платежі за допомогою платіжної карти [4].

Список використаної літератури

1. «Яку програму вибрати для подачі звітів в електронному вигляді» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.buhuslugi.com.ua/ua/publikatsiji/562-yaku-programu-vibrati-dlya-podachi-zviti-v-elektronnomu-viglyadi.html#q7> (Дата звернення: 19.03.2019).
2. «Есть как минимум три альтернативы программе М.Е.Дос – эксперт» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.ukrinform.ru/rubric-technology/2260163-ekspert-nazval-alternativy-programme-medoc.html> (Дата звернення: 19.03.2019).
3. СОТА: Звітність і документообіг [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://sota-buh.com.ua/> (Дата звернення: 19.03.2019).
4. Стан розрахунків з бюджетом [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://cabinet.sfs.gov.ua/help/tax-accounts.html> (Дата звернення: 19.03.2019).

Горбунова О.С.
студентка факультету Економіки і менеджменту,
Односток Г.В.
студент факультету Економіки і менеджменту,
науковий керівник: к.е.н., доцент Терешко Ю.В.
доцент кафедри економіки підприємства та корпоративного управління
Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова
м. Одеса
E-mail: yugat@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Сучасна банківська Інтернет - комерція вимагає свідомо новітніх рішень, націлених на реалізацію безпаперових низковитратних технологій глобального сервісу з великою пропускнуою спроможністю та перспективою полегшеного тиражування, високими умовами до надійності транзакцій. Сьогодні результативнішим способом здійснення аналогічних бізнес - рішень вважається використання потенціалів мережі Інтернет. Послуги банків, які надаються видалено за допомогою Інтернету є одним з найбільш затребуваних елементів електронної комерції у всьому світі. Одночасно ця система продовжує свій динамічний розвиток разом із розвитком глобальної мережі та стрімкими темпами росту числа користувачів Інтернету [3]. У гонитві за клієнтами банкам вже не вистачає застосування таких методів як зниження вартості обслуговування та підвищення відсотків по кредитах. Задля масштабного захоплення ринку банківських послуг, банкам потрібні найбільш активні дії. На тлі бурхливого розвитку інформаційних технологій, як великі корпорації, так і прості громадяни бажають здійснювати якомога менше дій для того, щоб здійснювати свої власні фінансові операції.

Саме тому дистанційне банківське обслуговування в мережі Інтернет

вважається одним з найпріоритетніших напрямів розвитку світової банківської системи [4]. Являючись по суті всесвітньою, розосередженою інформативною сферою, яка володіє комунікаційною базою, мережа Інтернет виступає в якості бездоганного механізму роботи банківської системи із застосуванням новітніх інформаційних технологій. Можливості глобальної мережі Інтернет відкривають нові перспективи розвитку бізнесу для банків, постійно розширюючись з появою нових служб та технологій. Сьогодні, значна кількість економічних процесів та операцій здійснюються в електронному вигляді та розглядаються як окремий вид економічної діяльності. Саме з поширенням Інтернет-технологій, банківська діяльність у своєму нинішньому вигляді отримала щонайпотужніший поштовх до розвитку. Згідно тлумачення економічної суті - Електронна банківська діяльність в мережі Інтернет (цей тип роботи зазвичай визначається зарубіжними економістами як e - banking або Internet-banking) вважається діяльністю у сфері надання кредитно-банківськими інститутами - електронних фінансових послуг, у тому числі в діяльності кредитних організацій в сфері реалізації електронних розрахунків із застосуванням банківських карт та віртуальних грошей [1].

Це явище дістало назву Інтернет-банкінгу. Це найбільш розвинений сьогодні сектор електронної комерції. Фахівці, в широкому сенсі визначають Інтернет-банкінг як, один із видів дистанційного банківського обслуговування, засобами якого доступ до рахунків та операцій за рахунками забезпечується в будь-який час та з будь-якого комп'ютера через Інтернет.

Як правило, послуги Інтернет-банкінгу включають:

- Блокування картки клієнтом, наприклад, в разі викрадення або втрати;
- Виписки за рахунками;
- Інформація про інші відкриті банківські продукти (платіжні картки, депозити, кредити, інше);
- Платежі в межах банку;
- Платежі в національній валюті в межах країни;
- Оформлення заяв на підключення до інших послуг (sms-банкінг, картки,

депозити, кредити, інше) [2].

Нині на ринку поширені три базові рівні системи інтернет-банкінга:

1. Інформаційний рівень – розміщення банком маркетингової інформації про свої продукти та послуги на офіційному сайті. Клієнт не може передавати інформацію в сам банк. Ця функція не підтримується на цьому рівні.

2. Комунікаційний рівень системи Інтернет-банкінгу дозволяє здійснювати взаємодію між банківською системою та клієнтом у вигляді інформаційного обміну. Це може обмежуватися листуванням по електронній пошті. Приміром, клієнт може відправляти на електронний адресу банку різні запити, від повідомлення про зміну персональних даних, до запитів щодо можливості отримання кредиту. Цей варіант використання системи Інтернет-банкінгу, як правило безкоштовний, надається клієнтам через офіційний Web - сайт банку, розміщений в мережі Інтернет.

3. Операційний (транзакційний) рівень системи Інтернет-банкінгу. Цей рівень максимально реалізовує можливості дистанційного обслуговування в Мережі та управлінням своїм рахунком [5].

Таким чином необхідно зазначити, що цей вид банківських послуг в недалекому майбутньому, після остаточного законодавчого визначення правового статусу Інтернет-банкінгу, визначатиме стратегію кредитних організацій (банків) на ринку електронних послуг.

Список використаної літератури

1. Гриньков Д., Гусев Ю. Банки начали «гонку вооружений» в сфере интернет-банкинга. [Електронний ресурс]// business.ua – 2017. – Режим доступу: <https://business.ua/finansy/item/299-bankir-ex-machina>.
2. Єсіна О.Г. Інтернет-банкінг в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2017. – випуск №1 (48).
3. Захист інтернет- банкінгу. [Електронний ресурс]//g-ross. – 2017. – Режим доступу: <https://g-ross.com.ua/novyny/item/68-zahyst-internet-bankingu.html>

4. Інтернет-банкінг в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referatbank.com.ua/referat2.php?id=5278>.
5. Виговська Л., Оліярник М. Ринок мобільного та інтернет-банкінгу в Україні б'є рекорди. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biz.nv.ua/ukr/publications/100-mlrd-na-rik-rinok-mobilnogo-ta-internet-bankingu-v-ukrajini-b-je-rekordi-108675.html>.

*К.е.н., доцент Ілляшенко К.В.
доцент кафедри обліку і оподаткування
Таврійський державний агротехнологічний університет
м. Мелітополь
E-mail: katerina.illyashenko@tsatu.edu.ua*

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ СИСТЕМИ В ОБЛІКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасному економічному житті країни інформаційні технології все глибше проникають в усі сфери діяльності. Не оминули ці процеси і сільськогосподарські підприємства. Це можуть бути розрахунки в електронних таблицях Excel (наприклад, складання технологічних карт, планування сівозмін), чи автоматизація бухгалтерського обліку (частіше за все 1С: Бухгалтерія). Але найбільш перспективними, на наш погляд, є ERP-системи.

ERP-система (Enterprise Resource Planning – управління ресурсами підприємства) – це інформаційна система планування та керування всіма ресурсами підприємства, які необхідні для здійснення продажів, виробництва, закупівель і обліку при виконанні замовлень у сферах виробництва, дистриб'юції та надання послуг [1, с.43].

ERP сполучають у собі функції обліку, управління, контролю й аналізу одночасно, і реалізують кращі світові практики ведення аграрного бізнесу.

Комплексна галузева ERP-система може бути використана для автоматизації великих аграрних підприємств, що працюють у сфері рослинництва. Така програма може підтримувати нові методи управління сільськогосподарським виробництвом і концепцію «точного землеробства».

Використання програми дозволить підвищити ефективність використання сільгоспугідь, поліпшити контроль виконання агротехнічних процедур, оптимізувати використання ресурсів, що задіяні у сільгоспвиробництві, а також поліпшити управлінський і фінансовий облік. Крім того, створення єдиного контрольного середовища забезпечить вірогідність і взаємопов'язаність фінансової й управлінської звітності.

Планований строк реалізації проекту впровадження системи становить чотири-п'ять місяців. За попередніми оцінками, використання системи може забезпечити ріст урожайності на 15-20%, знизити собівартість виробленої продукції на 10-25%, а розрахунковий показник повернення інвестицій відповідає 25-30% [2].

Актуальна база даних про поточний стан й історію сільськогосподарських угідь і посівів, а також точна територіальна прив'язка цих даних за допомогою систем глобального позиціонування, сприяє ефективному плануванню та проведенню агротехнічних заходів, забезпечує оперативний контроль дотримання технологій і моніторинг стану посівів. Звертання до єдиної бази даних здійснюється через мережу Інтернет, забезпечуючи централізоване зберігання й обробку інформації.

Один із компонентів програми відповідає за автоматизацію основної операційної діяльності сільськогосподарського підприємства, від вимірювання полів до виконання технологічних операцій, з оптимізацією руху техніки по полях і оцінкою ефективності застосованих технологій. Підсистема припускає використання мобільних функціонально-орієнтованих робочих місць, побудованих на базі комп'ютерів з інтегрованими приймачами систем глобального позиціонування [1, с.177].

Наприклад, щоб зробити точний вимір площ, досить об'їхати відповідна

ділянка по периметрі, і всі подальші розрахунки будуть виконані автоматично. Одночасно можна фіксувати перешкоди, що перебувають на полі, і ця інформація буде надалі враховуватися при плануванні використання техніки.

Центральна підсистема програми відповідає за стратегічне планування та керування аграрним бізнесом. Одним з найважливіших елементів цієї ланки є система оповіщення про події, які вимагають втручання керівництва (наприклад, недотримання технологій, строків або умов), вона може бути гнучко настроєна на управлінську структуру конкретного підприємства.

Підвищенню ефективності керування сприяє відображення агрегованих показників діяльності сільгосп підприємства з можливістю їхньої покрокової деталізації аж до рівня первинних даних. Для візуалізації показників використовуються графіки, діаграми та кольорова індикація, а для прив'язки їх на місцевості – можливості геоінформаційних систем (ГІС) [2].

Основний економічний блок програми вирішує завдання фінансового, бухгалтерського й управлінського обліку, а також оперативного планування й оптимального керування ресурсами, ґрунтуючись на детальній інформації про технології, операції, посівні матеріали, витраті препаратів, вимогах до техніки та потреби у персоналі. Керування маркетингом і продажами також побудовано з урахуванням галузевої специфіки аграрних підприємств [3, с. 443].

Досвід інших країн показує, що сільське господарство вже немислимо без широкого застосуванні інформаційно-аналітичних технологій. Використання галузевих ERP-систем допоможе вітчизняним сільгоспвиробникам вийти на новий рівень ефективності виробничої діяльності та зробити свій бізнес конкурентоспроможним на зовнішньому ринку.

Список використаної літератури

1. Д. О'Лірі. Сучасне планування та управління ресурсами підприємства. Вибір, впровадження, експлуатація / О'Лірі Д. – М: Вершина, 2009. – 272с.
2. Практика внедрения ERP систем [електронний ресурс] // режим доступу: <http://www.erp-online.ru/practice/index.html>.

3. Ілляшенко К.В. Інформаційні системи управління в обліку й аналізі аграрних підприємств / К.В. Ілляшенко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»: науковий збірник / Черніг. нац. технол. ун-т. – Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2013. – № 4(70). – С.440-446.

*К.е.н., Кернасюк Ю.В.
старший науковий співробітник
лабораторії біоадаптивних технологій в АПВ
Центральний зональний науково-інноваційний центр, ІСГС НААН
м. Кропивницький
E-mail: y.v.kernasyuk@gmail.com*

ІННОВАЦІЙНІ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЇ ПІДТРИМКИ І ПРИЙНЯТТЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ТА УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В АГРОБІЗНЕСІ

Ефективність підприємницької діяльності будь-якого суб'єкта господарювання залежить від раціонально організованої системи управління. Управління, як цілеспрямований та функціональний процес, поєднує в собі логічну послідовність ряду дій: збирання, систематизація, обробка і передача інформації; оцінка та аналіз інформації; прийняття на її основі рішення; контроль за виконанням рішення; аналіз ефективності прийнятого рішення; оцінка можливості коригування рішення [1].

Досить часто найбільш слабкою ланкою в системі управління підприємством є обліково-аналітична її частина, що може представляти певні ризики для його фінансової стійкості та результативності господарської діяльності. Особливої актуальності вказана проблема набуває останнім часом в аграрному секторі економіки через зростання інформаційних потоків різних

облікових даних та вимог до їх аналізу та узагальнення.

Ринкове середовище і економічні умови ведення агробізнесу динамічні та постійно змінюються, тоді як можливості, що використовувалися раніше, можуть не спрацювати. Сьогодні на ринку отримує конкурентні переваги те підприємство, яке застосовуючи новітні інноваційні технології, своєчасно отримує достовірну інформацію про власні операційні витрати і має розгорнутий бюджет доходів, що дозволяє виявити найбільш вузькі місця в агробізнесі, скоротити неефективні витрати та пристосуватися до складних і непередбачуваних умов ринкового середовища.

Проблема полягає в тому, що більшість аграрних підприємств об'єктивно не можуть своєчасно і ефективно систематизувати, обробляти та аналізувати великі дані (Big Data) обліково-аналітичної інформації навіть із урахуванням застосування сучасних комп'ютерних технологій та спеціального програмного забезпечення. Передусім, як через відсутність необхідного досвіду та відповідно підготовлених фахівців, так і внаслідок високої складності організації управління інформаційними потоками даних та їх систематизацією і накопиченням із подальшим аналізом.

Останніми роками з'явилися інноваційні веб-технології підтримки і прийняття обліково-аналітичних та управлінських рішень в агробізнесі, які дозволяють в значній мірі вирішити вказані проблемні аспекти. До них зокрема можна віднести онлайн платформу AgriAnalytica, що має безліч корисних функцій та можливостей для ефективної роботи з обліково-аналітичними даними. Зокрема, дозволяє планувати, контролювати та аналізувати всі виробничі і фінансові процеси в господарстві.

Онлайн-платформа AgriAnalytica не просто надає кожному фермеру, який виявить бажання скористатися її інформаційним ресурсом, реальну можливість підвищити прибутковість власного агробізнесу, але й дозволяє більш об'єктивно оцінити його ефективність. Завдяки інноваційним можливостям даної програми, що відкриваються вже при першому ознайомленні, її користувачу пропонується проаналізувати бізнес-процеси у господарстві:

визначити реальні витрати, які плануються в сільськогосподарському виробництві, а також порівняти маржинальні показники і собівартість продукції із середніми у регіоні та загалом в аграрній галузі.

Основні обліково-аналітичні можливості онлайн-платформи AgriAnalytica включають наступний їх перелік [2]:

- планування структури посівів сільськогосподарських культур із визначенням потреби в матеріальних та технічних ресурсах;
- облік і контроль використання ресурсів та виробничих витрат у розрізі полів агрокультур та в цілому по господарству;
- вибір найкращих варіантів фінансування бізнесу;
- прогнозування доходів і моделювання прибутків на основі планування виробництва за принципом порівняння «що-якщо» для різних сценаріїв їх оптимізації;
- бюджетування та прогнозування грошових потоків;
- оперативне планування поточних робіт та контроль за ефективністю їх виконання;
- ефективне управління складськими запасами;
- надання потужних звітів із економікою кожного поля для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

У цілому AgriAnalytica представляє сучасний інноваційний Smart спосіб керувати сільськогосподарським підприємством в режимі онлайн за рахунок інтеграції різних служб і комплексної автоматизації обліку господарської діяльності.

Список використаної літератури

1. Подолянчук О.А. Бюджетування як елемент внутрішньогосподарського контролю / О.А. Подолянчук // Економіка АПК. – № 3, 2011. – С. 55-58.
2. AgriAnalytica [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ: AgriAnalytica, 2017-2019.– Режим доступу: <https://agrianalytica.com/uk/> (дата звернення 12.03.2019) – Назва з екрана.

*К.е.н., доцент Ковтуненко Ю.В.
доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту,
Фрайман А.В.
студентка кафедри обліку, аналізу і аудиту,
Бодігон В.О.
студентка кафедри обліку, аналізу і аудиту
Одеський національний політехнічний університет
м. Одеса
E-mail: fraymannastya1999@gmail.com*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У наш час одним із важливих елементів економічного життя країни є бухгалтерський облік. Це не тільки процес виявлення, узагальнення, зберігання, а й передача важливої інформації про діяльність усіх підприємств, як зовнішнім, так і внутрішнім користувачам. Бухгалтерський облік пройшов дуже великий шлях розвитку, але попри це його механізм регулювання має достатню кількість недоліків.

Основним напрямком вдосконалення облікової діяльності є впровадження автоматизованих систем на основі інформаційних технологій, за допомогою якого буде відбуватися розвиток не тільки на економічні аспекти життєдіяльності суспільства, а й на всю систему бухгалтерського обліку [1].

Термін «інформаційні технології» можна трактувати по-різному. Вони відповідають за зберігання, обробку, передачу, захист та відтворення інформації. Типовими прикладами у наш час можуть слугувати наявність різноманіття комп'ютерів і факсів, принтерів і сканерів, тощо.

Отже, кожному майбутньому спеціалісту в області обліку, аналізу, аудиту та оподаткування необхідні дуже радикальні зміни, які стосуються застосування нових підходів та впровадження інформаційних технологій.

Наприклад, обробка фінансової та нефінансової інформації, оцінювання активів, виявлення ризиків діяльності підприємства, тощо.

У наш час кожне підприємство застосовує прикладні пакети бухгалтерських програм у своїй роботі. Але вони майже однотипні за змістом, та не завжди підходять, тому що виникають певні труднощі у робочому процесі. Це пов'язано з тим, що кожне підприємство спеціалізовано у своїй галузі. І вирішити ці питання можливо, тільки викликаючи інженера-програміста, який може адаптувати програму для подальшої роботи. Щоб уникнути таких проблем потрібно розробити певні стандарти програм, які будуть відповідати кожному підприємству, враховуючи її виробниче призначення [2].

Також відомо, що бухгалтер має певні права, обов'язки та несе відповідальність за допущені ним порушення, які можуть призвести не тільки до штрафу, догани або звільнення, а й навіть до позбавлення волі. Отож, часто бувають такі ситуації, коли новий закон лише починає набувати чинності, але його вже потрібно правильно застосовувати, адже можна отримати величезний штраф за його незнання.

Звісно, у разі непорозуміння будь-який працівник звернеться до Інтернету, аби віднайти відповідь на своє запитання. Та на превеликий жаль, може побачити перед собою різноманіття джерел, вміст яких іноді дуже суттєво відрізняється один від одного. Безумовно, це збиває будь-яку людину з пантелику. І тому було б дуже доречно створити в Україні електронні кабінети бухгалтерів, на які приходили б усі нововведення та зміни з чітким та зрозумілим поясненням. Така собі «комп'ютерна технологія» могла б запобігти помилок в обліку та звітності.

До речі, однією з важливих проблем фінансового обліку є питання щодо вибору стандарту, за яким повинні працювати підприємства. Взагалі існує два види: міжнародний та національний. Це нормативно-правові акти, які визначають принципи та методи ведення бухгалтерського обліку та порядок складання фінансової звітності [3-4].

У теперішній час кожне підприємство може самостійно обрати собі

відповідне положення, як національне, так і міжнародне. Між ними можна знайти безліч відмінностей, оскільки саме міжнародний стандарт бухгалтерського обліку містить у собі безліч приміток, які допомагають чітко розкрити суть операції. Тому слід краще замислитися над тим, який варіант більш доречний для застосування, та який зможе поліпшити не тільки ведення облікової діяльності, а й покращити економіку в Україні.

Окрім цього, інколи можна спостерігати за такою ситуацією, коли терміново потрібно надіслати листа або ж дуже важливий документ, але працівник не може цього зробити з певних причин. Щоб уникнути таких неприємних моментів, можна було б придумати професійну програму, схожу на звичайну пошту, але без надоїдливих спамів, яка буде в собі вмещувати усі отримані важливі файли [5-6].

Кожен із цих документів буде зберігатися на цій «пошті» у алфавітному порядку із зазначеною інформацією. Інтерфейс цієї програми має бути доволі простий у користуванні, щоб працівник міг отримати цю інформацію та з легкістю її завантажити на комп'ютер. До речі, як виявилось, такими собі інформаційними технологіями вже користуються у багатьох країнах, тому слід не гаяти часу, а створювати такі зручні у користуванні програми.

Отже, основним напрямком розвитку української системи обліку, аналізу, аудиту та оподаткування є підвищення якості сучасних інформаційних технологій, які не тільки полегшують процес обробки інформації, а й допомагають уникнути багатьох помилок. Таким чином, застосування технологій сприятиме ефективності усієї облікової діяльності.

Список використаної літератури

1. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку / М. М. Бенько – Київ, 2013. – 336 с.
2. Білуха М.Т. Основні напрямки розвитку обліку та контролю за електронною технологією в XXI столітті / М. Т. Білуха // Вісник КНТЕУ. – 2015. – No 3. – 225 с.

3. Ковтуненко Ю.В. Аналіз структури витрат промислового підприємства / Ю.В. Ковтуненко, А.В. Крисенко, О.В. Амурова // Праці Одеського політехнічного університету. – 2014. – №. 2. – С. 202–207.
4. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту / С.В. Івахненко – К.: Знання-Прес, 2013. – 349 с.
5. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник для ВНЗ. – К.: Алерта, 2014. – 1080 с.
6. Філіппова С.В. Формування професіоналізму бухгалтера виробничого підприємства на засадах компетентнісного підходу: [монографія] / С.В. Філіппова, К.В. Ковтуненко – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2013. – 175 с.

*Д.е.н., професор Князь С.В.
завідувач кафедри підприємництва та екологічної експертизи товарів,
Мацук В.М.
аспірант кафедри підприємництва та екологічної експертизи товарів,
Семенчук І.І.
студент кафедри підприємництва та екологічної експертизи товарів
Національний університет «Львівська політехніка»
м. Львів
E-mail: svkniaz@ukr.net*

АНАЛІЗУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА РИНКУ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Перша група методів базується на врахуванні такого показника, як дисперсія, який характеризує рівень відхилення випадкової величини від середнього арифметичного за певний період часу. Це дає змогу виявити рівень нестабільності динаміки досліджуваного процесу або явища. Проте, такий

аналіз також є важливим при виявленні аномальних періодів у динаміці досліджуваних показників, оскільки на його основі можливим є виявити екстремальні відхилення дисперсії від її середнього значення за певний період. У практиці наукових досліджень для ідентифікування суттєвого відхилення використовується група із трьох критеріїв: «2 сигма», «3 сигма» та «6 сигма». Вибір між досліджуваними критеріями слід здійснювати з урахуванням ситуаційного підходу, оскільки кожне підприємство є унікальним і потребує індивідуальних рішень. Вибір між критеріями можна здійснити на основі такого правила: кількість сигма відповідає порядку величини індексу останнього спостереження за випадковою величиною. Так, якщо кількість спостережень за досліджуваними показниками становить 998, то слід обрати «2 сигма», якщо 9998, то варто обрати «3 сигма» і т.д. Це правило є обґрунтоване тим, що чим більший діапазон спостережень за випадковою величиною, тим більше може бути її відхилення, і тому значення сигма обране для сотень спостережень може виявитись не суттєвим для діапазону в тисячі спостережень. Тому вибір між критеріями слід здійснювати на основі кількості спостережень за випадковою величиною. Питання про доцільність вибору десяткового значення сигми слід відкинути, оскільки порядок величини може вимірюватись тільки натуральними числами.

За умови коли виявлено відхилення із вищенаведеним критерієм, можна прийняти такі висновки: 1) динаміка досліджуваного процесу або явища характеризується впливом інших не врахованих чинників. Для прикладу, при дослідженні динаміки попиту на певну продукцію, виявлення такого відхилення може свідчити про зміну структури попиту, та доцільність зміни маркетингової стратегії; 2) високий рівень відхилення за певний період часу говорить про те, що наявний можливий критерій для класифікації стану певного явища або процесу. Для прикладу, при дослідженні ринків, на основі відхилення «n-сигма», можливим є виявити сезонний характер зміни попиту на певні товари або послуги; 3) періодичне досягнення певного значення «n-сигма» може свідчити про наявність «пам'яті» досліджуваного динамічного

ряду. Це говорить про те, що при реалізації перспективного аналізу, доцільним є враховувати значення за попередні часові періоди.

Явище зміни дисперсії для певного досліджуваного динамічного ряду у часі часто має місце в економіці, оскільки предметом її вивчення виступає поведінка рефлексивних процесів, учасниками яких виступають ірраціонально мислячі суб'єкти, котрі при побудові прогнозу часто використовують значення минулих періодів, характеризуються певним рівнем емоційності та діяльністю яких не завжди має раціональне пояснення. Тому у практиці статистичного аналізу фінансових ринків часто використовують моделі ARCH або їх узагальнену версію GARCH, на основі яких можливим є дослідити тенденцію зміни дисперсії та прогнозувати її.

Вперше цей тип моделей був запропонований американським економістом Р. Енглем у 1982 р., за що у 2003 р. був удостоєний Нобелівської премії. Ідея Енгла полягала у тому, що значення дисперсії можна прогнозувати, що дає змогу прийняти рішення про рівень нестабільності у майбутньому та наскільки досліджувана випадкова величина буде доступною для прогнозування [1-3]. На основі цього типу моделей можливим було встановити рівень ризику у майбутніх періодах при аналізуванні динаміки фінансових ринків. Під час аналізування діяльності суб'єктів харчової промисловості, використання цього типу моделей може мати вагомe значення, оскільки дає змогу відстежити перспективну зміну дисперсії у майбутньому.

Класичне математичне представлення ARCH моделі є наступним:

$$\delta_t^2 = a_0 + \sum_{i=1}^q a_i x_{t-i}^2, \quad (1)$$

де δ_t^2 - дисперсія випадкової величини за період від нульового періоду до періоду з індексом t , част. од.; a_0 - нульовий коефіцієнт лінійної моделі, част. од.; x_{t-i}^2 - квадрати значень випадкової величини за i -ий період, ум. од.; a_i - лінійний коефіцієнт, використовується для зважування значень випадкової

величини за певний i -ий період, част од.; q - кількість лагових періодів.

На основі рівняння (1) можна підсумувати, що моделі ARCH базуються на дослідженні взаємозв'язку між значеннями дисперсії за певний період часу та відповідними зваженими значеннями за минулі періоди. Висновки зроблені на основі застосування моделей ARCH можуть мати вагоме значення при прийнятті управлінських рішень, оскільки вони дозволяють попереджати «розворотні» точки на ринку, встановити потенційні місця у виробничих процесах, де може виникати брак, виявляти нові ніші на основі дослідження конкурентних ринків, а також при прогнозуванні цін на ресурси. Роль моделей типу ARCH та приклад їх використання буде наведено нижче.

Модель типу ARCH знайшла широке застосування у економетриці. У 1986 р. данський економіст Т. Боллереслев запропонував узагальнене представлення моделі, яке враховує не тільки значення випадкової величини, а й значення дисперсії. Модель Боллереслева може бути представлена наступним чином:

$$\delta_t^2 = a_0 + \sum_{i=1}^q a_i x_{t-i}^2 + \sum_{i=1}^q \beta_i \delta_{t-i}^2, \quad (2)$$

де β_i - лінійний коефіцієнт, який враховує вплив лагових значень дисперсії.

Сьогодні існують різні модифікації цієї моделі, проте всі вони особливі випадки їх застосування. Для цілей цього дослідження достатнім є використовувати GARCH-модель Боллереслева. Наведені математичні інтерпретації зазначених моделей використовують лінійну залежність. Це зумовлено тим, що для отримання лінійних коефіцієнтів використовується метод найменших квадратів, а самі моделі є різновидом регресійних моделей. Проте це не заперечує можливість використання залежностей інших видів, до яких можна віднести показникову функцію, логарифмічну, степеневу, синусоїду, косинусоїду тощо. Всі ці функції можуть бути отримані, шляхом відповідної маніпуляції із значеннями випадкової величини. Тоді, узагальнене

математичне формулювання моделей умовної гетероскедастичності може бути описане наступним виразом:

$$\delta_t^2 = f(x_t, \delta_t^2), q \in [i; t]. \quad (3)$$

Вибір відповідного типу залежності слід здійснювати за наступними критеріями: 1) функція має бути здатною відобразити залежності від прискореного/уповільненого зростання/спадання; 2) функція має бути визначеною на інтервалі від нуля до нескінченності; 3) функція має бути нелінійною, оскільки це дозволяє врахувати ірраціональні чинники, що впливають на процеси та явища у економіці; 4) функція має бути зручною для отримання із використанням методу найменших квадратів.

Враховуючи ці критерії, оберемо степеневу залежність у (G)ARCH моделях:

$$\delta_t^2 = a_0 \prod_{i=1}^q x_{t-i}^{2a_i} \prod_{i=1}^q \delta_{t-i}^{2\beta_i}. \quad (4)$$

Степеневі коефіцієнти для моделі (4) можна розрахувати на основі методу найменших квадратів, які дозволяє при певних маніпуляціях із вхідними даними отримати лінійні коефіцієнти, що можуть використовуватись як степеневі. Приведемо приклад таких маніпуляцій на основі моделі GARCH з одним лагом:

$$\delta_t^2 = a_0 x_{t-1}^{2a_1} \delta_{t-1}^{2\beta}. \quad (5)$$

Нехай дано модель (5), і необхідним є розрахувати степеневі коефіцієнти та нульовий коефіцієнт. З цією метою доцільним є перетворити вираз (5) так:

$$\begin{aligned} \ln(\delta_t^2) &= \ln(a_0 x_{t-1}^{2a_1} \delta_{t-1}^{2\beta}) \Rightarrow \ln(\delta_t^2) = \ln(a_0) + \ln(x_{t-1}^{2a_1}) + \ln(\delta_{t-1}^{2\beta}) \Rightarrow \\ &\Rightarrow \ln(\delta_t^2) = \ln(a_0) + a_1 \ln(x_{t-1}^2) + \beta \ln(\delta_{t-1}^2). \end{aligned} \quad (6)$$

На основі перетворень (6) степеневу залежність (5) вдалось звести до лінійної форми, що свідчить про можливість використання методу найменших квадратів, проте після розрахунку натуральних логарифмів для вхідних рядів даних. Після, того як отримано рівняння (6), запишемо степеневу залежність:

$$\delta_t^2 = \exp(a_0) x_{t-1}^{2a_1} \delta_{t-1}^{2\beta}, \quad (7)$$

де $\exp$ - функція експоненти.

Модель GARCH степеневі форми залежності може бути отримана на основі методу найменших квадратів. Перед її побудовою необхідним є розрахунок значень логарифмів для вхідних рядів даних. Окрім моделей (G)ARCH для моделювання перспективного стану підприємства необхідним є використовувати регресійні моделі. Це можна здійснити на основі використання звичайних регресійних моделей, побудованих для групи чинників. Тоді форма рівняння, яке буде використовуватись може бути записана наступним чином:

$$f(x, y, \dots, z) = a_0 x^{a_1} y^{a_2} \dots z^{a_n}, \quad (8)$$

де $f(x, y, \dots, z)$ - функція залежності певного результуючого параметра від досліджуваних показників, ум. од.; $a_0, a_1, a_2, \dots, a_n$ - регресійні коефіцієнти, част. од.; $x, y, \dots, z$ - значення незалежних змінних, ум. од.

У рівнянні (8) наведено степеневу залежність, переваги її використання, а також методи побудови уже було наведено вище. Це нелінійна форма залежності, а отже, на її основі можливим є дослідити вплив ірраціональних чинників, таких як досвід, репутація, емоційна складова у прийнятті рішень тощо. Всі ці фактори не можуть бути описані сталими лінійними коефіцієнтами у різні періоди діяльності підприємства. Більше того, оцінити їх кількісно у формі певної динаміки також неможливо, можливим є виміряти їх вплив через непрямий підхід до врахування залежності (8). Так, якщо до рівняння (8)

включити вплив фактора часу, представленого на основі ряду натуральних чисел із однаковою зміною протягом усіх часових періодів, то рівень перевищення степеневих коефіцієнтів інших факторів над фактором часу буде описувати рівень пришвидшеного або уповільненого розвитку того чи іншого процесу. Повнішу інформацію може надати саме функція зміни степеневих коефіцієнтів. Якщо ця функція є зростаючою, то високим рівень врахування попереднього досвіду, покращення стану підприємства, посилення ним своїх ринкових позицій тощо, в залежності від того, які вхідні дані обрано для аналізу. Тому функція (8) набуде такої форми:

$$f(x, y, \dots, z) = a_0 t^k x^{a_1} y^{a_2} \dots z^{a_n}, t \in N, \quad (9)$$

де t - ряд натуральних чисел, який описує зміну часових індексів для періодів спостереження за випадковою величиною; k - степеневий коефіцієнт для складової часу, част. од.

На основі степеневих коефіцієнтів рівняння (9), можливим є визначити стан досліджуваних процесів у порівнянні із результуючим параметром. Порівняння степеневих коефіцієнтів незалежних змінних із 1 не дає остаточної відповіді на питання наскільки швидко досліджувані процеси або явища впливають на результуючий параметр, тому підхід із порівнянням степеневих коефіцієнтів складової часу є більш раціональним.

При умові коли відбувається порівняння із багатьма параметрами, виникає необхідність розглянути декілька можливих варіантів: $\min(k, a_1, a_2, \dots, a_n) = k$ - всі показники впливають на результуючий показник прискорено у часі, це свідчить про те, що підприємство враховує досвід, вміло застосовує здобуту репутацію тощо; $M(a_1, a_2, \dots, a_n) > k$ - математичне сподівання степеневих коефіцієнтів для незалежних змінних є більшим за коефіцієнт часу, це говорить, що в цілому досліджувані параметри сприятливо впливають на результуючий параметр; $\max(k, a_1, a_2, \dots, a_n) = k$ - підприємство не враховує

досвід минулих періодів або він є несприятливим, його репутація погіршується, стан підприємства не варто описувати, як потенційно перспективний. У результаті, можливим є встановити рівень перспектив розвитку підприємства, міру урахування ним попереднього досвіду, а також те, чи покращується його репутація, чи нівелюється несприятливий вплив емоційної складової тощо. Чим більші масиви даних тим більш точними є відповідні моделі. Отже, інформаційне забезпечення суб'єктів підприємництва у сфері харчової промисловості складатиметься із трьох головних складових - система збору даних, аналізу та прийняття рішень.

Перша складова включатиме автоматизовану і не автоматизовану систему збору даних для збору масивів даних про поведінку користувачів, зокрема, у соціальних мережах. Друга складова (система аналізу даних) включатиме статистичний аналіз та експертне опитування в залежності від того на який період здійснюється планування. Так, якщо необхідно сформулювати прогноз щодо стратегічного періоду у 10 і більше років, то варто звернутися до досвіду експертів, оскільки на таких великих періодах математичний аналіз може виявитись не точним через недосконалість та викривлення ретроспективної інформації, яка завжди притаманна динамічним рядам даних. Проте, якщо необхідно швидко прийняти певне рішення про зміну виробничої структури чи оптимізацію структури інвестицій, то математичний аналіз є прийнятним рішенням, оскільки він на основі взаємодії із системою збору даних дає змогу моделювати поведінку тих чи інших явищ, що стає підґрунтям для прийняття рішень. Система прийняття рішень не є одним із етапів менеджменту, на якому формуються управлінські рішення. Ця система включає в себе інструменти інтерпретації результатів експертного опитування або економіко-математичного аналізу. Так, якщо це експертне опитування, то ця складова інформаційного забезпечення включає аналіз рівня узгодженості думок експертів, оскільки це дає підстави судити про істотність результатів їх опитування. Якщо йдеться про економіко-математичне моделювання, то система прийняття рішення включає перевірку статистичної значущості отриманих моделей, визначає рівень їх

похибки тощо. На цьому етапі інформація необхідна для прийняття рішення доповнюється даними про якість дослідження.

Список використаної літератури

1. Engle et al. Estimating Time Varying Risk Premia in the Term Structure: The Arch-M Model : [англ.] // Econometrica. — 1987. — Т. 55, № 2 (March). — P. 391-407.
2. Плюта Ю.С, Батрак І.О., Тарасенко І.О. Фінансове планування на підприємстві та напрями його вдосконалення. Формування ринкових відносин. 2014. №7(158). С. 56–58.
3. Филимоненков А.С. Финансы предприятий. К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. 280 с.

Козлова Ю.Ю.

студент кафедри економічного аналізу та обліку,

Александрова В.О.

старший викладач кафедри економічного аналізу та обліку

НТУ «Харківський політехнічний інститут»

м. Харків

E-mail: kozlowa.y@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Підвищення якості управління є ключовим чинником, необхідним для ефективної діяльності підприємства у будь-якій галузі. Якісне поліпшення в управлінні можливе при використанні сучасних інформаційних технологій.

Впровадження автоматизованих інформаційних систем в області оплати праці дає можливість повного відображення інформації для підвищення

оперативності аналізу та ухвалення управлінських рішень.

Питання організації обліку праці на підприємстві займає одну з істотних позицій в системі бухгалтерського обліку, а так само є основою соціально-трудових відносин найманих робітників, працедавців і держави, які впливають на ефективність управління трудовими ресурсами в цілому.

Від побудови правильної системи організації обліку, аналізу та мотивації залежить ефективність діяльності, обсяг виробництва, рівень собівартості, величина отриманого прибутку та ряд інших важливих економічних показників.

Проблеми теоретичного та практичного характеру застосування інформаційного забезпечення досліджували у своїх наукових працях вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти такі, як Терещенко Л.О., Черкашина А.В., Чернов В.А., Чумаченко М.Г., Босак І.П., Аренс Е.А., Клименко О.В., Чернов В.А. та інші. Вчені приділяли увагу питанням обґрунтування вимог та формування рекомендацій з організації обліку та вибору дієвого програмного забезпечення.

Облік праці та її оплати посідає одне з головних місць у системі бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві. Саме тому організація обліку оплати праці має бути цілісною системою взаємопов'язаних способів і методів обліку, які охоплюють увесь комплекс бухгалтерського обліку [1, с. 8].

Бухгалтерський облік повинен забезпечувати:

- вірне та своєчасне документальне оформлення показників щодо виплат працівникам;
- контроль за використанням фонду оплати праці та трудовою дисципліною;
- правильність розрахунків у відповідності до чинних положень;
- своєчасність і повнота виплат працівникам;
- відображення оплати праці за об'єктами бухгалтерського обліку;
- достовірне та вчасне складання та подання звітності [2, с.71].

У сучасних умовах автоматизовані інформаційні технології мають істотний вплив на ефективну організацію обліку і здійснення аналізу розрахунків з оплати праці. Одним з дієвих методів удосконалення обліку оплати праці на

підприємстві є застосування різноманітного комп'ютерного забезпечення.

Застосування у бухгалтерському обліку та аналізі оплати праці автоматизованих облікових систем дозволяє спростити розрахункові операції, зменшити кількість помилок у розрахунках, підвищити упорядкованість інформації в облікових регістрах та оперативність і точність облікової інформації, зменшити кількість ручних операцій. Перевагою такої системи є швидкодійність та надійність, а також те, що необхідну інформацію можна отримати в найкоротші строки, що дасть можливість підвищити оперативність прийняття управлінських рішень. Використання таких технологій суттєво підвищить ефективність роботи бухгалтера, зокрема дозволить швидко нараховувати заробітну плату, відпускні, лікарняні, що надасть можливість створити відповідні бази для формування звітів та інших документів.

Автоматизована система обліку оплати праці може функціонувати як складова інтегрованої системи управління підприємства або ж як складова комплексної автоматизованої облікової системи [3, с. 147].

В Україні найбільш поширені такі програмні продукти з автоматизації обліку праці, як «Парус – заробітна плата», «Megapolis», «Галактика: Управління персоналом», «1С: Зарплата і Управління Персоналом для України», «Нова бухгалтерія» з модулем «Зарплата». Лідером для українських підприємств серед усіх представлених програмних забезпечень є програмний продукт фірми 1С. Перевагами якого є автоматизація обліку на підприємствах з різними формами оплати праці, широким переліком доплат і утримань та великою кількістю працівників [4, с. 342-344].

Усі дані програми далекі від досконалості в області спілкування з користувачем, але до всіх них можна звикнути і кожен налаштувати під власні вимоги і вимоги організації до обліку.

Вдосконалення обліку з оплати праці необхідно здійснювати комплексно, тобто по всіх напрямкам обліку: аналітичному, звітному, первинному, синтетичному. Документи розробляються відповідно до сучасних стандартів документації. Документи повинні бути зручними і конструктивно

побудованими для обробки і подальших записів в облікових регістрах.

Правильний вибір програмного продукту і фірми-розробника – перший і визначальний етап вдосконалення бухгалтерського обліку.

Реалізація автоматизації обліково-аналітичної системи розрахунків з оплати праці може бути здійснена за допомогою різного програмного забезпечення. Ще один аспект автоматизації обліково-аналітичної системи розрахунків з оплати праці: їй необхідна гнучкість відносно змін в законодавстві і можливість часткового внесення цих змін без участі професіоналів.

Отже, більшість таких автоматизованих облікових систем недосконалі через недостатньо високий рівень розробки алгоритмів формування звітності, не повну автоматизацію документообігу та відсутність ефективного механізму архівації даних. Тому виникає потреба в розробці більш сучасних і досконалих дієвих систем, а так само необхідність зважати на специфіку різних сфер діяльності підприємств, які допоможуть підвищити ефективність виробництва і управління. Для досягнення основних завдань обліку праці виникає необхідність створення найбільш зручного та ефективного організаційного, кадрового та інформаційного забезпечення.

Список використаної літератури

1. Черкашина А. В. Автоматизація первинного обліку з використанням сучасних інформаційних технологій / А. В. Черкашина // Управління розвитком. – 2011. – № 23(120).
2. Череп А.В. Економічний аналіз: навчальний посібник / Череп А.В. – К.: Кондор, 2005. – 160 с.
3. Яремко С. А. Визначення напрямків удосконалення інформаційних систем обліку та контролю діяльності підприємства / С. А. Яремко // Інноваційна економіка. – 2012. – № 5.
4. Кошик В. Автоматизація обліку праці та заробітної плати на сучасному етапі / В. Кошик // Економічний дискурс. – 2014. – Вип. 2.

*К.е.н., доцент Макар О.П.
доцент кафедри туризму,
к.е.н., доцент Дулин І.С.
доцент кафедри туризму
Національний університет «Львівська політехніка»
м. Львів
E-mail: oksanamakar@ukr.net*

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ТУРИЗМІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Сучасна індустрія туризму є однією з пріоритетних галузей національної економіки, бізнесу, культурного й духовного життя країни. Одним з напрямків розвитку туристичної галузі є активізація просування регіонального туристичного продукту на внутрішньому і на міжнародному ринках туристичних послуг, підвищення якості та ефективності інформаційної інфраструктури. Впровадження інформаційної системи відкриває нові можливості для ефективного вирішення основних задач туристичного бізнесу. Усе це визначає актуальність застосування інформаційних технологій в умовах розвитку ринкових відносин.

Дослідження розвитку інформаційних технологій здійснює широке коло науковців і практиків. Зокрема В.С. Готинян, Г.Л. Глузинський, М.І. Белявцева, В.А. Квартальнов, С.В. Мельниченко, Ф. Котлер, Т.І. Ткаченко, О.В. Томченко та ін.

Маркетингова інформаційна система - це сукупність операцій, інформації і методів (процедур), призначених для її регулярного збору, опрацювання, аналізу і підготовки до прийняття маркетингових рішень [1].

Ф. Котлер вважає, що маркетингова інформаційна система – це збір, опрацювання, зберігання і передача інформації [2].

На нашу думку маркетингова інформаційна система – є сукупністю

даних, які аналітично опрацювали та підготували до використання у процесі стратегічного планування маркетингу.

С.В. Мельниченко зазначає, що інформаційні технології мають забезпечувати: інтеграцію і зв'язок, покращення якості послуг, передачу великого обсягу інформації, збільшення швидкості обслуговування та ефективність діяльності, можливість враховувати потреби кожного клієнта, ефективний зворотній зв'язок.

Сучасна індустрія туризму є однією з пріоритетних галузей національної економіки, бізнесу, культурного й духовного життя країни. Одним з напрямків розвитку туристичної галузі є активізація просування регіонального туристичного продукту на внутрішньому і на міжнародному ринках туристичних послуг, підвищення якості та ефективності інформаційної інфраструктури. Впровадження маркетингових інформаційних комп'ютерних технологій дають змогу оперативно реагувати на ринкові зміни за допомогою розробки й здійснення конкретних заходів щодо вивчення та розвитку ринку, підготовки альтернативних і гнучких рішень і, зрештою, досягти кінцевої мети діяльності – забезпечити прибуткове й довгострокове функціонування. Інформаційні потоки забезпечують зв'язки між виробниками і споживачами цих послуг, причому вони не йдуть не тільки у вигляді потоків даних, а й у формі послуг і платежів. Розвиток туристичного бізнесу стає неможливим без впровадження сучасних інформаційних технологій. Відсутність необхідної маркетингової інформації може стати причиною серйозних економічних прорахунків. Метою використання маркетингової інформації є зменшення невизначеності в процесі прийняття управлінських рішень.

Процес управління маркетинговою діяльністю туристичного підприємства здійснюється в 3-ох аспектах, кожен з яких характеризується проходженням окремого етапу: планування маркетингової діяльності, впровадження маркетингових заходів, контроль маркетингової діяльності.

Призначення МІС – збір усередині фірми і в зовнішньому середовищі

всього комплексу інформації, що стосується маркетингу, її ефективний аналіз і обробка з метою максимальної адаптації до прийняття рішень [3].

Найбільш поширеними в туристичній практиці є традиційні методи аналізу інформації, оскільки 100% туристичних компаній використовують їх для економічного аналізу своєї діяльності. Такий аналіз, як правило, охоплює оцінку впливу чинників макросередовища і, перш за все, економічного, на діяльність туристичної компанії, аналіз власних і залучених засобів, активів, доходів, витрат, включаючи маркетингові, та прибутковості, ліквідності й платоспроможності, туристичних ризиків, дотримання економічних нормативів, аналіз економічного стану позичальників, оцінку бізнес-плану туристичної компанії, інтегровану оцінку туристичної діяльності.

Як свідчить світовий досвід, лідерство в конкурентній боротьбі здобуває сьогодні та фірма, яка оперативніше реагує на потреби клієнтів і надає послуги за прийнятною ціною і якістю. У сучасних умовах не можливо забезпечити якісне ведення туристичного бізнесу без впровадження й застосування новітніх інформаційних технологій. Саме їх використання на праці забезпечує дотримання суб'єктами туристичної діяльності комплексу взаємодіючих і взаємодоповнюючих вимог, що формують якість туристичних послуг.

Список використаної літератури

1. Мельниченко С.В. Інформаційні технології в туризмі: теоретичні та практичні аспекти / С.В. Мельниченко // Вісник Запорізького національного університету. - №2 (6). – С.129-138.
2. Котлер Ф., Боуэн Дж., Мейкенз Дж. Маркетинг. Гостеприимство. Туризм. / Ф.Котлер, Дж.Боуэн, Дж. Мейкенз // . – М.: ЮНИТИ, 2003.
3. Бутенко Н.В. Маркетинг: підручник / Н.В. Бутенко // . – К.: Атіка, 2007. – 300 с

*К.е.н., доцент Оляднічук Н.В.
доцент кафедри обліку і оподаткування
Уманський національний університет садівництва
м. Умань
E-mail: n.olyadnichuk@ukr.net*

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ, АУДИТІ ТА ОПОДАТКУВАННІ

Успішне виробничо-фінансове функціонування суб'єкта підприємницької діяльності можливе за наявності належної системи управління, яка базується на акумулюванні, збереженні, опрацюванні та формуванні вихідної інформації для прийняття управлінських рішень в процесі виробничо-господарської та збутової діяльності. Основною метою інформаційних систем і технологій є формування економічної інформації, необхідної для ефективного управління ресурсами, створення інформаційно-облікового технічного середовища для управління діяльністю підприємства.

Формування неупередженої обліково-економічної інформації для задоволення потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів спонукає до пошуку нових методів шляхом застосування інформаційних систем і технологій в обліку, аналізі, аудиті та оподаткуванні. Управління підприємством вимагає систематичної інформації про господарські процеси та явища, їх характер і обсяг, про наявність матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, їх використання, про фінансові результати діяльності тощо. Основним джерелом такої інформації є дані поточного бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту та оподаткування, які утворюють систему накопичення, збереження та видачі інформації, а також забезпечують обмін інформацією в процесі управління.

Реформаційні економічні процеси в країні зумовлюють необхідність модернізації та впровадження нових інформаційних систем і технологій, серед яких чільне місце належить бухгалтерським інформаційним системам.

Бухгалтерські інформаційні системи і технології включають в себе: технічні засоби обробки даних, програмне забезпечення і відповідний персонал, які утворюють внутрішню інформаційну основу (засоби фіксації і збору інформації, передачі відповідних даних та повідомлень, збереження інформації, аналізу, аудиту та обробки і формування повноцінної інформації), яка покликана задовольняти запити різного рівня користувачів. Досконало та професійно оброблена і систематизована за певними параметрами накопичена первинна інформація, її трансформація до реєстрів аналітичного та синтетичного обліку є гарантією ефективного управління виробництвом та прийняття вірних, виважених управлінських рішень.

Повноцінна автоматизована інформаційна система – це модульна сукупність взаємозв'язаних інформаційних даних, засобів, персоналу та процедур, які призначені для збору, обробки, розподілу, зберігання та передачі інформації відповідним користувачам для прийняття управлінських рішень. Бухгалтерська автоматизована інформаційна система слугує сполучною ланкою між господарською діяльністю і персоналом, які приймають управлінські рішення. Отже, дані про підприємницьку діяльність суб'єкта господарювання є входом в інформаційну систему, а сформована вихідна обліково-економічна інформація є базою для оперативного управління та прийняття обґрунтованих рішень на різних рівнях управління.

Автоматизація бухгалтерського обліку на підприємстві та підготовка фінансової звітності є однією з першочергових важливих завдань інформаційних систем і технологій, що забезпечує тісний зв'язок між збором економічної інформації, її опрацюванням та накопиченням у бухгалтерських реєстрах, економічним аналізом, аудитом та оподаткуванням. З огляду на потреби сьогодення, сучасні вимоги до обліково-економічної інформації передбачають дотримання принципів: системного підходу; безперебійної роботи; постійного удосконалення та оптимізації автоматизованої системи; економічності та оперативності, що забезпечує ритмічність виробничо-збутової та управлінської діяльності.

Івахненко С.В. [1] наголошує на значимості принципу зворотного зв'язку, який забезпечує достовірність при накопиченні інформації, складанні бухгалтерських статей і відображення записів у регістрах синтетичного й аналітичного обліку та формуванні звітів для користувачів усіх рівнів управління. Гринчак О.В., Давлетханова О.Х., Михайлишина Л.В. [2] досліджують стратегічне управління підприємством як об'єкт інформаційного забезпечення, аналізуючи методи, що використовуються при прийнятті стратегічних управлінських рішень.

Інформаційні системи і технології в обліку, аналізі, аудиті та оподаткуванні мають специфічну внутрішню структуру, яка передбачає інформаційні зв'язки між об'єктами обліку: необоротних активів, запасів, коштів, розрахунків та інших активів, власного капіталу, зобов'язань, доходів, витрат і результатів діяльності тощо. Основними напрямками здійснення оптимізаційних заходів щодо підвищення ефективності інформаційних систем та удосконалення обліку є зменшення трудових, матеріальних і грошових витрат. Рівень ефективності заходів щодо удосконалення бухгалтерського обліку й економічного аналізу характеризується якісними та кількісними параметрами. Якісні показники відображають ступінь поліпшення методології, організації, техніки обліку й аналізу, економічні – характеризують витрати на здійснення заходів.

Таким чином, формування інформаційних потоків про діяльність підприємства має здійснюватися з урахуванням сучасних інформаційних технологій, як інструменту, що призначений для впорядкування його діяльності як органічного цілого. Застосування інформаційних систем і технологій в обліку, аналізі, аудиті та оподаткуванні значно підвищує продуктивність праці обліково-економічної служби, забезпечуючи безперервний контроль за здійсненням облікових записів.

Список використаної літератури

1. Івахненко С.В. Інформаційні технології аудиту та внутрішньогосподарського контролю в контексті світової інтеграції. Наукове видання. – Житомир: ПП «Рута», 2010. – 432 с.

2. Інформаційні системи підтримки прийняття стратегічних управлінських рішень / Гринчак О.В., Давлетханова О.Х., Михайлишина Л.В. / Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва / редкол.: О.О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. – Умань. – 2012. – Вип. 81. – Ч.2 : Економіка. – С. 476-478.

*Педан І.А.
магістрант кафедри обліку і аудиту,
к.е.н., доцент Распопова Ю.О.
доцент кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
м. Дніпро
E-mail: ila124pedan@gmail.com*

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РУХУ ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ

В умовах конкурентного середовища споживач має можливість задовольнити якомога швидше свої цілі при виборі товару (послуг), саме тому успішні підприємства виконують замовлення оперативніше та якісніше своїх конкурентів. Основу ефективного забезпечення процесу руху матеріальних потоків у виробництві становить багато факторів, серед яких є і своєчасна поставка готової продукції споживачам та інших запасів для господарської діяльності підприємства, що зобов'язано забезпечити його складське господарство. При великій номенклатурі товарно-матеріальних цінностей (далі – ТМЦ), що згідно з [1] є запасами, тобто активами, які перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту, персонал складу стикається з проблемою пошуку потрібної номенклатурної позиції, що спричиняє затримку видачі ТМЦ, також виникає велика ймовірність їх пересортиці.

Більшість підприємств, які працюють з ТМЦ, стикаються з типовими проблемами обліку – ідентифікації їх руху в господарській діяльності підприємства. Тому для посилення контролю процесу руху ТМЦ пропонується впровадити на підприємстві систему штрих-кодування, яка успішно допоможе вирішити наведені задачі. Штрих-кодування – це спосіб автоматизованого збору даних різного характеру, який дає можливість описати численні параметри та характеристики ТМЦ. При зчитуванні лазерним променем штрих-код забезпечує повну інформаційну підтримку бізнес-процесів, пов'язаних з рухом ТМЦ.

Останнім часом штрихове кодування (штрих-кодування) отримало широке поширення на підприємствах різних видів діяльності й реалізується через процес збору інформації про матеріали. Впровадження технології штрих-кодування забезпечує суттєве зростання продуктивності праці, призводить до скорочення затрат праці та зниження собівартості продукції, що підкреслює актуальність і ефективність даної технології. Використання мобільних пристроїв (термінал-сканерів), дозволяє в автономному режимі, без використання ПК і паперових носіїв, забезпечити співробітника складу або менеджера з продажу повною інформаційною підтримкою. Наприклад, при оформленні оптового замовлення менеджер, відсканувавши штрих-код зразка товару, може без звернення до бази даних облікової системи отримати інформацію про ціну, характеристики, кількість залишків ТМЦ на складі.

Швидкий пошук ТМЦ та пов'язаного з ним документа є головною метою штрих-кодування, також це виключає і можливість помилки. Відсканований штрих-код точно вкаже який саме запас вибрати, тоді, як при його ручному пошуку може бути обрана невідповідна позиція. Крім того, штрих-код конкретної позиції ТМЦ допоможе ідентифікувати і документи, в яких була відображена інформація щодо руху цієї позиції. Особливо доречною запропонована система буде в процесі проведення інвентаризації – що є обов'язковим перед складанням річної фінансової звітності. Основними завданнями такої інвентаризації є виявлення ТМЦ, обсягів незавершеного

виробництва в натурі, установлення лишку або нестачі цінностей і коштів шляхом зіставлення фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку, виявлення товарно-матеріальних цінностей, які частково втратили свою первісну якість, застарілих моделей, а також матеріальних цінностей та нематеріальних активів, що не використовуються. Важливою є перевірка дотримання умов та порядку збереження ТМЦ, перевірка їх реальної вартості з урахуванням особливостей проведення інвентаризації згідно з [2] у визначені строки.

Слід зазначити, що сучасні облікові програми підтримують штрих-кодування ТМЦ і документів, що на сьогодні є досить зручно. Зокрема, у програмі 1С-бухгалтерія штрих-код присвоюється безпосередньо в картці товару (вкладка штрих-код в картці товару в довіднику «Номенклатура»). Штрих-коди також можна роздрукувати за допомогою обробки «друк етикеток». Відмінною рисою системи є легкість і простота адаптації до умов роботи практично будь-якого складського комплексу, специфіки його технологічних та організаційних вимог. Це досягається за допомогою гнучких налаштувань без участі програмістів.

Таким чином, впровадження на підприємстві штрих-кодування ТМЦ забезпечить підвищення рівня контролю в процесі їх руху та відповідного документування.

Список використаної літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» враховуючи зміни, внесені наказом Міністерства фінансів України № 1343 від 17.12.2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minfin.com.ua/taxes/-/bo_standart9.html.
2. Про Інструкцію по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків затверджено наказом Міністерства фінансів України із змін. № 832 від 05.08.2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94>.

*Д.т.н., професор Петренко В.О.
професор кафедри інтелектуальної власності,
Фонарьова Т.А.
старший викладач кафедри менеджменту,
Бушуєв К.М.
магістрант кафедри менеджменту
Національна металургійна академія України
м. Дніпро
E-mail: petrenko_v@email.ua*

**ЗАСТОСУВАННЯ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ
В РАМКАХ КРЕАТИВНОГО ПІДХОДУ У СТВОРЕННІ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА**

Сучасні тенденції економічного розвитку вимагають від керівників підприємств зміни підходів та втілення новітніх інформаційних технологій у процес управління. Отже, з одного боку, важливу роль відіграє закон інформованості у відповідності до якого, чим більшою інформацією володіє організація про внутрішнє і зовнішнє середовище, тим вона має більшу ймовірність постійного функціонування (самозбереження). Для менеджерів повинен постійно надходити продукт інформаційної системи – матеріалізований результат обробки даних, призначений для задоволення інформаційних потреб користувачів. Інформаційна система повинна, по мірі можливості, дати цілісну картину господарських процесів [1].

З іншого боку, креативність пов'язують з інноваційним способом розвитку підприємства, коли для прийняття управлінських рішень використовують додаткову інформацію про традиційні об'єкти (ресурси, процеси, капітал, логістика, маркетингові дослідження та ін.). Креативність є невід'ємною складовою ефективного управління будь-якою організацією і обов'язковою умовою її стійкого розвитку. Креативний процес є специфічним

для різних сфер діяльності, водночас має і загальні характеристики, а саме: оригінальність (незвичайність способу вирішення проблеми), еластичність (уміння швидко змінювати способи дій), самостійність (здатність розвивати свої здібності), продуктивність (здатність генерувати максимальну кількість ідей, засобів вирішення тієї чи іншої проблеми), точність (здатність вдосконалювати продукт творчості, тобто надання йому завершеної форми), прогностичність (уміння передбачити розвиток подій за певних умов [2]).

Водночас, управлінська практика дає можливість констатувати, що створення ефективної, надійної системи обміну інформацією, яка б відповідала вимогам повноти, достатності, оперативності, гнучкості, – це одна із найскладніших проблем на підприємствах. На думку авторів, її можливо вирішити за допомогою раціональної організації бізнес-процесів, які б включали креативний підхід до формування інформаційної системи.

Як показали дослідження, інформаційні системи на підприємствах мають ряд недоліків, а саме: дефіцит необхідної або надлишок непотрібної інформації; розпорошення інформації в різних підрозділах підприємства, через що її важко відшукати; приховування службовцями інформації, яка може свідчити про недоліки в їхній роботі; запізнення надходження важливої інформації; неможливість визначення повноти інформації, точності тощо; інформація на виході не підготовлена, тобто не згрупована та не систематизована належним чином для прийняття управлінських рішень [3].

Отже, розв'язанню цих проблем і сприятиме вдосконалення інформаційної системи шляхом впровадження інтелектуальних систем підтримки прийняття рішень (СППР). В таких системах застосовується нова інформаційна технологія яка ґрунтується на теорії штучного інтелекту з використанням нейронних мереж.

Виявлено такі переваги нейромереж: успадкування певних механізмів роботи мозку; можливість універсальної апроксимації безперервних залежностей; здатність до відновлення інформації при руйнуванні або видаленні певної частини нейромережі; паралельна обробка інформації. До

недоліків нейромереж можна віднести: відсутність чіткої теорії і механізмів інтерпретації функціонування і результатів роботи; низька швидкість навчання і необхідність розробки алгоритмів уникнення «паралічу», перенавчання та попадання в локальні оптимуми; необхідність вибору нейромережових парадигм і розробки відповідних формалізацій для вирішення конкретних завдань. Зазначені переваги є передумовою того, що нейромережові технології досить привабливі для вивчення, дослідження і удосконалення, а також розробка систем, в яких інтегровані нейронні мережі, мають ще обмежене практичне застосування. Основні труднощі на шляху ще більшого поширення нейротехнологій – в невмінні широкого кола професіоналів формулювати свої проблеми в термінах, що допускають просте нейромережове рішення [4].

Отже, впровадження СППР на базі нейронної мережі дозволить: по-перше, забезпечити навчання нейронної мережі на базі вхідних даних за попередні роки; по-друге, прогнозувати та моделювати на навченій нейронній мережі стан як внутрішнього, так й зовнішнього середовища підприємства; по-третє, на основі створених прогнозних моделей, розробляти стратегії розвитку підприємства, які здатні забезпечити його сталий розвиток.

Список використаної літератури

1. Пушкар М.С. Креативний облік (створення інформації для менеджерів): Монографія. – Тернопіль: Картбланш, 2006. – 334 с.
2. Мала Н. Т. Креативність як складова ефективного управління: / Електронний науковий архів Науково-технічної бібліотеки Національного університету «Львівська політехніка». – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12412/1/004_Kreativn%D1%96st%20jak%20sk_18_23_704.pdf.
3. Савчук Л.М. Застосування нейронних мереж в системах підтримки прийняття рішень маркетингової інформаційної системи підприємства / В.О. Петренко, К.М. Бушуєв, Л.М. Савчук, Т.А. Фонарьова // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук.пр. – К: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2018. – №3(67). – С. 43-52.

4. Бушуєв К.М. Сравнительный анализ нейросетевых методов прогнозирования / О.М. Притоманова, К.М. Бушуєв / Математическое и программное обеспечение интеллектуальных систем: Тезисы докладов XIV Международной научно-практической конференции MPZIS-2016, Днепр 16-18 ноября 2016 г./ Под общ. ред. Е.М. Киселевой. – Д.: ДНУ, 2016. – 260 с.

Протосвіцька О.І.
аспірант кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
науковий керівник: к.е.н., доцент Федорчук О.М.
доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права»
м. Херсон
E-mail: 15961980@ukr.net

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЛІМІТОВАНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Формування конкурентоспроможності агропромислових підприємств в умовах лімітованого інформаційного забезпечення та утримання конкурентних переваг є об'єктом стратегічного управління підприємством. В основі ефективної стратегії розвитку господарюючого суб'єкта лежить його здатність прогнозувати зміни зовнішнього і внутрішнього середовища та реагувати на них ще до того, як ці зміни або матимуть негативні наслідки, або ними скористаються конкуренти.

До причин недостатнього використання методів оцінки рівня конкурентоспроможності більшістю сільськогосподарських підприємств належить нестача необхідних даних про господарську діяльність конкурентів. Відтак, важливо, щоб суб'єкт агробізнесу не залежав від зовнішніх джерел

інформації. У такому випадку основним методом порівняльної оцінки конкурентних переваг підприємства та його суперників буде метод експертного оцінювання. Як зазначалось, основою оціночних коефіцієнтів конкурентоспроможності є показники, які кількісно описують фактори конкурентоспроможності, тобто окремі конкурентні переваги. Деякі із них практично неможливо виміряти за допомогою числових значень, тому вони потребують відображення спочатку у нечіткій формі – із використанням якісних лінгвістичних оцінок – та подальшого трансформування у кількісні показники.

Адекватна реакція на потенційні загрози та можливості є запорукою своєчасного перерозподілу ресурсів з ціллю створити нову перевагу раніше за суперників. Іншими словами, конкурентоспроможність у довгостроковому періоді можлива лише за умови вміння підприємства виявляти потенційні конкурентні переваги та починати їх формувати не у майбутньому, а сьогодні.

У цілому ж, вибір методичного підходу до кількісного вимірювання конкурентоспроможності підприємства визначається, передусім, доступом підприємства до даних про умови та результати господарювання конкурентів. Згідно із еволюційною теорією завчасна адаптація до майбутніх зовнішніх і внутрішніх змін передбачає оновлення господарських процесів на інноваційній основі [1]. Впровадження інновацій зумовлює трансформацію суб'єкта бізнесу, яка забезпечується його переходом з одного стану в інший. Кожен окремий стан характеризується сукупністю притаманних йому поточних конкурентних переваг, створених раніше. Відтак, стратегічне управління конкурентоспроможністю господарюючого суб'єкта має ґрунтуватися на його інноваційному розвитку, а моделювання процесу забезпечення конкурентоспроможності – на формалізації динаміки основних результуючих показників інноваційної діяльності, які визначають його конкурентні позиції.

Отже, впровадження інновацій зумовлює зростання рівня конкурентоспроможності підприємства за рахунок формування однієї або кількох нових конкурентних переваг. На початковому етапі (купівлі та

освоєння інноваційного продукту або технології) віддача від інновації у вигляді підвищення рівня конкурентоспроможності є дуже низькою, а темпи зростання конкурентоспроможності – мінімальними. У подальшому ефект від впровадження починає стрімко зростати, що продовжується до моменту досягнення конкурентоспроможністю максимально можливого значення [2].

Проте рано чи пізно конкуренти зможуть повторити перевагу підприємства. Після цього конкурентоспроможність деякий час буде сталою, а далі почне скорочуватися зі зростаючими темпами. Відтворення переваги конкурентами може відбутись як до досягнення рівня конкурентоздастності свого максимуму так і після цього.

Отже, процес зміни конкурентоспроможності (як результату впровадження інновації) включає такі етапи: 1) відносна сталість у період придбання й освоєння інноваційного продукту або технології; 2) підвищення рівня конкурентоспроможності зі зростаючими темпами протягом використання вже освоєної інновації у господарському процесі; 3) досягнення та утримання максимально можливого рівня конкурентоспроможності (цей етап не завжди має місце); 4) поступове скорочення конкурентоспроможності зі зростаючими темпами після повторення конкурентної переваги.

Одним із результатів формування стійких конкурентних переваг підприємства є забезпечення достатнього рівня ефективності, в основі якої лежить прибуток. Прибуток належить до основних джерел фінансового забезпечення інноваційного розвитку суб'єкта бізнесу та, відповідно, його конкурентоспроможності. Відтак, разом із реакцією конкурентоспроможності на впровадження інновації, при моделюванні процесу зміцнення конкурентних позицій підприємства доцільно дослідити та математично описати динаміку прибутку. Характер його зміни в результаті впровадження інновації аналогічний динаміці рівня конкурентоспроможності. Однак, після повторення переваги конкурентами прибуток протягом тривалого часу залишатиметься сталим із подальшим поступовим і дуже повільним скороченням. Сталість прибутку у даному випадку пояснюється тим, що навіть після відтворення

переваги суперниками відповідний продукт або технологія все одно приносить вигоду, однак без перспектив її подальшого зростання.

Виключити із господарського процесу етапи зниження рівня конкурентоспроможності та сталості прибутку можна шляхом своєчасних інноваційних змін, ефект від яких почне виникати у період відтворення «старих» переваг конкурентами [3]. Придбання нової інновації слід розглядати як попереджуючий захід, а тому починати освоювати їх необхідно завчасно, коли імітація «старого» інноваційного продукту лише очікується.

Зазначимо, що питання формування конкурентоспроможності агропромислових підприємств має бути пріоритетним у системі менеджменту їх діяльності. До базових етапів цього процесу належать ідентифікація потенційних джерел конкурентоспроможності, формування конкурентних переваг, забезпечення їх стійкості шляхом імплементації інструментарію управління конкурентними позиціями, а також безперервного моніторингу цих переваг, що проводиться на базі багатоаспектного оцінювання та діагностики рівня конкурентоспроможності. Поряд із контролем безпосередньо конкурентних позицій важливо відслідковувати такі невід'ємні від конкурентоспроможності параметри, як ефективність і ризиковість діяльності суб'єктів агробізнесу та ефективність функціонування його інституціонального середовища.

Серед стратегічних напрямів забезпечення конкурентоспроможності, що мають доповнювати, а не виключати один одного, головними є диверсифікація діяльності виробників сільськогосподарської продукції, їх кооперація та налагодження і поглиблення компліментарних зв'язків за вертикаллю продуктового ланцюга.

Список використаної літератури

1. Николюк О.М., Поляно В.Б. Оцінка конкурентного потенціалу сільськогосподарських підприємств. Інноваційна економіка. 2015. № 4 (59). С. 112–117.

2. Ульяновченко О.В., Євчук Л.А., Гуторова І.В. Конкуренентоспроможність сільськогосподарських підприємств та стратегічні аспекти її формування : монографія. Харків : Апостроф, 2011. 340 с.
3. Фролова В.Ю. Системний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2013. № 2 (22). 98–102.

К.е.н., доцент Романів С.Р.

доцент кафедри економічної експертизи та аудиту бізнесу,

к.е.н., доцент Романів Р.В.

доцент кафедри обліку та оподаткування підприємницької діяльності

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

E-mail: tril_sr@ukr.net

ПРОБЛЕМИ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В умовах глобалізації ринку аудиторських послуг особливо важливою проблемою для аудиторських фірм та аудиторів України є вирішення питання підвищення ефективності їх діяльності. Слід зазначити, що у міжнародній практиці аудіювання аудиторські фірми займають досить вигідну позицію, оскільки приносять користь органам державного регулювання і контролю, фінансово-кредитним установам та ін. В Україні ситуація на ринку аудиторських послуг досить складна, тому за останні роки існує ряд суттєвих проблем професійного аудиту, які потребують негайного вирішення. Зокрема бурхливий розвиток комп'ютерної техніки та сучасних інформаційних технологій зумовлює необхідність визначення шляхів створення ефективної методики аудиту на основі електронної обробки облікової інформації. У свою чергу,

реальний стан програмного забезпечення дає змогу значно розширити сферу застосування автоматизації у процесі аудіювання, залучивши комп'ютер до виконання логічних, аналітичних і розрахункових процедур [1, С.971].

Вважаємо, що для застосування комп'ютерів у ході аудіювання необхідне виконання наступних умов:

- 1) наявність розроблених макетів початкових документів, які будуть застосовуватися в ході документування аудиту та узагальнення його результатів;
- 2) доступність програмного забезпечення для користувачів-аудиторів і здатність його реалізувати моделі обробки інформації;
- 3) уміння аудиторів професійно працювати на персональному комп'ютері.

Слід зазначити, що система комплексної автоматизації аудиторської діяльності – це універсальний інструмент підвищення ефективності діяльності аудиторів, який дає можливість зменшити трудомісткість аудиту, забезпечує використання елементів управлінського обліку і контролю та дотримання міжнародних і внутріфірмових стандартів, підтримання належного рівня конкурентоздатності. На наш погляд, комп'ютеризований аудит доцільно представляти як сукупність наступних взаємопов'язаних напрямків:

- 1) аудиторська перевірка на підприємстві, яке використовує комп'ютерну техніку для формування, обробки, зберігання і внутрішнього контролю даних;
- 2) здійснення аудиторської перевірки із використанням комп'ютерних програм для контролю і тестування певної інформації.

Якщо аналізувати ситуацію, яка склалася у сфері аудиторського контролю в Україні стосовно комп'ютеризації, то необхідно стверджувати, що є певні проблеми, які стримують розвиток інформаційних технологій в аудиторській практиці. На рис.1 нами узагальнені фактори (причини), що стримують поширення автоматизованих технологій обробки інформації на аудиторську діяльність в Україні.

На думку Кудрицького Б.В., однією з основних причин недостатнього впровадження сучасних технологій у практику аудиторської діяльності, є

відсутність взаємозалежності між ефективністю аудиту та успіхом аудиторської фірми на ринку. Попит на сучасне програмне забезпечення з боку аудиторів відсутній, тому ІТ-компанії працюють в даний час виключно під конкретного замовника, розробляючи програмне забезпечення у відповідності до потреб даної аудиторської фірми. Як вихід з цієї ситуації, достатньо, щоб Аудиторська палата України і Спілка аудиторів України розробили і затвердили концепцію системи автоматизації аудиторської діяльності, її технічні параметри. Такий підхід забезпечить підвищення довіри аудиторів до програмного забезпечення, зменшить собівартість розробки програмних комплексів і підвищить якість аудиторських перевірок в Україні [2].

Рис. 1. Фактори, що стримують поширення автоматизованих технологій обробки інформації на аудиторську діяльність [3]

Ми вважаємо, що значною проблемою є низький рівень комп'ютерної грамотності аудиторів. Характерно, що переважна більшість аудиторів старшого покоління із значним досвідом роботи є недостатньо обізнані у можливостях сучасних інформаційних технологій. Тому Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, зокрема Інспекції із забезпечення якості, необхідно офіційно визнати необхідність поглиблення рівня комп'ютеризації аудиту, розробити та впровадити у практичну діяльність аудиторів ряд заходів, що націлені на реалізацію освітніх програм у даній сфері діяльності. Тільки розуміння і визнання важливості поглиблення рівня автоматизації аудиту в Україні є складовою успішності функціонування аудиторських фірм та аудиторів в умовах конкуренції.

Оскільки сучасний рівень комп'ютеризації аудитування в Україні не відповідає світовим тенденціям у даній сфері діяльності, як вихід з такої ситуації пропонуємо реалізувати наступні заходи:

1) оздоровити ринок аудиторської діяльності шляхом створення добросовісного конкурентного середовища;

2) для підвищення прибутковості аудиторських фірм Органом суспільного нагляду розробити рекомендації стосовно встановлення мінімальної вартості аудиторських послуг;

3) офіційне визнання необхідності комп'ютеризації роботи аудиторів і перегляд вимог щодо включення у їх склад знань і навиків по використанню інформаційних систем і технологій;

4) Інспекції із забезпечення якості розробити і затвердити технічні вимоги і параметри програмного забезпечення аудиту, що відповідно зменшить ризики ІТ-компаній і здешевить кінцевий програмний продукт для аудиторів України.

Список використаної літератури

1. Романів С.Р. Теоретичні засади функціонування комп'ютерного аудиту в Україні [Текст] / Романів С.Р., Михайлишин Н.П. // Глобальні та

національні проблеми економіки. – М.: Миколаївський національний університет ім. В.О.Сухомлинського. – 2016. - №10. – С.971-976.

2. Кудрицький, Б.В. Комп'ютеризація аудиторської діяльності в Україні : проблеми та шляхи подолання [Текст] / Б.В.Кудрицький // Фінанси, облік і аудит. – 2011. - №18. – С.320-327.
3. Кудирко О. М. Комп'ютеризація аудиту в Україні : актуальні проблеми та реальні перспективи [Текст] / О. М. Кудирко // Економіка та держава. – 2018. - №9. – С.34-38.

Рондова М.А.

студентка кафедри фінансів банківської справи та страхування,

науковий керівник: Сірко А.Ю.

асистент кафедри фінансів банківської справи та страхування

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

м. Дніпро

E-mail: rondoehka1999@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Обліково-аналітична система – це організаційно-методологічна форма буття суб'єктів господарювання створена людиною для виконання своїх ділових функцій, яка поєднує у собі три підсистеми: облікову, аналітичну та контрольну. Метою обліково-аналітичної роботи є виконання відповідних функцій, а саме:

- інформаційна - забезпечення відповідною інформацією зовнішніх та внутрішніх користувачів;
- облікова - спектр завдань, пов'язаних зі збором, обробкою, зберіганням,

та наданням облікової інформації зовнішнім і внутрішнім користувачам;

- аналітична - аналіз облікової інформації, аналіз економічних показників підприємства, формування висновків для підвищення ефективності роботи підприємства;

- контрольна - контроль використання ресурсів підприємства, контроль дотримання стратегічних та тактичних цілей підприємства;

- оцінювальна - оцінювання ефективності діяльності підприємства та обліково-аналітичної системи, оцінка будь-яких економічних параметрів підприємства для прийняття відповідних рішень в системі управління.

Обліково-аналітична система відіграє важливу роль в ефективності роботи управлінського апарату шляхом надання своєчасної, точної, достовірної інформації, та аналітичних даних, отриманих на основі цієї інформації. Основними складовими в її організації є база облікових даних, планових даних, норм і нормативів, даних звітності, довідково-інформаційний фонд та система аналітичних показників. Обліково-аналітична робота суб'єктів господарювання повинна будуватися за принципом хронології збору, опрацювання даних та формування звітних документів, від первинних документів до даних фінансової, внутрішньогосподарської та статистичної звітності [1].

Суттєве місце у прийнятті управлінцями відповідних рішень належить інформаційним передумовам. Важливий та необхідний етап вдосконалення системи управління – це дослідження і аналіз існуючих процесів управління і руху інформації, на базі яких повинно здійснюватись прийняття управлінських рішень. Інформаційні технології бухгалтерського обліку підтримує дві основні бізнес-функції:

- реєстрацію господарських операцій;
- підтримку прийняття рішень.

Безперервне використання прийомів та елементів аудиту в процесі формування облікової інформації дозволяє своєчасно виявити та виправити здійснені відхилення та помилки, що, в свою чергу, забезпечує якість оперативного аналізу та пов'язаних з ним управлінських рішень. Це частина

інформаційної системи, що має відношення до оцінки, аналізу і прогнозування доходу, витрат та інших економічних показників і подій в діяльності підприємства загалом та в його підрозділах зокрема [2].

На підприємстві створюють економічну інформаційну систему, до якої входять взаємопов'язані підсистеми, що забезпечують управлінський апарат необхідною інформацією. Інформаційним забезпеченням управління діяльністю підприємства повинна стати належним чином побудована обліково-аналітична система, яка являє собою сукупність облікової інформації та отриманих на її базі аналітичних даних, які сприяють прийняттю управлінських рішень на макро- і мікро- рівнях. Так, перш ніж приймати рішення про створення інформаційної системи, необхідно провести детальний аналіз теперішнього стану інформаційної діяльності підприємства та дослідити його організаційну структуру. Введення новітніх технологій - буде рішенням доцільним і економічно виправданим, якщо інформаційні потоки будуть відповідати потребам підприємства в перспективі [3].

Сучасні тенденції розвитку економічного середовища, в якому функціонують підприємства, спонукають до посилення уваги щодо якості підготовки, обробки, аналізу та застосування обліково-аналітичної інформації у сфері забезпечення сталого розвитку і роботи підприємства. Таким чином, сформувавши потужну обліково-аналітичну систему та забезпечивши себе надійними інформаційними технологіями, підприємство може прогнозувати свій стан у майбутньому, що у свою чергу дає змогу уникнути негативних явищ, які могли б зашкодити життєдіяльності та сталій роботі підприємства.

Список використаної літератури

1. Голячук Н. В. Обліково-аналітичне забезпечення як важлива складова управління підприємством / Н. В. Голячук // Економічний аналіз: зб. наук. пр. [Тернопільського нац. економ. ун-т]— 2010. — Вип. 6. — С. 408–410.

2. Городянська Л. Особливості технічного забезпечення системи бухгалтерського обліку / Л. Городянська // Бухгалтерський облік і аудит. — 2009. — № 10. — С. 17–22.
3. Садовська І.Б. Обліково-інформаційне забезпечення управлінського аналізу / І.Б. Садовська. // Вісн. НУ «Львівська політехніка» : зб. наук.-прикл. пр. «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». — 2009. — № 647. — С. 498–503.

*К.т.н., доцент Синиціна Ю.П.
доцент кафедри менеджменту,
к.т.н., доцент Шпортько Г.Ю.
доцент кафедри менеджменту,*

Бушуєв К.М.

магістрант кафедри менеджменту

Національна металургійна академія України

м. Дніпро

E-mail: ysynytsins0@gmail.com

РОЛЬ ТА МІСЦЕ МАРКЕТИНГОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОМ ПІДПРИЄМСТВА СФЕРИ ПОСЛУГ

Інтеграція України в Європейський Союз та суттєві економічні зміни вимагають від підприємств сфери послуг нового рівня стратегічного мислення. Впровадження і дифузія інновації стає об'єктивною необхідністю на всіх етапах діяльності підприємства. Саме проблема зберігання, переробки, поширення і використання інформації призводить до автоматизації інформаційних процесів. Застосування інформаційних систем у маркетингу призведе до оперативного рішення щодо вибору маркетингової стратегії.

Вирішення проблем управління підприємством на основі інформаційних систем стратегічного маркетингу запропоновано у працях вітчизняних і зарубіжних учених-економістів: Л.Ф. Єжова, О.М. Фроленко, Я.Г. Панухника, Н.А. Стельмащука, М.М. Яневича, М.М. Дмитрука, Л.А. Данченко, Г.В. Мітченко, С.А. Бурого, Г.В. Мацеха, Р.В. Григоренка, О.М. Ложачевської та інших. Автори дослідили теоретичні та практичні аспекти розвитку сфери послуг в Україні та світі в умовах процесів глобалізації. Водночас системного та комплексного аналізу питання формування інформаційної системи маркетингу і його використання в діяльності підприємств сфери послуг не отримали [2]. Інформаційну систему маркетингу (ІСМ) можна визначити як сукупність процедур та методів, які використовуються для створення, аналізу та розповсюдження інформації для випередження маркетингових рішень на регулярній постійній основі [2].

О.М. Фроленко під маркетинговою інформаційною системою розуміє «комплексну організаційно-управлінську структуру, яка включає в себе: персонал, технічні засоби, методи і прийоми збору, аналізу та прогнозування маркетингових даних з метою прийняття оптимізованих управлінських рішень» [3]. Авторами О. М. Фроленко та Я. Г. Панухником [4] показана схема підвищення адаптивності підприємства у стратегічному плані на основі маркетингової-інформаційної системи, в якій представили дві підсистеми інформаційного спостереження та дослідження, але не розглядали питання застосування інформаційних систем у стратегічному маркетингу.

Предметною областю, в якій вже отримали визнання нейромережеві методи, є сфера економіки і фінансів. Тому актуальним є дослідження та порівняльний аналіз різних нейромережевих методів прогнозування, а саме:

1. Багатошаровий нейрон і його навчання алгоритм зворотного поширення помилки (АЗПП). Алгоритм має багато переваг, нейронна мережа з АЗПП або спорідненими алгоритмами є чи не єдино прийнятним засобом для вирішення завдання прогнозування в разі складної залежності між вхідними

факторами і результуючими характеристиками, особливо, якщо останні мають векторне подання.

2. RBF-мережі. Головною відмінністю між RBF-мережею і нейромережами (НМ), які навчаються за допомогою алгоритму АЗПП, є те, що перші забезпечують глобальну апроксимацію нелінійного відображення, в той час як другі - локальні.

3. Мережі зустрічного поширення. На відміну від НМ з АЗПП мережі зустрічного поширення (МЗП) призначені для початкового швидкого моделювання. Мережу зустрічного поширення рекомендується використовувати для попереднього прогнозування (для цього достатньо на входи навченої мережі подати тільки вектор X і отримати на виході і X , і Y). У порівнянні НМ з АЗПП мережа МЗП вчиться значно швидше, але точність результату нижче [2].

В ході проведеного дослідження, виявлено наступні переваги нейромереж: успадкування певних механізмів роботи мозку; можливість універсальної апроксимації безперервних залежностей; здатність до відновлення інформації при руйнуванні або видаленні певної частини нейромережі; паралельна обробка інформації.

Таким чином здійснений огляд дозволив окреслити коло методів, які доцільно використовувати при вдосконаленні маркетингової інформаційної системи в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю компанії.

Список використаної літератури

1. Компанець К.А. Імплементация маркетинговой информационной системы в діяльність підприємств сфери послуг / К.А. Компанець // Економічний аналіз. Том 28. № 1, 2018 р.
2. Сохацька О. Побудова маркетингової інформаційної системи: українська специфіка / О. Сохацька, М. Романчукевич // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – №3 (33). – С. 330-339

3. Фроленко О.М. Маркетингова інформаційна система як засіб реалізації стратегічного потенціалу промислового підприємства / О. М. Фроленко // Інноваційна економіка. – 2014. – № 6. – С. 238-244. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_6_44.
4. Панухник Я. Г. Концептуальні підходи до побудови маркетингових інформаційних систем промислового підприємства / Я. Г. Панухник // Маркетинг і ринкові відносини. Науково-виробничий журнал – 2014. – №51. – С. 113-120.

Стригуль А.А.

студент кафедри економічного аналізу та обліку,

науковий керівник: к.е.н., доц. Стригуль Л.С.

доцент кафедри економічного аналізу та обліку

ХНУ «Харківській політехнічний інститут»

м. Харків

E-mail: Lastri@ukr.net

ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ INTERNET-ТЕХНОЛОГІЙ ПРОСУВАННЯ ТОВАРІВ

Сучасні підходи та стрімке впровадження інформаційного забезпечення соціального маркетингу (SMM) докорінно змінило концепцію просування брендів на ринках України. Достатньо великий проміжок часу соціальні мережі використовуються підприємцями в якості рекламних майданчиків. За визначенням Вікіпедії Таргетинг (англ. *target* — *ціль*) – це рекламний механізм, що дозволяє виділити зі всієї наявної аудиторії тільки ту частину, яка задовольняє завданням критеріям (цільову аудиторію), і показати рекламу саме їй [1]. Таргетована (деякі джерела називають «таргетингова») реклама - це реклама, спрямована на цільову аудиторію, яка відповідає певному набору

вимог, заданому рекламодавцем. Вона показується цільовій аудиторії незалежно від того, шукають люди зараз цей товар чи ні. Майбутні клієнти можуть взагалі не знати про товар, але цій групі людей він потенційно цікавий. Існує 8 загальновідомих видів таргет-реклами: 1. За інтересами - реклама з обов'язковим урахуванням інтересів відвідувачів порталу. 2. Географічний - продажі в конкретному регіоні. 3. Локальний - це контрольований показ реклами виключно тій частини цільової аудиторії, яка знаходиться в радіусі 0,9 - 15 км. 4. Тимчасовий - демонстрація рекламних оголошень в певний час. 5. Соціально-демографічний - звуження цільової аудиторії за спеціальними критеріями. 6. Поведінковий - працює на основі аналізу накопиченої інформації про попередні запити і дії користувачів. 7. Геоповедінковий таргетинг базується на даних спеціальних сервісів і програм, які формують карту пересувань окремих груп населення. 8. Орієнтування за «схожими» користувачами [1].

Величезною популярністю користується контекстна реклама в Гугл і таргетинг в соціальних мережах. Ці види реклами мають певні відмінності.

Таргетинг SMM просування - соцмережі розвинулися і доросли до такого рівня, що стали одним з головних інструментів інтернет-маркетингу. Бізнес має високий інтерес для рекламування свого бренду і послуг в соціальних мережах.

Переваги таргетингу: кампанії легко відстежувати; швидкий приплив трафіку; повний контроль над щоденним бюджетом і ціною за «клік»; гнучкі налаштування: можливість вибору країни і міста, область, інтереси і вік, існує вибір демографічних показників; налаштування рекламної кампанії набагато простіше, ніж в Гугл; є можливість додавати відео і зображення, що допомагає охопити більшу аудиторію, адже більшість людей в світі - візуали.

Недоліки таргетингу: некоректна настройка і управління кампанією може спричинити зайві фінансові витрати; функція точкового таргетингу в задані дні тижня або години відсутня; коефіцієнт конверсії знижений через те, що оголошення в циклі покупки досягає раніше потрібного часу.

Таким чином, таргетинг повинен бити прямо в точку, максимально звужувати коло користувачів, яким буде донесено оголошення. Неприємний

нюанс полягає в тому, що в ході рекламної кампанії відсікається вагома кількість потенційної аудиторії. Неохоплені люди можуть зацікавитися пропозицією, але «достукатися» до них більш проблематично в силу того, що ті чи інші пункти таргетингу в соцмережах не відповідають побажанням і уявленням цієї аудиторії. У той же час таргетинг в соцмережах безумовно цікавий в якості підвищення пізнаваності бренду, його можна використовувати для анонсування тих чи інших новинок і подій.

Таргетинг за інтересами (контекстна реклама) – це показ реклами у відповідності з інтересами відвідувачів рекламного майданчика. Контекстна реклама (її ще називають «контекст») - це реклама, орієнтована на людину, яка саме зараз шукає певний товар або послугу. В контексті всі оголошення налаштовуються на певні ключові запити, які вводить сам користувач. Тобто робота ведеться безпосередньо з цільовою аудиторією, яка шукає інформацію про товар / послугу в інтернеті. Таким чином, контекстна реклама шукає відповіді на певні запити користувачів, а таргетинг шукає самих користувачів. Інтереси, вік, стать, місце розташування та інше - показники, за якими орієнтуються рекламисти. Знаючи потрібні характеристики аудиторії, фахівці налаштовують рекламу, яка потрапляє точно в ціль. Контекстна реклама – це оголошення або повідомлення, які з'являються при перегляді контенту будь-якого роду. Основна перевага контекстної реклами в соціальних мережах полягає в можливості вибрати аудиторію для оголошення за багатьма параметрами. Це може бути вік, сфера інтересів, спеціальність, сімейний стан і т. і. Є у цього рекламного методу і інші важливі особливості: доступна вартість - оголошення побачать сотні тисяч людей, а витрати значно менші, ніж у випадку з розміщенням на традиційних рекламних каналах; варіативність оплати - платити можна за покази або за фактом переходу на рекламну сторінку; висока конверсія - досягається за рахунок використання в оголошеннях зображень, а також завдяки меншій щільності рекламних повідомлень на сторінці. Головний принцип контекстної реклами в Гугл простий: людина дає запит в пошуку і разом зі списком звичайних результатів

йому виводяться ще й виділені оголошення. Вони перетинаються з темою, яку зазначена в пошуковому рядку. Ефективність контекстної реклами проявляється ще й в тому, що, як правило, на рекламне оголошення заїде більш зацікавлений відвідувач, ніж «стороння» людина, тому є більше шансів, що вона стане клієнтом замовника.

Переваги контекстної реклами: взаємодія з цільовою аудиторією, необхідної замовнику; вартість даної реклами формується завдяки кількості «кліків», за які клієнт і платить; Гугл - найпопулярніший пошуковик світу, має величезну аудиторію; розгорнуті метрики відстеження рекламних кампаній і детальний контроль ціни за «клік» і бюджету; блискавичний приплив трафіку на сайт; володіє широкими і гнучкими настройками (від вибору регіонів до вибору днів тижня і т.і.).

Недоліки контекстної реклами: правильно налаштувати кампанію та її ведення для необізнаної людини достатньо проблематично, тому що потрібно добре розібратися у всіх нюансах функціоналу, витративши на це чимало часу; в оголошеннях присутні обмеження в символах; ціна за «клік» може бути досить високою, все залежить від галузі.

Підсумовуючи вищенаведене та враховуючи результативність таких видів просування товару на практиці, спираючись на співвідношення ціна-якість, можна визначити, що більш ймовірно відчутний ефект дасть рекламна кампанія саме в Гугл. Хоча налаштування в соцмережах більш гнучкі, ніж в Гуглі, але саме в ньому аудиторія підбирається з урахуванням призначених для користувача потреб. У той час як соціальні мережі спираються на сфери інтересів або ж демографічні особливості цільової аудиторії.

Список використаної літератури

1. Таргетинг / Вікіпедія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ru.wikipedia.org/wiki/Таргетинг.

*К.е.н., доцент Тардаскіна Т.М.
доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
Голинська В.В.
студентка Інституту Економіки і менеджменту
Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова,
м. Одеса
E-mail: tardaskina@ukr.net*

ВПРОВАДЖЕННЯ КОНТАКТ-ЦЕНТРУ ДЛЯ МЕРЕЖ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ НА ОСНОВІ АУТСОРСИНГУ

Актуальність теми. Пріоритетним напрямком розвитку сфери телекомунікації України є розвиток мереж мобільного зв'язку. Потреби користувачів у розширенні номенклатури послуг зумовлює стрімкий розвиток та конвергенцію технологій, що приводить до появи якісно нових підходів до організації і функціональності побудови мультимедійних центрів обслуговування викликів контакт-центрів мереж мобільного зв'язку.

Потреби користувачів у розширенні номенклатури послуг зумовлює стрімкий розвиток та конвергенцію технологій, що приводить до появи якісно нових підходів до організації і функціональності побудови мультимедійних центрів обслуговування викликів контакт-центру мереж мобільного зв'язку. Виявлено, що якісна обробка викликів є одним із найважливіших факторів задоволеності клієнтів і як наслідок підвищення конкурентоспроможності операторів мобільного зв'язку.

Метою роботи є дослідження та обґрунтування впровадження контакт-центру для мереж мобільного зв'язку на основі аутсорсингу.

Основна частина. Сучасний бізнес пред'являє високі вимоги до якості обслуговування клієнтів: максимальне задоволення їх потреб стає одним з основних переваг в конкурентній боротьбі. Останнім часом, компанії все частіше відходять від використання традиційних маркетингових інструментів

стимулювання продажів до програм утримання існуючих клієнтів і підвищення їхньої лояльності (поліпшення сервісу та культури обслуговування з допомогою персональної взаємодії з клієнтами). Таким чином, сучасні ринки переходять від «масовості» до «персоналізації» роботи, коли пріоритетом стає індивідуальний підхід до клієнта. У міру посилення конкуренції на тому чи іншому сегменті ринку в компаній залишається все менше можливостей для маневру в області зниження цін на продукти і послуги. Однією з подібних можливостей і є впровадження рішень, що дозволяють швидко та якісно надавати необхідну інформацію, ефективно організувати обслуговування замовників. Проте поліпшення якості обслуговування клієнтів тягне за собою збільшення витрат на їх утримання. Одним із сучасних інструментів організації персонального контакту з клієнтом є контакт-центр.

Розширення номенклатури послуг за допомогою мультимедійного контакт-центру дозволить абонентам користатися різноманітними послугами, що призводить до появи нових підходів до організації та функціональності побудови мереж зв'язку, а також центрів обслуговування викликів.

Побудова контакт-центру мережі оператора мобільного зв'язку передбачає організацію зв'язку абонентів з різними службами (екстреними, довідково-інформаційними і замовленими службами, телематичними службами, службами доступу до інтелектуальної мережі і для обліку і підготовки інформації для нарахування плати за надані послуги) та мережею Інтернет для надання послуг доступу до інформаційних ресурсів і баз даних, операторських ресурсів і систем доступу, яка призначена для прийому і обробки вхідних звернень абонентів до ресурсів центру по заданих алгоритмах.

Проаналізувавши можливі стратегії впровадження контакт-центру для мережі мобільного зв'язку та проведено порівняльний аналіз можливих стратегій побудови централізованої та територіально-розподіленої структури мультимедійного контакт-центру.

Порівняння централізованої та територіально-розподіленої структури побудови контакт-центру, доводить, що централізована структура є найбільш

доцільною з точки зору концентрації телефонного навантаження і більш доцільна для існуючої структури побудови і підключень служб мережі оператора мобільного зв'язку. Однак, не використовує існуючі можливості транспортної мережі, гнучкість передавання трафіку, наприклад механізми інтелектуальної маршрутизації і не має достатнього рівня надійності, що потребує резервування для забезпечення надійності при аварійних ситуаціях. Така структура більш характерна для обслуговування телефонного навантаження. Стратегія побудови територіально-розподіленої структури організації мультимедійного контакт-центру на МТМ допускає розміщення апаратно-програмних засобів за межами єдиного центру об'єднаного єдиною транспортною мережею IP/MPLS. При цьому засоби централізованого управління обладнанням і контролю роботи операторів повністю збережуть свою функціональність. Територіально-розподілена структура контакт-центру дозволяє концентрувати навантаження до шлюзового обладнання, яке зосереджено в одному місці, завдяки особливостям архітектури IP-контакт-центра і здібностям мережі пакетної комутації IP. Особливістю експлуатації територіально-розподіленої структури є ефективніше застосування програмних і апаратних ресурсів контакт-центру, а також повніше використання доступних людських ресурсів.

Обґрунтовано, що найбільш доцільною стратегією впровадження контакт-центру є територіально розподілена структура на базі транспортної мережі IP/MPLS, яка забезпечить необхідну надійність, можливості забезпечення маршрутизації і диференціювання трафіку, резервування ресурсів та більш ефективне використання операторських ресурсів. Єдина централізована система адміністративного керування забезпечить можливості контролю як технічних показників, так і контролю за роботою операторів.

Отже, незалежно від розмірів, перед підприємством та підприємцями постає вибір: організувати власний контакт-центр або передати обробку викликів та спілкування з клієнтами на аутсорсинг. Доцільне та ефективне впровадження контакт-центру для мереж мобільного зв'язку на основі

аутсорсингу. Виявлено, що якісна обробка викликів є одним із найважливіших факторів задоволеності клієнтів і як наслідок підвищення конкурентоспроможності операторів мобільного зв'язку. В роботі наведено розрахунок вартості організації власного контакт-центру та доведено, що цей метод не є ефективним для середнього бізнесу, бо є досить дорогим. Отже раціональніше вдатися до другого способу – передачі обробки викликів на аутсорсинг, що дає безліч переваг:

- економію коштів, яка може бути отримана в результаті скорочення накладних витрат та витрат на робочу силу;
- дозволяє бізнесу скористатися перевагами нових технологій;
- дозволяє зосередитися на своєму основному бізнесі і зменшує або усуває необхідність мати власний контакт-центр;
- дає можливість охопити ширшу аудиторію для надання більш якісних послуг.

Висновки. У даній роботі досліджено та обгрунтовано впровадження контакт-центру для мереж мобільного зв'язку на основі аутсорсингу.

Секція 6.
ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ,
АУДИТУ І ОПОДАТКУВАННЯ

К.е.н., доцент Акімова Т.В.
доцент кафедри обліку і аудиту,
Мамчур О.В., Сало Т.О.
магістрантки кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
м. Дніпро
E-mail: 68takim@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН
«ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК І» І «ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ІІ»

У сучасному світі якісна вища освіта набуває особливого значення для нагромадження людиною професійних знань, навичок, умінь, мотивацій, для формування духовності, розуміння та пізнання людиною свого існування [1]. Особливо затребуваними у сучасних умовах господарювання є спеціалісти, що володіють теоретичними знаннями та практичними навичками з фінансового обліку.

Фінансовий облік є системою спостереження, документального відображення та контролю над господарською діяльністю суб'єктів господарювання, що забезпечує збирання, вимірювання, обробку, інтерпретацію і представлення інформації про діяльність господарюючих суб'єктів різним групам користувачів для прийняття економічно обґрунтованих рішень. Від якості організації і ведення фінансового обліку, складання фінансової звітності у великій мірі залежить ефективність системи управління суб'єктом господарювання, а отже, і ефективність його діяльності.

Фахівцями, що володіють достатніми знаннями для виконання таких функцій у суб'єкті господарювання є фахівці зі спеціальності «Облік і оподаткування».

Формування у студентів системи знань та умінь, що необхідні для належної організації та ведення фінансового обліку та складання фінансової звітності суб'єктів господарювання реалізуються, зокрема, через викладання їм дисциплін «Фінансовий облік I» і «Фінансовий облік II».

Дисципліни «Фінансовий облік I» і «Фінансовий облік II» згідно з навчальним планом підготовки фахівців за спеціальністю 071 – «Облік і оподаткування» освітньо-кваліфікаційного рівня – бакалавр, належать до обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки.

Дисципліна «Фінансовий облік I» присвячена вивченню основних методологічних аспектів обліку активів суб'єктів господарювання та відображення інформації про них у фінансовій звітності.

Програмою навчальної дисципліни «Фінансовий облік I» передбачено опанування знань та умінь, якими повинен оволодіти студент в результаті вивчення дисципліни, в тому числі:

- знання суті, мети, суб'єкта, об'єкта, методу та основних принципів фінансового обліку; визначень, ознак класифікації та видів активів підприємства; критеріїв визнання, методів оцінки активів підприємства;

- вміння складати проведення з обліку надходження, використання та вибуття активів підприємства; виконувати розрахунок оцінки активів підприємства на дату балансу; формувати первинні документи та облікові реєстри з обліку активів підприємства; вести облік господарських процесів з використанням бухгалтерських комп'ютерних програм.

Дисципліна «Фінансовий облік II» присвячена вивченню основних методологічних аспектів обліку елементів власного капіталу, зобов'язань, доходів, витрат та фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання та відображення інформації про це у фінансовій звітності.

У програмі навчальної дисципліни «Фінансовий облік II» визначено обсяг знань та умінь, якими повинен оволодіти студент в результаті вивчення цієї дисципліни, в тому числі:

- знання визначення, ознак класифікації, видів, критеріїв та особливостей визнання, методів оцінки зобов'язань, елементів власного капіталу, доходів, витрат та фінансових результатів діяльності підприємства;

- вміння складати кореспонденції рахунків з обліку пасивів підприємства, виконувати розрахунок оцінки кожного виду зобов'язань та власного капіталу підприємства на дату балансу, формувати первинні документи та облікові реєстри з обліку пасивів підприємства, вести необхідні розрахунки з обліку зобов'язань та власного капіталу з використанням засобів Microsoft Excel, вести облік господарських процесів з використанням бухгалтерських комп'ютерних програм, формувати та обліковувати фінансові результати діяльності підприємства, готувати інформацію для фінансової звітності.

Важливим є те, що для успішного опанування дисциплін «Фінансовий облік I» і «Фінансовий облік II» студенти повинні мати ґрунтовні знання з інших дисциплін, що їм викладаються. Особливе місце в цьому займає дисципліна «Бухгалтерський облік».

Однією з відмінностей фінансового обліку є його суворе регламентація державним законодавством. Тому, особливу увагу при вивченні дисциплін слід приділити законодавчим та нормативним актам щодо фінансового обліку. У цьому контексті необхідно зазначити, що на сьогодні законодавчо-нормативні акти з фінансового обліку удосконалюються та доповнюються. Це актуально майже для усіх дисциплін, що вивчаються студентами спеціальності «Облік і оподаткування».

Але треба відзначити, що фінансовий облік, у цьому сенсі, все ж таки виділяється. Це пояснюється тим, що з огляду на євроінтеграційні процеси, які здійснюються в Україні, все більше суб'єктів господарювання зобов'язані вести облік і складати фінансову звітність за міжнародними нормами і стандартами.

Враховуючи це, особливу увагу при вивченні дисциплін «Фінансовий облік І» і «Фінансовий облік ІІ» треба приділити вивченню методології відображення в обліку та фінансовій звітності об'єктів обліку не тільки за національними стандартами, а й згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку і фінансової звітності. При цьому заняття повинні бути спрямовані не на вивчення того або іншого законодавчо-нормативного акту, який може змінюватися або доповнюватися, а на формування загальної навички користуватися цими актами для вирішення поставлених завдань [2].

Курси дисциплін «Фінансовий облік І» і «Фінансовий облік ІІ» також спрямовані на придбання студентами професійних практичних навичок майбутніх фахівців. Для цього в програмах та робочих планах цих навчальних дисциплін передбачено лабораторні та практичні заняття, які повинні забезпечити вміння студентів щодо організації та ведення фінансового обліку і складання фінансової звітності в умовах конкретного суб'єкта господарювання.

Перелік практичних та лабораторних занять повинен бути побудований таким чином, щоб студенти мали можливість придбати навички ведення фінансового обліку щодо усіх елементів активів і пасивів суб'єктів господарювання. Це доцільно здійснювати через виконання ними імітаційних вправ та вирішення конкретних ситуацій з ведення фінансового обліку та формування інформації для складання фінансової звітності, при чому під час лабораторних робіт, з використанням комп'ютерної техніки.

При формуванні змісту завдань для лабораторних робіт та практичних занять необхідно врахувати, що фундаментом системи фінансового обліку є первинна документація, на підставі якої, здійснюються записи в облікових регістрах та зведених документах. Тому частину занять необхідно присвятити заповненню первинних документів з обліку операцій з об'єктами активів і пасивів підприємства.

Так, навчальною програмою дисципліни «Фінансовий облік І», що складена кафедрою обліку і аудиту НМетАУ, передбачено вивчення наступних

тем: основи побудови фінансового обліку, фінансовий облік грошових коштів, фінансовий облік основних засобів, фінансовий облік дебіторської заборгованості, фінансовий облік фінансових інвестицій, фінансовий облік запасів, фінансовий облік витрат виробництва і випуску готової продукції.

До програми навчальної дисципліни «Фінансовий облік I» включені наступні теми: облік власного капіталу, облік забезпечення зобов'язань, облік цільового фінансування і цільових надходжень, визначення класифікація та оцінка зобов'язань, облік кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, облік облігацій, облік векселів виданих, облік кредитів банків, облік оренди, облік розрахунків з оплати праці, облік податку на прибуток, облік витрат, облік доходів, облік фінансових результатів.

Лекції щодо цих дисциплін доцільно побудувати укрупнено за таким планом:

- 1) законодавчо-нормативна база щодо обліку даного об'єкта обліку;
- 2) визначення поняття цього об'єкта;
- 3) критерії визнання в обліку суб'єкта господарювання;
- 4) класифікація видів об'єкта обліку;
- 5) документальне оформлення операцій з цим об'єктом;
- 6) оцінка і облік при надходженні чи визнанні;
- 7) особливості оцінки і обліку при використанні чи існуванні об'єктів обліку, притаманні саме їм;
- 8) оцінка і облік при вибутті чи списанні об'єкта;
- 9) особливості обліку згідно з міжнародними стандартами.

Під час практичних занять та лабораторних робіт доцільно вирішувати завдання з документального оформлення операцій з об'єктами обліку, синтетичного та аналітичного обліку таких операцій.

Таким чином, викладання дисциплін «Фінансовий облік I» та «Фінансовий облік II» з урахуванням приведених рекомендацій позитивно вплине на підвищення рівня професійних знань та навичок майбутніх фахівців зі спеціальності «Облік і оподаткування».

Список використаної літератури

7. Баранова, К.К. Сибірцев, В.В. Сучасний стан освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/4133/1/44_SCIENCE-PRODUCTION_XLIX.pdf
8. Пашкевич, М.С. Концепція «reality-урок» для підготовки студентів спеціальності «Облік і оподаткування» у вищих навчальних закладах України [Електронний ресурс] / М.С. Пашкевич // Електронне наукове фахове видання «Східна Європа: економіка, бізнес та управління». – 2016. – №5. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/5-2016-ukr>.

Біліченко С.П.

науковий співробітник

ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України

м. Київ

E-mail: lana_bs@ukr.net

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна освітня діяльність здійснюється в контексті реалій рубежу століть – стану економіки, політики, екологічної обстановки, національних і міжнародних відносин, глобалізації культури, дегуманізації суспільства, кризи класичної системи освіти, тощо. Аналіз сучасної соціокультурної ситуації свідчить, що необхідна модернізація форм і методів освітньої діяльності та вироблення нових орієнтирів освіти.

Сьогодні під освітою частіше всього розуміється формальний процес, на основі якого суспільство передає цінності, навички і знання від однієї людини або групи іншим. Процес передачі знань і навичок добре технологізований, організаційно оформлений у вигляді багатоступінчастої системи навчальних закладів. Соціальними проблемами освіти можна

назвати методологію, теорію, технології.

Більшість людей, які мають кошти, насправді знаходяться у владі цих коштів, вони охоплені прагненням їх примножити, тим самим знищують їх сенс. Людина знаходиться в сприятливому положенні, у неї є кошти для освіти, яку вона бажає отримати. Але створюючи засоби оволодіння дійсністю, вона виявляється спійманою в мережі цих коштів, втрачає мету, сенс - самої людини. Людина як знаряддя індустріального прогресу працює, збирає гроші, але не для насолоди життям, а щоб вкласти, збагачуючись ще більше. Чернечий аскетизм, за словами М. Вебера, замінений на аскетизм внутрішнього світу, де ніщо, що виходить за рамки повсякденного, утилітарного або престижного, не складає реальних цілей життя. Радикальніше інших висловився М. Шелер, який заявив, що «перенасичене інформацією ХХ століття втратило саму ідею людини». Сучасна криза людяності призвела до відмови від надій та ідей епохи просвітництва, втрати віри в прогрес людини і необхідності освіти.

Однак, в даний час багато людей починають розуміти, що вкласти гроші в освіту - це дуже вигідно. Заможні люди посилають своїх дітей навчатися до найкращих шкіл і університетів світу, розуміючи, що це дуже важливо для успішної кар'єри. В Сполучених Штатах Америки і країнах Західної Європи закінчити престижну школу - це значить отримати можливість вступити до престижного університету.

Однією з серйозних соціальних проблем в Україні в рамках освіти в цілому є саме встановлення та налагодження взаємозв'язків різних рівнів освіти. Дослідження і спостереження в цій області показують, що між інститутами освіти немає глибокого внутрішнього зв'язку, а якщо він і існує, то є дуже поверхневим.

Розрив існує між школою і професійною освітою, а саме з вищою професійною освітою.

У чому проявляється позначений розрив? Про це свідчить відсів студентів на молодших курсах, тобто вчорашніх школярів. Як показують соціологічні дослідження, великий відсів студентів на перших курсах є не

тільки результатом поганого відбору абітурієнтів, а й неготовністю багатьох з них сприйняти норми та цінності студентського способу життя, перш за все основного виду діяльності – навчання [1]. Значна частина студентів першого курсу не вміє (не навчилися в школі) записувати лекції з голосу, конспектувати джерела і літературу, писати реферати, осмислювати великий (семестровий або річний) матеріал курсу перед здачею заліку або іспиту.

В останні роки наше суспільство зіткнулося з ситуацією неузгодженості таких важливих компонентів, як ринок освітніх послуг, з одного боку, і ринок праці - з іншого. Падіння виробництва і різка зміна структури попиту на багато професій, хронічне недофінансування вищої освіти з бюджету і в той же час розширення можливостей його економічної діяльності призвели до розкоординації підсистеми вищої освіти і ринку праці та невідповідності запитів останнього пропозиціям вузів. Вирішення цієї вкрай нагальної проблеми вимагає чималих зусиль.

Потенціал вищої освіти, його перспективи знаходяться в прямій залежності від попиту на випускників вузів. Цей попит обумовлений розвитком ринку праці, який, формуючи соціальне замовлення на фахівця, орієнтований насамперед на сьогоdnішній стан економіки.

Освіта в будь-якій країні - складова частина способу життя її населення. Знайомлячись з перших рук з соціологічними дослідженнями в галузі освіти, ми можемо не тільки скласти більш повне уявлення про сьогоdnішні процеси в суспільному житті країни, але і в якійсь мірі прогнозувати їх, бо завтра в самостійне життя вступить покоління, яке зараз ще знаходиться в стінах шкіл і університетів [2]. Від тих соціальних умов, в яких воно формується, багато в чому залежить вигляд завтрашньої країни.

І справа не тільки в тому, як буде складатися майбутнє саме цієї країни. Багато проблем у сфері освіти, з якими їй доводиться стикатися, пошуки шляхів їх вирішення мають і більш широке значення. Ні в якому разі не виключено, що і інші індустріально розвинені країни, в яких формуються і реалізуються аналогічні виробничо-технічні і соціальні вимоги до освіти, зіткнуться (або вже

сьогодні стикаються) з подібними проблемами. Досвід їх аналізу в соціології освіти в цьому сенсі може бути вельми повчальний для нашої країни.

Список використаної літератури

1. Лавриненко Л.М. Взаємодія та взаємозв'язок ринку праці та ринку освітніх послуг // Глобальні та національні проблеми економіки / Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського – Випуск № 9. Лютий 2016 р.– С. 592-596.
2. Інноваційна освіта в Україні в умовах перехідної економіки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lp.edu.ua/sites/default/files/attach/2017/5615/tezy_dopovidey_iv_mnpk.pdf.

К.пед.н. Вітер С.А.

старший викладач кафедри бухгалтерського обліку,

оподаткування та аудиту

Житомирський національний агроекологічний університет

м. Житомир

E-mail: vittersvitlana@i.ua

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНІХ БУХГАЛТЕРІВ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Нові економічні умови господарювання висувають високі вимоги до рівня професійних знань і вмінь бухгалтера, роль якого є суспільно значимою, що має на увазі прийняття на себе обов'язку діяти в інтересах суспільства, яке покладаються на об'єктивність, незалежність і чесність професійних бухгалтерів. Саме це актуалізує проблему формування етики професійного бухгалтера, розв'язання якої сприяє завоюванню довіри споживачів бухгалтерської інформації

і, як наслідок, забезпечення ефективності ринку бухгалтерських послуг.

Міжнародний стандарт освіти (МСО 4) «Професійні цінності, етика і відносини» визначає результати навчання, які повинен продемонструвати наприкінці виконання освітньої професійної програми претендент на присвоєння кваліфікації професійного бухгалтера у зазначеній сфері, а саме: пояснення природи етики та її ролі в професії, в бізнесі та ефективного управління; пояснення переваг і недоліків підходів до етики; аналіз альтернативних варіантів дій і визначення їх етичних наслідків; застосування фундаментальних етичних принципів; застосування відповідних етичних вимог до професійної поведінки при дотриманні стандартів, аналіз наслідків неетичної поведінки для людини, професії і громадськості [1].

Важливим кроком у підвищенні формування професійної компетентності сучасного бухгалтера в сукупності з належною увагою питання професійної етики є передбачення у навчальному плані підготовки студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» вивчення у складі циклу професійної підготовки навчальної дисципліни «Професійна етика бухгалтера, аудитора та податківця», яка спрямована на теоретичне і практичне опанування студентами основ використання міжнародних норм та принципів поведінки професійних бухгалтерів та податківців в практичній діяльності, розуміння професійних цінностей та етики з метою забезпечення їх подальшої етичної поведінки в інтересах суспільства. У змісті дисципліни зосереджено увагу на роз'ясненні суті та практичному застосуванні фундаментальних принципів етики, ознайомленні з типовими загрозами дотримання професійної етики та вмінні приймати застережні заходи щодо їх усунення, а також випадків настання відповідальності за недотримання вимог Кодексу етики.

Оволодівши курсом майбутні бухгалтера матимуть змогу оцінити свій стан розвитку моральної свідомості і культури; сформувати навички систематичної роботи над вдосконаленням свого морального обличчя бухгалтера і аудитора; вміло застосовувати основні положення професійної етики для формування духовності особистості, розвитку інтелекту, патріотизму

і гідності в роботі бухгалтером, аудитором, податківцем; комплексно аналізувати результати фактів господарювання підприємств та приймати професійні рішення в непростих ситуаціях крізь призму морального вибору.

У МСО 4 підкреслюється, що професійна етика важлива як на етапі початкового професійного розвитку, так і протягом безперервного навчання. Студенти повинні розуміти, що моральні цінності та етичне ставлення пронизують всю діяльність професійних бухгалтерів.

При вивченні дисципліни «Професійна етика бухгалтера, аудитора та податківця» застосування суто традиційної методики не буде дієвим. Доречним є використання інтерактивних методів навчання та застосування діяльнісного підходу, який передбачає організацію у навчальному процесі співпраці різних рівнів (викладач-студент, студент-студент, студент-група) та дозволить суттєво підвищити якість знань і формування у студентів практичних навичок поведінки (етичної культури) у різноманітних ситуаціях відповідно до норм Кодексу етики професійних бухгалтерів.

Звернемо увагу, що в МСО 4 вказується на можливості використання у навчанні методів участі (але не обмежуватися ними) з метою підвищення ефективності розвитку професійних цінностей, етики та професійного ставлення: рольові ігри; обговорення вибраних читань та онлайн-матеріалів; аналіз тематичних досліджень, які стосуються ситуацій у бізнесі із загрозами етичних дилем; обговорення дисциплінарних заяв та висновків; семінари, що використовують доповідачів з досвідом роботи та прийняття професійних рішень; використання онлайн-форумів та дискусійних форумів [2]. Пропонуємо, окрім вище зазначеного, планомірне використання методів кейсів та мозкового штурму, які передбачають етичні групові дискусії або роботу в парах, що сприятиме кращому розумінню етичних наслідків.

Таким чином, розуміння етичної складової у процесі формування професійної компетентності майбутнього бухгалтера дозволяє сформувати у студентів цілісну систему ціннісних орієнтирів, моральних якостей та компетенцій, необхідних сучасним фахівцям даної професії.

Список використаної літератури

1. Зубілевич С.Я. Міжнародні стандарти освіти професійних бухгалтерів: «перезавантаження». URL: <http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/9956/zubilevich.pdf>
2. International Education Standards, Exposure Drafts, Consultation Papers, and other IAESB publications are published by, and copyright of, IFAC. URL: <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IAESB-Exposure-Draft-Proposed-Revisions-IES-2-3-4-8.pdf>

Єрьоміна А.О.

студентка кафедри обліку і аудиту,

к.е.н., професор Король Г.О.

професор кафедри обліку і аудиту

Національна металургійна академія України

м. Дніпро

E-mail:erimananastya98@gmail.com

ГРАФІЧНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ

При проведенні лекцій з облікових дисциплін навчального плану підготовки студентів зі спеціальності „Облік і оподаткування” важливу роль відіграє графічне представлення інформації. Воно сприяє кращому розумінню матеріалу, включенню зорової пам'яті у його засвоєння. У повній мірі це відноситься до викладання дисциплін „Бухгалтерський облік”, „Фінансовий облік І” та інших при розгляданні питань з обліку виробничих запасів, розрахунків з постачальниками, форм безготівкових розрахунків.

Звісно, графічне представлення інформації широко використовується в навчальній літературі, але воно не завжди детально описує обліковий процес, його складові й зв'язки між ними. Так, наприклад, у навчальному посібнику [1, с.15] наведено рисунок „Учасники постачань і облікові документи”, у якому

бажано було б показати розподіл первинних документів між підрозділами підприємства-покупця, тоді матеріал був би щільніше прив'язаний до реальних облікових процесів.

Пропонується наступне графічне відображення учасників постачань і облікових документів (рисунок 1), на якому зображений облік розрахунків з постачальником з використанням рахунка-фактури „платіжна вимога-доручення”. Платіжна вимога-доручення складається з двох частин:

1) платіжна вимога постачальника до покупця сплатити вартість поставлених товарів;

2) платіжне доручення покупця перед банком у перерахуванні зі свого рахунку зазначену суму коштів на рахунок постачальнику.

Перш за все постачальник повинен відправити покупцеві наступні документи:

- рахунок-фактура (відображає в бухгалтерському обліку господарські операції з постачання товарів);

- сертифікат якості товарів (підтверджує відповідність товару показникам якості, технічним характеристикам та ін.);

- видаткова накладна (використовується для обліку руху матеріальних цінностей усередині підприємства та їх відпуску стороннім організаціям).

Одночасно з постачальником транспортна організація відправляє товарно-транспортну накладну (призначена для списання товарно-матеріальних цінностей, обліку на шляху їх переміщення та ін.).

Після отримання та перевірки покупцем вище зазначених документів він відправляє у банк акцепт рахунка-фактури, який дозволяє банку списати зазначену суму з рахунка покупця та надіслати її на рахунок у банк постачальника, який повинен надіслати йому витяг з особового рахунку про зарахування коштів разом з випискою банку. На основі отриманих документів постачальник поставляє товар на підприємство покупця. При прийомі товарів на цьому підприємстві оформляються наступні документи у відділах, які показані на рисунку 1.

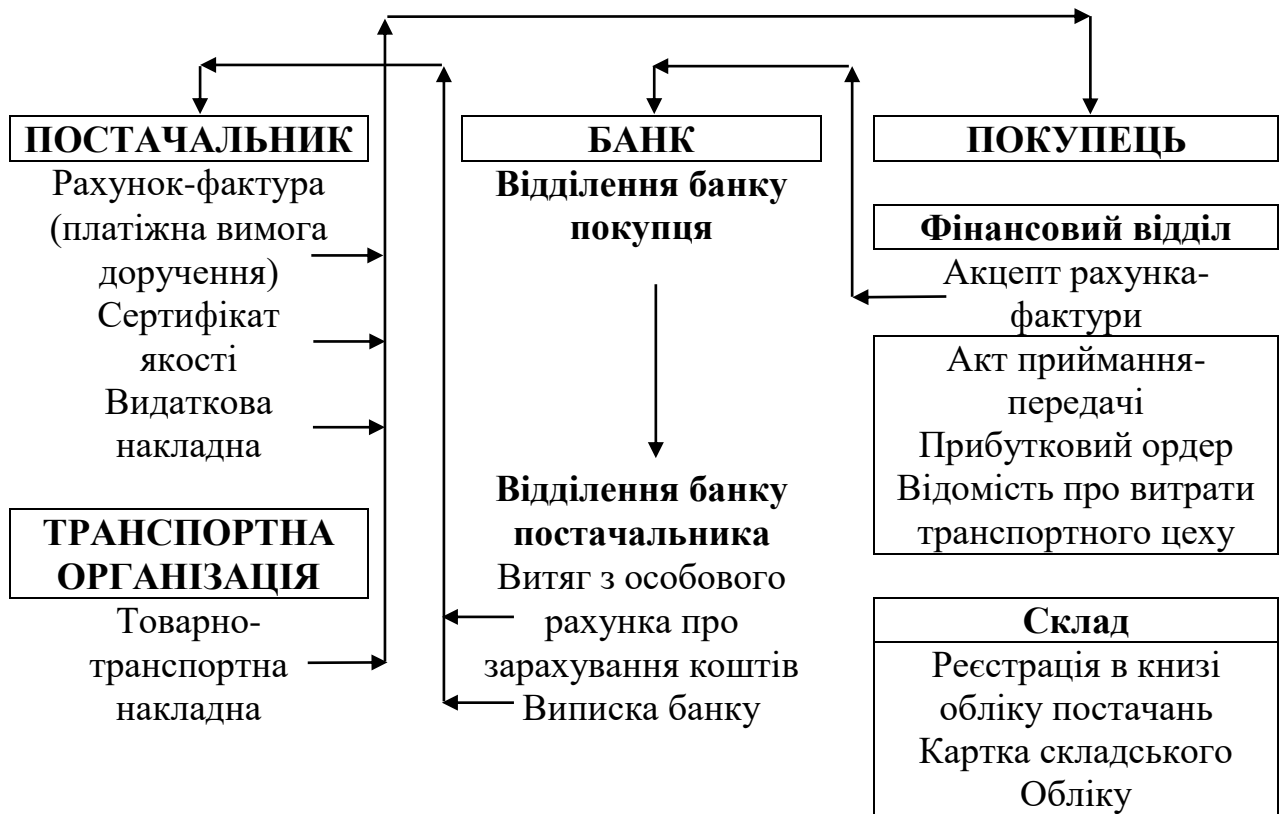

Рис. 1. Графічне відображення учасників поставчань і облікових документів

Це такі документи:

1) фінансовий відділ:

- акт приймання-передачі (є підсумковим документом, що підтверджує факт прийому і передачі товару від постачальника до покупця);
- прибутковий ордер (застосовується для обліку матеріалів, які надходять на підприємство від постачальників);
- відомість про витрати транспортного цеху (відображаються витрати, які були понесені при внутрішньому переміщенні отриманих товарів);

2) склад:

- реєстрація в книзі обліку поставчань;
- картка складського обліку (застосовується для оперативного обліку руху товарів по складу).

Правильне детальне графічне відображення навчального матеріалу сприяє більш міцному та швидкому засвоєнню зображеної інформації, а також при рівних інших умовах дає можливість заощаджувати лекційний час.

Список використаної літератури

1. Король Г.О. Бухгалтерський облік. Частина III. Практика бухгалтерського обліку: Навч. посібник / Г.О.Король, Р.Б.Сокольська. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009.- 44с.

К.е.н., доцент Ковтуненко Ю.В

доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту,

Драгомир Д.В.

студентка кафедри обліку, аналізу і аудиту

Одеський національний політехнічний університет

м. Одеса

E-mail: danadragomyr@ukr.net

БУХГАЛТЕРСЬКА ПРОФЕСІЯ ТА ЇЇ АКТУАЛЬНІСТЬ СЬОГОДНІ

Витоки бухгалтерії з'явилися ще тисячі років тому. Більше ніж 500 років тому Л. Пачолі переконав всіх у необхідності цієї науки і професії в цілому, написавши свій трактат. І по сей день розвиток бухгалтерії непинно набирає оберти, попит на цю працю існуватиме завжди, поки людина матиме потребу в обміні. Потреба контролю та керування економічними процесами – невід'ємна частина будь якого підприємства. Навіть якщо замість грошей будуть юніти чи будь-які інші їх замітники, у бухгалтера завжди знайдеться необхідна проводка.

На сьогодні, система обліку пройшла чималий шлях, аби займати позицію керування фінансами та дослідження економічного стану країни загалом. Без бухгалтерського обліку отримати необхідну інформацію про результати господарської діяльності чи про розрахункові операції абияк непросто. Тому, вирішення всіх цих питань, без яких буде неможливо схарактеризувати фінансовий стан будь-якої організації, є актуальним сьогодні й буде актуальним завтра [1].

Провідна ціль облікової системи – запорука цілісної та достовірної обробки інформації для всіх суб'єктів господарювання. За для ухвалення більш вигідних рішень між управлінцями, зокрема, аби налагодити співпрацю між кредиторами чи інвесторами, також для нарахування певних податків для відповідних органів тощо. За всіма цими ознаками слідкує регуляційна система обліку, яка безпосередньо займається контролюванням процесів.

На сьогодні, бухгалтерська професія є ключовою на будь-якому підприємстві, тому й вимагає від людини чимало складових, яким вона доцільно повинна відповідати. Постійне спілкування з цифрами вимагає чіткої уваги до деталей, вміння концентруватися на головному та відмінного знання відповідної фінансової області.

Сучасний бухгалтер – чесна, терпляча людина, здатна переносити стресові ситуації й понад усе компетентна у своїй справі. Це людина зі знанням вимог відповідних до законодавства, адже всі цінні папери повинні відповідати точній нормі Закону, який також підлягає постійному оновленню чи корективу, тому без юридичних знань також не обійтись. Бухгалтер повинен розбиратися в Податковому кодексі та стандартах бухгалтерського обліку (П(С)БО). Також у майбутньому виникне потреба знати міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) адже, організація може співпрацювати зі світовими ринками. У випадку розширення бізнес зв'язків, також для товариства з іншими країнами виникне потреба знання іноземних мов. Адже, створення ділових паперів буде формуватися виключно мовою закордонного партнера. А можливість самостійно ознайомитися з договором та проаналізувати його входить в обов'язкову потребу бухгалтера [3-4].

Бухгалтер-професіонал працює здебільшого саме з електронними програмами звітності, а програмне забезпечення оновлюється чи не кожного дня. Тому сучасна вимога до професії обліковця, від якого буде залежати подальший розвиток підприємства – бути новатором у підходах, вміти швидко навчатись та адаптуватись до нововведень.

Бухгалтерський облік сьогодні – діяльність, яка є основою для контролю

за фінансами на більш новітньому рівні, враховуючи розвиток ІТ-технологій. Роль цифрових технологій у професії бухгалтера займає чимале місце. Різноманітність новітніх програм для автоматизації даних бухгалтерських та аудиторських операцій сприяє поліпшенню їх праці [2].

Сучасний бухгалтер – це вже не той спеціаліст, який працює з єдиною програмою бухгалтерського обліку. Він обирає більш вигідне рішення для своєї організації, вміє обробляти багатоманітний світ програмних комплексів, вільно орієнтується в цій системі, а також вміє знаходити їх переваги чи недоліки.

На сьогодні, дещо змінюється підхід до праці бухгалтера. Стає необхідною потреба не тільки виконавчих здібностей, а й творчих. Однією з вимог стає креативність в цій справі. Тому, як результат з'являються нові вимоги при підготовці фахівців. Згідно з Міжнародними Стандартами Освіти бухгалтеру необхідно мати необхідні комунікативні навички, вести продуктивні ділові переговори, бути технічним експертом із високими рівнем умінь, які будуть відповідати економіці нового рівня. Сучасний обліковець повинен бути всебічно розвиненою людиною, постійно займатись професійним розвитком та самовдосконаленням. Отже, бухгалтер сучасності – це компетентний у своїй справі, освічений спеціаліст, котрий не відстає від сучасних нововведень, а йде в ногу з ними.

Нині престиж бухгалтерської професії на порядок вищий в порівнянні з образом обліковця минулих років. Таким чином, в сучасному світі професія бухгалтера є не просто здібністю працювати з цифрами, здатність до аналітичної роботи. Це професія – яка об'єднує в собі сплетення знань з різних сфер діяльності, таких як юриспруденція та інформаційні технології. [5].

Список використаної літератури

1. Бачинський В. І. Бухгалтерський облік (загальна теорія) : навч. посібн [Текст] / В. І. Бачинський. – К. : Вид-во «Магнолія 2006», 2010. – 478 с.
2. Гуцалюк О.М. Сучасний бухгалтер: його місце та роль в світі [Електронний ресурс] / О.М. Гуцалюк. – Режим доступу: <http://intkonf.org/gutsalyuk-om->

suchasniy-buhgalter-yogorol-ta-mistse-v-sviti

3. Пальчук О.В. Професія «бухгалтер»: історія та сучасність / О. В. Пальчук, Н.М. Нечай // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2011. – Вип. 20(2). – С. 104–108. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2011_20%282%29__16
4. Ковтуненко К.В. Особливості бухгалтерського обліку бюджетних установ України в умовах переходу до міжнародних стандартів / К.В. Ковтуненко, Т.О. Кучеренко // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 2. – С. 79-82.
5. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: Навч. посібник /Н.М. Малюга; ред.: Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута». 2003. – 476 с.

*К.е.н., професор Король Г.О.
професор кафедри обліку і аудиту,
Бельмас Д.О.
студентка кафедри обліку і аудиту
Національна металургійна академія України
м. Дніпро
E-mail: darina.belmas.98@gmail.com*

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ АУДИТОРНОГО ФОНДУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

На сьогоднішній день в економіці вищих навчальних закладів важливу роль відіграє задача раціонального використання аудиторного фонду. Це обумовлює потребу у складанні коректного та раціонального розкладу занять. Складання розкладу занять вручну – трудомісткий процес, тому його потрібно систематизувати і створити умови для автоматизації. Однією з необхідних умов автоматизації будь-якого процесу є побудова належного обліково-аналітичного забезпечення, формування відповідних документів.

Розклад занять – це, у свою чергу, також документ, який організовує, повідомляє та проводить освітній процес у вищому закладі. Для його складання значну роль виконують відповідні нормативні та первинні документи, інформація, що міститься в них.

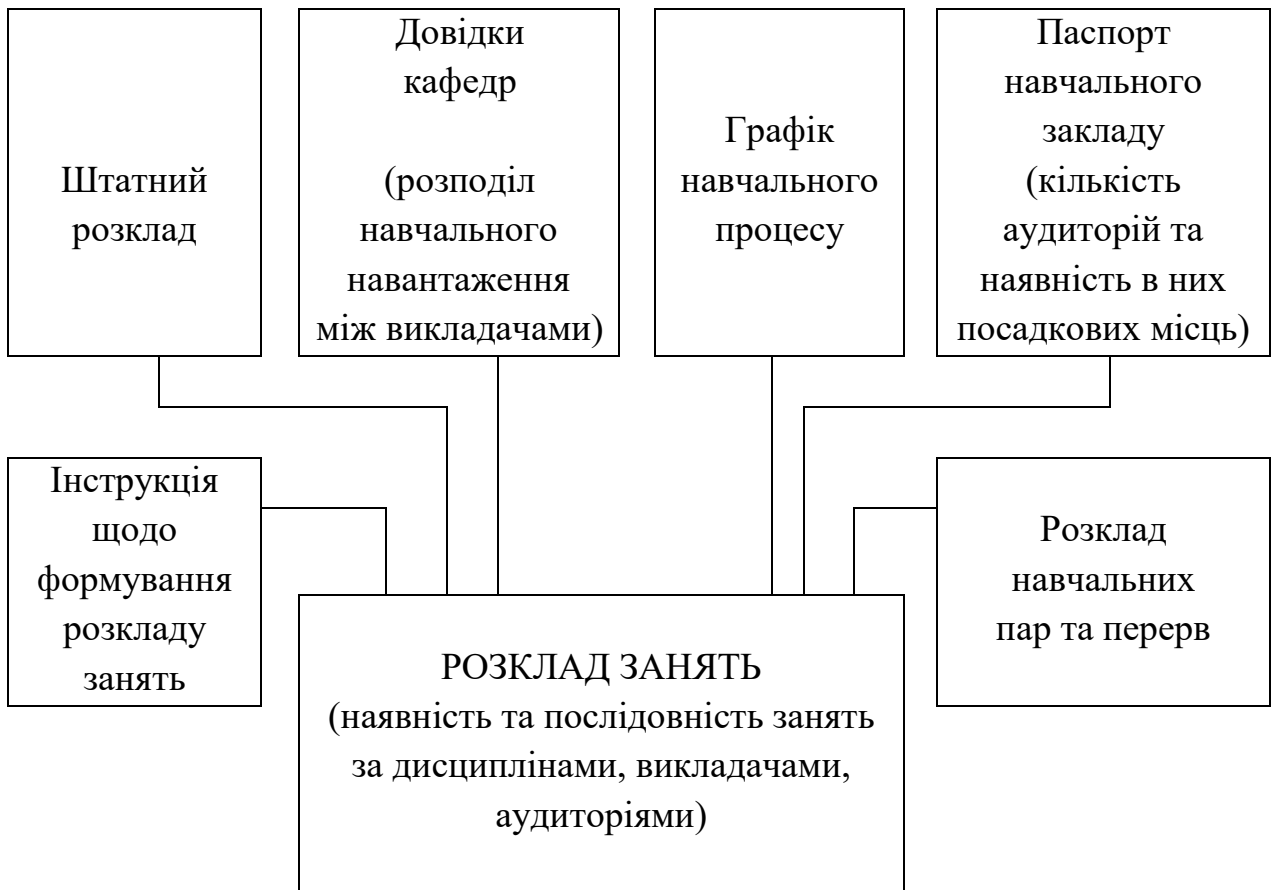
Формування розкладу занять здійснюється спеціальними навчальними відділами або їх підрозділами – диспетчерськими. Основними їх завданнями є: організація навчального процесу, який надає підготовку висококваліфікованих спеціалістів; координація педагогічної діяльності у вищому закладі; формування розкладу занять у відповідних документах з урахуванням раціонального використання аудиторного фонду на підставі обліково-аналітичної інформації та звітів інших підрозділів установи.

Обліково-аналітична інформація містить дані про педагогічний персонал, його навчальне навантаження; про кількість академічних груп і потоків, кількість студентів в групах та у потоках. На підставі навчальних планів встановлюється послідовність викладання дисциплін. Необхідна інформація про кількість аудиторій у вищому закладі та кількість сидячих місць в них. Враховується організація навчального процесу в даному навчальному закладі, зокрема початок та кінець навчальних занять, перерви між заняттями та інша інформація.

Указана інформація знаходиться у певних облікових документах таких, як календарний графік навчального процесу; штатний розклад, що містить інформацію про всіх викладачів вищого закладу; довідки кафедр, в яких наводиться інформація про розподіл дисциплін між викладачами.

Важливу інформацію містить паспорт навчального закладу, в якому вказано кількість аудиторій та наявність в них посадкових місць. Формування кінцевого документа, який відображає наявність та послідовність занять, а також використання аудиторного фонду навчального закладу, ведеться відповідно до Інструкції щодо формування розкладу занять, затвердженої керівником навчального закладу. Схема взаємозв'язку документів при формуванні розкладу занять і використанні аудиторного фонду у навчальному закладі наведена на рисунку 1.

Рис. 1. Інформаційне забезпечення формування розкладу занять у навчальному закладі (використання аудиторного фонду)

Як видно, у процесі формування розкладу занять необхідно враховувати багато факторів, які складають обмеження цієї задачі, що обумовлює значну кількість варіантів її вирішення. У якості цільової функції можуть бути обрані різні показники, зокрема і показники використання аудиторного фонду установи.

Такі розміри задачі викликають необхідність її автоматизації, що потребує складання відповідного графіка документообороту з раціональним набором вхідних, проміжних та вихідних документів та відображення в них повної та якісної нормативної та облікової інформації, використання якого дозволить забезпечити стабільність і надійність організації навчального процесу.

Пономаренко Н.В.
викладач вищої категорії, викладач-методист
Криворізький державний комерційно-економічний технікум
м. Кривий Ріг
E-mail: nwponomarenko@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ БУХГАЛТЕРСЬКИХ КАДРІВ

Основним орієнтиром реформи системи підготовки кадрів, в тому числі і бухгалтерських кадрів, є ідея формування творчих людей з інноваційним типом мислення, з високою культурою, кваліфікованих фахівців, здатних професійно діяти в умовах оновлення всіх сфер суспільного життя. Завдання сучасної вищої освіти полягає в організації діалогу між навчальною діяльністю і особистісним самовизначенням майбутнього професіонала. Можливість застосування альтернативних методик обліку підсилює самоорганізуючу роль господарюючих суб'єктів, пов'язаних з обліком.

Успішність роботи викладача облікових дисциплін, це вирішення поставлених перед ним освітніх і виховних завдань, що залежить, перш за все, від глибокого розуміння сутності методичної роботи з навчальної дисципліни, знання змісту методики викладання, її основних функцій.

У теперішній час бухгалтерський облік, який розуміється в широкому сенсі слова і як наукова дисципліна, і як прикладна діяльність, і як предмет для вивчення на різних рівнях, відчуває великі труднощі, пов'язані з реформуванням і переходом в систему цифрових технологій. Однак будь-яке реформування не може не враховувати попередній досвід ведення бухгалтерського обліку, оскільки без минулого немає майбутнього.

Реформування вітчизняної системи вищої освіти і її зближення з європейською передбачає зміну парадигми і змісту сучасного

навчального процесу. В даний час ставляться завдання підготовки конкурентоспроможної особистості, затребуваною державою і бізнесом на ринку праці, що передбачає розвиток умінь і комунікативних навичок, потреби в постійному пошуку знань і самовдосконаленні. Від існуючого правила «людину вчать» в цих умовах необхідний перехід до правилом «людина вчиться».

Розвиток бухгалтерського обліку і звітності в Україні неможливо без вдосконалення бухгалтерської освіти, що забезпечує наявність зацікавлених користувачів. Необхідно робити акцент на глибоке освоєння концепцій, що лежать в основі МСФЗ, на формування навичок активного використання бухгалтерської інформації для управління підприємством, на вироблення навичок застосування способів обробки інформації, прийнятих в міжнародній практиці, на формування нового підходу до застосування стандартів та інших нормативно - правових актів в області бухгалтерського обліку та звітності, на вироблення навичок професійного судження при вартісному вимірі, класифікації і оцінці фактів господарської діяльності, на навчання використанню фінансових показників, сформованих за МСФЗ. Даний напрямок реформування системи обліку та звітності є вкрай значущим, оскільки дозволяє на початковому етапі ознайомлення фахівців з обліковим процесом ознайомитись з концепціями, що лежать в основі міжнародних стандартів, виробити образ мислення, неприв'язаним до «папірця», а орієнтований на відображення в звітності суті фактів господарської діяльності.

В останнє десятиліття вища професійна освіта розвивається в умовах інноваційних процесів, які викликають необхідність пошуках нового підходу до визначення змісту і організації підготовки професійних бухгалтерських кадрів.

Сучасні тенденції розвитку бізнес-процесів, вимагають проектування адекватних цим змінам процесів в бухгалтерську освіту. Важливим концептуальним положенням оновлення змісту освіти є компетентнісний

підхід, мета якого - забезпечення якості підготовки фахівців.

Компетентнісний підхід виступає способом якісної підготовки бухгалтерських кадрів, яка не зводиться до простої комбінації відомостей і навичок, а орієнтованої на вирішення реальних завдань облікової практики. Одним з пріоритетних напрямків процесу вдосконалення сучасної бухгалтерської освіти є використання сучасних інформаційних технологій. Традиційні методи навчання орієнтовані на засвоєння готових знань і головним результатом такого навчання є засвоєння суми знань. Інноваційність підходу до підготовки бухгалтерських кадрів полягає в застосуванні методологічного інструментарію нових інформаційних технологій в конкретній освітньому середовищі. Засобом підвищення ефективності навчання є розробка навчальних продуктів, що дозволяють здійснювати підготовку професійно компетентного фахівця, в умовах, адаптованих до змін бізнесу.

У зв'язку з цим необхідно впроваджувати нові інформаційні технології в процес викладання бухгалтерського обліку і використовувати інтерактивні навчально-тренінгові практикуми. Використання інноваційного освітнього середовища для моделювання бухгалтерського обліку та подальше вивчення моделей представляє оптимальний підхід для реалізації єдності облікової теорії і практики для повноцінної підготовки бухгалтерських кадрів.

Термін “інновація” (із пізньолатинської *innovatio* – оновлення, новизна, зміна) означає нововведення, тобто цілеспрямовані зміни, які вносять у середовище впровадження нові стабільні елементи (нововведення), що викликають перехід системи з одного стану до іншого [1].

Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового у цілі, зміст, методи і форми навчання і виховання, організацію спільної діяльності викладача і студентів [2].

Інтерактивні технології не зводяться, до інтерактивних методів навчання. Вони включають також методи контролю та оцінки якості знань і компетенцій, а також технології зворотного зв'язку. Так, в якості інноваційних

засобів контролю використовують тестування, модульну та рейтингову системи оцінки якості знань, а способів зворотного зв'язку - моніторинг і анкетування.

В системі додаткової професійної підготовки економічних кадрів за доцільне використання програми тест-рейтингового контролю знань і компетенцій, яка виступає як система завдань зростаючої складності і охоплює всі розділи, передбачені навчальною програмою. Тест-рейтинговий контроль може включати результати тестування по лекційним і практичним заняттям, оцінку есе і реферативних повідомлень по розділу (теми), результати вирішення ситуаційних завдань і проведення ділових ігор, оцінку роботи з бізнес-кейсом і вміння використовувати отримані знання у практичній діяльності.

Таким чином, забезпечення української економіки висококваліфікованими кадрами в області бухгалтерського обліку, які володіють фундаментальними базовими і професійними знаннями, вміннями і навичками і є фахівцями в конкретній галузі - найважливіше завдання сучасної системи вищої освіти. Створення ефективної моделі якісної бухгалтерської освіти в сучасних умовах можливо тільки при тісній співпраці зі споживачами - роботодавцями, тобто суб'єктами освітнього простору, без яких вища школа не може розвиватися.

Список використаної літератури

1. Вакуленко В.М. Види інновацій в освіті та їх класифікація/ В.М. Вакуленко // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2010. – Вип. 4. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Vnadps_2010_4_4.pdf5
2. Дубасенюк О.А. Інноваційні навчальні технології – основа модернізації університетської освіти// Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін: Зб. наук.-метод. праць / За ред. О.А. Дубасенюк. - Житомир: Вид-во ЖДУ, 2004. - С. 3-14

Хапіліна К.О.
студентка кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
к.е.н., доцент Гільорме Т.В.
доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро
E-mail: karishahapilina@gmail.com

ПРОБЛЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Процес реформування освітньої програми бухгалтерського обліку активно впроваджується на фоні інтеграції України в загальний європейський освітнянський простір. Сучасний стан економіки країни характеризується процесами реформування різних інституцій, що впливає на зміни підходів до вивчення та застосування на практиці бухгалтерського обліку. В Україні освітнянські проблеми бухгалтерської освіти стають все більш актуальними в процесі подальшого реформування національної системи бухгалтерського обліку.

Для забезпечення високого рівня ефективності реформування бухгалтерської освіти необхідно орієнтуватися на міжнародні освітні стандарти та постійно уточнювати перелік дисциплін, що включаються у навчальні плани підготовки бакалаврів і магістрів з урахуванням результатів аналізу навчальних планів провідних університетів світу [1].

На сьогодні викладання бухгалтерського обліку у ЗВО часто засновується на розгляді основних тем дисципліни: від предмету та методу до фінансових результатів та фінансової звітності. При цьому багато уваги надається таким темам, як методи бухгалтерського обліку, форми організації обліку, а розглядання обліку фінансових результатів здійснюється тільки наприкінці вивчення всього курсу бухгалтерського обліку. Доцільним кроком для

подолання цієї проблеми обліку є використання іноземних підручників. В цих літературних джерелах, порівнюючи з вітчизняними, прибутку підприємства надається увага з перших сторінок. На початку вивчення бухгалтерського обліку відбувається введення студентів у світ фінансової звітності: баланс, звіт про фінансові результати та інші. Таким чином формується уявлення про кінцеву мету діяльності підприємства – отримання певного прибутку.

В Україні вивчення бухгалтерського обліку найчастіше побудовано на розгляді спочатку діяльності великих підприємств, а потім малих підприємств та обліку у приватних підприємців. В зарубіжній методиці спочатку розглядається облік на прикладі дрібного підприємця, потім вивчається діяльність невеликих товариств, а на кінцевому етапі вивченню підлягає бухгалтерський облік в акціонерних товариствах. Це дає змогу вести вивчення обліку «від простого до складного».

Міжнародний досвід свідчить, що для реалізації новітніх освітніх програм потрібне постійне удосконалення складових навчального процесу, яке забезпечуватиме підвищення якості потоків навчальної та наукової інформації. До таких складових, насамперед, необхідно зарахувати методики викладання дисциплін та досвід викладачів. При вивченні бухгалтерського обліку доцільно використовувати більше таблиць, рисунків, різних схем для того, щоб зробити облік для студентів більш цікавим та наочним. Необхідно застосовувати сучасні комп'ютерні програми обробки економічної інформації, засоби мультимедійної презентації тем та розділів бухгалтерського обліку.

Викликає зацікавленість подання у зарубіжних підручниках з бухгалтерському обліку поряд з фінансовим обліком і деяких тем з управлінського обліку. Це такі теми, як аналіз поведінки витрат, аналіз беззбитковості діяльності, маржинальний аналіз, прогнозування грошових потоків, складання прогнозних форм фінансової звітності, аналіз фінансової звітності. Така методика осучаснює бухгалтерський облік та надає студентам

компетенції у галузі управління та адміністрування [2-3].

Зацікавленість у студентів можна підвищувати за допомогою розгляду ситуаційних завдань (кейсів), лабораторних практикумів та наскрізних задач з різних напрямків бухгалтерського обліку. Кейси повинні спиратися на діючу практику організації бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм господарювання. Ситуаційні завдання повинні давати студентам досвід пошуку оптимальних рішень при не завжди визначених внутрішніх та зовнішніх умовах.

Сьогодні активно впроваджується реформування освітянського аспекту бухгалтерського обліку, яке проявляється у реалізації на практиці нової концепції національної системи бухгалтерського обліку та розширенні зв'язків та співпраці вищих навчальних закладів України з професійними вітчизняними та міжнародними організаціями бухгалтерів та аудиторів.

Так, у листопаді 2019 Міністерство освіти і науки України затвердило Стандарт вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що значно змінив перелік компетентностей випускника відповідно до змін у професійному законодавстві, зокрема введення в дію 01.10.2018р. Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Також необхідно зазначити, що станом на березень 2019 року на офіційному сайті МОН України знаходиться проект Стандарт вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Отже, вирішення вищенаведених проблем якісної підготовки обліковців та переймання міжнародного досвіду з питань реформування бухгалтерської освіти підвищить професійний рівень вищих навчальних закладів, що, в свою чергу, призведе до підвищення ефективності усієї системи бухгалтерського обліку.

Список використаної літератури

1. Мних Є.В. Проблеми професійної підготовки спеціалістів з обліку і аудиту в умовах інтеграції європейської освіти// Бухгалтерський облік і аудит. – 2017. – №7. – С.25-27.
2. Гільорме Т.В. Актуальні напрями дослідження організації облікового процесу в інформаційному просторі / Т.В. Гільорме, С.І. Дробязко // Економіка. Фінанси. Право. – 2018. – №8. – С. 25-29.
3. Гільорме Т.В. Модель обліку людського капіталу як основа превентивного антикризового управління [Електронний ресурс] / Т.В. Гільорме // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 3 (19). – С. 140-146. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n3.html>

Наукове видання

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ Й ОПОДАТКУВАННЯ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
ТЕОРЕТИЧНІ, ПРАКТИЧНІ ТА ОСВІТЯНСЬКІ АСПЕКТИ

*Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції
(28-29 березня 2019 р.)*

Частина 2

Упорядники: Акімова Т.В.
Зелікман В.Д.
Король Г.О.
Распопова Ю.О.
Сокольська Р.Б.

За загальною редакцією Акімової Т.В., Зелікмана В.Д.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст і орфографію матеріалів, додержання норм авторського права, достовірність наведених фактичних даних, посилань на джерела, імен та назв несуть відповідальність автори матеріалів.

Редакція не завжди поділяє думку автора матеріалу.

При використанні матеріалів Конференції посилання на авторів і видання є обов'язковим.

© Національна металургійна академія України, 2019

*У збірнику міститься друга частина матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й
оподаткування суб'єктів господарської діяльності:
теоретичні, практичні та освітянські аспекти»
(28-29 березня 2019 р.).*

*Для науковців, викладачів, фахівців-практиків,
студентів економічних спеціальностей.*